ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 փր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 փրանգ: Հատը 20 փր·

ԿԻՐԱԿԻ
1
ՄԱՐՏ
DIMANCHE
1ER MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8333 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4234

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԻԵԼԻ ՍԵՐՏ ԿԱՊ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԵՏ

«Յառաջդիմական» թերթերէն կը տե – ղեկանանք թէ վերջերս Երեւանի մէջ կազմուած է «Արտասահմանեան երկիրներ – ի հետ բարեկամութեան եւ կուլտուրա – կան կապի հայկական ընկերութիւն» մը , որուն «Կանոնադրութիւն»ը վաւերացուած է հիմնադիր ժողովին կողմէ :

Ըստ այդ «Կանոնադրութեան ընդհա – նուր դրոյթներ»ուն , ընկերութիւնը « հանդիսանում է կամաւոր հայկական կազմակերպութիւն», որուն գլխաւոր նը – պատակներն են՝ Ա.— Ջարգացնել ու ամ – րապնդել Հայաստանի ժողովուրդին բա – րեկամութիւնը, «փոխադարձումը», վըս – տահութիւնը եւ մշակութային համագոր – ծակցութիւնը արտասահմանի ժող – վուրդներուն , մասնաւորապէս սփիւռքի Հայութեան հետ :

Բ.— Հայաստանի ժողովուրդին ծանօ – թացնել արտասահմանեան երկիրներու ժողովուրդներուն պատմութիւնն, աշխա – տանքը, կենցաղը, տնտեսութիւնը, մշա – կոյթն ու լեզուները, ինչպէս նաեւ այդ երկիրներուն մէջ ապրող հայ գանգուած – ներուն աշխատանքային, մշակութային ու կրթական կեանքը :

Գ.— Փոխադարձաբար օտար երկիրնե – րու ժողովուրդներուն եւ սփիւռքի հա – յութեան ծանօթացնել Հայաստանի մեր հայրենակիցներուն կեանքն ու անոնց ձեռք բերած նուաճումները պետական շինարարութեան, մշակոյթի եւ գիտու – թեան զարգացման մարզերուն մէջ :

Խորհրդային Միութեան մէջ արդէն իսկ կազմուած են նման ընկերութիւններ : Հայկականը պարզապէս պիտի օժանդակէ անոնց գործունէութեան :

Իր առաջադրած նպատակները գլուխ հանելու համար «Կապ»ի ընկերութիւնը ի մէջ այլոց սերտ կապեր պիտի հաստատէ ««Հայ սփիւռքի բոլոր հասարակական կազմակերպութիւններուն ու անոնց հետ , որոնք հանդէս են գալիս յանուն խաղա – ղութեան, բարեկամութեան, փոխադարձ ըմբռնման եւ մշակութային համագոր – ծակցութեան ժողովուրդների միջեւ» : Պիտի «կոորդինացնէ» (համակարգել) խոր – հրդային նման ընկերութեանց գանազան բաժանմունքներու գործունէութիւնը « ռեսպուբլիկայում » :

Հայաստանէն արտասահման պիտի գըր – կուին պատուիրակութիւններ եւ տարբեր մասնագիտութեան առանձին գործիչներ՝ պարմանով որ հրաւէրը երթայ «սփիւռ – քահայ հասարակական եւ մշակութային» կազմակերպութիւններէն :

Փոխադարձաբար արտասահմանէն ալ նման պատուիրակութիւններ եւ գործիչ – ներ պիտի հրաւիրուին Հայաստան :

Ազգային ծնունդու կամ յոբելենական տարեդարձներու առթիւ կապի ընկերու – թիւնը առանձին կամ պետական ու հան – րային հիմնարկութիւններու հետ միասին պիտի տարբէ երեկոյթներ (աշխատաւոր – ներու ժողովներ)՝ նուիրուած արտասահ – մանեան գրականութեան, երաժշտու – թեան, թատրոնին, եւայլն : –

Նոյնպէս արտասահմանէն Հայաստան այցելող գործիչներն ու արտասահման – եան ուղեւորութենէն վերադարձող խոր – հրդային պատուիրակները պիտի հրաւի – րէ , որ զեկուցումներ ու դասախօսու – թիւններ տան :

Այսքանով պիտի չբաւականանայ : Կա – պի ընկերութիւնը նաեւ փոխադարձաբար իրարու պիտի ծանօթացնէ երկրի եւ ար – տասահմանի չարժանկարի ժապաւէնները, անթելի եւ հեռատեսիլի հաղորդումները : Պիտի կազմակերպէ գանազան ցուցահան – դէսներ, որոնց համար նիւթեր պիտի ստանայ արտասահմանեան եւ սփիւռքա – հայ մշակութային կազմակերպութիւննե – րէն : Այս վերջիններուն պիտի դրկէ «ցու – ցահանդէսներ, կինոնկարներ, գրքեր , նատաներ, սովետահայ կոմպոզիտորներուն ու հայ գասական երաժշտութեան մաղ – նիտոֆանային ձայնագրումներ» եւն . :

Պիտի օժանդակէ հայ հեղինակներու լաւագոյն երկերուն օտար լեզուներով եւ օտար հեղինակներու գործերուն հայերէն լեզուով հրատարակման : Լոյս պիտի ըն – ծայէ «հասարակական, գրական եւ գե – ղարուեստական » ամսագիր , տեղեկա – գիրներ եւ գրքոյկներ :

Շատ ընդարձակ է ծրագիրը եւ բազ – մաճիւղ՝ գործունէութեան դաշտը :

« Հիմնադիր ժողով»ին նոր գումարու – մը ցոյց կուտայ թէ այս ընկերութիւնը բոլորովին տարբեր կազմակերպութիւն է եւ որեւէ աղերս չունի համանուն ծանօթ ընկերութեան հետ , որուն միակ գործու – նէութիւնն է՝ աւելի քան տասը տարիէ ի վեր՝ յօդուածներ դրկել սփիւռքի ««յա – ռաջդիմական», «Հայաստանհասէր» թեր – թերուն :

Այս նոր ընկերութիւնը համախորհր – դային կազմակերպութիւն է եւ մաս կը կազմէ Կրեմլինի քարոզչական հսկայ ցանցին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ՈՒՔՐԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Ա· ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

×

ԻՏԼՆ ԴԷՄ Է
ԱՆԳԼԵԻԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԳՐԻ ՄԸ

×

Անգլիոյ Վարչապետը Ուքրանիոյ մէջ կը պտտի պրօսաչրջիկի մը նման : Ուրբաթ ամբողջ օրը Թանգարանները եւ կոլխողները այցելեց :

Երբ վերջին Թանգարանէն ներս մտաւ՝ մետալիոն մը տուին իրեն, որուն վրայ ոսկի տառերով գրուած էր Լենինի հե – տեւեալ նախադասութիւնը :— Բնութեան եւ պատմութեան մէջ հրաշք չկայ :

Մաքմիլըն ուզեց նաեւ յարաբերութեան մէջ մտնել Քիեւի բնակչութեան հետ :

Առաջին առիթով այցելութիւն մը տը – ւաւ «Կոմունիսմ» կոլխոզին, Քիեւէն 26 քիլոմեթր հեռու : Հաւաքական այս ա – գարակը երկու հազար հեկտար հող ունի, կը համախմբէ երեք գիւղեր եւ կը չափա – զործուի 675 ընտանիքներու կողմէ :

Կոլխոզի նախագահը մեծ ուրախու – թեամբ եւ հպարտութեամբ ցոյց տուած է իրենց արտադրութիւնները եւ վերջին գիւտերու շնորհիւ եղած կատարելագոր – ծումները :

Ցուցահանդէսի մը մէջ Մաքմիլըն տե – սաւ ինքնագործ հանքահորի մը մասերը : Ոչ մէկ հանքագործ կ'աշխատի հորին մէջ : Փորելու, փոխադրելու եւ պարպե – լու գործողութիւնները կը կատարուին մեքենաներով :

Կէսօրէ յետոյ Վարչապետը այցելեց քաղաքին տեսարժան վայրերը : Հակառակ աննպաստ օդին, բազմաթիւ Ուքրանիա – ցիներ կը խմբուէին հոն՝ ուր կանգ կ'առ – նէր պաշտօնական «Զիս»ը, որուն կ'ընկե – րանային 12 մոթոսիքլէթներ : Վարչա – պետը երկար առեն դիտեց Սէնթ – Սո – ֆիի հին տաճարը :

Մինչ անդլիացի «պրօսաչրջիկը» տե – սարժան վայրեր կ'այցելէ, անդին, բրի – տանական պատուիրակութեան անդամնե – րը չարունակ կը հարցապնդուին Մաք – միլլանի ճամբորդութեան արդիւնքին շուրջ :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՆՈՐ ՄԻԶԱԴԷՊԵՐ
ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԵՒ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ կէսօրէ ետք լուրջ միջադէպեր պատահած են Պէյրութի մէջ, նախկին նախագահ Շամունի կողմնակիցներուն եւ խումբ մը նախկին ըմբոստներու միջեւ :

Բազմաթիւ վիրաւորներ ինկած են Պէյ – րութի մեծ հրապարակին վրայ :

Բանակը միջամտած է , որպէսզի կռիւ – ները չտարածուին այլ շրջաններու մէջ : Այսօրուան դրութեամբ, քաղաքին կարգ մը շըր – ջաններուն մէջ զինքեր պարպուած են :

Երթեւեկը զրկած է լիբանանեան մայրաքաղաքին մէկէ աւելի շրջաններուն մէջ :

Կռիւը ծագած է Նախագահ Նասըի կող – մնակիցներուն եւ Շամունի պաշտպաննե – րուն միջեւ եղած բախումի մը հետեւան – քով :

Միւս կողմէ, Պէյրութի չարժանկարի սրահներէն մէկուն մէջ կռիւ ծագած է Նախագահ Նասըի եւ Նախագահ... Տը Կոլի կողմնակիցներուն միջեւ :

Երբ ափթիւլաիթէի բաժնին մէջ Զօր· Տը Կոլ տեսնուած է , ծափահարութիւն – ներ սկսած են. նոյն պահուն խումբ մը մարդիկ բարձրաձայն քանի մը անգամ կրկնած են Նասրի անունը : Կռիւը ծայր տուած է սրահին մէջ եւ տարածուած մինչեւ պատ , ուր խռովարարները պին – ուած են fոfա – fոյալի չիչերով :

Ոստիկանութիւնը միջամտած եւ վերջ տուած է կռիւին :

Արաբական Միացեալ Հանրապետու – թեան տարեդարձի տօնակատարութիւնը ծանր միջադէպերու տեղի տուած է Պաղ – տատի մէջ :

Նասրի կողմնակիցները ցոյց մը ըրած են՝ Քասըմի կողմնակիցներէն քարկոծ – ուելով :

Կռիւը տեւած է քանի մը ժամ : Մօտ 40 հոգի վիրաւորուած են : Վերջապէս բա – նակը միջամտած է , աւելի ծանր միջա – դէպերու առաջքը առնելով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՈՄՍՈՄՈԼԻ կեդրոնական կոմիտէն ո – րոշեց 12 հազար կամաւորներ դրկել Ղա – զախստան , 39 ճարտարարուեստական հաստատութեանց կառուցման համար, ինչպէս կը հաղորդեն Մոսկուայէն: Այս որոշումը արուեցաւ բանաձեւով մը զոր քուէարկեց Ա· Միութեան համայնավար երիտասարդութեանց (Կոմսոմոլ) կեդրո· կոմիտէի լիակատարը ժողովը :

ԿԻՊՐՈՍԻ վինուորական անդլիական խարխխները պիտի չզօրծածուին արա – բական երկիրներու դէմ : Կիպրացի քա – ղաքական գեկավարները մանաւանդ Յոյ – նները կը փափաքին որ Կիպրոսը հեռու մնայ Միջին Արեւելքի երկիրներու կռիւ – ներէն եւ չնկատուի իր գրացիներուն կողմէ իբրեւ «յառաջապահ բերդ» մը « աշխարհակալներուն» :

ՄԱԼԹԱՅի մէջ ծանր գէպքեր կը չա – րունակուին պատահիլ : Նաւահանգիստին բանուորները բուռն ցոյցեր կազմակեր – պեցին : Անգլիացի ծովակալ մը վիրա – տորուեցաւ :

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ նուէրներ դրկած է Աբժանթինայի ամերիկեան գինուորա – կան խարխխին սպաներուն , ծանօթ է որ Ա· Միութեան փոխ – վարչապետին օղա – նաւը ստիպուած եղած էր պարտադիր կերպ մը կատարել Արժանթինա (Թեո – նէօվ) չարժականերու խնդրարման պատ – ճառով : Նուէրներն են.— Սալեր ռուսա – կան երաժշտութեան, պատկերներու ալ – պոմներ, չարժանկարի գործիք, ժամա – ցոյց, վոտկա եւ խաւեար :

ՌՈՏՈՄԻ մէջ երկուշաբթի պիտի սկսին Թրէօ – Գարամանլիս – Աւերոֆ խոսակ – ցութիւնները: Աւերոֆ (Յունաստանի

ԱԽՈՒՐԵԱՆ

Ախուրեան իմ, Ախուրեան ,
Հայրենի գետակ ,
կեանքի ոլոր ճամբէիդին
Մենիմ իրար գտանիմ :

Բայց դու լուռ ես, ա՛խ, ասա՝
Ինչո՞ւ չես խօսում,
ինչո՞ւ այդպէս շուարած
Նայում ես, հոսում :

Ասա ինչո՞ւ չեն ժպտում
Քո աչքերը ջինջ,
կարծես լալիս են նրանիմ՝
Ձսպած ցաւ ու ճիչ :

Մի պահ գոնէ թող ցաւդ
Իմ սիրտը տանի,
Իսկ դու ժպտա՛, դու խնդա՛ ,
Գետ իմ հայրենի :

Փարուիր, փարուիր հարազատ
Մայր Հայաստանիս ,
Թող էհզ անյոյս չտեսնի
Մեր գերուած Անին :

Թող էո վշտով չխնդայ
Մեր ոսոխը հին,
կեանիքի ծառը թող ծաղկի
Քո ճանապարհին :

Ջուր տուր դու մեր դաշտերին ,
Լոյս տուր ու գնայ ,
Հնուց ասուած խօսք է սա
— Էսպէս չի մնայ :

ՍԱՐՄԷՆ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

ԱՆԴԱՄ Ս· ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Յովհաննէս Ի·. քահանայապետը եկե – ղեցական արտակարգ խնդիրներու Ս·Մի – քանութեան անդամ նշանակեց Կարդինալ Ագաջանեան եւ Կարդինալ Թիսըրան : Ա – ռաջին անդամն է որ ոչ – Իտալացիներ անդամ կը նշանակուին այս Մխարանու – թեան որ հիմնուած է 1814ին Պիոս Է·ի կողմէ : Համաձայն կանոնական օրէնքին այս միաբանութիւնը կը զբաղի այն հար – ցերով որ կապ ունին քաղաքային օ – րէնքներու հետ , ինչպէս նաեւ ուրիշ ազ – գերու հետ առօրեայ համաձայնա – գրերուն վերաբերեալ հարցերով :

Հայ Կաթողիկէ Կաթողիկոս – Պատ – րիարքը միշտ փոխ – պետ է Հաւատոյ Տարածման Միաբանութեան :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ԱԻԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՌԻԹՈՎ

Աւետիք Իսահակեան արտասահման ապրած թուականներուն սովորութիւն ունէր իր բարեկամներուն եւ մտաւորական ընկերներուն հետ թղթակցել: Իր մահէն ետք այդ նամակները հետզհետէ հրատարակուիլ սկսան: « Հայրենիք » ամսագիրը, առաջինը ըլլալով հրատարակեց խմբագիր Ռուբէն Դարբինեանին ուղղուած նամակները, որոնց մասին այս սիւնակներուն մէջ արտայայտուեցանք արդէն (7 եւ 8 Դեկտեմբեր 1958ի թիւերուն մէջ): Մեր ուշադրութիւնը գրաւած էին Թլկատինցիին ուղղուած անարգալից տողերը: Առանց կարդացած ըլլալու գաւառի գրականութեան վարպետին վատակը, առանց թերթատելու գրականութեան պատմութեան էջերը, տեսնելու համար թէ ի՞նչ կ'ըսէն անոր մասին, ի՞նչ տեղ կը գրաւէր ան մեր գրականութեան մէջ, Աւ. Իսահակեանի գրչին տակ հե-տեւեալ տողերով կը ներկայանար Թլկատինցին, « Պարսամեան Թլկատինցիի անունն է տալիս: Ո՞վ է դա, որից գրեթէ բան չեմ կարդացել... վա՛յ լինէ, վա՛յ: Խարբերդցի մի անմշակ վարժապետ՝ լինէ ուսուցիչ » (Վէնետիկ, 12 Փետրուար, 1925):

Այս տողերով ի հարկէ Թլկատինցիին յիշատակը չանարգուեցաւ եւ ոչ ալ գրականութեան պատմութեան մէջ անոր գործած տեղը նսեմացաւ:

Իր առնին պատասխանեցինք այս թե-թեւամտութեան, մատնանշելով բանաս-տեղծին տգիտութիւնը այդ հարցին մէջ:

Ռուբէն Դարբինեանին ուղղուած նամակները երկրորդ անգամ ըլլալով հրատարակուեցան «Ցուսաբեր»ի մէջ, որով-հետեւ «Ցուսաբեր» հրատարակչականը որոշած էր գրքի մը մէջ ամփոփել այդ բոլոր նամակները:

Այդ նպատակով «Ցուսաբեր» լոյս ընծայեց նաեւ Աւ. Իսահակեանի ուրիշ չարք մը նամակները, որոնք ուղղուած էին Վարդգէս Ահարոնեանի:

Հողեկան թշուառութեան եւ արհամարհանքի ուրիշ փաստ մը գտանք գրժ-բախտաբար այդ նամակներէն մէկուն մէջ, գրածեալ Վէնետիկէն գրուած, 28 Դեկտեմբեր 1922ին: Նոր յարձակում մը ոչ միայն բժիշկ Վ. Թորգոմեանին անձին դէմ, այլ մանաւանդ առհասարակ Պոլ-սահայերուն ուղղուած:

Ի՞նչ-կ'ըսէր Հայ Գուսան – Վարպետ Աւետիք Իսահակեան:

« Հա՛, այստեղ է Պոլսեցի բժիշկ Վ. Թորգոմեան, միշտ տեսնում եմ.— Ոչինչ մարդ է, տգէտ, մեծամիտ, երկերեսանի, պոլսական տիպ: Ամենաբոստոտ ռուսահայը անհամեմատ բարձր է այդ Պոլսեցի աննկարագիր արարածներից»: («Ցուսաբեր» 15 Դեկտ. 1958):

Կը թուի թէ սրճարանային կեանքը Աւ. Իսահակեանին հաճելի ժամանցներէն եղած է եւ հոն արտայայտուած անպատասխանատու զրոյցներուն արձագանգն է զոր կը գտնենք իր նամակներուն մէջ, նոյնքան անպատասխանատու ձեւով եւ թեթեւամտութեամբ:

Երբ յիշուած նամակներուն հրատարակութիւնը վերջացաւ, Վարդգէս Ահարոնեան, «Ի՞նչ են ասում Աւետիք Իսահակեանի նամակները» խորագրով եւ յօդուածաշարքով մը փորձեց բացատրել բանաստեղծին քաղաքական միտքերը եւ առհասարակ անոր նկարագրին տակաւ կողմերը: Քանի մը խարանող տողերով, բայց միշտ փնտռելով չքմեղացուցիչ պատճառներ: Նոյնիսկ հոն, ուր յաճախ հակասական տողեր եկած էին Աւ. Իսահակեանի գրչին ծայրը:

Մեծ մասով այդ նամակները կը ներկայացնէին «Աբու Լալա Մահարի»ի հեղինակին տնտեսական հոգերը եւ ապրած միջավայրին հետ կապուած աննպաստ պայմանները: Ամէն մէկ նամակ կը մեկնաբանուէր, բայց կը զգայինք որ «Երգեր ու Վէրքեր»ի հեղինակին վաղեմի հմայքը իր ներշնչումը կ'ընէր, իբրեւ երբեմնի հեղինակութիւն:

Վարդգէս Ահարոնեան ստիպուած էր գրել սակայն. « Ու միայն ցաւիլ, խղճահարուիլ կարելի է, որ հայ բանաստեղծութեան վարպետներից մէկը ենթարկուած է եղել այնպիսի զգրիր բռնութեան, որ այլանդակել, խեղաթիւրել է նրա հոգին եւ ստիպել գրել այդ տողերը ուղղուած պատմութեան մեծագոյն ոճրագործին» («Ցուսաբեր», 23 Յունուար, 1959): Ակնարկութիւն Սթալինին ներքո-ղը հիւսող եւ զայն փառաբանող քերթուածին:

Ի՞նչ պատասխան ունէր այս տողերուն Աւ. Իսահակեան, « ի հարկէ ես չեմ կարող բարոյապէս ինձ թոյլ տալ ու խայտառակել, ես հանդուգնել Յովհ. Թումանեանին խմորից չունիմ, բաւական էլ թարս մարդ եմ»: (21 Փետրուար 1924):

Վարդգէս Ահարոնեան ուրիշ տողեր ալ ունի, ճշդելու համար Աւ. Իսահակեանի նկարագիրը.— « Տարագրութեան մէջ հետզհետէ դժուարացող իր կեանքի պայմաններում տակաւ աւելի չեչտուած կերպով սկսած է արտայայտուիլ բնաւորութեան հիմնական գծերից մէկը.— Իր նկուն, երկչոտ, չասելու համար անարի ոգին ու իր հացի կտրը թեթեւացնելու եւ իր հոգին այլանդակութիւնից փրկելու համար, Աւ. Իսահակեանը որոշում է վերադառնալ Հայաստան»: Հայաստան վերադառնալէն չատ առաջ գրի առած է դժբախտաբար վերը յիշուած եւ անվայել տողերը:

×

Նամակագրութիւնը արուեստ մը, գրական սեռ մըն է, ինչպէս միւս սեռերը: Կը թուի թէ Աւ. Իսահակեան կ'անգիտանայ այդ փափուկ արուեստը, որ ենթակայէն ճաշակ, նրբամտութիւն, փափկանկատութիւն, հեռատեսութիւն, չրջահայեցութիւն եւ զիտակցութիւն կը պահանջէ:

Աչքի առջեւ ունիմ բազմաթիւ մտաւորականներու զանազան առիթներով գրած նամակները: Բոլորն ալ գրագէտներ են, որոնք իրարու հետ կը թղթակցին: Նոյն իսկ ամէնէն ծանր, տագնապալից պահերուն, նամակագիրները աւելի իրենց սրտին, հոգիին ու միտքին պատմութիւնով կը զբաղին քան հացի համար մղուած պայքարով եւ նիւթական տագնապներով: Ջե՞ն ունեցած հացի համար կռիւ, կամ նիւթական հոգեր: Եւ սակայն խուսափած են իրենց այդ վիճակը ցուցադրելու նոյնիսկ ամէնէն մտերիմ ընկերներու եւ գրչի եղբայրակիցներու:

Յատկանշական նամակներ ունի եղիա Տէմիրճիպաշեան՝ Հրանտ Ասատուրին ուղղուած, Փարիզ, 30 Դեկտեմբեր 1883-ին, « Անհո՛ւն կերպով կը սիրեմ այն անձերն որք հրապարակագրի մը մտաւոր պիտոյքն հոգալ կը մտաբերեն, ամէն պարագայի մէջ՝ լինձ ծանր է նպաստ ընդունիլ, այլ իմ աղքատութիւնս լինձ ծանր չդարձ. լինձ ծանր եկողն է՝ մեր ազգին մէջ ընդհանրապէս հայրենանուէրը ան-ձանց աղքատութիւնը »:

Մինաս Չերազին՝ 1895ին:

« Այս գրիչովս որ ափիս մէջ կ'եռայ եւ այն հոգիովս որ կուրծքիս ետեւ կը դողայ՝ ի՞նչ չէի կրնար ընել դեռ այն ժողովուրդին համար, զոր վայրկեան մը դադարած չեմ սիրելէ »:

Գասպար Նէմցէին՝ 1896ին.

« Գիտակցութիւնն ունիմ արդի սերնդեան բանաստեղծներուն է՛ն բանաստեղծը դէթ է՛ն բանաստեղծականն ըլլալու: Բայց թէ մատենագիրը՝ որպէս ոսկեդարերն արտադրեցին՝ երբեք չեմ կրնար ըլլալ: Գրականութիւնն լինձ համար արուեստ մը չէ, հապա հոգիի պէտք մը: Այն ժամանակ կը գրեմ, երբ աչուըներս լեցուին, երբ ծնրադրելու պէտքն զգամ, եւ երբ պէտքն՝ երաժշտութիւն ընելու, երաժշտութիւն արտադրելու: Ահա ինչ որ է միայն Եղիան »:

Տօքթ. Ն. Տաղաւարեանին՝ 1897ին:

« Անմահ Ռուսոյի արձանին դիմաց՝ ծառի մը կից՝ կը խորհիմ յաւիտենական խնդիրներուն վրայ զրոյց յուղեցի, զրոյց յուղեցին եւ ժխտմամբ լուծեցին՝ բացի Ռուսոյէն — այն մեծ այլ ուրացամէտ դարուն խմաստասէրը: Կը խորհիմ, ու մեր յաւակնոտ խորհրդածութիւնները բաղդատելով կենաց անթափանց խորհուրդին՝ կը ծիծաղիմ ...»:

Ուրիշ մը, գրական քննադատ Արտաշէս Յարութիւնեանի նամակները որոնք ուղղուած են գրագիտուհի Տիկին Զապէլ Եսայեանին: Նամակագրութեան արուեստին բարձրորակ վկայութիւններ են: Ներքին, եւ ընտանեկան կեանքի զբաղումներուն, ինչպէս նաեւ հոգիի մտերիմ պահերը կը ներկայացնեն: Սովորական էջեր չեն անոնք, ինչպէս առանց բացառութեան բոլոր նամակները Աւ. Իսահակեանին: Ա. Յարութիւնեանի նամակները ինքզինք մինակ զգացող հոգիի մը զալրումները կը մատնեն, որոնց ենթական մարդոց անտարբերութեան երես դարձուցած, կ'ողբայ իր առանձնութիւնը: Միամիտ ու հաւատաւոր բոլոր երեւոյթներուն հանդէպ, լայնախոհ ու մարդկային լաւատեսութեամբ օծուն են իր բոլոր նամակները, նման ցօղէ ու եղեամէ ղրկուած բարերար հողերուն, որոնք անձրեւներուն բարերար օրհնութեանը կը սպասեն:

Ո՞ր մէկը յիշել: Վ. Թէքէեանին նամակնե՞րը, Զաւէն Սիւրմէլեան երիտասարդ բանաստեղծին ուղղուած: Տիրան Զրաքեանի՞ն նամակները իր բազմաթիւ աշակերտուհիներուն ուղղուած, որոնց մէջ հոգիի, կրօնի, նուիրական հարցերու մասին կը խօսուի հաւատքով ու սիրով: Յ. Օշականի՞ն նամակները, որոնք արուեստի եւ ղրական ժամանակակից հարցերու մասին կը խօսին, որոնց մէջ սիրուած գրագէտներու դիմագիծը կը ներկայացուի եւ որոնց արձագանգը երկար տեն կը մնայ ընթերցողներուն մէջ:

Յաւալի է որ բանաստեղծութեան, արձակ էջերու եւ «Աբու Լալա Մահարի»ի պէս իմաստասիրական բովանդակութիւն ունեցող գործերու հեղինակէն չունինք փունջ մը նամակներու, որոնց մէջ պիտի գտնէինք ժամանակակից ղրական, գեղարուեստական, մշակոյթի հարցերու եւ յուշերու նուիրուած էջեր, համով ու հոտով պատմուած, որոնց գաղտնիքը անտարակոյս ղիտէր Աւ. Իսահակեան, բոլոր մարդկային թերութիւններէն անկախաբար:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ԿԻՆԵՐ

Երբեմն քաղաք կ'իջնեմ:

Բայց, ապահովաբար, վիս տեսնողը կը հասկնայ, աչքերուս մէջ մէկ անորոշ բան մը, որ չարաճճիներ ապրած եմ բարձրաբերձ դիւղի մը մէջ, հին դղեակի մը կողքին, հատ պատերով ու զորշ կըզ-մինտրներով անակ մը, ամուր փակուած սեւցած փայտերով հատ դուռով մը, ժանգոտած ծանր չղթաներով ամրապնդուած:

Եւ կառուներու, կանաչ մոլխաններու, ժրաջան մրջիւններու, եւ գիշերային դորտերու ու ճպուռներու բազմութեամբ մը չրջապատուած, ուր մարդկային ձայները չատ հեռուէն կը հասնին ...

Անգամ մը քաղաքը, կը թոթվեմ ինքզինքս, եւ կ'ընեմ մէկ քանի քաղաքա-կրթեալ կնոջ յատուկ բաները, — խանութներուն ցուցափեղկերով կը հետաքրքրուիմ: Կը գնեմ վիս պահելու համար մէկ քանի բաներ: Եւ մանաւանդ՝ անուշահոտութիւն, ծաղիկ եւ գիրքեր ...

Ու յետոյ կը տեղաւորուիմ քաղաքին կարեւոր հրապարակին վրայ տուող, այն մեծ սրճարանին թէրասին վրայ, ուր չատ հանգստաւէտ, խորունկ աթոռներ կան:

Եւ իրիկուան այդ ժամուն, հոն կը հանդիպիմ, անպատճառ, վեց պառաւ եւ մինակ կիներէ բաղկացած այն խումբին, որոնք ամէն իրիկուն կուգան հոն, ու կը տեղաւորուին նոյն տեղանին չուրջը:

Անոնց համար, սրճարանները եկեղեցիներուն հետ, անոնց փրկիչներն են, այս աչխարհին վրայ:

Անոնք անչուչտ, մինակութիւնը իրրեւ արուեստ չէ որ ընդունած են: Անոնք ամէն բան ըրած են մինակ չըլլալու համար, այս աչխարհին վրայ — կրած են ամուսիններ, ունեցած են զաւակներ, պայքարած են բարեկամութիւններու հետ... Բայց եւ այնպէս, վերջ ի վեր — ջոյ, զարճեալ մինակ մնացած են, սիրտերուն մէջ մեծ դառնութիւն մըն ալ իրրեւ այդ բոլորին՝ վարձատրութիւն:

Հիմա, պարապ աթոռներուն իսկ կը ժպտին, եւ աթոռի մը քովէն անցած ատեն, կը ջանան կամաց անցնիլ, վախնալով որ, այս չար աչխարհին վրայ, չըլլայ աթոռն ալ բարկանայ, եւ ցուցնող բան մը ըսէ իրենց ...

Սաստիկ չպարուած, ոսկեզօծ ներկուած մաղեր կուտակուած են եւ դուրս կը սպրդինէին ձեւով գլխարկին տակէն: Անոնց հագուստները բարդ են, ամէն կողմէն ճօճող պտնճուխներով: Անոնց վրայ կը ծաւալի, չուրջի օդին մէջ, անորակելի բարդութեամբ՝ բոյր մը ...

Անոնց ղէմքերուն վրայ դրոչմուած կը տեսնուի՝ առանձնութեան վրայ վերջին նայելու կամք, տարիքնին ցոյց չտալու վստահութիւն, ծայրայեղ բարեացակամ-

ԿԱՆԱՉ ՄՈՂԱՆԱՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ամերիկահայ կանանց Ազգային Միութեան Նիւ Եորքի Մարմնակազմը, Ազգային Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան հետ համագործակցելով, կը կազմակերպէ հայկական հարցի մասին դասախօսութիւններ, որոնք տեղի պիտի ունենան Նիւ Եորքի Ազգային Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան սրահին մէջ, 108 East 39th Street, New York City, հետեւեալ ծրագրով:

Կիրակի, 15 Մարտ, ժամը 3ին — Հայկական հարցի ծագումը եւ զարգացումը մինչեւ Սեւրի դաշնագիրը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 22 Մարտ, ժամը 3ին — Հայկական հարցը Լոզանի դաշնագրի ատեն — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 29 Մարտ, ժամը 3ին — Հայկական հարցը Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան առջեւ — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 5 Ապրիլ, ժամը 3ին — Հայկական հարցի ներկայ վիճակը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 12 Ապրիլ, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 19 Ապրիլ, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 26 Ապրիլ, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 3 Մայիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 10 Մայիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 17 Մայիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 24 Մայիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 31 Մայիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 7 Յունիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 14 Յունիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 21 Յունիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 28 Յունիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 5 Յուլիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 12 Յուլիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 19 Յուլիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 26 Յուլիս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 2 Օգոստոս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 9 Օգոստոս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 16 Օգոստոս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 23 Օգոստոս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 30 Օգոստոս, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 6 Սեպտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 13 Սեպտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 20 Սեպտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 27 Սեպտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 4 Հոկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 11 Հոկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 18 Հոկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 25 Հոկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 1 Նոյեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 8 Նոյեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 15 Նոյեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 22 Նոյեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 29 Նոյեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 6 Դեկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 13 Դեկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 20 Դեկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

Կիրակի, 27 Դեկտեմբեր, ժամը 3ին — Հայկական հարցի լուծումը — Խօսողը՝ Տոքթ. Վահան Մ. Գաթրճեան:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

''ԿԼԱՏԻԱԹՈՐԻ 30 ՄԻԼԻՈՆՆԵՐԸ''

Ֆրանսական գաւեչտական թատրոնի երեք մեծանուն վարպետները՝ Ռուբիքըլին, Լապիչ եւ Ֆէյտօ միչտ ալ ի պատուի են Ազգային Թատրոնի խազացանկին վրայ:

Արդարեւ, այս երեք մեծանուն վարպետներուն գործերը, մէկ ընդ մէկ, կը ներկայացուին Ազգային Թատրոնի բեմերուն վրայ, մանաւանդ Սալ Ռիչըլիէօի մէջ:

Վերեւ յիչուած երրորդութենէն, այս միջոցիս Լապիչի գործերն են որ կ'անցնին Քոմէտի Ֆրանչէզի (Սալ Ռիչըլիէօի մէջ):

Լօժէն Լապիչ Ֆրանսական գրականութեան մէջ առաջին անգամ մուտք գործած է 1838ին, երբ 23 տարեկան էր: Իր առաջին անգամ մուտք գործած է 1838ին, երբ 23 տարեկան էր: Իր առաջին մուտքին մը թուչող ճանճին իսկ, եւ հակառակ առած իրենց բոլոր տխուր դարձուածներուն, յամառ յոյս մը, որ թերեւս տակաւին ամէն բան վերջացած չէ, եւ թէ ո՞վ դիտէ, ի՞նչ կարող է պատահիլ դեռ օր մը ...

Անոնք տեղաւորուած են նուագախումբին ճիշդ քովը, ժամերով չհատնող fաֆէ – fրէմի մը առաջ, որ գաւաթին մէջ, օրուան ժամերուն հետ՝ գոյն կը փոխէ...

Իրենց ձեռքը իբր զէնք ունին փաս ա մէնի մը: կարելի չէ որեւէ կերպով պաչպանուիլ, երբ անոնք, իրենց փաս ա մէնիներուն ետեւ ապաստանած, կը նային դեզի: Միայն մահը, այդ փաս ա մէնը կրնայ անոնց ձեռքէն կորզել ...

Ահկէ զատ, անոնց միւս զէնքն է, իրենց ձեռքի պայուսակը, ընդհանրապէս տունէն չինուած, հին մեւաքս քղանցքի մը մէկ ծայրովը:

Անոնց մէջ կան, աչխարհին բոլոր անպէտ բաները: Բայց եւ այնպէս այդ կիները չեն կրնար առանց անոնց ապրիլ: Մինակ մնացած պառաւ կնոջ մը պայուսակը՝ իր երկրորդ տունն է:

Դուրսը, անոր մէջ կ'ապրի ան: կը բանայ, կը զոցէ, մէջէն քանի մը դրամները կը չոյէ, եւ ատեն ատեն կը կրծէ, հոն յաւիտենապէս գտնուող սլիսքուիթ կը տար մը...

Այս կիները լաւագոյն ունկնդիրներն են սրճարանի նուագածուներուն: Եւ անոնք են որ, երբ երկար փոփուռի մը վերջապէս իր լրումին կը հասնի, խօսակցութիւններուն եւ ինքնաչարժերուն fը լաfսոնները ադմուկին մէջ, կը ծափահարեն, իրենց հողի գոյն թելէ ձեռնոց ներով ծածկուած ձեռքերով, որոնց մէկ քանի հատին ծակերէն, ոսկրուտ մատներ դուրս կ'իյնան...

Եւ երբ երաժշտութիւնը բոլորովին վերջանայ, երբեք չեն հրաժարիր, դէպի առաջին ջութակահարը, մատուցուող ժպիտ մը երկարելէ ...

Երեկոյեան լաւագոյն պահն էր աս ...

Կարծես այս միջոցին չատ մը բաներ կը հեռանան... նոր բաներ կուգան փոխարէն:

Անոնք երաժշտութեան թեւերուն վրայ, վեր կը բարձրանան պահ մը, եւ կը սաւառնին ուրիշ մթնոլորտի մը մէջ:

Կը մոռնան որ հիմա արդէն պիտի երթան ու մտնեն իրենց պզտոտած սենեակներուն մէջ, եւ անգամ մը որ չպարը եւ փաս ա մէնները վար դրուին, յուրատեսակ ձանձրութիւնը զերենք պիտի զարճեալ բանտարկէ իրենք իրենց մէջ ...

Ինչ լաւ էր սակայն այս երեկոյեան պահը... բայց ահա որ, արդէն, բարեգութ երաժիչտները կը հեռանան մէկիկ մէկիկ: Նուագախումբին վայրը կը մնայ ամայի: Սեւ պարապ աթոռներ կարծես կը ծաղրեն հոն քիչ առաջ ստեղծուած երաղները ... Մինակ fլաfսոն մը դեռ կը վայլէ ...

Վեց կիները կ'իջնան վերստին երկրի վրայ... եւ, ամապարանքով, կարծես իրենք իրենց խարխափումէն վախցած, իրենց առաջ դեռ մնացած, մոխիրի գոյն եւ համ առած fաֆէ – fրէմին վերջին ումպը կուլ կուտան, սեղմուած կոկորդներու մէջ...

Ցետոյ փաս ա մէնները կը գետեղեն, վերջապէս փակուող, պայուսակին մէջ.. Եւ տատամսոտ քայլերով՝ կ'իյնան ճամբայ... կը թողում գիրենք՝ երազ չնոր հող սրճարանին սեմին վրայ:

ՄԱՆՈՒԿ պՒՐՊՒՐԵԱՆ

ԿԱՅԾԵՐ

Ա. ՀԱՍՏԱՆ

Իլ.

ԵՐԵՒԱՆ ՓԱՓԱՆ

Ալ ոչ մի տարի այդպէս նեղ տեսա Ալաղը, եւ տասնամեակներով հետեւելով այդ ուղղութեան՝ այդպէս չեմ տեսնի ալ ապագային։

— Ան ի՞նչ եղաւ ես։

Հարցուր ինքզինքդ։ Ես ալ ինքզինքս կը հարցնեմ, ու պատասխան չեմ գտներ։ Ամէն անգամ որ Ալաղ կ՚երթամ, ինքզինքս կը հարցնեմ՝ ինչո՞ւ եկայ, ինչո՞ւ կ՚երթամ։ Ինչո՞ւ կ՚ապրիմ։ Ինչո՞ւ կ՚ապրի Ալաղ։ Ինչո՞ւ կ՚ապրի Հայաստան։ Ինչո՞ւ կ՚ապրի աշխարհ։ Ինչո՞ւ կ՚ապրի մարդկութիւն։ Ինչո՞ւ կ՚ապրի կեանք։ Ինչո՞ւ կ՚ապրի ամէն ինչ։ Ինչո՞ւ կ՚ապրի ոչինչ։

Ինչո՞ւ կ՚ապրի Ալաղ։

Ինչո՞ւ կ՚ապրի Հայաստան։

Ինչո՞ւ կ՚ապրի աշխարհ։

Ինչո՞ւ կ՚ապրի մարդկութիւն։

Ինչո՞ւ կ՚ապրի կեանք։

Ինչո՞ւ կ՚ապրի ամէն ինչ։

Ինչո՞ւ կ՚ապրի ոչինչ։

Ալաղ ինքզինքին համար ոչինչ է, ոչինչ է Հայաստանի համար, ոչինչ է աշխարհի համար, ոչինչ է մարդկութեան համար, ոչինչ է կեանքի համար, ոչինչ է ամէն ինչի համար, ոչինչ է ոչինչի համար։

Ալաղ ինքզինքին համար ոչինչ է, որովհետեւ ինքզինքին համար ամէն ինչ է։

Ալաղ Հայաստանի համար ոչինչ է, որովհետեւ Հայաստանի համար ամէն ինչ է։

Ալաղ աշխարհի համար ոչինչ է, որովհետեւ աշխարհի համար ամէն ինչ է։

Ալաղ մարդկութեան համար ոչինչ է, որովհետեւ մարդկութեան համար ամէն ինչ է։

Ալաղ կեանքի համար ոչինչ է, որովհետեւ կեանքի համար ամէն ինչ է։

Ալաղ ամէն ինչի համար ոչինչ է, որովհետեւ ամէն ինչի համար ամէն ինչ է։

Ալաղ ոչինչի համար ոչինչ է, որովհետեւ ոչինչի համար ամէն ինչ է։

Ալաղ ոչինչ է, որովհետեւ ամէն ինչ է։

Ալաղ ամէն ինչ է, որովհետեւ ոչ

Այս ուղղութեամբ ստեղծուած յառաջդիմութիւնը տակաւին չէ մեղմացած :

Միջազգային մամուլը եւ կիսապաշտօնական շրջանակները զրեթէ միաձայն նուիրեամբ կը յայտարարեն թէ Մաքմիլընի ճամբորդութիւնը ձախողութիւն մը եղաւ : Ընդհակառակն, վարչապետը կը մտածէ թէ տակաւին կարելի է « բան մը ընել» : Իր արտասանած բոլոր ճառերուն մէջ ան չեզոքը կը դնէ բանակցութեան եւ խաղաղութեան վրայ : Այս է պատճառը, որ հաւանական կը թուի Խրուշչեւ–Մաքմիլընի վերջին հանդիպումը մը :

Անգլիոյ Վարչապետը ամէն ճիգ պիտի թափէ որպէսզի խորհրդային իր պաշտօնակիցը ընդունի նախապատրաստական ժողովի մը արեւմտեան առաջարկը՝ Մեծներու հանդիպումէն առաջ :

Միւս կողմէ, Ռոստովի մէջ արտասահման «ընտրական» ճառի մը մէջ Ա. Մի–կոյեան յայտարարեց .— Եթէ Արեւմտեան Գերմանիոյ հետ խաղաղութեան դաշինք մը կնքել, Խ. Միութիւնն ու ընկերվարական միւս երկիրները խաղաղութեան դաշինք մը պիտի կընքեն Արեւելեան Գերմանիոյ հետ : Օրինաւոր համաձայնութիւն մը պիտի ըլլայ ան եւ միջազգ պիտի նպաստէ խաղաղութեան :

× Անգլիոյ նախկին վարչապետ Իրըն յայտարարեց թէ Արեւմուտքը չի կրնար հրաժարիլ Պերլինի իր խոթխոթներէն : Միջազգային ներկայ կացութիւնը չատ ծանր է, ըսաւ ան, բայց յանկարծահաս չէ : Բոլոր Արեւմտեանները համաձայն են Ատլանտեան Ուխտի եւ Պերլինի վերաբերեալ իրենց քաղաքականութեան մէջ :

Անդրագոհանալով ոչ – յարձակողական դաշինքի հարցին, Իրըն ըսաւ.— Նոր դաշնագիր մը առաջարկուեցաւ Անգլիոյ, Ռուսերուն կողմէ : Չեմ կրնար մտածել թէ իմ երկիրս կրնայ ընդունիլ նման դաշինք մը, մինչ ներկայ սպառնալիքը առկայ կը մնայ Պերլինի վերեւ : Ատլանտեան Ուխտը միացեալ պէտք է մնայ :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԷԼՄԱՍԵԱՆ ԵՐԲԱԿը որ ծանօթ է արդէն Փարիզի գեղարուեստական շրջանակներուն , կը ներկայացնէ իր նոր ստեղծագործութիւնները .—

« Արեւելեան Աչխարհը մանրանկար – ներով » :

Կազմակերպութեամբ՝ Մատի – Փէէ հաստատութեան եւ բարձր հովանաւորութեամբ Լիբանանի դեսպան՝ Պ. Մուսա Մուպարաքի : Ցուցահանդէսին պաշտօնական բացումը Մարտ չորսին : Բայ է ամէն օր բացի կիրակիէ եւ երկուշաբթիէ ժամը 10էն 18 :

(10, Րիւ տը Ռոմ) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Նորայր Սահաթճեան եւ Օր. Պէատրիս Սահաթճեան ներկայիս կը վայելեն իրենց սրտագին շնորհակալութիւնը յայտնել բոլոր այն յարգելի անձերուն , որ յուզարկաւորութեան մասնակցելով , այցելութեամբ, հեռագրով եւ նամակով համեցան յայտնել իրենց տարաբախտ քրոջ՝ ողբացեալ

ՕՐ. ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Բ. Տպագ., յաւելեալ եւ ճոխացեալ Գառասնամեակի առթիւ

Զարդարուած բազմաթիւ նկարներով

Մեծադիր 684 էջ, կազմուած :

ԳԻՆ 4000 ՖՐԱՆՔ

Թղթատարի ծախքով 4·350 ֆր· :

Դիմել՝

Գրատուն՝ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտութեան կողմէ :

Ապրիլ 3, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, Շաբաթ (7 Մարտ), ժամը 21ին :

Ղեկավարութեամբ Պ. ՆԱԲՈԼԷՈՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի :

Կարաճի Նոր Սերունդի Թատերախումբը կը ներկայէ՝

Զուարթ օփերէթ

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Սակաւզաւրար կը փնտռուի երիտասարդ Հայուհի մը, կրթուած, հայախօս որ ընտանիքի մը մէջ (Պրիւսէլ) զրաղի միայն երեք երախաներով (մէկը զպրոց կ'երթայ, միւս երկուքը՝ Յուկէս եւ մէկուկէս տարեկան) : Տնական ոչ մէկ աշխատանք : Բնակութիւն, ուտելիք եւ ամսական 15000 Ֆր· Ֆրանք :

Դիմել Անձամբ թերթիս վարչութեան :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու , Արենոյշներու, Արիներու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպութեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot

28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7

Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր , սկաուտական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝

« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒՍԱԿԱՆԸ »

Զաւեչտը եւ հայերէն՝

« ԱՆԶՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ

եւ « ՓՐՕՖԷՍՍՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներու եւ Արենոյշներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով « Պարսկական պազարին մէջ», *պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ :*

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ :

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք :

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26–ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մազընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանը) :

Նախաձեռնութեամբ Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

4 Մարտ, Զորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սալ Շոփէնի մէջ :

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Զորրորդ պտոյտ, Հայ գրականութեան պարտէզին մէջ :

ՄԵՐ ՍԻՐՈՑ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ :

Տոմսերը՝ 300, 400 եւ 600 ֆր· :

Կը ծախուին գրատուներ .— Հ· Բալուեան, Մ· Պարսամեան :

Երեկոյթը կը սկսի հիւղ ժամը 9ին եւ կը վերջանայ ժամը 11·15ին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Նոր հասցէն է՝

Hôtel Majestic

Avenue Kleber (métro Kleber)

(Մուտք՝

23, Rue La Perouse

Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝

KLE· 22-05

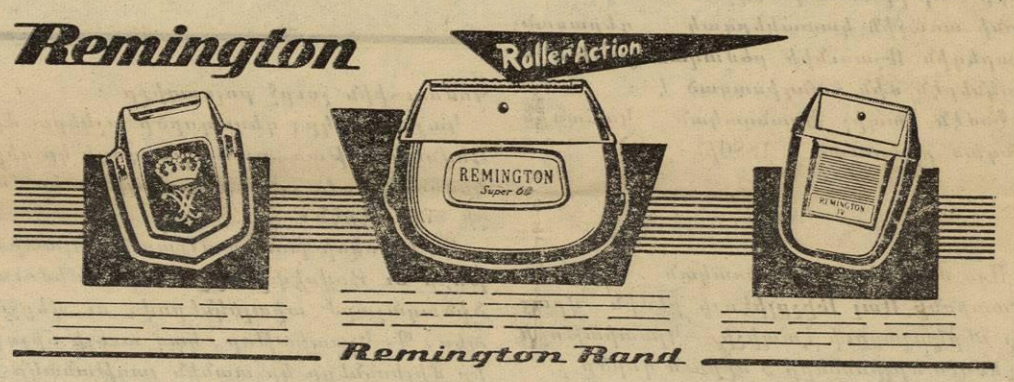
Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարզ չընդունիր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Գործէ քաչուելու պատճառով, Մարսէյլի մէջ ծախու է մեծաքանակի , կէս–մեծաքանակի առեւտրական զործ մը , չատ բանուկ, մեծ ապագայ , կը յարմարի ուեւէ զործունեայ մէկուն :

ԳՐԵԼ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ , ԹԵՐԹԻՆ որ կը փոխանցէ :

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ա Մ Է Ն Է Ն —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն մատչելի ՄՕՏԷԼ մը
Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

Մօսկուայի ինքնուրիսքին եւ ֆրանսական Օֆիս տէ Շանճի *արտօնութեամբ , նոր պայմանները , ծրարները զրկելու համար Խ· Միութիւն :*

Կ'ընդունուին նաեւ յաճախորդներու կողմէ բերուած նոր ապրանքները , մաքսային նոր գիները , չատ դիւրամատչելի պայմաններ :

Իրենց հետ բերուած ապրանքներէն պատ , յաճախորդներու տրամադրութեան տակ են· նաեւ հաստատութեան պահեստները, մեծաքանակի գիներով : Բուրդ , պօնէքքրի , կօշիկ եւ զեղօրայք : Բոլոր ծախքերը գինին մէջ : Ստացողը ոչինչ ունի վճարելիք : Պահանջեցէք մեր սակագինը եւ մանրամասնութիւններ :

SICOMEX
20, Rue Royale, Paris 8·
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Ծրարները կը ստացուին մէկ ամիսէն, հաստատուած ստացողին տորակրու–թեամբ իսկ :

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ

MORY et CIE

Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Խ· Միութիւն ծրարներու առաքումը :

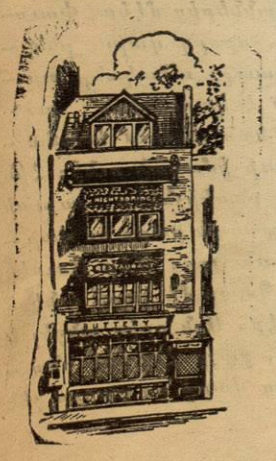
ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ

Մեր նոր գիները ստանալու համար գիմել, գրաւոր, հեռաձայնել հասցէին .—

Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10

*կամ հեռաձայնել .—*NOR. 40 72 & 50 83

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

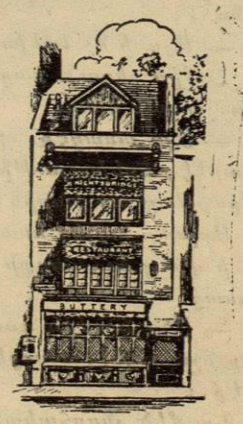
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZEC

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8.30Է ՆԱԽԱՀՕՏԵԱՆ 12

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՄԱՐՏ // MARDI 3 MARS 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8334 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4235

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏՈՎ

Ճիշդ է, որ Մաքմիլըն դէպի Խորհրդային Միութիւն կատարած իր ճամբորդութեամբ կարեւոր յաջողութիւն մը չարձանագրեց : Սակայն իր առաքելութիւնը առիթ մը ընծայեց դաշնակիցներուն, որ աւելի մօտէն եւ ճշդիւտ կերպով ծանօթանան Կրէմլինի վարիչներուն մը տպաւորութեան եւ նպատակներուն :

Վէճի առարկայ հարցերուն շուրջ պատուաւոր լուծումի մը յանգելու մասին բաբեմ՛ա մարդոց տածած յոյսերը ի դերեւ եկան :

Խրուշչեւ իր ամբարտաւան կեցուած քով եւ ոտքմաչունչ ճառերով անգամ մը եւս եկաւ հաստատելու թէ Խորհրդային Միութիւնը ո՛չ մէկ վիճում կ՛ուզէ ընել Պերլինի եւ Գերմանիոյ խնդրին շուրջ : Ո՛չ մէկ յետս կոչում՝ Հոկտեմբեր 27ի իր առաջարկէն, որ հակառակ Անաստաս Միկոյեանի Ամերիկայի մէջ ըրած հաչտարար յայտարարութեանց, կը պահէ դեռ իր վերջնագրի հանդամանքը :

Ի վերջոյ ո՞ւր կ՛ուզէ հասնիլ Խորհրդային Միութեան մենատէրը :

Այս հարցումն է, որ կ՛ուղղեն դաշնակից դիւանագէտները, որոնք Խրուշչեւի ընթացքին մէջ կը նշմարեն համաչափ հային նոր պատերազմի մը նախանշանները :

Անցնող տարուան ընթացքին պետութեան զանազան ճիւղերուն, մասնաւորապէս հիւլէական զէնքերու կատարելագործման մարզին մէջ ձեռք բերուած ուշագրաւ յաջողութիւնները մեծապէս չափազուցած են Կրէմլինի վարիչները, որոնք այժմ աւելի յոխորտանքով կը խօսին, աւելի անհաչտ եւ անզիջող դիրք կը բռնեն :

Ի զո՞ւր է, որ Անգլիոյ վարչապետը հրապարակով կ՛ոգեկոչէր անցեալի լաւ յիշատակները, Սթալինն ու Զըրչիլը, Խորհրդային Միութեան եւ դաշնակից ներու զէնքի եղբայրակցութիւնը՝ յանուն ազատութեան՝ ընդդէմ Հիթլէրի բռնապետութեան եւ աշխարհակալական ձգտումներուն :

Մաքմիլըն չուզեր յիշել, որ Սթալին 1939 Օգոստոս 23ին Մոսկուայի մէջ դաշինք էր կնքած Նացի Գերմանիոյ հետ՝ դաշնակից պատուիրակութեանց քթին տակ : Դաշինք, որով Հիթլէր կ՛ապահովէր իր թիկունքը արեւելքէն՝ ամբողջ ուժով յարձակելու համար Լեհաստանի եւ արեւմուտքի դաշնակից երկիրներուն վրայ :

Մեծն Բրիտանիոյ դիւանագէտ նախապատրաստը կ՛ուզէր հասկնալ, որ 1941 Յունիս 22էն մինչեւ 1945 Մայիս 8 եւ մինչեւ Հիրոշիմայի հիւլէական ռումբը տեղը « զէնքի եղբայրակցութիւնը » բացառիկ երեւոյթ մըն էր միայն : Պարզապէս դինակցութիւն մը, որմէ օգտուեցան երկու կողմերն ալ՝ ջախջախելու համար ռազմապաշտ Գերմանիան :

Խորհրդային Միութիւնն է, որ առաւելագոյն չափով օգտագործեց դաշնակիցներու միամտութեան զոհողութեանց գնով չահուած յաղթանակը : Շահագործեց ներկայացած անյուսալի առիթը՝ քաղաքակիրթ Եւրոպայի մէջ իր դիրքերը ամրապնդելու համար : Կարեւոր քայլեր առաւ դէպի « համաչխարհային յեղափոխութիւն », որ կը մնայ իր հիմնական ծրագիրը : Եւրոպայէն վերջ ցանցերը տարածեց մինչեւ Մայր· Արեւելք, իր ազդեցութեան ենթարկելով հսկայ Չինաստանը : Ու փորձեր կատարեց Մերձաւոր Արեւելքի, ինչպէս նաեւ Ափոյ եւ Ափրի-կէի ժողովուրդներուն մէջ իր համակրը տարածելու համար :

Միացեալ ճակատով է միայն, որ ազատ աշխարհի ժողովրդավար երկիրները պիտի կրնան տանձ մը դնել Մոսկուայի բռնատիրական քաղաքականութեան :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵԻ ԼԱՅՓՑԻԿ Կ՛ԵՐԹԱՅ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄԸ ՄԱՔՄԻԼԸՆԻ ՀԵՏ

●

ՄԻԿՈՅԵԱՆ.— ՄԵՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՉՈՒԶԵՐ

—o—

Ա. Միկոյեան եւ Կրոմիքօ Շաբաթ օր, զայն էին Լէնինկրատի օդակայանը՝ դիմաւորելու համար Անգլիոյ վարչապետը : 48 ժամուան « առանձին » պտոյտ մը յետոյ, Մաքմիլըն վարձեալ կը դանուէր քաղաքական չրջանակներու մէջ :

Առիթէն օգտուելով, Անգլիոյ վարչապետը կարգ մը բացատրութիւններ ուղեց Միկոյեանէ, իր վերջին ճառին շուրջ .— Շատ լաւ է որ հոս էք, Պ· Միկոյեան, ըսաւ ան, որովհետեւ լսեցի թէ ճառ մը խօսած էք ուր կը քննադատէք բանակցութիւնները վարելու մեր եղանակը ... ը ըսած եմ, որ ես այստեղ չէի եկած բանակցելու համար, այլ՝ պիտի փորձէի մեր տեսակէտը ներկայացնել եւ միաժամանակ հասկնալ ձեր կարծիքը··· Կը կարծեմ թէ մեր խօսակցութեանց նպատակը անմիջական եզրակացութեան մը հասնիլ չէ, այլ անոնք պէտք է օժանդակեն միջազգային բանակցութիւններու, որոնք տեսի պիտի ունենան մօտիկ ապագային : Ես համոզուած եմ որ վճռորոշ այն կացութիւնը՝ ուր կը գտնուինք, առանց խօսակցութեանց չի բարելաւուիր :

Իր կարգին Ա. Միկոյեան յայտարարեց .— Մեր կառավարութիւնը պատերազմ չուզեր : Կը կարծեմ թէ պատերազմ չուզեր նաեւ անգլիական կառավարութիւնը : Տըլլըսի եւ Այզընհաուըրի հետ ունեցած խօսակցութիւններուս ընթացքին, երկուքն ալ ըսին թէ ամերիկացի ժողովուրդը պատերազմ չուզեր : Անգլերէնի մէջ բացատրութիւն մը կայ .— ապրիլ եւ ձգել որ ապրին· ահաւասիկ մեր նշանաբանը՝ խաղաղ գոյակցութեան համար :

Լէնինկրատի քաղաքապետը ճաշ մը տուած էր ի պատիւ Անգլիոյ վարչապետին, ուր տեղի ունեցան խօսակցութիւններն ու կարծիքի փոխանակութիւնները : Տեսակ մը « չորսեակ » ժողով, մասնակցութեամբ՝ Մաքմիլընի, Լոյտի, Միկոյեանի եւ Կրոմիքոյի :

Միւս կողմէ, մինչ Մաքմիլըն եւ Միկոյեան քաղաքը կը պտտէին, Արտաքին երկու նախարարները՝ Լոյտ եւ Կրոմիքօ մօտ երկու ժամ պլուխ-պլսիկ խօսակցութիւն ունեցան :

Անգլիոյ Վարչապետն ու Արտաքին նախարարը խանդավառ ընդունելութեան արժանացան Լէնինկրատի մէջ, ուրկէ Մոսկուա մեկնեցան կիրակի իրիկուն : Մոսկուա դացին նաեւ Ա. Միկոյեան եւ Կրոմիքօ :

Մաքմիլըն վերջին հանդիպում մը եւս պիտի ունենար Խրուշչեւի հետ, երկու չաբթի կէսօրէ ետք :

Մինչ այս մինչ այն, խորհրդային մամուլի « Թաս » գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ Խրուշչեւ Լայփցիկ (Արեւելեան Գերմանիա) պիտի երթայ չորեքշաբթի կամ հինգշաբթի :

Պաշտօնական բացատրութիւնը այն է թէ Փանքովի կառավարութեան հրաւէրով Խրուշչեւ կ՛երթայ, Լայփցիկի տօնավաճառը այցելելու համար :

Այսուհանդերձ, քաղաքական կարգ մը չրջանակներու կարծիքը այն է, թէ Մոսկուա խաղաղութեան դաշինք մը պիտի կնքէ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ, իր ունեցած իրաւասութիւնները Փանքովի կառավարութեան յանձնելէ առաջ :

Համայնավարները կը փորձեն հերքել այս պարագան, յայտարարելով թէ խաղաղութեան դաշինք մը այդքան արագ չի կնքուիր :

Ամէն պարագայի մէջ, Խրուշչեւ – Իւլպրիխթ խօսակցութիւնները նախապատրաստական աշխատանք մը կը նկատուին՝ Արեւելեան Գերմանիան « դերիչխան » հանրապետութիւն մը հռչակելու համար :

« Չիղերու պատերազմ »ը նոր թափ կը ստանայ այս ձեւով, ինչպէս կը հաստատէ միջազգային մամուլը :

Վերջապէս, Լայփցիկէն հասած լուրերու համաձայն, Մոսկուա վերադառնալէ առաջ Խրուշչեւ Լեհաստան պիտի երթայ, ներկայ ըլլալու համար համայնավար կուսակցութեան համագումարի բացման որ նախատեսուած է Մարտ 10ին, Վարշաւայի մէջ :

ԹԻԹՕ-ՆԱՍՐ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՆ

—o—

ՈՉ ԱՐԵՒԵԼՔ, Ո՛Չ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

×

Մարեչալ Թիթօյի եւ Նախագահ Նասրի խօսակցութիւնները վերջացան Շաբաթ օր, Հալէպի մէջ, ուր հրապարակուեցաւ նաեւ պաշտօնական զեկոյց մը : Երկու նախագահները կը յայտարարեն թէ պիտի աշխատին անհետացնել պատերազմական թիւնն ու արտաքին որեւէ ձեւի տիրապետութիւն՝ իրենց երկիրներուն մէջ :

Միաժամանակ Ա· Մ· Հանրապետութիւնն ու Եուկոսլաւիա կոչ կ՛ընեն՝ որ պէտք զարգին հիւլէական եւ ջրածին փորձերը, պատերազմը եւ ուժի քաղաքականութիւնը :

Մակին մեծ դեր մը վերապահուած է, կը յայտարարեն Թիթօ եւ Նասր, միջազգային հրատապ հարցերը խաղաղութեամբ լուծելու եւ թերաճ երկիրներուն առանց քաղաքական պայմանի տնտեսական օժանդակութիւն մը բերելու տեսակէտին :

Եուկոսլաւիա եւ Ա· Մ· Հ· պիտի դրծակցին, բոլոր մարզերու մէջ, կ՛եղրայրացնէ կացնէ հրապարակուած զեկոյցը :

Երկու նախագահները Հալէպէն դացին Լաթաքիա, ուր Նասր ճառ մը արտասանեց, փառաբանելով Թիթօն, « Արաբ եւ Եուկոսլաւ ժողովուրդներու մեծ բարեկամը », որ միշտ պաշտպանած է արդարական արդար դատը :

Մարեչալ Թիթօ իր կարգին ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ ափրիկեան սիական երկիրներու մէջ կատարած իր շրջագայութեան ընթացքին ան չէր կրնար միայն, այլ՝ փորձ մըն էր զանազան երկիրներու մէջեւ կարծիքի փոխանակութիւններ ունենալու համար : Եուկոսլաւ նախագահը չնորհակալութիւն յայտնեց արաբ ժողովուրդին, բարեկամական անկեղծ զգացումներուն համար՝ որոնք արտայայտուեցան իր այցելութեան ընթացքին :

Թիթօ մեկնեցաւ Սուրիայէն դէպի Ռոտոս, ուր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ յոյն պարագլուխներու հետ :

× Գահիրէի մէջ տեղի ունեցաւ անդրեւելեան սիական համաձայնագիրը, երկու երկիրներու յարաբերութիւնները կանոնաւոր ձամբու մէջ դնելով : Ինչպէս յայտնի է, 1956ի Յուլիսի մէջ դէպքերէն ի վեր յարաբերութիւնները խզուած էին Լոնտոնի եւ Գահիրէի միջեւ :

—o—

ԱՄՍՈՒԱՆ ՄԱՐԴԸ՝ ԱՆԱՍՏ· ՄԻԿՈՅԵԱՆ

Մամուլի եւ լրագրողներու կարծիքին – րու մխիթարութեամբ «Ամսուան մարդը» նշանակուած է Ա· Միութեան փոխ – վարչապետը՝ Անաստաս Միկոյեան: Այս առիթու նոյնիսկ տալեր պատրաստուած են Միկոյեանի նկարով (affiuialiթէ uo – lion):

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս հաղորդած էինք, կարդինալ Աղաջանեան անդամ նչանակուեցաւ Եկեղեցական Արտակարգ Գործերու Ս· Ժողովին :

Այսուհետեւ, իր այդ բարձրագոյն եւ նոր հանդամանքովն ալ կատարելիք առաքելութիւնը Մայրագոյն Աբեւելքի մէջ, կարծուածէն չատ աւելի մեծ կարեւորութիւն եւ տարողութիւն կրնայ առնել :

Հայ Հայրապետին այցելութիւնով, Վատիկանի առաջին բարձրաստիճան եւ պատասխանատու ներկայացուցիչն է որ Ծորմոզա կ՛երթայ : Շաբաթ մը պաշտօնական հիւր ազգայնական կառավարութեան, կղզիին գլխաւոր քաղաքները այցելելէ ետք, Մարտի առաջին օրերուն կարդինալը երկարօրէն պիտի տեսակցի նախագահ Զան Քայ Չէքի հետ :

Պապին փոխանձն նուիրակը Թայփէ հասաւ Փետրուար 24ին : Բացառիկ այցելութիւն պատկան պատիւները մատուցանելու համար, օդակայանը կարդինալին ընդառաջ գացած էին՝ արտաքին գործոց նախարար Պ· Հուանկի, մայրաքաղաքին դիւանագիտական մարմինը, եկեղեցական կազմը առաջնորդութեամբ Արք· Գեր· Ժողէֆ Քուոյի, եւ բազմաթիւ պատուիրակութիւններ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔ· փառաւոր ընդունելութեան մը արժանացաւ Կիպրոսի մէջ : Յանդավառութիւնը այնքան մեծ էր որ պատչամ մը փլաւ իր վրայ համախմբած բազմութեան ծանրութենէն : Յունաստանի մէջ ալ խանդավառ զոյգեր տեղի ունեցան : Ս· Ցովհաննէս եկեղեցիին առջեւ համախմբուած ժողովուրդին՝ Մակարիոս Արք· ըսաւ .— Եղբայրներ, ձեր դլուխը բարձրացուցէք եւ ուրախացէք, կիպրոսը ազատ է : Բարեկամութեան ձեռքը երկարենք բոլորին, մանաւանդ Թուրք համայնքին » :

100 Միլիոն Ռուսեր քուէարկեցին կիրակի օր իրենց ներկայացուցիչները նշանակելու համար լինը հանրապետութեանց մէջ : Պիտի ընտրուէին 1·800·00 անձեր, դերագոյն խորհուրդի եւ տեղական խորհուրդներու համար : Մնացեալ վեց հանրապետութեանց համար (Վրաստան, Ա· ղրբէյջան, Լիթուանիա, Բրրկըզ, Հայաստան, Էսթոնիա) ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Մարտ 15ին : Թեկնածուներու 1/3ը կիներ էին : Լէնինկրատի մէջ վարչապետ Մաքմիլըն ալ քուէատուփ ներկայացած է եւ քուէարկած, բայց կը կարծուի թէ իր քուէն նկատի չէ առնուած : Իրեն կ՛ընկերանար Անաստաս Միկոյեան :

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ընտրութեանց համար Աւստի մէջ կրկին կը ներկայանայ Կի Մոլէ եւ այս առթիւ բուռն պայքար մը ըսկսած է համայնավարներու դէմ որ կը չահագործեն գերման համայնավար թերթին զրպարտութիւնները (տես ««Յառաջ» Փետրուար 28) : Կի Մոլէ որ այս զրպարտութիւններէն ի վեր համակրանքի եւ վստահութեան հաղարաւոր նամակներ կը ստանայ, ասպարէզ կը կարդայ նաեւ « Իմանիթէ »ին հարցնելով .— Պատրաստ էք ձեր հաչուոյն առնելու գերմանական թերթին ամբաստանութիւնները : Գիտէք որ կը ստեն : Դո՞ւք ալ պիտի ստէք : Եւ ձեղի ասպարէզ կը կարդամ, պիտի համաձակիք զրելու թէ գերութեան 22 ընկերներս հրացանազարկ ընել տուած եմ պարզապէս ազատագրումս արագացնելու համար :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

"ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ"

—o—

(Դիտուած՝ Ազգային տեսանկիւնէն)

Մազլումը՝ Տաւրոսեան կատարներէն ի վեր, նոյնիսկ միջօրէի տօթին ու չըն–չահեղձ, ողեւորիչ է, անտարակոյս։ Երբ մանաւանդ՝ բարձունքէ բարձունք ,— ինչպէս կը նկարագրէ Կ. Փոլատեան — համայնապատկերը կ'ընդլայնի, կը պայ–ծառանայ, ղոյն ու երանգ կը փոխէ։ Ու վերեւը՝ երկինքը կամար կը կապէ՝ կա–պոյտ պատառոտի մը նման ։

Կը խորհիմ թէ՝ ղրաղէտին մտապատ–կերին մէջ զուգորդուած են Արմէնը (վէ–պին հերոսը, որ, Պոլսոյ մէջ ուսումը աւարտելէ վերջ, հայրենի գիւղ կը վե–րադառնայ երազներու թեւերովը) եւ այն «Արմէններըը», որոնք յաջորդական երկու սերունդներու պատկանեցան ու փորձեցին նոյն այդ վերելքը՝ հայրենի կատարներն ի վեր ... : Բայց, վէպին հե–րոսին նման ,«հասնելու մօտ», անակնկալ կերպով ղէմ յանդիման եկան սպառազէն ոսոխին հետ ...

Մանրամասնութիւննե՞րը վէպին յաջոր–դական դրուագներուն ։

Մեկնակէտը, սակայն, ուրկէ ճամբայ է ելած Կ. Փոլատեան՝ իր տիպարը հագցնելու համար առաջադրուած ելքին, գինք ու մեզ եւս տրամաբանօրէն պիտի տանէր այն արմատախիլ բազմութիւննե–րուն, որոնց պարտադրեցաւ թողուլ սեփական երդիկները, ինչպէս եւ՝ նիւ–թեղէն արգասիքները բազմադարեան անցեալի մը, եւ , սոված ու հետիոտն, քաշկռտուի՛լ անծայրածիր տարածու–թիւններու երկայնքին՝ իրենց արիւնովը ներկելով հայրենի գետեր եւ, չարան առ չարա՛ն, դիակակոյտերու վերածուելով եփրատի ակունքներէն մինչեւ հեռակայ ու տամուկ աւազներուն վրայ Միջագետ–քի ...

Վէպին ամէնէն սրտառուչ՝ այլեւ ամէ–նէն դժնդակ բաժինը կը կազմեն, ան–շուշտ, անօրինակ այդ եղեռնին սրտաճմ–լիկ դրուագները ,— որոնք տրուած են այնքան կենդանի եւ , տարաբախտօրէն, այնքան ճշդրիտ, եւ որոնք, սակայն , հակառակ իրենց ահաւորութեան, ման–րանկարն իսկ չեն իրական ու ամբողջա–կան ողբերգութեան ... :

Մահապարտ այդ բազմութիւններուն միջեւ, որոնք կ'օրօրուին պապուն ա–ղաւնւոյն վրայ, վիպագիրը անտեսած չէ նաեւ կմախատիպ չարքը տղոց : Այն սե–բունդը, որ «մանկութիւն չունեցաւ » եւ որուն նախորդները եւս «մոխիրներուն վրայ ծնան եւ աւերակներէն քալեցին»...

Ինչ որ, սակայն, առաւելապէս խռովիչ է եւ, միանդամայն, դառնօրէն տպաւո–րիչ, այն ազգային տղէկն է , որուն առուերին ներքեւ թաքնուած է, կ'ենթա–դրեմ, նոյնինքն հեղինակը, — որբացած մը՝ ինքը եւս ... :

Անձնական հոգեվիճակ ողբերգութիւն մը վերյիշելու այս յանձնառութիւնը, որ կամքի ուժգնութեան վկայութիւն մըն է, ուզեցի մատնանշել, որովհետեւ Կ. Փո–լատեան իր տարաբախտ սերունդին այն տիպարներէն է, որոնք, իրենց սիրտերը անողոք կերպով սեղմած իրենց ափերուն մէջ, կը յամառին, դէ՛ո, չըաժնուիլ այդ եղերական անցեալէն, եւ մտովին ու հո–գեւին կը չարունակեն մնալ հոն՝ ցեղին ողբերգութեանը մէջ իսկ փնտռելով անոր վերընձիւղման սերմերը ... :

Իր վէպերուն մէջ — «Արեւելքի Տղա–քը»էն եւ «Կը Հրաժարիմ Հայութենէ»էն մինչեւ անապատներու մէջ թեւարեկ « Արծիւներ »ն իր, — ցեղային աննկուն ոգիի մասին մրեւնոյն անխախտ հաւատ–քըն է, զոր ղրաղէտը սրտառուչ ու նա–եւ խրախուսիչ ու վարակիչ կերպով ի յայտ կը բերէ :

Այդ հաւատքը լռելեան հակադրութիւն մըն է այն նահանջական ոգիին, որ երես–նամեակ մը առաջ մտաւ մեր ղրական չրջապիճէն ներս, — հետեւանք՝ ցեղին յատկանիշերուն մակերեսային ճանաչու–մին :

Այս պարագան ազգային տեսակէտէ ա–ռաւել եւս կ'արժեւորուի, եթէ նկատի ունենանք թէ՝ Կ. Փոլատեան, իր այդ հաւատքին հադցնելու համար անհրա–ժեշտ տարազը, կը կարօտէր, անպայ–ման, երէկի իրրեւ թէ «նահանջող» հա–յութեան մէջ եւս այսօր վերյայտնուած տեսնելու նոյն հաւատքն ու զայն արժար–ծող ոգին :

Հասկնալի է, ինքնին, որ վէպին դրա–կան կողմերուն ամէնէն յատկանշականը յստակ ճանաչումն ու նաեւ յստակ բնո–րոշումն է այն չաղախին, որով հեղինա–կը ուզած է «Արմէններու » հարազատ կերպարը վերակերտել :

— « Արծիւները մեռան, պէտք է ապրի արծուիկը» :

Իր էութեամբ քիչ մը ռոմանթիկ եւ իր ձեւին մէջ քիչ մը հոետորական այս նա–խադասութիւնը, որուն վերապահուած է վէպին վերջին տողը ըլլալու առաւելու–թիւնը, զրականութեան չրջապիճէն դուրս հանդանակ մըն է ազգային : Կամք մը՝ յարատեւ գոյութեան : Կիրք մը՝ հազար հեղ արհնած, բայց հազար հեղ վեր–յայտնուած : Կամ՝ «է՛րզ մը ,— կ'անդ–րադառնամ վէպին սկզբնաւորութեան, — հին երգ մը, որ վերադարձած է իրեն (Արմէնին) : Կը պատկանէր անբացատրե–լի խորհուրդներու խումբին : Տարօրինակ բան մը : Ցուղիչ նուագ մըն էր, զգլխիչ ձայն մը, որ կ'արձագանդէր իր մէջ : Վատահ էր որ ան կը ծնէր իր մէջէն, իր ամենամտերիմ, ամենախորունկ էութե–նէն : Բայց, իրեն այնպէս կը թուէր թէ կուգայ հեռուներէն, մոռցուած յիշատա–կի մը նման : Նոյն մշուշներուն մէջ պա–րուրուած, նոյն քաղցրութեամբ օծուն» :

Տխրեցուցիչ է խորհիլ, որ նաեւ այսօր այդ երգը երազ մը ու պայքար մըն է միանդամայն ...

Հայ ղրականութիւնը, եթէ կոչուած է

"ՓՐՕ ԱՐՄԵՆԻԱ"Ն ԵՒ ԻՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԸ

●

ՆՊԱՏԱԿԸ

1900 Նոյեմբերին, Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէ, Ֆրանսերէն երկլեզուանի մը, Փրօ Արմէնիա : Նպատակ՝ պաշտպան կանգնիլ Հայ ժողովուրդին եւ իր դա–տին, Համիտեան ոճրագործութեանց դէմ :

Առաջին տպիրով, «Փրօ Արմէնիա»յին հովանաւոր եւ աշխատակից կը դառնան՝ Ֆրանսայի չորչորուն դէմքերէն՝ Ժորժ Քլեմանսօ, Փռէսանսէ, Ժան Ժոռէս, Ա. Նաթոլ Ֆրանս, իրենց հետ ունենալով Տը Ռոպերթի, Ֆեռոլ, Վանտերվելթ, եւն. : Ծորապէս մարդկայնական բանաստեղծ մը, Փիէռ Քիյեառ, կ'ըլլայ թերթին խըմ–բագիրը :

Փրօ Արմենիա իրեն սկզբունք կ'ընտրէ՝ չունենալ վէճ ու պայքար Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող որեւէ ժողո–վուրդի հետ : Կամ ասոնցմէ որեւէ մէ–կուն՝ դաւանած կրօնքին հետ : Թերթը պիտի ըլլայ ախոյեանը՝ իրաւունքի եւ արդարութեան, ընդդէմ Օսմ. կայսրու–թեան, հոգ չէ թէ ով ըլլար՝ անիրաւ–եալը : Բայց ան պիտի խօսի ու գործէ՝ ամէնէն աւելի Հայուն ի նպաստ, որով–հետեւ Հայն է, որ է ամէնէն անիրաւ–ուածը, այդ դժոխք երկրին մէջ :

Այս թերթին առաջին թիւին մէջ իսկ, Քլեմանսօ կը խարանէ «քրիստոնեայ» մեծ պետութիւնները — եւ ասոնց կարգին , ամէնէն առաջ Ֆրանսան,— որ ազատ ձգած են խելագար ոճրագործը՝ Սուլթան Համիտը :

Խմբագիրը՝ Փիէռ Քիյեառ, Հայաստա–նի դժբախտութիւններուն առաջին պա–տասխանատուն կը նկատէ Սուլթան Հա–միտը անձնապէս : Պատասխանատու կը նկատէ նաեւ մեծ պետութիւնները, անոր համար որ կը թերանան տարբական ա–պահովութիւն մը հաստատելու այդ դըժ–բախտ երկրին մէջ, չպարտադրելով գոր–ծադրութիւնը արդէն իսկ գոյութիւն ու–նեցող դաշնագրերու :

Քիյեառ կոչ կ'ընէ ազդեցիկ մարդոց , որպէսզի անոնք — իրենց անհատական թէ խմբական անտարբերութեամբ — չդառնան մեղսակիցը Սուլթան Համիտի , ու նաեւ՝ իրենց չահախնդիր կառավա–

հարազատ արտայայտիչը ըլլալու մեր ժո–ղովուրդին խռովքներուն ու ձգտումնե–րուն, սրբազան պարտաւորութիւնն ունի « մշուշներով պարուրուած» այդ երգը վերածելու համազգայինհամերգի մը՝ խը–րախուսուած այն միեւս հաւատքէն, որ դարերէն կուգայ ու կը վկայէ թէ օրհա–սական Հայերը «հզօրագոյնս կուգին»... :

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

բութիւններուն :

Ֆրանսա սը Փռեսանսէ կոչ կ'ուղղէ, որ Հայերը ազատութեան իրենց դասը, նախ իրենք իրենց վտահին. եւ յետոյ միայն, ղիրենք հասկցող ու իրենց համա–կիր արդարասէր օտար տարրերու :

Բայց երբեք չվտահին այդ Դասը՝ « Սուլթանին կամ Օտարին» :

Ուրիշ տեղ մըն ալ Քիյեառ կը ղրէ :—

« Միայն Սուլթան Համիտի երեսը չէ որ արիւնոտ է : Ուրիշ ժողովուրդներու առաջնորդներ ալ պժդալի են դարձած , անմեղ մարդոց արիւնը՝ իրենց ձեռքին ու դէմքին» :

Դրօշակ, իր յաջորդական թիւերով, կը չարունակէ տալ հակիրճ ու յատկնշական մէջբերումներ, ազնուական մարդոց խղ–ճմ – ձայն՝ այս թերթէն :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը — ապագային ոչխ ու նուիրում ունեցող այլ տարրերու կամ անհատներու հետ — կրցաւ կազ – մակերպել փոքրիկ փայտնդ մը մարդոց , որոնք իրենց երկիրներուն մէջ եղան՝ յօ–ժարակամ ախոյեանները Հայուն Դատին — յանուն իրաւունքի ու ազատութեան , յանուն մարդկայնական ազնուագոյն սկզբունքներու եւ ղղացումներու :

Փրօ Արմենիա, յաջորդական թիւերէն մէկուն մէջ, ջերմ չնորհակալութիւն կը յայտնէ միջազգային չարգանք վայելող անձերու, որ այս հրատարակութեան առ–թիւ խնդակցութիւն են յայտնած, իրենց աշխատակցութիւնն ու աջակցութիւնն են խոստացած : Շնորհակալութիւն կը յայտ–նէ բազմաթիւ թերթերու, որ դնահատու–թեան ու քաջալերութեան խօսք են ունե–ցած : Եւ վերջապէս, շնորհակալութիւն կը յայտնէ «մանաւանդ սէս հայ մամու–լին», եւ կ'աւելցնէ :— « Մեզի բաւական Հայերը — որքան ալ անձնաւորութեան ու զործելակերպի խնդիրներու մէջ՝ ի – բարու դէմ — բոլորն ալ իրարու հետ համաձայն գտնուեցան «դնահատելու եւ քաջալերելու համար մեր այս թերթը » :

Հայը, իր դառնագոյն յուսալքումնե–րուն մէջ անգամ, սիրով եւ երախտագի–տութեամբ յիշած է՝ իրեն իսկական բա–րեկամ այս անձերը. ու նաեւ՝ այնքան չատ ուրիշներ :

Դրօշակի Բ. հատորին մէջ, խոր կըս – կիծով արձանագրուած է մահը պետական երկու մեծ մարդոց՝ Կլատսթընի եւ ձէյմս Կրայսի,— երկուքն ալ բարեկամ ու չատագով Հայաստանի դատին, ու նաեւ՝ բոլոր արդար դատերու :

Հայ ժողովուրդը անկեղծօրէն կը դնա–հատէ նաեւ անոնք, որ այսօր ալ ձեւով մը կը չարունակեն բերել իրենց աջակցու–թիւնը՝ յօդուտ Հայուն եւ իր դատին :

×

Այս արժէքաւոր հրատարակութեան եւ անոր բովանդակութեան մասին աւելին դիտնալ փափաքողներ՝ հրահանգիչ չատ նիւթ կրնան գտնել, «Դրօշակ»ներու Բ. հատորին մէջ :

Ց. ԽԱՉՄԱՆԵԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

94.— Երուսաղէմի Հայոց պատրիար–քի ընտրութիւնը Միաբանական ընդհա–նուր ժողովի կողմից պաշտօնական դրու–թեամբ ծանուցւում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ նուիրապետական բոլոր Աթոռներին ու թեմերին :

95.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը չը–նորհաւորական յատուկ կոնդակով նուի–րապործում եւ վաւերացնում է նորընտիր պատրիարքի ընտրութիւնը :

96.— Երուսաղէմի Հայոց Պատրիար–քութեան անմիջականօրէն ենթակայ են :

Ա) Պաղեստինի հայ թեմը :

Բ) Ցորդանանի հայ թեմը :

Գ) Իսրայէլի հայ թեմը :

Գ.— Թուրքիայի Հայոց Պատրիարքութիւն

97.— Թուրքիայի Հայոց Կոստանդնու–պոլսի Պատրիարքական Աթոռը, իրրեւ անբաժան մասը Հայաստանեայց Առաքե–լական Եկեղեցու Նուիրապետութեան , ենթակայ է Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու Գլուխ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիած–նի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան :

98.— Թուրքիայի Հայոց Պատրիարքը հոգեւոր պետն է բովանդակ Թուրքիայում ապրող Հայ ժողովուրդի , նախագահը ազ–գային, եկեղեցական եւ կրօնական ժո–ղովների եւ վարիչը գործադիր իշխանու–թեան :

99.— Թուրքիայի Հայոց Պատրիարքու–թիւնն ունի յատուկ Սահմանադրութիւն , հիմնուած 1863 Թուականի Ազգային Սահմանադրութեան հիմնական սկըզ–բունքների վրայ :

100.— Թուրքիայի սահմանների մէջ գտնուող բոլոր եկեղեցական թեմերն ու համայնքները ենթակայ են Կոստանդնու–պոլսի պատրիարքութեան :

101.— Թուրքիայի Հայոց Պատրիարքը ընտրւում է Ազգային Սահմանադրութեան համաձայն եւ հաստատւում Ամենայն Հա–յոց Կաթողիկոսի կողմից չնորհաւորական կոնդակով :

102.— Պատրիարքական տեղապահը ընտրւում է ըստ Սահմանադրութեան :

103.— Պատրիարքական տեղապահի պաշտօնն է Պատրիարքութեան գործերը վարել մինչեւ նոր պատրիարքի ընտրու–թիւնը : Նոր պատրիարքի ընտրութիւնը կատարւում է մահուան քառասունքից անմիջապէս յետոյ :

Դ.— Թեմական Առաջնորդութիւններ, Եպիսկոպոսական Աթոռներ

104.— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու տեղական իշխանութեան մար–միններն են.

Ա) Թեմը՝ թեմակալ առաջնորդի գլխ–ւորութեամբ :

Բ) Փոխանորդութիւնը՝ առաջնորդա–կան փոխանորդի գլխաւորութեամբ :

Գ) Ծուխը՝ ծխական քահանայի գլխ–ւորութեամբ :

105.— Թեմը կամ եպիսկոպոսական Ա–թոռը հայ եկեղեցական համայնքների կազմակերպուած միաւորն է, որի գլուխն է գտնւում մի եպիսկոպոս, որպէս հոգե–ւոր առաջնորդ :

106.— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու թեմերն ունին իրենց ներքին կանոնադրութիւնները, համաձայն այս Սահմանադրութեան նախատեսութիւննե–րի եւ տեղական պետական օրէնքների :

107.— Թեմական կանոնադրութիւնները վաւերացւում են Ամենայն Հայոց Կաթո–ղիկոսի կողմից :

108.— Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու Սահմանադրութեան եւ հիմնա–կան կանոններին հակասող որեւէ տրա–մադրութիւն պէտք չէ տեղ դրւսէ թեմա–կան կանոնադրութիւնների մէջ :

109.— Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի թե–մերն են .—

1.— Հայաստանում եւ Սովիէթ Միութեան մէջ

Ա) Արարատեան թեմ :

Բ) Շիրակի թեմ :

Գ) Վրաստանի եւ Իմերեթիայի թեմ :

Դ) Աղբրէջանի եւ Թուրքիստանի թեմ :

Ե) Նոր Նախիջեւանի եւ Հիւսիսային Կովկասի թեմ :

2.— Արտասահմանում

Զ) Պատրիարքութիւն Հայոց Երուսա–ղէմի :

Է) Պատրիարքութիւն Հայոց Թուրքիոյ (Կոնստանդնուպոլիս) :

Ը) Թաւրիզի թեմ :

Թ) Թեհրանի թեմ :

Ժ) Սպահանի թեմ :

ԺԱ) Հնդկաստանի եւ Ծայրագոյն Ա–րեւելքի թեմ :

ԺԲ) Իրաքի թեմ :

ԺԳ) Եգիպտոսի թեմ (Եթովպիան ու Սուտանը ներառեալ) :

ԺԴ) Ցունաստանի թեմ :

ԺԵ) Ռումանիայի թեմ :

ԺԶ) Պուլկարիայի թեմ :

ԺԷ) Արեւմտեան Եւրոպայի թեմ :

ԺԸ) Հայոց Ամերիկայի Միացեալ Նա–հանգների թեմ (Ներառեալ Գանատան) :

ԺԹ) Հայոց Միացեալ ՆահանգներիՔա–ֆիորնիայի թեմ (ներառեալ Մեքսիկան) :

Ի) Հարաւային Ամերիկայի թեմ :

(9 Շար.)

փետրուար 20, Մերսել Պոնքէր Նոսքէ վիշտ ունեցաւ մեր հետ

Ֆրանսայի մեծ ընկերը

Օրստր բանաւոն էր ընկերուհի Ք. Ֆիրգանը, որ հետ եր չունէր ճառով մը հանդէպ փետրուար 18ի յիշատակութեան։

«Եղանդ եր ուժ մը ի, Հայաստանի ներկայ ժողովուրդին մէջ, որ ինքզինքը կը պատրաստէ ապրելու նոր կեանք մը։ Ինչո՞ւ։ Ինչ փետրուար 18ի յիշատակը։ Ինչ կը նշանակէ ի, Հայաստանի ներկայ ժողովուրդին համար։ Ան կը նշանակէ ի, որ Հայաստանի ժողովուրդը ինքզինքը կը պատրաստէ ապրելու նոր կեանք մը, որ ինքզինքը կը պատրաստէ ապրելու ազատ

ԴԱՏԱԿԱՆ կանոնադրի բարեփոխումը ի զօրու դարձաւ Մարտ երկուքին : Կարեւոր նորութիւններ կան բոլոր մարզերուն մէջ, ինչպէս նաեւ կարգ մը հին սպասարկութեանց ընդոմէջ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ փոխ – վարչապետը՝ Վալթեռ Իւլպրիխ Նայրս Տէօչլանտ եւ Նոյր Ռայն Յայթունկ թերթերուն յայտարարած է թէ «կ'ուզենք արգելք հանդիսանալ որ Պերլինը նոր Սառայեւօ մը չդառնայ» : Միւս կողմէ Մաոբիտի կաթողիկէ թերթը ևս կը գրէ. —Տը Կոլ եւ Ատենաւուրը հասկցան որ Ա-րեւմուտքը պէտք է վճռական ըլլայ Պերլինի հարցին մէջ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի Փօլ Թազաւորը եւ Թագուհին պաշտօնական այցելութեան գացին Ատիս – Ապեպա :

ՓԱՐԻԶ հասաւ տնտեսական ռումանական պատուիրակութիւն մը, կարեւոր խօսակցութիւններ պիտի ունենան Ֆրանսացիները եւ Ռումանացիները մասնաւորապէս քարիւղի շուրջ :

ՖՐԱՆՍԱԶԻ վերման դեսպանը՝ Հեռ – պեռթ Պլանքընհոռն, եւ Փրոֆ. Հալչ – թայնը հասարակաց չուկայի յանձնա – խումբին նախագահը, Պոնի պատժական ատեանին պիտի ներկայանան : Երկուքն ալ ամբաստանուած են որովհետեւ նա – խատական արտայայտութիւններ ունե – ցած են, տնտեսական նախարարութեան մէկ պաշտօնեային հասցէին :

ԱՇԽԱՐՀի ԱՄԻՆԻՆ նշանաւոր մօտէլը՝ կապրիէլ Ֆլատ մեռաւ Սան – Ֆրանչիս – քոյի մէջ ութսուն տարեկանին : Մօտէլը եղած է մանաւանդ Բրնոարի :

ՖՈՒԹՊՈԼի միջազգային հանդիպում – ներու կարգին կիրակի օր Պելժիա – Ֆրանսա հաւասար մնացին 2 – 2 : 50 հազար հոգի լեցուած էին Քոլոմպի սթատը :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԻՋԻՆԴԻ ԱՌԹԻԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ժամը 14·30էն 18·30

PAVILLON DAUPHINE

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամեծար վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ պիէճթիկ սան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չհաւատ ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա – րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա – մէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա – ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կանիներ :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN

26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Երիտ· Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբար – ձութեան :

Շաբաթ, Մարտ 28, ժամը 20·30ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի սը – բահը : Կը ներկայացուի՝

« ՁԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ »

Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐԸ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւ – նը տեղի պիտի ունենայ 7 Մարտ, Շա – բաթ դիշեր, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ,

17, Rue Bleue

ԴԱՍԱԽՕՍ Պ. Կ. ՄԵԶԵԱՆ

Նիւթը՝

ԹԱՏՐՈՆԻ ՍՏՈՐՈԴԵԼԻՆԵՐԸ

(Հեղինակը, դերասուհյը, դերասանը, եւ ներկայ հասարակութիւնը) :

Դասախօսութեան սկիզբը հայկական նուագ եւ թէյի սպասարկութիւն :

Խօսելու հրաւիրուած են հետեւեալ ան – ձերը :—

Հրանտ Սամուէլ, Մ· Պարսամեան, Շա – ւարշ Նարդունի, Սահակ Տէր Թովմաս – եան, Աշոտ Խահակեան, Գրիգոր Ճիզմէ – ճեան, Ս· Քրմոյեան, Արտաշէս Գմբէք – եան, Տիկ· Էլլէն Բիւզանդ, Տիկին Հռիփ Խփէճեան – Պուտաճեան, Կարապետ Փօ – լատեան :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պրիւսէլէն բարեկամ մը հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Շա – ւարշ Միսաքեանի յիշատակին : (Տառնալ «Յառաջ»էն) :

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Միջինկանէն Պ. Համբարձում Ջալլագ – եան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր հօրեղբօր տղուն՝ Յովհաննէս Ջալ – լագեանի (Մարսէյլ) :

Foire Internationale de Lyon

1959, ԱՊՐԻԼ 4 — 13

Ճամբորդութեան մեծ դիւրութիւններ

երկաթուղիին կողմէ (Էս·Էն·Սէ–Էֆ)

LYON : PALAIS DE LA FOIRE - TEL. 28 55 05

PARIS: 136, BLD. HAUSSMANN - TEL. WAG. 68-50

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պոմոնի Ս· Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, Շաբաթ (7 Մարտ), ժամը 21ին :

Ղեկավարութեամբ Պ· ՆԱԲՈԼԻՈՆ ՍԱՐ – ԳԻՍԵԱՆի :

Կարտանի Նոր Սէրունդի Թատերա – խումբը կը բեմադրէ՝

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

Զուարթ օփերէթ

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

(Դաշնակահար)

Յայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻՉՉՈՆի, ՊԷԹՕ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :

Տոմսերու գին·— 300էն 1000 Ֆրանք :

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Նոր հասցէն է՝

Hôtel Majestic

Avenue Kleber (métro Kleber)

(Մուտք՝

23, Rue La Perouse

Հեռաձայնի թիւը կը մնայ նոյնը՝

KLE· 22-05

Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարդ չընդունիր :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Աբեղայներու, Արիներու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպու – թեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot

28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7

Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաու – տական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝

« ԾԱԽՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »

Զուեյտը եւ հայերէն՝

« ԱՆՁՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ

եւ «ՓՐՕՖԷՍՍՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներու եւ Աբե – նոյչներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», *պալէ սկաուտներուն եւ Աբենոյչներուն կողմէ :*

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ :

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք :

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Վիեննի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ : Հովանաւորութեամբ Անի կոմիտէի :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Օհաննեսեան Ակումբին մէջ :

Կը նախագահէ Նոր Սերունդի ներկա – յացուցիչը :

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խըմ – բերգ, արտասանութիւն, նուագ, հայ – կական եւ եւրոպական պարեր :

Առատ կերուխում :

Մուտքը ազատ է :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի Պոու – տոյի մասնաճիւղի :

Այս կիրակի ժամը 3·30ին կդերական – ներու սրահը, Րիւ տէ Պահիթիէ :

Նախագահութեամբ ընկերուհի՝

ՍԻՐՈՒԻՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆԻ

Ճոխ յայտագիր :

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն, դիմախօսութիւն եւ

« 48 ՕԵԱՆՈՑ ԳԼԵՒՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ »

կատակերգութիւն երկու արար :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ·. «Փոթորիկ» խում – բի ընդհ· ժողովը, այս Հորեքշաբթի ժա – մը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ռա – սումնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսթի Մրմենան վարժարանի սը – բահը : Կը խնդրուի անդամներէն եւ հայ – բենակիցներէն ամիպողջապար ներկայ գտ – նուիլ : Օրակարգ·— Ա.) Տարեկան նիւթա – կան եւ բարոյական համաբաատութիւն : Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս· Մուրատեան վար – ժարանի աշակերտութեան կողմէ :

Ապրիլ 3, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 5ին :

ԿԱՊՈՑԻ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26 – ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մաղընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանեը) :

Նախաձեռնութեամբ Կ· Խաչի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Բ· Տպագ·, յաւելեալ եւ ճոխացեալ Քառասնամեակի առթիւ

Զարդարուած բազմաթիւ նկարներով

Մեծադիր 684 էջ, կազմուած :

ԳԻՆ 4000 ՖՐԱՆՔ

Թղթատարի ծախքով 4·350 ֆր· :

Դիմել՝

Գրատուն՝ Հ· ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Գործէ քաշուելու պատճառով, Մար – սէյլի մէջ ծախու է մեծաքանակ, կէս – մեծաքանակ առեւտրական գործ մը, շատ բանուկ, մեծ ապագայ, կը յարմա – րի ոեւէ գործունեայ մէկուն :

ԳՐԵԼ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԹԵՐԹԻՆ որ կը փոխանցէ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սերաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ռա – սումնասիրաց ֆերեկոյթը՝

ՄԱՐՏ 22ԻՆ

Իսթի Թաղապետարանին սրահը :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԹԱՁՈՒՄ

ՀԱՑ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՉԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԺՈՂՈՎԱՍՐԱՀՆԵՐՈՒ

Կիրակի, 8 Մարտ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին,
20, Rue Jemmapes, Marseille *(Պուլվար տ'Ալճէնի կէտ)*

Պիտի երգեն՝ երգչախումբը, Օր· Սիւզան Տէր – Աբաճասեան եւ Պ· Լեւոն Ստեփանեան, *երգահանի վրայ՝* Օր· Ալիս Քէրէսթէճեան :

Կը խօսի՝ Վեր· Յ· ՀԵԼՎԱՃԵԱՆ տեղւոյն հովիւը

Կը հրաւիրուին բոլոր Մարսիլիահայերը անխտիր :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՈՆՏՈՒԵՑԷՔ

BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 փր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 փր·

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
4
ՄԱՐՏ
MERCREDI
4 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8335 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇԲՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4236

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԽՄԲԱԳՐՈՒԵՑԱՒ "ՊՈԼՈԺԷՆԻԱ"Ն

Մայր Աթոռի մշակած նոր Սահմանա – դրութեան Նախագիծին հրատարակու – թեան առթիւ, կ'արժէ ծանօթանալ թէ ինչո՞ւ եւ ի՛նչպէս կեանքի կոչուեցաւ « Պոլոժէնիա »ն, որով կառավարուեցան մեր ռուսահայ եկեղեցիները ցարերու օ – րով, ամբողջ ութսուն տարի (1837 – 1917) :

Երեւանն ու էջմիածինը իսկամ Պարսից – ներու ձեռքէն ազատուեցան 1827 Հոկտեմ – բեր մէկին ռուսական զինուորներու կող – մէ, որոնց կը հրամայէր զօրավար Պաս – կեւիչ, եաքէն պատուուած «Մարեշալ»ի առիճանով եւ «Երեւանի Կոմս» տիտ – ղոսով :

Յաղթանակին իրենց կարեւոր մասնակ – ցութիւնը բերած էին հայկական զօրա – գունդերը՝ առաջնորդութեամբ Թիֆլիսի Հայոց առաջնորդ Ներսէս արքեպս· Աչ – տարակեցիի :

Կը կարծուի թէ Պասկեւիչ զրաւոր մեծ խոստումներ տուած էր այս վերջինին՝ նախ քան արշաւանքը :

Յաղթանակէն վերջ մարեշալը չուզեց զործադրել իր խոստումները — որոնց բնագիրը ծոցին մէջ կը պահէր միշտ Աչ – տարակեցին եւ որ անհետացած էր՝ խոր – հրդաւոր կերպով՝ իր մահէն վերջ : Ու ամէն ինչ ըրաւ արքեպիսկոպոսը վարկա – բեկելու եւ ապազարէպէն ջնջելու համար :

1828 Մարտ 5ին յայտնեցաւ զայն հա – տացնել Երեւանի վարչութենէն եւ դրկել Քիչնեւ՝ իրեւ առաջնորդ Հայոց Պեսա – րապիոյ, որ նոր զրաւուած էր : Ներսէս արք· իր պաշտօնատեղին հասաւ 1828 Հոկտեմբեր 16ին : Սակայն Ամենայն Հա – յոց Կաթողիկոս ծերունի Եփրեմ Ա· Զո – րագեղի Հոկտեմբեր 18ին պաշտօնագրով մը դիմեց Ռուսիոյ Նիկոլա Ա· կայսեր՝ խնդրելով որ Աչտարակեցին էջմիածին դրկէ, որպէսզի զայն կաթողիկոս օծէ եւ ինք քաշուի :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսները իրա – ւունք ունէին նշանակելու իրենց յաջոր – ները : Էջմիածնի միաբանութիւնն ալ հա – մակիր էր Աչտարակեցիին :

Պասկեւիչ իր ամբողջ ազդեցութիւնն ի զործ դրաւ ցարին մօտ՝ արգիլելու հա – մար Ներսէս Արք·ի կաթողիկոսանալը :

Նիկոլա Ա· 1829 Մարտ 12ին պատաս – խանեց Եփրեմ կաթողիկոսին՝ չարունա – կել իր պաշտօնը, ուշացնելով որ Աչտա – րակեցիին Պետերպուրգ մնալը կարե – ւոր էր :

Ռուսական արքունիքը եւ Կովկասի նա – հանգապետ Պասկեւիչ ուզեցին « կանո – նադրութիւն » մը տալ Հայերուն : Պաս – կեւիչ կ'ուզէր այնպիսի օրէնքներ դնել, որ արգելք ըլլար Ներսէս Աչտարակեցիի կաթողիկոս նշանակուելուն :

Այդ պատճառով ալ 1829 Դեկտեմբեր 26ին օտար դաւանութեանց նախարար Բլուդովի միջոցաւ պաշտօնագիր մը ուղ – ղեց կայսեր՝ Աչտարակեցիի դէմ զանա – զան ամբաստանութիւններով :

Մխիթարեան կայտնեց թէ « Հայոց ե – կեղեցւոյ զործերի վարչութեան մէջ բա – րեկարգութիւն մտցնելու նախագիծը կազմելու համար ես հիմնեցի մի առան – ձին գաղտնի կոմիտէտ (յանձնաժողով) : Այս կոմիտէտում ես անդամ նշանակեցի չորսին, որք են՝ դիներալ Մայեոր իշխ· Բէհբուդով, Հայոց վարդապետ Սերով – բէն, Հայոց զրականութեան պրոֆէսոր Զրպետեանը եւ կոլէժսկի ասեսեսոր Օչ – կին, որը միաժամանակ կը լինի եւ զոր – ծերի կառավարիչը» (Ադ· Երիցեանց, Ա – մենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը եւ Կովկասի Հայք ԺԹ· դարում, Ա· հա – տոր, էջ 544) :

Յանձնաժողովի չորս անդամներէն երեք Հայերը Ներսէս Արք·ի անձնական հակա – ռակորդներն էին :

Իշխան Բարսեղ (Վասիլ) Բէհբուդեան պինուորական էր, զուրկ եկեղեցական հմ – տութենէ : Նոյնիսկ հայերէն չէր գիտեր : Մէկ տարուան պայմանաժամով վեց հա – զար ռուբլի փոխ առած էր Աչտարակե – ցիէն եւ չէր ուզեր վճարել պարտքը : Նման հաշիւներ ունէր Յակոբ Շահան Զրպետեանը, որ դեռ կաթոլիկ էր : Սե – րովբէ վարդ· Արարատեան՝ Կարնեցի՝ Հռոմ ուսած կաթոլիկ արեղայ էր՝ 1811– ին մայր եկեղեցւոյ ծոցը զարձած : Նա – խանձէ դրդեալ՝ Ներսէս Արք·ի դէմ ամ – բաստանութիւններ ըրած էր Պասկեւիչին :

Իսկ Օչկին լեհացի կաթոլիկ էր եւ բան չէր գիտեր Հայոց մասին :

Շահան Զրպետ 1829 Ապրիլին մարեշա – լէն ստացաւ նախարար Բլուդովի զրկած 85 «հարցմունք»ները : Վեց ամսուան աշ – խատանքէ վերջ 1829 Հոկտեմբերին անոր ներկայացուց «վեց տետրակից 305 երես զրուած թերթ – պատասխան » :

« Գաղտնի կոմիտէա»ը 1830 Յունուար ութին ձեռնարկեց իր աշխատանքներուն եւ երկու ամիս վերջ՝ Մարտ 11ին Պաս – կեւիչին ներկայացուց 12 մասէ եւ 119 յօդուածէ բաղկացեալ «Նախագիծ Սահ – մանադրութեան յաղագս կառավարու – թեան գործոց հոգեւորականութեան Հա – յոց ի Ռուսիա» :

Այս « Նախագիծ»ը, որ բազմաթիւ դա – ւանական եւ կանոնական սխալներ կը պարունակէր, չընդունուեցաւ :

Ի վերջոյ Ս· Պետերբուրգի մէջ կազ – մուեցաւ նոր «կոմիտէտ» մը, որ 3 – 4 տարի աշխատելով խմբագրեց « Կանոնա – դրութիւն » մը՝ թիֆլիսցիներէն բոլորովին տարբեր՝ «յօգուտ Հայոց եկեղեցւոյ» :

Այս է, որ կոչուեցաւ Պոլոժէնիա :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ԳՈՒՄԱՐԵԼ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՅՈՒՇԱԳՐԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՏՐՈՒԵՑԱՒ

Ինչպէս ծանօթ է, Արեւմուտքը առա – ջարկած էր Արտաքին Չորս Նախարարնե – րու ժողով մը գումարել՝ քննելու համար գերմանական հարցը, իր ամբողջութեան մէջ, եւ Եւրոպայի ապահովութեան հետ կապ ունեցող խնդիրները : Երկուշաբթի օր յուշագրին պատասխանը յանձնուեցաւ Մոսկուայի Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան դեսպաններուն :

Խ· Միւնթիւնը իր պատասխանին մէջ կը յայտարարէ թէ Չորս մեծերու միջեւ գործակցութիւն մը կարելի է վերահաս – տատել՝ գերմանական հարցը քննելու հա – մար : Մոսկուա պայման չի դներ նաեւ խաղաղութեան դաշինքը՝ Գերմանիոյ հետ :

Այսուհանդերձ դիտել կը տրուի թէ նը –ման դաշինք մը երկու Գերմանիաներուն պիտի տայ հաւասար պարտաւորութիւն – ներ, ինչ որ արգելք կրնայ ըլլալ գերմա – նական ռազմապաշտութեան վերածնուն – դին : Այդ ձեւով յարմար պայմաններ կը ստեղծուին՝ որպէսզի Գերմանիա խաղաղ բարգաւաճման ճամբան բռնէ· Եւրոպայի ժողովուրդները պատերազմի սպառնալի – քէն զերծ կը մնան :

Խորհրդային մամուլի «Թաս» զործա – կալութիւնը հրատարակեց Միացեալ Նա – հանգներու տրուած պատասխանին ամ – փոփումը : Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի յանձ – նուած յուշագիրները նոյն պարունակու – թիւնը ունին :

« Միացեալ Նահանգները, կ'ըսէ յու – շագիրը, չպատասխանեցին Խ· Միւնթեան հետեւեալ առաջարկներուն :

1·— Խաղաղութեան դաշինք :

2·— Ժողով մը՝ այս դաշինքը կնքելու համար :

3·— Պերլինի կացութիւնը բնականոն վիճակի մէջ դնել » :

Հրատապ այս հարցերուն լուծման հա – մար « խորհրդային կառավարութիւնը կը վերանորոգէ մեծերու ժողով մը գումա – րելու իր առաջարկը : Խորհրդային կա – ռավարութեան կարծիքը այն է, որ բացի չորս մեծերէն, ժողովին պէտք է մաս – նակցին նաեւ Լեհաստան եւ Չեխոսլովա – քիա, Գերմանիոյ զրացի եւ հիթլերեան յարձակումին առաջին զոհերը » :

Մոսկուա համաձայն է նաեւ որ ժողո – վին մասնակցին երկու Գերմանիաներու ներկայացուցիչները :

Ինչ որ էական է սակայն՝ Խ· Միւնթիւ – նը կ'ընդունի Արտաքին նախարարներու ժողով մը գումարել ·— « Եթէ Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը մեծերու ժողովի մը համար պատրաստ չէ, խորհր – դային կառավարութիւնը կ'առաջարկէ Արտաքին նախարարներու ժողով մը գու – մարել » :

Թուականը՝ Ապրիլին : Վայրը՝ Ժընեւ կամ Վիէննա :

Բայց Մոսկուա կը դնէ նաեւ հետեւեալ պայմանները՝ նման ժողովի մը համար :

1·— Ժողովին տեւողութիւնը պէտք է ճշդուի նախապէս :

2·— Չորս Մեծերու Արտաքին նախա – րարներէն զատ ժողովին պէտք է մաս – նակցին Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ նախարարները, ինչպէս նաեւ երկու Գեր – մանիաներու ներկայացուցիչները :

3·— Արտաքին նախարարները պիտի ո – րոշեն Մեծերու ժողովին թուականը :

4·— Ժողովի օրակարգին մաս պէտք է կազմէ Գերմանիոյ հետ խաղաղութեան դաշինք մը կնքելու հարցը :

6·— Խ· Միւնթիւնը համաձայն է, որ Մեծերու ժողովին մասնակցին Արեւելեան եւ Արեւմտեան Գերմանիաներու ներկա – յացուցիչները :

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Ուշիմկոքցնի մէջ պաշտօնական ոչ մէկ յայտարարութիւն կը կատարուի՝ խոր – հրդային յուշագրին քննութենէն առաջ, այսուհանդերձ ամերիկեան չրջանակները դոհ են որ Խրուչչեւ ընդունած է Արտա – քին նախարարներու ժողով մը դումարե – լու առաջարկը :

Պոն·— Խօսակցութիւնը պիտի չարու – նակուի ··· բայց պիտի ընդհատուի՝ եթէ ժողովէն առաջ Խ· Միւնթիւնը խաղաղու – թեան դաշինք մը ստորագրէ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ :

Փարիզ·— Կարեւորը այն է որ Արեւ – մուտքը եւ համամնաւար աշխարհը կը բանակցին :

Լոնտոն·— Անկասկած՝ Մաքմիլըն հաս – կրցուց Ռուսերուն թէ սխալ ճամբու մէջ էին :

×

ԱՆԳԼԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԽՕՍԵՑԱՒ ԽՈՐՀՐԴ· ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Վարչապետ Մաքմիլըն ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ Մոսկուայի մէջ, չեշ – տելով թէ ներկայ լարուած կացութիւնը պէտք է մեղմացնել՝ խաղաղութեան վե – րահաստատման համար· « երկու կողմերէ ալ ապահով ըլլալու պէտք ունինք : Խօս – քերը չեն բաւեր : Գործերն են որ նկատի կ'առնուին ··· փորձենք յառաջ երթալ՝ քայլ առ քայլ : Համաձայնութիւն մը՝ կ'առաջնորդէ ուրիշ համաձայնութեանց : կարեւորը առաջին քայլն է· ահա թէ ին – չո՞ւ հոս եմ » :

Մաքմիլըն խօսեցաւ նաեւ տնտեսական մարզի մէջ Անգլիոյ արձանագրած յա – ռաջդիմութիւններուն մասին, « Անգլիոյ մէջ, մարդ զլուխ մենք միշտ երկու ան – գամ աւելի կ'արտադրենք քան դուք » :

Վարչապետը ճշդելէ հաք թէ Անգլիա կը հաւատայ անհատական ազատութեան եւ այդ ձեւով կը վարէ տնտեսական իր քա – ղաքականութիւնը, աւելցուց ·— « Մեր այս սիսթեմը չատ լաւ կը քալէ » :

Պէտք է չէշտել թէ Վարչապետը իր ամ – բողջ ճառին ընթացքին ոչ մէկ անտեղի խօսք ըսաւ Խ· Միւնթեան նկատմամբ : Ոչ իսկ սրամտութիւն մը :

Եզրակացնելով, Մաքմիլըն յայտարա – րեց· « Ինչո՞ւ համար մեր երկիրներու յարաբերութիւնները լաւ չեն : կը կարծեմ թէ բուն պատճառը այն է՝ որ աշխարհը կը դիտենք տարբեր ձեւով : Մենք տարբեր կարծիք ունինք կեանքի եւ քաղաքականութեան վը – րայ : Բայց պէտք է միջոցներ գտնենք՝ մեր երկիրներուն եւ կառավարութեանց միջեւ վստահութիւն ստեղծելու համար» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իրաքի վարչապետը Քասըմ յայտա – րարած է թէ մեծ ղէպք մը պիտի պատա – հի մինչեւ մէկ ամիս : Պաղտատի ձայ – նասփիւռը կ'աւելցնէ թէ Իրաք « մեծ յե – ղափոխութիւն մը պիտի տեսնէ» : Քասըմ չէ ճշդած յեղափոխութեան տեսակը բայց ըսած է թէ այս ամսու վերջ կամ զալ ամ – սու սկիզբը պիտի պատահի : Զօր· Քասըմ իր ճառին մէջ ըսած է նաեւ թէ տարեկան երկու միլիոն տինարի (5·600·000 տոլար) յատկացում որոշուած է Ալժերիոյ « Ազա – տագրութեան բանակին» :

Արիւնալի ղէպքեր տեղի ունեցած են յունական խորհրդարանին մէջ, կիպրոսի հարցին առթիւ : Երբ ծայրայեղ ձախ ե – լեսփոխան մը կառավարութեան անդամ – ներուն ուղղելով իր խօսքը ըսաւ·— Բո – լոր այս մարդիկը պատասխանատու են Ն· Վսեմութեան յոյն ժողովուրդին առջեւ, մեծամասնութեան ներսիսխան մը վրան յարձակեցաւ, հարուածներ տալով : Ու – րիշ մը զաւաթ մը նետեց երեսին եւ ե – լեսփոխանը (ձախ) հիւանդանոց փոխա – դրուեցաւ : Ընդդիմադիր երեսփոխանները դուրս ելան իբրեւ բողոքի նշան :

Փեռինի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ·— որեւէ յարձակում ժողովրդավար Գերմանիոյ վրայ պիտի նշանակէր յար – ձակում մը ամբողջ ընկերվարական ճա – կատին վրայ եւ չինական կառավարու – թիւնը իր բոլոր ուժերով պիտի պաշտ – պանէ արեւելեան Գերմանիան : Այս խօս – քերը կը վերապրուին Փէնկ – Թէհ–Հիւէի որ փոխ – վարչապետն է եւ պատերազ – մական նախարարը համամնաւար Չինաս – տանի :

ՔՈՒՊԱՅի մէջ ֆիտէլ Գաստրօ յայտա – րարեց կարզ մը ամերիկացի լրագրողնե – րու որ ընտրութիւնները երկու տարիէն տեղի պիտի ունենան որպէսզի երկիրը բարելաւուելու ժամանակ ունենայ :

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ թռուցիկներ բաժնուե – ցան, զրուած Քաթալոնի բարբառով ուր կը զատապարտուի Ֆրանքոյի վարչաձե – ւը : Թռուցիկները , որ ստորագրուած են « ազմօգրաթ – քրիստոնեայ կուսակցու – թիւն» եւ « Քրիստոնեայ Աշխատաւորնե – րու Մխիթեան» կոմիտէ կը յայտնեն թէ տնտեսական եւ ընկերային կացութեան քննութիւնը ցոյց կուտայ որ Ֆրանքոյի վարքը ձախողած է ամէն մարզի մէջ :

Լիբանանի ներքին նախարար Խոտէ յայտարարեց թէ Ուրբաթ օրուան անկար – գութեանց առթիւ չիսուն հոգի ձերբա – կալուած են : Խոտէ ամբաստանեց նաեւ կարգ մը քաղաքական անձնաւորութիւն – ներ, առանց անուն տալու, որ մաս ունե – ցած են այդ ղէպքերուն մէջ :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՅԱՆՈՒՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻ

Առեն–առեն, երբ հովը հիւսիսէն փչէ, Արտահայաստանի հիւսիսայիններըը կ'ըսեն մեզի.— Դուք կը չահագործէք հայրենի պրոդներու գործերը. կը հրատա – րակէք զանոնք եւ դրամ կը շահիք: Դուք պարզ չահագէտներ էք:

Իսկ հայրենի պրոդները կ'ուզեն, որ հրենց գործերը ծանօթացուին հայ Սփիւռքի մէջ: Արտասահմանի հետ մշակութային կապի ընկերակցութիւնը թելադրած , զրեթէ հրահանգած էր տարաշխարհի պրոդրեսիւներուն.— Ձեր թեր – թերուն մէջ արտատպեցէք եւ ձեր չրջանակին մէջ տարածեցէք Հայաստանի պրոդրեսիւներուն ստեղծագործութիւնները :

Այս հրահանգը մեզի ուղղուած չէր , բայց ամէնէն աւելի, թերեւս նոյնիսկ բացատրար մենք սկսանք արտատպել ու տարածել ինչ արժէքաւոր բան, որ կը դրուի կամ կը հրատարակուի Հայաստան Աչխարհին մէջ :

Պրոդրեսիւները կ'արտատպեն ու կը տարածեն միայն «ամբոխային դրական – նութիւն»ը , պրոլետարական եւ ապիթացիայի համար գրուած «դրականութիւն»: Մենք արուեստի գործ չենք նկատեր այս « դրականութիւն»ը, բայց կը կարդանք՝ տեղեակ մնալու համար «ամբոխային տրամաբանութեան »: Երբեմն կը պատասխանենք ագիտատորներուն ,— Հրաչեայ Գրիգորեաններուն, Էդուար Թոփչեաններուն, Ստեփան Կուրթիկեան – ներուն եւ ուրիշներու, Պարտիայի հա – մագգեստաւոր մունետիկներուն, որոնք այսպէս կոչուած՝ դաչնակ դրականութեան մէջ « մոռացուած դերեզմաններ – ներ » եւ «մամռակալած տապանագրեր » միայն կը տեսնեն :

Կրնանք ըսել, որ հայաստանեան դրականութիւնը ,— գեղարուեստական դրականութիւնը ,— պրոդրեսիւ համայնքին մէջ այնքան ընթերցող չունի, որքան ունի դաչնակ համայնքին մէջ: Իսկ պատմագիտական, լեզուաբանական, դրական– քննադատական դրականութիւնը մենք մոմի լոյսով կը փնտռենք, հազարումէկ դժուարութիւններով ձեռք կը բերենք ու կը կարդանք ամենամեծ ուշադրութեամբ, ապա անոնց մասին կը խօսինք մեր թերթերուն մէջ եւ զանոնք կը ծանօթացնենք մեր ընթերցողներուն :

Ինչո՞ւ կ'ընենք այս բոլորը .— Դրամ շահելու համար, կը կրկնեն «հիւսիսա – յին»ները, որոնք ծիծաղելի ըլլալու վախը չունին երբեք, այնքան դուրս են «հեգ – նանքի պարունակ»էն ...

Մենք չահ չենք ակնկալեր — եւ չահ չենք հետապնդեր — հայրենի պրոդներու գործերը հրատարակելով: Մեր թերթե – րուն մէջ պատուոյ տեղը կը գրաւեն միշտ այս պրոդները եւ իրենց գործերը : Մեր պրադարաններուն մէջ՝ նոյնպէս : Մեր ակումբ – ընթերցարաններուն մէջ՝ նմանապէս :

Նախկին ուսուցիչ մը մեծ հաճոյքով կը յայտարարէր մեզի, թէ ամէն ամիս չորս, հինգ կամ վեց ոսկիի հայաստանեան հրատարակութիւններ կը գնէ : Ուրեմն՝ կ'ըմբռնէ անոնց արժէքը եւ կը գնահատէ: Ասոր համար ալ՝ լիաբուռն կը վճարէ :

Ձենք կարծեր, որ պրոդրեսիւները դրամ տան եւ գնեն ու կարդան հայրենի պրոդներուն գործերը: Առարկութիւն չունինն, եթէ այդ գործերը իրենց... նուէր տրուին եւ կամ Հայպետհրատը, ծանօթ կամ անծանօթ բարեկամ մը զանոնք ձրի ղրկէ իրենց :

Մենք կը գնենք ու կը կարդանք նաեւ քաղաքական, դուռ պրոպագանդային դրականութիւն, լենին – սթալինեան դրականութիւն, — օրաթերթ, շաբաթաթերթ, ամսաթերթ եւ պարբերական այլ հրատարակութիւններ :

Եթէ երբեմն առանձին հատորով կը հրատարակենք հայրենի պրոդներու այս կամ այն գործը, — ինչպէս, օրինակ , « Վարդանանք », « Ոսկեղեն » , «Ցո – ղաձորի զերիները », եւայլն,— ատիկա կ'ընենք ոչ թէ դրամ շահելու, այլ հայ դրականութիւն, հայ մշակոյթ տարածելու համար նոյնիսկ ... պրոդրեսիւներուն մէջ:

Կրնայինք այս գործերը ձրի, կամ դրեթէ ձրի տարածել, եթէ մենք եւս ոչ միայն պրակտիկ – քաղաքական, այլեւ նիւթական օժանդակութիւն ստանայինք Հր· Մարգարեաններէն:

Սակայն, միայն մենք չենք, որ հայ – րենի պրոդներու գործեր կը հրատարա – կենք: Եւ կը հրատարակենք, — կը կրկնենք անգամ մը եւս, — ոչ թէ շահու ա– կնկալութեամբ, այլ յանուն հայ մշակոյ– թի տարածման ու ժողովրդականացման: Պէ՞տք է սպասել, որ մենք նաեւ նիւթա – պէս մնասենք մեր այս նախաձեռնու – թեան համար :

Շատերուն ծանօթ է, որ Պէյրութի մէջ գոյութիւն ունի « Սեւան » հրատարակչական տուն մը, որ իր սեփական տպա – րանը ունի եւ որ արդէն հրատարակած է Սա· Մալխասեանի «Հայերէն բացատրական բառարանը», Եղիշէ Զարենցի եւ Ակսել Բակունցի ամբողջական գործերը, ինչպէս նաեւ ակադեմիկոս Մանուկ Աբեղեանի «Հայոց հին գրականութեան պատմութիւն»ը, մեծարժէք գործեր՝ բոլորն ալ :

Մենք գնահատանքի խօսք միայն ունինք այս նախաձեռնութեան համար եւ ոչ թէ պարտաւանքի: Մեր մաքէն չենք անցու – ցած քնաւ ըսել «Սեւան»ի տէրերուն· — Դուք կը չահագործէք հայրենի պրոդնե – րու գործերը · կը հրատարակէք զանոնք եւ դրամ կը չահիք : Դուք պարզ չահագէտներ էք:

Ոչ միայն չենք ըրած ու չենք ըներ նըմանի վերագրումներ, այլեւ յանձնարարած ենք մեր ընկերներուն ու բարեկամներուն — եւ հիմա ալ կը յանձնարարենք — դնել հրատարակչական այս տան կողմէ հրատարակուած գործերը, բառարանը, ամբողջական գործերը, գրականութեան պատմութիւնը, եւայլն :

Այս նոյն հրատարակչականը մօտերս պիտի հրատարակէ նաեւ Լէոյի Հայոց պատմութեան առաջին հատորը (արդէն անգամանալի), Թ. Ի· Ցակոբեանի « Հայաստանի պատմական աչխարհագրութիւնը» (երեք հատոր, 800 էջ) , թերեւս ուրիշ գործեր ալ :

Ձենք ըսեր՝ « դուք չահագէտներ էք », այլ կ'ըսենք՝ « հրատարակեցէք, հայրենագիտներ »: Հրատարակեցէք Աճառեանի գործերն ալ, Աբեղեանի գործերն ալ , Մանանդեանի գործերն ալ եւ ինչ որ կրնաք ատենօրէն գտատ: Կը բաւէ, որ այդ գործերը արժէք մը ունենան եւ նպատակ մը բերեն հայ մշակոյթին:

Երանի՛ թէ գանուէին ուրիշ հրատարակչական տուներ, նիւթական աւելի լայն կարելիութիւններով, եւ վերհրատարակէին հայրենի պրոդներու այն գործերը, որոնք պրոպագանդա չեն, ագիտացիա չեն, այլ գեղարուեստական դրականութիւն են, արուեստի գործեր են: Վերհրատարակէին նաեւ մեծարժէք, բայց այժմ անգտանելի ուրիշ գործեր, որոնք վերջին երեսնամեակին լոյս տեսած են երեւանի մէջ, եւ զորս ձեռք ձգելու հնարաւորութիւն չունինք մենք հիմա :

Այս մտահոգութիւնները կը վարէին մեզ, երբ ձեռնարկեցինք հրատարակելու Մովսէս Խորենացիի « Հայոց Պատմութիւն»ը, որմէ միայն մէկ օրինակ կար ամբողջ եղիպտոսի մէջ: Շահադիտութիւն չէր անշուշտ, որ մեզ կը մղէր այդ գործին: Ինչո՞ւ համար ձեռնարկեցինք այդ հրատարակութեան, երբ գիտէինք, որ ան ծանր տնտեսական հարուածներ պիտի հասցնէր մեզի: Ինչո՞ւ համար ձեռնարկեցինք Նիւթ Փինքերթոնի արկածները...

Ինչո՞ւ սակայն « հիւսիսային » ները ձայն չեն հաներ, երբ ուրիչ մը կամ ուրիշներ կը սկսին հրատարակել հայրենի պրոդներու գործերը , բայց լայնաբերան կը պարսաւեն մեզ եւ շահադիտութիւն կը վերագրեն մեզի, երբ հրատարակողը մենք ենք :

Պարզ է· « հիւսիսային »ները իրենք ալ դիտեն «ինչու»ին պատասխանը .— Հրատարակողը մենք ենք՝ դաչնակներս· ուստի՝ մենք սովորական չահագէտներ մըն կրնանք ըլլալ :

Սակայն պրոդրեսիւները կը հրատարակեն ու կը տարածեն ոչ թէ հայրենի պրոդներու կամ առհասարակ գրական արժէք ունեցող գործեր, այլ... եղիա Նահապետեաններու գրած ու գրելիք գիրքերը : Ոչ միայն կը հրատարակեն եւ գրեթէ ձրի կը բաժնեն, այլեւ ի ձայն փողոյ եւ թմբկի կը յայտարարեն, թէ տիպար հայ – րենասէրները, « բուն հայ »երը Եղիա Նահապետեաններն են եւ ոչ թէ « Ոսկեղեա – ն»ի հեղինակները :

Կը հրատարակեն եւ ձրի կը բաժնեն նաեւ Քաղաքունիի գրքոյկը՝ «Դաչնակ – ցութիւնը անելիք չունի այլեւս »:

Ինչո՞ւ · յանուն ի՞նչ բանի· յանուն հայ մշակոյթի՞ :

(Խմբագրական՝ ՅՈՒՍԱՓԵՐԻ)

ԱՇԽԱՐՀԸ ՍՈՎԱՄԱ՞Հ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

Այս յօդուածը կը բաղեցի կի Մուժըճեանի մէկ գրութենէն տպուած՝ «Իվարօլ»ի մէջ :

Ներկայ քէճիք քաղաքակրթութիւնը իր ամէնէն կորովի չրջանին մէջ ապրելու տպաւորութիւնը կը ձգէ· բայց իր այդ կորովն իսկ զինքը կ'առաչնորդէ դէպի անկում: Գիտութեան արձանագրած յառաջդիմութիւններուն չնորհիւ, մարդկային ցեղը թուական տեսակէտէն մեծապէս աճեցաւ, բայց աչխարհի բնակչութեան թիւին յաւելման համեմատութեամբ ա – ւելցան նաեւ պահանջները, որոնց հետեւանքով չարաչար չահագործումի ենթարկուեցան աչխարհի պարունակած բնական հարստութիւնները : Այս չահագործումը այնպիսի անհնայ կերպով կը կատարուի, որ կենսական նկատուած կարգ մը բնական արտադրութիւններու ապրիլը չորնալու վրայ է: Բայց հակառակ այս բոլորին, աչխարհի բնակչութեան երկու երրորդը տեւապէս բաւարար սնունդ չըստանար :

Քանի տարիէ ի վեր, հոդագործական արտադրութիւնը աչխարհի ամէն կողմը մեծ յաւելում արձանագրած է, բայց այս յաւելումը առաւելարար տեղի ունեցած է այն երկիրներուն մէջ, որոնք ամէնէն աւելի քիչ կարիքն ունէին: Այս հատատումը փաստելու համար, բաւական է աչք մը նետել հետեւեալ բազդատական թուանչաններուն վրայ ·

Սննդանիւթերու արտադրութեան յաւելում 1934 – 38էն մինչեւ 1956–57 ·—

Հիւս· Ամերիկա	+ 56 առ հարիւր
Եւրոպա	+ 27 առ հարիւր
Աֆրիկէ	+ 44 առ հարիւր
Հարաւ· Ամերիկա	+ 48 առ հարիւր
Ասիա	+ 22 առ հարիւր :

Բնակչութեան աճում 1936էն մինչեւ 1957 ·—

Հիւս· Ամերիկա	+ 36 առ հարիւր :
Եւրոպա	+ 12 առ հարիւր :
Աֆրիկէ	+ 46 առ հարիւր :
Հարաւ· Ամերիկա	+ 58 առ հարիւր :
Ասիա	+ 35 առ հարիւր :

Կը տեսնենք ուրեմն, որ Հիւս· Ամերիկայի ու Եւրոպայի մէջ սննդանիւթերու արտադրութեան յաւելումը աւելի արագ կը կատարուի քան բնակչութեան թիւին աճումը· մինչդեռ Ասիան, Հարաւային Ամերիկան ու Աֆրիկէն հետզհետէ աւելի անկարող պիտի դառնան իրենց բնակիչներուն պահանջներուն գոհացում տալու: Հնդկաստանի մէջ արդէն միլիոնաւոր մարդիկ անօթի կը ծնին ու անօթի կը մեռնին · Համամնաւոր Չինաստանի ժողովուրդը ծայրայեղ խեղճութեան մէջ է· Պրազիլիոյ մէջ ընկերային չարժումներ սկսած են անօթի բազմութիւններու կոչ – մէ· մինչ Ճափոն կարելի եղած վեհութեամբ կը ջանայ արտաքին աչխարհէն ծածկել իր քաչած նեղութիւնները: Պատերազմէն ի վեր, սննդանիւթերու արտադրութիւնը մարդ գլուխ երեսուն առ հարիւր համեմատութեամբ նուազած է Պիրմանիոյ մէջ, 25 առ հարիւր՝ Ճալէ – պիոյ մէջ, տասը առ հարիւր՝ Ինտոնեզիոյ եւ Փաքիստանի մէջ :

Պէտք չէ վայրկեան մը իսկ մոքէ հանենք այն պարագան, որ ասկէ քառասուն տարի վերջ սովամահ այս ժողովուրդները պիտի կազմեն ընդհանուր մարդկութեան 80 առ հարիւրը, եւ քանի չատնայ իրենց թիւը, այնքան աւելի անլուծելի պիտի դառնայ իրենց ողբերգութեան լուծումը:

Հակառակ իրենց ազգայնամոլութեան , այս երկիրները անկարող են առանց արտաքին օժանդակութեան վերապրելու : Եթէ Արեւմուտքը խելացի ձեւով չղրպտի իրենցմով՝ անխուսափելի կերպով պիտի իյնան խորհրդային քաչողականութեան գօտիին մէջ :

Ասիոյ, Աֆրիկէի եւ Հարաւային Ամերիկայի երկիրները չեն կրնար իրենց տնտեսական բոլոր կարելիութիւնները չահագործել միեւնոյն ատեն : Պէտք է որ–

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

110·— Թեմերի ներկայացուցչական եւ գեկավար մարմիններն են՝

Ա) Թեմական եւ պատգամաւորական ժողով, կազմուած եկեղեցական համայնքների ծխական ժողովներից ընտրուած պատգամաւորներից: Թեմական պատգամաւորական ժողովը թեմի բարձրագոյն ներկայացուցչական կանոնադիր եւ կարգադիր մարմինն է, որն ընտրում է չորս տարին մի անգամ եւ նիստեր է դումարում առնուազն տարին գէթ մի անգամ :

Բ) Թեմական խորհուրդը բաղկանում է 7 – 15 անդամներից, որոնց ընտրում է պատգամաւորական ժողովը :

Գ) Թեմական խորհուրդը կազմում է կրօնական խորհուրդ :

Դ) Թեմի գործադիր իչխանութիւնը թեմական խորհուրդն է, առաչնորդի նախագահութեամբ եւ գեկավարութեամբ :

Ե) Թեմական խորհուրդին առընթեր կազմուում են ուսումնական, դատաստանական, կալուածոց, մշակութային բարեսիրական եւ այլ մարմիններ, նչանակուած թեմական խորհուրդի կողմից, թեմական պատգամաւորական ժողովի յանձնարարութեամբ :

Զ) Թեմական պատգամաւորական եւ ծխական ժողովները թեմական եւ ծխական խորհուրդներին առընթեր ընտրում են վերստուգիչ յանձնաժողովներ՝ թեմերի եւ ծխերի տնտեսա – ֆինանսական գործառնութիւններն ու հաչիւները ստուգելու համար :

Է) Եկեղեցական համայնքի անդամները կազմում են ծխական ժողովը, որը չորս տարին մի անգամ դումարուելով ընտրում է առնել եկեղեցական համայնքի թաղական խորհուրդը՝ բաղկացած 5 – 7 հոգուց, որը վարում է տեղական եկեղեցական վարչական – մատակարարական գործեր, թեմական խորհուրդի եւ թեմական առաչնորդի վերին հսկողութեան տակ, թեմական կանոնադրութեան համաձայն: Եկեղեցու հովուերը ընտրւում է ծխական ժողովից եւ հաստատում թեմական առաչնորդից :

111·— Թեմական առաչնորդը ընտրում է թեմի պատգամաւորական ժողովից ձայների երկու երրորդի մեծամասնութեամբ եւ վեհերացում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսից :

112·— Թեմական առաչնորդը, համաձայն եկեղեցական սուրբ կանոնների եւ աւանդութեանց, ընտրւում է առանց պաշտօնավարութեան չրջանի սահմանման: Թեմական առաչնորդը թեմի գլուխն է, անմիջական գործադիր իչխանութիւնը, պատգամաւորական ժողովի եւ թեմական խորհուրդի նախագահը, եւ ի կոչմանէ եւ ի պաշտօնէ ներկայացուցիչը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի :

113·— Թեմական առաչնորդի գլխաւոր ծանրակչիռ եւ լուրջ մեղադրանքներ լինելու դէպքում, թեմական պատգամաւորական ժողովը կարող է անվստահութիւն յայտնել առաչնորդի նկատմամբ, ձայների երկու երրորդի մեծամասնութեամբ, եւ այդ ներկայացնել Մայր Աթոռին իր անօրինութիւն: Թեմական պատգամաւորական ժողովի որոչման հաստատման պարագային առաչնորդը հրաժարւում է եւ մեկնում Մայր Աթոռ կամ իր պատկանելի միաբանութեան կեդրոնը :

114·— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի յատուկ եւ պատճառաբանուած որոչմամբ, երկու հարեւան թեմերի ընդհանուր թեմակալութիւնը մի առաչնորդի ղեկաւորութեամբ թոյլատրելի է :

115·— Թեմակալ առաչնորդ կարող է ընտրուել նաեւ վարդապետական աստիճան ունեցող հոգեւորականը :

116·— Մայր Աթոռ Ս· Էջմիածնի մի միաբան կամ Տանն Կիլիկիոյ Աթոռի մի միաբան կարող են, առաչինը Կիլիկեան թեմերի, իսկ երկրորդը Էջմիածնական թեմերի մէջ պաշտօնավարել միմիայն այդ դէպքում, երբ երկու Աթոռների միջեւ այդ մասին յատուկ համաձայնութիւն է կայացած :

(10 Շար·)

ԿՈՏՐԸ

Ֆ. ՀՈՒՅՈՒ

Խ.

ՏՈՀՈՒ

Նկատառություններ, հղումներ, ծանոթագրություններ

Ես ոչ մի տարի չեմ ապրել Ֆեֆուլում, բայց ինձ համար միշտ էլ այդ քաղաքը մնացել է ամենամեծ քաղաքը աշխարհում։ Ես ծնվել եմ Ֆեֆուլում, ես այնտեղ եմ առաջին անգամ սիրահարվել, ես այնտեղ եմ առաջին անգամ ծեծվել, ես այնտեղ եմ առաջին անգամ ծեծել։ Ես այնտեղ եմ առաջին անգամ գողացել, ես այնտեղ եմ առաջին անգամ ինձ գողացրել։ Ես այնտեղ եմ առաջին անգամ ծեծել ինձ։ Ես այնտեղ եմ առաջին անգամ ինձ ծեծել։ Ես այնտեղ եմ առաջին անգամ ինձ գողացել։ Ես այնտեղ եմ առաջին անգամ ինձ գողացրել

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ազգ. Դիւանները Միւնիխի մէջ զնեցին Նափոլէոն Բ.ի (Արծուիկ) հինգ նամակները ուղղուած իր մօրը: Սոնց կարգին կայ Ռայխշթատի Դուքին վերջին նամակը Մառի – Լուիզին (1 միլիոն հինգ հարիւր հազար ֆրանք) եւ ուրիշ մը ուր Նափոլէոնի տղան կարծիքներ կը յայտնէ Ռուսիոյ պատերազմին մասին:

ՀԱՊԻՊ ՊՈՒՐԿԻՊԱ. Թունուզի հանրապետութեան նախագահը բացաւ Նոր Տնեցուեան կուսակցութեան համագումարը: Պուրկիպա չատագովեց «հանգրուանները կատարուած քաղաքականութիւնը» եւ ուելցուց որ այս ձեւը միշտ ի զօրու է Պիզերթի, Ալժերիոյ անկախութեան եւ Սահարայի համար:

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ընտրութեանց կարգին Լա Ռոչէլի եւ Ռոմանի մէջ բազմաթիւ ընկերվարականներ համամիտավար քուէ արկեցին:

ՄԱՐՈՒԲի թաղաւորը Ռապաթ վերադարձաւ:

ԹԵՀՐԱՆի մէջ արտաքին նախարարութեան կողմը՝ Տոքթ. Ճաւատ Սաթ յայտարարեց թէ պարսկական կառավարութիւնը չեղեալ կը նկատէ 1921ի Իրան–Եւրոպական հաղորդային համաձայնութեան տարածքութիւնները, որոնց համաձայն Մ. Մի ութիւնը արտօնութիւն ունէր զօրք պարսկաստան եթէ այս վերջին ըսպառնալիքի տակ գտնուի:

Տոքթ. Սաթ աւելցուց թէ ի մտոյ իր կառավարութիւնը պինուորական համաձայնագիր մը պիտի ստորագրէ Ամերիկայի հետ:

ԼԱՅՓՅԻԿի ազնավաճառը կը բացուի այսօր Զորեքշաբթի: 9380 ցուցադրուղ կայ որոնք 49 երկիր կը ներկայացնեն: Ֆրանսան առաջին տեղը կը զբաւէ ցուցադրողներու կարգին, 4550 քառակուսի մեթր տարածութեամբ սքանչներ ունի: Պելճիական Քոնկոն, Իրաքը, Թունուզը եւ Հարաւ – Ափրիկեան Մի ութիւնը առաջին անգամ ըլլալով կը մասնակցին Լայփցիկի ազնավաճառին: Գլխաւոր «այցելուն» է Խրուշչեւ:

ՀՌՈՄ – ՄԻԼԱՆ ճեպընթացին մէջ 22 տարեկան չին աղջիկ մը մեռած գտնուած է: Կը կարծուի թէ անձնասպան եղած է բայց պայուսակը անհետացած է եւ դէպքը խորհրդաւոր պայմաններու մէջ պատահած է:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մարտ 2).— Զոյլ ոսկի՝ 567·000, նափոլէոն 3630, զուից. 3630, անգլ. 4800, քսան տոլարնոց 18·840, թղթադրամ (զուգահեռական չուկայ) տոլար 493, սթերլին 1395, զուից. 115·25, պելճ. 9·60, լիր 0·78:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պոմոնի Կ. Խաչի վարչութիւնս չնորհակալութեամբ առացած է Տիկին Մայր Զրբաչեանէ եւ Պ. Սուրէն Ֆէսճեանէ հազարական ֆրանք Պոմոնի զպրոցին համար եւ Տիկին Սաթենիկ Տէր Ղուկասեանէ հինգ հարիւր ֆրանք իր ննջեցեալնե– րուն հոգեհանգստեան առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

Կապոյտ Խաչի օգափ. կայանին, Ոմն կը նուիրէ հինգ հազար ֆրանք, փոխան Ծաղկեպսակի Մինաս Աթալլահի մահուան առթիւ:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻԶԻՆԴԻ ԱՌԹԻՒ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30
PAVILLON DAUPHINE

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie
Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին
ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
(Դաշնակահար)
Ցայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻՒՋՈՆԻ, ՊԷԹՕ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ:
Տոմսերու վրայ.— 300էն 1000 ֆրանք:
Դիմել սրահը եւ Տիւրանին:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐԸ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 7 Մարտ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ,

17, Rue Bleue

ԴԱՍԱԽՕՍ Պ. Կ. ՄԵԶԵԱՆ

Նիւթը՝

ԹԱՏՐՈՆԻ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻՆԵՐԸ

(Հեղինակը, դերասոյցը, դերասանը, եւ ներկայ հասարակութիւնը):

Դասախօսութեան սկիզբը հայկական նուագ եւ թէյի սպասարկութիւն:

Ասելու հրաւիրուած են հետեւեալ անձերը.—

Հրանտ Սամուէլ, Մ. Պարսամեան, Շաւարշ Նարդունի, Սահակ Տէր Թովմասեան, Աշոտ Իսահակեան, Գրիգոր Ձիզմէճեան, Ս. Քրմոյեան, Արտաշէս Գմբէթեան, Տիկ. Էլլէն Բիւզանդ, Տիկին Հուրի Իփէճեան – Պատտաճեան, Կարապետ Փոլատեան:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մազընոյի մէջ, (Բիւ տ'Օպանները):

Նախաձեռնութեամբ Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն:

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ. ժողովի եւ կոչ թեկնածուներուն

Փարիզի Հայ Աղք. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեքշաբթի, 17 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32, Բիւ տը Թրէվիզ:

Կանոնագրի Թիւ 5 յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան: Թեկնածուութիւնները պարտին վարչութեան գրասենեակը հասնիլ ամէն նէն ուշը մարտ երկուքին:

Առ այդ փափաքողները պէտք է ընթեռնելի կերպով գրեն, տալով իրենց անուն, մականունը եւ հասցէն:

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԹՈՒՔԱՏԻ Հայր. եւ Բոնի Սու Պուայի Մշակ Մի ութեան հանդէսը՝ Պալագեան Սրբազանի եւ վեց քահանաներու չիրիմի ի նպաստ, 4 Ապրիլ, Շաբաթ գիշեր:

×

Սերաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրացի ընկերկոյթը՝
ՄԱՐՏ 22ԻՆ
Իսիի Թաղապետարանին սրահը:
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ
Նոր հասցէն է՝
Hôtel Majestic
Avenue Kleber (métro Kleber)
(Մուտք՝
23, Rue La Perouse
Հեռաձայնի Թիւը կը մնայ նոյնը՝
KLE. 22-05
Գրասենեակը փակ է կէսօրէ վերջերը եւ մարդ չընդունիր:

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը:
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Աբեղոյներու, Արիներ ու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպութեանց:

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին:

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր:

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝
« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »
Զաւեչտը եւ հայերէն՝
« ԱՆԶՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
եւ «ՓՐՕՖԷՍՓՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներ ու եւ Արեւնոյչներու կողմէ:

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արեւնոյչներուն կողմէ:

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ:

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Պուտոյի մասնաճիւղի:

Այս կիրակի ժամը 3·30ին կղերականներու սրահը, Րիւ տէ Պահիթիէ:

Նախագահութեամբ ընկերուհի՝
ՍԻՐՈՒՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆԻ

Ճոխ յայտագիր:

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն, դիմախօսութիւն եւ
« 48 ՕԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ »
Կատակերգութիւն երկու արար:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
Բ. Տպագ., յաւելեալ եւ ճոխացեալ Քառասնամեակի առթիւ
Զարդարուած բազմաթիւ նկարներով
Մեծադիր 684 էջ, կազմուած:
ԳԻՆ 4000 ՖՐԱՆՔ
Թղթատարի ծախքով 4·350 ֆր.:
Դիմել՝
Գրատուն՝ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

Վիէնի Մէջ

ԸՆԿԵՐԱՇԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ: Հովանաւորութեամբ Անի Կոմիտէի:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ:

Կը նախագահէ Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր:

Առատ կերուխում:

Մուտքը ազատ է:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վալանսի Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ:

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին:

Հարոնեան ակումբը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ–ՄԻՐՋԻ (Լիոնէն)

Գեղարուեստական բաժին, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, պանդան անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Ս.. «Փոթորիկ» խումբի ընդհ. ժողովը, այս Զորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի՝ Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Հափէ Շարթօն, 221 Րիւ տը Պէլվիլ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսիի Սրբոմեան վարժարանի սրբրահը: Կը խնդրուի անդամներէն եւ համրենակիցներէն ստիպողաբար ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ.— Ա) Տարեկան նիւթական եւ բարոյական համարատուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտութեան կողմէ:
Ապրիլ 3, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին
Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով:

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 5ին:

ԹԱՁՈՒՄ

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏԱՉԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԺՈՂՈՎԱՍՐԱՀԱՆԵՐՈՒ

Կիրակի, 8 Մարտ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին,
20, Rue Jemmapes, Marseille (Պուլվար տ'Աթէնի կից)

Պիտի երգեն՝ երգչախումբը, Օր. Սիւզան Տէր – Աբահասեան եւ Պ. Լեւոն Ստեփանեան, երգեհոնի վրայ՝ Օր. Ալիս Քէրէսթէճեան:

Կը խօսի՝ Վեր. Ց. ՀԵՎՎԱՃԵԱՆ տեղւոյն հովիւը

Կը հրաւիրուին բոլոր Մարսիլիահայերը անխտիր:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր
Եւրոպական եւ արեւելեան լեզուներով —
Ճոխ մթերք հայերէն գրքերու Հայաստանեան հին եւ նոր հրատարակութիւններ
— կը գնէ եւ կը փոխանակէ հայերէն գրքեր —

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ՄԱՐՏ

JEUDI 5 MARS 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8336 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4237

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԷ ''ՊՈԼԷԺԷՆԻԱ''Ն

Նիկոլա Ա. կայսրը 1836 Մարտ 11ին ստորագրեց տասը գլուխէ եւ 141 յօդուածներէ բաղկացեալ Պոլոժէնիան, ո՛ր – րուն հայերէն անունն էր «Բարձրագոյն կարգադրութիւն յաղագս կառավարու – թեան գործոց Լուսաւորչական Հայոց ե – կեղեցւոյ ի Ռուսաստան»:

Բոլորովին նորութիւն մըն էր «Լուսա – ւորչական» բացատրութիւնը, «որ երբեք հայ եկեղեցւոյ պրութեանց մէջ գործած – ուած չէ, եւ չենք ալ գիտեր զով մեզմէ – գրել այդ նորահնար անուանակոչութեան համար», կ՛ըսէ Օրմանեան (Ազգապատում, էջ 3685):

Պոլոժէնիայի ռուսերէն բնագրին մէջ «Լուսաւորչական»ի համազօր «Գրիգոր – եան» գրուած բլլալով, այդ թուականէն վերջ Ռուսերու օրինակին հետեւելով եւ – րոպացիները նուիրագործած են սխալը եւ սկսած Գրիգորեան յորջորջել Հայաս – տանեայց Առաքելական եկեղեցին:

« Ի Ռուսաստան » բնորոշումը ենթա – գրել կուտայ թէ Պոլոժէնիան ցարական կայսրութեան սահմաններէն դուրս գո – յութեան իրաւունք պէտք չէ ունենար: Սակայն անոր մէջ կէտեր կան, որ ընդ – հանուր Հայաստանեայց եկեղեցւոյ կը վերաբերին:

Պոլոժէնիան «հաւատար այլոց օտարազ – գի դաւանութեանց» կը ճանչնայ «Լուսա – ւորչական եկեղեցին Հայոց ի կայսերու – թեան Ռուսաց»: Կը թելադրէ յարգել ու – րիշ կրօնքները եւ կ՛արգիլէ մարգարու – թիւնը (պրոզելիտիզմ):

Եկեղեցիները «ի հոգեւոր» ենթակայ են իրենց վերին իշխանութեան: Հոգեւոր գործերու դատավարութիւնը հայկ. հո – գեւոր առեհաններուն կը պատկանի: Իսկ քաղաքական եւ քրէական գործերու եւ ոչ – եկեղեցականներու հետ վէճի պարա – գային՝ աշխարհական դատարաններն են իրաւասու: Սակայն հայ հոգեւոր իշ – խանութիւնը ներկայացուցիչ մը կը նշա – նակէ « ի քննութիւն նոյն գործոցն»:

Ուշագրաւ պարագայ մըն է, որ կրօնա – կան պաշտամունքի ազատութիւնը եւ ե – կեղեցականներու պատիւն ու իրաւունք – ները մեծապէս յարգուած են:

Կաթողիկոսին վերաբերեալ դրութիւն մէջ (յօդուած 10 – 32) Մայր Աթոռի պահակալը կը ճանչցուի գլխաւոր կառա – վարիչ եւ ծայրագոյն տեսուչ, որուն « գործակից լինի յամենայնի էջմիածնայ Լուսաւորչական Հայոց Սինհոդոսն »:

Կաթողիկոսը չի կրնար իր իշխանու – թիւնը, իրաւունքներն ու արտօնութիւն – ները ոչ սինոդին, ոչ ալ ուրիշ առեանի կամ անձի մը «աւանդել»:

Աթոռը թափուր մնալու պարագային նոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը կը կա – տարուի տարի մը վերջ՝ մայր տաճարին մէջ: Իւրաքանչիւր վիճակ երկու պատ – գամաւոր կը ղրկէ, մէկ եկեղեցական, մէկ աշխարհական: Ընտրութեան կը մասնակցին նաեւ Սինոդի անդամները եւ էջմիածին գտնուող եօթը եպիսկոպոս – ներ: Զորս թեկնածուներէն երկուքը կ՛ընտրուին: Ցարը կը նշանակէ անոնցմէ մէկը:

Պատարագի միջոցին կաթողիկոսին ա – նունը կը յիշուի ցարէն վերջ:

Գ. գլուխը 22 յօդուածներու մէջ (յօդ. 33 – 54) կը խօսի Սինոդի կազմին եւ ի – րաւունքներուն մասին: Սինոդը ռուսա – կան օրթոտոքս եկեղեցիէն փոխ առնուած հիմնարկութիւն մըն է:

Մոսկուայի մէջ բարձրաստիճան պաշ – տօնատար Լազարեան Յովհաննէս, Մինաս եւ Յովակիմ եղբայրներու թելադրանքովն էր, որ Դանիէլ կաթողիկոս 1808 Մայիս 25ին հաստատած էր Սինոդը, վաւերաց – ուած ռուս եւ պարսիկ կառավարութեանց կողմէ:

Սինոդի կազմութեան սկզբնական նպա – տակն էր արգելք հանդիսանալ կաթողի – կոսներու վարչական, մանաւանդ մատա – կարական գեղծումներուն: Սինոդը այն – քան կը սահմանափակէր Մայր Աթոռի պահակալին իրաւունքները, որ Պոլսոյ պատրիարք Աբրահամ Քօլեան եւ ամիրա – ները «օտարի ազդեցութիւնը եւ հայրա – պետական իրաւանց դէմ դաւադրութիւն» տեսնելով անոր մէջ, 1814 Մայիս 3ին էջ – միածին ղրկեցին բողոքագիր մը եւ Սի – նոդի կազմութիւնը որակեցին «խռովա – րիթ ոճիր, ծանր դժուարութիւն եւ խիստ բռնակալութիւն»:

Սակայն Պոլոժէնիան աւելի լայն իրա – սութիւններ պիտի չնորհէր Սինոդին:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ - ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ

ԳԼՈՒԽ - ԳԼԽԻ

Ինչպէս պրած էինք Զօր. Տը Կոլի բաղ – ձանքին վրայ դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը՝ Ատընաուըր Փարիզ եկաւ Զորեքշաբթի օր. նոյն գերեկը հանդի – պում մը ունեցաւ Վարչապետին եւ ար – տաքին նախարար՝ Քուվ տը Միւրվիլի հետ: Ատընաուըրի կ՛ընկերանայ նաեւ Գերմանիոյ արտաքին նախարարը՝ Յոն Պրենթանօ :

Ապա Ատընաուըր առաջնորդուեցաւ Մարլի ուր Զօր. Տը Կոլ կը սպասէր ճա – շի: Ընդամէնը վեց հոգի մասնակցած են այդ ճաշին – Զօրավարը, Վարչապետ, երկու խորհրդականներ (Տը Կոլի եւ Ա – տընաուըրի) եւ երկու թարգման: Ճաշէն անմիջապէս առք է որ Տը Կոլ եւ Ատըն – աուըր պլուա – պլուի խօսակցութիւն մը պիտի ունենան: Րրիկուան դէմ միայն չրջանակը քիչ մը կը լայնայ եւ Տըպրէ, Քուվ տը Միւրվիլ, Յոն Պրենթանօ կը հանդին Մարլի: Նոյն օրը ճաշէն ետք Ա – տընաուըր կը վերադառնար Պոն :

Պաշտօնական չրջանակները լուռ կը մր – նան երկու դէկավարներու խօսակցու – թեանց բնոյթին մասին: Մոսկուայի «Իս – վեստիա»ն կը գրէ սակայն թէ Ատընա – ուըր եւ Տը Կոլ կոմունակից են «ուժի քա – ղաքականութեան մը ընդդէմ Ա. Միու – թեան »:

Զօր. Տը Կոլ իր կողմէ փափաք յայտ – նած է որ խօսակցութիւնները զաւեռնի մնան: Մարլիի ապարանքին չրջակայքն իսկ արդիւնած է լրագրողներուն :

Կը կարծուի սակայն որ այս տեսակ – ցութեան գլխաւոր նպատակն է հասկա – նալ թէ Ֆրանքֆուրդեան տեսակէտը մէկ է Պերլինի հարցին համար : Եւ թէ Ֆրան – սական կառավարութեան դիրքը վճռա – կան է – Զընդունիլ Ա. Միութեան կող – մէ որեւէ միակողմանի առաջարկ Պեր – լինի համար :

Ֆրանսական մամուլը մեծ կարեւորու – թիւն կուտայ Ատընաուըրի ճամբորդու – թեան: Բոժէ Մասիվ կը գրէ Ֆիկարոյի մէջ.— Գաղտնապահութեան հրահանգ – ները չատ խիստ են եւ երկու կառավա – րութիւնները համաձայնեցան նոյնիսկ որպէսզի պաշտօնական բաներէրներն ալ դուրսը մնան :

Բայց անդին «Իւմանիթէ»ն իրրեւ խո – րագիր կը գնէ .—

« Պաղ պատերազմի ժողով՝ Ատընա – ուըր – Տը Կոլ՝ »:

ԱՆԳԼԻԱ - Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՆ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԼՈՆՏՈՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՒԸ

Երուչեւ, Միկոյեան եւ Կրոմիքօ մին – չեւ օդակայան ընկերացան Մաքմիլլընի, որ երեքշաբթի ժամը 16·30ին մասնաւոր օդանաւով վերադարձաւ Լոնտոն: Անգլ – ե-խորհրդային խօսակցութիւնները վեր – ջացած են: Հրատարակուած է պաշտօ – նական զեկոյց մը :

Երկու վարչապետները, զեկոյցին մէջ կը յայտարարեն թէ իրենք չեն կրցած համաձայնիլ Գերմանիոյ հետ խաղաղու – թեան դաշինք մը կնքելու հարցին շուրջ: Զեն կրցած լուծել նաեւ Պերլինի խնդիրը:

Միւս կողմէ, Լոնտոն հասնելով Վար – չապետ Մաքմիլլըն յայտարարեց թէ յա – ռաջիկայ չաբաթ պիտի երթայ Փարիզ եւ Պոն, ապա՝ Ուաշինկթըն, դաշնակից կա – ռավարութիւններու հետ խորհրդակցելու համար մեծերու ժողովին այն բոլոր հարցերուն չուրջ՝ «որոնք բանակցու – թիւններով կարելի է լուծել եւ պէտք է լուծել »:

Այս պարագան ցոյց կուտայ թէ Անգ – լիոյ Վարչապետը խորհրդային կառավա – րութիւնը «համոզել»է ետք, պիտի աչ – խատի յաջողութեամբ գլուխ հանել մի – ջազգային բանակցութեանց ծրագիրը :

Միւս կողմէ, Թերթերը կը հրատարա – կեն Մաքմիլլընի տասը օրուան ճամբոր – դութեան հաշուեկշիռը:

1.— Կարծիքներու փոխանակութիւն՝ միջազգային ներկայ կացութեան չուրջ: Երկու կողմերն ալ յանդիման այն եզրա – կացութեան՝ թէ աւելի մեծ թիւով եր – կիրներ պէտք է մասնակցին բանակցու – թիւններու :

2.— Մոսկուայի մէջ հրապարակուած զեկոյցը լայն տեղ յատկացուցած է նաեւ դինաթափութեան: Մթնոլորտը մեղմա – ցնելու միակ միջոցը կը նկատուի ան : Երկու վարչապետները ճիշ պիտի չենա – չեն՝ այս հարցը իրականութիւն դարձնե – լու համար :

Կրեմլինի մէջ ճառ մը խօսելով, Երուչ – չեւ յայտարարեց թէ բրիտանական պատ – ուիրակութիւնը «հետաքրքրական գաղա – փարներ» տուած է հիւլէական զինա – թափման համար :

3.— Գերմանիոյ եւ Պերլինի խնդիրը անելի մէջ է: Մաքմիլլըն չեչտելէ ետք թէ Արեւելեան կառավարութիւնը ճանչնալու հարց չի կրնար բլլալ, աւելցուց թէ կա – ցութիւնը չատ ծանր է Պերլինի մէջ եւ ամէն գնով պէտք է բանակցիլ՝ վտանգին առաջքը առնելու համար :

4.— Կարեւոր էր բարեկամական եւ ոչ – յարձակողական դաշինք մը կնքելու խը – րուչեւի առաջարկը, որ, սակայն, չէ յիշուած զեկոյցին մէջ: Երկու կողմերն ա՛ դոհացած են յայտարարելով թէ տա – րաձայնութիւնները գէնքի ուժով պէտք չէ հարթել, այլ՝ բանակցութիւններով :

5.— Առեւտրական մարզի մէջ երկու երկիրները սկզբունքի համաձայնութիւն մը գոյացուցած են: Բրիտանական պատ – ուիրակութիւն մը մօտ ատենէն պիտի եր – թայ Մոսկուա՝ առեւտրական գործակ – ցութիւնը ընդլայնելու կարելիութիւննե – րը ուսումնասիրելու համար :

Մշակութային գործակցութեան չուրջ ալ նման համաձայնութիւն մը գոյացած է եւ Մարտի երկրորդ կիսուն անգլիական պատուիրակութիւն մը Ա. Միութիւն պի – տի երթայ, խորհրդային մշակութային մարմնի մը հետ մէկ տարուան գործակ – ցութեան ծրագիրը մը պատրաստելու հա – մար. փոխանակութիւններ պիտի ըլլան գիտական, մասնագիտական, մշակութա – յին եւ կրթական մարզերու մէջ :

ՏԵՐՈՒՆԻ.— ՎՐՈՅՐ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Ցաւով կ՛իմանանք որ արկածի մը հե – տեւանքով մեռած է Վրոյր Ահարոնեան՝ որդին մեր ողբացեալ մեծ ընկերոջ՝ Ա – հարոնեանի :

Մեր ցաւակցութիւնները ընտանեկան պարագաներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԻԱՍԱԼԱՆՏԻ (Ափրիկէ) խռովութիւն – ները կը չարունակուին: 149 ափրիկեան պարապմունքներ ձերբակալուած եւ աք – սորուած են: 23 հոգի սպաննուած են ոս – տիկանութեան կողմէ գոյգերու ընթաց – քին:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՌԱՀՎԻՐԱ 7. հրթիռը կը չարունակէ իր ճամբան դէպի Լուսին: Զորեքշաբթի իրիկուն 60800 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ պիտի ըլլար լու – սինէն:

ՊՈԼԻՎԻՈՑ մէջ հակամերիկեան ծանր դէպքեր տեղի ունեցած են: Լա Փազի մէջ, ամերիկեան դեսպանատունը պար – պած են ապահով վայր մը փոխադրելու համար պաշտօնէութիւնը: Այս պարպումը որոշած է Ուաշինկթընի արտաքին նախա – րարութիւնը: Լա Փազի 700 Ամերիկացի – ները կը չրջին գինուորական պաշտպանու – թեան տակ: Կը կարծուի թէ այս միջա – դէպերուն պատճառը ամերիկեան Թայմ չաբաթաթերթին մէկ յօդուածն է ուր կը թելադրուէր Պոլիվիան բաժնել իր դրա – ցիներուն միջեւ: Յոյգերու ժամանակ ու – առնող մը սպաննուած է եւ 40 հոգի վի – րաւորուած :

ՔՈԻՊԱՅԻ մէջ 12 դնդակահարութիւն տեղի ունեցած են երկուչաբթի, բայց 43 օդանաւուղներ որոնք Օռիէնթէի քաղաք – ները եւ գիւղերը ռմբակոծած էին, ան – պարտ արձակուեցան :

ՓԱՔԻՍՏԱՆ Փետրուար 18ի խորհրդա – յին յուշագրին պատասխանելով «կաս» կը յայտնէ որ Ա. Միութիւնը «յարձակողա – կան» կ՛որակէ Պաղտատի Ուխտը եւ Միացեալ Նահանգներու հետ Փաքիստա – նի կնքելիք դաշնագիրը: Քարաչիի կա – ռավարութիւնը կ՛աւելցնէ նաեւ թէ Փա – քիստան կը յարի «հաւաքական ապահո – վութեան» այս սխեմային՝ իր պաշտպա – նողական միջոցները աւելի զօրացնելու եւ ոչ թէ ուրիշ նպատակի համար:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ չրջանի համայնավար կու – սակցութեան Կ. Կոմիտէի երկու կարեւոր անդամները չնորհազրկուեցան: Մէկը՝ Իվան Քափիթօնով կը դադրի թէ՝ քար – տուղար ըլլալէ եւ թէ քաղաք. բիւրոյի անդամ: Միւսը Նիքոլա Ինսթօ այլեւս անդամ չէ նոյն բիւրոյին :

ՓՐՈՖ. ԷՒՀԱՐՏ յայտարարեց որ այլ – եւս թեկնածու չէ Գերմանիոյ հանրապե – տութեան նախագահութեան: Գրած էինք որ տնտեսական նախարարին թեկնածու – թիւնը որոշ դժգոհութիւններ յառաջ բե – րած էր կուսակցական չրջանակներու մէջ որոնք կը նախընտրէին որ Էհարտ տըն – տեսական նախարար մնայ :

ԱՆԳԱՐԱՅԻՆ կը հաղորդեն թէ Իրաքի յեղափոխական խորհուրդը ժողով գու – մարած է առջի չաբաթ Պաղտատի մէջ : Լաւատեղեակ չրջանակները կ՛ըսեն թէ այս ժողովին ընթացքին քանի մը սպաներ թելադրած են քասքասմիոր հեռանայ այդրա – յեղ ձախերէն: Խորհուրդը նոյն առթիւ կարգ մը մեղմացուցիչ որոշումներ ար – ած է գատապարտուած զօրավարներու նկատմամբ: Կ՛ըսուի թէ որոշուած է հո – գերեւժարան մը փոխադրել Զօր. Արէֆը:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մարտ 3).— Զոյլ ոսկի՝ 567·000, նափոլէոն 3630, գուլդ. 3630, անգլ. 4790, քսան տոլարնոց 18·800, թղթադրամ (գուգահեռական չուկայ) սթերլին 1395, տոլար 493, գուլդ. 115,25, պելժ. 9·65:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԳԱՌՆԻՒ ԱՄՐՈՑԻՆ

Գառնիի ամրոցը խօսուն օրինակներէն մէկն է հայկական աւելի քան 2000ամեայ մշակոյթին :

Գիտութիւնն ու արուեստը մեծ նշանակութիւն ունէին Հայերու մօտ, իսկ անոնց ուղղական վարպետութեամբ տաշուած Գառնիի քարերը աւելորդ անգամ մը եւս ցոյց կուտան թէ Հայերու կողմէ որքան բարձր կը գնահատուէր մշակոյթը դարեր շարունակ :

Հայկական ճարտարապետական արուեստի վարպետներու վսեմ աւանդութիւնները ունին երեքուկէս հազարամեակներու պատմութիւն մը: Այսպէս՝ մեր թուականէն առաջ Ժե. — Ժէ. դարերէն եւ Ուրարտական պետութեան ժամանակէն մնացած են արձանագրութիւններ ու վաւերագրեր, որոնք կ'ապացուցանեն հայկական մշակոյթի զոյութիւնը: Ցաջորդ դարերուն եւ մինչեւ մեր թուականի սկիզբը հայ մշակոյթն ու ճարտարապետութիւնը կրեցին յունական ազդեցութիւնը: Ասիկա կարելի է տեսնել Գառնիի ամրոցին աւերակներուն վրայ, ի մասնաւորի հեթանոսական տաճարներու տաշուած զարդարանքներով ուղղանկիւն ձեւերուն մէջ, որոնք կը մնան մինչեւ այսօր եւ զորս կարելի է վերակազմել :

Ցոյց տալու համար այն կարեւոր դերը, զոր խաղաց սոյն ամրոցը իր ժամանակին եւ որոշելու համար անոր չինութեան ճիշդ թուականը, պէտք է օգտուիլ Ա. Շահինեանի «Գառնի եւ Գեղարդ» աշխատութեան կարդ մը տուեալներէն :

Այս ամրոցին մասին առաջին գրաւոր փաստաթուղթը կը պատկանի Հռոմէացի պատմագիր Կոռնելիոս Տակիտոսին, որ ապրած է մեր թուականի առաջին դարուն եւ որ կը պատմէ, թէ վրաց Թագաւորի եղբայր Փարազման Միհրդատ տիրացաւ Հայոց արքայական գահին, սակայն, իբրեւ հետեւանք պալատական կարգ մը էնթրիկներու, 51 թուին կը փախչի ու կ'ապաստանի Գառնիի ամրոցը, ապա, համաձայն հայերէն լեզուով կարգ մը վաւերագրերու, Մեծն Տրդատ իր թագաւորութեան չրջանին չինեց Ադաբակ քաղաքը թագուհիին համար, եւ վերաչինեց միեւնոյն ժամանակ նաեւ Գառնիի ամրոցը, ուր կ'ապաստանէր յաճախ հայ մեծ սպարապետը :

Ծանօթ իրողութիւն է, որ Հռոմէական բանակները 59 թուին ներխուժեցին Հայաստան, հիմնայատակ կործանելով երկրի մայրաքաղաք Արտաշատը եւ միանգամ մը տարի մը տարի յետոյ, Ներոն կայսրը, ինչպէս կ'ենթադրուի, իբր փոխհատուցում, Տրդատ Ա.ին տուաւ 150 միլիոն սիներ :

Կ'ենթադրուի թէ Արտաշատի վերաչինութեան ղուկասեան շրջանին վերաչինուեցաւ նաեւ Գառնիի ամրոցը, որ վնասուած էր Տրդատի թագաւորութեան երկրորդ տարին տեղի ունեցած պատերազմներէն :

Գառնիի ամրոցին չինութեան վերաբերեալ ուրիշ վաւերագիր մը, որ կը պատկանի հայ պատմագիր Մովսէս Խորենացիին, Գառնիի վերաչինութիւնը կը վերագրէ Տրդատ Բ.ին եւ ոչ թէ Ա.ին :

Այդ թուականէն յետոյ, թէ՛ հայ եւ թէ օտար պատմագիրներու պատկանող վաւերագրերուն մէջ զոյութիւն ունին Գառնիի ամրոցի մասին նկարագրութիւններ, որոնք կը ներկայացնեն զայն իբրեւ Հայոց թագաւորներու անառիկ բնակավայր :

Գառնիի ամրոցը 28 քիլոմեթր հեռու կը գտնուի Երեւանէն, դէպի հիւսիս – արեւելք եւ համաձայն առաջին վաւերագրերուն, կարելի է ստուգութեամբ ըսել թէ ան ունի երկու հազար տարուան հնութիւն եւ իր դիրքովը անառիկ էր, եթէ չըլլային ներքին դաւաճաններ :

Առ այս, կարելի է հետեւցնել, ուրեմն, թէ Գառնիի ամրոցը, դեռ վազեմի ժամանակներուն իսկ, անառիկ էր չնորհիւ իր աշխարհագրական դիրքին, որ կ'ապահովէր, յաճախ, թագաւորներու եւ տիրապետողներու ամրոցէ սերունդներուն կեանքն ու ստացուածքը, թշնամիներու կողմէ յաճախ տեղի ունեցած արշաւանքներու ժամանակ :

Երեւանէն մինչեւ հայ ժողովուրդի համար պատմական այս սրբավայրը, ճամբան կ'անցնի նեղ խորտուբորտ ձորակէ մը, ուր կը գտնուի կենդանաբանական պարտէզը, կ'անցնի, ապա, բուսաբանական պարտէզէն, կառուցման մէջ եղող դիւղի մը մէջէն, եւ վերջապէս կը բարձրանայ դէպի բարձունքներ՝ ասֆալտապատ խճուղիէ մը :

Անցնելէ յետոյ ճամբու դրեթէ կէսին վրայ գտնուող դաբպասէ մը, չինուած բարձունքի մը եզրին, ուրկէ կ'երեւի Ա. րարատեան հովիտը, պաշտպանուած յաւերժական ձիւնով ծածկուած գոյդ Մասիսներէն, կ'իջնանք պալարապտոյտ ճամբաներով ու կը հասնինք Հայաւան կոչուած վայրը, որ չրջապատուած է մէկ կողմէ ծառերով, իսկ միւս կողմէ չինած զանգուածային լերան մը, կազմելով այսպէս բարձր աստիճաններ ունեցող սանդուխ մը հարթութեան մէկը բարձրանալու համար :

Լեռներու այս պաղաթին վրայ հողը կը մշակուի, մեծ մասամբ, կենդանիներով, նախընտրութիւն տալով էշերու, որ ի վիճակի են կապ պահելու պահեստներու մինչեւ կատարուած փոխադրութիւններու պարապային :

×

Հասանք ահա, նոր վայր մը, ծածկուած հարուստ բուսականութեամբ, որ հակապատկերն է ցարդ մեր տեսածին : Պատառատու ծառերու ընդարձակ պարտէզներ, խաղողի այգիներ եւ զանազան տեսակի կանաչեղէններ, որոնց մէջտեղ կը տես նուին մաքուր առուներ, չինուած քարով, որոնցմով չատ հարուստ է Հայաստան : Կ'անցնինք կամուրջէ մը, որ կը չինուի եւ կանգ կ'առնենք ամրոցին առջեւ :

Ձոր բնութեան մէջտեղ, դէպի հարաւ արեւելեան ծայրամասը կը տեսնուին հապարամեայ աւերակները, մնացած երբեմնի անառիկ համարուած Գառնիի ամրոցէն :

Մեղմ զնկերցող առաջնորդը կը չանայ կարելի եղածին չափ մանրամասն բացատրութիւններ տալ մեզի եւ փրանսացի խումբ մը զբօսաշրջիկներու, բայց ինչ պէս ես, այնպէս ալ ուրիշներ ծանօթ է ինք արդէն այդ պատմական վայրին, կարդալով Մուրացանի «Գէորգ Մարզպետունի» պատմական դիւցազներդութիւնը, որ յափշտակած էր մեզ այս ամրոցին մէջ կատարուած զարշելքանալին ոդերդու թեան նկարագրութեամբ :

Ամրոցը հաստատուած է Գեղամայ լեռան մէկ ժայռին ծայրը, խոր ձորի մը մէջ ուրկէ կը հոսի հեղեղանման Ազատ գետի մէկ ակը, որ յետոյ դուրս կ'ելլէ ժայռերու մէջ սեղմուած կիրճէն դէպի ընդարձակ հովիտ մը, ջրելով ջուրի կարօտ այգիներ եւ պտղատու ծառերու պարտէզներ :

Հողի այս լեզուն կամ աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել ժայռը ունի եռանկիւնի ձեւ, ուրուն մէկ երրորդը միայն խոցելի է : Այս պատճառով ալ ժամանակին ամրացուած է ժանիքաւոր բարձր պատերով, որոնց հետքերը տեսանելի են մինչեւ այսօր ալ : Տեղւոյն մնացած մասը կախուած է խոռունկ ու վայրի ձորի մը վրայ, երեք կողմէն շրջապատուած Գեղամայ լեռներով, անխոցելի դարձնելով այս վայրը :

Տաճարին տաշուած քարերու մնացորդները, որ կը մնան տակաւին, գրուած են անոր չորս կողմը, իսկ ուսն տաճարը հաստատուած է ժայռի դագաթին վրայ, որուն հասնելու համար պէտք է բարձրանալ 10 – 12 կրանիթեայ տաշուած քարերով չինուած աստիճաններէ : Տաճարի սիւները, անոնց խոյակներն ու միւս մասերը կրանիթեայ զանգուածներէ կազմուած են, տաշուած հրաչալի արուեստով մը, նկատի առնելով ասկէ հազարաւոր տարիներ առաջ գործածուած գործիքները :

Ամրոցին ձախ կողմը, խոր ձորէն անդին կայ հարթ լեռնագագաթ մը, որ կը վերջանայ դէպի հովիտը՝ խարտուրորա ձեղքուածքով մը: Կ'ըսուի, թէ հայ ազնիկները բարբարոսներու ներխուժման ժամանակ դէպի անդունդը կը նետէին ինքզինքին, անոնց ձեռքը չիյնալու համար, իսկ անոնցմէ չատերը, որոնք քաջութիւն չունէին այս գոհարերութիւնը ընելու, կը բռնուէին ու կը տարուէին գարդարելու ով գիտէ որուն հարեմը :

Այստեղ կանաչ դալարներու վրայ, ստուերախիտ ծառերու չուքին տակ, քաղաքին եւ գիւղի հայ աշխատաւոր ժողովուրդը հետեւելով իր նախնիքներու ոգիին եւ սովորութեան մասնաւորապէս ոսնական օրերուն կուգայ, կը մորթէ իր խոյը, ձողի մը կ'անցընէ զայն, կը փռէ մեծ սփռոցը կանաչ խոտերու վրայ, կը լեցնէ զայն իր հարուստ երկրի ամէն տեսակ բարիքներով, իսկ կարմիր գինին ու քոնեաքը աւելի կը զուարթացնեն սրտերն ու հոգիները :

Այդ օրը այս հովիտները լեցուած էին մարդոցմով, որոնք կը զուարճանային պարելով հայ ժողովրդական պարեր, ընկերացած զուռնայի եւ նաղարայի :

Ես մեկնեցայ պատմական այս սրբավայրէն, ցաւելով, որ չկարողացայ լիովին ճաշակել մեր անուանի բանաստեղծներու կողմէ երգուած այս խորհրդաւոր վայրի ամբողջ թովչութիւնը :

Գ. ՍԱՂԱԹԵԼԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆի «Սպարապետ» մարզական մութեան Փութպոլի վարպետներու խումբը ապագային չնորհալի խաղացողներով օժտելու նպատակով բացուած է Փութպոլի դպրոց մը, որուն պիտի կարենան հետեւիլ 1943 – 1948ին ծնած այն պատանիները, որոնք յառաջադէմ եւ կարպատահ են դպրոցներու մէջ :

ՀԱՅԳԵՏՀՐԱՏԸ լոյս ընդացած է Վալթերի «Ընտիր երկեր»ը: Թարգմանութիւնը՝ Ֆրանսերէնէ : Ցառաջաբանը եւ ծանօթագրութիւնները պատրաստած է Գ. Մահարեան : 389 էջ: Տպաքանակ՝ տասը հազար :

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

117·— *Առաջնորդ վարդապետը կարող է եպիսկոպոս ձեռնադրուիլ պատգամաւորական ժողովի կամ թեմական խորհուրդի եւ կամ պատկանած միաբանութեան ընծայականի հիման վրայ, իսկ Մայր Աթոռում պաշտօնավարող հոգեւոր բարձրը՝ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի միջնորդութեամբ :*

118·— *Թեմի լուծարքը կատարուում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գիտութեամբ եւ հաւանութեամբ: Ազգային եկեղեցական ժողովի վճռահատութեամբ, լուծարքի ենթարկուած թեմի գոյքը փոխանցուում է Մայր Աթոռին :*

Ե·— Հոգեւոր Հովուբիւնները

119·— *Թեմական կազմակերպութիւն ներից դուրս մնացած եկեղեցական համայնքները, որոնց հաւատացեալների թիւը բաւարար չի նկատուում իբրեւ թեմ ճանաչուելու համար, կազմում են հոգեւոր հովուբիւններ՝ ուղղակի ենթակայ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին :*

120·— *Հոգեւոր հովուբիւնները են՝*

Ա) Մոսկուայի հայ համայնքը :

Բ) Անգլիայի հայ համայնքը (Մանչեսթր եւ Լոնտոն) :

Գ) Վիէննայի հայ համայնքը :

Դ) Հաւատացեալների պարտականութիւններից չարաչար խուսափողները :

132·— *Եկեղեցական ազգային մարմինների մէջ կարող են ընտրուել հոգեւորականներ եւ աշխարհականներ առանց որեւէ սահմանափակման, բացի այն պարագաներից, որոնց նկատմամբ յատուկ որոշում կայ սոյն Սահմանադրութեան մէջ :*

133·— *Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իրաւունք ունի տէր կանգնելու որեւէ հայ եկեղեցու կամ թեմի օգտին կտակուած կալուածի կամ եկամտի իրական իրաւատէր, եթէ տուեալ եկեղեցին կամ թեմը լուծուած է : Կտակը կենսագործւում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հաւանութեամբ, անկախ կտակում սահմանուած ձեւից :*

Գ Լ Ո Ւ Խ Ը Թ.
ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ

124·—*Եկեղեցիների եկամուտները են·—*

Ա) Ծխականների լման կամ տուրքը :

Բ) Լուսապին (մկրտութիւնից գոյացած) :

Գ) Աթոռահաս (պսակներից գոյացած) :

Դ) Հոգեբաժին (հոգեհանգիստներից գոյացած) :

Ե) Մոմավաճառութիւնից գոյացած արդիւնք :

Զ) Եկեղեցապատկան կալուածներից գոյացած արդիւնքներ :

Է) Կամաւոր նուէրներ :

Ը) Կտակներից առաջ եկած գումարներ :

Թ) Մասնաւոր հանգանակութիւնից գոյացած արդիւնքներ :

Ժ) « Լուսաւորչի լման » :

ԺԱ) Թողոններ միաբանների մահուան դէպքում :

Ը·— Վանորայք

121·— *Վանքը կրօնական մի հաստատութիւն է աղօթքի եւ աշխատանքի, որտեղ ի Քրիստոս սիրով միաբանած կուսակրօն հոգեւորականների մի ուխտ ապրում է եւ գործում վանահօր ղեկավարութեան ներքեւ, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցուն անձնուիրաբար ծառայելու ուխտով, ժուժկալութեան, աղքատութեան եւ անպայմանաւոր հնազանդութեան հայրապետահաստատ կանոնների համաձայն :*

122·— *Ս. Էջմիածնի վանքը Ամենայն Հայոց Հայրապետի Աթոռն է եւ Մայրավանքը բոլոր հայ վանքերի : Միաբանութիւնը վարում է համայնական վանական կեանք :*

123·— *Վանքերն ունենում են իրենց ներքին վանական կանոնադրութիւնները :*

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ.
ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ

124·—*Եկեղեցիների եկամուտները են·—*

Ա) Ծխականների լման կամ տուրքը :

Բ) Լուսապին (մկրտութիւնից գոյացած) :

Գ) Աթոռահաս (պսակներից գոյացած) :

Դ) Հոգեբաժին (հոգեհանգիստներից գոյացած) :

Ե) Մոմավաճառութիւնից գոյացած արդիւնք :

Զ) Եկեղեցապատկան կալուածներից գոյացած արդիւնքներ :

Է) Կամաւոր նուէրներ :

Ը) Կտակներից առաջ եկած գումարներ :

Թ) Մասնաւոր հանգանակութիւնից գոյացած արդիւնքներ :

Ժ) « Լուսաւորչի լման » :

ԺԱ) Թողոններ միաբանների մահուան դէպքում :

125·— *Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու օրէնքների եւ աւանդութիւնների համաձայն եկեղեցապատկան չարժական եւ անչարժ գոյքը եւ դրամագլուխը Հայ Եկեղեցու սեփականութիւնն են : Մայր Աթոռը ճանաչում է որպէս դերագոյն սեփականատէրը այդ հարստութեանց :*

126·— *Իւրաքանչիւր հայ եկեղեցի իր ընդհանուր եկամուտի տասը տոկոսը յանձնում է առաջնորդարան, որն այդ գումարի չիսուն տոկոսն ուղարկում է Մայր Աթոռ որպէս տարեկան թեմական տուրք, իսկ մնացած չիսուն տոկոսը ծախսում է առաջնորդարանի կարիքների վրայ :*

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ.
ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԵՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

127·— *Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցում քուէարկելու իրաւունք ունին բոլոր այն երկսեռ հաւատացեալները, որոնք չափահաս են օրէնքով :*

Ընտրուելու իրաւունք ունին 25 տարիքը լրացուցած հաւատացեալները :

128·— *Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին հիմնուած է ընտրական ժողովրդավարական սկզբունքների վրայ :*

129·— *Ընտրութիւնները կատարուում են ընդհանուր հաւասար, ուղղակի եւ գաղտնի ձայնատուութեամբ :*

130·— *Մեծամասնութիւն ասելով հասկացուում է չիսուն տոկոս + 1, բացի այն պարագայից, երբ Սահմանադրութեան եւ կամ կանոնադրութիւնների մէջ տարբեր տրամադրութիւն կայ :*

131·— *Բոլոր ընտրող մարմինների հետ ընտրուում են նաեւ անձնափոխանորդներ, ընտրուողների թուի էկսի չափով :*

Ընտրութեան իրաւունքից զրկուում են՝

Ա) Հոգեկան հիւանդները :

Բ) Ցանցագործ ճանաչուածներ :

Գ) Կարգալոյծները :

Դ) Հաւատացեալների պարտականութիւններից չարաչար խուսափողները :

132·— *Եկեղեցական ազգային մարմինների մէջ կարող են ընտրուել հոգեւորականներ եւ աշխարհականներ առանց որեւէ սահմանափակման, բացի այն պարագաներից, որոնց նկատմամբ յատուկ որոշում կայ սոյն Սահմանադրութեան մէջ :*

133·— *Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իրաւունք ունի տէր կանգնելու որեւէ հայ եկեղեցու կամ թեմի օգտին կտակուած կալուածի կամ եկամտի իրական իրաւատէր, եթէ տուեալ եկեղեցին կամ թեմը լուծուած է : Կտակը կենսագործւում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հաւանութեամբ , անկախ կտակում սահմանուած ձեւից :*

Գ Լ Ո Ւ Խ ԺԱ.
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՆԱՅՈՒՄ

134·— *Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու սոյն Սահմանադրութեան հիմնական վերաքննութեան կամ մասնակի փոփոխութեան եւ կամ լրացման իրաւունքը պատկանում է Ազգային – Եկեղեցական ժողովին, առնուազն երեք չորրորդի քուէների մեծամասնութեամբ :*

135·— *Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը սրբատառ կոնդակ է հրատարակում Սահմանադրութեան փոփոխութիւնների եւ լրացումների մասին :*

(11 եւ վերջ)

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՋԵՐՄԱՋԱՓԸ

Երկրի մը դրամին արժէքին, ուրեմն եւ ելմտական կացութեան մասին գրեթէ ճշդրիտ գաղափար մը կազմել կարելի է, օրը օրին, եթէ ոչ ժամէ ժամ, հետեւելով տեղական կամ օտար սակարաններուն :

Տնտեսական ընդհ. կացութիւնը, որքան ալ սերտօրէն կապուած ըլլայ եւ վերջի վերջոյ ազդէ ելմտականին վրայ, ունի իր ուրոյն ջերմաչափերը, ի մէջ այլոց արտադրութեան — արդիւնաբերութեան մի-ջինները, արտածումներու — ներածում — ներու համեմատութիւնը, աշխատանքի հրապարակը իր ենթաբաժանումներուն, գործ փնտռողներու եւ առա-ջարկուած պաշտօններու թիւը : Դժբախ-տաբար այս ջերմաչափը կը բանի ամիսը անգամ մը եւ բաւական ուշ : Սակայն եր-կու ամսական պաշտօնական «սթաթիս-թիք»ներու միջեւ, զանազան արհեստակ-ցական կեդրոններու կամ հարտարար-ուեստի ճիւղերէն քաղուած տեղեկու-թիւններով կարելի է իրականութեան մօ-տենալ :

Աշխատանքի հրապարակին, մանաւանդ աշխատաժամերու տեւողութեան կարեւո-րութիւնը չեշտել աւելորդ կը նկատենք : Ըսենք միայն որ անոր հետեւանքը եղող աշխատավարձքերու զանգուածը ուղղակի կը վերաբերի ոչ միայն սպառումի ծաւա-լին, այլեւ արտադրութեան քանակին :

Որքան ալ նկատելի ըլլայ քանի մը կարեւոր հաստատութիւններու կողմէ արձակուած բանուորներու թիւը, (վեց հարիւր հոգի Ֆիվ – Լիլի երկաթի գոր-ծարան, 400 հոգի Տէսինի արուեստական մետաքսի գործարան եւն.), սխալ պի-տի ըլլար եզրակացնել թէ աշխատանքի հրապարակը սեւ օրերու պատկերը կը ներկայացնէ : Անշուշտ 1957ի երրորդ եռամսեայի փայլուն միջինները անցեա-լին կը պատկանին :

Այդ թուականներուն «պաշտօնապէս ճանչցուած » — նպաստընկալ — լման անգործներու թիւը ամբողջ Ֆրանսայի համար 11·000 էր, 1957ի վերջը 16·000, 1958ի Նոյեմբեր մկկին 17·500, Դեկտեմ-բերի մկկին 22·000, Դեկտեմբերի վերջը 28·000 : Ցունուարի վերջը այս թիւը կը կարծուի որ 38·800 ըլլայ :

Նոյնպէս 1957ի երրորդ եռամսեային 64 հազար գործի առաջարկին թիւին դիմաց կը գտնէինք 61·000 գործ փնտռողներու թիւը, մեծամասնութեամբ տարեց կամ մասնագիտութիւն չունեցող բանուորներ : Աշխատանքի միջին տեւողութիւնը 46 ժամէն աւելի էր — Շաբաթական — մինչդեռ Դեկտեմբերի վերջին միջինը իջ-կած էր 44 ժամի : Կը կարծուի թէ Ցուն-ուարին միջինը զգալապէս պակասած պիտի ըլլայ, իբր հետեւանք մասնաւորապէս կերպասեղէնի (բամպակ) գործարան-ներուն մէջ աշխատաժամերուն 24 – 30 ժա-մի անկումին :

Ընդունուած իրողութիւն է նաեւ թէ ճարտարարուեստական մեծ հաստատու-թիւնները վերջերս նոր բանուորներ չեն արձանագրեր, նոյնիսկ հանպատահան կոչ-ուած կամ անձնական նկատումներով հե-ռացողներուն տեղը : Ընդհակառակն ամէն մարզերու մէջ խնայողութիւններու, ա-ժան արդիւնաբերութեան փորձ մըն է, որ կը կատարուի, որուն հետեւանքները ալ աւելի զգալի պիտի ըլլան յաջորդ ամիս-ներու ընթացքին, մինչեւ որ արտածում-ներու ընդլայնումը իրականութիւն դառ-նայ :

Ըսինք թէ կառավարութեան որոշում-ներուն հետեւանքը պէտք չէ ակնկալել ա-միսներէ, եթէ ոչ տարիէ մը առաջ : Այս պատճառու է որ չափէն աւելի մտա-հոգ չենք Ցունուար ամսոյն վերջին ար-տածումներու — ներածումներու անոր-պատ Համեմատութեան վրայ : Աչքի առջեւ ունինք Ֆրանքի արժեզրկման նա-խօրեակին չահաւետական ներածումնե-րը, — յանձնելի 1959ի առաջին երկու-երեք ամիսներուն : 1958ի Հոկտեմբերին արտածումներու – ներածումներու տար-բերութիւնը ութ միլիառ Ֆրանք էր, Նո-յեմբերին 11ուկէս միլիառ, Դեկտեմբե-րին երկու միլիառ, 1959 Ցունուարին 26 միլիառ :

Մտահոգութեան պատճառը կը գտնենք ներածումներու որակէն : Արդարեւ նե-րածուած նախանիւթերու քանակը զգա-լապէս իջած է, քաուչուկ, քիմիական նիւթեր, փայտ, Թուղթի նախանիւթ, ընդհակառակն անմիջապէս սպառելի եւ չինուած ապրանքներու ներածումը բար-ձրացած է : Միայն հագուստեղէնի ճիւղին fոնփէէսիոն եւ պոնէքըրիի ներածում-ները մօտ 70 առ հարիւր բարձրացած են բաղդատմամբ 1958ի Ցունուար ամսոյն եւ գրեթէ նոյն համեմատութիւնով՝ մարզա-կան պիտոյքները, խաղալիկները, ժամա-ցոյց եւայլն :

Կ'արժէ սակայն չեշտել յուսադրիչ պա-րագայ մը : Օտար երկիրներ ապատանած դրամագլուխներու ներդաղթին չարունա-կութիւնը եւ նոր օտար դրամագլուխնե-րու Ֆրանսա մուտքը : Նախորդ չարթու-մէջ անոնց ընդհանուր դումարը հասած է 500 միլիոն տոլարի : Ուրեմն վստահու-թիւնը կը չարունակուի, մանաւանդ որ ներքին գիներու սղումը պարփակուած է համեմատ սահմաններու մէջ, չորսուկէսէն հինգ առ հարիւր միջինով մը :

Յաջորդ ամիսներուն աշխատանքի հրա-պարակին է որ, իբր ջերմաչափ պիտի տայ առոյգ կացութիւնը Ֆրանսայի անտեսա-կան բարեշրջութեան :

Հ. ԹՕՓՈՒԶԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՊԷՏՔ Է ՆՇԵԼ ՓԱՍՏԵՐԸ

Ա. Բակունցի բոլոր կենսագրականնե-րուն, նրան նուիրուած ուսումնասիրու-թիւններում, գրականութեան դասագրքե-րում թոյլ են տրուած մի չարք սխալներ՝ կապուած տաղանդաւոր արձակագրի գը-րական գործունէութեան սկզբնական շըր-ջանի հետ : Այսպէս, օրինակ, ամենու-րեք, թէ 30ական թուականներին տպա-գրուած ժողովածուներում եւ թէ վերջին տարիներս լոյս տեսած բոլոր դասագիր-քերում ու ձեռնարկներում ասուած է, որ առաջին անգամ նրա մի գրուածքը՝ «Ճի-մար մարդը» վերնագրով, տպագրուել է 1911 թուականին «Ազբիւր» ամսագրում : Իրականում այդ թուականին «Ազբիւր»ի համարներից ոչ մէկում նման բան չի տը-պագրուել : «Ճիմար մարդը» տպագրուել է «Ազբիւր»ի 1913 թուականի 10րդ հա-մարում : Դա հանրայայտ ժողովրդական հէքեաթի մշակումն է, որի մի տարբե-րակն էլ 1894ին մշակել է Ց. Թումանեա-նը («Անխելք մարդը») : 14ամեայ բա-կունցը բան երեւոյթին ծանօթ չի եղել Թումանեանի այդ մշակմանը :

Այնուհետեւ Բակունցի կենսագրական-ներում եւ նրան նուիրուած ուսումնասի-րութիւններում այնպիսի պատկերացում է ստեղծուում, որ 1915ին «Փայլակ» թեր-թում տպագրուած նրա մի յօդուածից յետոյ մինչեւ 1924 թուականը Բակունց ոչինչ չի տպագրել : Մինչդեռ երկա-նում, մինչեւ 1924 թուականը, թէ նա-խախորհրդային եւ թէ խորհրդային հայ մամուլում տպագրուել են Բակունցի մի քանի պատմուածքները, ակնարկներն ու յօդուածները, բան որում դրանց մէջ կան բաւականին ուժեղ, տիպիկ Բակունցային գործեր : Ճիշդ չեն նաեւ 1924 թուականին Բակունցի հրապարակած գործերի մասին ամենուրեք տրուող տեղեկութիւնները : Վերցնենք Հ. Մկրտիչեանի «Սովետական Գրականութիւն» դասագրքի (Ժ. դասա-րան) վերջին երկու հրատարակութիւննե-րը : Բակունցի գրական գործունէութեան սկիզբը համարւում է 1924 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԸ, երբ «Մարտակոչ»ում լոյս տեսաւ նրա «Գաւառական նամականի»ն : Նոյն բանը կրկնուած է նաեւ Հ. Մկրտիչ-եանի «Ակսել Բակունց» գրքում, Բակուն-ցի 1955 թուականին հրատարակուած « Երկեր » ի ծաւալուն յառաջաբանում (Ռ. Զարեան), Հայկական Գիտութիւն-ների Ակադեմիային գրականութեան հատուածի հրատարակած «Հայ գը-րականութեան» 3րդ հատորում եւայլն : Մինչդեռ, նախ բաւարար հիմք չկայ ընդ-հանրապէս 1924 թուականը համարել Բակունցի գրական գործունէութեան ըս-կիզբ եւ ապա առաւել եւս հիմք չկայ այդ սկիզբը համարել 1924 թուականի Դեկ-տեմբերը : Նախքան «Մարտակոչ»ում « Գաւառական նամականի » անունով փոքր ակնարկի հրապարակումը, նոյն 1924 թուականին տպագրուել են Բակուն-ցի մի քանի այլ ստեղծագործութիւննե-րը, որոնց մէջ կան շատ աւելի արժէքա-ւորները, քան յիշեալ ակնարկը : Օրի-նակ, 1924 թուականին «Նոր Ակօս»ի 0 – դասատոս համարում տպագրուել է Բա-կունցի լաւագոյն գործերից մէկը՝ «Վան-դունց բաղին», իսկ Սեպտեմբերի համա-րում «Էն տարին » պատմուածքը : Նոյն թուականի Նոյեմբերի 18ին «Խորհրդային Հայաստան» ում տպագրուել է «Մեր պիւղը » ակնարկը եւայլն : Հետաքրքրա-կան է, որ «Մարտակոչ»ում էլ մինչեւ 1924 թուականի Դեկտեմբերը Բակունցը հրապարակել է «Շեարք Գափոսի» մեծա-ծաւալ ակնարկը (Յունիս 13ի եւ 19ի հա-մարներում) :

Ա. Բակունցի գրական գործունէութեան սկզբի հետ կապուած վերոյիշեալ թիւրի-մացութիւնների պատճառը մասամբ եղել է հեղինակի մի ինքնակենսագրութիւնը, որը սակայն չի գրուել հրապարակման համար : Ըստ երեւոյթին Բակունցն այդ ինքնակենսագրութիւնը գրել է չտասլ՝ յենուելով միայն յիշողութեան վրայ, առանց թուականներն ու փաստերը ճըշ-գելու, իսկ նրա գործունէութեամբ զբաղ-ուող գրականագէտներից ոչ մէկը սկզբ-նաղբիւրներին դիմելու փորձ չէ արել : Մանաւանդ Բակունցը սխալ է գրել իր առաջին տպագիր գործի հրապարակ-ման տարեթիւը (1911) : Մասամբ էլ ճիշդ չի հասկացուել ինքնակենսագրութեան հետեւեալ նախադասութիւնը. «1924 թուի Դեկտեմբերին « Մարտակոչ »ում տպուեց իմ առաջին «Գաւառական նամա-կանի»ն : Այստեղ ոչ մի խօսք չկայ այն մասին, որ հեղինակը իր գրական գոր-ծունէութեան սկիզբը համարում է 1924 Դեկտեմբերը, իսկ «առաջին» բառը վե-րաբերում է միայն «Գաւառական նամա-կանի»ին այն իմաստով, որ յաջորդ՝ 1925 թուականին «Խորհրդային Հայաստան» եւ «Մարտակոչ» թերթերում տպագրուեցին Բակունցի մի քանի այլ «Գաւառական նա-մականի»ները :

Ռ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

«Գրական Թերք»

ԽՄԲ.— Ռ. Իշխանեան կէտ առ կէտ ցոյց կուտայ այն բոլոր սխալները՝ որ գործած են Ակսել Բակունցի « մասնա-գէտները»ը, բայց, ինչպէս կը տեսնուի, ինք ալ խուսափած է անոր ... մահուան պարագաներուն մասին արտայայտուելէ : Մեր կողմէ աւելցնենք, թէ Ա. Բակունցի կենսագիրները, կամ կենսագիրներու բրնւատուները, ցարդ որեւէ ձեւով չեն ը-սած թէ ե՞րբ սպանուեցաւ ան, ինչպէ՞ս սպանուեցաւ եւ ո՞ւր թաղուեցաւ ... եթէ թաղուեցաւ անշուշտ :

ՍՏԱՑՈՂ

« ԵՐԳԵՐ ԲԱՆՏԷՆ», գրեց Արմէն Սե-ւան, Պուէնոս Այրէս : Տպարան Արարատ : Հասցէ՝ Ցովհաննէս Տէվէճեան, Ֆլորիտա 165, Պուէնոս – Այրէս (Արժանթին) : Գին երեք տոլար :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (361)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՎՈՐ

ԻԹ.

ՏԱՐՕՆ

Դէպի որ կողմ եւ նայում էի, երեւում էին հայրենեաց անմոռանալի յիշատակ-ները : Բոլորը իմ սրտին չատ մօտ էին, բոլորը լցնում էին իմ սիրտը մի սրբազան հպարտութեամբ, երբ մտաբերում էի վտառւոր անցեալը, — եւ, մի եւ նոյն ժամանակ, բոլորը լցնում էին իմ սիրտը մի թախծալի տխրութեամբ, երբ տես-նում էի թշուառ ներկան...

Խօսակցութիւնը հատարակաց լինելու համար, կրօնաւորը այժմ խօսում էր Թուրքերէն : Նա Ալանին՝ երկրի եւ նրա պատմութեան հետ անծանօթ մի եւրոպա-ցու տեղ դնելով, պատմում էր նրան զա-նազան անցքեր Տարօնի մասին, ի հարկէ, կրօնական կողմից միայն, այն եւս ծուռ ու սխալ կերպով :

— Այդ երկիրը, — ասում էր նա, — լի է այն բոլոր յիշատակարաններով, որտեղ կատարուել են մեր Ս. Լուսաւորիչ հօր հրաշագործութիւնները : Երբ գնաց նա կեսարիա եւ Ղեւոնդէս հայրապետից Հա-յոց քահանայապետ ձեռնադրուեցաւ, վե-րադարձին Ղեւոնդէսը ընծայեց նրան սր-բոց չատ մասունքներ, որ տանէ Հայաս-տան եւ, կատարները քանդելով, նրանց տեղը քրիստոնէական տաճարներ հիմնէ : Այդ մասունքների թուում էին Ս. Ցով-հաննէս կարապետի եւ Ս. Աթանագինէս հայրապետի նշխարները : Մի գոյդ սպի-տակ ջորիներ տանում էին այն կառքը, որի մէջ դրած էին սրբոց մասունքները : Երբ եկան Տարօն, անցան Եփրատ (Ա-ծանի) գետը եւ մօտեցան Քարքէ լերան բարձրութիւններին, այդ միջոցին Աստու-ծոյ հրամանով ջորիները կանգ առին, այլ եւս առաջ չգնացին : Ս. Լուսաւորիչը հասկացաւ, որ այնտեղ պէտք էր հիմնել տաճարները : Բայց այդ լերան գլխին չատ կատարներ կային, որոնց մէջ գեւեր էին բնակւում : Ս. Լուսաւորիչը խաչակնքեց, կատարները կործանուեցան եւ գեւերը հա-լածուեցան : Այնտեղ հիմնեց Ս. Լուսա-ւորիչը Ս. Կարապետի վանքը եւ ամփո-փեց նրա մէջ իր բերած սուրբ մասունք-ների մի մասը : Այն գեւերից մէկը մնաց միայն, որ մինչեւ այսօր ծառայում է վանքի մէջ :

— Ի՞նչ է չինում ,— ընդհատեց Ալա-նը նրա պատմութիւնը :

— Վանքի թռնիրների մոխիրը առնում է եւ ստորերկրեայ աներեւոյթ ճանա-պարհով տանում է, ածում է Եփրատ գե-տի մէջ : Նրան կոչում են «Կաղ գեւ», ո-րովհետեւ կատարները կործանուելու միջո-ցին քարերից մէկն ընկաւ, ոտքը կոտ-րեց : Լուսաւորիչը ներեց նրան, որովհե-տեւ ղղջաց, մեղայի եկաւ :

— Ս. Լուսաւորիչը ի՞նչ ազգից է եղել :

— Կաթոլիկ է եղել, այո, ուղղափառ եւ բարեպաշտ կաթոլիկ : Նա, քահանայա-պետ ձեռնադրուելուց յետոյ, Հայոց Տրդատ թագաւորի հետ գնաց Հռոմ՝ ի տեսութիւն Կոստանդիանոս կայսեր եւ Սեղբեստրոս պապի : Հռոմում արքայա-վայել ընդունելութիւն գտաւ : Այնտեղ կնքեց պապի հետ «Դաշանց Թուղթը» , խոստացաւ յաւիտեան հաւատարիմ մնալ Հռոմի սուրբ աթոռին :

Վերադարձին կայսրը չնորհեց Թագաւո-րական պարգեւներ Տրդատին, իսկ պապը չնորհեց հայրապետական պարգեւներ Ս. Լուսաւորչին, որոնց թուումն էր Պետրոս եւ Պօղոս առաքեալների նշխարների մի մասը եւ Անդրէաս առաքեալի ահեակ ձեռքը : Այդ սրբութիւնները ամփոփեց Լուսաւորիչը Առաքելոց վանքում, որը ինքը հիմնեց :

— Այդ գաւառի բոլոր վանքերը Ս. Լու-սաւորչի հիմնածներն են, կամենում եմ ասել՝ կաթոլիկաց վանքեր են :

— Ուրեմն դուք յարդո՞ւմ էք Ս. Լու-սաւորչին :

— Ինչպէս չյարգել մի այնպիսի պաշ-տելի անձնաւորութիւն, որ մի ամբողջ աշխարհ հեթանոսութիւնից ի քրիստո-նէութիւն ածեց : Մենք մեր այստեղի բո-լոր եկեղեցիներում դրած ունենք Ս. Լու-սաւորչի պատկերը եւ դիտաւորութիւն ունենք Մուշի մէջ նրա անունով մի ա-ռանձին եկեղեցի կառուցանել : Ս. Լուսա-ւորիչը, իսկապէս մեզ է պատկանում եւ ոչ թէ Հայերին, որոնք յետոյ խոտորուե-ցան նրա ուղղած ճանապարհից ...

Այդ բոլոր պատմութեան ժամանակ կը-րօնաւորի մեղմ դէմքը փայլում էր : Նրա հեզ աչքերը վառւում էին, եւ նրա փա-փուկ ձայնը աւելի եւ աւելի կենդանա-նում էր. Ալանը ոչինչ չպատասխանեց : Երեւի, նրան ծանր էր չարունակել այդ սրտաբեկ խօսակցութիւնը ...

Թէեւ մինչեւ կէսօր դեռ մի քանի ժամ կար, բայց արեգակը սկսել էր արդէն այրել : Կրօնաւորը բաց արեց իւր սեւ հո-վանին, բռնեց գլխի վրայ եւ, չգիտեմ ինչո՞ւ, նա էլ ընկղմ եցաւ մի տեսակ լռիկ թախծութեան մէջ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ ե – կեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը խոր կսկի – ծով կը ծանուցանէ՝

ՅԱԿՈԲ ԳԱԼԸՊՃԵԱՆԻ

մահը։

Հանգուցեալը 70 տարի ծառայած է Փարիզի եկեղեցւոյ։

Յուղարկաւորութիւնը, նախագահու – թեամբ կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ ե – պիսկոպոսի կը կատարուի այս Հինգշաբ – թի, Մարտ 5, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ։

×

Տիկին Արաքսի Յակոբ Գալըպճեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Սանտալեան եւ զաւակ – ները, Պ. Ժ. Յովակիմեան, Օր. Ալիս Յ. Գալըպճեան, Այլ եւ Տիկին Արսինէ Ալեք – բարմաքեան եւ զաւակները ցաւով կը ծա – նուցանեն՝

ՅԱԿՈԲ ԳԱԼԸՊՃԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Էքս Լէ Պէնի մէջ 89 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը այսօր, Հինգ – շաբթի, ժամը 14ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նազելի Պօղոսեան եւ զա – ւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Արմալան – եան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Սէնթ Մարգրիտի եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, աներ – հօր, մեծ հօր ողբացեալ Ստեփան Պոզոյ – եանի մահուան քառասունքի առթիւ, այս առթիւ սիրով կը հրաւիրուին հանդուց – եալին յիշատակը յարգողները։

×

Սէն Շամոնէն Այրի Տիկին Վերժին Գուպաթեան եւ զաւակները, եւ ազգա – կաններն կը ծանուցանեն թէ հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Շափէլ տը լ'Օթէլ Տիէօ, իրենց ա – մուսնոյն, հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՅՈՎՆԱՆ ԳՈՒՊԱԹԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Շաբաթ օր ժամը 12·30էն 13, ֆրան – սական հեռատեսիլին (թելէ – Փարի) յայտարարին իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ՝ Սեդրակ Եավրուեան։

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

(Դաշնակահար)

Յայտարարէ՝ ՊԱԽ – ՊԻԻՋՕՆԻ, ՊԼԵԹՕ – ՎԻՆ, ԼԻՄՓ, ՇՕՓԷՆ։

Տոմսերու գին՝ 300էն 1000 ֆրանք։

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Արշակ որդի Յարութիւնի, Աստղեան, ծնած 1923, Նոյեմբեր 25ին Լենինական, մօրը անունը՝ Շուշանիկ, եղբօր՝ Գուր – գէն, քրոջը Սվետլանա։ 1943ի հայրենա – կան պատերազմէն եռք լուր չկայ։ Կը կարծուի որ կառուանի մէջ աշխատած է կօչակաբար Գեղամի մօտ (Զոհրապի սը – դան), ապա անցած՝ Մարսէյլ։

Փնտռողն է մայրը։

Լուր ունեցողներէն տեղեկացնել Պ. ՏՆԿՈՑԵԱՆԻ,

215-217, RUE DE BELLEVILLE, PARIS 19

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐԸ

Լատրանին հերթական դասախօսութիւ – նը տեղի պիտի ունենայ 7 Մարտ, Շա – բաթ գիշեր, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ,

17, Rue Bleue

ԴԱՍԱԽՕՍ Պ. Կ. ՄԵԶԵԱՆ

Նիւթը՝

ԹԱՏՐՈՆԻ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻՆԵՐԸ

(Հեղինակը, դերուսոյցը, դերասանը, եւ ներկայ հասարակութիւնը)։

Դասախօսութեան սկիզբը հայկական նուագ եւ թէյի սպասարկութիւն։

×

Խօսելու հրաւիրուած են հետեւեալ ան – ձերը յաջորդաբար.—

Հրանտ Սամուէլ, Մ. Պարսամեան, Շա – ւարշ Նարդունի, Սահակ Տէր Թովմաս – եան, Աշոտ Իսահակեան, Գրիգոր Ձիզմէ – ճեան, Ս. Քրմոյեան, Արտաշէս Գմբէթ – եան, Տիկ. Էլլէն Բիւզանդ, Տիկին Հուրի Իփէճեան – Պուտաճեան, Կարապետ Փօ – լատեան։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26 – ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մաղընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանը)։

Նախաձեռնութեամբ Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն։

France-Orient

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ՀԱՅԿ. ԵՐԵԿՈՆԵՐ

ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— 1) *Դասախօսութիւն մը Ժեռար Սթեֆանեսոյի կողմէ։*

Նիւթ.— *Ֆրանքեւհայկական յարաբե – րութիւնները հազար տարիէ ի վեր։*

2) *Կրօնական եւ ժողովրդական երգեր, Իրա Պիւպիւլեանի կողմէ, ընկերակ – ցութեամբ հնդեակի մը։*

3) *Երկու դունատոր հայկական ժապա – ւէններ, (երաժշտութիւն՝ հայերէն, մեկ – նաբանութիւն՝ ֆրանսերէն)։*

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ Մարտ 15ին, ժամը 9 – ին (առաւօտ), Սինեմա Լը Փրովանս։ Մանրամասնութեանց համար դիմել Ազգ. Միութեան։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 16, ժամը 20·30ին, Սինեմա՝ լ'Օոլօժ։ Մանրամասնութեանց համար դիմել Ազգ. Միութեան։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 17, ժամը 20·30ին, Սինեմա Փալաս։ Կը նախագա – հէ Հայր Մեսրոպ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, Մարտ 11, ժամը 20·30, Սինեմա Փաթս։ Մանրամասնութեանց հա – մար դիմել՝ Ազգ. Միութեան։

ԱԳՔԱՏԱՆՆԱՄ

Հրաւէր ընդհ. ժողովի եւ կոչ թեկնածուներուն

Փարիզի Հայ Ազգ. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեք – շաբթի, 17 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32, Րիւ տը Թրէվիզ։

Կանոնագրի Թիւ 5 յօդուածին համա – ձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցու – թիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչու – թեան։ Թեկնածութիւնները պարտին վարչութեան ղրասենեակը հասնիլ ամէ – նէն ուշը մարտ երկուքին։

Առ այդ փափաքողները պէտք է ընթեռ – նելի կերպով ղրկեն, տալով իրենց անու – նը, մականունը եւ հասցէն։

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն ան – դամները որոնք իրենց անդաստամվճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր։

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Արենոյչներու, Արիներու եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպու – թեանց։

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին։

Centre Marcelin Berthelot

28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7

Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաու – տական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր։

Կը ներկայացուի ֆրանսերէն՝

« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »

Զաւեչտը եւ հայերէն՝

« ԱՆՋՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ

ԵՒ «ՓՐՕՖԷՍՍՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներու եւ Արե – նոյչներու կողմէ։

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյչներուն կողմէ։

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ։

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Պու – տոյի մասնաճիւղի։

Այս կիրակի ժամը 3·30ին կղերական – ներու սրահը, Րիւ տէ Պահիթիէ։

Նախապահութեամբ ընկերուհի՝

ՍԻՐՈՒԻՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆԻ

Ճոխ յայտագիր։

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն, դիմախօսութիւն եւ

« 48 ՕԽԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ »

կատակերգութիւն երկու արար։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վար – ժարանի աշակերտութեան կողմէ։

Ապրիլ 3, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով։

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 5ին։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐԱՇԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ։ Հովանաւորութեամբ Անի կոմիտէի։

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ։

Կը նախագահէ Նոր Սերունդի ներկա – յացուցիչը։

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խըմ – բերգ, արտասանութիւն, նուագ, հայ – կական եւ եւրոպական պարեր։

Առատ կերուխում։

Մուտքը ազատ է։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ։

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին։

Ահարոնեան ակումբը։

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ–ՄԻՐՋԻ (Լիոնէն)

Գեղարուեստական բաժին, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, դանա – դան անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է։

×

ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ (ՄԱՐՍԻԼՅ)

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21·30ին, տեղւոյս Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ կից սրա – հին մէջ։

Մուտքը ազատ է։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— *Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ։*

Ֆ. Կ. Պ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ օր ժամը 15·30ին, ընկերուհի Ազնիւ Գա – զազեանի բնակարանը, 6 Րիւ Սէն Սիւլ – փիս, մեթրօ՝ Օտէօն։ Խիստ կարեւոր օ – րակարգ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկա – յութիւնը անհրաժեշտ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ու – սումնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսկի Մրմեան վարժարանի սը – բահը։ Կը խնդրուի անդամներէն եւ հայ – րենակիցներէն ստիպողաբար ներկայ գտ – նուիլ։ Օրակարգ.— Ա.) Տարեկան նիւթա – կան եւ բարոյական համարատուութիւն։ Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԲԱԳԻՆՆԵՐՈՒ ԿՐԱԿԻՆ ԴԷՄ...

(Քերթուածներ)

Գրեց՝ ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ

Դիմել Փարիզի հայ գրավաճառներուն, նաեւ ՅԱՌԱՋԻ։

Մամուլի տակ է եւ չուտով լոյս կը տեսնէ՝ ԿԱՐՄԻՐ ԱՒԵՏԱՐԱՆԸ

ՔԱՋՈՒՄ

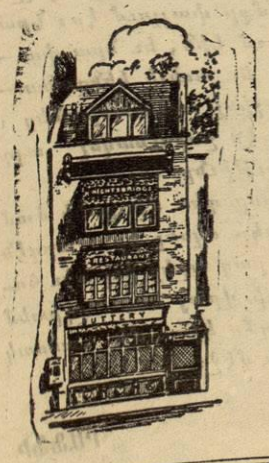
ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՉԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԺՈՂՈՎԱՍՐԱՀՆԵՐՈՒ

Կիրակի, 8 Մարտ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին,
20, Rue Jemmapes, Marseille (Պուլվար տ'Ալճէնի կից)

Պիտի երգեն՝ երգչախումբը, Օր. Սիւզան Տէր – Աթանասեան եւ Պ. Լեւոն Ստեփանեան, երգեհոնի վրայ՝ Օր. Ալիս Քէրէսթէճեան։

Կը խօսի՝ Վեր. Յ. ՀԵԼՎԱՃԵԱՆ տեղւոյն հովիւը

Կը հրաւիրուին բոլոր Մարսիլիահայերը անխտիր։

ԱՆԳԼԻՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

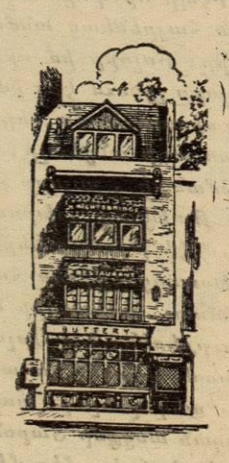
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKԻ ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՕՐԵՐՈՒՆ BRAKI DUZIEԸ

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8.30Է ՆԱԽԱՀՕՏԵԱՆ 12 I

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
6
ՄԱՐՏ
VENDREDI
6 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8337 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4238

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԻՒՆՀՈՏՈՍ, ՊՐՈԿՈՒՐՈՐ, ԿՈՆՍԻՍՏՈՐԻԱ

Պալոժէնիան *Էջմիածնի* պահակային կողքին եւ անոր նախապահութեան տակ կը հաստատէր Սիւնհոդոս մը (Սինոդ)՝ բաղկացած չորս եպիսկոպոսէ եւ չորս վարդապետէ : Առանց վերջնական ընտրութեան իրաւունքը վերապահուած էր Ռուսիոյ կայսեր՝ կաթողիկոսին կողմէ ներ – կայացուելիք ընտրելիներու կրկնապատիկ ցանկի մը վրայէն :

Սինոդը բացի կրօնականէն, վարչական, մատակարարական եւ դատական շատ լայն իրաւասութիւններ կը վայելէր :

Սինոդի ատորոգելիներուն մէջ կը մտնէին՝ հոկոզութիւն « վերայ գործառնութեանց ամենայն Աւետից եւ պաշտօնա – տար անձանց » :

Վերատեսչութիւն բարեկարգութեանց վանքերու, եկեղեցիներու, դպրոցներու եւ «աստուածահամոյ չինուածոց», որոնց բոլորին ցուցակները պէտք է պահէ : Դիմում պետութեան՝ նոր վանքեր, եկեղեցիներ եւ դպրոցներ չհնելու համար : Թոյլտուութիւն՝ կղերական ձեռնադրութիւններ կամ կարգաթող ըլլալու, ամուսնութեան եւ նուիրահաւաքութեան համար : Հոկոզութիւն՝ որբերու եւ այրիներու խնամակալութեանց վրայ : Համամտութիւն՝ երբ կաթողիկոսը ուզէ եպիսկոպոս ձեռնադրել ոչ – թեմական վարդապետ մը :

Սինոդը պարտաւոր էր տարուէ տարի Վրաստանի կառավարիչին միջոցով Ս. Պետերսբուրգի ներքին նախարարութեան հաղորդել ցուցակը «ի սահմանս Ռուսիոյ» գտնուող բոլոր եկեղեցիներուն, վանքերուն, դպրոցներուն, եւ անոնց կալուածներուն ու գոյքերուն, քահանաներուն եւ վարդապետներուն :

Հաւատոյ վարդապետութեան, եկեղեցական պաշտամունքի, ծէսի, պսակի եւ եկեղեցականներու յանցաւորութեան վերաբերեալ խնդիրներու մէջ Սինոդը « վաճառական վճիռ» տալու իրաւունք ունէր :

Սինոդը ենթակայ էր Սինկղիտոսի (Սենաթ = Ծերակոյտ) կառավարիչին եւ ներքին գործոց նախարարութեան, ինչ – պէս միւս օտարազգի դաւանութեանց «Ծայրագոյն հոգեւոր առեան»ները :

Սինոդը պէտք է գումարուէր չաբաթը երեք կամ չո՛րս երկու անգամ :

Սինոդը ազատ չէր իր չարժումներուն մէջ : Պետական աչք մը կը հսկէր իր վրայ չարունակ, պրոկուրոր կոչուածն էր այդ, որ Սինկղիտոսի (Ծերակոյտ) կառավարիչին կողմէ կը նշանակուէր : Պէտք է գիտնար ռուսերէն եւ հայերէն եւ ոճիկ կը ստանար պետական գանձէն :

Պրոկուրորի պաշտօնն էր հսկել Սինոդի վարչական, մատակարարական եւ դատաստանական գործերուն վրայ եւ լսելի ընել օրէնքի ձայնը : Սինոդի նիստերուն ներկայ չէր ըլլար, խորհրդակցութեանց ալ չէր մասնակցեր : Միայն սինոդական որոշումները կը տանէր եւ անոնց օրէնքի հակառակ չըլլալուն կը վկայէր :

Պրոկուրորի հակակշիռը, այն առաւելութիւնը կ'ունենար, որ Սինոդի տուած որոշումները վճռական հանգամանք կը ստանային՝ արքունական տեսանի կամ դատարանի հաւասար զօրութեամբ եւ պետական պաշտօնեաները կը պարտաւորէին գործադրել զանոնք :

Ըստ Պոլոժէնիայի *թեմական առաջնորդները* կը նշանակուին ցարին կողմէ : Անոնց կարգուելին ու արձակուելը տեղի կ'ունենայ «բարձրագոյն հրովարտակօք» :

Իւրաքանչիւր թեմ (վիճակ) կ'ունենայ իր հոգեւոր Առեանը (Կոնսիստարիա)՝ բաղկացած չորս անդամէ՝ մէկ վարդապետ եւ երեք քահանայ, նշանակուած *թեմական առաջնորդին* կողմէ : Կոնսիստորն է Սինոդին, որուն ենթակայ է : Տեղական գործերու համար նոյն իրաւունքները ունի :

Պոլոժէնիայի միւս յօդուածները կը վերաբերին «Հոգեւոր կառավարութեանց», Մենաստաններու (արական եւ իգական), «ամուսնաւոր եկեղեցականներու» (քահանայ), հոգեւոր դպրոցներու, եկեղեցական կալուածներու եւն. :

Պոլոժէնիան պարզապէս կղերապետութիւն կը հաստատէր Հայաստ. Առաքելական Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ :

Հետեւելով օրթոտոքս եկեղեցիներու սկզբունքին՝ մէկ կողմէ եկեղեցին բոլորովին կը յանձնէր կրօնականներու ձեռքը — աշխարհականները, ատուերի մէջ ձգելով —, միւս կողմէ պետութիւնը — քաղաքական իշխանութիւնը — միջամուխ կը դարձնէր կրօնական – եկեղեցական գործերուն :

Մայր Աթոռն ու հայրապետական նահանգները ռուսական մականին տակ անցած ըլլալով ցարական կառավարութիւնը կ'ուզէր իր ուղղակի հակակշիռին տակ պահել Հայաստ. եկեղեցին, որուն չուրջ համախմբուած էր գարերէ ի վեր — իր անկախութիւնը կորնչցնելու թուականէն ցկէսեալ — հայրենապուրկ հայութիւնը :

Հայաստանեայց եկեղեցին ազատամիտ է եւ մեծապէս կը յարգէ ժողովրդավարական սկզբունքները : Կրօնաւորներուն դերը սահմանափակած է զուտ հոգեւոր պաշտամունքներու եւ ծիսակատարութեանց չրջագիծին մէջ : Անկէ դուրս կաթողիկոսի եւ առաջնորդի ընտրութեան, եկեղեցւոյ վարուչութեան, դպրոցներու, կալուածներու մատակարարութեան եւ գործերու մէջ զերակչիռ դերը վերապահած է աշխարհականներուն :

Պոլոժէնիայի յետադիմական ձգտումները ներուն դէմ անզօր կատաղութեամբ ընդվզեցան մեր արեւելահայ եղբայրները, առանց կարեւոր բարեփոխումներ ապահովելու :

Թուրքիոյ Հայոց Ազգային Սահմանադրութիւնը չատ աւելի ազատական եւ ժողովրդավարական սկզբունքներու վրայ հիմնուեցաւ՝ պոլոժէնիայէն քառորդ դար վերջ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԼԱՅՓՑԻԿ ՉԱՍԱԻ

Չորեքչաբթի կէսօրէ ետք Խրուշչեւ Լայփցիկ հասաւ, ընկերակցութեամբ Արտաքին փոխ – նախարար Զօրինի, Մոսկուայի Արեւելեան Գերմանիոյ դեսպան Քէօնիկի եւ Արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային ուժերու ընդհանուր հրամանատար՝ Զօր. Զախարովի :

Խրուշչեւ ճառ մը խօսեցաւ Լայփցիկի մէջ, անդրադառնալով խորհրդային անտեսութեան յառաջդիմութեանց եւ Մոսկուայի կառավարութեան առաջարկած խաղաղութեան դաշնագրին : «Ան որ ո՛չ կ'ըսէ խաղաղութեան, կը նշանակէ թէ կ'ուզէ պատերազմի պատրաստուիլ » բացատրեց ան :

Ցատկանշական է այն պարագան, որ Խրուշչեւ խօսեցաւ հազիւ ... կէս ժամ, բազմաթիւ տիւթերով ամբոխին ծափահարութիւններուն արժանանալով :

Այնուհետեւ կարճ ճառ մը խօսեցաւ նաեւ Իւլպրիխտ, կրկնելով իր նախորդին խօսքերը՝ թէ իրենք խաղաղութիւն կ'ուզեն, իսկ Պոնի կառավարութիւնը կ'ուզէ պահել ներկայ կացութիւնը :

Հակառակ անոր որ Խրուշչեւ զգացած էր Լայփցիկի տօնավաճառը այցելելու, Զօրբեքչաբթի օր հրաժարեցաւ անկէ, յաջորդ օրուան ձգելով : Հաւանական է որ Խրուշչեւ մինչեւ չաբաթ մնայ Արեւելեան Գերմանիա :

ՏԸ ԿՈԼ - ԱՏԸՆԱՈՒԵՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԸՆԴԴԷՄ Խ. ՄԻՈՒՔԵԱՆ

—o—

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ՎՃՌԱԿԱՆ ՊԱՏՃԻ Է ԸԼԼԱՅ՝ ՏԵՂԻ ՉՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

—o—

Ֆրանքֆուրթեան խորհրդակցութիւնները չարունակուեցան Զորեքչաբթի ամբողջ օրը եւ վերջացան իրիկուան ժամը քսանին տրուած հայկերոյթով մը : Ինչպէս գրած էինք, բացի Աթընաուըրէ եւ Տը Կոլէ, խօսակցութիւններ ունեցան նաեւ Արտաքին նախարարները Ֆոն Պրենթանօ եւ Քուվ Տը Միւրվիլ, Վարչապետ Տըպրէ եւ Լուի Ժոքս :

Տը Կոլ – Աթընաուըր երրորդ հանդիպումն է ասիկա՝ Քոլոմպէ լէ Տէօ գ'Էգլիզին ի վեր (Սեպտեմբեր 14) : Նոր փաստ մը՝ ցոյց տալու համար թէ փարիզ եւ Պոն որքան մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Ֆրանքֆուրտեան գործակցութեան :

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Տըլլըսի հիւանդութիւնը, Մաքմիլլընի Ա. Միութիւն այցելութիւնը եւ Ա. – բեւելք – Արեւմուտք ներկայ լարուած մթնոլորտը լրջօրէն մտահոգած են Գէր – մանիան եւ Ֆրանսան : Ծանօթ է որ Վարչապետ Աթընաուըր ոչ մէկ ձեւով կ'ուզէ տեղի տալ խորհրդային սպառնալիքներուն : Նախապահ Տը Կոլ համոզուած է որ Արեւմուտքը պէտք չէ զիջումներ ընէ. ընդհակառակն՝ հարկ է վճռական ըլլալ :

Այս պայմաններուն մէջ Եւրոպական երկու մեծ երկիրները նոր խորհրդակցութիւններու անհրաժեշտութիւնը զգացին : Տը Կոլ եւ Աթընաուըր ուշի ուշով քննեցին խորհրդային վերջին յաչագիրը : Ո՛չ մէկ տարակարծութիւն՝ երկու մարդոց տեսակէտներուն միջեւ :

Անշուշտ Գերմանացիներուն համար էականը վերամիացումն է եւ խաղաղութեան դաշնագրին հարցը : Ֆրանսա կը ծանրանայ Պերլինի խնդրին վրայ : Բայց աննշան տարբերութիւններ են ասոնք եւ խորքին մէջ՝ բոլորն ալ համաձայն են :

Վերջերս չատ խօսուեցաւ Խ. Միութեան «նահանջ»ին կամ «զիջում»ին մասին : Մամուլի ասուլիս մը տալով, Նախագահ Այզընհաուըր մանաւորապէս ծանրացաւ խորհրդային քաղաքականութեան «մեղմացման» չուրջ : Սակայն Մարլիի մէջ ամբողջ օր մը խորհրդակցելէ յետոյ, Աթընաուըր եւ Տը Կոլ այն կարծիքը յայտնեցին նաեւ՝ թէ չափազանցուած է խորհրդային « նահանջ »ին պարագան : Ծանօթ է, որ Մոսկուա տարիէ մը ի վեր ամէն ճիգ կը թափէ Արեւելք – Արեւմուտք հանդիպումի մը համար : Արդ, Մեծերու ժողովէն առաջ Արտաքին նախարարներու հանդիպումի մը արեւմտեան առաջարկը ընդունելով՝ մեծ զիջում մը չէ որ կ'ընէ :

Խ. Միութեան առաջարկած օրակարգերուն, Մաքմիլընի Փարիզ, Պոն եւ ապա՝ Ուաշինկթըն այցելութեան եւ հրատապ այլ հարցերու չուրջ կարծիքներու փոխանակութիւններ ունենալէ յետոյ, Տը Կոլ եւ Աթընաուըր այն եզրակացութեան յանգեցան՝ թէ Արեւմուտքը հասարակաց լեզու մը պէտք է գործածէ : Հարկ է իրարու միջեւ համաձայնիլ՝ խորհրդայիններուն հետ սեղան նստելէ առաջ :

Փարիզ եւ Պոն տարբեր միջոց չեն գտներ՝ խորհրդային սպառնալիքներուն առջեւ տեղի չտալու քաղաքականութիւնը յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար :

Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետը Պոն վերադարձաւ, միջազգային մամուլին մէջ տեղեկելով այն կարծիքը՝ թէ Ֆրանսա եւ Գերմանիա կարեւոր քայլ մը առին, մօտերս տեղի ունենալիք միջազգային ժողովին մէջ Արեւմուտքի դիրքը զօրացնելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Հռոդոսի խօսակցութիւնները Թիթոյի եւ Գարամանլիսի մէջեւ վերջ գտան : Եւկոսլաւիա եւ Յունաստան որոշեցին ամրապնդել իրենց տնտեսական եւ մշակութային յարաբերութիւնները : Զինուորական գործակցութիւն մը անժամանակ նկատուեցաւ Եւկոսլաւիոյ կողմէ : Միւս կողմէ քաղաքական գետնի վրայ Պելկրատ եւ Անգարա իրարու կռնակ կը դարձնեն եւ երկուքին մէջեւ Յունաստան կ'աշխատի հաշտարար դեր կատարել :

ՄԱԿԱՐԻՈՍ Աբք. յայտարարեց թէ անհրաժեշտ չէ որ Կիպրոս անդամակից Ատլանտեան Ուխտին : Կիպրոս, ըսած է, Մակարիոս Աբք., պզտիկ հանրապետութիւն մըն է որ պէտք չունի զինուորական գաղափարներու մէջ մտնելու, գոնէ ներկայիս :

ԱԼՊԱՆԻՈՑ համաձայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը էնվէր Հոճա խորհրդարանին առջեւ բուռն ճառ մը խօսեցաւ : Առաջին աթիւ մեղադրեց Սերպերը որ առաջին պատերազմին վարդը – պային իւրացուցին Քոսովոյի չրջանը : Հոճա՝ Թիթօն որակեց իբրեւ «ամերիկեան աշխարհակալութեան մասնաւոր գործակալը» Ափրիկէի եւ Ասիոյ մէջ «հակընկերային եւ հակախորհրդային» զգացումներ արթնցնելու համար : Համաձայնավար պարագլուխը ամբաստանեց նաեւ Եւկոսլաւիան եւ Յունաստանը որ ծրագրած են իրենց մէջ բաժնել Ալպանիան :

ՎԱՐՇԱՒԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ Ապրիլ մէկին Զվիաթի Փօլսքա (աշխարհը եւ Լեհաստանը) չաբաթաթերթը պիտի դադրի : Քաղաքական Բիւրոյի անդամ՝ Մոսկուայի որ պատասխանատու է քարոզչութեան նկատած է որ պարբերաթերթը «ապատուած արդիւնքները չէ տուած քաղաքական մարզին մէջ եւ աչքերը չատ դէպի արեւմուտք դարձած են » :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ համաձայնավար կուսակցութիւնը միթինկ մը կազմակերպած էր առջի գիշեր, որուն ընթացքին Մոսկուայի Ի.Մ. համագումարին ներկայ եղող պատուիրակները խօսք առին : Ժակ Տիւքօ յայտարարեց թէ «Ֆրանսայի ժողովուրդը չընդունիր գերման ռազմապաշտ զօրավարներուն գործիքը դառնալ : Ոչ, Ֆրանսայի ժողովուրդը պիտի չընդունի կռուիլ որպէսզի Պերլինը պատերազմի մնայուն օճախ մը ըլլայ Եւրոպայի սրտին վրայ» :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ մէջ չորս համայնավարամիտ կազմակերպութիւններ լուծուեցան : Ոստիկանութիւնը գրաւեց մեծաքանակ մթերք եւ կարեւոր գիւտներ : Մինչեւ հիմա լուծուած կազմակերպութեանց թիւը 13ի կը հասնի :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ կը չարունակուի եկեղեցւոյ դէմ հալածանքը, կը գրէ Օսսեռվաթօռէ Ռոմանօ (Վատիկանի պաշտօնաթերթը) անդրադառնալով այն լուրին որուն համաձայն Կարդինալ Մինձենթիի նախկին քարտուղարը՝ Աբբայ Ուրցանի մեռած է բանտին մէջ : Թերթը կ'աւելցնէ թէ Փեշտայի ղպրեվանքը փակուած է անորոշ ժամանակի համար եւ տեսուչը՝ ձերբակալուած :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ դիւանագիտական չրջանակներու համաձայն, ծանր տարակարծութիւններ ծագած են Նասըր եւ Ալժերիոյ ազատագրական ճակատի «կառավարութեան» միջեւ :

Ա. Մ. Հ.ևան պաշտօնական բանբերը նորէն հերքում չեն տուած այս առթիւ : Նոյն ատրիւրին համաձայն արաբական լիկան Ալժերիացիներուն չէ տրուած խոստացուած 14 միլիոն ոսկին :

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ (Թաղապետականն) կը չարունակուի բովանդակ Ֆրանսայի մէջ : Լիոնի մէջ ժագ Սուսթել յայտարարեց .— Պէտք է գիտնալ թէ Տը Կոլ եւ կառավարութիւնը ունի՞ն նոյնքան հեղինակութիւն, որքան ունէին Յունաստրին :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆԸ

ՀՄԲ.— «Սով. Հայաստան» ամսագրին մէջ Սուրէն Քոլանջեան ուշագրաւ յօդուած մը գրած է, որ կը ներկայացնէ հայ պարբերական մամուլի պատմութեան կարեւոր մէկ էջը. կուտանք՝ արեւմտահայերէնի վերածելով :

Ռումանահայ առաջին պարբերականը եղած է «Աւրորա» (Արշալոյս), որ լոյս տեսած է 1906ին, Պուքրէշի մէջ, իբրեւ պատմական եւ գրական հանդէս : Հրատարակուած է ռումաներէն լեզուով եւ մասամբ ունեցած է հայագիտական բովանդակութիւն : Դժբախտաբար, ցարդ լոյս տեսած աշխատութիւններու մէջ « Աւրորա »ի անունը չէ յիշատակուած :

« Աւրորա »ն կը հրատարակուէր ութ էջով եւ կը տպուէր ռումանական «Սփերանտա» տպարանը : Ռումանահայ անդրանիկ պարբերականին կեանքը չատ կարճատեւ եղաւ : Ան լոյս տեսաւ 1906 Յունուար 30էն մինչեւ 1906 Յուլիս մէկը, ընդամէնը 12 թիւ :

« Աւրորա »յի հիմնադիրը – խմբագիրը ռումանահայ ընկերային գործիչ, ուսուցիչ, հրապարակախօս եւ բազմարդիւն հեղինակ Գ. Մեչուճեանն էր (1869 – 1942) : Ան ռումանական չրջանակներու մէջ ալ յայտնի էր իբրեւ հրապարակագիր : Եղած է ռումանական նշանաւոր թերթերու եւ հանդէսներու խմբագիր :

Վ. Մեչուճեան ըլլալով քալ հայագէտ եւ ռումանագէտ՝ բացի ռումանական գրականութեան եւ հրապարակախօսութեան մասնագիտացած իր ծառայութիւններէն, մօտ կէս դար իր կեանքը նուիրած է նաեւ իր ժողովուրդի մշակոյթին : Մեծ է Մեչուճեանի խմբագրած կամ իր աչխատակցութեամբ հրատարակուած հայերէն եւ ռումաներէն թերթերու, ամսագրերու եւ մենագրութիւններու թիւը : Անոնք առաւելապէս նուիրուած են մայրենի լեզուն մոռցած հին ռումանահայութիւն կամ հայ եւ ռումանական ժողովուրդներու բարեկամութիւնը ամրապնդելու գործին :

Ռումանական առաջին պարբերական « Աւրորա »յի հրատարակման չարժառիթներուն, ինչպէս նաեւ անոր հետագնդած նպատակներու եւ խնդիրներու մասին « Աւրորա »յի 1906ի թիւ մէկին մէջ « Երկու խօսք» վերտառութիւնը կրող խմբագրականին մէջ ըսուած է.— « Ազգային ցուցահանդէսի ընդհանուր կոմիսար Պ. Փրոֆ. Տոքթ. Խտրատի բարեհաճեցաւ հրաւիրել նաեւ երկրիս հայ համայնքները՝ մասնակցելու այդ ցուցահանդէսին :

Տոքթ. Խտրատի կը փափաքի, որ երկրիս Հայերը, որոնք լաւագոյն կերպով դիտցան նոյնանալ Ռումանացիներու բոլոր ապրումներուն եւ դառնալ Ռումանիոյ իսկական զաւակները, օգտուելով ցուցահանդէսի կազմակերպման առիթէն, ցուցադրեն, առանձին բաժնի մը մէջ, համայնքներու անցեալին ու ներկային, ինչպէս նաեւ անոնց ծագման ու զարգացման վերաբերող զանազան տուեալներ :

Ուրախալի է, որ երկրիս հայ ղեկավարներէն չատերը նախաձեռնեցին կազմակերպել հայ զաւանանքին վերաբերեալ բաժինը :

Ցարգելի փրոֆէսորին եւ ցուցահանդէսի ընդհանուր կոմիսարին բարեհաճ հրաւէրը մեր մէջ միտք ծագեցուց՝ ձեռնարկելու սոյն հրատարակութեան, որ տեսակ մը լրացում պիտի ըլլայ ցուցահանդէսի հայկական բաժնին :

Նախ եւ առաջ պիտի հրատարակենք Հայոց պատմութեան ամբողջական ընթացք մը, ուր ընթերցողները պիտի կարողանան գտնել հին ժամանակներէն մինչեւ այժմ, զարերու ընթացքին հայ ժողովուրդի ղլխէն անցած բոլոր դէպքերը :

Պիտի հրատարակենք նաեւ թարգմանութիւններ՝ կատարուած հայ հին թէ նոր ղրականութենէն, զանազան կենսագրական նօթերն եւ ընդհանուր ծանօթութիւններ կրօնի, աւանդութիւններու, սովորութիւններու եւն.ի մասին, ինչպէս նաեւ բաժիններ՝ նուիրուած երկրին եւ արտասահմանէն հասնող լուրերուն » :

Պարբերականին խմբագիրը յոյս կը յայտնէ որ ընթերցող լայն հասարակութեան քաջալերանքին արժանանալու պարագային հնարաւոր պիտի ըլլայ «Աւրորա»ն չաբաթաթերթի վերածել եւ նոյնիսկ մեծցնել անոր ծաւալը :

Հակառակ այս բոլոր ցանկութիւններուն, ռումանահայ անդրանիկ պարբերական հանդէսի կեանքը չատ կարճատեւ եղաւ :

Բայց «Աւրորա»յի այս կարճատեւ հրատարակումն իսկ, դատելով անոր բովանդակութենէն, ինչպէս նաեւ այլ հանգամանքներէն, կարեւոր նշանակութիւն ունեցաւ ռումանահայութեան համար :

« Աւրորա »յի առաջին խմբագրականի խոստումին համաձայն, իւրաքանչիւր թիւին մէջ հրատարակուած է հայ ժողովուրդի պատմութեան նուիրուած պլուն մը : Յօդուածաշարքը ընդգրկած է հայ ժողովուրդի ծագումէն մինչեւ Լուկուլոսի արչաւանքներն ինկած ժամանակաչրջանը : Ցետագային անոնք նիւթ ծառայեցին խմբագիրը Վ. Մեչուճեանին՝ ռումաներէն լեզուով հայ ժողովուրդի պատմութեան երկհատոր աչխատութիւնը գրելու համար : Վ. Մեչուճեանի վար պէտ թարգմանութեամբ առաջին անգամ ռումանական հասարակութիւնը ծանօթացաւ արեւմտահայ նչանաւոր արձակագիր Գրիգոր Զօհրապի «Փոսթալ » եւ «Մխիթար » նորավէպերուն, վաղամեռիկ բանաստեղծ Պետրոս Դուրեանի « Լճակ », « Իմ մահը » , Մկրտիչ Պէշիկթաչլեանի « Գարուն » եւ հայ այլ գրողներու ստեղծագործութիւններուն : « Աւրորա »յի առաջին պարբերականին մէջ լոյս տեսան ռումանահայ վաղամեռիկ բանաստեղծ Բողտան Սրմա Իւյրկի (գրական ծածկանունով՝ Վիկտոր Ռոմին 1877 – 1903) «Ներքոյ հայ ժողովուրդին», «Հերոս մարտիրոսնե – րուն» բանաստեղծութիւնները՝ գրուած 1897ի հայկական ջարդերու առիթով : Առաջին անգամ այդ բանաստեղծութիւնները լոյս տեսած էին 1898ին, ռումանահայ առաջին պարբերականին՝ Հայկական Տարեցոյցի մէջ , որ կը խմբագրէր եւ կը տպագրէր Ղ. ֆէնյ. Փափազեան :

Այնտեղ տպագրուած են նաեւ ռումանացի գրող Պետրոս Վուլկանի «Հայու – հին » բանաստեղծութիւնը, ռումանահայ հրապարակախօս, մանկավարժ Վ. Մա – միկոնեանի ռումաներէն թարգմանու – թեամբ Պ. Դուրեանի «Նէ» բանաստեղծութիւնը, եւայլն :

« Աւրորա »յի մէջ յատկապէս չատ արժէքաւոր եղած են բանասիրական, պատմական եւ տեղագրական բնոյթի ուսումնասիրութիւնները, որոնք այժմ ալ կարեւոր նշանակութիւն ունին ռումանահայ գաղութի անցեալը ուսումնասիրելու համար : Այդ յօդուածներէն պէտք է յիշատակել ռումանացի նչանաւոր պիտնական Բ. Պետրիչէյկու Հայդէուի (1838 – 1907) ուսումնասիրութիւնը ռումանական Արճէչի վանքի մասին : Այդ յօդուածին մէջ Հայդէու, հիմնուելով չարք մը փաստերու վրայ, կ'աչխատի ապացուցանել, որ Վանայ լճի չրջակայքէն եկող հայ Արճէչցի գաղթականութիւնը, գալով Ռումանիա՝ Արճէչ անունը տուած է պիւղա – քաղքին, գետին եւ կառուցած է Արճէչի հոյակապ վանքը, որուն վրայ կ'երեւի հայ ճարտարապետութեան եւ հայկական զարդաքանդակներու ազդեցութիւնը : « Աւրորա »յի մէջ լոյս տեսած են նաեւ ռումանահայ յայտնի հրապարակախօս եւ չարք մը աչխատութեանց հեղինակ Գրիգոր Գոյլաւի եւ հայազգի բանասէր եւ բարձրագոյն վճռաբեկ ատեանի խորհրդական Գրիգոր Մ. Բերկլեանի (1840–1912) ուսումնասիրութիւնները՝ նուիրուած Բոտոչահ, Եաչ եւ Ռոման քաղաքներու հայ երիտասարդներու անցեալին զոյութիւն ունեցող «կորիճաւորաց» եղբայրութիւններուն : Պարբերականին մէջ հարուստ նիւթեր կան նաեւ Պուքրէշի, Սուչաւայի, Բոտոչահի, Բակրուի, Քոկչահի, Կոնստանցայի եւ Ռումանահայ երբեմնի հայաչատ այլ կեդրոններու հին եւ նոր պատմութեան վերաբերեալ : Կենսագրականներու չարքէն պէտք է յիչատակել Պուքրէշի երեւելի հայ ընկերային գործիչներ՝ բժիչկ Մարուքէ Ցակոբեանի եւ Մանուկ Ղեւոնդեանի (Իվանդօղլու) կեանքին ու գործունէութեան վերաբերող յօդուածները :

« Աւրորա »ն կարեւոր կապ հանդիսացաւ ռումանահայ հին եւ նոր գաղթականներու միջեւ : « Աւրորա»ն չնորհականներու աչխատանք կատարեց նաեւ իրենց մայրենի լեզուն կորսնցուցած հայ հին գաղթականներու համար, ռումաներէն լեզուով զանոնք հաղորդակից դարձնելով հայ մշակոյթին, Հանդիսը նչանակալից դեր խաղաց նաեւ հայ եւ ռումանական ժողովուրդներու մշակութային կապերու ամրապնդման գործին մէջ :

Ռումանահայ առաջին պարբերական – հանդէսը միաժամանակ խմբագրին հար աչխատանքի կարեւոր փորձ հանդիսացաւ : Այդ կ'երեւի Վ. Մեչուճեանի ցետագային հրատարակած «Արարատ» ռումաներէն հայագիտական ամսագրէն , որ տեւեց 18 երկար տարիներ եւ դադրեցաւ միայն խմբագրի մահով :

Ռումանիոյ մէջ հայերէն Ա. պարբեր – *կան* – հանդիսը լոյս տեսաւ միայն 1912ին « Շեփոր » անունով՝ խմբագրութեամբ Լեւոն Շահազիզեանի (Լեւոն Լահնա, մեռաւ 1956ին) : Ցետագային, մինչեւ 1920 Պուքրէշի մէջ լոյս տեսան բազմաթիւ թերթեր, բայց անոնց բոլորին ալ կեանքը աւուրի նման չատ կարճատեւ եղաւ : Ռումանահայերու հիմնական թերթերը սկսան հրատարակուիլ 20ական թուականներուն, երբ Թուրքիայէն գացած նոր գաղթականութիւնը զգալի թարմութիւն մացուց գաղութի կեանքին մէջ : Ցարգ Ռումանիոյ մէջ հրատարակուած են չիսուն պարբերականներ (թերթ , ամսագիր, տարեցոյց – տարեգիրք) : Ասոնց միայն 18ն է յիչատակուած Գ. Լեւոնեանի գրքին մէջ, իսկ վերջիններէն երեքը՝ « Արօր » (1892. Գալաց), «Լուսաբերի» (1927. Պուքրէշ) եւ «Պատկեր » (1927. Պուքրէշ) , Գ. Լեւոնեան կը յիչատակէ որպէս հրատարակուած պարբերականներ, մինչդեռ իրականին մէջ անոնք լոյս չեն տեսած : Այսպէսով հայ պարբերական մամուլի պատմութեամբ զբաղող մեր մասնագէտներուն յայտնի են, այն ալ միայն պատահական համարներով, Ռումանիոյ մէջ լոյս տեսած հայկական չիսուն պարբերականներէն միայն 15ը :

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Ա.

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԸՄԲՈՍՏԵԼ ԿՐ ԴԱՌՆԱՆ

Շարժումը՝ զոր ազատական կոչեցինք, պայութիւն ունեցած է անչուչտ բոլոր ժամանակներու մէջ, աւելի կամ նուազ տարողութեամբ : Վերջին տասնամեակին, — Բ. Աչխարհամարտէն անմիջապէս վերջ , — նոր թափ մը տուած ան : Արեւելեան թէ Արեւմտեան ճակատներու վրայ միա – ժամանակ եռեւեփող այդ չարժումը ունի նաեւ երկու տարբեր նկարագիրը :

Խապէս գաղափարական՝ Արեւմուտքի մէջ, ուր նոր մտքեր հրապարակ կը նետուին, ազատական չարժումը մէկ նպատակ ունի կարմիր վարչակարգին ներքեւ .— Տապալել բռնատիրութիւնը եւ ձերբազատիլ ռուսական տիրապետութենէն :

Ցարդ, բազմաթիւ տուիթներով, Խ. Միութեան չրջագծին մէջ ապրող ժողովուրդներու դժգոհութիւնը երեւան եկած էր : Թչուառութիւն : Աքսոր : Գնդակահարութիւն :

Ներքին թէ արտաքին ճակատներու վրայ՝ մեծ է թիւը անոնց, որոնք յուսահար եղան, նկարագրելով ժողովուրդներու կեանքը. մինչեւ իսկ՝ գաւանափոխ եղան :

Բնականաբար անհատներու կարծիքը հակահամայնավար քարոզչութեան պիտի վերագրուէր, որքան ալ վաւերական ա – նուններ ըլլային անոնց հեղինակները : Սակայն պէտք չէ մոռնալ որ վերջին քանի մը տարիներուն Խ. Միութեան մէջ զոյութիւն ունեցող ազատական չարժումը տուաւ իր ռահվիրաներն ու նախաձկանները, բանուորական թէ մտաւորականներու ճակատներու վրայ :

Կացութիւնը աւելի փայլուն չէր նաեւ արբանեակ երկիրներու մէջ : Պերլին (Արեւելեան) : Փոզնան (Լեհաստան) : Եւ, վերջապէս Հունգարիա՝ համաժողովրդական ապստամբութիւններով վարագոյրը պատռեցին , համայնավար վարչակարգին ներքեւ ծայր տուած ազատական չարժումին զոյութիւնն ու ուժականութիւնը փաստելով :

Ժան – Փոլ Սարթր, որ իր Արդի ժամանակներ պարբերականին մէջ հազարաւոր էջեր լեցուցած էր, ցոյց տալու համար թէ համայնավար քաղաքականութիւնը ճիշդ էր, Հունգարիոյ արիւնոտ յեղափոխութենէն եւս 119 էջ գրեց՝ ցոյց տալու համար թէ նոյն այդ քաղաքականութիւնը ... սխալ էր :

Մինչ, ժամանակին հետ, Հունգարիոյ ապրեցութիւնը ապօտանալ կը սկսի համակրութեան մաքին մէջ, վաւերական դիրքեր բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ կատարեցին, — ու կը չարունակեն կատարել, — վերլուծելով ապստամբութեան էութիւնը :

Նկատի ունենալով բոլոր պայմանները՝ Հունգարիոյ համաժողովրդական ապստամբութիւնը Ֆրանսական յեղափոխութեան համազօր կը նկատուի :

Հաղարաւոր Հունգարացիներ հերոսաբար ինկան իրենց ազատութեան համար : Մտաւորական, քաղաքական դէմքեր , դիւանագէտներ եւ բանուորներ. կին թէ երախայ մեռան՝ մարդկութեան ըսելու համար թէ ինչ է ռուսական տիրապետութիւնը՝ «խորհրդային» կամ «համայնավար» պիտակին տակ :

Այսուհանդերձ, միջազգային համայնավարութիւնը ցնուեցաւ երկու եուկոսլաւներու կողմէ .— Վլատիմիր Տեմիժէ եւ Միլովան Ճիլաս : Երկուքն ալ անդամ՝ Եուկոսլաւիոյ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի :

Միլովան Ճիլաս զգափարախօսն էր Պելկրատի համալսարանին համայնավար ուսանողներուն : Գերմանական զբաւման չրջանին՝ դիմադրական չարժումին պարագլուխը, — եւ միաժամանակ յառաջապահ ռազմիկ : 1945էն վերջ՝ Եուկոսլաւիոյ չորս մեծ դեկավարներէն մէկը : Նախապահ՝ « սթալինական » Մորքսպարանի : Վերջապէս՝ «ազգային համայնավարութեան » զգափարախօս եւ մտածող թիթոյի ուղեցոյց :

Գործուած անարդարութիւնները պատճառ զարձան որ Ճիլաս ընդդիմանայ Թիթոյի եւ կեդրոնական կոմիտէի իր ընկերներուն : Գլխաւոր առաջնորդը՝ ազգային համայնավարութեան, չուտով ան – դրադարձաւ թէ համայնավար կարդերը ժողովուրդները չեն կրնար ձերբազատել բռնատիրութենէն : Համայնավար վար – դապետութեան մանագէտ՝ փաստացի կերպով սկսաւ ցոյց տալ այն բոլոր սայթաքումները որ կը պատահին եւ կրնան պատահիլ կարմիր վարչակարգին ներքեւ : Հակահամայնավարութիւնը վերածեց վարդապետութեան :

Բնականաբար, իր բաժինը ուրիչ բան պիտի ըլլար, եթէ ոչ՝ չնորհազրկում :

Միլովան Ճիլաս արտաքսուեցաւ ղեկավար դասէն :

Բողոքի առաջին եւ ուժեղ ձայնը բարձրացուց Վլատիմիր Տեմիժէ, մտաչալ Թիթոյի պայքարի ընկերը, համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի անդամ, Ճիլասի բարեկամ եւ համայնավարութեան փայլուն պատգամախօսներէն մէկը : 1954 Յունուարին, Ճիլասի ողջախոհութիւնն ու հեռատեսութիւնը պաչտպանելու յանգանքով, չնորհազրկուեցաւ նաեւ Տեմիժէ ... :

Երկու տարի ետք ծայր կուսակցական դարական ապստամբութիւնը : Միլովան Ճիլաս իր ախտաճանաչման իրականացումը կը դանէր արիւնալի բախումներու եւ ռուսական հրետանիներու միջամտութեան մէջ, յօդուած մը գրելով ամերիկեան « Նիու Լիտըր » չաբաթաթերթին մէջ (1956 Նոյեմբեր 19) : Այս յօդուածին մէջ, համայնավարութեան երբեմնի հոչակաւոր զգափարախօսը ցոյց կուտար թէ տարբեր արդիւնքի մը կարելի չէր սպասել, այնքան ատեն որ կարմիր ղեկավարութիւնը իր կապերը խզած է ժողովուրդին հետ. հեռու է անկէ. չի զգար անոր զարկերակը :

Ինչպէս յաճախ պատահած է պատմական մեծ վայրկեաններու մէջ,— կը գրէր Ճիլաս ,— ազատութեան համար կռուող Հունգարացիները, իրենց գոյութեան ու երկրին համար պայքարելով, անկասկած՝ չունեցան այն նախազգացումը թէ պատմական մեքենայի մը շարժիչ ուժը կը հանդիսանայինք : Աշխարհ շատ քիչ ան – գամ տեսած է համաժողովրդական այսպիսի անվհատ շարժում եւ հերոսութիւն մը : Ժողովրդական այնպիսի միութիւն մը՝ որ կը թուէր թէ այլեւս կարծիքի տարբերութիւն գոյութիւն չունէր եւ մէկ գիշերուան մէջ ալուած դեկավար դասը կարծես երբեք գոյութիւն ունեցած չէր : Հերոսութիւնը այնպիսի աստիճանի մը հասած էր՝ որ աղջիկներ ու տղաք, պարապ ձեռքերով կը կեցնէին յարձակում գործող հրետանիները, ինչպէս 1848ին , Նիֆոլա Ա.ի օրով, Բոզաֆներ կը փորձէին շղթայազերծել իրենց անկախութիւնը եւ իրենց երկիրը :

Եզրակացութիւնը հետեւեալն էր .— Անկասկած , նման կռիւներ պիտի չվերսկսին, բայց, ուշ կամ կանուխ, համայնավար այլ երկիրներ պիտի որդեգրեն

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

«Նոր Կեանք»ի Թղթակիցը, Մոսկուայի մէջ, կ'այցելէ Լէնինի անունով պատկառած Թանղարան – Մատենադարանը, որ հարուստ է հայ մշակոյթի գանձերով : Կը գրէնք գլխաւոր մասերը ։—

Կալինին փողոցէն չըշելով դէպի ձախ, կը տեսնէք Թանղարան – Մատենադարա – նին մուտքը զարդարող սեւ կրանիտեայ հոյակապ սիւները , ամէն մէկը 16 մեթր : Առաջին յարկը յատկացուած է կենսաբանութեան, բժշկութեան եւ պիւ – զաոնտեսութեան : Երկրորդ յարկը՝ փի– լիսոփայութեան, պատմութեան, գրակա– նութեան եւ արուեստից : Երրորդ յարկը՝ բնագիտութեան եւ ուսողութեան (մա – թեմաթիք) :

Թղթակիցը, Ա. Աւթանդիլեան, տեսնե– լու համար հայ ժողովուրդին մշակութա– յին մեծ արժէք ներկայացնող ձեռագիրը –

այն ճամբան՝ զոր գծեց հումգարական յեղափոխութիւնը :

Այս յօդուածը պատճառ դարձաւ , որ ձիլաս երեք տարուան բանտարկութեան դատապարտուի (դռնփակ դատավարու – թեամբ) :

Միւս կողմէ, համայնավար կուսակցու– թեան կեդր. կոմիտէի երբեմնի անդամ եւ մարքսիզմ – Թիթիզմի դաղափարախօս Տեփիժ կուսակցութենէն դուրս մնալով, քառասուն տարիքը թեւակոխելէ վերջ համալսարանի դասընթացքներուն հետե – ւելով կը ստանար իրաւաբանութեան տոքթորի վկայական : Սթոքհոլմի համա– լսարանէն հրաւէր ստանալով եուկոսլա – ւիայէն դուրս ելլելու իրաւունք տրուե – ցաւ իրեն :

Վլատիմիր Տեփիժ դասախօսութիւն մը տուաւ Սթոքհոլմի մէջ,— խոր ուսում – նասիրութիւն մը, որ ցոյց կուտայ հա – մայնավարութեան անանկութիւնը : Մինչ Եուկոսլաւ մամուլը ծանր յարձակումներ սկսաւ գործել Տեփիժէի վրայ, չատեր կարծեցին թէ այլեւս երկիր պիտի չվե – րադառնար անիկա : Բայց մեծ հայրենա– սէրը հետեւեալ ձեւով արտայայտուեցաւ. — Արտասահմանի մէջ չեմ ուզեր վիճիլ իմ երկրիս վերաբերեալ հարցերու մա – սին : Ասիկա չի նշանակեր թէ Եուկոսլա– վիա վերադարձիս պիտի չըսեմ այն՝ ինչ կը մտածեմ : Ամէնէն առաջ բարյոական տուեալներ կան · երկրին մէջ եղած յայ– տարարութիւնը, ապահովաբար, աւելի մեծ արժէք ունի, քան՝ արտասահմանի մէջ կատարուած յայտարարութիւն մը :

Տեփիժ, դաղափարական ուժեղ հա – ւատքի տէր, վերադարձաւ Եուկոսլաւիա եւ ինքզինք դատա··· բանտի մէջ :

Ա. Պ.

(Մնացեալը յաջորդով)

պատմական հայերէն ձեռագրաց մասին մեծ հետաքրքրութիւն ցուցաբերած է : Ան կը գրէ. «Ես ինքս ալ ունեցայ հաճոյքը տեսնելու Մատենադարանի հարուստ հաւաքածոն, որ կը պարունակէ 3000 ձեռագիր, որոնցմէ շատերը կարեւոր են հայ պատմութեան համար :

ՆԻԱՍԱԼԱՆՏԻ մէջ կացութիւնը տակաւին չէ հանդարտած, հակառակ անոր որ օդնական ուժեր ղրկուեցան՝ խռովարարները զսպելու համար: Ոստիկանութիւնն ու բմբռնաները բախումներ ունեցան: Սպանեալներու թիւը բարձրացած է 29 հոգիի:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «Ռահվիրայ-Դ.» հրթիռը չարունակէ իր ճամբան դէպի արեւ, Յոբելեքարթի օր անցնելով լուսնին քովէն: Հաշիւի փոքրիկ սխալ մը եղած է. ամերիկացի գիտնականները հրթիռը պիտի անցընէին լուսնին չատ աւելի մօտէն՝ 16 հազար քիլոմեթր, մինչդեռ ան անցաւ 59·545 քիլոմեթր տարբերութեամբ մը: Ամէն պարագայի մէջ «Ռահվիրայ – Դ.» գիտական չատ մեծ յաջողութիւն մը կը նկատուի:

ՆԻԿՈՍԻՈՅ մէջ Մակարիոս Արք. կիպրոսի անկլիացի կառավարիչ Ֆութ եւ Տոքթ. Քիւչիւք խորհրդակցութիւն մը ունեցան՝ յանձնախումբերու պատրաստութեան համար:

ԱՆԳԼԻՈՅ Վարչապետ Մաքմիլըն իր ճամբորդութեան հաչուեկշիռը ընելով յայտարարեց թէ անկլեւխորհրդային ոչ-յարձակողական դաշնագրի մը ծրագիրը նոր քննութեան մը առարկայ կրնայ ըլլալ:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մարտ 4).— Ջոյլ ոսկի՝ 567·000, նափոլէոն 3630, դուխց. 3630, անգլ. 4790, քսան տոլարնոց 18·800, Թղթադրամ (զուտահեռական չուկայ) տոլար 493, սթերլին 1395, դուխց. 115·25, պելժ. 9·65, լիր 0·78, մարք 119:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Եսթեր Քէօլեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իր զաւկին՝

ԳԵՂԱՄ ՔԷՕԼԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը
Առնուվիլի մէջ
ՄԱՐՏ 15ԻՆ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, Շաբաթ (7 Մարտ), ժամը 21ին:

Ղեկավարութեամբ Պ. ՆԱՐԱԼԷՈՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի:

Կարտանի Նոր Սերունդի Թատերախումբը կը բեմադրէ՝

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

Զուարթ օփերէթ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆԲԻ ԱՌԹԻԻ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30

PAVILLON DAUPHINE

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Երիտ. Մխութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան:

Շաբաթ, Մարտ 28, ժամը 20·30ին, Մէզօն Ալֆորի քաղաքապետարանի սրահը: Կը ներկայացուի՝

« ՋԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ »

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ, Արեւագալի պարապութիւն: Երգեցողութիւնը կըղեկավարէ երաժշտապետ Պ. Նչան Սեդոյեան:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐԸ

Լաթարնին հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 7 Մարտ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ,

17, Rue Bleue

ԴԱՍԱԽՕՍ Պ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝

ԹԱՏՐՈՆԻ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻՆԵՐԸ

(Հեղինակը, դերուսոյցը, դերասանը, եւ ներկայ հասարակութիւնը):

Դասախօսութեան սկիզբը Հայկական նուագ եւ թէյի սպասարկութիւն:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26-ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մազընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանեը):

Նախաձեռնութեամբ Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մանանճիւղերուն:

France-Orient

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ՀԱՅԿ. ԵՐԵԿՈՆԵՐ

ՑԱՅՏԱԳԻՐ.— 1) Դասախօսութիւն մը Ժեռար Սթեֆանեսմոյի կողմէ:

Նիւթ.— Ֆրանքեւհայկական յարաբերութիւնները հազար տարիէ ի վեր:

2) Կրօնական եւ ժողովրդական երգեր, Իրիս Պիւպիւլեանի կողմէ, ընկերակցութեամբ հնդեակի մը:

3) Երկու դունաւոր հայկական ժապաւէններ, (երաժշտութիւն՝ հայերէն, մեկնաբանութիւն՝ ֆրանսերէն):

ՎԱՆԱՆՑԻ ՄԷՋ Մարտ 15ին, ժամը 9-ին (առաւօտ), Սինեմա Լը Փրովանս: Մանրամասնութեանց համար դիմել Ազգ. Մխութեան:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 16, ժամը 20·30ին, Սինեմա՝ լ'Օդէօ: Մանրամասնութեանց համար դիմել Ազգ. Մխութեան:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 17, ժամը 20·30ին, Սինեմա Փալաս: Կը նախագահէ Հայր Մեսրոպ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷն, Մարտ 18, ժամը 20·30, Սինեմա Փաթս: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Ազգ. Մխութեան:

ՊԱՏՄԱԳԻՏ ԵՒ ՀՆԱԳԻՏ
ՈՂՔ. ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ

Ցիշատակին յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է:

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ Սիքօ, Փարիզ:

Հովանաւորութեամբ Գերաչնորհ Սեբովբէ Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի:

Խօսք պիտի առնեն Դանօթ Հնազէտ Փրօֆ. Քալէնեաֆ եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն յարգել իր յիշատակը եւ ներկայ ընդունել իրր հրաւէր:

Մուտքը ազատ է:

ԱՂՔԱՏԱՆՔԱՄ
Հրաւէր ընդհ. ժողովի եւ կոչ թեկնածութեան

Փարիզի Հայ Ազգ. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ երեքշաբթի, 17 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32, Րիւ տը Թրէվիզ:

Կանոնագրի Թիւ 5 յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անունց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան: Թեկնածութիւնները պարտին վարչութեան զբասենեակը հասնիլ ամէն ուշը մարտ երկուքին:

Առ այդ փափաքողները պէտք է ընթեռնելի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն:

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐ ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՇԸՄԻՋԻԻ

Մեծ սեռի, ապահովուած ամբողջ տարին: Դիմել՝

HALIOT (S. A.)

24, BLD. ST. DENIS, PARIS 10e

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Աբեղաչներու, Արիներ եւ Գայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպութեանց:

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին:

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր:

Կը ներկայացուի ֆրանսերէն՝

« ԾԱՒՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »

Զաւեչտը եւ հայերէն՝

« ԱՆԶՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
եւ «ՓՐՕՖԷՍՍԷՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »

կատակերգութիւնը Արիներ եւ Աբեղաչներու կողմէ:

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Աբեղաչներուն կողմէ:

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ:

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ
ՊՈՒՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Պուտոյի մասնաճիւղի:

Այս կիրակի ժամը 3·30ին կղերականներու սրահը, Րիւ տէ Պահթիէ:

Նախագահութեամբ ընկերուհի՝

ՍԻՐՈՒՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆԻ

Ճոխ յայտագիր:

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն, դիմախօսութիւն եւ

« 48 ՕԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ »

կատակերգութիւն երկու արար:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտութեան կողմէ:

Ապրիլ 3, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով:

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 5ին:

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie
Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
(Դաշնակահար)

Ցայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻՒՋՈՆի, ՊԼԹՕ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ:

Տոմսերու գին.— 300էն 1000 Ֆրանք:

Դիմել սրահը եւ Տիւրանին:

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐԱԶԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՅՔ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ: Հովանաւորութեամբ Անի կոմիտէի:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ:

Կը նախագահէ Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր:

Առատ կերուխում:

Մուտքը ազատ է:

×

ՎԱԼԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ:

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին:

Ահարոնեան ակումբը:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ–ՄԻՐՋԻ (Լիոնէն)

Գեղարուեստական բաժին, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, զանազան անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

×

ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21·30ին, տեղւոյս Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

Մուտքը ազատ է:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրխոտափոր» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ:

Ֆ. Կ.Պ. ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ օր ժամը 15·30ին, ընկերուհի Ազնիւ Գազդանեանի բնակարանը, 6 Րիւ Սէն Սիլվփիս, մեթրօ՝ Օտէօն: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Ֆ. Կ.Պ. ԽԱՉի Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ չորեքշաբթի ընկերուհիները այս երկուշաբթի ժամը երեքին, հայկ. դպրոցին մէջ:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Մխութեան անդամական ժողովը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսիի Մրմխեան վարժարանի սրբահը: Կը խնդրուի անդամներէն եւ հայրենակիցներէն առիպողարար ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ.— Ա) Տարեկան նիւթական եւ բարոյական համարատուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վաստուրականի հերոսամարտին 44րդ տարեդարձը Տէօնիի մէջ, Շաբաթ, Ապրիլ 11ին:

ԲԱՑՈՒՄ

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏԱՉԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԺՈՂՈՎԱՍՐԱՀՆԵՐՈՒ

Կիրակի, 8 Մարտ, կէսօրէ ետք ժամը 3ին,
20, Rue Jemmapes, Marseille (*Պուլվար տ'Ալթէնի կից*)

Պիտի երգեն՝ երգչախումբը, Օր. Սիւզան Տէր – Աբահասեան եւ Պ. Լեւոն Ստեփանեան, երգեհոնի վրայ՝ Օր. Ալիս Քէրէսթէճեան:

Կը խօսի՝ Վեր. Յ. ՀԵՎՎԱՃԵԱՆ տեղւոյն հովիւը

Կը հրաւիրուին բոլոր Մարսիլահայերը անխտիր:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՐԵՑԷՔ

BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շահարոյ, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք : Հատը 20 ֆր.

SAMEDI 7 MARS 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8338 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4239

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՌՕԴԸ ԶՈՐ ՊԱՀԵԼ

Առաջին աշխարհամարտի ընթացքին դերմանական սպայակոյտը սովորութիւն ունէր պատերազմական գործողութեանց մասին իր առօրեայ զեկոյցները ընդհանրապէս վերջացնելու հետեւեալ պարբեր – րութիւնով .— « Ո՛չ մէկ նորութիւն ա – րեւմտեան ճակատին վրայ » :

Եւ սակայն թնդանօթը կ'որոտար դի – շեր – ցերեկ, օդանաւերը, զնդացիրներն ու ամէն կարգի զէնքերը մահ ու աւեր կը սփռէին երկուստեք ամէն վայրկեան, առանց զադարի :

Գերմանացի զինուոր մը՝ էրիխ Մարիա Ռէմարք, որ յարատեւ զարհուրանքի մթնոլորտի մը մէջ ապրած էր տարիներով, այդ դժոխային օրերու յիշատակը ան – մահացուց վէպով մը, որ ա՛յնքան մեծ ընդունելութիւն գտաւ ժամանակին եւ հայերէնի ալ թարգմանուեցաւ, իր յա – ւելուածով — «եոէբը» :

Այսօր նախադասութիւնը չըլլալով կա – րելի է ըսել՝ «ո՛չ մէկ նորութիւն արեւել – եան ճակատին վրայ» :

Եւ սակայն աշխարհի ճակատագիրը վարելու կոչուած պետանագէտները յա – րատեւ ճամբորդութեան մէջ են արեւ – մուտքէն արեւելք, յուսալով փոխոխու – թիւն մը մացնել կացութեան մէջ, որ ոչ միայն անստոյգ է, այլ եւ յղի՝ ծանր ա – նակնկալներով :

Ցոսթըր Տըլլըս անցեալ ամիս Եւրոպա դարձով պարզած էր ամերիկեան կառա – վարութեան տեսակէտը օրուան հրատապ հարցերուն, մասնաւորապէս Պերլինի եւ Գերմանիոյ կ'ենթիներուն մասին : Նպա – տակն էր միանգամ ընդ միշտ ապահովել – ցնել Անգլիան, Ֆրանսան եւ Դաշնակցա – յին Գերմանիան, որ Միացեալ Նահանգները մերձենան տրամաբանօրէն բանակցել խա – զաղութեան ընդհանուր դաշինքի մը շուրջ : Անշուշտ երբ անջատ դաշինք մը առորագրենք, անմիջապէս յետոյ մեր իրաւունքները պիտի տանք Փանքովի կառավարութեան» :

Խրուշչեւ չէ՞ւտեց թէ այդ քայլը պիտի առնեն այն ատեն՝ երբ ամէն յոյս կըտրեն, «պատերազմէն 14 տարի վերջ, ին – չո՞ւ խաղաղութեան դաշինք մը չունինք տակաւին » :

Խրուշչեւի կարծիքով կրթուիլ եւ Ա. – տլանտեան հանդիպում մը պէտք է ու – նենան՝ երկու Գերմանիաներու միջեւ համագործակցութիւն մը ստեղծելու հա – մար .

— Բայց երբ Ատլանտեան չուզէ ... հարցուց յանկարծ Իւլպրիխտ :

— Ահաւասիկ Ատլանտեանի տակաւ կոդ – մը, — բացագանչեց խորհրդային Վար – չապետը : Եթէ դրամատիրութիւնը զօրա – ւոր ըլլար՝ երկու Գերմանիաներու հա – մագործակցութենէն պիտի չվախնար : Ընդհակառակն . երջանիկ պիտի ըլլար որ ընկերվարական երկիր մը մարսելու առի – թը կը տրուի իրեն : Բայց կը թուի թէ ատամոքսը այլեւս չի կրնար տանիլ նման ճաշ մը ...» :

Ինչպէս կը տեսնուի, Ն. Միւնհեան Վարչապետը մեղմ լեզու մը կը գործա – ձէ : Թերթերը միշտ նոյն հարցումը կու տան .

— Մոսկուա կը նահանջէ՞ Արեւմուտքի վճռական դիրքին առջեւ :

Կարծիքները բաժնուած են այս ուղ –

Դիրքերը կը ճշդուին հետզհետէ :

Եթէ խաղաղութիւն կ'ուզես, վառօդդ չոր պահէ, կ'ըսէ ժողովրդական իմաստութիւնը :

Մաղթե՛նք որ ո՛չ ոք փորձուի արձակել առաջին զնդակը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ.- ՄԱՅԻՍ 27 ԸՍԻՆՔ, ԲԱՅՑ ԿՐՆԱՆՔ ԸՍԵԼ ՆԱԵԻ ՅՈՒՆԻՍ 27, ՅՈՒԼԻՍ 27...

ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԸՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԵՑԱԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Հինգշաբթի օր, Լայփցիկի տօնավաճառին մէջ տրուած պաշտօնական հացկե – րոյթի մը ընթացքին, Խրուշչեւ անակընկալօրէն անդրադարձաւ Պերլինի հար – ցին :

Ինչպէս կը դրեն թերթերը, ամէնէն ա – ւելի անակնկալի եկած են Արեւելեան Գերմանիոյ ղեկավարները՝ Իւլպրիխտ եւ Կրոթեվոլ : Ն. Միւնհեան վարչապետը քանի մը վայրկեան խօսած է միայն չա – րունակելով մեղմացման այն դիծը՝ ո – րուն կը հետեւի քանի մը օրէ ի վեր :

« Պերլինի համար աճապարելու ոչ մէկ պատճառ ունինք, բաւ Խրուշչեւ : Կ'ըսեն թէ վերջնագրի քաղաքականութիւն մը կը դործածենք, ճիշդ չէ : Ընինք թէ Մայիս 27ին մեր իրաւունքները պիտի յանձնենք Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութեան, եթէ այդ թուականէն առաջ լուրջ բանակցութիւններ չկսին : Մայիս 27 ըսինք, բայց կրնանք ըսել նաեւ Յունիս 27, Յուլիս 27... կամ աւելի ուշ : Ամէն պարագայի մէջ, Փոցտամի համաձայնութեամբ մեր առացած իրաւունքները պիտի տանք միայն՝ երբ խաղաղութեան դաշինք մը կնքուի երկու Գերմանիաներու հետ : Ա – րեւելեան Գերմանիոյ հետ Ն. Միւնհեանը խաղաղութեան անջատ դաշինք մը պիտի կնքէ այն ատեն՝ երբ Արեւմտեանները մերժեն տրամաբանօրէն բանակցիլ խա – ղաղութեան ընդհանուր դաշինքի մը շուրջ : Անշուշտ երբ անջատ դաշինք մը առորագրենք, անմիջապէս յետոյ մեր իրաւունքները պիտի տանք Փանքովի կառավարութեան» :

Խրուշչեւ չէ՞ւտեց թէ այդ քայլը պիտի առնեն այն ատեն՝ երբ ամէն յոյս կըտրեն, «պատերազմէն 14 տարի վերջ, ին – չո՞ւ խաղաղութեան դաշինք մը չունինք տակաւին » :

Խրուշչեւի կարծիքով կրթուիլ եւ Ա. – տլանտեան հանդիպում մը պէտք է ու – նենան՝ երկու Գերմանիաներու միջեւ համագործակցութիւն մը ստեղծելու հա – մար .

— Բայց երբ Ատլանտեանը չուզէ ... հարցուց յանկարծ Իւլպրիխտ :

— Ահաւասիկ Ատլանտեանի տակաւ կոդ – մը, — բացագանչեց խորհրդային Վար – չապետը : Եթէ դրամատիրութիւնը զօրա – ւոր ըլլար՝ երկու Գերմանիաներու հա – մագործակցութենէն պիտի չվախնար : Ընդհակառակն . երջանիկ պիտի ըլլար որ ընկերվարական երկիր մը մարսելու առի – թը կը տրուի իրեն : Բայց կը թուի թէ ատամոքսը այլեւս չի կրնար տանիլ նման ճաշ մը ...» :

Ինչպէս կը տեսնուի, Ն. Միւնհեան Վարչապետը մեղմ լեզու մը կը գործա – ձէ : Թերթերը միշտ նոյն հարցումը կու տան .

— Մոսկուա կը նահանջէ՞ Արեւմուտքի վճռական դիրքին առջեւ :

Կարծիքները բաժնուած են այս ուղ –

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԴԱՐԱՑԻ մէջ՝ Թուրքիա, Պարսկաստան եւ Փաքիստան զինուորական համաձայնագրեր ստորագրեցին Ամերիկայի հետ, ստորագրուած համաձայնագրերը երկողմանի են : Այսինքն մէկ կողմը՝ Ա – մերիկա, միւս կողմը Իրան, Փաքիստան, Թուրքիա : Փաքիստանի մայրաքաղաքին՝ Քարաչիի մէջ կը չէ՞տուի թէ այս համաձայնագրին ստորագրութեան գլխաւոր նպատակն է ապահովել Պարսկաստանը որ Արեւմուտքը կեցած է իր նեղ որեւէ յարձակողականի պարագային : Ն. Միւնհեանը իր կարգին դատապարտած էր արդէն Փաքիստանը որ դարձած է ամերիկեան զինուորական կայան մը : Մոսկուայի ձայնասփիւռը բուռն կերպով յարձակեցաւ նոր համաձայնագրին դէմ դայն ո – րակելով .— բաց դաշտ մը խաղաղասէր երկիրներու դէմ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ խորհրդարանը 138ի դէմ 347 ձայնով (երկու ձեռնպահ) վաւերացուց կիպրոսի համաձայնագիրը :

ԹԼԵՄՍԷՆԻ մօտ (Ալժերիա) երկու լրագրողներ մէկը ամերիկացի, մէկը դերմանացի, սպաննուեցան :

ԶՐՁԻԼի աղջիկը՝ Սարահ Լիվըրփուլի դատարանին կողմէ տուգանքի դատա – պարտուեցաւ զինուորութեան եւ անկար – գութեան համար՝ փողոցին մէջ :

ԼիԹԼ ՐՈՔի մէջ (Ամերիկա) սեւերու դպրոց մը կրակ առաւ եւ 21 երախաներ այրեցան :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ձայնասփիւռը չէ՞տեց թէ Ալպանիա կ'ուզէ խզել իր դիւանա – գիտական յարաբերութիւնները Եուկո – սլաւիոյ հետ : Պելկրատ աւելցուց , պա – տասխանելով Էնվէր Հոճայի մեղադրանքներուն, թէ Ալպանիոյ համաձայնաւար պա – րագլուխը ծանօթ է արդէն իրրեւ խորհր – դային գործիք Եուկոսլաւիոյ դէմ :

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ մէջ ոստիկանութիւնը յայտարարեց թէ անցեալ տարուան վերջը 16 անդամ ունեցող համաձայնավար խումբ մը բռնուած է : Առանց վրայ կ'աւելնան վերջերս ձերբակալուած 23 ուրիշ համայ – նավարներ : Բոլորը միասին պիտի դատուին :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ վարչապետ պիտի երթայ Յուլիսին ընդառաջելով Կոմունքայի հրա – ւէրին : Խրուշչեւ պիտի դլխաւորէ Ն. Մի – ութեան կառավարական եւ կուսակցական մէկ պատուիրակութիւնը : Հաւանական չէ սակայն հակառակ եղած յայտարարու – թեան որ Խրուշչեւ Վարչապետ երթայ Մարտ 10ին՝ Լեհաստանի համաձայնավար կուսակցութեան համագումարին ներկայ գտնուելու :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ մամուլը չատ դժգոհ է որ Ատլանտեանը – Ցը կոչ խօսակցութիւն – ները դադնի կը պահուին եւ այս առթիւ

դութեամբ : Ամէն պարագայի մէջ, Խրուշ – չեւի կողմէ կատարուած կարգ մը դի – ջումները կարելի չէ «տկարութիւն» որա – կել, ինչպէս կը չէ՞տեն կարգ մը լրա – գրողներ :

Հինգշաբթի օր Խրուշչեւ այցելեց Լայփցիկի տօնավաճառը : Ամբոխը հա – ւաքուած էր Վարչապետին չուրջ եւ կը հետեւէր անոր քայլերուն :

Առաջին տպիթով Խրուշչեւ այցելեց խորհրդային, չինական եւ գերմանական տաղաւարները :

Այդ միջոցին մարդ մը մօտեցաւ ի – րեն եւ ըսաւ .

— Մենք, Արեւմուտքի մէջ, խաղաղու – թիւն կ'ուզենք : Եկէ՛ք Արեւմտեան Գեր – մանիա՝ որպէսզի հասկնաք :

— Ո՛չ, պատասխանեց յանկարծ Խր – րուշչեւ, հոն չատ պաղ է : Բայց կը կար – ծեմ թէ կլիման չուտով պիտի բարելաւ – ուի : Նախ Լուսին գացինք, բայց հիմա

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ազդակէն կը տեղեկանանք որ քանի մը օրէն Պէյրութ կը ժամանեն Տէր եւ Տիկ. Ճորճ Մարտիկեան, ներկայ գտնուելու համար Համազգայինի « Մարտիկեան » թանգարանի բացման հանդիսութեան, որ տեղի պիտի ունենայ Մարտ 15ին, բարձր հովանաւորութեամբ Զարեհ Ա.ի, Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ :

Նոյն իրիկունը Պրիսթոլի պանդոկին մէջ ճաշ մը պիտի տրուի ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Մարտիկեաններու, կազմակերպուած Համազգայինի Կեդրոնական վարչութեան կողմէ :

×

Նոյն առթիւ Նիւ – Եորքէն կը տեղեկացնեն՝ « Ազդակ »ին, թէ Տէր եւ Տիկին Մարտիկեան Փետրուար 25ին օդի ճամբով մեկնած են դէպի Արեւելք : Առաջին առթիւ կը հանդիպին Գահիրէ, ապա Պէյրութ, Դամասկոս, Հալէպ, Պաղտատ եւ Թեհրան :

Եգիպտոսի մէջ Պ. Ճ. Մարտիկեան պիտի տեսնուի նախադահ Նասրի հետ , ապա պիտի անցնի Պէյրութ : Ծանօթ է որ Պ. Մարտիկեան Համազգայինին նուիրած է թանգարանի չէնքը եւ մօտ հարիւր նկար :

Պաղտատի մէջ Պ. Մարտիկեան պիտի տեսնուի Զօր. Քասըմի հետ :

կը պատապարակ Ֆրանսական նոր վար – չաձեւին վերաբերմունքը լրագրողներուն եւ լուսանկարիչներուն : Քոնրատ Ատե – նաուըր մեկնելէն առաջ, կայարանը, քանի մը վայրկեան խօսած է վարչապետ Տըլ – լըսի հետ : Ծանօթ է որ Գերմանիոյ վար – չապետը մոլի ընթերցող մըն է ոստիկա – նական վէպերու եւ հարց տուած է Տըլ – լըսի թէ արդեօ՞ք ինք ալ կը կարդար : Տըլլըսի ժխտական պատասխանին վրայ, Ատենաուըր ըսած է .— Բայց չատ սխո – փիչ ընթերցում մըն է՝ ոճրագործը միշտ պատժուած է : Եւ վերջապէս Ատենաուըր հետեւեալ հարցը տուած է .— Ինչո՞ւ ոս – տիկանական լաւագոյն վէպերը անգլիա – կան են : Բայց ոչ մէկ պատասխան ըլ – ուած է :

ՀԱՅ ՄԸ ԿՈՏՐԵՑ ՄԱՆՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԻՇԸ

Հայ փորագրիչ մը՝ Եդուարդ Ղազար – եան, մասնագիտացած է մանրագիտային դիրերու մէջ, կը հաղորդէն Մոսկուա – յէն : Արդարեւ, ան յաջողած է նամակ մը դրել մարդկային... մազի մը վրայ : Արեւելեան Գերմանիոյ ճարտարապետանե – րուն ուղղուած հետեւեալ տողերը կը կարդացուին մազին վրայ. «Եղբայրական ողջոյն գերմանացի ժողովուրդին՝ հայ ժողովուրդի կողմէ» : Խորհրդային մա – մուլի «Թաս» գործակալութեան համա – ձայն, Ղազարեան աւարտած է ուրիշ գործ մը .— Բաց գրքի մը երկու էջերուն վրայ, չինուած մետաղէ եւ աւելի փոքր քան մէկ սանթիմեթրը, հայկական ա – նանդութիւն մը փորագրած է ... նկարնե – րով : Նախապէս Ղազարեան պատրաս – տած էր երկրագունդ մը (չորս սանթի – մեթր) որուն վրայ կը տեսնուի՛ն հինդ ցամաքներն ու ովկիանոսները, չինուած՝ հինդ հազար քարերով : Երկրագունդին վրայ՝ «Սպուտնիկ» մը : Արձանագրու – թիւն մը. « Հայ ժողովուրդի ջերմ ող – ջոյնները՝ 21րդ համագումարին» : Այս նախադասութիւնը գրուած է ... երկու միլիմեթրի վրայ :

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՀԱՏՈՐԸ

— ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ —

Աւելի քան յիսուն տարիէ ի վեր Շ. Միսաքեանի առորագրութիւնը կ'երեւէր գրական արձակներու, բանաստեղծական փորձերու, հրապարակագրական մար-մնոյ եւ այլ գրութեանց վերջաւո-րութեան: Աւելի քան յիսուն տարի յե-տոյ, յետ մահու, — այս պարագան այ-լապէս թելադրական եւ յուզիչ — անոր հազար հազարաւոր մաքի արտադրու-թիւններէն հատաքածոյ մը կազմուած է, — Օրեր եւ ժամեր — որպէսզի մենակ-եաց ապատախտին եւ խստաբարոյ պա-պափարախօսին վաստակը յաւերժանայ, ձերբազատուելով վերջապէս իր կեանքին առանցքը կազմող լրագիրներու այն դէ-զերէն՝ որոնց մէջ իր յողնավաստակ մարմնին եւ յողնութիւն չճանչցող մաքին ուժն ու կորովը վատնեց յօդուտ իր ազ-գին զաւակներուն, մինչ խօսելով բար-ձրը, նուիրեալ հոգիով, բարոյական ան-խոցելի կեցուածքով մը՝ որուն հանդէպ, կը միտիմ, իրենց հոգիին լուսութեանը մէջ ըլլայ թէ դուրսը, յարգանք կը տա-ծեն իր գաղափարախօսութեան հակա-ռակորդներն անգամ, Հայաստան աշխար-հէն մինչեւ արտասահման

Իր մտերիմը, Շ. Նարդունին, անա-ռարկելի ներածականով մը կը ներկայա-ցնէ Շ. Միսաքեան մարդն ու գրագէտը, կուսակցականն ու մայրենիքի ախոյեան պաշտպանը, եւն.: Ցուզիչ է հաւատար-մութիւնը իրարու հանդէպ այս երկու մարդոց, որոնք տասնեակ ու տասնեակ տարիներ չարունակ ճղնեցան եւ աշխա-տեցան կողք կողքի, իրարու նեցուկ եւ իրարմով խանդավառ: այսպիսի օրինակ-ներ պատիւ կը բերեն ոչ միայն մարդ-արարածին՝ այլեւ հայ լրագրութեան, որ ներկայիս արտասահմանի մէջ գործող աղգապահպանման մեր ամէնէն հուժկու աղգակներէն մին է: Ունեցածնիս այս է. չունեցածնուս վրայ համակարծիք չգա-նուելն ալ՝ աւելորդ ժամավաճառութիւն: Կ'երեւակայէ՞ք Ֆրանսահայութիւնն ու Ֆրանսայի յարակից երկիրներուն մէջ հաստատուած Հայութիւնը առանց «Ցա-ռաջ»ի եա՝ ոչ: Որո՞ւ կը պարտինք չուրջ երեսունը հինգ տարիներէ ի վեր տեւող այս հրաչքի մը բնոյթ կրող յաղթութիւ-նը: Ըսենք ճշմարիտ եւ ազնիւ զգացման խօսքը.— Շ. Միսաքեանին: Միայն այս հաստատումը յարգանք եւ երախտագի-տութիւն կը պարտադրէ:

Յարգելով հանդերձ 668 մեծադիր էջե-րէ բաղկացած հատորը խմբագրող մարմ-նին տեսակէտը, որով փափաքած է ընտ-րողի բովանդակութիւն մը, ես նախամե-ծար պիտի համարէի, որ հանդուցեալին առաջին հատորը, կազմուած ըլլար ժա-մանակագրական կարգով, ապա, տարի-ներու ընթացքին լոյս ընծայելով երկրոր-դէն մինչեւ տասներորդը, ոչինչ դուրս ձգելով, որովհետեւ անոր գրչէն ելած որ եւ է նիւթ, իր բացատրութեան համա-ձայն, ոչ միայն «հոգի ունի»՝ այլեւ կ'արթնցնէ հետաքրքրութիւն եւ ապ-րուած կեանքի զգացում, որովհետեւ, կը չեչտեմ, « հոգի ունեցողէն » անկախ ի միջի այլոց ունի այլ բան մը, որ է հա-յասիրութեան եւ հայրենասիրութեան այն վազվոտկող կրակը՝ որ կը թելադրէ ներշնչելով, կը ձեւակերտէ միտքն ու հոգին՝ յուսադրելով եւ խանդավառելով, չմոռնալով ուսուցանել անդադրում:

Ընտրովի աշխատանքը, կը միտիմ, ձգելու էր ապագայ սերունդներուն, եթէ երբեք առոր հարկ նկատուէր ...:

Ինչո՞ւ Շ. Միսաքեանի մէջ հրապարա-կագիրը է նաեւ հարազատ դրագէտ մը: Նախ՝ անոր խմբագրականներուն կորը — ուածքին ճարտարութեամբ, ուր ընդհա-նուրն եւ մասնակին էական են միշտ եւ գիրար լրացնող, աւելորդաբանութիւնն ու հոռոմաբանութիւնը գործ չունին հոն, դուրս չպրտուած են բանէն եւ ողջմտու-թիւնէն, որոնց կոթնած կ'ապրին ու կը շնչեն գաղտնութիւնը, յատկատեսու-թիւնը, հեռատեսութենէն ծնունդ առած կշռադատութիւնը. նաեւ գաղափարներու եւ զգացմանց դաշնաթաւալ ընթացքով եւ զուգորդութեամբ, արտայայտութեան կորովով եւ անմիջականութեամբ, պատ-ճառաբանութեանց, վերլուծումի եւ հա-դարութեանց սեղմումով եւ նժարով, չմոռնալ հրքի եւ բոցավեզու կչտամբանքի

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Միլովան ձիլաս գրած էր դիրք մը, նոր դասակարգը, եւ գաղանի՝ յաջողած գայն փոխանցել արտասահման: Նոր դա-սակարգը նախ տպուեցաւ Միացեալ Նա-հանգներու մէջ, այնուհետեւ Թարգման-ուելու համար բազմաթիւ լեզուներու: Պելգրատի թերթերը սուր քննադատու-թիւններ ըրին եւ աշխատեցան ամէն գնով նսեմացնել անոր արժէքը: Ձիլաս գործ-եալ դատարան կանչուեցաւ եւ կրկին դատապարտուեցաւ՝ վեց տարուան բան-տարկութեան:

Ահաւասի՛կ ճակատագիրը մարդու մը, որ համայնավարութեան ամէնէն փայ-լուն դեկավարներէն մէկն էր: Եուկոսլա-վիա եւ Յ. Միութիւն սարսափի մատ-նուեցան անոր գրքին առթիւ: Արդարեւ, այս բռնատիրութիւնը կը սարսափի ո՛չ թէ եկեղեցիէն կամ արտաքին ուժերէ, այլ՝ իր վարչակարգէն յուսախաբ բան-ուորներէն ու համայնավար պարագլուխ-ներէն:

Ձիլասի Նոր դասակարգը նոր դարա-գլուխ մը բացաւ պատմութեան մէջ: Ո՛չ ոք կրնար այնքան փաստացի եւ տրա-մաբանական տուեալներով ցոյց տալ հա-մայնավարութեան անխուսափելի վախ-ճանը, որքան՝ համայնավարութեան հը-մուտ այս մասնագէտը:

Իշխանութիւնը իր ձեռքերուն մէջ պա-հելու համար միջոցներու մէջ խորութիւն չգնող դեկավար դասակարգին էութիւնը պարզելով, դրքին հեղինակը կը ներկա-յացնէ համայնավարութեան բնական սը-նանկութիւնը, — զաղափարական եւ գործնական դեռիններու վրայ հաւասա-րապէս:

Մարքսի վարդապետութեան հետեւորդ հռչակելով իրենք զիրենք, համայնավար դեկավարները հեռացած են անկէ, գըլ-խաւոր պիծերու մէջ: Մարքսի անունը պահելով, հնարած են սկզբունքներ, որ դոյութիւն անգամ չունին Էնգելսի եւ Մարքսի գործերուն մէջ: Ընկերվարու-թեան այս մեծ տեսաբաններուն գաղա-փարներն անգամ սխալ մեկնաբանուած են:

Ըլլալով միաժամանակ գիտուն, տըն-տեսագէտ եւ ընկերաբան, Մարքս յաւակ-նութիւնը չունէր իր վարդապետութիւնը կատարեալ հռչակելու: Իր փիլիսոփա-յութեան մեծութիւնը կը պարզուի նաեւ անով՝ որ չէր պնդեր գաղափարական կէ-տին վրայ, մինչեւ իսկ գրելով.— Մէկ բան իրականութիւն է, որ ես մարքսիստ չեմ ...:

Ընդհակառակն, համայնավարները,— Լենին, Սթալին, — գաղափարական կէ-տին վրայ ծանրացան առաւելապէս, փո-խանակ գիտական փնտռտուքներ կատա-րելու:

Փոխանակ ընկերային պայմաններուն յարմարելու՝ փորձեցին պայմանները յարմարցնել գաղափարին: Կեդրոնաձիգ դրութիւն մը ստեղծեցին բոլոր ճակատ-ներու վրայ:

Ձիլաս ,— հաւատաւոր համայնավարի եւ անարդարութեան դէմ ըմբոստացած մարդու վերլուծող գրիչը ,— բռնատի-րական մեքենան իր բոլոր կողմերով կը ներկայացնէ՝ հիմնաւորելով իր տեսա-կէտները:

Ուշագրաւ է պարագայ մը, յեղափո-խութիւնը: Մարքս կ'ընդունի որ դրամա-տիրութենէն ընկերվարութիւն փոխան-ցումը պէտք է ըլլայ յեղափոխութեամբ: Բանուորները զինեալ բախումներով պէտք է տապալեն դրամատիրութեան մենա-շնորհը:

Այսուհանդերձ, Մարքս չի մտածեր թէ զինեալ կռիւները անհրաժեշտ են ամէն տեղ: Կը յիշէ երկիրներ, ուր պէտք է խուսափիլ զինեալ բախումներէ եւ նոյն-իսկ՝ արգելք հանդիսանալ նման արկա-ծախնդրութեանց (Միացեալ Նահանգներ, Անգլիա, Հոլանտա եւն.): Ընդհակառա-կըն, թերաճ ու յետամնաց երկիրներու մէջ սկզբունքը պէտք է կիրարկել:

Բայց որքան բան փոխուած է այդ օրե-րէն մինչեւ այսօր: «Անգլիոյ պատմու-թեան » մէջ Անարէ Մորուա անդրադառ-նալով Էնգելսի առաջին ուսումնասիրու-թեան, կը գրէ.— Էնգելս, 1844ին Ման-չեսթր այցելելով 350·000 բանուորներու թշուառութիւնը տեսաւ: Հանքերու մէջ՝ կիսամերկ կիներ գրաստներու տեղ կը գործածուէին:

Եթէ այսօր Էնգելս ապրէր, պիտի տես-նէր թէ շատ բան փոխուած է Անգլիոյ մէջ, բայց պիտի հաստատէր շատ աւելի ահռելի թշուառութիւն մը Ռուսիոյ, Պալքաններու, Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ:

Հակառակ այս իրողութեան, Լենին կ'անտեսէ Մարքսի սկզբունքները՝ զինեալ բախումներու անհրաժեշտութիւնը ընդ-հանրացնելով: Յորհրդային կարգերու հիմնադրին կարծիքով, ամէն երկրի մէջ զէնքով պէտք է տապալել դրամատիրու-թիւնը:

Լենինի հետեւելով, համայնավար դրե-թէ բոլոր տեսաբանները յեղափոխութիւն կ'երազեն Անգլիոյ եւ Ամերիկայի նման տնտեսապէս յառաջադէմ երկիրներու մէջ, առանց մտածելու որ այդ զինեալ յեղափոխութիւնը ծայր կրնայ տալ թըշ-ուառութեան մէջ հիւծող ... խորհրդա-յին բանուորներու կողմէ:

Գալով Համայնավարներու կողմէ ղե-կավարուած յեղափոխութիւններուն , պատմութիւնը ցոյց տուաւ որ անոնք օգտուեցան ուրիշ ուժերու պայքարէն ,— նոյնպէս ուղղուած օրուան վարչակարգին դէմ: Ասոր լաւագոյն փաստը՝ Ռուսիա, ուր հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը երբ ծագեցաւ, համայնավար կուսակցու-թիւնը առանձին չէր: Ցարական վարչա-կարգին դէմ կռուողները ամէն խաւէ մարդիկ էին: Թիւերը շատ բան կ'ըսեն այս ուղղութեամբ: Հոկտեմբերեան յե-ղափոխութեան չրջանին համայնավար կուսակցութիւնը ութսուն հազար անդամ ունէր Ռուսիոյ մէջ: Եուկոսլաւիոյ մէջ 1941ին երբ յեղափոխութիւնը ծագեցաւ՝ տասը հազար համայնավար կար միայն:

Այնուհետեւ յեղափոխութիւնները անխու-սափելի են ազգերու կեանքին մէջ: Բայց յեղափոխութեանց դրօշակիր հռչակելով իրենք զիրենք՝ համայնավարները իրա-կանութիւնը կը չփոթեն պատրանքին հետ: Երբեք չեն ըսեր թէ պատահարար հաստատուեցան իշխանութեան դլուխ (Ռուսիոյ մէջ): Եւ բնական է այս պա-րագան, քանի որ այնքան քիչ անգամներ կուսակցութիւն մը չէր կրնար մտա-ծել յեղափոխութեան մը մասին, — տը-րամաբանօրէն՝ ապահով չըլլալով իր յաղթանակին վրայ:

Ո՛չ միայն չեն ըսեր այս պարագան , այլ, ռուս եւ եուկոսլաւ պատմաբանները յեղափոխութեան ծրագիրն ու գործա-դրութիւնը կը վերագրեն «պարախա»յին:

Միլովան ձիլաս ապառիչ փաստը կու-տայ այս իրողութեան: Արդարեւ, 1917 Յունուարին, Փետրուարեան յեղափո-խութենէն ամիս մը եւ Հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն տասը ամիս առաջ, Ցուիցերիոյ ընկերվարական երիտա-սարդներու համագումարին խօսելով Լե-նին կը յայտարարէր.— Մենք, տարիքոտ սերունդը, պիտի չապրինք գուցէ այն-բան՝ տեսնելու համար վճռական կռիւ-ները եւ յեղափոխութիւնը: Բայց ես կը կարծեմ թէ վստահօրէն կրնամ յայտնել այն յոյսը, որ երիտասարդութիւնը, ներ-կայիս Ցուիցերիոյ եւ բովանդակ աշխար-հի մէջ ընկերվարական հոյակապ շար-ժումին յառաջապահ՝ պիտի դեկավարէ պայքարը եւ յաղթական դուրս պիտի ել-լէ աշխատաւորներու յեղափոխութենէն:

Հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն մի-այն 10 ամիս առաջ...

Արդ, ինչպէ՞ս կարելի է ըսել թէ Լենին (կամ ուրիշներ) ի վիճակի էր նախատե-սելու 1917ի յեղափոխութիւնը եւ անոր արդիւնքները, որոնք կը պահանջեն եր-կարատեւ ուսումնասիրութիւն, պատ-րաստութիւն, ծրագիր:

1917ին համայնավարները երազի մէջ էին տակաւին, — ինչպէս կը պարզուի « տարիքոտ» Լենինի խօսքերէն, — կը հաւատային թէ աշխատաւորական յեղա-փոխութիւն մը պիտի ծագէր, բայց ... չատ ուշ :

Քանիցս կրկնուած է թէ ռուսական յե-ղափոխութեան պարզ մասնակիցներ եղած են համայնավարները, առիթէն օգտուե-լով՝ այդ յեղափոխութեան բուն դեկա-վարները, — ոչ համայնավար ,— մաք-րագործելու համար :

Ըլլալով պատահականութեան ար-դիւնք՝ համայնավարներու կողմէ հաս-տատուած «զողցուած» վարչակարգը ըս-կիզբէն իսկ անկազմակերպ բնոյթ ունէր պատեհապաշտի մը դեկավարութեան ներքեւ եւ մարքսեան տեսութիւններու խաթարումով: Սխալը չարունակուեցաւ: Զարգացաւ տնտեսական, վարչական, դը-րական, պիտական եւն. մարդերու մէջ , հասնելու համար դեկավար նոր դասա-կարգի եւ ճնշուած բանուորական դասա-կարգի մը:

Համայնավարները կը հոլովին «դասա-կարգի պայքար»ը, առանց անդրադառ-նալու որ իրենց քաղաքականութիւնները իսկ երկիրներուն մէջ ստեղծած է դասա-կարգերու չատ աւելի խուլ պայքար մը՝ քան Արեւմուտքի մէջ :

×

Հրատարակուեցան նաեւ Միլովան ձի-լասի յուշերը: Բանաստեղծական չունչով մը գրուած, ընկերաբան — տնտեսագէտ այս մարդուն էջերը ցոյց կուտան թէ մարդ ինչպէս ըմբոստ կը դառնայ :

Նոր դասակարգին արդի համայնավա-րութեան վերաբերեալ բաժինը ձգելով այլ առիթի, իրրեւ թերթօն պիտի հրատարա-կենք ձիլասի յուշերը, ուր կը տեսնենք թէ ինչպէս համայնավար դարձած են մարդիկ, նոյնիսկ հրաժարելով իրենց կո-չումէն :

Բայց եւ այնպէս «ինչպէս ըմբոստ կը դառնան » ընդհանուր խորագրին ներքեւ տրուելիք էջերուն մէջ կը տեսնենք ու կը ճանչնանք հոգին այն մարդուն՝ որ այսօր բանտարկուած է, որովհետեւ կը մտածէր թէ ազատութիւնն ու մարդկային արժա-նապատուութիւնը պաշտպանելու միակ միջոցը՝ համայնավարութիւնն է ...:

Ա. Պ.

ԿՑԱԾԵՔ

Ի. ՀԱՏՍՈՒ

Փ.

ՏՈՂՈՒ

Ընթերք, որուն պատկերն ալ կը տրուի այս թիւին մէջ, պատմական մը ակնարկ մըն է միայն, որ կը վերաբերի Հայ Ժողովուրդի ներքին կեանքին մէկ կարեւոր շրջանին, երբ ան կը գտնուէր Պարսից Լուծին տակ, եւ ուր կը տեսնենք, թէ ինչպէս հայ ազգը, ի հարկէ, ոչ միայն կը պայքարէր իր գոյութեան համար, այլ նաեւ կը ջանար ինքզինքը ազատել օտար լուծէն։ Ասիկա կը կազմէ հայ ազգի պատմութեան ամենէն փառաւոր էջերէն մին, որ ցարդ ոչ ոքի ուշադրութիւնը գրաւած է, եւ ոչ ոք ալ զայն ուսումնասիրած է։ Ուստի, ինչպէս ըսինք, ներկայ ընթերքը կը ներկայացնէ միայն ակնարկ մը, որ ամենեւին չի հաւակնիր ամբողջական պատկեր մը ըլլալ։

— Ո՞ւր է Տէրը, որ մեզ կ'ազատէ,— կ'ըսէին հոն։

— Նաւասարդ մի արտոյտ ,— պատասխանեց Տէրը, երեսը խաչելութեան— եւ « փրկիր » եմ։

— փրկելէ ետք կ'երթա՞ն եւ ,— փրկիչ կ'երեսի նաեւ ։

— Ո՛չ, կ'երթան ու կը մեռնին ։

Ասոնք էին Տէրոջ խօսքերը, որոնք կը հնչէին Գողգոթայի վրայ։ Ո՛չ ոք կրնար ըմբռնել անոնց իմաստը, եւ ոչ ոք կրնար հասկնալ, թէ ինչո՞ւ Տէրը կը խօսէր այդ կերպով։ Ամէնքն ալ կը կարծէին, թէ Տէրը կը մեռնէր, որպէսզի ազատէր իր հոգին։

Բայց Տէրը կը մեռնէր, որպէսզի ազատէր ոչ միայն իր հոգին, այլ նաեւ ամբողջ մարդկութեան հոգին։ Ան կը մեռնէր, որպէսզի ազատէր մարդկութիւնը մեղքերէն եւ անոր հետեւանքներէն։ Ան կը մեռնէր, որպէսզի մարդկութիւնը ազատէր մահէն եւ դժոխքէն։

Ահա թէ ինչո՛ւ Տէրը կ'ըսէր, թէ ինք կը մեռնի փրկելու համար ոչ միայն իր հոգին, այլ նաեւ ուրիշներուն հոգիները։

Ինքնին հասկնալի է, որ Տէրոջ խօսքերը չէին կրնար հասկնալ ոչ ոք։ Ասոնք կը մնային անհասկնալի, մինչեւ որ Տէրը յարութիւն առնէր։

Ուրբաթ օրուան ամբողջ ցերեկը Տէրը կը մնար խաչին վրայ։ Ան կը տառապէր, կը տանջուէր, կը մեռնէր։ Ամբողջ ցերեկը

երկիր վերադարձած ենք ...:

Ուրբաթ օրն ալ Խրուշչեւ պիտի յայտ – կացնէր տապալարներու այցելութեան : Իսկ կիրակի օր խորհրդակցութիւն մը պիտի ունենայ համաձնաժողով երեք եր – կիրներու վարչապետներուն հետ. Կրոթ – վոլ (Արեւելեան Գերմանիա), Կոմուլքա (Լեհաստան), Նովոնթի (Զեխոսլովա – քիա): Ինչպէս ծանօթ է, այս երեք եր – կիրները ուղղակի շահագրգռուած են գերմանական հարցին հետ :

Համաձնաժողով չորս վարչապետներու կիրակի օրուան ժողովին վայրը տակաւին չէ ճշդուած :

× Նախագահ Այզընհաուըր Սպիտակ Տան մէջ քաղաքական եւ պինուորական իր խորհրդականներուն հետ ժողով մը ըու – մարեց գերմանական հարցին չուրջ :

Ուշագրաւ է այս ժողովը, որ տեւեց մօտ երկու ժամ : –

Միւս կողմէ, հաւանական է այլեւս որ Ամերիկայի, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ա – րեւմտեան Գերմանիոյ Արտաքին նախա – րարները ժողով մը ունենան Ուաշինկ – թընի մէջ, Աւլանտեան Խորհուրդի ժո – ղովէն առաջ :

Սպիտակ Տան հրաւիրուելուն նաեւ Ա – մերիկայի դեմոկրատ եւ հանրապետական պարագլուխները՝ միջազգային ներկայ կացութեան չուրջ խորհրդակցելու հա – մար :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կրընոպլէն ամն Պ. Տօղիկեանի մահ – ուան առթով, փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Փարիզի Մշակոյթի Տան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի վարչութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Ձերմակեա – նէ ի նպաստ իր ղպրոցին :

×

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, զանազան տուիչներով.—

Պ. Նուրհան Փափազեան հազար Ֆր., փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Հայ – կուհի Գիւլպենկեանի մահուան առթիւ Պ. Պօյանճեան հազար ֆրանք, Տիկին Տր լա Պլանչրթէ (ծնեալ Մաթոսեան) հազար ֆրանք, Պ. Պ. Աստուածատուր Հարկնց հազար Ֆր., Օննիկ Հորթունճեան հա – զար Ֆրանք :

Տիկին Քէօլէեան ևսթէր երկու հազար Ֆրանք ծերանոցներուն համար, Տէր եւ Տիկին Հայրապետեան հինգ հազար Ֆր. ծերանոցներուն համար, Պ. Թուղթաբեան հազար Ֆրանք ծերանոցներուն համար : Պ. Զարիբեան չորս հազար Ֆրանք :

ՆՈՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը չնոր – հակալութեամբ ստացած է « Ազատ Հա – յաստան » Միութենէն 2500 Ֆրանք, օգա – փոխութեան կայանին Հինքին համար :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը
Առնուվիլի մէջ
ՄԱՐՏ 15ԻՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻԶԻՆԴԻ ԱՌԹԻՒ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30
PAVILLON DAUPHINE

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Մարտ 28 եւ 29
Լիոն (28), Մարսէյլ (29)
փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

×

Թոքաբոյ Հայր. եւ Բոնի սու Պուայի միացեալ հանդէսը 4 Ապրիլ, Շաբաթ գի – շեր :

×

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանին սա – նուհիներու գեղարուեստական ցերեկոյ – թը Ապրիլ 19ին, Սալ Շօփէնի սրահին մէջ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐԸ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւ – նը տեղի պիտի ունենայ 7 Մարտ, Շա – բաթ գիշեր, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ,

17, Rue Bleue

ԴԱՍԱԽՕՍ Պ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝
ԹԱՏՐՈՆԻ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻՆԵՐԸ
(Հեղինակը, դերուսոյցը, դերասանը, եւ ներկայ հասարակութիւնը):

Դասախօսութեան սկիզբը հայկական նուագ եւ թէյի սպասարկութիւն :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26– ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մաղընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանեը):

Նախաձեռնութեամբ Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն :

ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ
ՈՂՔ. ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ
Ծիշատակին յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է :

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ Սիթօ, Փարիզ:

Հովանաւորութեամբ Գերաչնորհ Սե – րովբէ եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Խօսք պիտի առնեն ծանօթ հնագէտ Փրօֆ. Ռավէնեաք եւ ուրիշներ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն յարգել իր յիշատակը եւ ներկայ ընդու – նիլ իբր հրաւէր :

Մուտքը ազատ է :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, Շաբաթ (7 Մարտ), ժամը 21ին :

Ղեկավարութեամբ Պ. ՆԱԲՈԼԻՈՆ ՍԱՐ – ԳԻՍԵԱՆի :

Կարտանի Նոր Սերունդի Թատերա – խումբը կը բեմադրէ՝

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

Զուարթ օփերէթ

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ
Այս կիրակի առաւօտ, Արեւագալի ա – րարողութիւն : Երգեցողութիւնը կը ղե – կավարէ Երաժշտապետ Պ. Նշան Սեր – գոյեան :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Վաստակաւորականի հերոսամարտին 44րդ տարեդարձը Տէսինի մէջ, Շաբաթ, Ապ – րիլ 11ին :

PENSION DE FAMILLE
AVEC CONFORT
M. O. AVAKIANTZ
52, Grand'rue
Moncerf (S. et M.)
Tél.: 57
pour retraités, convalescents, repos
téléphonner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

28ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կազմակերպուած Շրջանին երէցներու, Արենոյշներու, Արիներու եւ Դայլիկներու կողմէ, եւ մասնակցութեամբ Ֆրանսական եւ օտար սկաուտական կազմակերպու – թեանց :

Կիրակի, Մարտ 8, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին :

Centre Marcelin Berthelot
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7
Métro : Invalides

Հայկական պարեր եւ երգեր, սկաու – տական կեանքէ ներկայացումներ եւ խաղեր :

Կը ներկայացուի Ֆրանսերէն՝
« ԾԱԽՈՒ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ »
Զաւեշտը եւ հայերէն՝
« ԱՆԶՐԵՒՈՑ ԳԻՇԵՐ ՄԸ
եւ «ՓՐՕՖԷՍՍԻՕՐԻՆ ԳԻՒՏԸ »
կատակերգութիւնը Արիներու եւ Արե – նոյշներու կողմէ :

Առաջին անգամ ըլլալով «Պարսկական պազարին մէջ», պալէ սկաուտներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ :

Ցուցադրութիւն, պիւֆէ:

Մուտք 500 եւ 300 ֆրանք:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ
ՊՈՒՏՈՒՑԻ ՄԷՋ
Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Պու – տուլի մասնաճիւղի :

Այս կիրակի ժամը 3·30ին կղերական – ներու սրահը, Րիւ տէ Պահիւթիէ :

Նախագահութեամբ ընկերուհի՝
ՍԻՐՈՒԻՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆի
ճոխ յայտագիր :

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն. դիմախօսութիւն եւ « 48 ՕԵԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ »
կատակերգութիւն երկու արար :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վար – ժարանի աշակերտութեան կողմէ :
Ապրիլ 3, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին
Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 5ին :

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie
Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին
ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
(Դաշնակահար)
Ցայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻՋՕՆԻ, ՊԼԹՕ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :
Տոմսերու գին.— 300էն 1000 Ֆրանք :
Դիմել սրահը եւ Տիւրանին :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ
59, AVENUE FOCH, PARIS
Բաց է կիրակի օրերը ժամը 13էն 16
Մուտքը ձրի է :

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ
ԸՆԿԵՐԱՇԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻՒ
Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ : Հովանաւորութեամբ Աճի կոմիտէի :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ :

Կը նախագահէ Նոր Սերունդի ներկա – յացուցիչը :

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբ – երգ, արտասանութիւն, նուագ, հայ – կական եւ եւրոպական պարեր :

Առատ կերուխում :

Մուտքը ազատ է :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վալանսի Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի կողմէ :

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին:

Ահարոնեան ակումբը :

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ–ՄԻՐՋԻ (Լիոնէն)

Գեղարուեստական բաժին, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, պան – դան անակնկալներ :

ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է:

×

ՍԷն ԼՈՒԻ ՄԷՋ (ՄԱՐՍԷՅԼ)
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21·30ին, տեղւոյս Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ կից սրա – հին մէջ:

Մուտքը ազատ է :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ուսանողական Միութեան ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ :

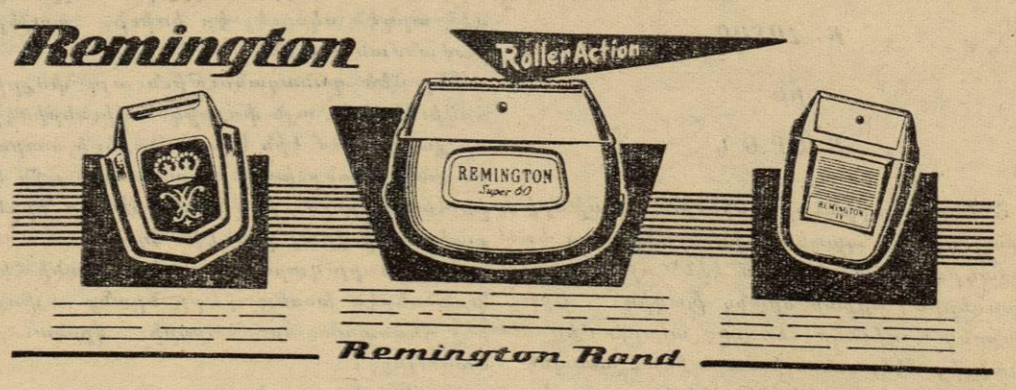
Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ օր ժամը 15·30ին, ընկերուհի Աղնիւ Գա – զազեանի բնակարանը, 6 Րիւ Սէն Սիւլ – փիս, մեթրօ՝ Օտէօն : Խիստ կարեւոր օ – րակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկա – յութիւնը անհրաժեշտ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի ընկե – րուհիները այս երկուշաբթի ժամը երե – քին, Հայկ. դպրոցին մէջ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ռա – սումնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսիի Արիմեան վարժարանի սը – րահը: Կը խնդրուի անդամներէն եւ հայ – րենակիցներէն առիպողաբար ներկայ գտ – նուիլ: Օրակարգ.— Ա.) Տարեկան նիւթա – կան եւ բարոյական համարատուութիւն : Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՄԸ ՋԱՏԻԿԻՆ
(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ա Մ Է Ն Է Ն —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾՔ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն
մատչելի ՄՕԴԷԼ մը
Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց
ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ԿԻՐԱԿԻ
8
ՄԱՐՏ
DIMANCHE
8 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8339 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4240

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ե՞ՐԲ ՊԻՏԻ ԶԳԱՍՏԱՆԱՆ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ամենօրը վերջին երեք տարիներու ընթացքին յարաճուն վերելք արձանագրեց՝ շնորհիւ ազգընտիր Կաթողիկոս Վեհ· Տ·Տ· Զարեհ Ա·ի, Լիբանանի ժրաջան առաջնորդ եւ կաթողիկոսական նուիրակ Գեր· Խորէն Արք· Բարոյեանի եւ երիտասարդ ու հայրենանուէր մխիթարեաններու միահամուռ, անչահախնդիր ջանքերուն: Ու նաեւ՝ շնորհիւ ամբողջ Հայութեան անվերապահ աջակցութեան :

Ի՞նչ պիտի անցան գայն նուիրական անձ – կութեան ենթարկելու համար կատար – ուած փորձերը : Ազատատենչ հայ ժողո – վուրդը իր ինքնարուխ նուէրներով չա – ռաչուն ապտակ մը տուաւ բարեսիրական ծանօթ « Մխիթեան » , որ տարիներէ ի վեր Կիլիկեան Ամառին յատկացուցած օ – ժանդակութիւնը զազրեցնելով, կը յու – սար նեղ դրութեան մատնել զայն :

« Հայրատասխանատուր» եւ «Լիմմիածնատուր » կեղծ պիտակներուն տեւ թաքնուած մութ տարրերը Սուրիոյ եւ Լիբանանի հա – յութեան մէկ մասը Անթիլիասի դէմ դր – դռելով, կ'ներազդին բարոյապէս վարկա – բեկել զայն: Այդ նպատակին հասնելու համար իրենց մսխած միլիոնները յօդս ցնդեցան :

Կիլիկեան բազմադարեան Ամառոր այսօր առաւել քան երբեք բարգաւաճ վիճակ մը կը ներկայացնէ : Ոչ միայն ամուր ու ա – պահով հիմերու վրայ դրուած է իր նիւ – թականը, այլ բարոյական հմայքը նա – խանձելի ըլլալու աստիճան բարձր է :

Լիբանանէն, Սուրիայէն եւ Կիպրոսէն վերջ, ներկայիս իր հովանիին տակ մտած են հիւսիսային Ամերիկայի ազգա – յին թեմը, Ցունաստանն ու Պարսկաստա – նի երեք թեմերը :

Դպրեվանքը զարճած է անկարան մը , ուսկից ամէն տարի դուրս կուգան զար – դացած եկեղեցականներ եւ ուսուցիչներ :

Այնքան կարճ ժամանակի մէջ ա՛յքան յաջողութիւն քունը վախցուցած է հա – կաղաչնակցական խմբակին, որ Անթի – լիասի այս աննախընթաց նուաճումները կը նկատէ պարտութիւն մը իրեն համար :

Ու չար նախանձէ ղրդեալ, երեք տարիէ ի վեր ամէն կարգի սաարանքներու կը դիմէ՝ կաթողիկոսարանը վարկաբեկե – լու եւ հայութիւնը պառակտելու համար :

« Անկախ Համայնք»ի հերձուածին աս – պէնները հակառակ երեք տարիէ ի վեր իրենց կրած ձախողանքներուն, կը յամա – ռին դաւեր նիւթել՝ ապաւինած Մայր Ա – թոռի անվերապահ աջակցութեան վրայ :

Իրենց կորսուած դաշին համար պաշ – պանները կը փնտռեն օտարներու մէջ : Օ – տար մամուլին սեփականութիւնը կը դարձնեն հայութեան ներքին խնդիրները, յուսալով որ պիտի կրնան մոլորեցնել հանրային կարծիքը :

« Անկախ Համայնք»ը եւ «հակաթոռ կաթողիկոսութիւն»ը ճանչցնելու համար ցարդ իրենց կատարած փորձերը յաջողած չըլլալով, այս անգամ նոր ձեռնարկներ կատարեր են :

Պէյրութի ռամկավար թևրթը փոխանակ քաջութիւնն ունենալու կատարուած նոր դիմումին «լրատուութիւնը» ինքը կատա – րելու, զայն թարգմանարար կ'առնէ տես – ւոյն « Պէյրութ էլ – Մէսէ» արաբերէն իրիկնաթերթէն (Զարթօնք, 12 Փետր·) :

Ըստ այդ « լրատուութեան », Արաբա – կան Միացեալ Հանրապետութեան դես – պան Զօր· Ապտէլհամիտ Ղալէպ ընդու – ներ է «Դաշնակ կուսակցութեան հակա – ռակորդ պատուիրակութիւն մը, որ կը ներկայացնէր Հինչակ եւ Ռամկավար – Ազատական կուսակցութիւնները : Հայկ· պատուիրակութիւնը առաջարկեց դեսպա – նին , որ Հայ Ուղղափառ կաթողիկոսու – թիւն մը հիմնուի Դամասկոսի մէջ» :

Արաբերէն թերթը հայկական պղտոր

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ - ՎԻՆՕԿՐԱՏՈՎ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՆԻՒԹԸ՝ ՊԵՐԼԻՆ

Ուրբաթ օր Էլիզէի մէջ Նախագահ Տը Կոլ ընդունեցաւ Փարիզի խորհրդային դեսպանը՝ Վինոկրատով, որուն հետ մօտ մէկ ժամ խօսակցեցաւ :

Վինոկրատով ճչդած է իր կառավա – րութեան պերճը՝ Պերլինի եւ ընդհանրա – պէս գերմանական հարցին մէջ: Դեսպանը պատասխանեց նաեւ Տը Կոլի պահանջած կարգ մը լուսաբանութիւններուն, որմէ ետք Հանրապետութեան Նախագահը ներ – կայացուցած է Ֆրանսական տեսակէտը, աւելցնելով թէ Փարիզի կառավարութիւ – նը վճռական է :

Վարչապետ Ադենաուերի հետ խորհր – դակցելէ յետոյ եւ յառաջիկայ երեքշաբ – թի Մաքմիլլընի հետ ունենալիք հանդի – պումէն առաջ, Վինոկրատովի հետ ունե – ցած խօսակցութիւնը թոյլ տուաւ որ Նա – խագահ Տը Կոլ իր անձնական կարծիքը կազմէ գերմանական հարցով չհապըդտ – ուած երկիրներու որդեգրած ուղղութեան մասին :

Վինոկրատով, որ մասնակցած էր հա – մաժողովը կուսակցութեան 21րդ համա – գումարին, երկարօրէն բացատրած է իր կառավարութեան մտահոգութիւնները, որմէ ետք խօսած է համաձուլարի որոշումներուն, եւ մասնաւորապէս տըն – տեսական ծրագրին մասին :

Լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, Վինոկրատովի առաջարկով տեղի ունե – ցած այս հանդիպումը շատ կարեւոր էր: Երկու կողմերն ալ իրենց կարծիքները յայտնեցին՝ հրատապ հարցերու մասին :

Հակառակ չըլյան ընդդ ղրոյցներուն՝ խորհրդային դեսպանը ոչ մէկ յուշագիր կամ նամակ յանձնեց Նախագահին: Ար – րուչչեւ – Տը Կոլ հանդիպումի մը մասին խօսք չեղաւ: Ֆրանքեւխորհրդային ոչ – յարձակողական դաշինքի մը առաջարկ ալ չկատարուեցաւ :

Այս խօսակցութիւններուն կը մասնակ – ցէր Վինոկրատովի խորհրդականը՝ Վա – սիմիր Էրոֆեւ :

Տամինիք Փատօ, «Լ'Օրոր»ի մէջ խօսե – լով այս հանդիպումին մասին, կը գրէ թէ Վինոկրատով – Տը Կոլ խօսակցութիւննե – րը կը փաստեն որ Ֆրանսայի վարկը բարձրացած է Մոսկուայի մէջ, ուր կ'ան – դրադառնան այն կարեւոր դերին՝ որ Ֆրանսա կը խաղայ միջազգային ներկայ

աղբիւրէ իրեն հաղորդուած կարգ մը սուտ ու սխալ տեղեկութիւններ տալէ վերջ, կ'աւելցնէ որ իրը թէ Լիբանանի նախագահ Զօր· Շեհապ իր տունը հրաւի – րեր է հնչակ եւ ռամկավար կուսակցու – թեանց ներկայացուցիչները եւ պահան – ջած անոնցմէ, որ մանրամասնօրէն բա – ցատրեն խնդրին էութիւնը իրեն եւ կա – ռավարութեան »:

Կ'ըսէ նաեւ թէ Լիբանանի Հայերը յու – շագիր մը յանձներ են դեսպան Ղալէպին՝ պահանջելով «կիլիկիոյ կաթողիկոսական Ամառին վերջնական հաստատումը Դա – մասկոսի մէջ» եւ ճանաչումը Պաղ Արք· Աջապահեանի իբրեւ տեղապահ այդ Ա – թոռին :

Կը տեսնուի ուրեմն, որ հնչակ, ռամ – կավար եւ համայնավար կը շարունակեն արիւն պղտորել եւ խորացնել «երկփեղ – կում»ը երկրի մը մէջ, ուր Հայութեան շահը ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ խա – ղաղութիւն եւ համերաշխութիւն :

Ե՞րբ պիտի զգաստանան :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՔՄԻԼԼԸՆ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ

Անգլիոյ Վարչապետ Հարոլտ Մաքմիլլըն երկուշաբթի օր Փարիզ պիտի գայ եւ յա – ջորդ օրն իսկ հանդիպում մը պիտի ու – նենայ Նախագահ Տը Կոլի հետ :

Երկրորդ անգամն է որ Մաքմիլլըն Մանչը կ'անցնի՝ Փարիզի ուղղութեամբ: Առաջին անգամ եկած էր 1958 Յունիս 29 – 30ին, արեւմտեան հարցերու չուրջ կարծիքի փոխանակութիւններ ունենալու համար: Այս անգամ կուգայ՝ միջազգա – յին հրատապ հարցերը քննելու եւ պատե – րազմի վտանգը հեռացնելու առաջա – դրութեամբ :

Ուշագրաւ է այն պարագան , որ Անգ – լիոյ Վարչապետը առաջին առիթով կ'ու – զէ խորհրդակցիլ Ֆրանսայի հետ, ինչ որ որոշ դժգոհութիւն մը ստեղծած է Գեր – մանացիներու մօտ: Ներկայ տագնապին մէջ Պոնի կառավարութեան կարծիքին նախապատուութիւն պէտք է տրուի, կ'ը – սեն անոնք :

Ամէն պարագայի մէջ, Փարիզ գալով Մաքմիլլըն երկու նպատակ կը հետա – պընդէ :

1·— Ֆրանսայի դեկավարներուն հա – ղորդել Մոսկուայի մէջ իր ունեցած բա – նակցութիւններուն արդիւնքը :

2·— Ճիգ չխնայել՝ որ իր «ուղղութիւ – ն»ը ոչ միայն հաստատուի, այլեւ որդե – գրուի դաշնակիցներուն կողմէ :

Յաջողելու համար՝ Արեւմուտքը մէկ ճակատ պէտք է կազմէ եւ ամէն ինչ յըս – տակ պէտք է ըլլայ բոլորին համար, — կը մտածէ Մաքմիլլըն :

Ամէն պարագայի մէջ, Անգլիոյ Վար – չապետը ձեռնարկած է «Արեւմուտքը մի եւ անբաժան» ճակատ մը կազմելու աշ – խատանքին : Իր վարկը բարձրացած է արդէն՝ Պրուչչեւի մեղմացումէն ի վեր: Արդարեւ, ինչպէս կը գրեն նաեւ անգլիա – կան թերթերը, Մաքմիլլըն յաջողեցաւ բան մը փոխել ներկայ կացութեան մէջ, կը մնայ չարունակել ապահովութեան ճամբան եւ հասնիլ իր վերապոյն նպա – տակին՝ խաղաղութիւնը դնել անխախտ հիմերու վրայ :

Առջի օր, Մոսկուա իր այցելութեան մասին խօսելով, Անգլիոյ Վարչապետը յայտարարեց թէ «որոշ յաջողութիւններ կարելի եղած է արձանագրել դինաթա – փութեան մարդին մէջ» :

Ինչպէս ծանօթ է, Մաքմիլլըն Փարիզէն պիտի երթայ Պոն, ուրկէ պիտի անցնի Միացեալ Նահանգներ՝ Նախագահ Այզընհաուերի հետ խորհրդակցելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՐՈՒՇՉեւ կը չարունակէ այցելել Լայփցիկի ծնողավաճառը: «Պզտիկ պատ – մութեան » համար բոլոր թերթերը ար – ձագանգ կը հանդիսանան իր «սրամտու – թեանց » : Այսպէս նշանաւոր Քրուփի տաղաւարը այցելելով կը խմէ Քրուփ Ֆոն Պօլհնի կենացը, առողջութիւն կը մաղթէ եւ կ'աւելցնէ· — Խաղաղութիւն արտադրել աւելի լաւ է քան թնդանօթ : Ապա կ'անցնի եւկոսլաւիոյ տաղաւարը եւ կը յանձնարարէ պաշտօնական անձնա – ւորութեան մը·— Բարեւ ըրէք Թիթոյին: Վերջապէս գործատէրերու հետ հանդիպ – ման մը ժամանակ Խրուչչեւ ըսաւ·— Պա – տերազմ պիտի չըլլայ: Կրկին խօսք առ – նելով Յ· Միութեան տաղաւարին մէջ , յայտարարեց որ եթէ Արեւմուտք մերժէ հաշտութեան դաշնագիր մը ստորագրել բովանդակ Գերմանիոյ հետ, Յ· Միու – թիւնը եւ կարգ մը ուրիշ երկիրներ ա – ռանձին դաշնագիր մը պիտի ստորագրեն Արեւելեան Գերմանիոյ հետ: Շաբաթ ի – րիկուն Խրուչչեւ Պերլինի մէջ պիտի հանդիպէր Կոմուլքայի եւ Նովոթնիի :

ԱՂՕԹՔ

Քո պայծառ գահի աւհաս բարձունքից
Մի մերժիր սրտիս աղօթքը աւքիծ···
ՍԱՖՕ

Ես ընկայ անդունդները խաւար ,
– –Իմ ցնորք, նորից էեզ եմ կանչում·
Մոռացայ ուղիները պայծառ ,
Իմ սրտում դառը մութն է շնչում :

Դու աւմուր աշխարհում ես ապրում ,
Ցիշի՛ր դու խաւարում տանջուողին ,
Քո սրտում արեւներ են վառում,
Արեւիր սեւ կեանքիս մութ ուղին :

Յաւիտեան ինձ էո սէրն է այրում,
Դու լուսի՛ն ··· Ինձ խաւարն է ճնշում :
Ես մեռնում եմ այս մութ վիհերում ···
Հեռաւո՛ր, էեզնից չեմ տրտնջում ···

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ՄՈՌԱՆԱԼՆ ԷԼ ՄՈՌԱՆԱՆՔ

Զարկ բաժակդ բաժակիս ,
Ծերանալն էլ մոռանաւնիք,
Տխուր երգի սիրահար՝
Մեր էնարն էլ մոռանաւնիք ,
Այսօր այնպէս էէփ անենիք,
Որ աշխարհը զարմանայ ,
Եւ գոնէ մի ակնթարթ
Մոռանալն էլ մոռանաւնիք :

ՍԱՐՄԷՆ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ ՍԷՈՒԼ ՀԱՍԱՒ

Կարդինալ Ագաջանեան որ Թաւրիէ հա – սած էր Փետրուար 24ին, Մարտ 5ին՝ հասաւ Սէուլ :

Կարդինալին պաշտօնական այցելութիւ – նը պիտի տեւէ մէկ չաբաթ :

Ծիրանաւոր – Պատրիարքը ընդունուե – ցաւ հաղարաւոր կաթողիկէներու կողմէ որ հաւաքուած էին ճամբուն վրայ, օ – դակայանէն մինչեւ Առաքելական Պատ – ուիրակութեան չէնքը ուր պիտի մնայ :

Կարդինալ Ագաջանեան պիտի այցելէ նախագահ Սիկման Ռիի որ այս օրերուս Շինհէյ է արձակուրդի համար :

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ
Հեռաձայնի մնայուն թիւն է՝
KLÉ· 22-05
Առժամապէս կարելի է օգտագործել նաեւ հետեւեալ թիւը՝
BAL, 21-18 — POSTE 2623

ԹԻԹՕ յայտարարեց թէ Ալպանիան եւ Պուլկարիան հոգային յանկութիւններ ու – նին Եւկոսլաւիոյ վրայ :

ՊՐԻՍՍԷԼի մէջ ձերբակալուեցաւ լհա – կան դեսպանատան մէկ պաշտօնեան որ լրտեսութիւն կ'ընէր եւ հրահանգ տըր – ուեցաւ իրեն որ անմիջապէս մեկնի երկ – րէն :

ՊՈՆի կառավարութեան պաշտօնական բանբերը ըսաւ թէ փափաքելի է որ Ա – մերիկան եւ Տը Կոլ համաձայնին որպէս զի արեւմտեան եւրոպան երբեք չդրժէ իր խոստում – մը: Ֆրանսա եւ Գերմանիա դէմ են նաեւ որ Չեխոսլովաքիա եւ Լհաստան մաս – նակցին Գերմանիոյ վերաբերեալ ժո – ղովին :

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետ՝ Սէնիի ծերա – կոյտին վստահութիւնը ստացաւ 97ի դէմ 143 ձայնով :

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան այսօր կիրակի: 26·652·000 քուէարկողներ պիտի ընտրեն 38·000 թա – ղերու վարչական կազմը :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

Ինչ՝ որ կը բանաձեւեմ իբրեւ եզրակացութիւն՝ ուղղագրական ու մատենագրական վերջին յօդուածներէս եառքը, տակաւին չարունակելի, տեսակէտ մըն է՝ որ կը վերաբերի նման հետաքրքրութեանց, պրպտումներու եւ ուսումնասիրութիւններու ,— հայ լեզուի պատմութեան :

Կ՝ատեմ մտաւորական մանրալճաուութիւնը՝ ինչպէս կ՝ատեմ ոմանց այն տեսակէտը թէ լուրջ բան մը չէ օրաթերթը, — առարկայ մը որ կը ծառայէ պահերի վաթթելու : Խորչանքը, զոր յաճախ արտայայտած եմ հանդէպ օրաթերթերուն, կ՝ուղղուի այն յաւակնութեանց , զորս ոմանք կը դնեն էյլէնճէ փըստրխճիներու իրենց առօրեայ աշխատանքին մէջ : Այլապէս , օրաթերթը կը համարիմ մեծ առաքելութիւն մը, ուր կ՝ելեւէջ (հինները եփա – բան կը կոչէին առաքինութիւնը), օգտագործ – ձելի եւ իւրացման յարմար ձեւի կը վերածուի ամէն նիւթ զոր կը բերուն հետաքրքրութեան չօշափուկները : Եւ այսպէս կը կազմուին վաղուան դիրքերը, — դէթ այսպէս կը կազմուին եւրոպայի մէջ :

« Ցուսաբեր »ի հարցարանը, ուղղագրական անմեղ հետաքրքրութեան մը ծնունդ , էյլէնճէ փըստրխ ծախողի աղաղակ մը չէր անշուշտ որ կը թելադրէ երկար պրպտումներ կատարել , պեղել ու մաղել, փոյթ չէ թէ աննախատեսելի դժուարութեանց մատնէ ուսումնասիրողը, ինչպէս պիտի տեսնուի մասնաւորաբար հարցարանին յաջորդական գլուխներուն խմբագրութեան ժամանակ : Արդարեւ, բառի մը ուղղագրութիւնը ստուգելու համար՝ հարկ կը դառնայ քրքրել հայերէն ձեռագիրներու պատմութեան կապուած կարգ մը վէճեր, եւ ահա ուսումնասիրողը կը նետուի մատենագրական կալուածին մէջ, մէկ կնճիռէն միւսը, բարդութենէ բարդութիւն :

Եղրակացութեան այս փակագիծը կը բացուի, ուրեմն, բանաձեւելու համար վերապահութիւն մը՝ որու պահպանութիւնը պիտի դնէ հետեւեալ տողերուն մէջ.—

Յատկապէս հայ լեզուի պատմութեան վերաբերեալ հարցերու մէջ յաճախ կը մոռնայի թէ, ի՛նչ մեծ դժբախտութիւն, երկա՛ր ժամանակ կտրուած է մեր կապը ոսկեդարուն հետ, ապացոյց որ մէկ էջ ձեռագիր չունինք ե· դարէն(*) : Դարեր ու դարեր ընդօրինակութիւններով միայն հասած են մեզի ինչ որ ունինք իբրեւ լեզուական հարստութիւն կամ մատենադրական ժառանգութիւն : Արդ, թէ ինչ կը նշանակէ ընդօրինակել ընդօրինակութիւն մը, զաղափար մը կազմելու համար՝ կը բաւէ ընդօրինակել մէկ էջ եւ յանձնել ուրիշին ,ընդօրինակութեանց չղթայ մը յօրինելով մինչեւ առաներորդ ընդօրինակութիւնը, եւ յետոյ բաղդատել առաներորդը առաջինին հետ, (ի՛նչ ըսքանչելի նիւթ ընդօրինակութեանց հոգեվերլուծական քննութիւնը՝ տեսնուած սըխալներուն պատճառներով ու նշանակութիւններով) :

Նման զաղափար մը կազմելէ ետք՝ ձեզի կը թողում դնահատել թէ ի՛նչքան յաջողած են անոնք որ մեզի կը ներկայացընեն մեր հին մատենագրութիւնը «բաղդատութեամբ ընտիր , հնագոյն , հարազատ , հաւատարմագոյն դրչագրաց»,— առորագծուած ածականները չատ բան կը խօսին հասկցողին : Ի՞նչ խօսք որ տակաւին այսօր ունինք դիրքեր՝ հնչումը անոր , բառեր՝ արտասանութիւնը անստոյգ , քերականական օրէնքներ՝ հարազատութիւնը կասկածելի : Ջունինք Պատմական Քերականութիւն (այս անունով գործ մը ունի Գրիգոր Վանցեան , բայց ոչ գիտական) :

Պատկերազարդելու համար ... աւելի բակները, զորս ժամանակն է գործած մեր ընդօրինակեալ ձեռագրական հարստութեանց մէջ, կ՝արժէ կարդալ Ն· Բիւզանդացիի Հայկական Բառաքննութիւնը (1880),— այս գիրքէն՝ սա վկայութիւնը· «Զկայ՝ աւելի ապականեալ եւ խանգարեալ քան զսրբոյն Բարսղի վեցօր – եայն» : Եւ խորհիլ թէ ոսկեդարեան թարգմանութիւն է Բարսեղ կեսարացիի այս գործը : 1892ին, Ֆրանսերէն աշխատութեանց յիշատակութեան կարգին, աւելցընեմ որ մինչեւ այժմ գոհացուցիչ լուծում մը չէ գտած « տղացկան » բառին կազմութիւնը : Այդ բարդութեան երկրորդ բառին մասին ունիմ լուծման նոր ձեւ մը , կը խորհիմ թէ ստոյգ ու վերջնական :

(*) Բառաքննական այս աշխատութեանց յիշատակութեան կարգին, աւելցընեմ որ մինչեւ այժմ գոհացուցիչ լուծում մը չէ գտած « տղացկան » բառին կազմութիւնը : Այդ բարդութեան երկրորդ բառին մասին ունիմ լուծման նոր ձեւ մը , կը խորհիմ թէ ստոյգ ու վերջնական :

Մեր վկայութեանց վաւերականութեան մասին ըսի կարծիքս : Իսկ մեր լեզուին առանձնայատկութեանց ծանօթութեան մասին ահաւասիկ տարակոյսներ մեծ հայկաբաններու կողմէ ,— ահա թէ ուրկէ՛ կը ծագի վերապահութիւնը որու տեղ կուտամ անպայման իմ բոլոր պրպտումներուս մէջ, իմ բոլոր տեսակէտներուս մէջ, իմ բոլոր համոզումներուս մէջ :

Այժմ , կ՝արժէ ներկայացնել լեզուական ծանր վէճի մը պատմութիւնը :

Ժ· դարուն առաջին կէսը չլրացած՝ Վենետիկի եւ Վիէննայի Մխիթարեան ղպրոցները ճակատեցան... իրարու դէմ, — մին կը քննադատէր միւսին դրաբարը :

Ի՞նչ էր պատահած :

1862ին , Մարկոս Ազարէգեան կը գրէր թէ Մխիթարեան երկու վանքերուն դրաբար հրատարակութեանց հետեւողը պիտի նշմարէ թէ ստեղծուած են « նոր ձեւով եւ նոր ոճով երկու լեզուներ »,— Վենետիկեան դրաբար մը եւ Վիէննական դրաբար մը : Առաջինը «անպիտան», երկրորդը «ընտիր» : Աւելի ետքը, Ա· Երիցեան « միջին դարեան » պիտի անուանէր Վենետիկի դրաբարը, իսկ Վիէննականը՝ « ոսկեդարեան » զէթ ըստ ... Վիէննացւոց :

Ազարէգեանի բառը, «նշմարել», ծուխի տպաւորութիւն կը թողու : Իրողութիւնն այն էր որ երկու դպրոցներուն կռիւը բո՛ց կ՝արձակէր արդէն :

Շա՛տ բորբոքած էին երկու ճակատները : Երբեմն անարդական՝ վայրի կենդանիներու յարձակման ակնարկով, երբեմն սպառնական՝ «ոքսիտացած զէնքերու » դործածութեամբ, մին կը մրցէր միւսին հետ ջանալով վիրաւորել դիմացինը խոբապէս :

Վենետիկցիները , այս վէճին առթիւ, կը հրատարակեն առակ մը, «Մրջիւնին դատաստանը», որ կը վերջանայ այսպէս·

Աս մրջիւնին չը՛ նմանիր
Ան տեսակ մատեանագիր ,
Որ երէկ մէկ՝ այսօր երկուք ,
Զորս տող բան գրէ պադուկ պադուկ
Ու ետքը մեծ մեծ ջարդելով ,
Ուրիշներու վրայ խնդալով ,
Խորենացին , Ոսկեբերան
Մելիքեանի , Մ· Մկրեանի , Էդ· Թօփչեանի եւ Վ· Պարտիզեանի : Հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիային Մ· Արեղեան Գրականութեան Ինստիտուտին լոյս ընծայած այդ գոյդ հատորներուն մէջ Աբփիար Աբփիարեան կը ներկայանայ , իր զաղափարաբանութեամբ , պաշտպան համայնավար տեսաբանութեան :

« Մխիթ Հոդվրտիքէն ու մահէն անցնելու չէ՞ , պատմութեան տեսանն ալ ելլելու համար» բնաբանով է որ Ա· Աբփիարեան իր «Հոդվրտիք»ներուն եւ « Օրուան կեանք»երուն մէջ յիշատակած դէմքերը պատմութեան թատերաբեմին վրայ կը հանէ , ամէն մէկը ներկայացնելով իր նկարագրին զրական կամ բացատական դիծերով :

« Հոդվրտիք» բառը չատ յատկանշական է , դերեզմաննոց կը նշանակէ , բայց Աբփիարեանի զրչին տակ մասնաւոր նշանակութիւն կ՝առնէ եւ մասնաւոր ալ բովանդակութիւն մը ունի :

Ցուզարկաւորութիւններուն սովորական նկարագրութիւնները չեն անոնք : Մեռնողին նկարագիրը եւ կեանքէն մանրամասնութիւններ կը տրուին խորհրդածութիւններով , միչտ հետաքրքրական , միչտ կենդանի , միչտ այլազան ու յատկանշական : Կը ներկայացուին դէմքեր , որոնք մեր իրականութեան մէջ գործած են հանրային մարդու արժանիքներով :

Յակոբ Ոսկան , խոհուն մարդ մը , չատ զգայուն սիրտ ունեցող , մարմնացումը պարտաճանաչութեան եւ ծանօթ ուսուցիչ :

Բիւզանդ Քէչեան , «Երկակենցաղ հրապարակագիրն է , որ իրեն յատուկ , իրեն նեւրիկի զրաբարը , իսկ Վիէննականը՝ « ոսկեդարեան » զէթ ըստ ... Վիէննացւոց :

Աղարէգեանի բառը, «նշմարել», ծուխի տպաւորութիւն կը թողու : Իրողութիւնն այն էր որ երկու դպրոցներուն կռիւը բո՛ց կ՝արձակէր արդէն :

Շա՛տ բորբոքած էին երկու ճակատները : Երբեմն անարդական՝ վայրի կենդանիներու յարձակման ակնարկով, երբեմն սպառնական՝ «ոքսիտացած զէնքերու » դործածութեամբ, մին կը մրցէր միւսին հետ ջանալով վիրաւորել դիմացինը խոբապէս :

Վենետիկցիները , այս վէճին առթիւ, կը հրատարակեն առակ մը, «Մրջիւնին դատաստանը», որ կը վերջանայ այսպէս·

Աս մրջիւնին չը՛ նմանիր
Ան տեսակ մատեանագիր ,
Որ երէկ մէկ՝ այսօր երկուք ,
Զորս տող բան գրէ պադուկ պադուկ
Ու ետքը մեծ մեծ ջարդելով ,
Ուրիշներու վրայ խնդալով ,
Խորենացին , Ոսկեբերան
Մելիքեանի , Մ· Մկրեանի , Էդ· Թօփչեանի եւ Վ· Պարտիզեանի : Հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիային Մ· Արեղեան Գրականութեան Ինստիտուտին լոյս ընծայած այդ գոյդ հատորներուն մէջ Աբփիար Աբփիարեան կը ներկայանայ , իր զաղափարաբանութեամբ , պաշտպան համայնավար տեսաբանութեան :

« Մխիթ Հոդվրտիքէն ու մահէն անցնելու չէ՞ , պատմութեան տեսանն ալ ելլելու համար» բնաբանով է որ Ա· Աբփիարեան իր «Հոդվրտիք»ներուն եւ « Օրուան կեանք»երուն մէջ յիշատակած դէմքերը պատմութեան թատերաբեմին վրայ կը հանէ , ամէն մէկը ներկայացնելով իր նկարագրին զրական կամ բացատական դիծերով :

« Հոդվրտիք» բառը չատ յատկանշական է , դերեզմաննոց կը նշանակէ , բայց Աբփիարեանի զրչին տակ մասնաւոր նշանակութիւն կ՝առնէ եւ մասնաւոր ալ բովանդակութիւն մը ունի :

Ցուզարկաւորութիւններուն սովորական նկարագրութիւնները չեն անոնք : Մեռնողին նկարագիրը եւ կեանքէն մանրամասնութիւններ կը տրուին խորհրդածութիւններով , միչտ հետաքրքրական , միչտ կենդանի , միչտ այլազան ու յատկանշական : Կը ներկայացուին դէմքեր , որոնք մեր իրականութեան մէջ գործած են հանրային մարդու արժանիքներով :

Յակոբ Ոսկան , խոհուն մարդ մը , չատ զգայուն սիրտ ունեցող , մարմնացումը պարտաճանաչութեան եւ ծանօթ ուսուցիչ :

Բիւզանդ Քէչեան , «Երկակենցաղ հրապարակագիրն է , որ իրեն յատուկ , իրեն

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

«ՀՈԳՎԱՐՏԻՔ»ՆԵՐԸ — «ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔ»ԵՐԸ — ԱՅՍ ԻՋԵՐՈՒՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Խոստացած էի ներկայացնել «կարմիր Ժամուց»ի հեղինակին զրական մէկ քանի արտադրութիւնները , որոնք «Հոդվրտիք»ներ եւ «Օրուան կեանք»եր խորագիրներ բով ծանօթ էին : Իրարու յաջորդող զրական սերունդները կ՝անգիտանային զանոնք : Որովհետեւ Աբփիար Աբփիարեանի բոլոր գործերը հատորներու մէջ առնուած էին , բայց յիչուած երկու չարքերէն : «Հայ Գրադէտներու Բարեկամներ » ընկերակցութիւնը իր մատենաշարէն թիւ մը կը նուիրէր անոր , որուն մէջ կ՝առնուէին «պատմուածքներն ու վիպակներ» միայն , հակառակ անոր որ իր տարադրութեան տակ կը զանուէին մաս մը անոնցմէ , ընդօրինակուած ողբացեալ Հայր Արսէն Ղազիկեանի կողմէ :

Դիւրին չէր անշուշտ պրպտել ժամանակից բազմաթիւ թերթերու եւ հանդէսներու հատաքածոները , «Հայրենիք » եւ « Արեւելք» օրաթերթերը , Ազեքսան դրիոյ «Շիրակ»ը եւ Լոնտոնի « Նոր կեանքը» , տրամադրութեանս տակ ունենալու համար եթէ ոչ ամբողջութիւնը , զէթ մէկ կարեւոր մասը : Բայց ինչ որ զտանք , կը խորհիմ , բաւական պիտի ըլլայ տալու համար ոչ միայն անոնց բովանդակութիւնը այլեւ նկարագիրը :

Այդ չարքերը անտեսուած են նաեւ եւ անոնց յիչատակութիւնն իսկ չկայ 1954–ին երեւան լոյս տեսած «Հայ Գրականութիւն » անունով զոյդ հատորներուն մէջ , որոնք հրատարակուած են միջնակարգ դպրոցի ուսերորդ եւ իններորդ դասարաններուն համար , խմբագրութեամբ Հ· Մելիքեանի , Մ· Մկրեանի , Էդ· Թօփչեանի եւ Վ· Պարտիզեանի : Հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիային Մ· Արեղեան Գրականութեան Ինստիտուտին լոյս ընծայած այդ գոյդ հատորներուն մէջ Աբփիար Աբփիարեանի մասին տասնեակ մը էջեր նուիրուած են , բայց մասնաւորաբար մատնանչուած են այն գործերը եւ այն էջերը , որոնց մէջ իբրեւ թէ Աբփիարեան կը ներկայանայ , իր զաղափարաբանութեամբ , պաշտպան համայնավար տեսաբանութեան :

« Մխիթ Հոդվրտիքէն ու մահէն անցնելու չէ՞ , պատմութեան տեսանն ալ ելլելու համար» բնաբանով է որ Ա· Աբփիարեան իր «Հոդվրտիք»ներուն եւ « Օրուան կեանք»երուն մէջ յիշատակած դէմքերը պատմութեան թատերաբեմին վրայ կը հանէ , ամէն մէկը ներկայացնելով իր նկարագրին զրական կամ բացատական դիծերով :

« Հոդվրտիք» բառը չատ յատկանշական է , դերեզմաննոց կը նշանակէ , բայց Աբփիարեանի զրչին տակ մասնաւոր նշանակութիւն կ՝առնէ եւ մասնաւոր ալ բովանդակութիւն մը ունի :

Ցուզարկաւորութիւններուն սովորական նկարագրութիւնները չեն անոնք : Մեռնողին նկարագիրը եւ կեանքէն մանրամասնութիւններ կը տրուին խորհրդածութիւններով , միչտ հետաքրքրական , միչտ կենդանի , միչտ այլազան ու յատկանշական : Կը ներկայացուին դէմքեր , որոնք մեր իրականութեան մէջ գործած են հանրային մարդու արժանիքներով :

Յակոբ Ոսկան , խոհուն մարդ մը , չատ զգայուն սիրտ ունեցող , մարմնացումը պարտաճանաչութեան եւ ծանօթ ուսուցիչ :

Բիւզանդ Քէչեան , «Երկակենցաղ հրապարակագիրն է , որ իրեն յատուկ , իրեն

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

ԱՐԻՒՆ ԵԻ ԹՆԴԱՆՕԹ

Մնած եմ խռովայոյզ յետմիջօրէ մը՝ 1911ի գարնան սկիզբը : Արտակարգ օր մը՝ միայն մօրս համար : Արդարեւ, ծննդաբերութիւնը զաղտնի պէտք է ըլլար , որովհետեւ թերաւարտ տան մը մէջ զաւակ մը աշխարհ բերելու պարագան ամօթալի երեւոյթ մը կը նկատուէր· եւ մեր նախկին բնակարանը լքուած էր : Հօրս համար այդ թուականը չատ ուշ միայն արժէք ստացաւ, երբ պատմութիւն մը հնարեց , որուն համաձայն ծը – նունդիս դիչերը երազ մը տեսած էր ՝ թէ նորածինը տան միւս անդամներէն աւելի կարեւոր դեր մը պիտի խաղար ընտանիքին մէջ : Թերեւս , իրապէս տեսած էր նման երազ մը : Գիւղացիները չատախտ տեսիլներ կը տեսնեն՝ արտակարգ դէպքեր նախատեսելով : Օրինակի համար, պատերազմէ մը առաջ , մարդ մը արիւնոտ դրօչներ կը տեսնէ երկնքին մէջ· խառնակ ջուրեր , որ իրենց յորձանքներուն մէջ կ՝առնեն մարդիկը՝ ժանտախտի մը նախատեսութիւնն է : Ինձ համար , — ինչ – պէս բոլոր մահկանացուներու համար ,— կեանքը սկսաւ հոն՝ երբ դիտակցութիւն ունեցայ , երբ յիչեցի կարգ մը բաներ , երբ զգացի զիս չրջապատողներուն մաս կազմելու անհրաժեչտութիւնը ...

Եթէ ընտանիքիս կեանքը հայրենիքիս կեանքին ամբողջական պատկերը չէ , Մոնթենեկրոն սակայն հատարակաց դիծ մը ունի անոր հետ : Սերունդները իրարու յաջորդեցին եւ Մոնթենեկրոցիները սպանուեցան Մոնթենեկրոցիներու ձեռքերով , նոյն անունը եւ նոյն հատաքը ունեցող մարդիկ : Հօրս նախահայրը , երկու մեծ հայրերս , հայրս եւ հօրեղբայրս սպանուեցան : Հայրս , իր եղբայրը եւ այլ զդականներս սպաննուեցան՝ հակառակ անոր որ կ՝ուզէին խաղաղ մահ մը ունենալ , իրենց անկողնին մէջ, իրենց կնոջ մօտ : Մէկ սերունդէն միւսը՝ արիւնոտ չղթան երբեք չկտրուեցաւ : Ժառանգականութիւնը՝ իրարու թշնամի հատուածներու միջեւ աւելի զօրաւոր էր , քան բո՛ւն թշնամին՝ Թուրքի՛ն վախն ու ատելութիւնը : Ինձ կը թուի թէ ծնած էի՝ երեսներս արիւնով ծեփուած : Առաջին անգամ՝ արիւն տեսայ : Արիւնը , միչտ արիւնը , առաջին խօսքերէս ի վեր , առաջին ցնցումներս :

Մոռացումը փակեց այս մահերուն պատճառներու եւ պարագաներու էջը · բայց իրիկունները , կրակին չուրջ , դարձեալ կը յիչատակուին արիւնոտ եւ սարսափազդու տեսարանները՝ առ յաւէտ քանդակուած յիչողութիւններու մէջ : Կայծեր՝ կը ցրուեն թոնիրին մոխիրը եւ կրակը վերստին կ՝արծարծուի : Բառեր՝ որ արդելք կը հանդիսանան վայրագութեանց մոռացման :

Առաջին պատմութիւնը , որ անջնջելի – օրէն մնաց յիչողութեանս մէջ , մեծ հօ – րեղբօրս , նշանաւոր Մարքօ Ձիլասի պատմութիւնն է : Ան ըմբոստացաւ Թուրքերուն դէմ : 26 տարի չարունակ ապրեցաւ փախստականի կեանք մը , սպանելով , զողնալով , ամէն կողմ հրդեհ ձգելով : Մեր օրերուն իսկ ան չէ մոռցուած տակաւին , քանի որ իր անունը տրուած է քարայրի մը : Այդ քարայրը տակաւին երկար տաեն պիտի կրէ իր անունը , մինչեւ այն տաեն՝ երբ ոչ ոք պիտի յիչէ այլեւս թէ ինչու այդպէս կնքած են զայն , մինչեւ այն օրը , ապահովաբար , երբ նոր – չանաւոր այլ անձի մը անունը պիտի տան այդ քարայրին ... : Փախստական Մարքոյի ըրած գործերը լսուած են մինչեւ Սերպիա :

ՄԻԼՈՎԱՆ ՁԻԼԱՍ

(1 Շար·)

ԶՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ա. ՀԱՅԱՍ

ԴԱՍ

— Շատ ուրախ եմ, — ասաց Հայկը, — որ ձեզ հանդիպեցա, և ես պատրաստ եմ ձեզ հետ գնալու, եթե միայն ինձ ցույց տաք ձեր ասած «Հայկական լեռնաշխարհը»։ Ես շատ եմ ցանկանում տեսնել այդ երկիրը։

Նահապետները ժպտացին։

— Մենք ուրախ կլինենք, որ դու մեզ հետ գաս, — ասացին նրանք։ — Մենք քեզ կցուցադրենք մեր երկիրը, որ դու կարողանաս պատմել մեր մասին ուրիշ ազգերի։

Հայկը շնորհակալություն հայտնեց նահապետներին և ասաց.

— Ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչպես է ստեղծվել ձեր երկիրը։

Նահապետներից մեկը՝ Տորգոմը, սկսեց պատմել.

— Մեր երկիրը ստեղծվել է շատ հին ժամանակներում։ Մեր նախնիները ապրել են Միջագետքում, Բաբելոնի շրջանում։ Նրանք եղել են հզոր ժողովուրդ։ Նրանց թագավորը կոչվել է Բել։ Նա ուզում էր, որ իր ժողովուրդը ապրի միայն իր կամքով, և ոչ ոք չհամարձակվի ընդդիմանալ նրան։ Բելը ստիպում էր, որ իր ժողովուրդը կառուցի մեծ աշտարակներ, որպեսզի նրանց գագաթները հասնեն երկնքին։ Նա ուզում էր, որ մարդիկ իրեն աստված համարեն։ Բայց մարդիկ չէին ուզում կատարել նրա կամքը։ Նրանք ուզում էին ապրել ազատ կյանքով։ Նրանք չէին ուզում կառուցել աշտարակներ, որոնք հասնեին երկնքին։ Նրանք ուզում էին ապրել իրենց կամքով։ Նրանք չէին ուզում ապրել Բելի կամքով։ Նրանք չէին ուզում ապրել Բելի կամքով։ Նրանք չէին ուզում ապրել Բելի

ՅԵՐԱԹ ԱՊԱՄ ալժերիական «կառա – վարութեան» վարչապետը Շաբաթ օր Սէուտական Արաբիա մեկնեցաւ ուր հը– րաւիրուած է թագաւորին կողմէ :

ԹՈՒՆՈՒՅԻ Նոր Տեսթուրեան կուսակ– ցութեան համագումարը վերջացաւ :Պուր– կիպա յայտարարեց թէ «Աչխարհակալ – ները կը կարծեն թէ չնորհիւ Թունուզի է որ Ալժերիոյ ժողովուրդը կը չարունակէ իր պայքարը : Մենք չենք պատերազմիր Ալժերիացի ազգայնականներուն կողքին, բայց համախոհ ենք այդ պայքարին » :

ՍՈՒՏԱՆԻ մէջ զօրավար Ապուտ առաջ– քըն առաւ պետական հարուածի մը տեղի տալով երկու զօրավարներու որ ակռն են Խարթումի ռազմական կէտերուն : Ապուտ իր դահլիճէն հեռացուց կարգ մը մարդիկ եւ նչանակեց երեք նորեր : Ինք կը մնայ սակայն այս նոր «Գերագոյն Խորհուրդի» ղեկավարը :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՊՈՒՐԿԻՊԱ առջի օր չահե – կան տեսակցութիւն մը տուած էր Մոն– տին : Թունուզի նախագահը յայտնած է թէ թերահաւատ է Ալժերիոյ պատերազ – մին համար :— Վեց ամիսէն եկէք դիս տեսնելու, նոյն տեղը պիտի ըլլայ Ալժե – րիոյ պատերազմը : Իմ կար – ծիքով նուազ հասուն է քան 9 ամիս ա – ռաջ երբ Տը Կոլ զործի դլուխ եկաւ : Երբ իրեն հարց տրուած է թէ այդ պայ – մաններու մէջ ինչո՞ւ Տը Կոլը տեսնել կ'ուզէ, Պուրկիպա պատասխանած է : « Գիտէք կարծիք մըն էր յայտնելի , բայց չեմ պնդեր : Չեմ կարծեր որ նման հանդիպումի մը կրնայ օգտակար ըլլալ : Տը Կոլ չատ բարի կամեցողութիւն ունի, այնպէս չէ՞, բայց զործնական դետնի վրայ անկարող է : Չի կրնար բանակցիլ , տէրը չէ ալժերիական իր քաղաքականու– թեան :

ՊԱՔՈՒԻ ձայնասփիւռը խոսքէն քըն– նադատեց Պարսկաստանի եւ Ամերիկայի կնքած դաչինքը : Մոսկուայի ձայնաս – փիւռն ալ արաբերէն լեզուով չէչտեց թէ Անգարայի համաձայնագրերը ծանր բա – պառնալիք մըն են Միջին Արեւելքի խա – ղաղութեան համար :

ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ
ՈՂՔ· ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ

Ցիչատակին յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է :

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ Սիթօ, Փարիզ :

Հովանաւորութեամբ Գերաչնորհ Սե – բովբէ Եպիսկ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Խօսք պիտի առնեն ծանօթ հնագէտ Փրօֆ· Քավէնեաք եւ ուրիչներ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն յարգել իր յիչատակը եւ ներկայ ընդու– նել իրը հրաւէր :

Մուտքը ազատ է :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանին սա– նուհիներու զեղարուեստական ցերեկոյ – թը Ապրիլ 19ին, Սալ Շօփէնի սրահին մէջ :

×

ԹՈՒՔԱՏԻ Հայր· եւ Բոնի Սու Պուայի Մշակ Միութեան հանդէսը՝ Պալագեան Սրբազանի եւ վեց քահանաներու չերմի ի ներսոս, 4 Ապրիլ, Շաբաթ գիչեր :

×

Սեբաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ու– սումնասիրացի ցերեկոյթը՝

ՄԱՐՏ 22ԻՆ

Իսիի Թաղապետարանին սրահը :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ– ԿՈՒԹԵՆԷՆ ԲՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամտօրէն վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ պիէներթիկ սան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ փրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յանախող աշակերտնե – րը :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա– րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա– մէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն– նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա– ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց– քին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կանները :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ»
Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ·Ց· Դ· Ահարոնեան խումբին :
ՄԱՅԻՍ 2ԻՆ

×

Մարտ 28 եւ 29
Լիոն (28) , Մարսէյլ (29)
Փառատօն, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի :

×

Վասպուրականի հերոսամարտին 44րդ տարեդարձը Տէսնի մէջ, Շաբաթ , Ապ– րիլ 11ին :

Վասպուրականի հերոսամարտին 44րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ Մայիս 2ին :

×

Ֆ· կ· Խաչի կեդր· վարչութիւնը փա – րիզի չրջանի տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ Կապոյտ Խաչի օրը, 12 Ապրիլին, Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ :

×

Մեծ պարահանդէս , կազմակերպուած Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան կող – մէ, 22 Մարտ կիրակի ժամը 16–24 , Սէրքլ Միլիթէրի ընդարձակ սրահը :

×

Սեբաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ռեսում– նասիրացի զեղարուեստական երեկոյթը Մարտ 22ին :

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ
Գեղարուեստական ցերեկոյթ, Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ, 10 Մայիս 1959

×

Նախկին Սամաթիացիներու պարահան– դէսը Ապրիլ հինգին, Անպասատէօռի չը – քեղ սրահներուն մէջ : Մանրամասնու – թիւնները յայտնուած :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի կեդրոնի կրթ· Ճանճնաժողո – վը չնորհակալութեամբ ստացած է հե – տեւեալ նուէրները :

Տէր եւ Տիկին Բարունակեան եւ Տէր եւ Տիկին Աթալլահ հինգ հազար ֆրանք է – րենց հօր , ուր· Մինաս Աթալլահի մահ– ուան առթիւ :

Այրի Տիկին Արաքսի Գալըպճեան հինգ հազար ֆրանք իր սիրեցեալ ամուսնոյն ուր· Յակոբ Գալըպճեանի մահուան առ – թիւ :

Պ· Յովակիմ Յովակիմեան հինգ հազար ֆրանք նոյն առթիւ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը
Առնուվիլի մէջ
ՄԱՐՏ 15ԻՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26– ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մազընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանը) :

Նախաձեռնութեամբ Կ· Խաչի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան եւ մասնակցութեամբ չրջանի մասնաճիւղերուն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Արշակ որդի Յարութիւնի, Աստղեան, ծնած 1923, Նոյեմբեր 25ին Լենինական, մօրը անունը՝ Շուշանիկ, եղբօր՝ Գուր – գէն, քրոջը Սվետլանա : 1943ի հայրենա – կան պատերազմէն ետք լուր չկայ : Կը կարծուի որ կառտանի մէջ աչխատած է կօչկակար Գեղամի մօտ (Զոհրապի տը – պան), ապա անցած՝ Մարսէյլ :

Փնտռողն է մայրը :

Լուր ունեցողներէն տեղեկացնել Պ· ՏՆԿՈՑԵԱՆԻ ,

215-217, RUE DE BELLEVILLLE, PARIS 19

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· «Քրխտափոր» խումբի ժողովը այս երեքչաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պէօ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՉԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie
Մարտ 10, երեքչաբթի, ժամը 21ին
ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
(Դաչնակահար)
Ցայտագիր՝ ՊԱԽ – ՊԻԶՕՆԻ, ՊԼՕ– ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :
Տոմսերու գին·— 300էն 1000 Ֆրանք :
Դիմել սրահը եւ Տիւրանին :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆԴԻ ԱՌԹԻԻ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30
PAVILLON DAUPHINE

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

26 տարեկան երիտասարդ մը (ծնած Փարիզ 4րդ թաղամաս 1932 Նոյեմբեր 14ին) կը փնտռէ իր մայրը՝ ՎԻՆԺԻՆԻ ԳՐԵԳՈՒՆԵԱՆ, ծնած Մարաչ 1892ին :

Տեղեկացնել իրեն՝

Krekounian Jean
S.P. 86639 A.F.N.

Կամ թերթիս վարչութեան :

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ
MORY et Cie
Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Խ· Միութիւն ծրարներու առաքումը :
ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ
Մեր նոր գիները ստանալու համար գիմել, գրաւոր, հետեւեալ հասցէին·—
Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10
*կամ հեռաձայնել ·—*NOR. 40 72 & 50 83
MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

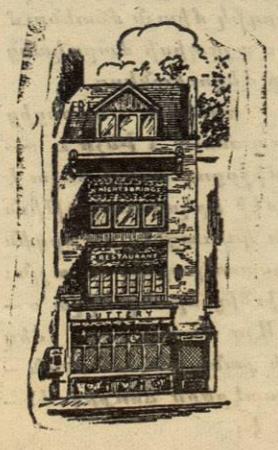
Մոսկուայի Խնթուրիսթին եւ Ֆրանսական Օֆիս տէ Շաճիժ արտօնութեամբ , նոր պայմաններ , ծրարներ գրկելու համար Խ· Միութիւն :

Կ'ընդունուին նաեւ յաճախորդներու կողմէ բերուած նոր ապրանքներ, մաքսային նոր գիներ, չատ գիւրամատչելի պայմաններ :

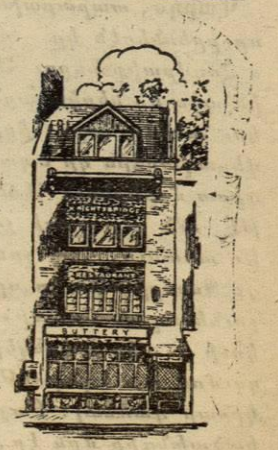
Իրենց հետ բերուած ապրանքներէն զատ, յաճախորդներու տրամադրութեան տակ են· նաեւ հաստատութեան պահեստները, մեծաքանակի գիներով : Բուրդ , պօնէքըրի, կօչիկ եւ դեղօրայք : Բոլոր ծախքերը գինին մէջ : Ստացողը ոչինչ ունի վճարելիք : Պահանջեցէք մեր տակաւին եւ մանրամասնութիւնները :

SICOMEX
20, Rue Royale, Paris 8·
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Ծրարները կը ստացուին մէկ ամիսէն, հաստատուած ստացողին ստորագրու – թեամբ իսկ :

ԱՆԳԼԻՈՑ ԱՌԱՋԻՆ՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ **ՃԱՇԱՐԱՆԸ**
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)||
Knightsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZIEC
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ՆՈՒԱԻՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
10
ՄԱՐՏ
MARDI
10 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8340 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4241

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

« Թուրքիան կարեւոր է Ամերիկայի պաշտպանութեան համար» կը յայտարարէր հանդիսաւորապէս Միացեալ Նահանգներու նախագահը 1947ին:

Այս մտայնութիւնն էր, որ ծնունդ տուաւ Թրումընի վարդապետութեան:

Թուրքերը առաւելագոյն չափով չահագործեցին — եւ կը շարունակեն չահագործել — տասներկու տարիէ ի վեր՝ Ուաշինկթընի քաղաքական, *մանաւանդ* պինտագոնական պատասխանատու շրջանակներուն այս համոզումը:

Քանի՛ տարիները տահեցան, *ա՛յնքան* լայնցան « Ամերիկայի պաշտպանութեան» տահմանները: Չէր բաւեր արեւմտեան Եւրոպան, որուն օգնութեան հասած համաշարհային երկու պատերազմներու ընթացքին, կանոքի կոչեցին Հիւսիսային Ատլանտեանի Ուխտը (Օթան կամ Նաթօ): (Անկէ առաջ միջազգային քաղաքականութեան կեդրոնն ալ Ժընեւէն Նիւ Եորք էին փոխադրած):

Վերջին ծայր լայնամիտ մեկնաբանութեամբ, «Ատլանտեան» ովկիանոսի հիւսիսային տահմանները Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ափերը ղեկով մէկ կողմէն հասան մինչեւ Կանատա, միւս կողմէն կեդրոնական Եւրոպայի ճամբով՝ մինչեւ Յունաստան եւ Թուրքիա:

Այժմ արդէն դէպի արեւելք երկննալով հասած են մինչեւ Պարսկաստան ու Փաքիստան:

« Վարդապետութիւն»ներու երկիր է Ամերիկան:

Միացեալ Նահանգներու արտաքին քաղաքականութիւնը ամբողջ հարիւր տարի հետեւեցաւ Մրնրոյի վարդապետութեան:

Ճէյմս Մընրօ հինգերորդ նախագահն էր Միացեալ Նահանգներու (1817 – 1825): Իր վարդապետութիւնով Ամերիկա փակուած կը մնար փոսոկրեայ աշտարակի մը մէջ: Ո՛չ ինքը կը խառնուէր Եւրոպայի գործերուն, ոչ ալ թոյլ կուտար, որ Եւրոպացիները խառնուին Ամերիկայի գործերուն:

Նախագահ Ուուտրօ Ուիլսընն էր, որ 1917ին պզտիկ ճեղք մը բացաւ այս վարդապետութեան մէջ:

Ուիլսընեան վարդապետութեան շնորհիւ համաշխարհային առաջին պատերազմի ընթացքին ամերիկեան բանակները Եւրոպա փութացին՝ ապահովելով դաշնակիցներու յաղթանակը:

Այս առաջին բացառութիւնը վտարդային չունեցաւ սակայն:

Երբ կարդը եկաւ փոքրիկ Հայաստանին՝ Ամերիկա կրկին մտաւ Մընրոյի աշտարակին մէջ: Հակառակ նախագահ Ուիլսընի քրիստոնէավայել բարեացակամութեան, Մ. Նահանգներու խորհրդարանը մերժեց նորածին Հայաստանի հովանաւորութիւնը: Պատճա՞ռ: Մեր երկիրը չատ հեռու էր: (Մանաւանդ ոչ քարիւղ ունէր, ոչ ալ՝ ոսկեհանք):

Երկու պատերազմներու միջեղեալ շրջանին Մ. Նահանգները տատանեցան Մընրոյի եւ Ուիլսընի վարդապետութեանց միջեւ: Նոյնիսկ չանդամակցեցան Ազգերու Դաշնակցութեան, որուն գաղափարը յղացողն էր եղած նախագահ Ուիլսընն ու բաւականացան պարզ «դիտող» մը ղրկելով Ժընեւ:

Երկրորդ աշխարհամարտին հետ նախագահ Ֆրէնկլին Ռուզվէլթ բոլորովին նոր վարդապետութեան մը չատադովն եղաւ:

Ռուզվէլթեան վարդապետութիւնը բոլորովին յեղաշրջեց Ամերիկայի արտաքին քաղաքականութիւնը:

« Փըրլ Հարպըր »ի աղէտը 1941 Դեկտեմբեր եօթին վճռական դարձակէտ մը կազմեց Մ. Նահանգներու պատմութեան մէջ: Այդ թուականէն ի վեր Ամերիկա ոտքով ձեռքով միջամուխ եղած է ոչ միայն Եւրոպայի, այլ ամբողջ աշխարհի գործերուն:

Կ'ապրինք հիւլէական դարուն մէջ: « Հեռաւորութեան » պատրուակը անցեալին կը պատկանի այլեւս: Սահմանները ջնջուած են՝ հնորհիւ օդանաւին ու անթելին:

Թրումընի վարդապետութիւնը Յունաստանն ու Թուրքիան առած էր ամերիկեան շրջապիծին մէջ:

Իսկ Մարշըլի ծրագիրը կոչուած էր տնտեսապէս վերականգնելու Եւրոպան:

Թրումընին յաջորդեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը, որ քանի մը տարի առաջ Մերձաւոր Արեւելքի արաբական երկիրներուն վրայ եւս տարածեց իր պաշտպանութիւնը:

Հակառակ իր ձախողութեան, Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը այժմ մեր ճաւորէն ալ աւելի անդին երթալով, հասած է մինչեւ Հնդկաստանի տահմանները:

Մարտ հինգին Անգարայի մէջ կնքուած համաձայնագիրը վերջնապէս նուիրա-գործեցին ամերիկեան քաղաքականութեան աշխարհածաւալ ձգտումները:

Երկկ Հայաստանը հեռու էր Ամերիկայէն: Այսօր Փաքիստանը կը մտնէ Միացեալ Նահանգներու արեւելեան տահմաններու պաշտպանութեան պիծին մէջ:

Ո՛րքան տարբերութիւն երէկուան եւ այսօրուան միջեւ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԸՄԲՈՍՏՆԵՐԸ ՊԱՂՏԱՏԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ՔԱԼԵՆ

Զինեալ յեղափոխութիւն մը ծայր առաւ Իրաքի մէջ, ուր զնդապետ Շաւաֆի զլխաւորութեամբ ըմբոստները կը քալեն Պաղտատի վրայ:

Արդարեւ, կիրակի օր Պաղտատի ձայնասփիւռը իր սովորական յայտագիրը ընդհատելով կը յայտարարէր թէ «Հանրապետութեան դէմ դաւադրութիւն մը երեւան եկած է՝ զաւաճան Շաւաֆի գլխաւորութեամբ »: Ձայնասփիւռը աւելացուց թէ զնդապետ Շաւաֆ փախստական է. ան որ ձերբակալէ զայն կամ տեղեկութիւններ, մանրամասնութիւններ տայ՝ որոնք պիտի դիւրացնեն Շաւաֆի ձերբակալութիւնը, տասը հազար տինար (12 միլիոն ֆրանք) նուէր պիտի ստանայ: Զօրավար Քասըմ կոչ կ'ընէ ժողովուրդին՝ որ արդելք հանդիսանայ Շաւաֆի արտասահման փախուստին:

Զինուորական, ուսանողական, երիտասարդական եւ այլ կազմակերպութիւններէ հասած բազմաթիւ նամակներ կը ձայնասփռուին. անոնց հեղինակները կը պահանջեն որ «դաւաճաններու եւ դաւադիրներու արժանի պատիժը տրուի Շաւաֆի, իրրեւ օրինակ ուրիշներուն»:

Այսուհանդերձ, կացութիւնը աւելի քան ծանր կը նկատուի Իրաքի մէջ: Գնդապետ Շաւաֆ, որ յեղափոխականներու պարագլուխն է, իրաքեան բանակի 5րդ զօրամասին հրամանատարն էր: «Գնդապետ Նորհուրդ»ի մէկ հրամանագիրը այդ պաշտօնը կը յանձնէ Գնդ. Մոհամէտ – էլ – Թահրիմի:

Գնդապետ Շաւաֆ ընկերվարական է: Ռաշիտ Ալիի ազգայնական չարժումին եւ գնդ. Արեֆի նասերեան ձգտումներուն առջեւ առնելէ յետոյ, քիւրտ Պարզանիի գլխաւորութեամբ համայնավարները կ'աշխատին լուծարքի ենթարկել ընկերվարները:

Ըստ երեւոյթին սակայն, Շաւաֆի չարժումը իր սկզբնական փուլին մէջ կը գտնուի:

Կ'ապրինք հիւլէական դարուն մէջ: « Հեռաւորութեան » պատրուակը անցեալին կը պատկանի այլեւս: Սահմանները ջնջուած են՝ չնորհիւ օդանաւին ու անթելին:

Թրումընի վարդապետութիւնը Յունաստանն ու Թուրքիան առած էր ամերիկեան շրջապիծին մէջ:

Իսկ Մարշըլի ծրագիրը կոչուած էր տնտեսապէս վերականգնելու Եւրոպան:

Թրումընին յաջորդեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը, որ քանի մը տարի առաջ Մերձաւոր Արեւելքի արաբական երկիրներուն վրայ եւս տարածեց իր պաշտպանութիւնը:

Հակառակ իր ձախողութեան, Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը այժմ մեր ճաւորէն ալ աւելի անդին երթալով, հասած է մինչեւ Հնդկաստանի տահմանները:

Մարտ հինգին Անգարայի մէջ կնքուած համաձայնագիրը վերջնապէս նուիրագործեցին ամերիկեան քաղաքականութեան աշխարհածաւալ ձգտումները:

Երկկ Հայաստանը հեռու էր Ամերիկայէն: Այսօր Փաքիստանը կը մտնէ Միացեալ Նահանգներու արեւելեան տահմանների պաշտպանութեան պիծին մէջ:

Ո՛րքան տարբերութիւն երէկուան եւ այսօրուան միջեւ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Հակառակ այն զրոյցներուն թէ Շաւաֆի շարժումը յաջողութեան յոյսեր ունէր, վերջին պահուն փարիզի ձայնասփիւռը կը հաղորդէ թէ զնդապետ Շաւաֆ զնդակահարուած է իր զինուորներուն կողմէ՝ կառավարութեան դէմ իր ըմբոստութեան համար: Այս լուրը հաղորդած է Պաղտատի ձայնասփիւռը, մինչ Մուսուլի ձայնասփիւռը, որ ըմբոստներու ձեռքը կը գտնուի, յայտարարած է թէ կացութեան տէր են իրենք եւ կը ֆալեն Պաղտատի վրայ:

ՇԵՀԱՊ-ՆԱՍՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

•

Ինչպէս պրած էինք, առջի օր կարդ մը բախտաւոր եղան Պէյրութի մէջ, որու ընթացքին քրիստոնեայ երկու երիտասարդներ սպանուեցան: Ոսոխականները թիւնը հետապնդած է խռովարարները, որոնք, մինչեւ ատամները պինուած, պատսպարած են Պասթա՝ մահմետական – ներու թաղը: Պէյրութէն հասած լուրերու համաձայն, ոճրագործներուն հետ ձերբակալուած են նաեւ յիսուն այլ խռովարարներ: Աչխատանքի նախարար Ժըմմայէլ, որ փոպանդաւորներու պարագլուխն է, պահանջած է որ յանցաւորները անմիջապէս պատուին եւ ատանան իրենց արժանի պատիժը:

Միւս կողմէ, Լիբանանի Արտաքին նախարար Ուէյնի, Փորժ Համմարթի եւ պղտ. Լահուտի հետ Դամասկոս պացած է՝ Նախագահ Նասրի հետ հանդիպում մը ունենալու համար: Լիբանանի ներկայացուցիչները Ա. Մ. Հանրապետութեան Նախագահին հետ ուսումնասիրած են երկու երկիրներու միջեւ տակաւ մնացած հարցերը:

Կարդ մը զրոյցներու համաձայն, Ուէյնի Նասրի տարած է Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահ Շեհապի մէկ նամակը: Նոյն պաղրւրները կ'աւելցնեն թէ Զօր. Շեհապ Նասրը հրաւիրած է Պէյրութ՝ տեսակցութիւն մը ունենալու համար: Հանդիպումը կրնայ ըլլալ նաեւ Լիբանանեան սահմանին վրայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թեհրանի խորհրդարանը վաւերացուց Պարսկաստանի եւ Ամերիկայի համաձայնագիրը: Քուէարկութենէն առաջ արտաքին նախարար՝ Հեմմէթ կրկնեց «երրեք պինուորական կայաններ պիտի չտրամադրենք օտարներուն »:

ԽՐՈՒՇՉեՒ որ Արեւելեան Պերլին է հանդիպում մը պիտի ունենայ Օլբրնաուրի հետ որ Արեւմտեան Գերմանիոյ Uou – եալ – Դեմոկրատներուն պարագլուխն է: Այս հանդիպումը մեծ պարմանք յառաջ բերած է քաղաքական շրջանակներուն մէջ, անոր նախաձեռնութիւնը կը տրուի Արուչչեաի: Օլբրնհաուրը սակայն հրաւիրուած է ընդունելէ առաջ տեղեակ պահած է Պոնի շրջանակները:

Խ. ՄԻՒԹԵԱՆ Ռուսական Հանրապետութեան 146 շրջաններուն մէջ նոր ընտրութիւններ պիտի ըլլան, քանի որ անոց – եալ կիրակի օրուան ընտրութիւններու ընթացքին այդ շրջաններուն մէջ անկա – նոնութիւններ եղած են եւ կարդ մը թեկնածուներ բացարձակ մեծամասնութիւն չեն ստացած: Արդարեւ, առաջին անգամ չէ որ կառավարութեան կողմէ ներկայացուած թեկնածուները մեծամասնութիւն չեն ստանար: Պաչտօնական դիտոյդ մը կը չեշտէ թէ Ռուսական Հանրապետութեան 77·070·513 ընտրողներ քուէարկած են ի նպաստ կառավարական ցանկին, իսկ 292·444 հոգի դէմ քուէարկած են:

ՎՐՈՑՐ Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վրոյր Ա.հարոնեանի յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր երեքչարթի առաւօտ, ժամը 10·45ին, Փարիզի Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ֆրանսայի բոլոր նահանգներուն մէջ կիրակի օր տեղի ունեցան թաղապետական ընտրութիւնները: Ինչպէս պրած է – ինք Փարիզի մէջ մէկ քուէարկութիւն պիտի բլլար միայն ինչպէս նաեւ 120·000 բնակիչէ աւելի ունեցող Ֆրանսայի 12 քաղաքները ուր ընտրութիւնները համեմատականի վրայ են:

Այս քաղաքներուն մէջ քուէարկողները կրնային միայն մէկ ցանկ դնել քուէատուփին մէջ: Միւս բոլոր քաղաքներուն մէջ որոնք 120·000էն նուազ բնակիչ ունին, քուէարկութիւնը տեղի կ'ունենար մեծամասնութեան ցանկի վրայ: Ուրեմն քուէարկողները կրնային աւրել կամ ա – լեցնել անուններ, խառնել ցանկեր կամ նոյնիսկ իրենք կազմել ցանկ մը պայմանով որ ընտրուելիքներու թիւէն աւելի չըլլայ (կրնայ պակաս ըլլալ):

Այս չրջաններուն մէջ, առաջին չրջա – նին ընտրուած կը հռչակուին այն թեկ – նածուները որ բացարձակ մեծամասնութիւն ստացած են եւ առնուազն քուէար – կողներու մէկ քառորդին ձայները: Երկ – րորդ չրջանը համեմատականի վրայ է:

Այնի արուարձաններուն քուէարկողները երկու անդամ պէտք է ներկայանան քուէատուփ, առաջին անդամ (Մարտ 8), թաղապետական խորհուրդները ընտրելու համար, երկրորդ անդամ՝ բնդհանուր խորհուրդները: Միայն Ալժէրիան էր որ չքուէարկեց:

Կիրակի օրուան ընտրութեանց վերջնա – կան արդիւնքը պիտի յայտնուի միայն ե – րեքչարթի: Առաջին տաքիս տակաւ կ'երեւի թէ նախկին կուսակցութիւնները կը վերագտնեն երեսփոխանական ընտրու – թեանց տաքիս իրենց կորսնցուցած ձայ – ները, սակայն կարդին դլխաւորաբար հա – մայնավարները եւ անդին Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար (Տը Կոլի հա – մակիրները) կը կորսնցնէ:

Ձեռնպահներու թիւը չատ է բաղդատ – մամբ նախորդ ընտրութեանց, բայց քիչ՝ բաղդատմամբ թաղապետական նախորդ ընտրութեանց (1953):

Երկուչարթի առաւ ժամը մէկին, մասնակի արդիւնքները կը ներկայացնէին հետեւեալ պատկերը՝—

Համայնավար·— 522·917 ձայն:
Ժողովրդ· Միութիւն (Իւ – էֆ – Տէ)·— 57·125:
Ընկերվարական·— 270·706:
Ժողովրդ· Շարժում·— 84·673:
Միութիւն Ն· Հանր·— 413·412:
Անկախ·— 348·113:
Ձախագաղ ձախ·— 90·990:
Ձախագաղ կեդրոն·— 158·621:
Ձախագաղ աջ·— 65·586:

Ընտրուած քաղաքական անձնաւորու – թեանց կարդին դիտենք·— Միշել Տըպրէ (վարչապետ), Շապան – Տէլմաս (Ազգ· ժողովի նախագահ), Փինէ (ելմտական նախարար), Մուսթել, Խոկար Ֆոր, Ան – րի Քէօյ, Ֆլիմլէն, Անտրէ Մարի, Տիկին Տը Լաթր տը Թասինի, Ժան Լուի Պա – ռօ (դերասան) եւն.:

Նախկին նախարարներու կարդին դի – տենք Կասթոն Տէֆէռ, Բոժէ Տիւշէ, Փի – էր Քուրան եւն., բոլորն ալ ընտրուած: Մարսէյլի քաղաքապետը այս առթիւ յայտարարած է թէ ընկերվարականները չատ գոհ են արդիւնքներէն:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

«ՀՈՂՎՐՏԻՔ»ՆԵՐԸ.— «ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔ»ԵՐԸ.— ԱՅՍ ԻՋԵՐՈՒՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

(Ք. եւ վերջին մաս)

Երկրորդ չարքին ընդհանուր խորագիրն է « Օրուան կեանքը »: Բոլորն ալ հրա- պարակագրական էջեր են, բայց իրա- պաշտ չունենով զրուած, կեանքի պատ- կերներով լեցուն, ուր յաճախ համեստ անձերու մէջ կը գտնենք մեծ հոգիներ, անձնուէր սրտեր: Ա. Արփիարեան «հը- պանդիկ թեթեւաթիռ քրոնիկ» կ'անուանէ զանոնք: Այս զրուածիններուն մէջ օր- ուան կեանքին հետ կապուած դէպքեր կը յուզուին, միշտ նոյն ոճով, սրամիտ, պատկերալից յուշերով, որոնք երբեմն տիպարուած են «Անձնական յիշատակնե- րէս» կամ « կեանքի պատկերներ »: Ցա- ճախ յիշեցնելու համար իր ընթերցող վաճառականներուն, սեղանաւորներուն եւ գործի մարդոց, թէ բարութիւնը, արտի աղնուութիւնը, մարդասիրութիւնը անհատ թշնամիներ չեն, գործի, շահու, դրամական վարկի հետ: Եւ մոռնալու չէ այն հին խօսքը թէ « Մարդս ստակը մէկ- տեղ անդիի աչխարհը չի տանիր. ինչ որ ազէկութիւն կ'ընէ՝ ան կը տանի»:

Երբեմն քանի մը պարզ տողերով կը սկսի « Օրուան կեանքը », բայց այդ քա- նի մը տողը կը խտացնէ օրուան կամ մարդուն ողբերգութիւնը: Օրինակ կարա- պետ Շահպազի նուիրուած հատուածը կը սկսի այս բառերով. « Բանադրուած իրիկունը երբ այդ մեծաչուք դատաւորը Գատը Գիւղի նաւամատոյցը եկելով իր ամէն օր վարձած կառքերէն մէկուն կը մօտենար, հայ կառապանը՝ առանց դըր- նակը բանալու սովորական փութկոտու- թեանը, « հայտէ՛, ճամբադ գնա՛» կը մրմռայ: Ժողովուրդն էր անիկա: Գլուխը կախ յառաջացաւ այն մարդը, որուն առ- ջեւ Հայուն հետ Թուրքն ու Եւրոպացին ալ կը խոնարհէին: Միւս օրը խլամացած էր»: Եզրակացութիւնը այս հատուա- ծին. «Ազգէն բխած անիրաւ հալածանքին համար ազգը ուրանալը հոգիի տկարու- թիւն կը նշանակէ»: Կարապետ Շահպազ այդպիսի պարագայի մը մէջ կը գտնուի: Եւ սակայն երբ մահը մօտը կը զգայ Շահ- պազ, կը փնտռէ իր մայրը, կինը, եկեղե- ցին, զաւակները, եւ հայ քահանայ մը կը պաղատի (*):

« Օրուան կեանք »երուն մասին կ'արժէ մէջ բերել Ց. Օշականի հեղինակաւոր կարծիքը, իր « Հայ Գրականութիւն» հա- տորէն.— « Աւելի քան երեսուն տարի, անիկա, Օրուան կեանքը ընդհանուր վեր- նագրին տակ, գրեց այդ կեանքէն թելա- դրուած հրաչալի էջեր, բոլորն ալ սի- րուն, համով, նուրբ զգայնութեամբ մը բաբախուն: Լրագրական յարդարանքը, ըլլալու տեղ չարիք, այդ կտորները պաշտպանած է դրականին աւելորդ խճո- պանքէն, սեթեւեթէն, ծանրաբեռն հըմ- տութենէն ու իմաստակ յաւակնութիւն- ներէն: ... Արփիարեանի քրոնիկները արուեստի էջեր են եւ հաչա են անոր տա- զանդին ամէնէն հիմնական բարիքին, ժողովրդական մարդու հաղորդական խառնուածքին. կարճ՝ այն անտարազելի բանին, որ ցեղի մը հոգին է, հոգեբա- նութիւնը, մեծ բառով մը՝ հանճարը: Ոչ մէկ դրականութիւն, ոչ մէկ գարդ: Ոչ մէկ պրկում, եւ ոչ մէկ տափակու- թիւն: Իր ընկերները՝ Բաշալեան, մա- նաւանդ Կամսարական, քչէկ մը հան- դիսաւոր, պատարագուորի զգեստով, ի- րենց ըսելիքները աւելորդ կերպով մը կը յայտարարեն, ու այսօր չեն կարդաց- ուիր: Կը կարդանք Արփիարեանը, վասն զի մերկ է իր մտածումը այդ ամէնէն, առողջ մարմինի մը բոլոր թարմութեամ- բը, զոր հրաչք մը ըլլար պաշտպանած ... ծերութենէ, միշտ fրոնիիկին մէջ»:

Փորձենք ամփոփել թէ այս երկու չարք դրական էջերը ի՞նչ ընդհանուր յատկա- նիշներով կը ներկայանան մեր ուշադրու- թեան:

Ժամանակակից Հայոց պատմութեան ազգային, հանրային դէմքերու դրուագ- ները կը պարունակեն այս էջերը, միշտ յուշերով ու մանրամասնութիւններով համեմատած: Խորհրդակցութիւններուն կ'ընկերանան նաեւ զրական անձերու կապուած համով ու հոտով յիշատակներ: Այս մարզին մէջ Արփիար Արփիարեան եղակի է եւ զօրա- ւոր յիշողութիւն ունի, միշտ վաւերա- կանութեան զրաշմով:

« Հողվրտիք»ներուն չաղախը երբեմն կրօնական ըլլալով մէկտեղ, զրական թե- լադրութիւններ են, կեանքէն, ապրած ու տեսած մարդու կեանքէն բխած, միշտ ժողովրդական, միշտ մատչելի, միշտ մարդկայնական, հայկական ըլլալով մէկ- տեղ: Ցաճախ այդ խորհրդակցութիւննե- րը կը դեղեցկանան, երբ ազգային սով- րութիւններ կը ներկայացնէ, որոնք այն- քան հաճոյքով կը կարդացուին:

Անձի մը նուիրուած « Հողվրտիք»ներուն մէջ մէկ դէմքով չի զոհանար: Ուրիշ դէմքերու հետ կապուած դրուագներ կու- գան ամբողջացնել ծրագրուած նիւթը:

Ընտրուած դէմքերուն մէջ խորութիւն չի դներ: Մտաւորականին ու հարուս- տին, վաճառականին ու հանրային գոր- ծիչին քով, համեստ դաւառացի ուսու- ցիչը կայ, որուն յիշատակը նոյնքան սի- րելի է իրեն համար: Նոյն համակրան- քով ու սիրով կը գծէ ամէնուն դիմագի- ծը: Ինչպէս ծանօթ առեւտրականներէն Թաւչանճեանի մը կամ Գրիգոր Խանճե- տանճեանի պարագային: Այս մարդին մէջն ալ իր դերին գիտակից եւ անկաշառ հը- րապարակագիրն է, որ կը սիրէ ճշմար- տութիւններ արձանագրել, եթէ նոյնիսկ անոնք պիտի հանին անհատներու կամ ամբոխին: Գիտէ գործածել երգիծանքը, սրամտութիւնը եւ հեղնութիւնը, տեղին համաձայն, յանդգնութեամբ մը, որոնք իր նկարագրին եւ արուեստին հիմնական տարրերը կը կազմեն:

Գրչի եւ խօսքի յանդգնութեան կը մի- ացնէր յաճախ կեցուածքի յանդգնութիւ- նը, զարմանք պատճառելով բոլոր անոնց, որոնք անոր ֆիզիքական տկարութեան հետ չէին կրնար հաշտեցնել բացառիկ այդ վիճակները: Լեւոն Բաշալեան կը պատմէր թէ Բիւզանդ Քէչեանի հետ ու- նեցած խմբագրական անհամաձայնու- թեան մը պահուն, Արփիար Արփիարեան չի քաշուիր անոր ար'ձակելու լեցուն կա- զմար մը, վերէն վար ներկելով անոր զգեստները: Ազգային ժողովի մէջ, երբ Նուբեան էֆէնտի ակնարկութիւն մը կ'ը- նէ Արփիարին, որ ժողովին մէջ ազատա- կան խմբակցութիւն կազմողը ան է, Ար- փիար ապտակ մը կուտայ, առանց վախ- նալու, որ Նուբեան էֆէնտի չատ կարեւոր դէմք մը եւ մեծ անուն մը ըլլալով, կըր- նար կառավարութեան միջամտութեան դիմել: Բան մը, որ տեղի չունեցաւ, ո- րովհետեւ անպատուութիւնն ու նուաս- տացումը ոչ թէ Արփիարին պիտի ըլլայ, այլ՝ Նուբեան էֆէնտիին: Նմանօրինակ պահերու կը սիրէր ըսել. «մէկս ամիրա- յութիւնն է որ կը խօսի»:

« Օրուան կեանք »երը եւ «Հողվրտիք»- ները խմբագրած ատեն, թէեւ ազգային հողի վրայ է, բայց կ'օգտուի միջազգա- յին պատմութեան ծանօթ դէմքերու յի- շատակներէն պարագային համաձայն:

Արփիար Արփիարեան մեր աչխարհա- բարին եռանդուն գործաւորներէն է, Զօհրապներուն, Բաշալեաններուն, Տ. Կամսարականներուն, Հրանդներուն, Երուխաններուն, Զ. եւ Հր. Ասատուրնե- րուն, Վ. Թէքէեաններուն, Ար. Ցա- ... թիւնեաններուն, Սուրէն Պարթեւեաննե- րուն հետ: Գրական – հրապարակագրա- կան այս էջերը խմբագրած է ժողովրդա- կան գրողի հարազատութեամբ եւ իրա- պաչտութեամբ, էջեր՝ որոնք այսօր ալ կը պահեն իրենց ճկուն, առոյգ եւ հաւեցի նկարագիրը: Որեւէ բծախնդիր բանա- սէր, այսօր ալ, պիտի գտնէ անոնց մէջ մեր լեզուին հարազատ տարրերը, բոլո- րէն աւելի ժողովրդական մնալու մտա- հոգութիւնը: Արփիար Արփիարեանի ա- խարհաբարին մէջ գժուար չէ գտնել «Գող- սոյ հայելվար»էն ալ նմոյշներ, բայց միշտ ընտրութեամբ: Նկատի առնելով իր ժա- մանակին Աթէնքի մէջ տեղի ունեցած լեզուական պայքարը, երբ Աատուածա- չունչը արդի յունարէնով ալ կը թարգ- մանուէր, Արփիարեան չկրճ աչխարհա- բարեան մը ըլլալով, սրամտութեամբ կը խորհրդածէ, թէ «Գուցէ Աչխարհաբարին յաղթանակովը, մենք արդի Հայերս Լու- սաւորչեան, Սահակին, Մեսրոպին ու Շնորհալիին հօրորդի զաւակները չհա- մարուինք »:

×

16 Յուլիս, 1911ին Գահիրէի մէջ, իր սպանութենէն երեք տարի ետք, այս առասպած ու բազմաչարչար զրագէտ – հրապարակագրին յիշատակի յուշարձանը կը կանգնուէր հետեւեալ վերտառու- թեամբ.

Գաղափարի զոհին
Իր հիացողներն ու
Բարեկամները:

Ժողովրդական երախտագիտութեան յուզիչ մէկ արտայայտութիւնն էր այդ արձարեւ: Այդ առթիւ լոյս կը տեսնէր նաեւ զրքոյկ մը, վաստակաւոր զրագէ- տին սպանութեան եւ յուղարկաւորու- թեան մանրամասնութիւններով:

Չեմ գիտեր թէ այս անգամ ե՞ս ալ « Հողվրտիք» մը գրի առի սիրուած զը- բադէտ մը նուիրուած ... :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(*) Յիշուած դատաւորը, 1890ական թուականներուն նշանաւոր ազգային մըն էր, որ ուզելով ամուսնանալ եկեղեցա- կան օրէնքներուն հակառակ, եկեղեցիին դիմէն քաշադրուեցաւ: Իսլամանալով՝ Ալի Շահպազ կոչուեցաւ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱԼԵՐԸ

Ամերիկեան *Սաթըրտէյ Իվընինկ Փոսթ* մեծ շաբաթաթերթը վերջերս ընդարձակ եւ շահեկան ուսումնասիրութիւն մը հը- րատարակեց Փարիզի Մեծ Շուկային եւ Հալերուն մասին:

Ստորեւ այս ուսումնասիրութեան հիմ- նական մասերը:

Աշխատյսը դեռ նոր կը բացուի: Ձով է: Անձրեւը կը մաղուի յամրօրէն՝ մութ տուներուն տանիքներուն վրայ: Ցախ և- փին, ուր կեցած ենք ձորձին հետ: Ի- բարու հետ փոխանակով կը խօսինք դաւա- դիրներու նման, ջանալով ադմուկ չբար- ձրացնել՝ որքան կարելի է: Ճաշարանէն դուրս կը հանենք ձեռնակառքը ու կը սկսինք քաշել զայն դէպի պետափը, քը- նացած Փարիզի ամայի փողոցներուն մէ- ջէն: Հալ կ'երթանք զնումի: Սէն գետն ալ քնացած է, պարուրուած իր մա- ռախուղով: Կ'անցնինք Փոն Նէօֆէն (Նոր կամուրջ) որ Փարիզի ամենահին կամուր- ջըն է:

— Առաջ մխը գնենք. վերջը ձուկը, կ'ըսէ ձորձ, որ ճաշարանատէր է:

Կամուրջը անցնելով՝ կ'անցնինք Ա- փին: Կը հանդիպինք երկվեցեակ մը մար- դոց, որ տարբեր կամուրջներով եւ քա- չելով իրենց ձեռնակառքերը, մեզի նման կը յառաջանան հեռուն, անորոշ կէտ մը:

Եւ ահա հեռաստաւերին մէջ կը նչմա- րեմ հարիւրաւոր ինքնաչարժ – բեռնա- կառքեր եւ աւելի փոքր կառքեր. տարբեր մեծութեամբ սայլեր, ու նաեւ վակոններ: Բեռնակիրներ եւ չարժավարներ որ կը պոռչտան ու կը հայհոյեն: Շարժականերու եւ կենդանիներու պոռում դոչում, չիչեր ու անտուկներ կը կոտրտին. սակառներ ու կողովներ, անցորդներուն կողերը կը հարուածեն: Խլացուցիչ ադմուկ: Անտա- նելի հոտ մը հարիւրաւոր մարդոց, կեն- դանիներու եւ ապրանքներու: Կատաղի այս խառնաչփոթութեան մէջ աչ ու ձախ կը քչուինք ինքնաբերաբար, անցնելով կառքերու եւ պոռուկներու եւ այլ ապ- րանքներու դէդերուն ընդմէջէն:

Վերջապէս կը հասնինք մեծազանգուած եւ լուսաւոր հրապարակ մը,— չորեքձաթ քաւարան մը խռնուած բազմութեան եւ կուտակուած ապրանքներու: Հրապարա- կին կեդրոնը կը կանգնին տասներկու հսկայ պողպատաչէնն եւ ապակեպատ հանկառներ, իւրաքանչիւրը սովորական մայր տաճարի մը մեծութեամբ: Այս հանկառներէն կ'արձականգնեն հազարաւոր ծախողներու, գնողներու, յանձնառուներ- ու, քննիչներու, բեռնակիրներու, ծրա- րողներու եւ գործաւորներու սակարկու- թիւններն ու գոռում գոչումները: Հալե- րուն մէջն ենք, Փարիզի կեդրոնական Մեծ Շուկան: Հաւանաբար աչխարհի մե- ծագոյն, բայց վատահաբար ամենաքաո- սային ուտեստեղէնի եւ աննդեղէնի չու- կան:

Իմիլ Զօլա զայն որակեց «Փարիզի որո- վայնը»: Արդարեւ դիչեր եւ ցերեկ այս ո- րովայնը երբեք չի քնանար: Մրափող քա- ղաքին կեդրոնը կծկուած՝ այս մեծգի, ուռուցիկ, որովայնա–խնայողական գոր- ծարանը մչտարթուն է եւ կը գործէ ա- մենավերջին արագութեամբ, որպէս պի- տի ըլլար ամբողջ աչխարհի համար:

*Ամէն առաւօտ, ժամը 4ին, 5ին, 6ին, 7ին, 8ին, 9ին, 10ին, 11ին, 12ին, 1ին, 2ին, 3ին,

ձակ ընդունարաններու վրայ, սառի կը – տորներու մէջ պահուած են ծովու եւ գետի հազարաւոր քաղաքացիներ, — օձաձու – կեր, կարմրախայտեր՝ ժիւռայէն եւ Նորվեկիայէն, գօլէն եւ տոռատ, անդ – լիական ջուրերէն իշխանաձուկ (գառի) Տիժոնէն, թոն եւ սառուին: Շատեր տա – կաւին ողջ են ու մահուան պարը կը պա – րեն: Լանկուստ, խեցգետին, խեչափառ, ծովի ոզնի, ձկնականջ, եւն.:

Արեւածագէն մինչեւ առաւօտեան ժամը 9 աւելի քան երեք հարիւր թոն ձուկ կը ծախուի այստեղ եւ երկաթուղիով կը ղրկուի Փարիզի զանազան չուկաներն ու արուարձանները եւ մինչեւ 5 – 600 քիլո – մեթր հեռաւորութեամբ քաղաքները:

Սրահին մէկ անկիւնը սանդուխի նման իրարու վրայ զետեղուած են փայտեայ տուփեր՝ խղունջներով լեցուն: Մենա – չնորհեալ սեփականատէրը եւ իր գեղեցիկ խարտեաշ տիկինը իրենց մատներով չա – րունակ պատեաններէն ներս կը հրեն ա – նոնք որ կը յաղթեն դուրս փախչիլ: Տես – նուած այս անտուկները հասած են 15 օր – ուան ընթացքին ու կը ներկայացնեն 25 թոն, բերուած ամէն կողմէ, այլ մանա – ւանդ Պուրկօնեիէն եւ հիւսիսային Ֆրան – սայէն, եւ Եուկոսլաւիայէն:

Պ. Օ. Ֆ. (կարագ, հաւկիթ, պա – նիր) չուկային ամենափոքր եւ ամենա – մաքուր սրահն է: Ոչոր սակառներու մէջ հազարական հաւկիթ: Կարագի եւ պա – նիրներու բազմազան տեսակներ.— Փոռ – վանսի մանտրտիկ այծի պանիրէն սկսած մինչեւ Կոիւյէռի հսկայ դեղին անիւնե – րը: Նորմանտիի Փօն Լ'Էվէքը, Իլ տը Ֆը – բանի Կոիմ, Պռէսի, Ռոքֆոռ, Գամամ – պէռի կապոյտը: Իտալիոյ կորկոնձոլան եւ Պէլփաէզէն:

Առաւօտեան գրեթէ ժամը 8ն է: Մեր գնումները վերջացուցինք: Երկու ժամ – ուան ընթացքին վերջացաւ նաեւ այս ամ – բողջ աշխարհէ եւ խռովայոյզ բարեկեն – դանը: Ոչոր բեռնակառքերն սկսած են հեռանալ եւ չուկան կը սկսի ամայանալ: Այժմ պէտք է զայն մաքրել, լուալ: Փա – րիզի փողոցներու մաքրութեան յատուկ քաղաքապետութեան կառքերը կուգան դրաւելու մեկնողներուն տեղը: Եւ ահա երկու հարիւր փողոց մաքրողներ եւ ա – ւելածուներ մարախներու նման կը խու – ժեն դէպի Հալերը, մաքրելու համար չրջակայքը կուտակուած աղտեղութիւնը:

Հալերու կազմակերպութիւնը չատ թե – րի է, սկսած իր դիրքէն: Սեղմուած քա – ղաքին բուն կեդրոնը՝ անոր կը պակսի բաւականաչափ տարածութիւն, մթերումի եւ առողջապահական դիւրութիւններու համար: Հարիւր տարի առաջ երբ այս տասներկու սրահներով չուկան բացուե – ցաւ, Փարիզը կը հաչուէր մէկ միլիոն 300 հազար բնակիչ: Այսօր անոր բնակ – չութեան թիւը բարձրացած է եօթը մի – լիոնի. մինչ Շուկային տարածութիւնը միայն 1/5ի չափ մը կրած է: Աւելին չնորհիւ ինքնաշարժներու եւ երկաթու – ղիներու չատաշրխութեան, Փարիզի չու – կան այսօր մայրաքաղաքէն զատ կը չանճանձէ եւ ղին կ'որոշէ նաեւ Ֆրանսա – յի մէկ քառորդ բնակչութեան ուտեստա – ղէնին:

Զեռք ձեռք անցնելու, փոխադրու – թիւն, լեցնելու եւ պարպելու, մինչեւ որդ – ներու համար եղած զանազան ծախքերը, ու նաեւ Ֆրանսայի չամաս ընդհանրու – նը՝ հանդէպ պահածոներու եւ առուտուր – կան այս երկիրը արտաքին չուկաներէն գնէ իրեն համար անհրաժեշտ պատուին եւ բանջարեղէնին քան առ հարիւրը:

Քաղաքին ճարտարապետները, երես – փոխաններն ու թաղապետութիւնները յի – սուն տարիէ ի վեր չանացած են Շուկան փոխադրել Փարիզէն դուրս. կամ եղած տեղը պահել, բայց արդիացնել եւ ըն – դարձակել զայն: Նոյն իսկ բոլորովին լքել զայն: Այդ մասին ծրագիրներ են մշակուած, լուրջ ուիճարանութիւններ կատարուած, չետազոտած, ի վերջոյ լքուած: Որովհետեւ ամէն մարդ պիտի թէ բան մը չէ կարելի ընել Հալերու մա – սին, քարացած դրութիւն մը եւ օրէնք – ներ, նուիրագործուած ութ հարիւր տա – րիներու աւանդութիւններով:

Արդարեւ Փարիզի կեդրոնական Շու – կան հաստատուեցաւ այս վայրին վրայ 1135ին: Այն տեղն ուր ելիքներու չուկա – յէն աւելի բացօթեայ մաքիավելեան պա – լատ մըն էր, ուր ամէն ինչ կարելի էր վաճառել, — կաւելղէն, երկաթ, մուշ – տակեղէն, գործակ, համեմ, ալ, հայելի, սանտր, ձի, ջորի, ծառայ, փետուր, պո – հարեղէն, եւն. եւն.: Կը կոչուէր Թագա – ւորին չուկան եւ Լուդովիկոս Ջ. ահագին չահ կ'ապահովէր իւրաքանչիւր գոր – ծառնութենէ, ինչ որ կ'ընէ այսօր պե – տութիւնը: 1183ին Ֆիլիփ Օկիւստ գայն ընդարձակեց, քարէ բարձր պատով մը չրջափակեց եւ առաջին «գոց չուկաները» կամ Հալերը կառուցանեց: Մինչեւ այսօր ալ չրջակայ փողոցները կը կրեն 12րդ եւ 13րդ դարերու բնակիչներուն անունները, օրինակ, պարան չինողներուն, կերպա – սաւմաոներու, օճառ չինողներու, ոս – կեգործներու, բրուտներու, երկաթա – գործներու, սաուեղործներու փողոց: Դեռ գոյութիւն ունին Լամպարներու փո – ղոցը, Դրամի փողոցը, նաեւ մեծ գղե – բուն եւ փոքր գղերուն փողոցները. Մա – տուռ մը, մէկ երկու մենաստաններ, դե – բեզմանատուն մը, հանրային աղբիւր մը, ինչպէս նաեւ անոր անցնելիք նչանակ – ցից մը եւ գլխատումի կոճղ մը, սահման – ուած՝ պատժելու համար մեծ ու փոքր գողերը, ոճրագործներն ու անպարկեչտ առեւտրականները:

Տարիներու ընթացքին, անշուչտ կարգ մը փողոցներ քանդուած են կամ լայն – ցուած եւ սալատակուած, սակայն մեծ փոփոխութիւն մը չէ կատարուած:

Գէր Լուդովիկոսին տգան այստեղ ըս – պանուեցաւ 1137ին, իւղի մը պատ – ճառով: Պոքաչիօ այստեղ ծնած է 1313 –

ԱՆԻ ԵՒ ԱՂԹԱՄԱՐ

Քանի մը օր առաջ մեր խմբագրատու – նը այցելեցին, Արեւելքէն նոր վերադար – ձած, փաստաբանկարի ծանօթ Ֆրանսայի չարժանկարիչ՝ Տէր եւ Տիկ. Մէրի Օթէն:

Անցեալ տարուան ընթացքին, ամիսնե – րով Թուրքիան չրջած են լուսանկարելու համար այնտեղի տեսարժան հնութիւն – ները, բնական տեսարանները, Թուրքերու եւ փոքրամասնութեանց բարքերը, պատ – մական վայրերը եւ, մանաւանդ, հնագի – տութեան վերաբերեալ վաւերական եւ մեծարժէք յուչարձաններու հին ու նոր ուերակները:

Մէրի Օթէն անվերապահ հիացումով արտայայտուեցաւ իր նկարած բոլոր հը – նութիւններուն մասին որոնք հայկական ձեռքին, մտքին ու արուեստին անչփո – թելի եւ անփոխարինելի կնիքը կը կրեն Թուրքիոյ մէջ, հռոմէական, բիւզանդա – կան եւ այլ հին քաղաքակրթութեանց ճարտարապետական կառոյցներուն կող – քին:

Պէտք է ըսել թէ Մէրի Օթէն խորապէս համոզուած եւ անկեղծ է իր գնահատա – կան դատողութեան մէջ, քանի որ չէ վա – րանած իր պատրաստած եւ մէկուկէս ժամ տեւող գունաւոր ժապաւէնին ըն – թացքին, 10 վայրկեանը նուիրել ընտիր ցուցադրութեան Վանայ լճին, Աղթամա – րի վանքին եւ Անիի աւերակներուն:

Մէրի Օթէն իր ժապաւէնը հանրու – թեան պիտի ցուցընէ եւ մեկնաբանէ «Ա – խարհի Ծանօթութիւն» բանախօսու – թեանց չարքին մէջ որ տեղի կ'ունենայ Փլէյէլի սրահին մէջ, 12 – 15 Մարտ, ժամը 14·30ին:

Հնախօսական աչխարհին համար, Մէրի Օթէնի ժապաւէնը բազմակողմանի արժէք ունի: Ի մէջ այլոց, անհերքելի փաստը կը բերէ որ դեռ այսօր, Թուրքիոյ մէջ, կան ու կը մնան Հայկական անվին հնու – թիւններ: Եթէ ապազային անոնք փճա – նան կամ անհետանան գիտակից կամ տը – պէտ արարքով, կարելի պիտի չըլլայ ան – պատասխանատու անցեալի մը հաչույն անցընել:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱԼԺԵՐԻԱ
ՉԻՆՈՒՈՐ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մօտաւորապէս երեք տարիէ ի վեր, Ֆրանսայի զանազան չրջաններէն նամակ – ներ կը ստանամ Ալժերիա գտնուող հայ պինուորներու ծնողքներէն: Իրր տարբա – կան պարտականութիւն սիրով կը պա – տասխանեմ, կարելի եղածին չափ օգտա – կար ըլլալու եւ միեւնոյն ատեն թեթեւ – ցնելու համար անոնց մտատանջութիւն – ները:

Սակայն թիւրիմացութիւններու տեղի չտալու մտօք, հարկ կը դատեմ այսօր «Յառաջ»ի միջոցաւ տեղեկացնել անոր – տիր՝ բոլոր ծնողքներուն՝ որոնց սրտահա – տորները պարագաներու բերումով բա – րոյական աչակցութեան մը կարիքը կը զգան, մանաւանդ երբ հիւանդանոցներու մէջ խնամուելու ու բուժուելու հարկա – դրանքին ենթարկուած են, առանց վերա – պահութեան կրնան աչակցութեանս ա – պաւինիլ: Պիտի չնամ կարելի եղածին չափ օգտակար ըլլալ եւ տեղեակ պահել ծնողքները օր ըստ օրէն: Միեւնոյն ժամանակ պարտք կը համարիմ խնդրելու որ չափա – զանցուած չնորհակալութիւններու, ե – րախտիքներու եաեւէն չվազեն, որովհե – տեւ այս տեսակ պարտականութիւններ ազդային ըլլալէ աւելի մարդկային են:

Պ. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ

Հասցէ՝ Քամփաներ Սիփրէտի, Քուպա Ալժէ, հեռ. 717 – 82:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Էմմաեան եռեակին «Արեւելեան աչ – խարհը մանրանկարներով» ցուցահանդէ – սին բացումը տեղի ունեցաւ Զորեք – չաբթի, Մարտ չորսին, Մարի – Քլէռ տան մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի լիբանանեան դեսպան Մուսա Մուպարէ – քի: Հոծ բազմութիւն մը ներկայ էր:

Լիբանահայ եռեակին պատրաստած մանրանկարները հետաքրքրութեամբ դիտուեցան բոլորին կողմէ: Առաջին ցու – ցահանդէսը չէ ասիկա եւ Փարիզի դե – զարուեստասէր չրջանակները մեծ հա – ճոյքով աչքէ անցուցին էմմաեաններու պատրաստած նոր մանրանկարները:

Փարիզեան մամուլը այս անգամ ալ դնահատանքով արտայայտուեցաւ, մաս – նաւորապէս Քոնպա՝ որ այս առթիւ հը – րատարակեց երեք լուսանկարներ:

Ցուցահանդէսը բաց է մինչեւ Ապրիլ 4, Մէզոն Մարի – Քլէռ, 10, Րիւ տը Ռոմ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (365)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԹ.

ՏԱՐՕՆ

Հիմա Եգուխի մօտ ծա – ծայ է զարձել. նրա եւ խոհարարն է եւ զործակիցը: Դուք կը տեսնէք նրան, խոհանոցի զենջակը առջեւը կապած, փո – ղոցում կանգնած, անցնողների հետ քա – ւարանի կամ պապի Յիսուս Քրիստոսի յաջորդ լինելու մասին կը վիճէ, թէեւ ինքը բոլորովին տղէտ եւ դեհիկ մարդ է:

— Միեւնոյնը ես նկատեցի Բաղէշում, այդպէս էին վարւում եւ հայ – բողոքականները:

— Բոլորը միեւնոյն տեսակից են: Այդ օտարազգի քարոզիչները հաւաքում են հասարակութեան մրուրը, հասարակու – թեան կեղտը: Երանի թէ, մաքրելու նը – պատակով լինէր... Նրանք փոխում են իրանց հետեւողների անունը միայն, իսկ կեղտը մնում է... Մի թէ՞ լոկ անունը կարող է փոխել մարդու բարոյական կազմակերպութիւնը: Մէկը երէկ հայ – լուսաւորչական էր, այսօր նրան կոչում են հայ – բողոքական, կամ հայ – կա – թոլիկ, — դարձեալ նոյն մարդն է...

Այդ խօսակցութեան միջոցին երիտա – սարդի չրթունքները դողում էին, նրա ձայնը փոփոխւում էր, երեւում էր, որ նա զղացել էր այդ բոլորը, երեւում էր, որ նրա մտածութեան մչտական առարկան էին զարձել հայ հասարակութեան այդ անբուժելի վէրքերը:

Բայց զարմանալին այն էր, որ ես այդ անծանօթ երիտասարդի եւ Ջալլադի դատողութիւնների մէջ գտնում էի չատ նմանութիւններ, կարծես, երկուսն էր միեւնոյն նպատակին էին ձգտում, երկու – սըն էլ միեւնոյն վնասակար երեւոյթների դէմ էին բողոքում: Ջալլադը, որպէս վերջը յայտնուեցաւ, բողոքական քահա – նայ էր: Բայց ո՞վ էր այդ երիտասարդը, որ Բաղէշում անսպասելի կերպով միա – ցաւ մեզ հետ: Ասլանը այդ մասին դեռ ոչինչ չէր ասել ինձ: Երբ նա խօսում էր, ես կարմրում էի նրա առջեւ: Նա այն հա – սակում այնքան չատ բաներ դիտէր, այն – քան չատ բաներ ուսումնասիրել էր: Իսկ ե՞ս... Ես դեռ ոչինչ չդիտէի...

Ճանապարհը զարմանալի կերպով տրա – մադրում է մարդուն խօսել, մանաւանդ երկար, ձանձրալի ճանապարհը: Իսկ մեր խօսակցութեան առարկան այնքան առատ էր նիւթերով, որ եթէ տարիներով խո – սէինք, դարձեալ չէր սպառուի: Աչխարհի սկզբից մարդիկ խօսում են, վիճում են կրօնի վրայ, եւ պիտի չարունակեն խո – սել, մինչեւ աչխարհի վերջը:

Մենք կրկին վերադարձանք դէպի օ – տարազգի քարոզիչները:

— Նրանք, — նկատեցի ես, — այն – պէս չեն, որպէս իրանց հետեւողները, այլ բաւական բարի, քաղաքավարի եւ բարեկիրթ մարդիկ են:

— Այդ այդպէս երեւում է միայն, — պատասխանեց նա ժպտալով.— բայց երբ չատ կը մօտենաք նրանց, կը տեսնէք, թէ ինչ հրէշներ են: Տեսաք այդ կրօնաւորին, որքան հեզ էր, որքան քաղցր էր խօսում, կարծես, բերանից մեղր էր հոսում: Բայց միեւնոյն անձը իր հետեւողների սրտում թոյն կը կաթեցնէ, եւ այնքան անողոք կերպով, որ նա չի զղայ, թէ վարակւում է:

— Այսուամենայնիւ, մեծ զանազանու – թիւն կայ զրանց եւ բողոքական միսսիո – նարների մէջ:

— Այն զանազանութիւնը միայն կայ, որ բողոքական միսսիոնարները մեծամիտ են, իրանց միչտ բարձր են պահում ժո – ղովրդի մակերեւոյթից եւ՝ Աւետարանի առաքելութեան մէջ անգամ՝ պահպանում են անգլիական կոպիտ հպարտութիւնը: Այդ է պատճառը, որ խիստ նուազ յաջո – ղութիւն են գտնում: Բայց այդպէս չեն եզուխները. դրանք ամէն ծակ ու ծուկ կը մտնեն, ամէն վիճակի հետ կը յար – մարուեն, եւ այդ պատճառով աւելի վը – տանգաւոր են: Բողոքական միսսիոնա ը իր գործի մէջ ազայութիւն է սիրում եւ աւելի ուրիչների ձեռքով է գործ կատա – րում: Բայց եզուխը ինքը իր գործի եւ տէրն է եւ մշակը:

— Դուք կարծում էք այստեղ կարո՞ղ են նրանք վնասակար լինել:

— Եթէ նրանք կարողանում են վնասա – կար լինել աւելի քաղաքակիրթ հասարա – կութիւնների մէջ, որոնք ճանաչում են նրանց, որոնք դիտեն պաչտպանուել նր – րանց դէմ, — իսկ այստեղ, մի այդպիսի խեղճ, միամիտ, անպաչտպան ժողովրդի մէջ, ինչո՞ւ չեն կարող վնասակար լի – նել: Բոլոր այն հրոսակները, որ դարերի ընթացքում արչաւանք են գործել Տարօ – նում, իրանց բարբարոսութեամբ այն – քան վնասներ չեն տուել, որքան կարող է տալ այդ հեղ, խոնարհ կրօնաւորը, որ մի հասարակ ձիու վրայ նստած, միայ – նակ, քրիստոնէական առաքինութեամբ ահա այժմ այցելութեան է գնում այն դիւղը, մի հիւանդի մօտ...

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ժամը յաջողութիւն պատճ է : Իրաքի հիւսիսային շրջանին մէջ (Քիւրտերու կեդրոնը) Պարզանի ժողովրդականութիւն չունի՝ իր աղնուական ծագումին համար : Շատ իր չարժումին կեդրոնը դարձուցած է այդ շրջանը : Ժողովուրդը վին – ուած է . իր կողքին ունի նաեւ 5րդ զօ – րամասը, որ կը քալէ Պարզանի վրայ : Ըմբոստները ունին ձայնասփիւռի կայան մը, որ ժողովուրդին եւ օտար ընկերու – թիւններուն կը թելադրէ չարունակել ի – րենց աշխատանքը :

Ըմբոստութիւնը, ինչպէս կը չեշտուի , հակահամայնավար եւ հակաղդայնական բնոյթ ունի : Ընկերվարականները ծանօթ են իբրեւ Արեւմուտքի կոմմունիկեյները :

Նման չարժումի մը կը սպասուէր Ի – րաքի մէջ : Արդարեւ, Մարտ երկուքին , վարչապետ Քասըմ կը յայտարարէր թէ «հակայեղափոխութիւն» մը կը պատրաս – տուի երկրին մէջ, որ կրնայ պայթիլ Մարտի վերջը, կամ Ապրիլի ընթացքին : Պատճառի ձայնասփիւռը իր կարգին կը թելադրէր, որ ժողովուրդը զգոյշ ըլլայ :

Երկու օր յետոյ, Անդարայէն կը հա – ղորդէին թէ Իրաքի «Դեմոկրատ Կուսակ – ցութիւն»ի ժողովին մէջ ապստամբը խորհուրդ տուած են Քասըմի, որ ծայրայեղ ձախե – րէն հեռանայ :

———o———

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետը Սէնեի եւ Ար – տաքին նախարար՝ փելլա Փարիզ հրա – ւիրուեցան Ջօր· Տը Կոլի կողմէ Մարտ 18ին : Կը կարծուի թէ խօսակցութենէն ղլխաւոր նիւթը պիտի ըլլայ Գերմանիոյ վերամիացման հարցը :

ՓՐԱԿԱՅԻ մէջ երկրագործութեան նա – խարարը պաչտօնանկ եղաւ : Գաքուլա հաղուագիւտ Սլօթաքներէն մէկն էր որ անդամ էր կառավարութեան, եւ նեղկա – յացուցիչներէն մէկը համայնավար երի – տասարդ սերունդին :

ՆԻԻ ԵՈՐՔի մէջ հազար զերեզմանա – փորներ գործադուլ բրած են : Բազմաթիւ զէպքեր պատահած են այս առիթով, երբ մեռելներու ընտանիքին պատկանող ան – դամներ փորձած են իրենք թաղել իրենց մեռելները : Համաձայնութիւն մը գոյա – ցած է սակայն եւ մեռելաթաղները աշ – խատավարձի յաւելում ստանալով դար – ձի ձեռնարկած են :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Իգ· Պօղը ապրիլ 26ին մասնաւոր ունկնդրութեան մը ընթացքին պիտի ընդունի Անգլիոյ Մայր Թագուհին :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

ՆՈՐ ՎԷՊԸ

ԱՐԾԻՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

540 էջ , գին 1000 ֆրանք

Դիմել հեղինակին՝

53, AVENUE DE ST· JULIEN
MARSEILLE - 12·

կամ հայ զբաւաճառներուն

France-Orient

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ՀԱՅԿ· ԵՐԵԿՈՆԵՐ

ՑԱՑՏԱԳԻՐ .— 1) Դասախօսութիւն մը Ժեռառ Սթեֆանեսմոյի կողմէ :

Նիւթ .— Ֆրանքեւհայկական յարաբե – րութիւնները հազար տարիէ ի վեր :

2) Կրօնական եւ ժողովրդական երգեր, իրիս Պիւպիւլեանի կողմէ , ընկերակ – ցութեամբ հնդեակի մը :

3) Երկու զունաւոր հայկական ժապա – ւէններ, (երաժշտութիւն՝ հայերէն, մեկ – նաբանութիւն՝ ֆրանսերէն) :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ Մարտ 15ին, ժամը 9– ին (առաւօտ), Սիներմա Լը Փրովանս : Մանրամասնութեանց համար դիմել Ազգ· Մխիթեան :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 16, ժամը 20·30ին, Սիներմա՝ լ'Օոլօժ : Մանրամասնութեանց համար դիմել Ազգ· Մխիթեան :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 17, ժամը 20·30ին, Սիներմա Փալաս : Կը նախագա – դահէ Հայր Մեսրոպ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, Մարտ 18, ժամը 20·30, Սիներմա Փաթս : Մանրամասնութեանց հա – մար դիմել՝ Ազգ· Մխիթեան :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Կը տառնձնէ փորձառու ուսուցիչ մը : Դիմել «Յառաջ»ի :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկին Արաքսի Գալըպճեան , Տէր եւ Տիկին Արթօ Սանասարեան եւ զաւակները, Օր· Ալիս Գալըպճեան, Պ· Յովակիմ Յո – վակիմեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր , ծաղկեպատկով կամ փոխան – ծաղկեպա – սակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտ – նեցին՝

ՅԱԿՈԲ ԳԱԼԸՊՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

Այս առթիւ երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին :

×

Լիոնի եկեղեցւոյն Տիկնանց Մխի – թարնը չնորհակալութեամբ առացաւ հե – տեւեալ նուէրները, ի նպաստ Լիոնի եկե – ղեցւոյ չինութեան :—

Երիցուհի Զապէլ եւ Տէր Վռամշապուհ քհնյ· Գարիպեան իրեն քրոջ եւ քենիին այրի Տիկին Շնորհիկ Եղիազեանի մահ – ուան առթիւ փոխան ծաղկեպատկի երեք հազար ֆրանք :

Շաւիլէն Տէր եւ Տիկին Տուտճեան եր – կու հազար ֆրանք :

Պ· Արսէն Թէրզեան հանդուցեալ Փա – ռունակ Պէյլէրեանի մահուան առթիւ փո – խան ծաղկեպատկի երկու հազար ֆրանք :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

THÉATRE MUNICIPAL
DE VILLEURBANNE

Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ , Ապրիլ 3 , ժամը 20·30ին

Կը ներկայացուին

1·— ԱԴՈՒԱՐԴ ԻՇԵԱՆ
(Տռամ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)

2.— L'article 330, G. Courteline
(Comédie en un acte)

3·— ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
(Կատակերգութիւն)

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը Կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15·30ին ,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ
ՈՂՔ· ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ

Ցիշատակին յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է :

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ Սիքօ, Փարիզ :

Հովանաւորութեամբ Գերաչնորհ Սե – բուվրկ Եպիսկ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Խօսք պիտի առնեն ծանօթ հնագէտ Փրօֆ· Ֆավէնեաք եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն յարգել իր յիշատակը եւ ներկայ ընդու – նել իբր հրաւէր :

Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը այս Շաբթ. ժամը 9ին, Քաֆէ Քա – տէի սրահը :

Տեղի պիտի ունենայ Վիճաբանական երեկոյ, խօսք պիտի առնեն զանազան անձեր :

Մուտքը ազատ է :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի երիտ· Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ս· Պօղոս Պետրոս Եկեղեցւոյ Հոգաբար – ձութեան :

Շաբաթ, Մարտ 28, ժամը 20·30ին , Մէկօն Ալֆորի քաղաքապետարանի սը – բահը : Կը ներկայացուի՝

« ՋԱՐԾԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ »

Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ

26 տարեկան երիտասարդ մը (ծնած Փարիզ 4րդ Թաղամաս 1932 Նոյեմբեր 14ին) կը փնտռէ իր մայրը՝ ՎԻՐՃԻՆԻ ԳՐԻԳՈՒՆԵԱՆ, ծնած Մարաչ 1892ին :

Տեղեկացնել իրեն՝

Krekounian Jean
S.P. 86639 A.F.N.

կամ թերթիս վարչութեան :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը
Առնուվիլի մէջ
ՄԱՐՏ 15ԻՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26– ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մաղընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանեը) :

Նախաձեռնութեամբ Կ· Խաչի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐ – ԿՈՒԹԵԱՆ աղնուամեծար վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի ղպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ դիշերօթիկ սան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապա – տասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտնե – րը :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տա – րեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ա – մէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատար – ուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քն – նութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յա – ռաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթաց – քին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայա – կանագիր :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Քրխտափոր» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie
Մարտ 10, երեքշաբթի, ժամը 21ին

ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
(Դաշնակահար)

Ցայտապիր՝ ՊԱԽ – ՊԻԻՋՕՆԻ, ՊԼՕ – ՎԷՆ, ԼԻՍԹ, ՇՕՓԷՆ :

Տոմսերու գին·— 300էն 1000 ֆրանք :
Դիմել սրահը եւ Տիւրանին :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆԳԻ ԱՌԹԻԻ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30

PAVILLON DAUPHINE

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորուհիներ Բոլսաժի համար : Լաւ վճարուած : Դիմել՝

MAISON JASMINE - BALTAYAN
19, Fbg. St. Denis
Առաջին յարկ

×

Ակիւմչօներ տեւական աշխատանքի համար : Դիմել՝

HIGH LIFE TAILOR
112, RUE DE RICHELIEU PARIS

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՆՈՂՔ – ՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՅՈՒՆԻՍ

վարժարանի դալարագեղ պարտէզներուն մէջ :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Փարիզի Հանինոյ Հայր· Միութեան կողմէ 22 *Մարտ*, *Կիրակի ժամը* 16էն *մինչեւ* 24,

CERCLE MILITAIREի

ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնթ Օկիւսթէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալներ

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝
Յ· Պահատուրեան Tél. : ORN. 37-22
Գ· Ադամեան « : TRI. 57-74

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*առւաժ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
11
ՄԱՐՏ
//
MERCREDI
11 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8341 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4242

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱԶՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

Պոլոժենիայէն դրեթէ քառորդ դար վերջ է, որ արեւմտահայերը պիտի ունենային իրենց Ազգային Սահմանադրութիւնը:

Ի՞նչ վիճակ կը ներկայացնէր Օսմանեան կայսրութիւնը այդ օրերուն:

1820էն 1855 երկարող երեսուն եւ հինգ տարուան չրջանին յիշատակելի դէպքեր տեղի կ'ունենային Թուրքիոյ մէջ՝ հիմնապէս յեղաշրջելով անոր դիմագիծը:

Յոյներու անկախութեան պատերազմը՝ աջակցութեամբ Ռուսիոյ, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի՝ մեծապէս տկարացուցած էր Օսմանեան բանակը, որուն մէջ սիրական — աւելի ճիշդը բռնատիրական — դեր կը կատարէին եէնիչէրիները:

Սուլթան Մահմուտ Բ. ուզելով բարեկարգել բանակը, առաջին տեղիւ 1826 Յունիս 15ին բնաջնջեց եէնիչէրիները: Ջանաց հիմնական փոփոխութեան են – թարկել նաեւ վարչական մեքենան եւ հաստատութիւն հաստատել երկրին բազկացուցիչ տարրերուն միջեւ:

« Կ'ուզեմ որ այսուհետեւ արդարութիւն տիրէ կայսրութեանս մէջ: Իսլամը ճանչցուի միակ մգկիթին մէջ, քրիստոնեան՝ եկեղեցիին եւ Հրեան սինակոկին մէջ»:

Իսլամ մոլեռանդ կրօնաւորներու դէմ – դիմութեան պատճառով Սուլթան Մահմուտ մեռաւ 1839 Յունիս 30ին: Շարթի մը առաջ՝ 24 Յունիսին Իպրահիմ փաշա Մծրինի (Նիզիպ) մէջ վճռական հարուած մը տուած էր Հաֆըզ փաշայի թրքական բանակին – րուն եւ կը յառաջանար դէպի Կիլիկիա: Իսկ Ափղքանդրիոյ առջեւ կը ջախջախ – ուէր Օսմանեան նաւատորմը:

Ապրիլ Մէճիա 16 տարեկանին գահ բարձրանալով՝ ուզեց չարունակել հօրը սկսած բարենորոգչական գործը: Ու 1839 Նոյեմբեր 3ին հանդիսաւոր արարողութեամբ մը հրատարակեց Կիւլհանէի Խաթթը Շերիֆը, որով կը հաստատէր ոչ – իսլամներու հինաւուրց իրաւունքները ու առանձնաշնորհները. կ'երաշխաւորէր՝ բոլոր հպատակներու հաւասարութիւնը օրէնքին առջեւ, պատուութիւնը, ինչպէս նաեւ կեանքի ու ինչքի ապահովութիւնը:

Սուլթան Մէճիտ միջազգային հանգամանք տալու համար իր հանդիսաւոր խոստումներուն, Խաթթը Շերիֆը պաշտօնապէս կը հպարտէր բոլոր բարեկարգութեանց Պոլսոյ դեսպաններուն:

Սուլթան Մէճիտի խոստումները եւս թուղթի վրայ մնացին եւ երբեք չգործադրուեցան: Իւչմանները պայքար բացին իրեն դէմ ալ՝ «կեավուր» պիտակը փակցնելով անոր անունին:

1853ին, երբ Ռուսիա իր յարաբերութիւնները խզեց Թուրքիոյ հետ (Ղրիմի պատերազմ), Սուլթանը կրկնեց իր խոստումները ոչ – իսլամներուն՝ պէտքով մը, որ 1853 Մայիս 24ին կարդացուեցաւ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ:

Ղրիմի պատերազմէն վերջ, երբ Փարիզի մէջ պիտի դումարուէր մեծ պետութեանց վեհաժողովը, Սուլթան Մէճիտ փութայ 1856 Փետրուար 18ին ծանօթ Խաթթը Հիւմայունով վերանորոգել Կիւլհանէի Խաթթը Շէրիֆով խոստացած բարենորոգումները:

Նպատակն էր արգիլել մեծ պետութիւնները խառնուելու Օսմ. կայսրութեան ներքին գործերուն:

Փարիզի դաշնագիրը (1856 Մարտ 30) իր 9րդ յօդուածին մէջ յիշելով Խաթթը Հիւմայունը, կ'ըսէր թէ քանի որ Սուլթանը «ինքնաբուխ» կերպով կը բարւոքէ իր նպատակներու վիճակը, պետութիւնները այլեւս իրաւունք չունին ո՛չ հաւաքարար եւ ոչ ալ առանձին խառնուելու սուլթանին եւ իր հպատակներու փոխադարձ յարաբերութիւններուն, ո՛չ ալ՝ անոր կայսրութեան ներքին գործերուն:

Այսպիսի վիճակի մէջ էին օսմանեան կառավարութեան գործերը երբ Հայերու մէջ սկսաւ գործօնքի շրջան մը, որ պիտի տանէր 1860 Մայիս 24ի Սահմանադրութեան:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԿՌԻԻ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

●

ԳՆԴ. ՇԱՒԱՅՖ ՈՂՋ Է

Կացութիւնը ծանրացաւ Իրաքի մէջ, ուր Մուսուլի ըմբոստութիւնը վերածուեցաւ քաղաքացիական պատերազմի:

Հակասական լուրերը իրարու կը յաջորդեն:

Երէկ, վերջին ժամուն, Պաղտատի ձայնասփիւռէն առնելով լուրը՝ Փարիզի ձայնասփիւռը կը յայտարարէր թէ ըմբոստներու պարագլուխ գնդ. Շաւաֆ սպանուած է ժողովուրդին կողմէ:

Կէսօրին սակայն, ըմբոստներու ձայնասփիւռը՝ Թահրօ – Մուսուլ կը հերքէր Շաւաֆի սպանութիւնը եւ ձայնասփիւռէն խօսողը ուրիշ մէկը չէր՝ եթէ ոչ գնդապետ Շաւաֆ: Ըմբոստներու զեկավարը անդրադառնալով իր մահուան լուրին, յայտարարեց .— « Այս սուտը կը փաստէ թէ քաոսի յուսահատական կացութեան մը մէջ կը գտնուի եւ իր խմբակը չի կրնար խուսափիլ բանակին յեղափոխութենէն »:

Վարչապետ Քասըմի հրամանով կառավարական ուժերը ռմբակոծեցին Մուսուլը, որմէ յետոյ չրջան մը ղրկեցին համաձայն՝ Շաւաֆ դէմ զացած էր: Բայց գնդապետը յայտարարեց .— «Մուսուլի ռմբակոծումը՝ կառավարական ուժերու կողմէ, բռնատէրին յուսահատական վերջին ճիգն է. ան հասկցած է այլեւս, որ ինք եւ իր խմբակը մեկուսացած են: Որոշած ենք երկիրը մաքրել Քասըմէն, իր խմբակէն, պատեհապաշտներէն եւ զանազաններէն, պիտի կռուինք՝ մինչեւ որ մեր նպատակին հասնինք: Մուսուլի ռմբակոծումը զօրացուց մեր միութիւնը ինչպէս նաեւ խարխեց բռնատէրին ձեռքէն երկիրը ազատելու մեր վճռակամութիւնը »:

Միշտ նոյն ազբիւրին համաձայն՝ գնդապետ Շաւաֆ բոլոր «ազատ սպաները»ը հրաւիրած է «միանալ յեղափոխութեան՝ որ պիտի լրացնէ Յուլիս 14ի աշխատանքը» կը չեշտէ իր կարգին Գահիրէի ձայնասփիւռը:

Պաղտատի եւ Մուսուլի ձայնասփիւռներու պայքարը կը չարունակուի ամբողջ օրը:

Ուչպդրութիւն պրաւած է Մուսուլի ձայնասփիւռին ուժգնութիւնը: Արդարեւ, ցարդ Մուսուլի մէջ փոքր կռիւ մը կար միայն: Եւրոպացի մամուլի մանաւանդ կարծիքով ըմբոստները կ'օգտագործեն կայան մը, որ, իրականին մէջ, հաստատուած է սուրիական հողամասին վրայ: Այս կարծիքը կը չեշտուի մանաւանդ պէտ անոր համար՝ որ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը թիկունք կը կանգնի Շաւաֆի համախոհներուն եւ կը քաջալերէ անոնց չարժումը:

Մուսուլի ձայնասփիւռը հեռասփռեց նաեւ զեկոյց մը՝ զղուչացնելով օտար երկիրներ, որ Իրաքի մէջ ունին մեծ շահեր:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հիմայուն, կ'ըսէր թէ քանի որ Սուլթանը «ինքնաբուխ» կերպով կը բարւոքէ իր նպատակներու վիճակը, պետութիւնները այլեւս իրաւունք չունին ո՛չ հաւաքարար եւ ոչ ալ առանձին խառնուելու սուլթանին եւ իր հպատակներու փոխադարձ յարաբերութիւններուն, ո՛չ ալ՝ անոր կայսրութեան ներքին գործերուն:

Այսպիսի վիճակի մէջ էին օսմանեան կառավարութեան գործերը երբ Հայերու մէջ սկսաւ գործօնքի շրջան մը, որ պիտի տանէր 1860 Մայիս 24ի Սահմանադրութեան:

ՀՐԱՆՏ-ՍՄԱՄՈՒԼ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի օր Փարիզ եկաւ Անգլիոյ վարչապետը Հարոլտ Մաքմիլըն եւ օգտակայանը ընդունեցաւ վարչապետ Տըգըլէի կողմէ: Նոյն օրը հինգ ժամ տեւող խօսակցութիւններ ունեցաւ Տըգըլէի եւ Գոլ տը Միւրվիլի հետ որոնց ընթացքին Անգլիոյ վարչապետը հաչուեկշիռը ըրաւ ի. Միութեան կատարած իր ճամբորդութեան: Առաջին տեղեկութիւնները անընդունելի կը թըւին Ֆրանսական կառավարութեան:

Այս ուղղութեամբ կը կարծուի թէ կեդրոնական Եւրոպայի մէջ զօրք մը ստեղծելու դաղափարը որ հաճելի է Խրուշչեւին հաւանութիւնը չունի ոչ Ֆըրանսայի, ոչ Գերմանիոյ: Անգլեւխորհրդային ոչ – յարձակողական դաչինքի մը ստորագրութիւնը իր կարգին հաճելի չէ Ֆրանսայի: Մաքմիլընի ճամպարանքը Մեծերու ժողովի մը համար նոյնքան անբաղձալի կը նկատուի Փարիզի մէջ, ուր կը կարծուի թէ լուրջ բան մը կազմակերպելու համար եւ լուրջ արդիւնքներու ալ սպասելու համար ժամանակ պէտք է պատրաստուելու:

Մաքմիլըն յայտնեց նաեւ թէ Նիքիթա Խրուշչեւ զղտնի առաջարկ մը ըրած էր Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետին.— Թոյլ կուտար դաչնակիցներուն որ իրենց զօրքը մնայ արեւմտեան Պերլին, եթէ խոր – հրդային զօրամաս մըն ալ կաբենայ մնալ նոյն չրջանը:

Խորհրդային այս նոր առաջարկը ան – չուչտ հետաքրքրութիւն յառաջ բերած է քաղաքական չրջանակներուն մէջ: Կը կարծուի թէ Խրուշչեւ իրականին մէջ տեսակ մը ապահովութիւն կը փնտռէ իրեն համար Պերլինի մէջ: Ֆրանսական քաղաքական չրջանակները կը մտածեն նաեւ թէ Խրուշչեւի ծրագիրը կը նախատեսէ անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան զօրքին փոխարինումը արեւմտեան Պերլինի մէջ միջազգային ուժի մը կողմէ:

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԻՋ

Այս նոյն առաջարկը զոր Մաքմիլըն կը փոխանձէր արեւմտեան իր բարեկամներուն, յայտարարուեցաւ պաշտօնապէս Խրուշչեւի կողմէ Պերլին ձմեռնային պալատին մէջ 8000 հոգիի ներկայութեան: Ի. Միութեան վարչապետը չարունակեց.— Արեւմտեան պետութիւնները կ'ըսեն թէ մէկ միլիմեթր տեղ պիտի չտան Պերլինի հարցին մէջ, բայց մեր առաջարկներուն մէջ տեղի տալու հարց չկայ: Դրժուարութիւնը հոն է որ Պերլինը ժողովրդավար Գերմանիոյ մաս կը կազմէ բայց այս վերջինը ամէն ազատութիւններուն է որ պիտի չարդէ Պերլինի ազատ քաղաքի հանդամանքը:

Խրուշչեւէն եաք խօսք առաւ Իւլպրիխթ: Համաձայնաւ պարագլուխը ըսաւ.—Զենք ուզեր արիւնալի Եւրոպա մը եւ արիւնալի Ամերիկա մը, անոր համար կ'ուզենք Ա. Մերիկայի հետ դաշնագիր առորագրել »:

Խրուշչեւ մօտ երկու ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ Օլընհաուըրի հետ: Արեւմտեան Գերմանիոյ Սօսիալ – Դեմոկրատ պարագլուխը որ ընդդիմադրութիւնը կը ներկայացնէ Պոնի խորհրդարանին մէջ, համաձայնեցաւ Խրուշչեւի հետ թէ պէտք է բանակցութեամբ կարգադրել Պերլինի հարցը: Նոյնիսկ ան – կոյց մը հրատարակուեցաւ տեսակցութենէն եաք:

Միւս կողմէ Արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետը՝ Վիլլի Պրանտ մերժեց Խրուշչեւի հրաւէրը: Արդարեւ Ի. Միութեան վարչապետը հրաւիրած էր Պրանտը որ Խորհրդ. դեսպանատուն գայ դինքը տեսնելու. «Ոչ»պատասխանած է Պրանտ:

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԵՒ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՀԻՆ

×

Զօր. Տը Կոլի կողմնակիցները ու Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար (ԻԻ – ԷՆ – ԷՖ) կը բաւարարին իրենց նահանջը ըսելով.— Ֆաջուէթեան անժողովրդավարութիւնն է դոր կը վճարենք:

Արդարեւ թիւերով ներկայացնելու համար ընտրութեանց պատկերը որ նաեւ քաղաքական դիմագիծ ունի առնենք Փարիզը և 120·000 բնակիչէ աւելի ունեցող 12 քաղաքները ուր ընտրութիւնը համեմատականի վրայ էր: 584 թաղապետական խորհուրդներ պիտի ընտրուէին երեքուկէս քաղաքներու կողմէ: Առաջին առթիւ ընտրուած են.— 160 համայնավար, 126 անկախ, նոյնքան Մ. Ն. Հան – րապետութեան, 87 ընկերվարական, 30 ժողովրդ. Շարժում, նոյնքան արմատական, 17 զանազան չափաւորական եւ ութ ժողովրդավար Ուժերու Միութիւն: Այն – չուչտ համայնավարները օգտուեցան թէ ընտրական ձեւէն եւ թէ իրենց մէկ ցանկ ունենալէն: Արդարեւ ամէն կողմ համայնավարները կը ներկայանան մէկ դիմա – պիծի ներքեւ՝ համայնավար կուսակցութեան, մինչ բոլոր ոչ համայնավարները ցրուած են զանազան ցանկերու վրայ ինչ որ ձայներու բաժանում մը կը ստեղծէ եւ կը նպաստէ համայնավարներուն: Տա – կաւին կան կուսակցութիւններ որ զանազան ցանկեր ունին ինչպէս երեք տեսակ արմատական Լիոնի մէջ, երեք – չորս տեսակ անկախ Լիլի մէջ եւն.: Սակայն մինչեւ կիրակի աղդային կուսակցութիւնները՝ կը միանան որպէսզի երկրորդ չրջանին առաջքն առնեն համայնավար նոր յաղթանակի մը:

Արուարձաններու մէջ 24 հոգի միայն ընտրուեցան, 36 ընտրուելիք կան կիրակիի համար:

1953ի թաղապետական ընտրութեանց համայնավարները ստացան ձայներու 27·4 առ հարիւրը, 293·842 ձայնով, իսկ այսօր կը ստանան 29·1 առ հարիւրը 327·458 ձայնով, 1958ի երեսփոխանական ընտրութեանց ստացած էին միայն ձայներու 19·9 առ հարիւրը 269·583 ձայնով, (այս թիւերը Փարիզի համար միայն): Ընկերվարականները կը չահին դիւանագիտական մակարդակի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳՆԴ.ԱՊԵՏ կռիվաս Էոֆայի զեկավարը կրակը դադրեցնելու հրաման տուաւ եւ հրաւէր ուղղեց Կիպրացիներուն որ զօրավիդ կանդնին Մակարիոս արք.ի:

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ մէջ երեքշաբթի օր բացուեցաւ Լեհաստանի համայնավար կուսակցութեան երրորդ համագումարը, որ – ուն կը մասնակցին 1431 պատգամաւորներ: Օտարներու կարգին՝ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը երեք ներկայացուցիչ ունի:

ՅՈՐԴԱՆԱՆի Հիւսէյն թագաւորը Ազգ. Ջինաստան գնաց, ուր արժանացաւ խանդավառ ընդունելութեան: Նախագահ Ջանկ Քայ Ջէք օգակայան գացած էր, թագաւորը դիմաւորելու համար:

ՎԻԵՆՆԱՅԷՆ հասած լուրերու համաձայն, մառեչալ Ժուկով երրորդ անգամ ըլլալով պաշտօնի կը կոչուի, յաջորդաբար չնորհազրկուելէ յետոյ: Արդարեւ, կը կարծուի թէ Խրուշչեւ կարմիր բանակի գերագոյն հրամանատարութիւնը վստահած է Ժուկովի:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ առաջին հրթիռը՝ «Վերոնիք» յաջողութեամբ արձակուեցաւ, բարձրանալով 250 քիլոմեթր: Հրթիռը մէկ յարկ ունի եւ կը կշռէ 1300 քիլօ:

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆԻ
ԵՐԿԵՐԻ 8ՐԴ ՀԱՏՈՐԸ

Խ. Աբովեանի երկերի լիակատար ժողովածուի 8րդ հատորի հրատարակութիւնը նշանակալից երեւոյթ է հեղինակի գրական հարուստ ժառանգութիւնը ամբողջացնելու եւ այն ընթերցող հասարակութեանը ներկայացնելու տեսակէտից: Հայ մեծ գրողի անցեալում դրէթէ չտպագրուած ստեղծագործութիւնները միայն յետագայում արժանացան հրապարակման բախտին՝ երեւան հանելով նրա բեղուն գործունէութեան լայն ընդգրկումն ու հարստութիւնը: Եւ իրօք, նախկինում չատ թէ քիչ առաջին պլանի վրայ մղուած գեղարուեստական ստեղծագործութիւնների կողքին այս մի քանի տարուայ ընթացքում լոյս տեսան նաեւ Խ. Աբովեանի գիտական, ինքնակենսագրական, ազգագրական, հայրենասիրական եւ այլ բնոյթի ուսումնասիրութիւնները ու յօդուածները, աշխատութիւնները ու գործերը, որոնք նոր լոյս սփռելով աբովեանագիտութեան վրայ, աւելի պարզ են դարձնում մեծ Լուսաւորչի կեանքի ու գործունէութեան վառ պատկերը: Ահա նոյն այդ իմաստով էլ երկերի լիակատար ժողովածուի ակադեմական հրատարակութեան մէջ 5րդ (1950), 6րդ (1956) եւ 7րդ (1957) հատորներից բացի եւ նրանց հետ միասին, բաւական մեծ արժէք է ներկայացնում Խ. Աբովեանի երկերի 8րդ հատորը, ուր ամփոփուած են հիմնականում նրա ձեռագրաններէն գրած յօդուածներն ու աշխատութիւնները՝ իրենց բնագրերով եւ հայերէն թարգմանութեամբ, որը կատարել է հեղինակի թոռը՝ Կոստան-դին Աբովեանը:

Այդ յօդուածները եւ ուսումնասիրութիւնները, որ կազմում են հատորի առաջին ու ծանրակշիռ բաժինը, պարզաբանում են հայ եւ անդրկովկասեան այլ ժողովուրդների պատմական կեանքի առանձին դրուագները՝ կապուած նրանց նիստ ու կացի, ապրելակերպի, սովորութիւնների, հոգեկան աշխարհի եւ մշակոյթի հետ: Այդ ամէնով, ինչպէս այլ դէպքերում, այնպէս էլ այստեղ, Խ. Աբովեանն ամէնից առաջ ձգտած էր եւրոպական աշխարհին ներկայացնել ու ցոյց տալ հայ եւ այլ ժողովուրդների կեանքի իրական պատկերը, նրանց մշակութային զանձերն ու հարստութիւնը:

Հակադրուելով այն բոլոր դիտողներին, որոնք «լոկ հաբեւանցի են ճանաչում մեր երկիրը եւ նրա բնակիչներին», Խ. Աբովեանը զեղեցիկ կերպով ուրուագծում է հայ ժողովուրդի անցած պատկան կեանքի ուղին, ցոյց տալով մի կողմից, թէ ինչ փոթորիկներ ու արհաւիրքներ են անցել նրա գլխով, իսկ միւս կողմից էլ ընդգծելով, որ այնուամենայնիւ նա երբեք էլ կուլ չի գնացել օտար բռնակալների ճիրաններում եւ միշտ էլ պահպանել է իր դէմքն ու ինքնուրոյնութիւնը:

Հայ ժողովուրդի պատմական կեանքի էջերի բացումով Խ. Աբովեանը, սակայն, չի մոռանում ու անտեսում ներկան, այլ, ընդհակառակն, այն զարձնում է իր ուսումնասիրութիւնների բուն առանցքն ու ելակէտը: Եւ իրօք, Խ. Աբովեանին ամէնից յատ յուզում, նրա հոգին փոթորկում ու ալեկոծում է ժողովուրդի կեանքի ծանր վիճակը, որի բարելաւման համար էլ նա որոշ ուղիներ է նշում՝ մանաւանդ իր «Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի անտեսական ու մշակութային վիճակը բարելաւելու մասին» ուշագրաւ յօդուածում: Նա հայ ժողովուրդի անտեսական ու մշակութային կեանքի վերաբերեալ իր փոթորկայոյզ խօսքն է ասում. չնայած ընձեռուած որոշ հնարաւորութիւններին, հայ աշխատաւոր ժողովուրդը զանւում է անտեսական ծանր կացութեան մէջ, նա ապրում է աղքատիկ ու թշուառ պայմաններում եւ «սրտիցդ արիւն է կաթում, երբ տեսնում ես», «Հայ երկրագործի հանդերձանքը»: Այդ բոլորից դուրս գալու ելքը ժողովուրդի անտեսական ու մշակութային կեանքի բարելաւման մէջ է, որի համար Աբովեանի կարծիքով ամէնից առաջ անհրաժեշտ է զարգացնել արդիւնաբերութեան գլխաւոր ճիւղերից մէկը՝ մետաքսը, ընդարձակել բամպակի մշակութիւնը, տեղում բացել ապակու գործարան եւ այլն,— ահա այն հիմնական պահանջները, որ առաջադրում է Աբովեանը ժողովուրդի կեանքի պայմանները բարելաւելու համար:

Բայց այդքանով նա, ի հարկէ, չի սահմանափակւում, այլ, որ կարեւոր է, տեսնում է ժողովուրդի անտեսական ու մշակութային կեանքի միջեւ եղած սերտ կապը եւ հենց այդ տեսանկիւնից անց-նում «անդրկովկասեան ժողովուրդների հոգեկան վերածնութիւնն իրականացնելու» հարցին, ներկայացնելով այս դէպքում եւս մի շարք արժէքաւոր պահանջներ, որոնց մի մասը պահում է իր թարմութիւնը նոյնիսկ այսօր: Վերստին ծանրանալով ժամանակի ուսուցման մեթոդների դէմ եւ խստօրէն ձաղկելով ու քննադատելով տվէտ հոգեւորականներին, Խ. Աբովեանը առաջ է քաշում ժողովրդական կրթութեան հարցը եւ գտնում որ դպրոցն ու դիտութիւնը պէտք է ծառայեն կեանքին եւ որ այդ իմաստով էլ հարկաւոր է ունենալ «մի մանկավարժական ինստիտուտ, որտեղ ուսուցուէին նուազ դիտական, բայց մատչելի, տեղի բնակիչների պայմաններին եւ դրութեանը համապատասխան եւ առաւելապէս նրանց բարոյականութեան եւ կատարելագործման վերաբերեալ դիտելիքներ, կապուած գիւղատնտեսութեան ու տեխնիկայի նպատակայարմար դասաւանդման հետ» (էջ 93):

Եւ ոչ միայն այդքան. որպէսզի դիտութիւնը բաւարարի կեանքի պահանջները եւ նպաստի գիւղատնտեսութեան զարգացմանը, Խ. Աբովեանն առաջարկում է հատատութեան համար ընտրել մի այնպիսի վայր (նրա կարծիքով Քանաքեռն այդ տեսակէտից ամէնից յարմարն է), որտեղ հնարաւոր լինի գործնականօրէն կապուել գիւղատնտեսութեան հետ եւ «հնարաւորին չափ մեծ ծաւալով առաջ տանել այն»:

Այս բոլորը, ինքնին, ցոյց են տալիս, որ հայ մեծ լուսաւորիչ ու դեմոկրատ Խ. Աբովեանը անցողակի ձեւով չէ, որ արձագանգել է հասարակական կեանքի կենսական հարցերին, այլ խորապէս յուզուել ու մտահոգուել է ժողովուրդի ցաւերի ու հոգսերի, տանջանքների ու տառապանքների համար եւ միշտ էլ հանդէս է եկել նրա չահերի պաշտպանի դերում: Եւ այս տեսանկիւնից էլ հենց նա դէմ է արտայայտուել պատերազմներին, նշելով որ «պատերազմի պահին համար եւս ամէն մի երկրի ճակատագիրը նոյնն է», որ «պատերազմը իր հետ բերում է կարիք, չքաւորութիւն, ամէն տեսակ դժբախտութիւններ» եւ հենց այդ ժամանակ է, որ ամէնից չատ տուժում է «ժողովուրդի աշխատաւոր, արտադրող դասակարգը»: Դրա որոշակի ապացոյցը հայ ժողովուրդի առանձին հատուածների վրայ պարսկական բռնակալների, խանների ու բանակների գործած հրէշաւոր յարձակումներն ու ասպատակութիւններն էին, որոնց մասին իրրեւ դէպքերի ականատես, խօսում է Աբովեանը «Պարսկաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ ծագած պատերազմի նախօրէին, մօտ 1825 թուականին» յօդուածում:

Ինչպէս այդ, այնպէս էլ հատորում տեղ գտած միւս յօդուածներն ու ուսումնասիրութիւնները, սակայն, չատ աւելի հարուստ են ու բազմաբովանդակ: Ամէն մի դէպքի կամ երեւոյթի մասին խօսելիս Աբովեանը հանդէս է բերում կեանքի մեծ ճանաչողութիւն. նրա աչքից, ինչպէս «Ակնարկ Թիֆլիսում ապրող Հայերի կեանքի եւ յատկապէս նրանց հարսանեկան սովորութիւնների մասին» ուսումնասիրութիւն են ցոյց տալիս, չեն վրիպում կեանքում օր-աւուր կատարուող փոփոխութիւններն ու տեղաշարժերը, «ամէն ինչի եւրոպական-ասիական դառնալը» եւ մանաւանդ այն հսկայ ազդեցութիւնը, որ տեղի է ունենում Թիֆլիսում: Այդ ազդեցման ելակէտից է նա Թիֆլիսի Հայերի կեանքի եւ յատկապէս նրանց հարսանեկան սովորութիւնների հիմնական ու պատկերաւոր նկարագիրն է տալիս: Այդտեղ իր ամբողջ խորութեամբ փայլում է Աբովեան ազգագէտի ողջ կարողութիւնը:

Եւ իրօք, Թիֆլիսահայերի հարսանեկան սովորութիւնների Աբովեանական նկարագրութիւնը ազգագրական մի իրատեսակ հանրագիտարան է, որտեղ պատկերուած են այդ նոյն սովորութիւնները իրենց ամբողջ ընթացքով, գործող անձանցով ու վերջիններիս արարողութեամբ ու գործունէութեամբ:

Գրախօսուող հատորում տեղ գտած յօդուածներն ու ուսումնասիրութիւնները իրենց հերթին մի անգամ եւս հաստատում են, որ Աբովեանը հետաքրքրուել է նաեւ անդրկովկասեան եւ այլ ժողովուրդների կեանքով, խորապէս ուսումնասիրել այն, բոլոր դէպքերում ներկայանալով մեզ իրրեւ ժողովուրդների բարեկամ եւ նրանց չահերի պաշտպան: Այսպէս՝ նա առաջիններից մէկն է եղել, որ խիստ ուշադրութիւն է դարձրել, ուրիշների կողմից անտեսուած, Քրդերի կեանքի վրայ եւ գրել իր «Քրդերը եւ Ըզիլիները» արժէքաւոր աշխատանքը, օգտագործելով ոչ միայն պատմական դասագրքեր, այլեւ քանիցս չրջելով եւ տեղերում ուսումնասիրելով Քրտերի կեանքը, նրանց լեզուն ու բանաւոր բանահիւսութիւնները: Խ. Աբովեանն այս դէպքում էլ տուել է նրանց սովորութիւնների, նիստ ու կացի, կենցաղի, ապրելակերպի, բարքերի եւ այլի վառ բնութագիրը, որից նոյնպէս վեր է չառնում մեծ հայրենասէրի ու ժողովրդասէրի պայծառ դէմքը:

Խ. Աբովեանի գերմաներէն գրած յօդուածները եւ ուսումնասիրութիւնները անժխտելիօրէն ունեն գիտական, պատմական եւ ազգագրական մեծ արժէք, նրանք խիստ արժէքաւոր են նաեւ այն տեսակէտից, որ պարունակում են հեղինակին կեանքին ու գործին վերաբերող մի չարք մանրամասներ, ինչպէս նաեւ նրա որոշ գործերի, եւ մանաւանդ «Վէրք Հայաստանիի», ստեղծագործական պատմութեան առանձին կողմերը բացայայտող բազմաթիւ փաստեր ու տուեալներ:

Քիչ արժէք չեն ներկայացնում նաեւ հատորի երկրորդ բաժնում զետեղուած՝ հեղինակի, հիմնականում զրաբար գրուած, ճառերն ու ուղերձները, ինչպէս եւ մի քանի գործերի փոփոխակները, որոնք, իրենց արձարձած հարցերով եւ դատափետրներով առնչուելով միւս յօդուածներին ու ուսումնասիրութիւններին, նրանց հետ կազմում են մի սերտ ամբողջութիւն:

Խ. Աբովեանի երկերի ինչպէս 7րդ հատորի բնագիրը, ծանօթագրութիւնները եւ անձնանունների բառարանը պատրաստել է չնորհալի աբովեանագէտ Պ. Ցատկոբեանը: Նա հատորը կազմելիս առաջնորդուել է ժամանակագրական սկզբունքով, իւրաքանչիւր յօդուած եւ ուսումնասիրութիւն ծանօթագրել ամէնայն մանրամասնութեամբ ու բարեխղճութեամբ, իր ծանօթագրութիւններում կատարել բնագրի ճշդումներ եւ հարկ եղած դէպքում էլ տուել համապատասխան բացատրութիւններ:

Վերջացնելով, պէտք է ասել, որ պրակագրութիւնը ազգագրական մի իրատեսակ հանրագիտարան է, որտեղ պատկերուած են այդ նոյն սովորութիւնները իրենց ամբողջ ընթացքով, գործող անձանցով ու վերջիններիս արարողութեամբ ու գործունէութեամբ:

Գրախօսուող հատորում տեղ գտած յօդուածներն ու ուսումնասիրութիւնները իրենց հերթին մի անգամ եւս հաստատում են, որ Աբովեանը հետաքրքրուել է նաեւ անդրկովկասեան եւ այլ ժողովուրդների կեանքով, խորապէս ուսումնասիրել այն, բոլոր դէպքերում ներկայանալով մեզ իրրեւ ժողովուրդների բարեկամ եւ նրանց չահերի պաշտպան: Այսպէս՝ նա առաջիններից մէկն է եղել, որ խիստ ուշադրութիւն է դարձրել, ուրիշների կողմից անտեսուած, Քրդերի կեանքի վրայ եւ գրել իր «Քրդերը եւ Ըզիլիները» արժէքաւոր աշխատանքը, օգտագործելով ոչ միայն պատմական դասագրքեր, այլեւ քանիցս չրջելով եւ տեղերում ուսումնասիրելով Քրտերի կեանքը, նրանց լեզուն ու բանաւոր բանահիւսութիւնները: Խ. Աբովեանն այս դէպքում էլ տուել է նրանց սովորութիւնների, նիստ ու կացի, կենցաղի, ապրելակերպի, բարքերի եւ այլի վառ բնութագիրը, որից նոյնպէս վեր է չառնում մեծ հայրենասէրի ու ժողովրդասէրի պայծառ դէմքը:

Խ. Աբովեանի գերմաներէն գրած յօդուածները եւ ուսումնասիրութիւնները անժխտելիօրէն ունեն գիտական, պատմական եւ ազգագրական մեծ արժէք, նրանք խիստ արժէքաւոր են նաեւ այն տեսակէտից, որ պարունակում են հեղինակին կեանքին ու գործին վերաբերող մի չարք մանրամասներ, ինչպէս նաեւ նրա որոշ գործերի, եւ մանաւանդ «Վէրք Հայաստանիի», ստեղծագործական պատմութեան առանձին կողմերը բացայայտող բազմաթիւ փաստեր ու տուեալներ:

Քիչ արժէք չեն ներկայացնում նաեւ հատորի երկրորդ բաժնում զետեղուած՝ հեղինակի, հիմնականում զրաբար գրուած, ճառերն ու ուղերձները, ինչպէս եւ մի քանի գործերի փոփոխակները, որոնք, իրենց արձարձած հարցերով եւ դատափետրներով առնչուելով միւս յօդուածներին ու ուսումնասիրութիւններին, նրանց հետ կազմում են մի սերտ ամբողջութիւն:

Խ. Աբովեանի երկերի ինչպէս 7րդ հատորի բնագիրը, ծանօթագրութիւնները եւ անձնանունների բառարանը պատրաստել է չնորհալի աբովեանագէտ Պ. Ցատկոբեանը: Նա հատորը կազմելիս առաջնորդուել է ժամանակագրական սկզբունքով, իւրաքանչիւր յօդուած եւ ուսումնասիրութիւն ծանօթագրել ամէնայն մանրամասնութեամբ ու բարեխղճութեամբ, իր ծանօթագրութիւններում կատարել բնագրի ճշդումներ եւ հարկ եղած դէպքում էլ տուել համապատասխան բացատրութիւններ:

Վերջացնելով, պէտք է ասել, որ պրակագրութիւնը ազգագրական մի իրատեսակ հանրագիտարան է, որտեղ պատկերուած են այդ նոյն սովորութիւնները իրենց ամբողջ ընթացքով, գործող անձանցով ու վերջիններիս արարողութեամբ ու գործունէութեամբ:

Ի՞ՆՉՊԷՍ
ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

ԱՐԻՒՆ ԵՒ ԹՆԴԱՆՕԹ

Օր մը, Իւգիս չրջանին մէջ, ան իր ծառայութիւնը առաջարկեց ազարակատիրոջ մը, ձմեռը այնտեղ անցնելու համար: Կը մտածէր այնտեղ հաստատուիլ: Բայց նահանգի կառավարիչ մը, պէկ մը եկաւ հաստատուիլ նոյն տան մէջ եւ այնպիսի դէչ վերաբերում ունեցաւ ծառայողին եւ ընտանիքին նկատմամբ՝ որ Մարքօ չկրցաւ հանդուրժել: Գիշեր մը արթնցաւ ան եւ բիրի հարուածներով սպաննեց Թուրք պէկը: Այնուհետեւ փախաւ եւ ապաստանեցաւ Մոնթենեկրօ: Հոն ձերբակալուեցաւ եւ նետուեցաւ ստորերկրեայ բանտ մը, Նիքսիչի մէջ, սպասելով իր մահաւճռին: Կը պատմեն թէ հարիւրապետ Միւսովիչի կինը ըսած է.— «Մարքօ այդտեղէն ողջ դուրս պիտի չելլէ, այն քան աւելն որ արեւը պիտի ծագի»: Այսուհանդերձ, քաղաքին կարգ մը Սերպերուն օգնութեան չնորհիւ Մարքօ կը յաջողի բանտէն փախչիլ: Եւ նամակ մը կը ղրկէ վերոյիշեալ կնոջ, հարց տալով. «Արդեօք արեւը այլեւս չի՞ ծագիր...»:

Ուրիշ անգամ մը, Թուրքերու քթին տակ, պատրաստութեան մէջ եղող հայ-կերօյթի մը բոլոր կերակուրները զողցած ու պահած է: Երբ Թուրքերը եկած եւ կերակուրները փնտռած են... պարապ սան մը նետած է փողոց:

Մարքօ զաւակ չունէր: Իր ամուսնութիւնը մէկ գիշեր տեւեց միայն: Ցաջորդ օրը հարսը ճամբեց, առարկելով թէ ինքզինք լաւ չէր զգար: Անշուշտ, մարդ մը որ կը փորձեր իր ամբողջ կեանքը անցընել իրրեւ փախստական, չէր կրնար ընտանիք կազմել:

Տարօրինակ մարդ մը, թափառաշրջիկ եւ մտահոգ, որ կ'ապրի իր քարայրին մէջ, լերան սրտին վրայ, կը նուագէ «կիւլ», Մոնթենեկրոցիներու ազգային գործիքը (միալար նուագարան մը) եւ կ'երգէ ինքն իրեն համար առանձին՝ իրիկուններու մէջ: Գիւղացիները գինքը յիմարի տեղ կը դնէին, այս էր պատճառը որ իրեն տուին խենթուկ Մարքօ անունը: Թուրք պէկերուն դէմ սկսած իր անհատական պայքարը յիմարութիւն կը նկատուէր: Տարօրինակ չէ անշուշտ, որ ան իր ժամանակին առասպելական հերոսը դարձած է: Իր կենդանութեան իսկ՝ դարձած էր առասպել:

Հաւանական է, որ ժամանակ մը Մարքօ ծառայած է Իժեկոյի իշխան – եպիսկոպոսին: Երեք կամ չորս տարի: Անկասկած ան պիտի մնար իր այդ աշխատանքին մէջ, եթէ իշխան – եպիսկոպոսը պաշտօնական առաքելութեամբ Սէթինները եկած երկու Թուրքերու ուղեկից չնչանակէր զայն: Ինքզինք պատրաստ դէմ յանդիման՝ իր նախկին թշնամիներուն հետ, իր հաւատքին, իր հայրենիքին թշնամիները, ևղբայրները անոնց՝ որոնք զինքը մղած էին դէպի ըմբոստութիւն: Բայց իշխանին ծառայութեան եւ Թուրքերը իր ձեռքերէն ազատ չձգելու ղղացումին միջեւ, առաջինը պարտուեցաւ: Իրրեւ ուղեկից երկու Թուրքերուն, երբ պղպիւրի մը քով հասան՝ երկուքին ալ գլուխները կտրեց եւ անոնց պայուսակները պարպելէ ետք, դարձեալ լեռ բարձրացաւ: Օսմանեան իշխանութիւնները իր գլուխը բերողին դուրմար մը խոստացած էին արդէն: Այս անգամ սակայն, պէտք էր փրկուիլ նաեւ Նժեկոյի վրէժխնդրութենէն: Այլեւս կրելի չէր ապաստանիլ անոր քով, որ սկսած էր կարդը վերահաստատել երկրին մէջ եւ չէր ներբը անոնց, որ կ'անտեսէին իր օրէնքները:

Նժեկո եպիսկոպոսը, ուժէ մէկէն աւելի խոր ատելութիւն մը ունէր Թուրքերուն հանդէպ: Կ'ուզէր որ անոնց դէմ պատերազմ ընեն, բայց կը պահանջէր նաեւ որ իր երկրին մէջ ամէն մարդ հնազանդ ըլլայ եւ օրէնքը յարգէ:

ԱՆԻԾԵԱԼ ԵՐԿԻՐԸ

Մարքօ երբեք չկրցաւ հասկնալ թէ նոյնիսկ Թուրքերը մաքրելու համար անհրաժեշտ էր օրէնքը եւ այդ օրէնքը հաստատած էր զեկավարի մը կողմէ, որուն պատուհաններուն զարդերը կը կազմէին ցեցերու վրայ չորցող Թուրքի գլուխներ...: Իշխան – եպիսկոպոսը զացած էր Սէթինները, ուր քանի մը տեղականեր սպասնած էին հզօր Սմայիլ – Աղա Սէն – ժիքը: Զոհին կտրուած գլխուն հետ կը խաղար, կարծես թէ խնձոր մը ըլլար ան:

Անշուշտ, իրաւունք ունէր: Ինչպէ՞ս կարելի էր առանց օրէնքի, առանց կարգապահութեան՝ պայքար մղել Թուրքերուն դէմ: Որպէսզի այդ պայքարը ըլլար վճռական՝ ան պէտք ունէր զօրաւոր կազմակերպութեան մը: Բայց, այն ինչ որ իշխան – եպիսկոպոսին համար օրէնք եւ կարգապահութիւն էր, անկախ խմբակներու եւ Մոնթենեկրոցիներուն համար ապստութեան կաչկանդում կը նշանակէր: Բոլորն ալ վարժուած ոճիրներու, ի վիճակի չէին կրելու օրէնքին լուծը, կ'ըմբոստանային իրենց բոլոր ուժերով, մինչեւ իսկ դրացի Թուրքերու օժանդակութեան դիմելով:

Եթէ իշխան – եպիսկոպոսը դժուարացած եղաւ Մոնթենեկրոյի համար, Մոնթենեկրօն ոչինչ բրաւ որ ան մեղմացնէ իր դիրքը: Այս էր պատճառը, որ ան Մոնթենեկրօն կոչեց անիծեալ երկիր, անիչխան երկիր:

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(2 Շար.)

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

"ՍԷՔԱ"Ի ԴԱՍԸ

Մինչ Անգլիոյ առաջադրած եւրոպական ազատ փոխանակութեան չքնաղակի կազմութիւնը տակաւին չատ ջուր կը վեր – ցընէ, Վեցերու Հասարակաց Շուկան իր գոյութեան երկրորդ ամիսը բոլորեց Փետրուարի վերջը:

Սխալ պիտի ըլլար անմիջական ար – դիւնքներու մասին խօսիլ, ի բաց առեալ այդ վեց երկիրներու միջեւ փոխանակ – ուած ապրանքներու մաքսատուրքին տա– րբ առ հարիւր զեղչը եւ առայժմ սահմա– նափակ առեւտրութիւնները, որոնք թէ – րեւս մօտ առենէն կիրարկուին նաեւ Եւ– րոպայի միւս երկիրներուն ի նպաստ: Սխալ պիտի ըլլար չխօսիլ Հ. Շ.էն ծնած դժուարութիւններու մասին, որքան ալ ա– նոնք վերաբերին բուն «Սէքա»ին (եւրո– պական ածուխի եւ երկաթի հասարակա– պետութիւն), կազմուած չորս տարի ա– ռաջ, նոյն վեց երկիր – անդամներով, նախակարապետ Հ. Շ.ին:

Մոգական ճպուռով մը միայն կարելի պիտի ըլլար վեց երկիրներու իւրաքան – չիւրին անտեսութիւնը եւ չահերը վայր– կենաբար դաշնաւորել միւս հինգ երկիր – ներուն, եւ յանուն ապագայ Եւրոպայի միացեալ չահերուն՝ երէկի մրցակիցնե– րուն ներարկել ազգային չահերու զոհա– բերութեան ոգին: Անհատներէ աւելի եր– կիրներէն կարելի չէ ակնկալել, որ ի չահ ղրացիին կամովին մէկը զոհէ իր չահը, անտեսէ իր աշխատանքին կամ կազմա – կերպութեան առաւելութիւնները: Առա – ւելագոյնը, զոր կարելի է ակնկալել, փո– խադարձ գիջողութիւն, բանակցութիւն եւ վերջապէս համաձայնութիւն է:

« Սէքա »ն օժտուած էր դերազգային իշխանութիւնով մը, վարչական, դատա– կան մարմիններով: Սակայն իր գոյու – թենէն ի վեր, անիկա բաւականացաւ « Թէքնիք» խրատներ, յորդորներ տալով քան թէ պարտաւորիչ որոշումներու դոր – ծադրութիւնը ապահովելով:

Այսպէս Ֆրանսա միշտ ալ ազատ պահեց իր երկաթի գիները եւ Ֆրանքին վերջին արժեզրկումէն ի վեր դարձաւ մղձաւանջ մը — իր ժան գիներով — Պելժիոյ եւ Գերմանիոյ երկաթի հրապարակին. մա – նաւանդ այս վերջինին վրայ, ուր կրցաւ կարճ ժամանակի մէջ խլել գլխաւոր օտար

խօսուող հատորով, ճիշդ է, աւարտը – ւում է Ա. Աբովեանի՝ նախատեսուած « երկերի լիակատար ժողովածու»ի ակա– դեմական ութ հատորեակի հրատարա – կութիւնը, բայց տակաւին անտիպ են մը– նում հայ մեծ լուսաւորչի ու դեմոկրատի մի չարք գործերն ու աշխատութիւնները, որոնք եւս պէտք է դարձնել ընթերցող հասարակութեան սեփականութիւնը:

Ա.Լ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

(Գրական թերթ)

հայթայթիչի դերը: Անգլիա եւ Գերմանիա չյարգեցին ածուխի արտա – դրութեան եւ գիներու մասին Սէքային ո– րոշումները, ուրկէ՝ ներկայ տագնապը այդ մարզին մէջ, որմէ զերծ մնաց Ֆը – րանսա տարիներէ ի վեր, իր բոլոր ուժը կեդրոնացնելով իր ածուխի հանքերուն արդիականացման, ար – տադրութեան չափանիշի վերելքին եւ ա– ժանութեան, եւն.: Նաեւ Ֆրանսա վեր– ջին տարիներու ընթացքին աստիճանա – բար նուազեցուց Ամերիկեան ածուխի նե– րածումը եւ անկնաս դուրս եկաւ ամէ – րիկեան պայմանագրութիւններէն: Ընդ – հակառակն Գերմանիա եւ Պելժիա կը դա– նուին այսօր անելի մը առջեւ, ածուխի հսկայաքոհներով եւ ամերիկեան չա – րունակական յանձնումներով, որուն հե– տեւանքներուն հանդիսատես եղանք վեր– ջերս Պօրինաժի հանքերու փակումով եւ ընդհ. գործադուլէ մը վերջ վերադա – ցումով, մինչդեռ տարիներէ ի վեր «Սէ– քա» կը յորդորէր յաջորդաբար փակել սուղ արտադրութիւն ունեցող հին հան – քերը եւ պետութեան վճարած նպաստը (ածուխի գինը վար պահելու համար) գործածել հանքերու արդիական սարքա – ւորման կամ գործատուներու նոր ար – հեստներ սորվեցնելու:

Ինչպէս կը տեսնուի, դաշնագիրներ, խոստումները, դերազգային մարմինի մը ճանչցուած իշխանութիւն կամ իրաւասու– թիւն գժուարաւ թոյլ կուտան պե– տութեան մը ազգային չահերէն հրա – ժարիլ, մանաւանդ եթէ ան ունի տնտե – սականին հետ ներքին եւ արտաքին հո – գեր: Օրինակի համար՝ Արեւմտեան Գեր– մանիոյ մէջ անգործներու թիւն է մօտ 1·800·000, Իտալիոյ մէջ մօտ մէկուկէս միլիոն, փոքրիկ Պելժիոյ մէջ երեք հա – րիւր հազարէ աւելի, առանց հաչուելու Ֆրանսայի մէջ աշխատող 40 – 45·000ը, որ գործադուլ կ'ընէ Ֆրանքին վերջնար– ժեզրկումին առթիւ հատուցում չստանա– լուն պատճառաւ, մինչ Ֆրանսայի մէջ անգործներու պաշտօնական թիւը յիսուն հազարէն վար է: Արտաքին մարզին մէջ յիշենք միայն Գերմանիոյ եւ Պելժիոյ պարտաւորութիւնները հանդէպ ամերի – կացի ածուխ արտածողներուն:

Գալով երկաթին, «Սէքա»յին արդի քաղաքականութիւնը խստոր կը համեմա– տի թէ իր եւ թէ Հ. Շ.ին սկզբունքնե – րուն, որովհետեւ Ֆրանսական երկաթը այսօր աւելի աժան է քան թէ Գերմանիոյ Պելժիոյ եւ Լիւքսէնպուրկի երկաթը: Այս վերջիններուն բողոքին վրայ «Սէ– քա» յորդորած է որ Ֆրանսա այսուհետեւ չորս առ հարիւր տուրք մը դնէ իր երկա– թի արտածումներու արժէքին վրայ, եւ Ֆրանսան ալ ընդունած է ...

« Սէքա »ի փորձառութենէն ո՞ր ասպե– ճան պիտի օգտուի Հ. Շ.ը կանխելու հա– մար մեծ թերութիւններ եւ դժուարու – թիւններ: Ապագան է որ պիտի պատաս– խանէ:

Հ. ԹՕՓՈՒԶԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԽԱՌԷՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

—o—

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Հ. Ց. Դաշ – նակցութեան Պոմոնի «Զաւարեան» են – թակոմիտէն, — հովանաւորութեամբ Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ « Յառաջ», « Իչխան» եւ «Վարանդեան » խումբերու,— կազմակերպած էր Փետր. 18ի համաժողովրդական ապստամբու – թեան տօնակատարութիւնը, որ տեղի ու– նեցաւ Փետրուար 21, Շաբաթ երեկոյ – եան, Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրա – հին մէջ: Բազմութիւնը լեցուցած էր սը– րահը, իր յարգանքի տուրքը տալու հա – մար անոնց՝ որոնք ինկան ազատութեան համար:

Ընկեր Սերժ Սարգիսեան օրուան պատ– շաճ խօսքերով հանդէսը բացուած յայ – տարարեց, ողկոյզեց Փետրուարեան ա – պստամբութեան զոհուած հերոսները եւ անդրադարձաւ անոնց յաղթանակին:

Օրուան առաջին բանախօսն էր ընկեր Ց. Ազգալեան, որ ամփոփ ճառով մը պատմականը ըրաւ բախտորոշ դէպքե – րուն, մասնաւորապէս ծանրանալով եկ – ուորներու կատարած անմարդկային ա – րարքներու վրայ,— յափշտակութիւն, բանտարկութիւն, կացինահարում եւ աք– սոր:

Համաժողովրդական ընդվզումը անխու– սափելի էր: Պարզուեցաւ ըմբոստութեան դրօշը: Արդարութիւնը յաղթանակեց:

Ընկեր Գ. Քէնաիրեան խոր ապրումով արտասանեց Ց. Ազգալեանի «Ուխտ գի– շեր»ը, յուզելով հանդիսականները:

Օրուան երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Ա. Քէօսէեան, որ չէշտեց այն պարագան՝ թէ Փետրուար 18 օտար բռնակալութեան դէմ տարերային պոռթկում մըն էր, հա– մաժողովրդական կռիւ մը, որ հեղեղի նման քշեց տարաւ եկուոր անհարազատ իշխանութիւնը. « Ռետրուար 18 մեր նո– րագոյն պատմութեան բոցաշունչ մէկ է– ջն է, ինչպէս վարդանանքը: Վարդա – նանքը ունեցաւ իր անմահ Եղիշէն: Փետր– ուարեան զոյամարտն ալ պիտի ունենայ իր Եղիշէն »:

Գեղարուեստական բաժինը յանձնուած էր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պոմոնի «Ռը– բիտափոր» խումբին: Օր. Վերոնիք Գարաքեհեանի եւ Մակի Իչխանեանի ղե– կավարութեամբ պարախումբը ներկայա– ցուց «Հայկական հարսանիքը»:

Երդեցին Օր. Շաքէ Սէրէնկիւլեան եւ ընկեր Կարօ Թաշճեան: Պարեցին՝ օր – իորդներ Լինա Գարաքէհեան եւ Մարի – Լուիզ Սօլաքեան: Արտասանեց Օր. Ա– նահիտ Տէր Վարդանեան:

Հանդէսին պաշտօնական մասը վեր – ջացաւ պարախումբին հայկական պարե – րով:

Այնուհետեւ սկսաւ խրճանքը, որ տե– ւեց մինչեւ արշալոյս:

× Կ'իմանանք թէ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե –

ԲՈՒՆԴԻ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲԻՆ ՊԱՐԱ – ԽՈՒՄԲԸ ՆԻՒ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ Է «ԳԷՈՐԳ ՋԱ– ՎուՀ » ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ, ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ « ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ»:

Վ. Տ. Վ.

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ԱՑԳԻՆԵՐ, ՆՈՐ ԱՒԱՆ

ԷՋմիածին չհասած՝ Զուարթնոց պատ– մական տաճարի փլատակներէն քիչ ան – դին կը տարածուին խաղողի այգիներ:

Առաջ, ամայի տարածութիւններ էին ա– նոնք, ուր միայն ուղտափուշ կ'աճէր: Ջուր չկար:

Հայու ջանքերով, բացուեցան սակայն ջրանցքներ եւ Հրազտանի ջուրը կեանք տուաւ խոպանին:

Դիւրին չէր դարերով առանց ջուրի մը– նացած այդ անապատին մէջ այդիներ ա – ճեցնել, որ մեծ խնամք եւ աշխատանք կը պահանջէ: Բայց աշխատանքը հետզհետէ կեանք տուաւ անոր եւ այսօր աւելի քան 360 հեկտարի վրայ այգիները կը տա – բածուին:

Խաղողագործներու համար տեղծուած են աշխատանքի ու հանգիստի անհրա – ժեշտ պայմաններ: Կառուցուած է ակումբ մը, որուն սրահներէն մէկուն մէջ կը ցու– ցադրուին չարժանկարներ, իսկ միւսին մէջ ներկայացումներ կը տրուին տեղա – կան թատերախումբին կողմէ: Ցաճախ կը կազմակերպուին նաեւ գեղարուեստական երեկոներ, երեւանէն հրաւիրուած ար – ուեստագէտներու մասնակցութեամբ:

Ակումբը ընթերցարան մը ունի, հա – րուստ գիրքերով:

Բանուորական տունը ունի մանկապար– տէզ, մանկամսուր, բուժարան եւ գպրոց: Շրջանին մէջ լաւ կազմակերպուած է մասնաւորապէս մարզական խումբը, իր գանազան ճիւղերով, — ֆութպոլ, ճատ– րակ, վոլիպոլ, պասկեթպոլ: Աւանին մօտ չինուած է մարզադաշտ մը:

ի իր առջեւը տարածուած ընդարձակ դաշտավայրը: Նրա թախծութեամբ փոքր ի չատէ ուրախ կերպարանք էին տալիս խաղողի այգիները, որոնք, տների հետ միախառնուած, բլուրի բարձրութիւնից իջնում էին մինչեւ ստորոտը: Դէպի ա – մէն կողմ տիրում էր երեկոյեան լռու – թիւնը, — գործադուլի եւ հանգստի լը – ռութիւնը: Լսւում էր միայն աղմկալի գետակի ձայնը, որ, քաղաքի առջեւից ո– լորուելով, փրփրալով գնում էր ու խառ– նուում Մեղրի գետին: Լսւում էր եւ ջրա– գացների խուլ դղրդիւնը, որոնք երկար շարքով բանում էին այդ գետակի վրայ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (366)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԹ.

ՏԱՐՕՆ

Զբաղուած լինելով խօսակցութեամբ, մենք բաւական յետ էինք մնացել: Ա – լանը շատ առաջ էր գնացել: Ես խնդրե– ցի իմ խօսակցին, որ փոքր ինչ չտապե – ցընէ իր ձին: Բայց նա, երեւի, չլսեց իմ խնդիրքը, թէեւ քանիցս կրկնեցի: Նրա բոցավառ աչքերը թափառում էին Տարօնի ընդարձակ դաշտավայրի վրայ, կարծես, մի բան որոնում էին այնտեղ: Նրա դէմքը սաստիկ զունատուած էր եւ չրթունքները պինդ սեղմուած էին մի – մեանց վրայ: Նա մինչեւ անդամ մոռա – ցաւ իմ ներկայութիւնը, եւ սկսեց ինքն իրան խօսել:

« Տարօն, սիրելի աշխարհ, որքան ազ– դեր եկել, անցել են քո վրայով, որքանին հիւրասիրել ես դու եւ քո ամբութիւննե– րի մէջ պատսպարան ես չնորհել: Քո մէջ ապաստան գտան ասորոց Սենեքերիմ թա– գաւորի երկու որդիքը — Ադրամելէք եւ Սանասար — հայրասպան որդիքը բերե – ցին իրանց հետ եւ իրանց աստուածնե – րին, եւ իրանց ծառաներին:

Բայց դու օտար հիւրերին սիրեցիր, բայց օտար աստուածներին համբերել չկարողացար: Հայութեան դրօշմը դրե – ցիր քո հիւրերի վրայ եւ նրանցից սկս – ուեցաւ Արծրունեաց հզօր նախարարու – թիւնը: Քո մէջ ապաստան գտաւ ճենացի իշխանազն Մամգունը:

Իր թագաւորի սրամտութիւնից փախս – տական լինելով, դիմեց քո պաշտպանու– թեանը: Նա էլ բերեց իր հետ իր կրօնը, իր պաշտամունքը, իր սովորութիւնները: Բայց դու նրան եւս հայացրիր, եւ նրա – նից սկսուեցաւ Մամիկոնեան մեծ նախա– րարութիւնը: Քո մէջ ապաստան գտան հնդկացի իշխանազն եղբայրները — Դե – մէտր եւ Գիսանէ: Նրանք եւս, իրանց թագաւորի բարկութիւնից ապաստանելու համար, դիմեցին քո մեծահոգութեանը, իրանց հետ բերելով եւ մի առատ գան– ձախանութիւն: Դու նրանց բնակութեան տեղ չնորհեցիր, հիմնեցին Վիչապ քա – ղաքը եւ Քարքէ լերան բարձրութիւնների վրայ կանգնեցրին իրանց տաճարները: Այդ տաճարներից, Լուսաւորչի հետ պա– տերազմելու ժամանակ, դուրս եկան 6946 մարտիկ, որոնց մեծ մասը քուրմեր էին: Բայց դու բոլորին հայացրիր, եւ սեւա – մորթ հնդիկը կլանուեցաւ քո բնիկ ժողո– վրդի մէջ: Այդպէս, դարերի ընթաց – քում, ոտք կոխեցին քո նուիրական հողի վրայ մեծ մարդիկ, մեծ ուժերով: Բայց ամէնքը լուծուեցան, ամէնքը մխախառ – նուեցան քո հարազատ զաւակների հետ: Այժմ, սիրելի Տարօն, քո դաշտերի վը– րայ թափառում է մի մարդ, սեւ, հա – դուստով եւ սեւ սրտով: Նա նոյնպէս փախստական է եղել իր երկրից, նա նոյն– պէս արտաքսուել է իր երկրից, եւ քո դրկում հիւրասիրութիւն է որոնում: Նրա հայրենիքը չկարողացաւ մարսել նը– րան, եւ իր մէջից դուրս վիժեց: Նա դի– մեց անծանօթ երկիր, որ անծանօթ ժողո– վրդի մէջ ծածկուել կարողանայ: Նա չէ բերել իր հետ ղէնք, չէ բերել եւ մեծ ուժեր: Նրա դլխաւոր զէնքը, իր դրպա– նում լցրած, փոքրիկ պղնձէ խաչերն են եւ իր խորամանկութիւնը: — Ես այդ մարդից սարսափում եմ, սիրելի Տարօն..

Լ.

ՀԱՅ – ԿԱԹՈԼԻԿԸ

Դեռ արեւը չէր մտել, դեռ բաւական լոյս կար, երբ մօտեցանք Տաւրոսի ստո– րոտներին, որ առանձին անունով կոչ – ւում է Սիմ լեռ: Հեռուից, համանուն դաշտավայրի հարաւային կողմում, երե– ւում էր Մուշ քաղաքը: Նա կանդնած էր բաւական բարձր, լայնանիստ բլուրի վը– րայ եւ թախծալի կերպով նայում էր դէպ

կիրները որեւէ միջամտութեան դէմ. «Նման միջամտութիւն մը՝ Պաղտատի մէջ իշխանութեան հաստատման նախօր – եակին, ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ, որովհետեւ մեր չարժումը ներքին հարց է եւ կը չահադրգռէ միայն Իրաքի ժողովուրդը»:

Անկախ այս բոլորէն, ըմբոստներու խօսնակը կոչ ըրաւ իրաքցի բոլոր պաշտօնեաներուն՝ որ անմիջապէս գործադուլի ձեռնարկեն եւ գրասենեակները լքեն, աւելցնելով թէ յեղափոխութիւնը ոչ մէկ խղճահարութիւն պիտի ունենայ բոլոր անոնց հանդէպ՝ որոնք կը գործակցին Քասըմի եւ անոր վարչակարգին:

Հետզհետէ պայծառ կը դառնայ, որ յեղափոխութիւնը Նասրի կողմնակիցներու կողմէ չղթայազերծուած է: Այս տեսակէտէն ուշագրաւ է հետեւեալ յայտարարութիւնը.— «Նուրի Սայիտի վարչակարգը Իրաքը մեկուսացուցած էր: Յուլիս 14ի յեղափոխութեան նպատակն էր՝ վերջ տալ այդ մեկուսացման: Բայց անիշխանական պատեհապաշտներու խմբակ մը Քասըմի դէմ յեղափոխութեամբ, Նուրի Սայիտի մեկուսացման քաղաքականութիւնը որդեգրեց՝ խորտակելու համար արաբական միութիւնը, ծառայելով աշխարհակալներուն եւ սիոնականութեան»:

Զօրավար Քասըմ զօրապետ մը դրկած էր Մուսուլ՝ ըմբոստութիւնը ճգմելու համար: Արդ, կը պարզուի թէ կառավարական ուժերը «ջախջախուած են յեղափոխականներու կողմէ»:

Միւս կողմէ, իրաքեան բանակի երկրորդ զօրաբաժինի հրամանատարը՝ Զօր. Թապաքչալի, որ Քիրքուքի ուժերուն գլուխը կը դանուի, մերացած է ըմբոստներուն: Գաղտնիք չէ թէ Թապաքչալի Արէֆի քաղաքական բարեկամն է: Ինչպէս ծանօթ է, գնդ. Արէֆ Պաղտատի մէջ մահուան դատապարտուեցաւ, իբրեւ դաւաճան: Ծանօթ է նաեւ, որ Արէֆ Նասրի կողմնակիցներուն դեկավարն էր:

Գնդապետ Վահոպ Շաւաֆ 45 տարեկան է եւ հրամանատարը Մուսուլ զտնուող զօրամասի մը: Անգամ էր ապատ սպաներու դեկավար մարմին, զաւակն է Ուկմայի մը եւ ծնած Եփրատի եզերքը, Անահ անուն գիւղ մը: Իբրեւ անգամ սպայակոյտին ամէնէն փայլուն գինուորականներէն մէկը կը նկատուէր իրաքի:

Իրաքեան բանակը ունի մօտ 55·000 գինուոր, բաժնուած՝ հինգ զօրամասերու: Ըստ երեւոյթին, ըմբոստները կը կազմեն այս զօրամասին կէսը: Քիրքուքի հաստատուած 2րդ զօրամասը՝ ո՛ր կողմ որ կը դառնայ իր ուժերը, կրնայ ճակատագրական նշանակութիւն ունենալ, որովհետեւ մեր չարժումը ներքին հարց է եւ կը չահադրգռէ միայն Իրաքի ժողովուրդը»:

Անկախ այս բոլորէն, ըմբոստներու խօսնակը կոչ ըրաւ իրաքցի բոլոր պաշտօնեաներուն՝ որ անմիջապէս գործադուլի ձեռնարկեն եւ գրասենեակները լքեն, աւելցնելով թէ յեղափոխութիւնը ոչ մէկ խղճահարութիւն պիտի ունենայ բոլոր անոնց հանդէպ՝ որոնք կը գործակցին Քասըմի եւ անոր վարչակարգին:

Հետզհետէ պայծառ կը դառնայ, որ յեղափոխութիւնը Նասրի կողմնակիցներուն կողմէ չղթայազերծուած է: Այս տեսակէտէն ուշագրաւ է հետեւեալ յայտարարութիւնը.— «Նուրի Սայիտի վարչակարգը Իրաքը մեկուսացուցած էր: Յուլիս 14ի յեղափոխութեան նպատակն էր՝ վերջ տալ այդ մեկուսացման: Բայց անիշխանական պատեհապաշտներու խմբակ մը Քասըմի դէմ յեղափոխութեամբ, Նուրի Սայիտի մեկուսացման քաղաքականութիւնը որդեգրեց՝ խորտակելու համար արաբական միութիւնը, ծառայելով աշխարհակալներուն եւ սիոնականութեան»:

Զօրավար Քասըմ զօրապետ մը դրկած էր Մուսուլ՝ ըմբոստութիւնը ճգմելու համար: Արդ, կը պարզուի թէ կառավարական ուժերը «ջախջախուած են յեղափոխականներու կողմէ»:

Միւս կողմէ, իրաքեան բանակի երկրորդ զօրաբաժինի հրամանատարը՝ Զօր. Թապաքչալի, որ Քիրքուքի ուժերուն գլուխը կը գտն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
12
ՄԱՐՏ
JEUDI
12 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8342 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4243

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՐԹՕՆՔԻ ՇՐՋԱՆԸ

Թուրքիոյ ոչ – իսլամ ապրելու կարգին Հայերն եկան առաջիններըը, որ օգտուե – ցան սուլթան Մահմուտ Բ.ի եւ Ապտիւլ– Մէճիտի «բարենորոգչական» ձգտում – ներէն՝ կարգ ու կանոն մտցնելու համար ապրային գործերուն մէջ:

Անկախութիւնը կորսնցնելէ վերջ, Հա– յութիւնը համախմբուած էր իր դարաւոր եկեղեցիին չուրջ, որուն կը պարտի գըլ– խաւորաբար իր ապրային դիմագիծին ան– վթար պահպանումը:

Զուննալով «կանոնագրութիւն» կամ « Սահմանադրութիւն » արդիական ըմ – բռնումով, եկեղեցին եւ ապրային դոր – ձերը ենթարկուած էին ջոջերու եւ «մենծ ապա»ներու քմահաճոյքին:

Պոլսոյ մէջ ամիրաներն էին, որ կ'ի – խնին ապրային, հանրային ու կրօնական գործերուն վրայ: Պատրիարքներու նշա – նակումն ու հրաժարեցումը անոնց կամ – քէն կախուած էր: Ռամիկ ժողովուրդը ձայն չունէր:

Ամիրաներու դասակարգին մաս կը կազմէին մայրաքաղաքի սեղանաւորները, հարուստ առեւտրականներն ու պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաները:

Ինչպէս որ Ֆրանսական մեծ յեղափո – խութեան առեն ժողովուրդը ըմբոստա – ցած էր արտնուականներու եւ կղերական – ներու դէմ, այնպէս ալ Պոլսոյ մէջ 1830– ական թուականներուն արհեստաւոր (էս– նաֆ) դասակարգը ծառացաւ ամէնեան – րու բռնատիրութեան դէմ:

Խաւարեալի եւ լուսաւորեալի պայքար մը ծայր առաւ Հայութեան երկու հա – կամարտ դասակարգերուն մէջեւ: Ի վեր– ջոյ յաղթանակը տարին լուսաւորեալնե– րը, որոնք աստիճանաբար հրապարակէն քշեցին «առանձնաշնորհեալ»ները, ոչ ա – ռանց դժուարութեանց:

Երիտասարդ մտաւորականներ, մեծ մասամբ ամիրաներու եւ երեւելիներու զաւակները, որոնք Փարիզի մէջ կ'ուսա – նէին քաղաքական թուականներէն ըս – կըսեալ, մեծ օժանդակ մը եղան «լուսա– ւորեալ»ներուն, ընդդէմ «խաւարեալ»նե – րու տիրող դասակարգին:

Ժողովրդական չարժումը մեծ ծաւալ առաջաւ առաջին օրէն:

Ապտիւլ Մէճիտ 1841 Դեկտեմբեր 12ին կայսերական հրովարտակով հաստատեց 27 հոկտեմբեր ապրային նոր վարչութիւն մը՝ բացառապէս ժողովրդական խաւերու պատկանող անհատներէ: Կառավարու – թիւնը արդիլեց ամիրաներուն միջամտե – լու ապրային գործերուն:

Ժողովուրդը կը յաղթէր: Սակայն վար– չական մեքենան բանեցնելու եւ ապրային հիմնարկութիւնները մատակարարելու համար կը պահէին նիւթական միջոց – ները:

Այս կացութեան առջեւ Մատթէոս Պատրիարք միջամտելով համերաշխու – թիւն գոյացուց կողմերուն միջեւ: Ու կազմուեցաւ 16 ամիրայէ եւ 14 էնաֆէ բաղկացեալ «ազգային ժողով» մը, որուն անդամները հաւասար իրաւունքներ կը վայելէին:

Գոռոզ ամիրաները կողք կողքի նստան համեստ արհեստաւորներու հետ: Սա – կայն պատրիարքը սկսաւ անտեսել «Ազգ. Ժողով»ը, առարկելով որ աշխարհական – ները իրաւունք չունին խառնուելու հոգե– ւորականներու եւ հոգեւոր գործերու, ո– րոնք միայն իրմէ կախուած են: Աշխար– հականները պարզ խորհրդականներ էին, որոնց պատասխանութիւնն էր նիւթական միջոցներ ճարել եկեղեցիներուն եւ դպ– րոցներուն:

Պատրիարքին այս յաւակնութիւնները պատճառ դարձան, որ ամիրա եւ էնաֆ միանալով կազմեցին նոր ծրագիր մը, հիմնուած ժողովրդական ընտրութեան սկզբունքին վրայ: 1847ին կառավարու – թիւնը վաւերացուց ազգային կանոնա – դրութիւն մը, որով կեանքի կը կոչուէին ժողովուրդէն ընտրուած ներկայացուց– չական երկու մարմիններ: 14 եկեղեցա– կաններէ բաղկացած Հոգեւոր ժողովը պիտի պրպտէր կրօնական գործերով:

Իսկ անխտիր Պոլսոյ Հայերուն կողմէ ընտրուած քսան աշխարհականներ կը կազմէին գերագոյն ժողովը, որ պիտի հսկէր քաղաքական գործերու վրայ:

Այս երկու ժողովները նախատիպար – ներն էին կրօնական եւ բաղաքական ժո– ղովներուն, որոնք յետագային պիտի նը– իւթագործուէին Ազգային Սահմանադրու– թեամբ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՐԱՔԻ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

ՇԱՒԱՔԻ ԴԻԱԿԸ Կ'ԱՆԱՐԳՈՒԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԵԳԻՊՏԱՑԻ 11 ԴԻՒԱՆԱԳԷՏՆԵՐ ԱՐՏԱՔՍՈՒԱԾ

Գնդապետ Շաւաֆի գլխաւորութեամբ սկսած ապստամբութիւնը ձախողութեան մատնուեցաւ Իրաքի մէջ: Լուրերու ապ– րիւրները կը մնան պաղատած եւ Գահիրէ: Բայց եգիպտական մամուլը ուշ մնացած է: Արդարեւ, Երեքշաբթի օր մեծ խորա– դրերով Գահիրէի թերթերը կը յայտա – րարէին. «Գնդ. Շաւաֆ կը յաղթանակէ Իրաքի մէջ. իր ուժերը կը քալեն Պաղ – տատի վրայ: 10.000 տինար՝ Քասըմի դը– լուխը բերողին»: Մինչդեռ, ութ ժամէ ի վեր Մուսուլի ձայնասփիւռը լռած էր: Գնդապետ Շաւաֆ մեռած էր: Ժողովուր– դը կը տողանցէր իր դիակին առջեւէն՝ անարգելով զայն:

Այլեւս պարզ է, թէ Քասըմի վարչա – կարգը տապալելու ձգտող պետական հարուածի փորձը երկու օրուան մէջ ճըղ– մուած է: Զօր. Քասըմ կը մնայ Իրաքի ղեկավարը:

Բազմաթիւ մեկնաբանութիւններ կը տրուին այս ձախողութեան չուրջ: Նախ՝ պատրաստութիւնը զգոնի չէր եղած: Երկու չաբաթէ ի վեր Պէյրութի, Գահի – րէի, ինչպէս նաեւ Ուաշինկթընի եւ Լոն – տոնի մէջ դիտէին թէ «ծանր դէպքեր » պիտի պատահին Իրաքի մէջ:

Վարչապետ Քասըմ նոյնպէս լուր ունէր պատրաստուող ապստամբութենէն: Մին– չեւ իսկ կը կարծուի թէ Քասըմ թոյլ տուած է որ նման չարժում մը ծայր տայ՝ վստահ ըլլալով իր յաղ – թանակին վրայ:

Այսուհանդերձ, կ'ըսուի թէ գնդ. Շաւաֆ վերջին պահուն առանձին մնա – ցած է: Երբ զօրագունդի հրամանատար՝ Շաւաֆ իր յոյսը դրած էր բանակին մէջ գտնուող կարգ մը տարրերու վրայ, որոնք հետզհետէ անհետացան: Մանա – ւանդ՝ 2րդ զօրագունդի հրամանատար Զօր. Թապաքչալի, որ նախ ըմբոստ պա – րագլուխին հետ էր, չատ չանցած դիրք ճշդեց անոր դէմ:

Գնդ. Շաւաֆ յոյս ունէր նաեւ օդու – ժին վրայ, որ ծանօթ է իրրեւ Նասըի համակիր: Մինչդեռ, օդային ուժերը ա– ռանց երկմտելու յարեցան Քասըմի կող– մը:

Ապստամբութեան ձախողութիւնը զո – րացուց Քասըմի դիրքը: Այսուհետեւ, դժուար թէ նման չարժում մը յաջողու – թեան հաւանականութիւններ ունենայ:

Քասըմի ուժը աւելի կը չեշտուի՝ մա – նաւանդ երբ ծանօթ է թէ ապստամբու –

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍՐ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԸՆԴՈՒՆԵՑԱԻ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

●

Կիրակի կէսօրէ հետք Ա. Մ. Հանրա – պետութեան Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասր Դամասկոսի մէջ ընդունեցաւ Զա– բէհ Ա.ը՝ Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլի – կիոյ: Պէյրութէն իրեն կ'ընկերանային Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ՝ Տ.ր Եղիշէ Արք. Երէց վարդապետներ, Ազգ. Կեդր. վար – չութեան առենապետ՝ Պ. Ռ. Մարվիսա – դալեան, Պ. Յակոբ Թէրճանեան: Դա – մասկոսի մէջ չբախտին միացաւ Բէ – րիոյ Թեմի առաջնորդ՝ Ղեւոնդ Արք. Զէ– պէկեան եւ Պ. Ֆ. Արսլանեան:

Նասր ջերմ եւ սիրալիր ընդունելութիւն մը վերապահած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետին: Երկուսաեք եղան արեւշա– տութեան եւ յաջողութեան մաղթանքներ:

Սուրիոյ նախկին Նախագահ Շիւքրի Քուաթլի իմանալով Կաթողիկոսին ժա – մանումը փափաք յայտնած է ինք ալ տեսնուիլ Հայրապետին հետ: Այս տե – սակցութիւնը տեղի ունեցած է երկուշաբ– թի առտու, ապա Զարեհ Ա. Ամենիւս վերադարձած է:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Ճ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ՊԻՏՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, Պէյրութի Հա – մազգայինի «Մարտիկեան» թաղարանի բացման ներկայ ըլլալու համար Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկեան ճամբայ ելած էին դէպի Լիբանան:

Քանի մը օր մնացած են Գահիրէ, ուր ի պատիւ իրենց ընդունելութիւն մը տր– ուած է «Ցուսաբեր»ի Թատերասրահին մէջ: Պ. Մարտիկեան տեսակցութիւն ու – նեցած է Ա. Մ. Հանրապետութեան Տնտ– տեսական եւ Ելմտական Նախարար Տքթ. Մոնէյմ Էլ – Քայսունիի եւ արաբական մամուլի ներկայացուցիչներուն հետ: Ե– պիսպատական թերթերը հրատարակած են Ճորճ Մարտիկեանի բարեմաթիւ լուսա – նկարները, զնահատական տողեր նուիրե – լով անոր:

Կիրակի օր Տէր եւ Տիկին Մարտիկեան Պէյրութ հասած են, ուր դիմաւորուեցան պաշտօնական անձնաւորութեանց կողմէ: Լիբանանի արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը, Կիլիկիոյ Կաթողիկո – սարանի ներկայացուցիչը՝ Արտակ եպիս. Երեսփոխաններ Մոմխս Տէր Դարուսա – եան, Տիկրան Թօսպաթ եւ Յակիկ Պա – պիկեան, ինչպէս նաեւ ճեմարանի տնօ– րէնը՝ ընկեր Սիմոն Վրացեան փութացած էին Խալէպի օդակայանը:

Կարճ ընդունելութենէ մը ետք Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկեան առաջնորդուե– ցան Նշան Փալանճեան ճեմարանը որու պատչգամէն, Պ. Ճ. Մարտիկեան շնոր – հակալութիւն յայտնած է իրեն եղած այդ ջերմ ընդունելութեան համար:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

×

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԼՈՆՏՈՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ

Երեքշաբթի օր Անգլիոյ վարչապետը երկար խօսակցութիւններ ունեցաւ Զօր. Տը Կոլի հետ: Ոչ մէկ պաշտօնական ղե – կոյց հրատարակուած է այս առթիւ նկա– տի առնելով որ, ինչպէս յայտարարեց Մաքմիլըն մեկնած պահուն, «բանակցու– թիւններ չունեցանք այլ՝ վիճաբանու – թիւններ »: Իրականին մէջ ոչ մէկ բան կարելի է ըսել այս ժողովին մասին եթէ ոչ չեշտել որ եղածը պարզ մտքերու փո– խանակութիւն մըն էր երկու երկիրներու ղեկավարներուն միջեւ Պերլինի եւ Գեր– մանիոյ հարցերուն մասին:

Ընդհանուր ձեւով երկու երկիրները համակարծիք են եւ վճռական կը մնան:

Տը Կոլի եւ Մաքմիլընի խօսակցութիւնը նոր քայլ մըն է դէպի արտաքին նա– խարարներու ժողովը, ամէն ձեւով օգ – տակար: Կը կարծուի թէ ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիսի սկիզբը առանց սահ – մանափակ օրակարգի:

—o—

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը Սէնեի եւ Ար – տաքին նախարար՝ Փելլա մօտերս Պոն պիտի երթան: Միւս կողմէ յատկանշական է որ Անգլիոյ Արտաքին նախարարը՝ Սելուին Լոյտ Լոնտոն հրաւիրած է Փելլան երկուշաբթի օրուան համար, այսինքն Փարիզ գալէ առաջ: Ծանօթ է որ Մարտ 19ին Սէնեի եւ Փելլա Փարիզ հրաւիր – ուած էին:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ ԱՍԻՈՅ ՄԷՋ

●

ԲԱՑԱՌԻԿ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀՈՆԿ – ԿՈՆԿԻ ՄԷՋ

Վերջերս գրած էինք թէ Կարդինալ Գը– բիգոր – Պետրոս ԺԵ. Աղաջանեան կը շա– րունակէ իր պաշտօնական այցելութիւն – ները Ծայրագոյն Արեւելքի երկիրներուն մէջ: Այս առթիւ ամերիկեան *Թայմ* շա – բաթաթերքը իր վերջին թիւին մէջ հե – տեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ:

Աչխոյժ, մօրուսաւոր եկեղեցական մը, անցեալ չաբթու առտու մը, սաւառնակէն իջաւ Հոնկ Կոնկի մէջ եւ դիմաւորուեցաւ թնդանօթի 19 հարուածներով: Դեսպանի մը ընդունելութիւնն էր այս, Գրիգոր Կարդինալ Աղաջանեանի որ Պապին փո – խանձն նուիրակն է:

Հայապզի Կարդինալը այս պաշտօնը ու– նեցող առաջին եկեղեցականն է որ Մայր· Արեւելք կ'այցելէ: Օգակայանին մէջ իսկ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին անդրա– դարձաւ երեք միլիոն կաթողիկէ Չինա – ցիներուն վիճակին, որոնք համայնավար վարչաձեւին տակ կը գտնուին եւ ըսաւ.

— Կ'ափսոսիմ որ Աստուած իր օրհնու – թիւնները անպակաս ընէ չին ժողովուր – դին վրայէն, ուր որ ալ ըլլայ ան: Սիրով կ'աղօթեմ եւ կը վստահեցնեմ թէ տեւա– կանօրէն կ'ափսոսիմ չին ժողովուրդին հա– մար:

Աղաջանեանի միամսեայ չրջապտոյտը սկսաւ Սայկոնէն ուր նախագահեց Վիէթ– նամի առաջին համաժողովին: Վիէթնամի մէջ կան մէկ միլիոն 150 հազար կաթո – լիկներ, որոնց մէջ կը գտնուի նաեւ նա– խագահ Նկօ Տին Տիէմ: Ամբողջ բնակչու– թեան թիւն է 15 միլիոն, բայց կաթողի– կէները լաւ կազմակերպուած են հոն, ուր Պուտտայականութիւնը կը տիրէ:

Ամբողջ երկիրը խորհրդանշան մը նկա– տեց Գամեայ Կարդինալը որ հեղձուցիչ տաքուն մէջ կը չրջէր ծիրանի պատմու – ճանով եւ լայնեզր գլխարկով:

Հազարաւոր ոչ – կաթողիկէները հա – ւաքուած էին փողոցները, իսկ հազարա – ւոր կաթողիկէները լեցուցած էին քազա – քին եկեղեցիները:

Երբ Կարդինալը առաւօտ մը կը պա– տարագէր Սայկոնի Մայր եկեղեցիին մէջ, փողոցները խուռն բազմութեամբ լեցուած էին: Ժողովուրդը գիշերած էր մայթերուն վրայ, կարենալ տեսնելու համար Կարդինալը:

Ծիրանաւոր Պատրիարքը առանց յոգ– նելու այցելեց եւ քննեց կաթողիկէ վար– ժարանները, հիւանդանոցները, ճեմարա– նները, վանքերը, դպրեվանքերը եւ ման– կանոցները:

Անցեալ չաբթու Կարդինալ Աղաջանեան Ֆորմոզա այցելեց: Զան Քայ Շէքի կա– ռավարութիւնը խնդրած է որ Ապրային– կան Չինաստանի եւ Վատիկանի կապերը աւելի եւս ամրապնդուին:

ԻՐԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Իրանի եւ Ա. Միութեան յարաբերու – թիւնները խիստ լարուած են այժմ, Թեհ – րանի վերիչները երկար ատեն Ամերիկա – յի օժանդակութեան սպասելէ յետոյ, դարձածէին Մոսկուայի եւ բանակցու – թեան մտած համաձայնութեան մը հա – մար :

Մոսկուա ալ այդ կը փափաքէր եւ ահա Ամերիկա հրապարակ կուգայ եւ կը հե – տաքրքրուի Իրանի տնտեսութեամբ : Ի – րան կը խզէ բանակցութիւնները, Մոս – կուայի վարիչներուն զայրոյթ պատճա – ռելով : Իրանի դիւանագէտները մեզ խա – պի բերին կ'ըսեն Մոսկուայի թերթերը, մեզի հետ բանակցիլ սկսան որպէս զի Ա – մերիկան ստիպուի օժանդակութիւն կա – տարելու :

×

Դարերէ ի վեր օտար մրցակցութեանց կեդրոն մըն է այս երկիրը, որ երբեմն տէրը Փոքր Ասիոյ, հզօր պետութիւն մըն էր : Ներքին պայքարներ, արտաքին ար – շաւանքներ, արկածախնդիր վարիչներու տեւական կռիւներ, տկարացուցին երկի – րը : Թմրութեան դատապարտուեցաւ ար – թուն, ռազմիկ ժողովուրդ մը, զիւղա – ցիութիւն մը ենթարկուեցաւ բիրա, չա – քաղց աւատապետութեան մը քմայ – քին :

Գաղթական պետութիւնները հետզհետէ պաշարեցին երկիրը, յաճախ նպաստեցին ներքին չարժումներուն՝ իրենց համակիր արկածախնդիր մը իշխանութեան գլուխ բերելու համար :

Ռուսերը Պուխարա եւ Խանա հողամա – սերը իւրացնելէ յետոյ, Թիւրքիստանէն սկսան թափանցել Պարսկաստան : Նաս – րետտին Շահին երկիրը հետզհետէ կը ռուսանար հիւսիսէն, Թեհրանի առեւտու – րը կ'անցնէր Ռուսերուն ձեռքը, ռուս բա – պաններ կը մարզէին Շահին բանակը, ռուս դեսպանը խորհրդականն էր Շահին : Կաս – պից Ծովու ռուս նաւահանգիստ Բէնտէն երկաթուղիի գիծ մը պիտի երկարէր Թեհրանի հետ :

×

Անգլիա Թեհրան դրկեց 1887ին Սըր Ուոլֆ դեսպանը, որ իր կորովն ու ճար – տարութիւնը ցոյց տուած էր Պոլիս եւ Գահիրէ : Անգլիացի դիւանագէտը կը յա – ջողէր հիւպատոսարաններ հաստատել Պարսկաստանի մէջ, օգտագործել տալ Շաթ էլ Արապի պարսկական ճիւղ Գարուն գետը : Որքան առաջանար Ռուսիա Ասիոյ մէջ դէպի Արեւելք, զուգահեռաբար Անգ – լիա ալ իր ազդեցութիւնը կը տարածէր դէպի Թիպեթ :

Ռուսիոյ ազդեցութիւնը զօրացաւ Պարսկաստանի մէջ, երբ Նասրէտտին Շահ սպաննուեցաւ մէկ Մայիս 1896ին : Թուլամորթ որդին Մուզաֆֆեր գործերը Թողուց ռուսասէր վարչապետ Ամթապեկ Ազամի : Անգլիա մերժեց փոխառութիւն մը, Ռուս դրամատունը փութաց կարեւոր դումար մը տրամադրել կառավարութեան եւ կեդրոնացնել երկրին եւրոմուտքը Ռուսերուն ձեռքը : Մաքսատուն, սուր – հանդակ ռուս գործակալներու հսկողու – թեան տակ էին :

×

Ռուսերը ձեռնարկեցին ճամբաներու շինութեան եւ պահանջեցին Թեհրանի կառավարութենէն «չարտօնել օտար որ եւ է ընկերութեան երկաթուղիի շինու – թիւնը առանց ռուս կառավարութեան հաւանութեան » :

Անգլիա հակայարձակողականի անցաւ : Լորա Քըրզըն 1902ին զրաւեց Քուէյթը, Պահրէյն կղզիները, ստացաւ քարիւղի հանքերուն չահագործման մենաշնորհը, զրահաւորներ առաջացուց Եփրատի ե – տաբերանը :

Ռուսիոյ պարտութիւնը Ծայրագոյն Ա – րեւելքի մէջ, Անգլիոյ եւ Ճափոնի դի – նակցութիւնը պարտաւորեցին Փեթերս – պուրկի կառավարութիւնը համաձայնու – թեան մը գալու Անգլիոյ հետ : Ռուսիոյ զինակից Ֆրանսա, համաձայնած Անգ – լիոյ հետ 1905ին չնորհիւ արտաքին Նա – խարար Տելքասէի, մերժեցուց երկու մր – ցակիցները Պարսկաստանի հողին վրայ : Կնքուեցաւ 1907ի համաձայնութիւնը՝ Պարսկաստանի հիւսիսը կը մնար ռուս ազդեցութեան տակ, հարաւը անգլիական ազդեցութեան գօտի կը մնար : Երկու հո – ղամասերուն միջեւ կը կազմուէր չէզոք գօտի մը :

×

Սահմանադրութիւն մը կը հաստատ – ուէր Պարսկաստանի մէջ 1907 Հոկտեմ – բերին : Շահ Մոհամմէտ Ալիի չոյլ ըն – թացքը, բռնատիրական ուղղութիւնը կը քննադատուէր սահմանադրականներէն : Ռուս դեսպանը կը քաջալերէր Շահը ընդ – դիմանալու բարենորոգիչներուն, միա – պետական Ռուսիա համակիր էր պարսիկ միապետութեան, սահմանին վրայ սահ – մանադրական պետութեան մը հաստատ – ուիլը թելադրական կ'ըլլար ռուս ժողո – վուրդներու : Անգլիա կը քաջալերէր բա – րենորոգիչները : Շահը կը ցրուէր ժո – ղովը, յեղափոխութիւնը կը տապալէր բռնակալը, Ռուսերը կը զրաւէին Թաւ – րիզը, Անգլիա զօրք կը հանէր Պենտեր Պուշիր (1909 Յուլիս) :

Գերմանիա առիթէն օգտուելով Փոց – տամի համաձայնութիւնը կը կնքէր Ռու – սիոյ հետ՝ չէզոք ընդունուած գօտիին մէջ երկաթուղի չինելու համար : Ռուսիա հա – մաձայնութիւնը կը կնքէր ընդդէմ Անգ – լիոյ, մինչդեռ 1902ին ճնշում կատարած էր Ֆրանսայի վրայ որպէսզի եւեմտա – կան օժանդակութիւն չտայ Պաղտատի երկաթուղիի շինութեան համար եւ գոր – ծակցի իրեն՝ Փոքր Ասիոյ մէջ երկաթու – ղիներու շինութեան արգիլման :

×

Մեծ պատերազմին Անգլիա եւ Ֆրանսա Ռուսիա զինակիցներ՝ մէկ կողմ թողու – ցին պայքարները : Անգլիան զրաւեց Ի – րանի հարաւը, Ռուսիա՝ հիւսիսը փոխա – դարձ հաղորդակցութեան համար :

Յարերու յաջորդեցին կրեմլինի նոր տէրերը եւ Թեհրանի հետ կնքեցին 1921 – ին դաշնագիր մը, որուն 5րդ եւ 6րդ յօդ – ուածներուն համաձայն Ա. Միութիւնը իրաւունք կը ստանար զօրք ղրր – կելու Իրան՝ երբ օտար սպառնալիք մը ըլլար Կովկասի սահմաններուն :

Թեհրան ամերիկեան օգնութեան դի – մեց երկրին երաշխաւորութեան, իրաւա – կարգի պահպանման համար : Թեհրանի դիմումը հիւսիսէն յարձակումի մը դէմ էր նախապէս, յետոյ խնդրեց որ Ամերիկա երաշխաւորէ Իրանը իրաքի դէմ, որ նախա – պէս զինակից, իրաւակարգի յեղաշրջումով հակառակորդ կեդրոն մը դարձած էր, ուրկէ կը նպաստաւորուէին Քիւրտերն ու Թուտեհ կուսակցութիւնը : Ամերիկա պէտք էր ապահովէր Իրանի սահմանները եւ ներքին անդորրութիւնը :

Ամերիկեան դեսպանը կը յիշեցնէր մի – ւյն Այզընհաուըրի Վարդապետութիւնը « պաշտպանել երկիրը միջազգային հա – մայնավարութեան յարձակումին դէմ » :

×

Մոսկուա Յունուարին առաքելութիւն մը ղրկեց Իրանի մայրաքաղաքը : Բա – նակցութիւնները ձախողեցան՝ երբ Իրանի վարիչները յայտնեցին, թէ կը փափա – քին ազատ ըլլալ նաեւ Ամերիկայի հետ օդնութեան դաշինք մը կնքելու : Ռուսերը պատասխանեցին. «Չէք կրնար Ամերիկա – յի հետ ալ կնքել դաշինք մը» : Մոսկուա կը վախնար որ Ամերիկա օժանդակու – թեան հետ կը պահանջէր օդային, ցամա – քային զինուորական խարիսխներ հաստա – տել Իրանի մէջ :

Ռուսերը կը յիշեցնեն այս անգամ 1921ի դաշինքին յիշուած յօդուածները : Իրան – ցիներն ալ ցոյց կուտան յօդուածները լուսաբանող ծանուցագիրը մը՝ ժամանա – կին Իրանի կառավարութեան յանձ – նուած Թեհրանի ռուս դեսպան Ռոթշթայ – նի կողմէ : Ծանուցագիրը կը հաղորդէր. « Այդ յօդուածներուն տրամադրութիւն – ները պիտի գործադրուին այն ատեն՝ երբ զինուած յարձակում մը գործուի Ի. Միութեան հանրապետութեանց դէմ նախորդ բէժիմի համակիրներուն կողմէ » :

×

Թեհրան ծանուցագիրը կը յիշեցնէ, հե – տեւցնելով թէ սպառնալիք մը չկայ Խոր – հրդ. Միութեան դէմ, հետեւաբար ա – նարժէք կը մնայ դաշնագիրը : Մոսկուա կը յիշեցնէ դաշնագիրը, կը մռնայ ծա – նուցագիրը : Մոսկուա կ'ընդվզի դաշնա – գրին խմասը. «Ամերիկեան դաշնագրի մը կնքումը, որուն հետեւանք կրնան զին – ուորական խարիսխներ հաստատել Ի – րանի մէջ՝ վտանգ մըն են Ի. Միութեան սահմաններուն դէմ, ուստի Մոսկուա պարտաւոր է յարգելու 1921ի դաշնագի – րը» : Թեհրան կը պատասխանէ. « Ամե – րիկայի հետ կնքուելիք դաշնագիրը պաշտպանողական է միայն եւ համաձայն Ազգերու Կազմակերպութեան դաշնագրին 31րդ յօդուածին» :

×

Ռուս պատուիրակութիւնը հեռացաւ Թեհրանէն Փետրուար 12ին, ապահովա – բար Իրանը հանդարտ չթողելու մտա – դրութեամբ : Կիւրոսի, Կամբիւսի, Դարե – հի երբեմնի յաղթական երկիրը անգամ մըն ալ կը մնայ սալի եւ մուրճի միջեւ, արտաքին ապահովութեան հետ, ներքին անդորրութիւնը պահպանելու մտահոգու – թեամբ :

ՅՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

14 ՏԱՐԻ

—o—

ՄՄԲ.— Աքէնթի մեր պաշտօ՞ակիցը՝ *Ազատ Օր*՝ իր հրատարակութեան 15րդ տարեդարձին առթիւ կը գրէ (26 Փե – տրուար) .—

« *Ազատ Օր*» երկ լրացուց իր հրատա – րակութեան 14րդ տարին եւ այսօր կը թե – ւակոխէ 15րդ տարին :

1945 Փետրուար 25ին լոյս կը տեսնէր մեր թերթին առաջին թիւը :

Համաշխարհային երկրորդ պատերազ – մէն վերառաջ եւ յոդնասպառ գաղութ մը ունէինք այդ օրերուն, որ կը հաշուէր մօտաւորապէս 35 հազար հոգի :

Ազգային նոր չունչի եւ նոր ոգիի նե – րարկումը անհրաժեշտութիւն էր դար – ձած, մեր վէրքերը սպիացնելու եւ հայ բազմութիւնները մղելու համար չինարար աշխատանքի :

Ջլատուած էին մեր ուժերը, կոտորակ – ուած էր մեր գաղութի մտաւորականու – թիւնը :

Պատերազմը իր աւերը գործած էր մեր հոգեկան աշխարհին մէջ :

Հրամայական պահանջ էր վերանորո – գել եւ վերակազմել մեր ուժերը :

Բարձրացնել բարոյական կորովը մեր ժողովուրդին եւ զայն մղել ստեղծագործ աշխատանքի :

Այս մտահոգութիւններով առաջնոր – դուած երիտասարդ ուժեր լծուեցան գոր – ծի : Իրենց առաջին նպատակակէտը եղաւ կեանքի վերակոչել յունահայ մամուլը, որ գրեթէ քառորդ դար իր ձայնը լսելի դարձուցած էր մեր գաղութին մէջ եւ որ պատերազմի թոհուբոհին մէջ լռութեան դատապարտուած էր որոշ ատեն մը :

Անոնք որ ծրագրեցին ու ձեռնարկեցին այս թերթի հրատարակութեան, գրեթէ անփորձներ էին հրապարակագրական աս – պարէզին մէջ :

Ի՞ՆՉՊԷՍ
ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՒՆԱՆ

—o—

ԱՐԻՒՆ ԵՒ ԹՆԴԱՆՕԹ

Մինչեւ իր մահուան օրը Մարքօ ցաւե – ցաւ որ բաժնուած էր իր տէրէն : Երբեք չմոռցաւ թէ իշխան – եպիսկոպոսին ար – դարամտութենէն փախչելու ստիպուած էր Թուրք չուներուն պատճառով, որոնց արիւնը թափած էր : Իր մեծ իշխանին մահուան վրայ ոտանաւոր մը յօրինեց, քիչ մը երգիծական չեշտով.—

Երբ Նժեկօ Եպիսկոպոսը մեռաւ
Եւ իր հոգին գնաց Աստուծոյ Էով,
Երեք շաբաթ շարունակ
Հեղեղաման անձրեւ եկաւ ...

Աւելի քան կէս դար դժուն ժողովուր – դը զաղտնաբար կրկնեց այս տողերը : Ա՞յս է արդեօք պատճառը, որ իշխան Տանիէլ (իշխեց 1851 – 1860) վճռեց այլ – եւս ազատիլ այս օրինազանցէն, դաւա – դրական միջոցին դիմելով : Անդուէ այս իշխանը ժառանգած էր իր հօրեղբօր ու – ժակցութիւնը, բայց ոչ անոր քաջու – թիւնը ունէր եւ ոչ ալ մարդասիրու – թիւնը :

Առաւօտ մը, արթննալու պահուն, Մարքօ տեսաւ թէ չրջապատուած է իր բնակավայրը : Դուրսէն յայտարարուեցաւ որ զինաթափ ըլլայ, երբ նայեցաւ՝ հա – մազարկի մը բռնուեցաւ : Ծանօթ հերոս Աքիւա Գորովիճ կը գտնուէր ոստիկա – նութեան գլուխը : Մեռնելու ատեն, Մարքօ բերանը կը բանայ.— անիծելու թէ պատգամ մը ձգելու համար.— Բայց Աքիւա արդելք կը հանդիսանայ, զէնքին կոթով ջախջախելով անոր կզակը :

×

Ահաւասիկ յիշատակ մը, մնացած՝ 1914ի գարունէն : Թերեւս ալ աւելի հին :

Բլրակի մը վրայ, մշուշոտ առաւօտ մը հաւաքուած էին բարձրաստիճան զին – ուորականներ, իրենց կիներով. Ծնողքս կը գտնուէր անոնց մէջ, ինչպէս նաեւ հօրս սպասեակը : Ի պատիւ չեմ դիտեր ի՞նչ բանի, թնդանօթի հարուածներ պի – տի պարպուէին : Մարդիկ կը փակէին ի – րենց ականջները, ծամածռութիւններ ը – նելով, կարծես բան մը պիտի փլէր ի – րենց գլխուն վրայ : Հօրս սպասեակը դը – լուխս պահեց իր երկու սրունքներուն մի – ջեւ. ես ալ, իմ կարգիս, ականջներս կը դոցէի : Բայց, ինչո՞ւ ձիս կը պահէր այդ – պիսի անյարմար տեղ մը... կ'ամչնայի, բայց աւելի կը վախնայի գլուխս դուրս հանել անկէ : Ոչ ոքի կը խոստովանէի ա – սիկա :

Թնդանօթը սկսաւ մռնչել, անչուշտ ցուլէ մը աւելի հզօր, բայց սարսափազդու չէր ան. ընդ – հակառակն, զուարճալի էր, երբ ե – րախը բացած կ'որոտար մարակուածի մը պէս : Մոխրագոյն – կապոյտ ծուխ մը չրջապատեց զայն : Չէի հասկնար թէ ին – չու մարդիկ նախապէս կը սարսափէին թաւչային այս ծուխէն, եւ որոտումէն՝ որ թէեւ զօրաւոր էր, բայց ոչ ոքի կը դպչէր կամ ցաւ կը պատճառէր : Առաջին իրական յիշատակս՝ Թնդանօթի այդ որո – տումը եղաւ : Մանկութեանս չրջանին ռումբեր պայթեցան, զէնքեր չաչեցին, վիրաւորելով բոլոր երազներս, քանդե – լով բոլոր տեսիլներս :

Թնդանօթի այդ առաջին որոտումը մտքիս մէջ զամուած կը մնայ, անփոփոխ եւ չօշափելի բանի մը պէս : Կին մը, հա – գած երկայն եւ սպիտակ հագուստ մը, վերէն վար սեղմուած, կը կենար Թնդա – նօթին մօտ, առանձին : Միայն ան կը վե – րականգնի դարձեալ յիշողութեանս մէջ, մինչ յետոյ օրէն ոչ հայրս կը տեսնեմ, ոչ եղբայրներս, ոչ իսկ մայրս կամ մեծ մայրս : Իր գլխուն վրայ լայն գլխարկ մը կար, կարծես՝ չինուած արեւէն ճառա – գայթներով : Մայրս չէ՞ր ան. ո՛չ : Մայ – րըս հագած էր ազգային զգեստը եւ այդ չոյսն ու չերմութիւնը չէր ճառագայթեր : Ինչպէս բացատրել որ կնոջ մը դիմագիծը յիշողութեանս մէջ այդքան կենդանի մը – նացած է եւ դրաւիչ, միացած մեռոդէ հրէշի մը վայրի մռնչիւնին ... :

Յիշողութեան ծակերը շատ խոր են :

Պատերազմը կը չարունակուի առանց ընդհատուելու, բայց թշնամիները կը փոխուին. Թուրքեր, Ալպանացիներ, Պուլկարներ, Աւստրիացիներ, Հունգա – րացիներ : Գիւղի մը մէջ կ'ապրինք, ան – տառներով չրջապատուած բլուրներու խորը կորսուած մեր տան մէջ : Այս բը – լուրները, խոժոռ՝ կարծես կը բարձրա – նան մինչեւ աստեղերը :

Հիմա մեզի հետ կը բնակի եռանդուն կին մը, ինչպէս սպիտակազգեստ կինը, Ճուքա, հօրեղբայր Լազարի կինը : Անոր վիզը կլոր է, կուրծքը՝ փափուկ : Զաւակ չունի եւ մեզ կը սիրէ, մեզ, իր տագրոջ զաւակները, այնպէս՝ կարծես թէ իրը ըլլայինք : Միշտ հաւասար, քաղցր եւ չերմ զորով մը ունի : Խստաբարոյ չէ, ոչ ալ բարկացկոտ, ինչպէս մայրիկը : Իրի – կունը, երբ անծանօթ եւ սարսափազդու ուրիշ աչքարհ մը կը սկսի, ան կը պատ – մէ սատանաներու եւ վհուկներու պատ – մութիւններ :

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(3 Շար.)

Ձիրենք դործի մղողը՝ մեր դաղութին ազդային կեանքը խթանելու եւ նախկին ոգեւորութիւնը ստեղծելու պատրաստակամութիւնը եւ այդ ուղղութեամբ ամէն զոհաբերութիւն ընելու ոգին էր :

Քանի մը հանդիպումներ բաւական է – դան ծրագիրը իրականութիւն դարձնելու, եւ 1945 Փետրուար 25ին լոյս տեսաւ «Ա. – պատ Օր»ի առաջին թիւը, իբր յաջորդը իր նախաձնողին՝ « Նոր Օր»ի, որ կարեւոր եւ անուրանալի ազդային առաքելութիւն մը կատարած էր մեր դաղութի ըստեղծման առաջին օրէն մինչեւ Երկրորդ Աշխարհամարտ :

Համեստ էին հրատարակիչներուն ա – ռաջադրութիւնները, — իրենց կարելիութեանց սահմանին մէջ ծառայել մեր դաղութի չահերուն եւ կենդանի պահել հայ դիրը եւ անոր միջոցով հայ լեզուն ու հայ ոգին :

Կազմակերպութեան մը հրատարակու – թիւնը ըլլալով հանդերձ, « Ազատ Օր » իր առաջին խմբագրականին մէջ իսկ կը խոստանար ծառայել մեր ժողովուրդի ընդհանրական չահերուն :

14 տարի անցած է այդ օրէն ասդին եւ մեր աչքին առջեւ ունինք 4254 թիւերու հաւաքածոները, որոնց ընթերցումը ոեւէ անաչառ յունահայու կողմէ՝ պիտի հաս – տատէ, թէ մենչ չենք դաւաճանած մեր սկզբնական առաջադրութեանց :

Կուսակցական մտահոդութիւններէ ա – ւելի՝ մենք առաջնորդուեցանք ազդային ընդհանրական չահերէն : Աչխատեցանք պահել մեր դաղութի խաղաղութիւնն ու համերաչխութիւնը, որոնց այնքան պէտք ունէր ան :

Մեր թերթը առաւելապէս իր հոդա – ծութեան առարկան դարձուց դաղութին ազդային չարժումները՝ բոլոր մարդերուն մէջ, քաջալեր հանդիսանալով մասնաւո – րաբար երիտասարդութեան եւ զայն մղե – լով ստեղծագործ աչխատանքի :

Ցաւակնութիւնը չունեցանք եւ չունինք այսօր ալ ըսելու, թէ ինչ որ ըրինք՝ կա – տարեալ էր ու անթերի :.

Բայց իրաւունք ունինք ըսելու, որ ինչ որ ըրինք ու կ'ընենք այսօր՝ հրաչքի հա – ւասար դործ մըն է՝ մերինին պէս փոքր ու տկար դաղութի մը մէջ : Դործ մը՝ որ չէր կրնար չարունակուիլ եւ տեւական – նանալ, առանց բարոյական եւ նիւթական գերմարդկային այն զոհաբերութեանց , զոր ցուցաբերեցին հրատարակիչները, ամէնէն համեստ զրաչարէն սկսեալ՝ մինչեւ ցրուիչը, վարչական պաչտօնեա – ները եւ խմբագրական կազմը :

Ցաճախ ունեցանք դառնութիւններ , ո – րոնք անխուսափելի են հայ մամուլի աս – պարէզին մէջ : Դառնութիւններ՝ որոնք հետեւանք են ընդհանրապէս մեր ժողո – վուրդի մէկ մասին անտարբերութեան՝ հայ թերթին ու զրքին հանդէպ եւ ան – դիտութեանը այն չափազանց դժուարին պայմաններուն, որոնց մէջ լոյս կը տես – նեն մեր բոլոր թերթերը ընդհանրապէս :

Ներողեցինք այդ դառնութիւնները մեր

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ԱՐՏԱՍԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

Ֆրանսական Ազդային Թատրոնը (Քո – մէտի Ֆրանսէզ) ամէն հինդչաբթի ունի « Բանաստեղծական Ցերեկոյթ » մը, ո – րուն ընթացքին Ֆրանսացի ծանօթ դերա – սաններ եւ երդիչներ կ'ունենան, Ֆրանսացի բանաստեղծներու կտորները արտասանե – լով :

Այդ ցերեկոյթները ընկալեալ սովորու – թիւն մըն են դարձած եւ սակայն ամէն անգամ ալ ցանցառ թիւով ունկընդիրներ կը դտնուին սրահին մէջ :

Որովհետեւ, բեմական արուեստին մէջ, արտասանական սեռը չափազանց ապե – րախտ սեռ մըն է եւ այնքան ալ չէ գնա – հատուած նոյնիսկ յառաջադէմ ժողո – վուրդներու մէջ, ինչպէս ցոյց կուտայ Քոմէտի Ֆրանսէզի «Բանաստեղծական Ցերեկոյթ»ներու պարագան :

Իսկ մեր իրականութեան մէջ բեմական այս սեռը ոչ միայն զնահատութիւն եւ քաջալերութիւն չէ դտած, այլեւ բոլորո – վին անտեսուած է : Ըսած եմ ուրիշ առ – թիւ որ հայ բեմական պատմութեան մէջ միայն երկու հոգի մչակած են այս սեռը՝ Պետրոս Ադամեան եւ անկէ ետք Օր. Գա – բրագչեան որոնք երկուքն ալ իրենց ժա – մանակին մեծ համբաւի են տիրացած իր – րեւ արտասանող : Դժբախտաբար , սա – կայն, իրենց հետ ալ թաղուած է իրենց սկսած այդ դեղեցիկ դործը եւ ոչ ոք ու – զած է վերցնել անոր չարունակութիւնը :

Եւ ահա այսօր, այդ դժուարին ու ա – պերախտ ասպարէզի կառքին է լծուած Մարսիլիահայ երիտասարդ արուեստագէտ՝ Սարգիս Պօղոսեան :

Առաջին անգամը չէ որ Սարգիս Պօղոս – եան կը ներկայանայ փարիզահայութեան : Անցեալ տարուան իր երեւումէն ետք, այս անգամ ան դարձեալ ներկայացաւ մեզի , կատարելու համար իր «պտոյտ»ը հայ դրականութեան պարտէզին մէջ :

Անցեալ տարի այս էջերուն մէջ դրե – ցինք մեր տպաւորութիւնները իր մասին եւ ըրինք կարդ մը թելադրութիւններ :

Այսօր եւս, ունինք քանի մը թելադրու – թիւններ :

Անկասկած, Սարգիս Պօղոսեան օժտը – ւած է շնորհքով եւ ունի անսահման սէր դէպի իր ընտրած ասպարէզը եւ յամառ կամք ու աչխատանքի կորով :

Սակայն այս բոլորը անբաւարար են իր արուեստը ամբողջապէս սիրելի դարձնե – լու համար մեզի :

Իրեն կը պակսի իր արտասանութեան համար ընտրած կտորներուն հետ նոյնա – նալու, անոնց խորքը թափանցելու եւ իր հագագին զօրաւոր թրթռացումներով հաղորդականութիւն մը ստեղծելու կա – րողութիւնը՝ իր եւ իր ունկնդիրներուն միջեւ :

Ակէ զատ, Սարգիս Պօղոսեան տար – ուած է անտեղի հեռաորականութեան մը մարմաջէն : Օրինակ, իւրաքանչիւր կտո – րի արտասանութենէն առաջ ինքզինքը կը յանձնէ վարժապետական բացատրութեան մը հովերուն եւ կը կորսուի իր ունկնդիր – ներուն բան մը սորվեցնելու վտանգաւոր դիրհներուն մէջ : Եւ այդ միջոցին իր ու – ժերը սպառած են արդէն կարողանալ նոյ – նանալու համար իր կտորին հետ, կարո – ղանալ թափանցելու համար անոր խորքը եւ յուզելու համար իր ունկնդիրները :

Զարմանալի երեւոյթ մը, սակայն : Սարգիս Պօղոսեան ոտանաւորներու ար – տասանութեանց ընթացքին նուազ տպա – ւորիչ ըլլալով հանդերձ, արտակարգ կերպով յաջող ու տպաւորիչ է արձակի իր ընթերցումներու պահուն : Համաստե – ղի « Կապոյտ Ուլունք»ին եւ Շիրվանզա – դէի Շամախեցիին հետ տեսակցութեան հատուածները կարդաց բացառիկ յաջո – ղութեամբ մը, իր ընթերցումին կցելով բեմական բազմաթիւ դեղեցիկ ձիրքեր՝ ձայնի ելեւէջ, խոր յուզում եւ դիմա – խաղ :

Այս բոլորը կ'արձանագրեմ մեր երի – տասարդ բարեկամին օգտակար ըլլալու առաջադրութեամբ, որովհետեւ վստահ եմ որ եթէ ան յաջողի ձերբազատուիլ կարդ մը թերիներէ, իր տարած աչխա – տանքը հաւանաբար վարձատրուի առաւել յաջողութեամբ :

Անցեալ տարի, Սարգիս Պօղոսեանի ձեռքի անտեղի ու աննպատակ չարժում – ներուն մասին խօսելով, թելադրած էինք իրեն սրբագրել զանոնք, եւ արդարեւ , ուրախութեամբ հաստատեցինք որ այս անգամ ան այդ ուղղութեամբ չափազանց զուսպ էր եւ ուչադիր :

Գալով իր յայտարդի կազմութեան ու պատրաստութեան, մեր երիտասարդ բա – րեկամը պէտք ունի այդ ուղղութեամբ եւս աչալուրջ ըլլալու :

Մեր դրականութեան պարտէզներուն մէջ բազմաթիւ են անուչահոտ վարդերը, սակայն կան նաեւ փուչեր ու դատակ : Սարգիս Պօղոսեան պէտք է ուչադիր ըլլայ կարենալ զատորոչելու համար անուչա – հոտ ծաղիկը խայթող փուչերէն :

Արդարեւ, իր այս երկրորդ երեկոյթի ընթացքին կարդաց երգիծական կտոր մը որ ուրիչ արդիւնք չունեցաւ այլ միայն խոցոտել յիչատակը բարի ու առաքինի հայ բանաստեղծի մը որ իր ոճանն ծա – ռայած է հայ դրականութեան անդաստա – նին :

Ցովհ. Շիրազի «Կոմիտաս»էն, Սայաթ – Նովայի «Քամանչայ»էն եւ Ե. Տէմիրճի – պաչեանի «Վոսփոր»էն եւս, Սարգիս Պօ – ղոսեանի «երգիծական» ընթերցումը ոդ – բերական հով մը անցուց եթէ ոչ ամ – րողջ դրահին, գոնէ իմ հոդիս եւ ինծի պէս ուրիչներու ալ հոդիին խորէն :

Սարգիս Պօղոսեան պէտք է նոյնպէս խուսափի ամբոխավար կտորներէ :

Ըստ իս, յայտագրէն դուրս արտասա – նած իր « Սալվու Ձինար էֆմիածէն»ը կը պատկանի այդ դասակարդին :

Ախաւանցիի այդ կտորը ժողովուրդը կը խանդավառէ, կը զրդռէ անոր կրծնա – կան ջերմեռանդ զգացումները, կը ստիպէ զայն որ խելայեղ ծափահարէ, սակայն բոլորովին զուրկ է բանաստեղծական որ եւ է արժանիքէ, հոդ չէ թէ այդ կտորը գնահատուած ըլլայ բարձրաստիճան Արք – եպիսկոպոսէ մը որ հիացումով բացա – դանչած է. «Կէօմրիւկէն մալ փախցու – ցեր ···» :

Սարգիս Պօղոսեան ֆրանսերէն իր ար – տասանութիւններուն մէջ աւելի աչքառու է : Պոտլէրի, Ռոսթանի եւ մանաւանդ Լաֆոնթէնի երկերը կարողացաւ արտա – սանել յաջող կերպով : Հոս, կարծես Պօ – ղոսեանի մօտ հասկացողութիւնը աւելի զօրաւոր եւ ապրումը աւելի խոր է :

Ուրեմն, հարց մը կայ այստեղ քննու – թեան արժանի : Ինչո՞ւ համար արդեօք Սարգիս Պօղոսեանի ֆրանսերէն արտա – սանութիւնները աւելի յաջող են : Կը խորհիմ թէ, թերեւս անոր համար որ ան ունեցած է ֆրանսացի ուսու – ցիչներ որոնք իրեն բան մը սորվեցուցած են : Իսկ հայերէն արտասանութիւններուն համար, կ'երեւի թէ իր «պտոյտ»ներու պահուն, ձեռքէն բռնող մը չէ պահուած , որեւէ մէկուն խորհուրդը չէ ստացած եւ ատոր համար ալ քայլամոլոր կը չրջի մեր դրականութեան ածուներուն մէջ :

Պիտի չհամարձակէի ըսել իրեն որ մի – այն ֆրանսերէն արտասանէ, վասնդի կը սիրեմ դինք սրբագրուած տեսնել : Կը հաւատամ որ կրնայ սրբագրուիլ, քանի որ, ինչպէս ըսի, սէրը եւ յամառ աչխա – տանքի կորովը չեն պակսիր իրեն :

Եւ այն ժամանակ, վստահ եմ որ ինչ – պէս Մոլիէռի լեզուն, մեր մեծասքանչն ալ աւելի մեծ արուեստով մը պիտի դուրս դայ իր չրթներէն :

ԱՐՏԱՇԵՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (367)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

Լ.

ՀԱՅ – ԿԱԹՈԼԻԿԸ

Գեղեցիկ էր տեսարանը : Գեղասէրծաւ – րոնը , մօտենալով Մուչի դաչտավայրին, կարծես, վախեցել էր չխանդարել նրա չքնաղութիւնը եւ , զգուչութեամբ դէպի յետ քաչուելով , զոգաւորուել էր , թող – նելով այն լայնանիստ բլուրը միայն , քաղաքի չինուածքի համար : Այդ բլուրի դէպի վերը նայելիս, երեւում էր քաղա – քը իր մզկիթներով ու եկեղեցիներով : Բոլորովին զաղաթի վրայ կանդնած էր հին, կիսաւեր ամրոց : Բլուրի ստորո – տից, հարթ տարածութեան վրայ, ան – միջապէս սկսում էին ծխախոտի մչակու – թեան ընդարձակ արտորայքը, որոնք քա – ղաքացիների դլխաւոր հարստութիւնն էին կազմում :

Չգիտեմ ինչո՞ւ, ես տխուր էի այդ քաղաքին մօտենալու ժամանակ : Արդեօք նրա համար, որ Տարօնի մարդաչատ, մե – ծահարուստ քաղաքներից մնացել էր այդ մէկը միայն, եւ այն եւս աւելի մի մեծ աւանի տպաւորութիւն էր դործում, քան թէ քաղաքի : Չկար կաւ – կաւ կոչուած ամրաչէն քաղաքը, իր անառիկ Ողական բերդով :

Չկար Չիւնակերտ քաղաքը, որ Վախ – թանդ զօրավարը նորոդելով , իր կնոջ անունով կոչեց Գորպէս : Չկար Օձ քա – ղաքը, որի ահարկու բերդը չինեց Աչոտ մսակերի որդի Դաւիթ Բագրատունին : Չկար Վիչապ քաղաքը, որ Վաղարչակի օրերում հիմնեցին հնդկացի զաղթական – ները, որը այլ անունով կոչւում էր Տի – րակատար քաղաք : Չկար եւ Մծուրք քա – ղաքը, որ հիմնեց Սանատրուկ արքան :— Բոլորը կորաւ, բոլորը անհետացաւ, մը – նաց որքացած Մուչը միայն, որ այժմ մոայլ դէմքով նայում էր բարձրադիր բլուրի զագաթից , եւ իմ մէջ զարթե – ցնում էր տխուր յիչողութիւններ : Բնու – թեան վսեմութիւնը, տեսարանների դե – ղեցկութիւնը, մասամբ փարատում էին այդ յիչողութիւնները :

Երբ սկսեցինք բարձրանալ բլուրի զա – ռիվերը , երբ բաւական մօտեցանք քա – ղաքին, Արփիարը մեզ խորհուրդ տուեց չիջեւանել պանդոկներում, այլ ընտրել մի այլ յարմար կացարան : Բաղչում հայի – Իսաղի պանդոկում լաւ խրատուած լինեն – լով, մենք յօժարութեամբ ընդունեցինք Արփիարի առաջարկութիւնը :

— Բայց ուրիչ ի՞նչ յարմար կացարան կարող էինք դտնել, — հարցրեց Ալանը :

— Քաղաքի եկեղեցիները աւելորդ սեն – եակներ ունեն պանդուխտների համար , կարելի է նրանցից մէկը ընտրել, — պա – տասխանեց Արփիարը :

— Դուք կարծում էք, որ դրանք պան – դոկներից լա՞ւ կը լինեն :

— Եթէ լաւ չլինեն, վատ էլ չեն լինի : Միայն այն զանազանութիւնը կայ, որ ե – կեղեցիների բակերում առանձնացած կը լինենք, իսկ պանդոկներում կը դտնենք մի խառնիճաղանճ բազմութիւն, որոնց մէջ չատ հաճելի չէր լինի մեզ երեւնալ :

Ճանապարհը ոլոր – մոլոր պտոյտներով բարձրանում էր դէպի վեր : Դաչտերից վերադառնում էին մչակները, բահերը ուսի վրայ դրած, այդիներից վերադառ – նում էին այդեպանները բարձած աւա – նակներով : Փոչին մարդ էր խեղդում : Աւելի անտանելի էին աւանակները : Ե – րեմն այդ կամակոր անասուններից մէկը կամ խրաչում էր, եւ յամառելով կանդ էր առնում, ճանապարհն էր կորում. կամ կողքէ կողք չեղուելով, իր վրայ բարձած խաղողի կթոցը զարկում էր մեր ոտներին :

Վերջապէս, մտանք քաղաքի նեղ փո – ղոցների մէջ : Անցնելու տեղ չկար : Մարդ եւ անասուն խառնուել էին միմեանց : Մենք, կարծես թէ, սանդուղքներից էինք բարձրանում, որովհետեւ փողոցները բը – լուրի զառիվեր դիրքն ունէին : Հայոց թաղերը բաժանուած էին մահմեդական – ների թաղերից : Այդ արդէն նչան էր, որ այդ տարրեր ազդերը հաչտ դրացիներ չեն եղել : Մենք դիմում էինք դէպի Հա – յոց թաղը :

Երեկոյեան ժամերդութիւնը դեռ նոր էր աւարտուած, դեռ նոր ժամաւորները դուրս էին դալիս, երբ մտանք Հայոց ե – կեղեցիներից մէկի բակը : Մեզ տեսնելով, ժամաւորները կանդ առին եւ խմբուեցան մեր չուրջը : Բաւական ժամանակ տեւեց, մինչեւ եկեղեցու երեսփոխանը յայտ – նուեցաւ : Դա մի կարճահասակ մարդ էր, որի ընդարձակ, ալեխառն մօրուքը ծած – կում էր ամբողջ կուրծքը, յետոյ, երկու կողմից տարածուելով, հասնում էր ու – սերին, եւ ապա բարձրանում էր դէպի ա – կանջները, եւ վերջը անհետանում էր մի կեղտոտ, լրջադոյն ֆէսի տակ : Նրա մօ – րուքը հնդկահաւի բացուած պոչի տպա – ւորութիւն էր դործում, որի միջնամաչ – րում երեւում էր մի փոքրիկ, ողորմելի երես, նեղ, անհանդիստ աչքերով :

Մեր հարցին, թէ կա՞ն արդեօք սեն – եակներ դիշերելու համար, նա պատաս – խանեց՝ «տեսնեմ»... եւ անյայտացաւ ժամաւորների մէջ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

թեան զօրավիղ կանգնած էր Ա. Մ. Հանրապետութիւնը : Մինչեւ իսկ կը յայտարարուի թէ «Մուսուլի ձայնասփիւռ»ը հաստատուած էր ... Հալէպի մէջ :

Բասրմ, որ համաձայնականներու համակիր մըն է, այս առիթով աւելի չհշտեց իր դիրքը, դէպի ձախ յարելով : Պաղտատի ձայնասփիւռը ծանր բառերով յարձակում գործեց «արաբական երկրի» մը վրայ որ միջամուխ կ'ըլլայ Իրաքի ներքին գործերուն : Առանց անուն տալու, Պաղտատի ձայնասփիւռը յայտարարեց . — « Ներհուպ կուտանք այն ազգին՝ որ զօրավիղ կանգնեցաւ զաւաճան գնդապետ Շաւաֆի եւ կը գործակցի աշխարհակալներու հետ՝ վերջ դնել այնպիսի գործունէութեան մը, որ կը տկարացնէ արաբական միութիւնը » :

Պարզ է, թէ Պաղտատ իր խօսքը ուղղած է Ա. Մ. Հանրապետութեան :

Այս պարագան աւելի չհշտեցաւ՝ երբ Պաղտատի եղիպտական դեսպանատան 11 անդամները հրահանգ ստացան՝ անմիջապէս հեռանալ Իրաքեան հողամասէն : Այս ուղղութեամբ ոչ մէկ բացատրութիւն տրուեցաւ, բայց կասկածէ դուրս է՝ որ եղիպտացի դիւանագէտներու արտաքսումը կապ ունի Մուսուլի դէպքերուն հետ :

Պաղտատի մէջ յայտարարուեցաւ թէ « Մուսուլի ձայնասփիւռ » դադրութիւն չունէր իրաքեան հողամասին վրայ : Եր – կուշաբթի իրիկուընէ ի վեր դադրած է ըմբոստներու ձայնասփիւռը : Այս պայմաններու մէջ Շաւաֆի մահուան լուրը, որ հաղորդուեցաւ Պաղտատի ձայնասփիւռին կողմէ, վաւերական կը համարուի :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Զորեքշաբթի կէսօրին Փարիզի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ ապստամբութիւնը չէ վերջացած Իրաքի հիւսիսային շրջանին մէջ : Ըստ Բասրմ յայտարարած է թէ պիտի զնդակահարուին բոլոր անոնք՝ որ զործակցած են Շաւաֆի, ըլլան անոնք զինուորական թէ քաղաքացի : Յարդ զնդակահարուած են 60 սպաներ :

Իրաքեան օդաուրմիքը կը չարունակէ ռմբակոծել կարգ մը շրջաններ : Ռմբա – կոծուած է նաեւ սուրիական զիւղ մը՝ Համուտիա, որ կը զտնուի սահմանին վրայ : Տուն մը քանդուած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խրուշչեւ երկու օրով յետաձգեց իր վերադարձը : Արդարեւ Ֆ. Միութեան վարչապետը որ Զորեքշաբթի Մոսկուա պիտի վերադառնար որոշեց քանի մը օր ալ մնալ Պերլին : Կարգ մը խօսակցութիւններ ունեցաւ Կրոթվոլի եւ Իւլպրիխթի հետ հաչտութեան առանձին դաշնագիր մը ստորագրելու համար : Ֆ.դեսպանատան մէջ տեղի ունեցած ընդունելութեան ժամանակ, Խրուշչեւ յայտարարեց թէ երկու երկիրներու տեսակէտները նոյնն են, որովհետեւ.— « Առաջնորդուած ենք Մարքսիզմի եւ Լենինիզմի սկզբունքներով » :

ԼԵՀԱՍՏԱՆի համայնավար կուսակցութեան համագումարին բացումը կատարելով՝ Վլատիսլաս Կոմուլքա (կուսակցութեան Ա. քարտուղարը), ներկայացուց տեղեկագիրը : Կոմուլքա իր ճառին մէջ ըսաւ որ կարելի չէ ազատ ընտրութիւններով մերացնել Գերմանիանները, խստօրէն քննադատեց Ադենաուերը, եւ նոյնիսկ ամբաստանեց դաշնակցայինները – մանիան որ կ'ուզէ կրկին խնդրոյ առարկայ ընել զերմանեւրեհական սահմանը (Օտէր – Նայս) : Կոմուլքա քննադատեց նաեւ Եուկոսլաւիան :

ՊԵԼԺԻՈՑ մէջ զինուորական ծառայութիւնը 15 ամիսէն իջած է 12ի :

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ընտրութեանց երկրորդ շրջանին համար աշխատանքները կը տարուին : Ոչ համայնավար կուսակցութիւնները կ'ուզեն միացեալ ճակատ կազմել բայց անդին համայնավարները կոչ կ'ուղղեն ձախերուն որ « ժողովրդական ճակատ» կազմեն : Կարգ մը տեղեր ինչպէս Ալզասի մէջ համայնավար եւ ընկերվարական միացած են, բայց Առասի մէջ կի Մոլէ միացեալ ցանկ կազմեց ժողովրդական Շարժումին հետ : –

ՍՍԿԱՐԱՆ (Մարտ 10).— Զոյլ ոսկի՝ 566·000, Նափոլէոն 3630, գուլդ· 3610, անգլ· 4780, քսան տոլարնոց 18·760, Թղթադրամ (դուզահեռական չուկայ) սթերլին 1380, տոլար 491, գուլդ·115·50, պելժ· 9·70, լիր 0·79 : –

ՑԵՏԱՋԳՈՒՈՒԱԾ

Հ. Ց. Դ. Առնուվիլի Նոր Սերունդին օրը, որ տեղի պիտի ունենար Մարտ 15–ին, յետաձգուած է :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Ֆ. Կապ· Խաչի Օդափ· կայանի արձանագրութիւնները պիտի բացուին Ապրիլի սկիզբը :

Դիմումները պէտք է ընել տեղական մասնաճիւղերուն, իսկ կեդրոնի դիմումները կ'ընդունուին, երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ չարաթ օրերը ժամը 13·30էն 14·30 եւ երեկոյեան ժամը 18էն 20, Րիւ Մէյրան 5, հեռ· Թուիւէն 27–35 :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի :

ՄԱՅԻՍ 16ԻՆ

ՃՇԴՈՒՄ

«Յառաջ»ի հինգ եւ վեց Մարտ, 1959, թիւերուն մէջ, Ֆրանս – Օրիանի կազմակերպած հայկական երեկոյթներու կարդին, զրուած է նաեւ, որ, 16 Մարտին Լիոնի մէջ ըլլալիք հանդիսութեան մասրամասնութեանց համար «դիմել Ազգ· Միութեան» :

Ազգ· Միութիւնս կուզայ ճշդել որ, այս ուղղութեամբ ոչ մէկ տեղեկութիւն ունի, եւ կը նկատէ զայն անուան չահագործում միայն : ԿՆԻՔ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆրանք Պանէէօ բնակող Այրի Տիկին Երանուհի Աճէմեանէ եւ իր զաւակներէ, փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Թագուհի Աբէլեանի մահուան առթիւ :

×

Սերաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ռասմնասիրաց շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Պ. Մինասեանէն Տօքթ· Վաղարշակ Պօղոսեանի մահուան առթիւ (Ամերիկա) :

×

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Աբէլեան եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակով եւ կամ նուիրատուութիւնով ցաւակից եղան իրենց սուգին, իրենց մօր Այրի Տիկին Թագուհի Աբէլեանի մահուան առթիւ : Մասնաւոր շնորհակալութիւն Հ. Ց. Դ. «Արզուեանեան» խումբին, Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին, Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան եւ զպիրներ Պ. Յ. Զաւէն Յովհաննէսեանի, Յարութիւն Փափազեանի, Յակոբ Դաւիթեանի եւ Գալուստ Մինասեանի, որոնք սիրայօժար իրենց մասնակցութիւնը բերին հանդուցեալին թաղման արարողութեան :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

THÉATRE MUNICIPAL
DE VILLEURBANNE
Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3, ժամը 20·30ին
Կը ներկայացուին

1·— ԱԴՈՒԱՐԴ ԻՇԵԱՆ
(Տռամ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)

2.— L'article 330, G. Courteline
(Comédie en un acte)

3·— ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
(Կատակերգութիւն)

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15·30ին,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

ԴԵՐՁԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տունը աշխատող լաւ դերձակ մը կ'ուզուի՝ թայէօրի եւ մանթոյի համար : Լաւ վճարում : Դիմել՝

ROSE COUTURE
284 Rue de Vaugirard

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

Կը տօնուի Կրընոպլի մէջ, նախափեւ – նուէթեամբ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան եւթակոմիտէին :

Այս կիրակի, դպրոցին սրահին մէջ, ժամը 15ին :

Մուտքը ազատ է :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԼԵՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵՆԷՆ ԲՈՇԱԿԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄ ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԼԵՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ազնուամիտ վարիչները Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան առաջարկին ընդառաջ երթալով որոշած են 1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջա – նէն սկսեալ հինգ դիշերօթիկ սան պահել հետեւեալ պայմաններով :

1·— Պատանին (11 – 12 տարեկան) պէտք է ըլլայ հայ չքաւոր ընտանիքի զաւակ, ուշիմ, աշխատասէր եւ բարե – կիրթ :

2·— Զարգացումը պէտք է համապատասխանէ ֆրանսական երկրորդական վարժարանի վեցերորդ դասարանին :

3·— Թեկնածու չեն կրնար ըլլալ արդէն իսկ վարժարանս յաճախող աշակերտներ :

4·— Սան մը որ չկարենայ անցնել տարեվերջի քննութիւնները կը կորսնցնէ ամէն իրաւունք :

5·— Ընտրութիւնները պիտի կատարուին վարժարանիս մէջ մրցումով եւ քննութեամբ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Մայիս 18էն 24 օրերու ընթացքին, ժամը 15 – 17ին :

Կը պահանջուին դպրոցական վկայականներ :

Գրել Տեսչութեան·—

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, RUE TROYON, SÈVRES - S. & O.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան են – թակոմիտէի ընկերական ընդհ· ժողովը, այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պար – տաւորիչ ներկայութիւն : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կը հրաւիրուին «Յառաջ» խումբի ընկերներն ու ընկերուհիները :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, քաղաքապետարանի սրահը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի՝ Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Շարթօն, 221 Րիւ տը Պելվիլ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԿԱՊ· Խաչի Իթալիի մասնաճիւղի ան – դամական ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէն ետք ժամը 3ին, Հայկ· զբօսրոցը :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, այս Շաբաթ ժամը 15·30ին, Ցոյներուն սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
Կազմակերպած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԻՋԻՆԴԻ ԱՌԹԻԻ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ժամը 14·30էն 18·30
PAVILLON DAUPHINE

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած
ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՆՈՂՔ – ՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՅՈՒՆԻՍ

Վարժարանի դալարագեղ պարտէզներուն մէջ :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Փարիզի Հաւնոյ Հայր· Միութեան կողմէ 22 *Մարտ*, *կիրակի* ժամը 16էն մինչեւ 24,

CERCLE MILITAIREի

ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնք Օկիւսբէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալներ

Նուագախումբ՝ **ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ**

Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝
Յ. Պահատուրեան Tél. : ORN. 37-22
Գ. Ադամեան « : TRI. 57-74

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 44ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Պիտի տօնուի մեծ չուքով, նախապատրաստութեամբ չատ կարեւոր անճնաւորութեանց, Սէրքլը Միլիթէռի մէջ, կիր·, 5 Ապրիլ, ժամը 15 – 24, Զինուորական ֆանֆառ, նոր ֆիլմ, ֆոլկլորիք պարեր : ու անոր բոլորովին նոր անակնկալներով :

Կոնկոնի արտասովոր նուագախումբով

Վերապահեցէք Ապրիլ 5ի կիրակին :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ
ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին սանուհիներու զեղարուեստական ցերեկոյթը Ապրիլ 19ին, Սալ Շօփէնի սրահին մէջ :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԲԱԳԻՆՆԵՐՈՒ ԿՐԱԿԻՆ ԴԷՄ...

(Քերթուածներ)

Գրեց՝ ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ

Դիմել Փարիզի հայ գրավաճառներուն, նաեւ ՅԱՌԱՋի :

Մամուլի տակ է եւ չուտով լոյս կը տեսնէ՝ ԿԱՐՄԻՐ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
13
ՄԱՐՏ
//
VENDREDI
13 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8343 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4244

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՌԱՀՎԻՐԱՆԵՐԸ

Ազգային Սահմանադրութեան հետ – նակները մկրտուած են ռահվիրայ անու – նով: Այս մակդիրով կը յատկանշուին ժթ. դարու հայկական գարթօնքին մէջ առաջնորդող դեր կատարող հանրային գործիչները, մտաւորականները, զրա – վէշներն ու բանաստեղծները ,՝

Սահմանադրութեան պայծառը յա – յտնուեցաւ ու գործադրուեցաւ երիտասարդ ուսանողներ էին, որոնք 1840էն սկսեալ Պոլսէն այս « Լոյս – Քաջալ »ը ղրկուած էին՝ մասնագիտական ուսում առնելու համար :

Ուրեմն պայծառը յայտնուեցաւ Փարի – զի մէջ քառասունական թուականներուն :

Զմիւռնիոյ հայազգիներէ՝ Արշալոյս Ա – բարատեան իր 6 Փետրուար 1848ի թիւին մէջ կը գրէր թէ այդ թուականին 25–30 հայ ուսանողներ կային Ֆրանսայի մայ – րաքաղաքին մէջ: Աւանգ համալսարան կը յաճախէին :

Բայց աւանցմէ զատ կային բազմաթիւ պատանիներ ալ, որոնք կ'ուսանէին Սա – մուէլ Մուրատեան վարժարանին մէջ , — 1846ին Փատուայէն Փարիզ փոխադրը – ուած : Գաբրիէլ վրդ. Այվազովսկիի եւ Մխիթարեան հայրերու հոգածու խնամ – քին տակ հայրենասիրական ոգիով կը սնդորուէին անոնք: Այդ վարժարանի ա – շակերտներէն չատեր առաջնակարգ դիր – քեր գրաւեցին ազգին մէջ եւ օգտակար գեր կատարեցին (Ծերենց, Մատթէոս Մամուրեան, Յովհ. Սպէղը փաշա եւն.):

Պոլսոյ մէջ խնամարհ խաւերը սթափելով կը թօթափէին կրաւորական համակերպ – պումի չղթաները եւ պայքար կը բանա – յին ամիրաներու մխհեծան իշխանու – թեան դէմ : Առանձնաշնորհեալ դասա – կարգը կը սոխուէր տեղի տալ :

Կարգ մը «լուսամիտ» ամիրաներ, ինչ – պէս Յովհ. Տատեան, Յովհ. Սէրվիչեան, Կարապետ Պալեան, Մկրտիչ Ձէզայիր – լեան եւ Պօղոս Օտեան գործակից կուսակցին կրթական չարժումին՝ Պոլսոյ եւ պա – ռարձաններուն մէջ: Անոնք նոյնիսկ հայկական վարժարաններու յաջողակ աղ – քատ աշակերտները եւրոպա կը ղրկէին բարձրագոյն ուսման հետեւելու համար :

1830ին Ֆրանսայի մէջ սկսած գրական չարժումը մեծ յեղաշրջում առաջ բերած էր մտքերու :

Հայ ուսանողները կ'ապրէին մայրա – քաղաքի խանդավառ մթնոլորտին մէջ: կը հաղորդուէին ազատական , ժողովրդա – վարական գաղափարներով :

1840ին Փարիզի մէջ էին Յակոբ Կրճիկ – եան, Սերովբէ Վիչէնեան (Սերվիչէն) եւ Նահապետ Ռուսինեան («Յանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա»յի հեղինակը, որ Փարիզ մնաց մինչեւ 1851): Այս ուսանողներուն միացան հետզհետէ Տատեան, Պալեան եւ Յարութիւնեան ամիրաներու զաւակները , ինչպէս նաեւ Նիկողոս Զօրայեան, Յա – կոբ Պարոնեան, Յակոբ Մի – նասեան եւ ուրիշներ :

Այդ օրերուն Փարիզի մէջ տեղի կ'ու – նենար 1848ի յեղափոխութիւնը որ իր գաղափարակիցին կը հասցնէր հայ ուսա – նողներու ոգեւորութիւնը :

Պոլիս վերադառնալով, անոնք գործի լծուեցան՝ Սահմանադրութիւնով մը օժ – տելու համար Հայութիւնը :

Սուլթան Մէճիտի Թանզիմաթը (խար – թը Շէրիֆ եւ խարթը Հիւմայուն) լաւ – գոյն առիթը կ'ընծայէր այս հայրենասէր երիտասարդներուն՝ իրագործելու իրենց ծրագիրը :

Հոգեւոր ժողովն ու Գերագոյն ժողովը ճամբան հարթած էին արդէն: 1853 Հոկ – տեմբեր 21ին կազմուեցաւ «Ուսումնական խորհուրդ» մը, որուն անդամներէն էին Սահմանադրութեան ապագայ խմբագիր – ներն ու հիմնադիրները, — Բժ. Նահ. Ռուսինեան, Նիկ. Պալեան, Գրիգոր Օտ – եան, Բժ. Սերվիչէն, Կար. Իւթիւճեան եւայլն :

1854 Օգոստոս 26ին Գերագոյն ժողովը կազմեց Սահմանադրական Յանձնաժողով մը, որուն պաշտօնն էր կազմել նոր «ազ – գային կանոնագրութիւն » մը: Յանձնա – ժողովը, որուն անդամներէն ինը հոգե – ւորական եւ 12ը աշխարհականներ էին, 1857 Փետրուարին աւարտեց իր աշխա – տանքները :

Ազգին «երեւելի»ներէն բաղկացած ընդհանուր ժողով մը վաւերացուց այս « Կանոնագրութիւն»ը, որուն ժողովրդա – վարական եւ ազատական ոգին հաճելի չեզաւ կարգ մը ամիրաներու եւ կրօնա – ւորներու: Աւանգ Թուրք կառավարու – թեան միջոցաւ յաջողեցան արգիլել տալ անոր գործադրութիւնը :

Վերջապէս, 1859ին Բժ. Սերվիչէնի նախաձեռնութեամբ կազմուեցաւ նոր յանձնաժողով մը, որուն մէջ աւելի մեծ թիւ կը կազմէին աշխարհականները : Դեկտեմբերին բարեփոխուած կանոնա – գրութիւնը ներկայացուեցաւ ընդհ. ժողո – վին : Սակայն Գէորգ Պատրիարք (եաքէն Գէորգ Դ. կաթողիկոս) «խաւարեալ»նե – րու կողմէ անցած՝ չուզեց վաւերացնել զայն :

Սահմանադրութեան կողմնակիցները՝ ժողովուրդի օժանդակութեամբ 1860 Ապ – րիլին հրաժարեցուցին Գէորգը եւ տեղը պատրիարք ընտրեցին Սարգիս Եպիսկ. Գուլումճեանը :

Նորընտիր պատրիարքը վաւերացուց « Ազգային Սահմանադրութիւն »ը, 1860 Մայիս 24ին: Կառավարութիւնը չէր վա – ւերացուցած զայն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱՍՐ ԲՈՒՌՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ԳՈՐԾԵՑ ՔԱՍԸՄԻ ՎՐԱՅ

ԳԱՀԻՐԷ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔՍՄԱՆ ԴԷՄ

•

ՀԱԿԱՌԱՄԱՐԵԱՆ ՅՈՑՑԵՐ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

Պաղտատի մէջ հսկայ ցոյցեր եղան ժո – ղովրդական ուժերու կողմէ, որոնք փո – դոց լեցած էին Զօր. Քասըմի հանդէպ ունեցած իրենց համակրանքը արտայայ – տելու համար : Ամբոխը կանդնած է վար – չապետին կողքին : Ցուցարարները խրախ – ճանք կը սարքեն՝ Մուսուլի ըմբոստու – թեան բնաջնջման համար :

Ցուցարարները զացած են Պատերազ – մական նախարարութեան չէնքին առջեւ , ուր կը գտնուի Վարչապետ Քասըմի գրա – սենեակը: Ժողովրդական պատուիրակու – թիւններ զացած են զօրավարին քով եւ ի – րենց ուրախութիւնը յայտնած :

Ցարդ, ոչ մէկ միջադէպ: Բայց ցուցա – րարները թշնամական բացագանչութիւն – ներ կ'արձակեն ընդդէմ «օտար աչխար – հակալ»ներու, որոնց չարքին կը դասուի Նախագահ Նասր :

Իրաքեան մամուլը, առանց բացառու – թեան, կը փառաբանէ Քասըմը եւ արդա – ցայի կը գտնէ անոր բռնած վճռական դիրքը՝ « Հանրապետութեան թշնամի» – ները ճզմելու համար: Մամուլն ու ժո – ղովուրդը կը պահանջեն որ բոլոր «դա – ւաճան»ները անխնայ պնդակահարուին : Այս առիթով, կ'ըսուի թէ Քասըմ կը մը – տածէր ներում չնորհել կարգ մը դատա – պարտեալներու , մասնաւորապէս՝ բարձ – րաստիճան զինուորականներուն :

Մուսուլէն Պաղտատ փոխադրուած է փաստաբան Քամիլ Գադանչիի մարմինը. սպաննուած էր ըմբոստներու կողմէ : Ար –

պային յուղարկաւորութիւն մը պատրաս – տուեցաւ եւ ազգային սուգ հռչակուեցաւ բովանդակ Իրաքի մէջ՝ յեղափոխութեան մարտիրոսներուն համար :

Մայրաքաղաք փոխադրուած է նաեւ պնդապլան Շաւաֆի մարմինը եւ ցուցա – դրուած ժողովուրդին՝ անարգուելու հա – մար :

Նախագահ Նասրի դէմ սուր պայքար մը ծայր տուած է Իրաքի մէջ: Մամուլը, ժողովուրդն ու պաշտօնական անձերը ըմ – բոստութեան պատասխանատու կը նկա – տեն Ա. Մ. Հանրապետութեան նախա – գահը: Ժողովրդական հանդիսութեան մը ընթացքին խօսեցան պատակառ ատեանի նախագահ էլ Մատհաուի եւ ընդհանուր դատախազ Ամին, որոնք իրենց «ցաւակ – ցութիւն»ները յայտնեցին Նախագահ Նասրի եւ Ա. Միացեալ Հանրապետու – թեան ժողովուրդին՝ «Գնդ. Շաւաֆի ա – պատամբութեան ձախողութեան համար»:

Միւս կողմէ սակայն, առաջին անգամ ըլլալով Նախագահ Նասր բուռն յարձա – կում մը գործեց Իրաքի դեկավարներուն եւ համայնավարներու վրայ :

Դամասկոսի կառավարական պալատի պատչգամէն հրապարակին վրայ հաւաք – ուած ժողովուրդին խօսելով, մասնաւո – րապէս ըսաւ.— « Համայնավարները, որ ցոյցեր պատրաստեցին Ա. Մ. Հանրա – պետութեան եւ իր ժողովուրդին դէմ կարգ մը բացագանչութիւններ արձակելու համար, Արաբներու մէջ դիրենք մտիկ ընող մարդիկ պիտի չգտնեն, բացի ա – նոնցմէ՝ որ ծախուած են: Անոնք օտար – ներու համար կ'աշխատին: Երբ խոստա – նանք արաբական ազգայնականութեան դրօշը բարձրացնել եւ պաշտպանել Արա – ներու դասը, երբ որոշեցինք քալել ղեմ – ուարին այս ճամբայէն՝ պիտի չենք թէ ծանր ու չատ դժուար պիտի ըլլար ան :

Եթէ այդ ցոյցերով Պաղտատի վարչա – կարգը կը յուսայ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը բաժնել՝ յուսախաբ պիտի ըլլայ, պիտի ձախողի , որովհետեւ մենք կը հաւատանք մեր առաքելութեան» աւելցուց Նասր :

Հետզհետէ աւելի ծանրացնելով հակա – համայնավար իր արտայայտութիւնները, Նասր ըսաւ.— « Համայնավարները տեղ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԿԸ ՇԵՇՏԻ.-

ՄԵՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆՔ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

—o—

Շորեքշաբթի օր Սպիտակ Տան մէջ նա – խագահ Այզընհաուըր տուաւ իր չարա – թական մամուլի ասուլիսը :

Նախագահը ըսաւ.— Հակառակ ր Մը – րուչչեւի վերջին թելադրութիւնը պեր – լինի մասին արժէք չի ներկայացներ, Մ. Նահանգները պիտի խորհրդակցին իրենց Դաշնակիցներուն հետ որեւէ պատասխան տալէ առաջ: Նախագահ Այզընհաուըր կը կարծէ որ Խ. Միութիւնը պատերազմի չի ձեռնարկեր եթէ զոնուի արեւմտեան վճ – ռական ընդդիմութեան մը առջեւ: Այ – զընհաուըր աւելցուց նաեւ թէ ներկայիս աւելի կարեւոր է զգուշացնել որպէսզի չմտածուած ոչ մէկ քայլ առնուի քան թէ ստազանդի մատնել հանրային կարծիքը պատերազմի մը դաղափարով :

Այզընհաուըր ըսաւ սակայն որ ատիպ – ման պարագային, արեւմուտքը ուրիշ ելք պիտի չունենայ եթէ ոչ ջրածին գէնքեր գործածել :

« Եթէ Ռուսերը, թէեւ կը կասկածիմ , իսկական պատերազմի մը ձեռնարկեն , այն ատեն կարելի է որոշում տալ : Ամէն պարագայի մէջ ցամաքային պատերազմ չենք ըներ որովհետեւ աւելի տկար ենք քան Խ. Միութիւնը այդ գետնի վրայ, ան ունի 175 զօրաբաժին եւ մեր 50·000 զին – ուորներովը չէ որ պիտի կրնանք հակա – կշռել » :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՇԻՒՔՐԻՒ ՔՈՒԱԹԼԻՒ ՀԵՏ

—o—

Ինչպէս գրած էինք երէկ, երկուշաբթի օր Դամասկոսի մէջ Կիլիկիոյ կաթողիկո – սը՝ Զարեհ Ա. սիրալիր տեսակցութիւն մը կ'ունենար նաեւ Սուրիոյ նախկին նա – խագահ՝ Շիւքրի Քուաթլիի հետ :

Վեհափառին կ'ընկերանային Լիբանանի Հայոց Առաջնորդը՝ Խորէն արք. Բարոյ – եան, երեք վարդապետներ եւ սուրիական խորհրդարանի նախկին անդամ Պ. Ֆրետ Արսլանեան :

Քուաթլի իր հիւրերը ընդունած է իր ապարանքին չքեղ դահլիճին մէջ ուր կա – րօտով ողջագուրուած է կաթողիկոսին հետ յիշելով անոր բերած թանկագին նը – պաստը Սուրիոյ երբ առաջնորդ էր Բե – րիոյ Թեմին :

Տեսակցութիւնը տեւած է աւելի քան մէկ ժամ եւ եղած են շատ սիրալիր խո – սակցութիւններ :

Նոյն օրը Կիլիկիոյ կաթողիկոսը Ան – թիլիաս վերադարձած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ աննախընթաց թաց յաջողութիւն մը արձանագրեցին հրթիռներու մարզին մէջ. արդարեւ, պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլա – լով, Քիւփ Քանաւերալի փորձադաշտէն արձակուած առանց օդաչուի հրթիռ – օդ դանաւ մը, չորս ժամ վերջ կարելի եղաւ վերադարձնել իր մեկնած տեղը: Հրթիռը պիւրութեամբ վերադարձած եւ իջած է նախատեսուած վայրը :

ՊՈՒՏՈ – ՆԻՒ ճեպընթացը առջի օր առաւտեան ժամը երեքին արկած մը ունե – ցած է, երբ կը սուրար ժամական 117 քի – լոմեթր արագութեամբ: Երկու մեռեալ եւ 12 վիրաւորներ կան :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ Սոսիալ–Դե – մոկրատ կուսակցութեան պարագլուխը Էրիք Օլլընհաուըր տեսակցութիւն մը ու – նեցաւ արտաքին նախարար՝ Ֆոն Պրեն – թանոյի հետ որուն հաղորդեց Խրուչչեւի հետ իր ունեցած տեսակցութեան բնոյ – թը :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Մոսկուա վերադառնալէն առաջ որոշեց Վարչաւա երթալ ներկայ ըլլալու համար համամասնավար կուսակցու – թեան համագումարին : Մոսկուայի եւ Փանքովի (արեւելեան Գերմանիա) կառա – վարութիւնները միացեալ դեկոյց մը հր – բառարակեցին ուր կը չեշտեն իրենց տե – սակէտներու նոյնութիւնը , միջազգային հարցերու մասին, կը չեշտեն՝ հաշտու – թեան պաշտպրի մը տորդրութեան ան – հրաժեշտութիւնը եւ Պերլինի դրութեան վերջ դնելու պարագան: Յատկանշական է սակայն որ դեկոյցը ոչ մէկ ակնարկու – թիւն կ'ընէ հաշտութեան առանձին դաշ – նագրի մը մասին Խ. Միութեան եւ արե – ւելեան Գերմանիոյ միջեւ :

ՆԻՒՅՈՒՆԻՏԻ մէջ խռովութիւնները կը չարունակուին: Վերջին դեկոյցին համա – ձայն քառասուն մեռեալ կայ :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ համայնավար կուսակ – ցութեան Կեդր. Կոմիտէն արտօնեց որ կամաւոր ոստիկաններու խումբեր կազ – մուին ժողովուրդին մէջ՝ հսկելու համար անկարգութեանց վրայ: Հրամանագիրը չեչտելով թէ ոճիրները զլխաւորէն պակ – ուած են երկրին մէջ, կ'աւելցնէ· «կարգ մը տարրեր կը խմեն՝ անկարգութիւններ ընելով եւ կը մերժեն հնազանդիլ հասա – րակաց կեանքի օրէնքներուն»: Կամաւոր ոստիկաններու խմբակները քանի մը ա – միսէ ի վեր գոյութիւն ունին արդէն Մոսկուայի մէջ: Կը կարծուի թէ նման խմբակներ պիտի կազմուին մեծ քաղաք – ներու մէջ :

ԼԵՍԹՐԻԿՈՆԻ – ՊԱԼԱՔԼԱՎԱ

(ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՅՈՅՆ ԳԱՂՈՒԹԸ)

ՆՄԲ.— Այս յօդուածը քաղուածք մըն է Տիմիթրի Ֆլամպուրիաննի *Աւստմնա-սիրութենէն*, իբրեւ խորհրդածութեան նիւթ՝ ազգապահպանումի առօրեայ հարցին շուրջ:

Շա՛տ հին օրերու աւանդաչէպեր՝ Լեսթրիկոնեան, այսօրուան մեզի ծանօթ Պալաքլաւան, կը ներկայացնեն իբր նախընտրեալ երկիրը Բազոսի եւ Աստղիկի: Սակայն դարերը տարբեր ճակատագիր մը վերապահած էին այս երկրին, որ տեսաւ բազմազան ու զարմանազան բանակներու անցքը իր հողին վրայէն եւ իր բնակչութեան պարտադրեց դառն ու ժխնդակ կեանք մը:

Հազարաւոր Ռուսեր, որոնք կուգան այսօր իրենց արձակուրդը անցընել Որբիմի ծովեզերը, Պալաքլաւան կը համա-րին իր մեղմ ու հմայիչ կլիմայովը ամենահաճելի վայրը, հանրածանօթ իր տեսակ տեսակ ձուկերուն առատութեամբը եւ զմայլելի ծովածոցովը, որ կը յիշեցնէ Ալպեան լիճերու խաղաղ հմայքը, ուր — ինչպէս կ'ըսէ Հոմերոս, «մեծ կամ փոքր ալիք մը չի տեսնուիր երբեք»:

Սակայն այս համեստ դիւղաքաղաքը փառաւոր անցեալ մը ունի եւ յաճախ առնչակարգ դերեր կատարած է: Ծանօթ է անոնց որ նախընթաց դարու պատմութեան տեղեակ են քիչ կամ շատ:

1854ի Որբիմի պատերազմին՝ Պալաքլավայի չրջակայքն էր, որ տեղի ունեցաւ ռուսական բանակին դէմ անգլիական հեծելազօրաց հռչակաւոր յարձակումը, ուր այս վերջիններ հինգ հարիւր ձիաւոր զոհ տուին մէկ անգամէն:

Նոյն այդ Որբիմի պատերազմին միջոցին, զինակից տորմիղին երեք – քառորդը Պալաքլավայի առջեւ խարսխած էր: Շերջակայքը անգլիական զօրաց չինած զին-ուորական ուղիները, իտալական գերեզմաններ մը, դաշտերուն մէջ՝ մինչեւ այսօր մերթ ընդ մերթ զանուած ֆրանսական զրամները, յիշատակելիր ապացոյցներ են տակաւին Եւրոպայի քրիստոնեայ զինակիցներուն, օգնութեան փութալու Թուրքերուն, ընդդէմ Մեծին Ռուսիոյ, որ եթէ նոյնիսկ Միջերկրական իշխելու Թագուն ծրագիրը կը մշակէր, անկասկածօրէն կը կռուէր Թուրք տիրապետութեան լուծէն ազատագրելու համար վերջնակա-նապէս Պալքանեան քրիստոնեայ ժողովուրդները:

Բարբարոսին օգնութեան փութացող անգլիական նաւատորմը, սակայն, ծովային ահռելի արկածի մը զոհ գնաց: Իր գլուխը գլէք – Փրինց ծովակալ – նաւը ունեցող անգլիական նաւատորմը ահռելի փոթորիկի մը կը բռնուէր Սեվաստափոլի առջեւ, եւ չկարենալով ապաստանիլ Պալաքլավայի խորշը, ամբողջովին ծովա-մոյն կ'ըլլար իր հետ ընկղմելով նաեւ 80 միլիոն կարմիր ոսկիի գումար մը, որ յատկացուած էր բանակին Թոշակները վճարելու: Ծովուն յատակը գտնուող այդ հարստութիւնը ձեռք անցընելու համար կատարուած ամէն փորձ ցարդ ապարդիւն մնացած է:

Պալաքլավայի կապուտակ ծոցը Սեւ Ծովի նաւահանգիստներուն ամէնէն ապահով ապաստարանն է: Պարզ դիպուածով մը չէ որ ձկնորսներու գաղթավայր մը հաստատուած է հոն: Անոնց նաւերը բացարձակ ապահովութիւն կը վայելեն այդ զեղածիծաղ ծոցին մէջ եւ վախնալիք բան մը չունին Սեւ Ծովու «Գոռա» կոչուած փոթորիկներէն՝ որքան ալ ահար-կու ըլլան անոնք:

×

Հոմերոս երգած է այս ծոցը: Հոն է որ Ողիսեւս հանդիպեցաւ արիւնարբու ձրկ-նորս – ծովահէն Լեսթրիկոնիին, որմէ կը մնայ տեղւոյն անունը:

Հելլէն դիցաբանութիւնը կ'ըսէ թէ Սիմպոլոն — Պորտուսի (Լեսթրիկոնիոյ նախնական անունը) ծովեզրն էր, ուր Աստղիկ դիցուհին իր լոգանքը կ'ընէր: Այդ տեղէն մէկ – երկու քիլոմէթր հեռու Ֆիոլինտ հրուանդանին ժայռերուն վրայ կառուցուած էր Բազոսի նուիրուած մեհեանը, ուր տեղի կ'ունենային, ասկէ հինգ հազար տարի առաջ, դինիի չաստուածին ի պատիւ Բազոսեան տօնակատարութիւնները:

Երբ որ Զեւս Անմահը Արգոսի մէջ սիրահարուեցաւ Պեղոպոնէսի թագաւոր Ինաքի միակ աղջկան Յովի կամ Յոն դեղեցկուհիին, Հերա մոլեգնած՝ մատակ երինջի փոխակերպեց խեղճ աղջիկը: Եւ անոր կողերուն գոռեղներ կապեց՝ որոնք զինքը տարին նախ Յոնիական ծովեզերը որ կոչուեցաւ աղջկան անուամբը: Յետոյ զինքը Վոսփորէն անցընելով՝ տարին Սեւ Ծով եւ հասցուցին Սիմպոլոն – Պորտուս, որ է այսօրուան Պալաքլավան:

Հին Եգիպտացւոց ալ ծանօթ էր այս երկիրը, քանի որ իրենց դիցարանութիւնը կ'ըսէ՝ թէ Իսիս չաստուածուհին, որ քոյրն եւ նոյն ատեն կինն էր Օսիրսի, ապաստան փնտռեց Յոն դեղեցիկ իշխանուհիին մօտ, Տաւրեսի երկիրը: Այս դիպուածին ի յիշատակ է որ յետագային Ռուսերը ստեղծեցին «Տաւրիտի կառավարութիւնը» որուն մաս կը կազմէ Որբիմը:

Վերջապէս, ինչ որ պատմական տեսակէտով առաւելապէս հետաքրքրական է, այն է թէ Պալաքլավա, այս փոքրիկ նաւահանգիստը, միակ վայրն է ուր կ'ապրի տակաւին՝ աչխարհի ամէնէն հին ժողովուրդին հելլէն – Լեսթրիկոնցիներու չառաւիղ սերունդը: Կարելի չէ որոշ կերպով գիտնալ ասոնց Պալաքլավա հաստատուելուն Թուականը: Ինչ որ գիտենք այս մասին, այն է թէ հինները այս վայրը կը ճանչնային Տելեպիլէ անուան տակ, «Լամոսի մէջ սեպացեալ քաղաք մը, ուր կը բնակի մարտական ցեղ մը, հելլենական սերունդէ, նախկին բնակիչ Սիկիլիոյ դրացի Կիկլոպներու եւ ... մարդակերներու»:

Ստրապոն կը հաւաստէ թէ այս հին քաղաքը հիմնուած է Սկիւթացի Պալաք ցեղապետին կողմէ եւ կը ծառայէր իբր ապաստան Տաւրոս – Սկիւթեան ծովա-հէններուն:

Որբիմի չրջանին մէջ կատարուած պեղումները կը հաստատեն թէ թերակղզիին առաջին բնակիչները եղած են Հոները: Քրիստոսի Թուականէն եօթը դար առաջ այնտեղ բնակութիւն հաստատած են նաեւ ասորական ցեղէ ժողովուրդներ: Եւ երբ Միլէի կողմէ ձեռնարկուած գաղթը ծաւալեցաւ եւ հասաւ մինչեւ Հելլեսպոնտոս, Լեսթրիկոնացիք իրենց դրացի ուղեկից կրկին ցեղակից Յոյներ:

Քրիստոսի Թուականին Ա. դարուն՝ Որբիմը մաս կը կազմէր Միհրդատի Թագաւորութեան, որ պարտութեան մատնած էր Հելլէնները եւ Պոնտացիները: Նոյն դարու 70 Թուականին սակայն Պոմպէոս պարտութեան մատնեց Միհրդատը եւ դրաւեց Պոնտոսը:

375ին Մոնկոլները դէպի Եւրոպա կատարած արշաւանքէն վերադարձին, իրենցմէ մաս մը Որբիմը կը գրաւէր եւ հոն կը հաստատուէր: Այդ ատեն՝ Սիմպոլոն-Պորտոսի անունը փոխուեցաւ Պալաքլաւայի: Մոնկոլներուն կը յաջորդէին Պուլկարները: Յաջորդաբար երկիրը կը գրաւէին Ալամանները, Գոթացիք, Խազարները եւ կ'աւերէին զայն: Բայց 640ին Թէոտոս Բիւզանդական կայսրը կը տիրապետէր Որբիմին:

Ը. դարուն Ձենովացիք է որ գաղթավայրի կը վերածէին Որբիմի Թերակղզին եւ Պալաքլավայի անունը կը դնէին Ջեմպալօ: Ասոնց կը յաջորդէր Թրքական տիրապետութիւնը, 10րդէն մինչեւ 15րդ դար: Այս ժամանակամիջոցին Խազարները բազում արշաւանքներ կը կատարեն Որբիմի չրջանին մէջ:

Վերջապէս 1783ին Փոթիոմքին իշխանը Թուրքերը պարտութեան մատնելով եւ ասոնց զինակից Թաթարները ընկճելով՝ Որբիմը կը կցէ ռուսական մեծ կայսրութեան: Եւ երկիրը չէնցնելու ու բազմամարդ դարձնելու համար, ինչպէս նաեւ տեղւոյն Մոնկոլ – Թուրք – Թաթար տարրերուն իբր հակակշիռ, կը բերէ Գերմաններ, Հայեր, եւ Եդէական Ծովու կղզիներու բնակիչներէն Յոյներ՝ ազգակից Պալաքլավացիներուն:

Որբիմի այս կցման եւ Սեւ Ծովու ռուսական տիրապետութեան վերջնական նպատակարիրը տալու համար, քիչ յետոյ պաչտօնապէս հոն կ'այցելէր Մեծն Կատարինէ Ռուս կայսրուհին իրեն ուղեկից եւ հրաւիրեալ ունենալով Լեհացւոց ըմբոստ Թադեւս Թագաւորը եւ Գերմանացւոց կայսրը Յովսէփ Բ. իշխաններու, մեծ-դուքերու, բարձրաստիճան պաչտօնա-տարներու բազմաթիւ չքախումբով մը:

Այս այցելութիւնը պիտի բնորոչէր Որբիմի դիրքը եւ վերջ պիտի տար կարծես հնադարեան Լամոսի բնակչութեան՝ դարերու ընթացքին կրած տառապանքին: Հոն տեղի ունեցած էին ահռելի եւ արիւնալի պատերազմներ, խռովութիւններ եւ ամէն տեսակի պայքարներ: Բայց ասոնք տեղի կ'ունենային ընդհանրապէս Պալաքլավայէն հեռու եւ տեղացւոց կեանքին վրայ այնքան ալ չէին ազդեր:

Այլ սակայն՝ 1855ին, Որբիմի պատերազմին ընթացքին, Թրքական եւ զինակից եւրոպական բանակներուն կողմէ Սեվաստափոլի պաչարման առեն, Պալաքլավայի ամբողջ այր բնակիչները կամաւոր կերպով զինուորագրուեցան ռուս բանակին կողքին եւ «Պալաքլավացւոց դումարակ» անուամբ քաջամարտ գօրախումբ մը կազմեցին, յայտնօրէն գօրավիզ հանդիսանալով պաչարեալ ռուս բանակին, ինչ որ ռուս մեծ պատմական վիպագիրը Քուփրին ըստ արժանւոյն յիչատակած է, Նիքոլա Ա. կայսեր Պալաքլավացւոց տուած այցելութեան նկարագրութեան առթիւ:

Նմանապէս, առաջին Մեծ – Պատերազմին սկիզբը, 1914 ձմրան, երբ Թուրքիան Գերմանիոյ հետ Սեւ Ծովու մէջ ահ ու սարսափ կ'ազդէին Անատոլուի ծովեզերը կատարած ծովահէնութեան արշաւանքներով, եւ որոնք դարերու ընթացքին՝ իրարու յաջորդ անիմանալի տագնապներու դիմացած ու դիմադրած են, այսօր խաղաղ ձկնորսներ են միայն:

Հակառակ Սեւ Ծովու սարսափելի փոթորիկներուն՝ անոնք միչտ ծովու վրայ են, եւ իրենց ապրուստի միակ միջոցը ձկնորսութիւնն է: Զուկը այնքան առատ է Սեւ Ծովու այս չրջանակին մէջ, որ երբ Պալաքլավացիք՝ քանի մը օր բացակայութենէ ետք, լեցուն նաւակներով նաւահանգիստ կը վերադառնան, քաղաքը ամբողջովին ձուկ կը հոտի:

Ժողովուրդը թարմ ձուկով լաւ մը յագրանալէ ետքը, մնացեալ ձուկը հազարաւոր տակառներու մէջ աղլուր կը դրուի, մէկ մասը իբր պահածոյ տեղւոյն բնակչութեան եւ մեծ մասը չրջակայ քաղաքներուն վաճառուելու համար:

Պալաքլավան անուանի է նաեւ իր ընտիր որթատունկերովը եւ խաղողով: Թէեւ ասոնց մշակութիւնը քիչ մը զանց առնուած է, բայց եւ այնպէս առատ դինի կը ստանայ բնակչութիւնը: Այդ-կութքի եղանակին ամբողջ ժողովուրդը՝ այր, կին, տղայ, քաղցքով զբաղած են: Անոնք խաղողը կը ճմլեն եւ դինին կը հանեն Նոյ Նահապետի օրերու դրութեամբ: Խաղողը կը լեցնեն մարդաչափ խոչոր կարասներու մէջ, ուր կը մանեն կայսրը Յովսէփ Բ. իշխաններու, մեծ-դուքերու, բարձրաստիճան պաչտօնատարներու բազմաթիւ չքախումբով մը:

Այս այցելութիւնը պիտի բնորոչէր Որբիմի դիրքը եւ վերջ պիտի տար կարծես հնադարեան Լամոսի բնակչութեան՝ դարերու ընթացքին կրած տառապանքին: Հոն տեղի ունեցած էին ահռելի եւ արիւնալի պատերազմներ, խռովութիւններ եւ ամէն տեսակի պայքարներ: Բայց ասոնք տեղի կ'ունենային ընդհանրապէս Պալաքլավայէն հեռու եւ տեղացւոց կեանքին վրայ այնքան ալ չէին ազդեր:

Այլ սակայն՝ 1855ին, Որբիմի պատերազմին ընթացքին, Թրքական եւ զինակից եւրոպական բանակներուն կողմէ Սեվաստափոլի պաչարման առեն, Պալաքլավայի ամբողջ այր բնակիչները կամաւոր կերպով զինուորագրուեցան ռուս բանակին կողքին եւ «Պալաքլավացւոց դումարակ» անուամբ քաջամարտ գօրախումբ մը կազմեցին, յայտնօրէն գօրավիզ հանդիսանալով պաչարեալ ռուս բանակին, ինչ որ ռուս մեծ պատմական վիպագիրը Քուփրին ըստ արժանւոյն յիչատակած է, Նիքոլա Ա. կայսեր Պալաքլավացւոց տուած այցելութեան նկարագրութեան առթիւ:

Նմանապէս, առաջին Մեծ – Պատերազմին սկիզբը, 1914 ձմրան, երբ Թուրքիան Գերմանիոյ հետ Սեւ Ծովու մէջ ահ ու սարսափ կ'ազդէին Անատոլուի ծովեզերը կատարած ծովահէնութեան արշաւանքներով, եւ որոնք դարերու ընթացքին՝ իրարու յաջորդ անիմանալի տագնապներու դիմացած ու դիմադրած են, այսօր խաղաղ ձկնորսներ են միայն:

Հակառակ Սեւ Ծովու սարսափելի փոթորիկներուն՝ անոնք միչտ ծովու վրայ են, եւ իրենց ապրուստի միակ միջոցը ձկնորսութիւնն է: Զուկը այնքան առատ է Սեւ Ծովու այս չրջանակին մէջ, որ երբ Պալաքլավացիք՝ քանի մը օր բացակայութենէ ետք, լեցուն նաւակներով նաւահանգիստ կը վերադառնան, քաղաքը ամբողջովին ձուկ կը հոտի:

Ժողովուրդը թարմ ձուկով լաւ մը յագրանալէ ետքը, մնացեալ ձուկը հազարաւոր տակառներու մէջ աղլուր կը դրուի, մէկ մասը իբր պահածոյ տեղւոյն բնակչութեան եւ մեծ մասը չրջակայ քաղաքներուն վաճառուելու համար:

Պալաքլավան անուանի է նաեւ իր ընտիր որթատունկերովը եւ խաղողով: Թէեւ ասոնց մշակութիւնը քիչ մը զանց առնուած է, բայց եւ այնպէս առատ դինի կը ստանայ բնակչութիւնը: Այդ-կութքի եղանակին ամբողջ ժողովուրդը՝ այր, կին, տղայ, քաղցքով զբաղած են: Անոնք խաղողը կը ճմլեն եւ դինին կը հանեն Նոյ Նահապետի օրերու դրութեամբ: Խաղողը կը լեցնեն մարդաչափ խոչոր կարասներու մէջ, ուր կը մանեն

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

—o—

Փարիզի Համազգային ընկերութիւնը կատարեց ամսական իր լարաններու բացումը, Մարտ 6ոթին, Շաբաթ գի-չեր, Մշակոյթի Տան վարի սրահին մէջ:

Շէնքը թէեւ կիսաւարտ՝ բայց սկսած է արդէն ծառայել իր նպատակին ու գրաւել Հայութեան համակրութիւնը որ եկած է առատաթիւ՝ լեցնելու սրահը:

Նախագահ ընկեր Պարսամեան նախ քան բացումը յայտնեց թէ ուրախալի լուր մը ունի հաղորդելիք: Պ. Յակոբ Նազարեան Համազգայինին նուիրած է հարիւր հազար ֆրանքի արժողութեամբ հայատառ եան հրատարակութիւններէն բազմաթիւ հատորներ, որոնցմէ գլխաւորներն են «Հարճ»ի եւ «Արուսեակ Մահարի»ի ֆրանսերէն թարգմանութիւնները: Ներկաները ծափահարութեամբ դնահատեցին նուիրատուն:

Նախագահը ապա ներկայացուց օրուան դասախօսը, ընկեր Կ. Մեհեան յիչեցնով անոր բազմաթիւ աչխատասիրութիւնները եւ մամուլին մատուցած ծառայութիւնները, իր յօդուածներով եւ փոքրիկ պատմուածքներով:

Ընկեր Մեհեանի դասախօսութիւնը հետեւեալ կերպով կարելի է ամփոփել:

« Բեմ եւ սրահ: Առաջինը այն տարրն է որ կը ներկայացնէ իսկ երկրորդը կամովին եկած է դիտելու: Այս երկու տարբերու դերերը իրարու հակառակ ըլլալով մէկտեղ գիրար կը լրացնեն ու կը կազմեն ամբողջութիւն մը, որ կը կոչուի Թատրոն, ըր կարելի է բաժնել չորս գլխաւոր գլուխներու »:

«Թատերագիրը.— Թատերագիրը որ պատրաստած է կմախքը, առած է մսուն մը կեանքէն եւ հիմ ծառայեցուցած է իր նիւթին: Ճշդորոշած տիպարները, իրենց ներքին աչխարհով, համապատած ու կազմած է իր վէպը »:

Ան իր ընտած տիպարները կը ներկայացնէ իրենց միջոցներով, անկէ դուրս ատմանափակ են իր իրաւունքները »:

« Դերասոյցը.— Դերասոյցը բաւական ծանր աչխատանք ունի, ան պիտի առնէ Թատերագրին պատրաստած վէպը ու պիտի վերածէ գայն ներդաչնակ կենդանութեան »:

« Ոչ միայն պիտի Թափանցէ ու ըմբռնէ գրուածքը այլ նաեւ պիտի գտնէ վէպին տիպարները կարենալ գործադրող դերասաններ: Պարտաւոր է նաեւ ամէն մէկ տիպարի համապատասխան անձը գտնելէ զատ պահել համադրութիւնը: Պիտի հոգ տանի մանաւանդ որ դերասաններու կա-

---

իրենք ալ եւ բոպիկ ոտքերով լաւ մը տրորեն: Հոսած գինին քիչ մը պղտոր վարդագոյն է, բայց չատ ախորժալի համով ու հոտով:

Գինիի պատրաստութեան երկու չաբաթ տեւող այս ժամանակամիջոցին, Պալաքլավացիք ցնծութեան, խրախճանքի, հըճուանքի օրեր կ'ապրին: Մեծ ու պզտիկ, մանչ ու աղջիկ, կ'երգեն, կը պարեն, կը խնդան, կ'ուտեն կը խմեն, «քէյֆ» կ'ընեն, ամէն հոգ ու վիչտ մէկ կողմ ձգած:

Պալաքլավայի Յոյները փոքրիկ հանրապետութիւն մը կը կազմեն, որոնք հաւատարիմ կը մնան ցայսօր իրենց նախնեաց հազարաւոր տարիներու աւանդութեանց եւ սովորութեանց: Անոնք Յոյն մնացած են, թէեւ Մոնկոլներու, Թաթարներու, Թուրքերու բարբարոս դարաւոր տիրապետութեան տակ դտնուած են: Անոնց անունները կը մնան միչտ՝ Եանի, Գոսթա, Որիսթօ, Սփիրօ, Միչօ, Անտրեասաքի, Փեթալիտիս, Ափոսթոլիտիս, Միքայէլիտիս, եւայլն: Անոնք յունարէն կը խօսին, յունարէն կ'երգեն, եւ հակառակ պիրենք տիրապետող Օրթոտոքս Ռուս կայսրութեան՝ չեն ձուլուած, իրենց ազգութիւնը չեն կորսնցուցած: Եւ հակառակ դարերու ընթացքին՝ բիւզանդական եւ ճենովական պարտադրեալ արեան մասնակի խառնուրդին, այսօրուան Պալաքլավացւոց մէջ ակնյայտնի է իրենց հնադարեան ցեղային արիւնը: Անոնք բարձրահասակ, քաջակազմ, աղնուական կանոնաւոր դիմագծով, առ հասարակ խարտեչագեղ, կապուտաչուկ տղամարդեր են:

Կիները՝ բարեձեւ, սիզաձեմ, փառաչուք, հուրաչեայ, զարմանալի կերպով կը նմանին Բիւզանդական հին սրբանկարներու հրաչափայլ Սուրբ – Կոյսերուն:

Թարգ. Հ. Տ. Ն.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅԿ· ԿԵԱՆՔԸ ԱՊԱՏԱՆԻ ՄԷՋ

●

Ապատանի Մշակութային Միութեան Թատերախումբը Արմէն Մկրտումեանի ղեկավարութեամբ ներկայացուցած է Ա· Արէլեանի «Մարուղ ճրագները»՝ Ցունուար 18 – 19ին: Յաղարկութիւնը եղած է զոհացուցիչ :

« Մարուղ ճրագներ »ու բեմադրութեամբ սկսած է զարգութիւն այս տարուան գեղարուեստական կեանքը :

Ցունուար 30ին, գպրոցի սրահին մէջ տեղի ունեցած է յուշ երեկոյ մը՝ նուիրուած ազգային եւ հանրային անձնուէր գործիչներ՝ Դրոյի, Վ. Նաւասարդեա – նի եւ Շ· Միսաքեանի յիշատակին :

Նախ ներկայացուած է խորհրդապատ – կեր մը, որ կը խորհրդանշէր Արարատը մշուշներու մէջ եւ Հայոց կաղնին՝ երեք ճիւղերով, — Դրօ, Նաւասարդեան, Մի– սաքեան: Դրոյի մասին խօսած է Ա· Ա· – լեքսանդրեան, չեշտելով թէ «չկան կու– սակցական հերոսներ, այլ՝ կան ազգային հերոսներ»: Ա· Սարեան խօսած է Շ· Մի– սաքեանի մասին, իսկ Ս· Փոլատեան՝ Վ· Նաւասարդեանի մասին:

Փետրուար վեցին տեղի ունեցած է Վարդանանց տօնակատարութիւնը, դար– ձեալ դպրոցի սրահին մէջ : Կենդանի պատկերի մը ներկայացումէն յետոյ , Արխատակէս քհնյ· Միրզայեան յուզու պատշաճի ճառով մը բացած է հանդէսը: Խօսած է Օշին Սուրէնեան: Գործադրո – ւած է զեղարուեստական ճոխ յայտա – դիր :

նուէր մը ղրկած է նաեւ մանրաքանդակի վարպետ եղ· Ղազարեան· Հայկական եղնջաքարէ պատուանդանի վրայ փոքրիկ քառակուսիի մէջ պատկերուած են գրքի բացուած էջեր: Խոչորացոյցով կարելի է տեսնել բանաստեղծին «Շունն ու կա – տուն » ստեղծագործութեան «Հերոսնե – ր»ը: Նրբութեամբ քանդակուած է «Քեռի Քուչիի» մուտքը «Ուստայ Փիսոյի» ար – հեստանոցը: Գրքի միւս էջերուն մէջ փո– բագրուած է այդ ստեղծագործութենէն 12 տող :

ԵՐԵՒԱՆ քաղաքի ճաարակի 1959ի ա– խոյեանական մրցումները վերջացած են Ա· Յովհաննիսեանի յաղթանակով:

ՄՈՍԿՈՒԱՅի Գեղարուեստական ակա – դեմիայի զահլիճին մէջ բացուած է «Մեր ժամանակակիցները» ցուցահանդէսը : Մօտաւորապէս 400 գործերու մէջ ուշա – դրաւ են Մ· Սարեանի նկարները եւ Արա Սարգսեանի քանդակները:

ԱՐԾՒՆԹԻՆԱՀԱՑ նկարիչ եւ ճարտա– րապետ Մանուկ Ղրդեան, որ վերջերս իր ընտանիքով Հայաստան գնաց, Երեւանի մէջ ցուցահանդէս մը տուած է, ուր ցու– ցադրուած են արուեստագէտին Արժան – քինի մէջ պատրաստած կտաւները :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐՆ ՈՒ ԱՐՀԵՍՏՆԵՐԸ

Թ·— ԺԳ· ԴԱՐԵՐՈՒՆ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադե– միան լոյս ընծայած է Բ· Առաքելեանի « Քաղաքները եւ արհեստները Հայաստա– նում Թ·— ԺԳ· Դարերում» մեծածաւալ աշխատութեան առաջին հատորը :

Աշխատութիւնը կազմուած է երկու ծաւալուն բաժիններէ՝ քաղաքներու յա – ռաջդիմութիւնն ու զարգացումը Թ·— ԺԱ· դարերուն եւ արհեստները՝ Թ·— ԺԳ· դարերուն :

Այս ուսումնասիրութեան համար հե – ղինակը օգտուած է մատենագրական , հնագիտական եւ արձանագրական բազ – մաթիւ աղբիւրներէ : Մ իջնադարեան Հա– յաստանի ընկերային – տնտեսական ու– սումնասիրութեան առաջին քայլն է այս գործը :

Գրքին վերջաւորութեան դեռեղուած է ուսումնասիրուող ժամանակին յատուկ պեղումներէ յայտնաբերուած նիւթերու բազմաթիւ լուսանկարներ, ինչպէս նաեւ անձնանուններու, տեղանուններու, նկար– ներու եւ այլ ցանկեր :

«ԺԵ· ԴԱՐԻ ՀԱՑԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ»

Այս խորագիրը կը կրէ Գիտութիւննե – րու Ակադեմիայի հրատարակած ժո – ղովածուն, որ կազմուած է Լ· Ս· Խա – չիկեանի կողմէ :

Այս ժողովածուն 1955ին հրատարակ – ուած նոյնանուն գրքին առաջին մասին անմիջական շարունակութիւնն է, ուր զե– տեղուած են 1451 – 1480 թուականին վե– րաբերող յիշատակարանները :

Ժողովածուն պիտի ունենայ նաեւ եր – րորդ մաս մը, ուր տեղ պիտի գտնեն ոչ միայն 1481 – 1500ի յիշատակարանները, այլեւ ԺԵ· դարու անթուական ու անցեալ հրատարակութիւններէ զանազան պատ – ճառներով դուրս մնացած յիշատակա – րանները :

Հատորին ծաւալուն յառաջաբանը գր– ած է Լ· Խաչիկեան, չօշափելով ԺԵ· դարու երկրորդ կիսուն Հայաստանի քա– ղաքական եւ ընկերային – տնտեսական կեանքի պատմութեան հարցերը :

×

ԵՐԵՒԱՆի Ցովհ· Թումանեանի տուն – թանգարանը հետզհետէ աւելի կը հարթա– տանայ բազմաթիւ նկարներով, իրերով , դիրքերով եւ նամակներով, որոնք կը նուիրուին տարբեր քաղաքներու մէջ ապ– րողներու կողմէ : Բանաստեղծին ծնունդ – եան 90ամեակի առիթով Մարտիրոսմար– եան նուիրած է «Աղբիւր Դսեղում» իւ – դանկարը, ինչպէս նաեւ Թումանեանի « Գելը» պատմուածքին համար պատ– րաստուած նկարները: Հետաքրքրական պտնուէր ղրան եաին :

Մանկութենէս ուրիշ ոչ մէկ յիշատակ մնացած է : Մանկութիւնս մնացած է պատերազմներու եւ արիւնահեղութեանց ազդեցութեան տակ :

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆԵՐ ԵՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

Եթէ Թարա գետակը արագավազ չըլ– լար, իր յորձանուտ ջուրերը կատար – եալ սահմանապլուխ մը պիտի ըլլային , արիւնոտ եւ անկայուն, ոչ միայն երկու Պետութեանց, այլեւ երկու աշխարհնե – րու միջեւ որոնք կը գտնուէին կենաց ու մահու պայքարի մը մէջ:

Հոն, գետափի երկայնքին, երեք եղ – բայրներ հաստատուեցան ձորի մը մէջ , նոր կեանք մը սկսելու համար :

Սահմանապլուխը Թարայի չէր հետե – ւէր, այլ՝ Մոժքովաքը կը կարէր մեր պիւղին ուղղութեամբ, յետոյ կը ծռէր Պճելասիքա լերան վերեւէն: Այս չրջանը արկածալից է, անտառածածկ, իւրաքան– չիւր ափերէն բլուրներով չրջապատուած: Նոյնիսկ բարի կամեցողութեամբ դժուար պիտի ըլլար արշաւանքներու արգելք հանդիսանալ : Արդարեւ, հոդերու լուրջ բռնադրաւումներ կ'ըլլային: Աւազակու – թիւնն ու ոճիրները չէին դադրեր: Եր – կու կողմերէն ալ, Մոնթենեկրոցիներն ու Իսլամները անդադար լսելի կը դարձնէին զէնքի ձայները, կարծես կը վախնային մոռնալ՝ թէ Քողովոյէն ի վեր իրենց ճա– կատագիրը յայտնի չէր: Նայած թէ ով պիտի ըլլար առաջին խարուողը : Կ'ապ – րէին՝ զէնքերը միշտ լեցուն, ձեռքի տակ՝ դաշտերու թէ լեռներու մէջ, որովհետեւ յարձակումներն ու թակարդներ իրարու կը յաջորդէին գիշեր – ցերեկ :

Գարնան, երբ բլուրները կը կանաչա – զարդուին եւ Թարայի ջուրերը կը պակ – սին, պատերազմական գործունէութիւնը կը վերսկսէր: Իրիկուան՝ մթնցած մար – գագետիններու մէջ, գետակին ափերէն մինչեւ բարձունքներ տարածուղ սեւ անտառներու մէջ, գանազան աղմուկներ, բայց միշտ գուժկան լուրեր կը լսուէին, թակարդներ, մարդորսութիւն: Չօրս գործունէութեան դաշտը հոն էր: Մէկէ աւելի անգամներ, գիշերային յարձա – կումներու ենթարկուեցայ: Միւս կողմէ, Թուրքերն ալ կ'իյնային իր ծուղակներուն մէջ: Կարծես թէ երկու կողմերն ալ , սարսափի մէջ հաճոյք ստանալով, փո – խադարձ արտօնութիւններ կուտային՝ կարելի եղածին չափ երթալու մօտ գալու համար :

Իրիկուն մը հայրս տան առջեւը ելաւ · քանի մը տապալած ցարասիներ կը հե – ծէին այնտեղ : Ցանկարծ՝ զէնքի հար – ուած մը· հայրս պատասխանեց :

ՄԻԼՈՎԱՆ ՇԻԼԱՍ

(4 Շար·)

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

ԱՐԻՒՆ ԵՒ ԹՆԴԱՆՕԹ

Կը սեղմուիմ իր մարմնին վրայ եւ կը փորձեմ քնանալով՝ վախը հեռացնել ինձ– մէ, մինչ կանաչեղէններ պահուած դրան եռեւէն, ուր մեծ դղումներ կը պահենք, բան մը կը մեծնայ, կ'ուռի, եւ, հսկայ զանգուած մը դարձած կը թաւալի, վրան կուգայ, բայց չի կրնար ճզմել զիս ... Այդ գիշերուան առաջին երազիս մէջ , կամ անոր նման ուրիշի մը մէջ, դեղին կովու մը երեսները կը չոյեմ : Կովը կ'ա– խորժի, կարմիր դունչը կը մօտեցնէ ին– ծի: Կը ձգեմ որ դէմքս լիզէ, բայց չու – զեր: Առաւօտուն կ'արթննամ եւ, մինչ օրուան առաջին ձայները կը լսուին, հօ– րեղբօրս կնոջ վիզը կը չոյեմ, սահուն վիզ մը, շատ աւելի անուշ քան կովուն վիզը :

Բայց, ո՛չ անոր ներկայութեան պատ – ճառած երջանկութիւնը, ոչ ալ սարսա – փելի պատմութիւնները, որ կը պատմէր, չէին կրնար պատերազմը մոռցնել տալ մեզի: Պատերազմը յանկարծ պայթեցաւ մեր գլխուն վերեւ, անոր ժխորը տա – րածուեցաւ բլուրներու վրայ եւ երկնքին մէջ, մեր բոլոր խօսքերն ու չարժուձե – ւերը մխրճելով սարսափի եւ ցաւի մէջ : Երկար ժամանակէ ի վեր չափահասները մեկնած էին, իրենց եաին ձգելով զըղ – ջուած, նեղութիւն եւ իրենց յիշատակը արծարծող երգեր : Ցաճախ կիները բա – նակատեղի կ'երթային, ուտելիք եւ ամէն տեսակի նուէրներ տանելով: Ցաճախ ալ , այդ նուէրները կը վերադարձուէին՝ գուլպաներու եւ կօշիկներու հետ. անոնք՝ որոնց կը ղրկուէին այդ ծրարները, ըս – պաննուած էին :

Հիմա, պատերազմին աղմուկը կը մօ – տենար մեզի: Նոյնիսկ ծերունի Միլիճան մեկնեցաւ : Այնքան ծեր էր ան, որ տղա– քը ամէնէն աւելի գինքը կը փնտռէին , խաղալու համար: Ատամնաթափ, խուլ , դրեթէ կոյր, հազիւ կրնար քալել : Բայց ձեռքերը զօրաւոր էին եւ կարծր՝ կաղնիի մը պէս: Կ'ըսէին թէ իր երկարատեւ կեանքի ընթացքին, գիւղի մարդագետին– ներուն կէսը մշակելի դարձուցած էր ան: Խեղճ, հանդարտ, նոյնիսկ զէնք մը չու – նէր, պատերազմի երբեք չէ չացած ան : Այս անգամ գնաց՝ կացինով մը գինուած, թէեւ կռիւները ոչ մէկ կապ ունէին ծա– ռեր արմատախիլ ընելու կամ հող մշա– կելու հետ: Ծերեր, երիտասարդներ, հա– րուստներ, աղքատներ, բոլորը կ'երթան պատերազմի՝ երբ ան կը հասնի իրենց դրան: Մեր տեղը, պատերազմը միշտ կը դիտէ: Ի՞նչ ընելու եկած է, զուարճու– թեա՞ն, ժամա՞նցի եւ այլ նկատումնե – րով, սակայն ամէնքը եկած են հոն, սը– րահին դռնէն դուրս ձգած կեանքը: Ա– ւելի ճիշդը հասարակութիւնը զացած է հոն ինքզինքը փնտռելու, հոգ չէ թէ այն ուրիչ նպատակներով եկած ըլլայ: Հոն , ուրիչին տառապանքին, ցաւին եւ ուրա– խութեան մէջ իր կեանքը կը տեսնէ եւ բաւարարութիւն կը ստանայ »:

« Մեզմէ չատերը երբ Ռոմէօ – Ժիւլիէ– թը տեսած են, ապրած են անոր յուզումը եւ արտասուած , սակայն եւ այնպէս բա– ւարարութիւն ստացած »:

« Հասարակութիւնը եղած է միշտ լա– ւին հետ, չէ եղած բնաւ ոճրագործին, չարին, գողին եւ դաւաճանին հետ, պա– տահած է նոյն իսկ որ սրահին մէջէն ա– տրճանակ պարպուի չար դեր խաղացող դերակատարին վրայ »:

« Եթէ դերասանը բեմին վրայ կը խա – ղայ, հասարակութիւնն ալ սրահին մէջ: Արդէն կեանքն ալ թատրոն մը չէ՞ միթէ: Դերասանին եւ հասարակութեան մէջ յա– րաբերութիւն մը կայ, այս իսկ պատճա – ռաւ, ժամանակ մը Խորհրդային Միու – թեան մէջ որոշուեցաւ հասարակութեան ճաշակին պատշաճեցնել թատրոնը, բայց յաջողութիւն չգտաւ այդ ձեւը »:

« Ուսումնասիրողներ ըսած են թէ հա– սարակութիւնը թշնամի է թատրոնին պէտք է դրաւել, ընկճել զայն: Ուրիշներ կը նկատեն զայն բարեկամը դերասանին որ եկած է գնահատելու անոր արուեստը :

« Ա՛ր հասարակ տակար դերասաններն են սակայն որ կ'ուզեն իրենց խաղարկութիւ– նը յարմարցնել հասարակութեան »:

« Հասարակութիւնը դատաւորն է դե – րասանին եւ իրեն հետ բերած է աչք ու ականջ, կամ պիտի գնահատէ կամ ոչ »:

« Հին ժամանակներու եւ ներկայ հա – սարակութեան մէջ տարբերութիւնը մեծ է: Անգամ մը երբ Շէյքսպիրի մէկ թա – տերգութիւնը կը խաղացուէր, ժողո– վուրդը չէր հասկնար ու կը սուլէր, դե– րասան մը բեմ գալով յայտարարեց , պի– տի չարունակենք մինչեւ որ հասկնաք մեզ»:

« Ծերունի մը բեմին վրայ, օրօրոցին մէջ պառկած իր թոռնիկը կ'օրօրէ դուր – սէն կը լսուի թռչուններու դայլայլիկը : Ծերունին օրօրոցին վրայ հակած իր սե– րունդի չառաւիղին սիրովը տոգորուն, կը մոռնայ իր տառապանքը ,մահուան մօտե– նալը, տարուած է թոռնիկով, ոչ մէկ խօսք, ոչ մէկ բառ, արդէն պատկերը խօ– սուն է, ու վարագոյրը կ'իջնէ »:

Ներկաներուն կողմէ փափաք յայտնուե– ցաւ որ 15 օրը անգամ մը տեղի ունենան յարանները այսուհետեւ, նախագահը յայտնեց որ նկատի կ'առնուի այս բաղ – ձանքը եւ չնորհակալութեան խօսքերով փակեց յարանը :

Պ· ՊԱՐԹԵՒ

պիտի չգտնեն արաբական երկիրներու մէջ, որովհետեւ անոնք օտարի ղորձա – կալները են եւ իրենց հրահանգները կը ստանան դուրսէն, ատա՛ թէ ինչու կը պայքարինք համայնավարութեան դէմ »:

Դամասկոսի մէջ, Սուրիացի ուսանող – ները ցոյց մը ըրին, պոռալով· «Անկցի Քասըմ », «Անկցին համայնավարութիւնն ու պատեհապաշտութիւնը »: Բայց Նասր յայտարարեց թէ զիրենք անարգողներուն պէտք չէ նայն լեզուով պատասխանել «ո – րովհետեւ մենք մեզի թոյլ չենք տար ա – նարգական լեզու ղործածել»:

Գահիրէ բողոքեց Իրաքի կառավարու – թեան՝ որ Պաղտատի իր դեսպանատան 11 անղամները արտաքսած է երկրէն: Ե – գիպտական թերթերը ծանր լեզու կը ղործածեն, քննադատելով այս քայլը :

Այրի Տիկին Հայրապետ Դանիէլեան, դաւակները եւ թոռները, ինչպէս նաեւ Հայերեան, Դանիէլեան եւ Փափազեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն ի – րենց հօր, մեծ հօր, աներհօր եւ ազգա – կանին՝

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանը, 58 Բիւ Լաֆայէթ, Փարիզ :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Շաբաթ առաւօտ, ժամը 10·30ին Փարիզի Ս ·Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեց – ւոյ մէջ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ ընկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Եղիա Դաւիթեան եւ զա – ւակները կը ծանուցանեն որ այս կիրակի, Ս· պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշ – տօն կը մատուցուի, Մարսէյլ – Փրոյի Մայր եկեղեցւոյն մէջ, իրենց քրոջ եւ հօրաքրոջ՝ ողբացեալ Լուսաբեր Յովհան – ընէսեանի (ծնեալ Դաւիթեան) մահուան քառասունքին առթիւ, մեռած Ք – լիֆորնիա : Կը հրաւիրուին ծա – նօթներն ու յիշատակը յարգողները :

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

Կառավարչուհի Տէր եւ Տիկին Փիլիպոս Կիւրճեան եւ ընտանեկան պա – րագաները դժբախտութիւնը ունեցան կորսնցնելու իրենց եղբայրը՝ ող – բացեալ Սուքիաս Մանուէլեան, Պոլ – սոյ Սիւրիւլի պիւղէն: Քանի մը ամիս ա – ռաջ իր տիկնոջ հետ եկած էին հետեւիլ Պուլկարիայէն առնելու իրենց երկար տա – րիներու կարօտը, բայց անբախտ Սու – քիասը կարճատեւ հիւանդութեամբ կաթ – ուածի մը հետեւանքով մեռաւ 2 Մարտ, 1959ին, խոր ցաւի մատնելով իր ընտա – նեկան բոլոր պարագաները :

Թաղման տխուր արարողութիւնը կա – տարուեցաւ Մարտ չորսին կէսօրէ յետոյ ժամը երեքին, ձեռամբ Տէր Հայկազուն քհնյ· Պանտիկեանի, սպակիրներու հոծ բազմութիւն մը եկած էր իր վերջին յար – գանքը տալու հանգուցեալին յիշատակին:

Կիւրճեան ընտանիքը խորին շնորհակա – լութիւններ կը յայտնէ բոլոր անոնց ո – րոնք անձամբ, նամակներով եւ ծաղիկ – պատկերով մխիթարեցին զիրենք :

Այս առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն «Ցարաջ»ին :

Հ· Բ· Ը· Միութեան կառավարի մաս – նաճիւղը խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ հանգուցեալի ընտանեկան պա – րագաներուն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Ֆ· Կապ· Խաչի Օդափ· կայանի արձա – նագրութիւնները պիտի բացուին Ապրիլի սկիզբը :

Դիմումները պէտք է ընել տեղական մասնաճիւղերուն, իսկ կեդրոնի դիմում – նները կ'ընդունուին, Երեքշաբթի, Հինգ – շաբթի եւ շաբաթ օրերը ժամը 13·30էն 14·30 եւ երեկոյեան ժամը 18էն 20, Րիւ Մէյրաճ 5, հեռ· Թրուտէն 27–35:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

THÉATRE MUNICIPAL
DE VILLEURBANNE
կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3, ժամը 20·30ին
Կը ներկայացուին
1·— ԱԴՈՒԱՐԴԻ ԻՇԽԱՆ
(Տռամ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)
2.— L'article 330, G. Courteline
(Comédie en un acte)
3·— ՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
(Կատակերգութիւն)

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15·30ին,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes
Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին, կը խօսի վերապատուելի ՍԻՄԼԵԱՆ: Նիւթ՝ «Կենդանի ջուրերը լքեցին »:

Ա.ՋԴ.— Ազգապահպան Ընկերակցու – թիւնը կիւլպէնկեան ֆոնտէն ստացած է մէկ միլիոն ֆրանքի նպաստ մը յատկաց – ուած բացառիկ օժանդակութեանց :

Սոյն նպաստին համար մասնաւոր արձ – տուկ մը հաստատուած է եւ վստահուած Ազգապահպանմի մասնաւոր յանձնաժողո – վին: Այս յանձնաժողովը քննութենէ վերջ, պիտի որոշէ յատկացումները, ո – րոնք պիտի բաշխուին ամէնէն արժանա – տարներուն եւ միմիայն բացառիկ կարօ – տութեանց համար :

Խնդրանքները պէտք են հասնիլ Ազգա – պահպանմի գրասենեակը հետեւեալ հաս – ցէին՝

Association Arménienne d'Aide Sociale
32, rue de Trévise

Նկատի պիտի առնուին միայն այն խնդրանքները որոնք բացառիկ հանգա – մանք մը կը ներկայացնեն :

Ազգապահպանմը գործ կը փնտռէ իր նպաստընկալներուն համար

1) Այր ու կնոջ մը համար (այր 45, կին 30 տարեկան), իրը պահապան եւ ներքին գործերով զբաղող, հայկական միջա – վայր, բնակարանով, քաղաք կամ գիւղ :

2) Ֆրանսերէնի եւ նկարչի դասեր մինչեւ 12 տարեկան մանուկներու հա – մար :

3) «Մանիւքիւր» եւ գեղեցկութեան խնամք վարպետուհի մօտ :

4) Գրասենեակի կամ ձեռային թեթեւ գործեր, 65 տարեկան այր մարդու մը համար :

Կը խնդրուի գործի առաջարկները ուղ – ղել՝ Ազգապահպանմի գրասենեակը :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

Կը տօնուի Կրընոպլի մէջ, նախագահ – նութեամբ Հ· Բ· Դ· Եօթնեղբայրեան եպ – հիսկոպոսին :

Այս կիրակի, գպրոցին սրահին մէջ, ժամը 15ին:

Մուտքը ազատ է :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ· Բ· Դ· Նոր Սերունդի Ահարոնեան խում – բի :

ՄԱՅԻՍ 16ԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին Վարչութիւնը կը ծանուցա – նէ թէ՝ այս կիրակի, ժամը 15ին, բա – րեգործականի սրահին մէջ, 19ա, Ռիւ Վանքիւր, կը կատարուի Մայր Եկեղեցիի հայերէնի դասընթացքի հանդէսը, ա – ռաջնորդութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ս· Թորոսեանի: Արտասանութիւն, խմբերգ եւ հայկական տարազով պարեր: Երգա – պար եւ «Բեզպազու Աղջիկը»: Կը ներ – կայացուին «Լեւոնիկ» եւ «Երեք Անկու – տիներ»:

Կը հրաւիրուին ծնողքները, եկեղեցիին անդամներ եւ համակիրներ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՄՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Զաւարեան են – թակոմիտէի ընկերական ընդհ· ժողովը, այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հա – ւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պար – տաւորիչ ներկայութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կը հրաւիրուին «Ցարաջ» խումբի ընկերներն ու ընկերուհիները :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Պէվիլի՝ Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Շարթօն, 221 Րիւ տը Պէվիլ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւ – նը անհրաժեշտ է :

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղի ան – դամական ընդհ· ժողովը այս երկուշաբ – թի կէսօրէն ետք ժամը 3ին, Հայկ· դըպ – րոցը :

ԼԻՈՆ.— Ֆ· Կ· Խաչի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ըն – կերուհիները, այս Շաբաթ ժամը 15·30 – ին, Ցոյներուն սրահը: Կարեւոր օրա – կարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ԶԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ե ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՑՈՒՆԻՍ

Վարժարանի դալարագեղ պարտէզներուն մէջ: Ժամը 22էն ետք
ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԺԱՄԵՐ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան կողմէ 22 *Մարտ*, *կիրակի ժամը* 16էն *մինչեւ* 24,

CERCLE MILITAIREի

ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնթ Օկիւսթէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալները

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝
Յ· Պահատուրեան Tél. : ORN. 37-22
Գ· Ադամեան « : TRI. 57-74

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

22 Մարտ, կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3·30էն մինչեւ կէս գիշեր
Իսիի բաղաքապետական մեծ սրահին մէջ:

Métro : Mairie d'Issy

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ

Սիրայօժար կը մասնակցին Փարիզահայ գաղութի լաւագոյն արուեստագէտնե – րէն Տիկին Սարեան (դաշնակ), Պ· Մ· Պօղոսեան (երգ), Օր· վարժապետեան (դաշնակ), (Ա· Փոր – Էֆոլ Պէլան) Պ· Տէտէեան (ձեռնաղաշնակ), Պ· Աբ – րահամեան հայկական եւ կովկաս· պարեր, Օր· Ժ· Քէհեաեան դասական պա – րեր, Ամիրճանեան քոյրեր դաշնակ եւ արտասանութիւն :

Զանազան հաճելի անակնկալներ, հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով,

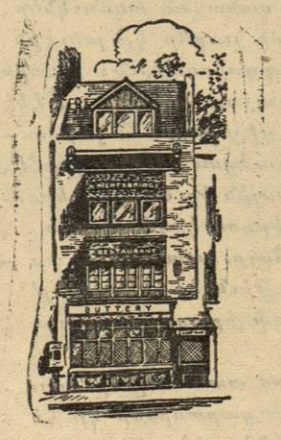
Վարագ՝ Պ· Բ· ՀԱՊԻՇԵԱՆ

ժամը 7·30էն մինչեւ կէս գիշեր ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Orchestre "ARMENIA" grande formation

Այս երիտասարդ նուագախումբը կը վարէ Պ· ՏԻՏԻՃԵԱՆ

Պարերու ընթացքին մէկ մէկ զանազան պատշաճ արքաֆսիոններ:
Ընտիր եւ առատ պիւֆէ
Մուտք 500 ֆրանք

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ **ՃԱՇԱՐԱՆԸ**

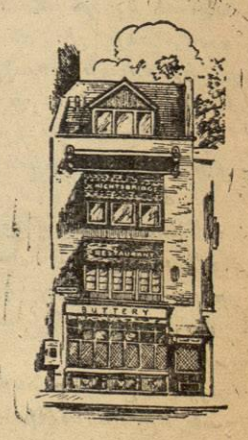
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZԸ

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
14
ՄԱՐՏ
SAMEDI
14 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8344 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ՁԻՒ 4245

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՌՈՎԱՅՈՅԶ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

—o—

Ամիս մը առաջ կը գրէինք թէ Տիգրիսի ափերուն վրայ «Նասրականներու եւ համայնավարամիտներու միջեւ պայքարը չէ վերջացած դեռ» (Յառաջ, 13 Փետր.):

Շաբթուս սկիզբը Մուսուլի մէջ ծագած ապստամբական չարժումը եկաւ հաստատելու, որ Յուլիսեան յեղափոխութենէն ութ ամիս վերջն ալ նոր վարչաձեւը ի – բաքի բնակչութեան մխիտարութեան համակ – րանքը չէ չահած դեռ :

Զօրավար Քասըմ իշխանութեան գլուխ եկած էր՝ կռթնած բանակին վրայ :

Սկիզբի օրերուն իրեն հետ էր նաեւ ե – րիտասարդութիւնը, ուսանող կամ աչ – խատաւոր : Ֆէյսալ Բ. եւ Նուրի Սայիտ հայրենասէր երիտասարդներու կողմէ կը նկատուէին «դաւաճաններ» արաբական դատին : Գնդապետ Նասրի նկարները ինչպէս արաբական բոլոր երկիրներու նոյնպէս նաեւ Իրաքի մէջ ամէն կողմ ի պատուի էին : Կը կարծուէր թէ թագաւորին ու վարչապետին անհետացումով, համարաբական միութեան ճամբուն վրայ դրուած խոչընդոտները պիտի վերնային : Ու Իրաք մէկ օրէն միւսը պիտի մտնէր Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ :

Հաչիւը սխալ դուրս եկաւ : Զօրավար Քասըմ հրապարակը մաքրելէ վերջ հին վարչաճեւի մարդոցմէն, ուրկէ նաեւ ամբաստնել իր դիրքը՝ ճամբան փակելով հաւանական մրցակիցներու առջեւ :

Առաջին հարուածը սասցաւ՝ անցեալ դեկտեմբերին՝ գնդապետ Ապտէլ Սալամ Արէֆ, որ իր աջ բազուկն էր եղած յեղափոխութենէն առաջ եւ վերջ :

Զի գիտցուիը թէ ինչ ծրագիր ունէին յեղափոխական գինուորականները՝ երբ կը պատրաստէին իրենց դաւադրական չարժումը : Նասրի հետ միանալո՞ւ թէ անկախ մնալու կողմնակից էին :

Ինչ ալ եղած բլլայ իրենց սկզբնական նպատակը, մէկ բան ստոյգ է, որ Զօր. Քասըմ իր դիրքը որոշ չափով ամրապնդելէ վերջ, չատագով դարձաւ Իրաքի բացարձակ անկախութեան, նոյին բանիւ հեռանալով Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ մտնելու գաղափարէն :

Իր այս ուղղութեան ուժ տուին հա – մայնավարական հակում ունեցող տար – րերը, որոնք սարսափով կը դիտէին Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ իրենց դէմ վարակիչներուն բուռն հալածանքի են – թարկուիլը : Ու կը վախնային նոյն բախտին — աւելի ճիշդը դժբախտութեան — արժանանալ, եթէ իրականանար մուլ – ռանդ ազգայնականներու համարաբական միութեան երազը :

Մուսուլի մէջ գնդապետ Շաւաֆի փորձած «պետական հարուածը» ապա – րաւութիւն մըն էր՝ ուղղուած ընդդէմ Գեղատաէրին, որ բանակին վերջ ուզած էր նաեւ կռմնիլ «յառաջդի – մական» տարրերու վրայ :

Ապստամբութիւնը կը ծագէր ճիշդ այն օրերուն, երբ Մուսուլի մէջ հանդիսաւոր ժողով կը գումարէին «խաղաղութեան կողմնակիցներ» : Զօր. Քասըմ ա – մէն գիւրութիւն ընծայած էր պատգամաւորներուն՝ երկաթուղիի գնին վրայ հաւրիւրին յիսուն զեղչ նորհելով :

Շաւաֆ կը մեղադրէր զօրավարը թէ « դաւաճանած է» յեղափոխութեան , երկիրը յանձնած խռովարար տարրերու ձեռքը եւ լքած՝ դէպի արաբական միութիւն տանող ճամբան :

Յաղթական է զօրավար Քասըմ : Ա – պստամբ գնդապետն ու ընկերները գրաւհարուած են անհնայ եւ այժմ խա – զաղութիւն կը տիրէ երկրին մէջ :

Ցեղափոխութիւնը արիւն կը պահանջէ : Մահ վրայ կը համրուէին անոնք, որ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿՌԻԻԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՅ ԻՐԱՔԻ ԵՒ Ա. Մ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԵՒ

×

ՆԱՍՐԻ ՆՈՐ ՁԱՒՐԸ

Երկու օրուան մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով Նախագահ Նասր ճառ մը խօսեցաւ Դամասկոսի մէջ՝ 25.000 հոգիի առջեւ : Անդրադառնալով իրաքեան օդաժին կողմէ սուրիական գիւղի մը ռմբակոծման, Նասր յայտարարեց թէ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը կրնար հակազդել, բայց «Իրաքեան գիւղերն ալ արաբական են եւ մենք երբեք պիտի չդրամբակոծենք արաբական գիւղեր» : Քանի մը ժամ առաջ Գահիրէ բողոքած էր Պաղտատի կառավարութեան :

Նասր յայտարարեց թէ Իրաքի վար – չապետ Քասըմ կը հետեւի Նուրի Սայիտի եւ համայնավարներու մեթոտներուն : « Արաբական ազգայնականութիւնը վճռական եւ զօրաւոր պիտի մնայ՝ հակառակ համայնավարական դաւադրութիւն – ներու » :

Ինչպէս ծանօթ է, Իրաքի Վարչապետը դատապարտած էր «արաբական դրացի երկիր մը» որ դնդ. Շաւաֆը ըմբոստացեան մղած էր : Նասր բաւ թէ Մուսուլի յեղափոխութիւնը ժողովրդական բնոյթ կը կրէր՝ դիմադրաւելու համար «համայնավարական սարսափի վարչակարգ մը » : Ամէն մարդ պիտի թէ գնդապետ Շաւաֆի ապստամբութիւնը արտաքսմանէն կամ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան կողմէ չէր թելադրուած : Մեզ դատա – պարտելով՝ վարչապետ Քասըմ կը փորձէ արդարացնել ազատ սպաներն ու ազգայնական արաբները գնդակահարելու իր քաղաքականութիւնը » :

Երկու օրէ ի վեր Ա. Մ. Հ.ան Նախագահը խիստ լեզու մը կը գործածէ «բոլոր համայնավարներու» դէմ, մանաւանդ – պէս կը հարուածէ «բոլոր արաբ համայնավարները, որոնք կ'աշխատին իրենց երկիրը գնել օտարի ազրպետութեան ներքեւ » :

Զանոնք «ծախուած» անուանելէ եառ , Նասր աւելցուց թէ համայնավարները Սուրիոյ մէջ հոգ չդանելով դարձան Իրաքի կողմը, ուր գտան ազատասան եւ օգ – նութիւն :

Սուրիական բոլոր քաղաքներու մէջ հա – կա – իրաքեան ցոյցերը կը չարունակ – ուին : Ուսանողներ՝ դրօշակներ պարզած կը տպանդան փողոցներէն, թշնամական բացագանչութիւնները արձակելով Քա – սըմի եւ համայնավարներու դէմ : Ցուցարարները մասնաւորապէս կը պոռային . « Քասըմ պիտի տապալի՝ ինչպէս Նուրի Սայիտ տապալեցաւ » :

Գահիրէի թերթերը իրենց կարգին սուր պայքարի մը ձեռնարկած են : Գրեթէ բո – լորն ալ Քասըմի վարչակարգը կը նմանցնեն Նուրի Սայիտի վարչակարգին : Ինչպէս ծանօթ է, Իրաքի նախկին վար – չապետ արքայական ընտանիքի անդամներուն հետ սպաննուեցաւ՝ անցեալ Յուլիս 14ի յեղափոխութեան ընթացքին :

1958 Յուլիս 14ի առաուն վրայ տուին ի – րենց կեանքը :

Մուսուլի մէջ թափուած արիւնը կը յիշեցնէ այն մեթոտները, որոնք ի պատուի են մեննատիրական վարչաճեւերու տակ :

Իրաքի ղեկավարները, — մանաւանդ Սուրիա ու Թուրքիա , — աչալուրջ կը հետեւին դէպքերու ընթացքին :

Ե՞րբ պիտի խաղաղի խռովայոյզ Արեւելքը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ՊՈՆ ԳՆԱՑ ԽՐՈՒՇՁԵԻ ՄՈՍԿՈՒԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ

×

Անգլիոյ վարչապետը Փարիզէն եառ , պոն գնաց տեսնուելու համար Ատենաւուրբի հետ : Լաւատեղեակ շրջանակները կը չեշտեն թէ դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետին ընդունելութիւնը եղած է քաղաքավար բայց պաղ :

Մաքմիլըն անդամ մը եւս պատմած է խորհրդային իր ճամբորդութիւնը, թէ – լադրելով թէ քաղաքական գեանի վրայ պէտք է ճկուն բլլալ : Այս՝ ուղղակի ակ – նարկութիւն մըն է Ատենաւուրբի անկիջող քաղաքականութեան :

Պոն ժամանումէն անմիջապէս եառք Մաքմիլըն երեք ժամ խօսակցութիւն ու – նեցաւ Ատենաւուրբի հետ, ներկայ էին նաեւ Սելվին Լոյտ եւ Ֆոն Պրինթանօ : Ինչպէս Փարիզի այս խօսակցութիւններն ալ բոլորովին գաղտնի կը պահուին : Կը կարծուի սակայն թէ Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետին գլխաւոր նպատակն է համոզել Ատենաւուրբը որ կարելի է բանակցութեամբ հասկցուիլ Խ. Միութեան հետ պերլինի եւ Գերմանիոյ հարցերուն չուրջ :

Խօսակցութիւնները պիտի չարունակուէին Ուրբաթ գիշերը : Մարտ 19ին Մաքմիլըն Ամերիկա կ'երթայ , ուր պիտի տեսնուի Այզընհաուըրի հետ :

×

Խրուչչեւ Մոսկուա վերադառնալէ առաջ վերջին ճառ մը խօսեցաւ պինուորական օդակայանը : Խրուչչեւ այս ճամբորդութեան ընթացքին արդէն 15 ճառ խօսած եւ քանի յորդորական ըրած էր :

Խրուչչեւ յայտարարեց .— բանակցութեամբ լուծել — վերջին պատերազմի մեր դաշնակիցներուն հետ — պերլինի հարցը՝ մեծ պատնականութեամբ պիտի ընդունուի բոլոր ժողովուրդներու կողմէ :

Կրկին անդամ քննադատելով անոնք զոր կը կոչէ «Արեւմուտքի անպատասխանատուները» որ կ'ուզեն աւելի լարել կացութիւնը, եզրակացուց .— համոզուած եմ որ լուծումի համար ամէնէն հասուն հարցը հաշուութեան գաշնագրի մը ստորագրութիւնն է՝ գերմանական երկու պետութեանց հետ : Այս մասին համաձայնութիւն մը պիտի նչանակէ պաղ պատերազմի վերջաւորութեան սկիզբը » :

« Սարսափը կ'իչխէ Իրաքի մէջ» խորագիրներու տակ, եգիպտական մամուլը կ'աւելցնէ թէ Քասըմ Մուսուլի եւ Քիրքուքի մէջ ջարդի սկսած է :

Միւս կողմէ, Պաղտատի մէջ հրատարակուող աջակողմեան երեք թերթեր յարձակման ենթարկուեցան : Գրասեն – եակներն ու տպարանները տակնուվրայ եղան եւ թերթերը լոյս չտեսան : Զորրորդ թերթ մը իր հրատարակութիւնը դադրեցուց : Պաղտատի կառավարութիւնը յայտարարեց թէ երեւան ելած է դաղտնի թերթ մը՝ որ կը պատկանի Նասրի կողմնակից « Արաբական ազատագրութեան կուսակցութեան » :

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Յորդանանի կառավարութեան կիսա – պաշտօնական թերթը «Ալ Վաթան» անդրադառնալով Իրաքի դէպքերուն, մխա – ժամանակ կը քննադատէ Քասըմը, Շաւաֆը եւ Նասրը, մանաւորապէս չեչտե – լով . « այս երեք գինուորականները պատմութեան կողմէ պիտի դատապարտուին՝ իրենց պատրաստած արիւնալի խռովութեանց համար » :

Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարա – րեց . «Արկածախնդիր Շաւաֆն ու իր համախոհները կ'ուզէին Իրաքի մէջ վերահաստատել Նուրի Սայիտի բռնատիրական վարչաձեւը : Գնդ . Շաւաֆ ուղեց

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Տ�էՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐՏԻԿեԱՆ Ա. ԹԻԼԻՄԱՍԻ ՄԷՋ

•

Պ. ՄԱՐՏԻԿեԱՆ ՏԵՍԱԿՑԵՑԱԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ Պ. ՎԻՔԹՈՐ ԽՈՒՐԻԻ ՀԵՏ

×

Առջի օր գրած էինք թէ Տէր եւ Տիկին Մարտիկեան Պէյրութ ժամանած են : Այս առթիւ Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը՝ *Ազդակ* Մարտ 11 իր թիւով կու տայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները.–

Պ. Ճորճ Մարտիկեան, որ տիկնոջը հետ կիրակի օր Գահիրէէն ժամանեց Պէյրութ, երկուշաբթի կէսօրեան ժամը 12.30ին, ընկերակցութեամբ լիբ. Միր – հրդարանի հայ երեսփոխաններուն՝ Պ.Պ. Մ. Տէր Գալուստեանի, Տ. Թոսպաթի եւ Խ. Պապիկեանի, այցելութիւն մը տուաւ Լիբանանի Արտաքին նախարարութեան ընդհ. տնօրէն Պ. Վիքթոր Խուրիի, Պուրթրոս Պալատի իր գաւիթին մէջ :

Պ. Ճորճ Մարտիկեան, որ վաղեմի բարեկամն է Պ. Վիքթոր Խուրիի, չատ սիրալիր խօսակցութիւն մը ունեցաւ իր հիւրընկալին հետ :

Կէսօրէ եառ, ժամը հինգին Պ. Ճորճ Մարտիկեան իր հիւրանոցին մէջ ընդունեցաւ այցելութիւնը Լիբանահայոց Ա. – ռաջնորդ Գերչ. Տ. Խորէն Արք. Բարոյ – եանի, որուն հետ, եւ ընկերակցութեամբ իր տիկնոջ, ինչպէս նաեւ Ն. Փարանճեան ճեմարանի տնօրէն բնկ. Սիմոն Վրացեանի ու «Յուսաբեր» մշակութային Միութեան նախագահ Պ. Աւետիս Զաղըճեանի մեկնեցաւ Անթիլիաս :

Վեհարանի գահլիճի մուտքին, Տէր եւ Տիկին Մարտիկեան դիմաւորուեցան Զաբեհ Ա. Կաթողիկոսի կողմէ, ներկայութեամբ պետական հայ երեսփոխաններ Պ.Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Խաչիկ Պապիկեանի, ու բնկ. Հրաչ Փափազեանի :

Խօսակցութեանց բնդհանուր նիւթը հանդիսացաւ հայ ժողովուրդի բարօրութիւնը եւ մանաւանդ Անթիլիասը գաղթաչխարհի ազատատենչ Հայութեան ուխտատեղին եղած բլլալու իրողութիւնը :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՉ ԹԷ ԱՅՑ

Երէկ առաւօտ, պանդոկ Պրիթոլի մէջ, մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցանք Պ. Ճորճ Մարտիկեանի հետ :

Բարիզալուտի մալթանքներէ եառք, Պ. Ճորճ Մարտիկեանի ուղղակիներ չարք մը հարցումներ իր առաքելութեան մասին, որոնց ի պատասխան, Անչայի յարկելի նախագահը ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը .

« Մերձաւոր Արեւելք մեր ճամբորդութեան հիմնական նպատակն է ամերիկա – հայ թեմի մեր հայրենակիցներուն ողջոյնները հաղորդել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Կաթողիկոսին եւ հայցել Ն. Ս. Օծութեան հայրական օրհնութիւնն ու աղօթքը, ի բարօրութիւն մեր ժողովուրդին եւ պայծառութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն :

« Ասիկա այլ մը չէ, այլ ուխտագնացութիւն մը, եւ իմ յոյս, փափաք ու աղօթք է՝ որ Անթիլիասը գառնայ ամբողջ գաղթաչխարհի իրական ուխտավայրը » :

ԳՈՐԾՈՒ որ Ամերիկա գացած էր քանի մը չաբաթ առաջ 27 իւղաներկ եւ 22 լբրաներկ կը ցուցադրէ Նիւ Եորքի մէջ բացուած ցուցահանդէսին , որ պիտի տեւէ մինչեւ Ապրիլ 11 : Աշօշիէյթըտ Փրէս կը հեռագրէ որ ցուցահանդէսը կը վայելէ ֆրանսական դեսպանատան մշակութային կցորդին հովանաւորութիւնը :

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻԻՆ ՄԸ Յ. ՍՎԱՃԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ՄՄԲ.— երեւանի «Գրական Թերթ»ին մէջ Վ. Միքայէլեան շահեկան գրախօսական մը գրած է Գ. Գասպարեանի «Յառաջիւն Սվաճեան» գրքին մասին: Ստորեւ՝ գլխաւոր մասերը, արեւմտահայերէնի վերածուած:

Հայպետհրատը լոյս ընծայած է Գ. Գասպարեանի « Յարութիւն Սվաճեան » ուսումնասիրութիւնը: Ծաւալով ոչ չատ մեծ , բայց ուշադրաւ եւ գիտական բովանդակութեամբ աշխատութիւն մը:

Սվաճեան ընկերային եւ գրական բեղուն աշխատանք մը ունեցաւ այնպիսի ժամանակաշրջանի մը՝ երբ, մէկ կողմէ, Թրքական բռնապետական կարգերը կ'ապրէին իրենց քայքայումն ու նեխումը, իսկ միւս կողմէ, հետզհետէ կը ծաւալէր սուլթանական տիրապետութեան ներքեւ հեծող ժողովուրդներու՝ Պալքաններու , Ցոյներու եւ Հայերու ազատագրական պայքարը: Այսինքն՝ անցեալ տարու 50–60ական թուականներուն, երբ հայ ժողովուրդի ազգային – ազատագրական պայքարը իր վրայ բեւեռած էր արեւելահայ թէ արեւմտահայ գործիչներու ուշադրութիւնը: Ազգային – ազատագրական չարժումը առանցքի այն հարցն էր՝ որուն հանդէպ իրենց ունեցած վերաբերումով կը բնորոշուէր ընկերային տարբեր հոսանքներու վարքագիծը :

Սվաճեան արեւմտահայ դեմոկրատներուն չարժման ականաւոր ներկայացուցիչն էր, յեղափոխական Միք. Նալբանդեանի արժանի զինակիցն ու հետեւորդը : Այս մեկնակէտը նկատի ունենալով, Գ. Գասպարեան իր ուսումնասիրութիւնը սկսած է Սվաճեանի ճօնուած Նալբանդեանի ուղերձին վերջին քառեակով :—

Քեզ սիրեց Հայաստան, ֆեզ օրհնում է քիւր քերան,
Քեզ դափնի պսակներ հիւսում է ապագան :
Ընդունի՛ր այս երկտող իմ անշուք հիւսուածքը ,
Պակասը թո՛ղ լցնէ, սիրած իմ, ֆո ազգը:

Իր հիմնական նպատակը համարելով « տալ Սվաճեանի գործունէութիւնը եւ այն անձնական ու դաշափարական առնչութիւնները, որոնք առկայ են եղել Ց. Սվաճեանի եւ Մ. Նալբանդեանի միջեւ », Գ. Գասպարեան յաջողած է . իր աշխատութեան մէջ ընդգրկած է հարուստ նիւթեր, դանոնք վերլուծած եւ ապա՝ ընդհանրացուցած :

Այս ուսումնասիրութեան ուշագրաւ կողմերէն մէկն ալ այն է, որ անցեալ դարու երկրորդ կիսուն հայ կեանքի պատուարժան ներկայացուցիչներէն մէկուն գործունէութիւնը չարադրուած է ոչ թէ ժամանակէն ու դէպքերէն անջատ, մեկուսացած , այլ՝ ժամանակաշրջանի ընդհանուր թոհուբոհի, հայ ընկերային կեանքի իրագործութեանց հետ կապակցուած : Իզուր չէ, որ գրքին առաջին գլուխը կը կրէ «Ժամանակն ու միջավայրը» վերնագիրը: Բայց այստեղ ալ պէտք է չեշտենք, թէ հեղինակը այդ առիթը չէ չարաչահած՝ ընդհանուր դէպքերուն ընդարձակ տեղ յատկացնելու ի մասնով : Անոնց լուսաբանութիւնը այդքանով տեղ գտած է, որքան որ անհրաժեշտ է Սվաճեանի կեանքն ու գործը աւելի բազմակողմանի լուսաբանելու համար :

Ժամանակի եւ միջավայրի ամփոփ բնութագրումով՝ հեղինակը ցոյց տուած է, որ ի տարբերութիւն ազատական քաղքենի եւ ամիրայա – կղերա – պահպանողական հոսանքի, դեմոկրատ հոսանքը կը ձգտէր ոչ միայն հայ ժողովուրդի ազգային – ազատագրութեան, այլեւ զայն կը նկատէր իբրեւ «անհրաժեշտ, նախապայման սոցիալ – տնտեսական ազատագրութեան »:

Հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի նաեւ գրքին երկրորդ բաժինը, ուր տրուած է Սվաճեանի կեանքին ու գործունէութեան ամփոփ չարադրութիւնը: Ցայտնի է որ Սվաճեանի գործունէութիւնը կապուած է արեւմտահայ քննադատութեան , հրապարակախօսութեան, թատերգութեան, երգիծանքի եւ ծաղրանկարչութեան հետ: Հեղինակը լայն տեղ յատկացուցած է 1856ին Սվաճեանի հիմնադրած «Մեղու » կիսամեայ հանդէսի բազմաբեղուն աշխատանքներուն : Հարուստ փաստերու մէջբերումով յաջողած է ցոյց տալ որ Նալբանդեան եւ Սվաճեան «Մեղու»ն դարձուցած էին հայ յեղափոխական չարժման կեդրոնական օրգանը : Ինչպէս չեշտուած է գրքին մէջ, «Մեղու»ն այդպէս կը մնայ ոչ միայն Մ. Նալբանդեանի բանտարկութենէն եւ մահէն յետոյ, այլեւ՝ Սվաճեանի մահէն յետոյ՝ « նրա արժանաւոր աշակերտ Յակոբ Պարոնեանի խմբագրութեամբ « Թատրոն» վերանուանմամբ հրատարակուելիս » :

Սվաճեանի ուշադրութեան կեդրոնը եղած են արեւմտահայ բեմն ու թատերը – դութիւնը: Ուսելով Սվաճեանի գործունէութեան այդ կողմի մասին, Գ. Գասպարեան վեր հանած է այն նշանաւոր դերը, որ Մ. Պէչիկթաշլեանի, Ս. Հէքիմեանի եւ Ա. Հայկունիի հետ միասին խաղացած է Սվաճեան արեւմտահայ թատրոնի հիմնադրման եւ զարգացման գործին մէջ: « Մեղու»ի ընդհատման ժամանակէն՝ 1865, Սվաճեան մեծ ուշադրութիւն կը դարձնէ թատրոնին: Կը գրէ « Առանձար Ամատունի» պատմական ողբերգութիւնը, որուն ներկայացումը լաւ ընդունելութիւն կը գտնէ :

Գրքին մէջ լայն քննարկման առարկայ դարձած հարցերէն մէկն է՝ Արեւմտահայերու Սահմանադրութիւնը: Սվաճեան սկիզբը պատրանքներ ունէր այդ Սահմանադրութեան նկատմամբ: Կը կարծէր թէ ազգային Սահմանադրութիւնը հնարաւորութիւն պիտի տար « սահման մը դնել» ներքին եւ արտաքին բռնաւորներու կամայականութիւններուն: Գ. Գասպարեան կը գրէ թէ այդ «իրաւունքները ոչ միայն չնչին էին, այլեւ սնանկ յայտարարութիւններ, որ արուած էին սուլթանական կառավարութեան եւ ազգային իշխանութեան կողմից »: Ցետագային Սվաճեան կը պաշտպանէ Սահմանադրութիւնը՝ երբեւ յեղափոխական ծրագրի իրագործման հնարաւորութիւն :

Մինչեւ Մ. Նալբանդեանի հետ սերտ կապերու հաստատումը՝ Սվաճեան ազատական էր: Այս գրքին մէջ առանձին գլուխով քննարկուած է Սվաճեանի չրջադարձը ազատական դիրքերէն՝ դէպի յեղափոխութիւն : 1860 – 1861ին Սվաճեան վճռականօրէն կը կանգնի յեղափոխական դիրքերուն վրայ: Ապացուցանելու համար այս պարագան՝ Գ. Գասպարեան կը դիմէ բազմաթիւ փաստերու, որոնք կը վկայեն Ց. Սվաճեանի եւ Մ. Նալբանդեանի միջեւ եղած սերտ կապերը: Այս առիթով ուշադրաւ են հեղինակին կողմէ կատարուած «Մեղու»ի չարք մը յօդուածներու լուսաբանումը, ինչպէս նաեւ Նալբանդեանի Պոլիս ժամանելու, այնտեղ երիտասարդական ընկերութիւն կազմակերպելու փաստերու մեկնաբանումը, անոնցմէ կատարուած ընդհանրացումները:

Գ. Գասպարեան լուրջ աշխատանք կատարած է: Ցաջողած է սեղմ դիծերով լուսաբանել 19րդ դարու 50 – 60ական թուականներու հայ ընկերային – քաղաքական կեանքի մեծ ներկայացուցիչ՝ Ց. Սվաճեանի կեանքն ու գործը :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԹՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՆԻԱՍԱԼԱՆՏԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Նիասալանտ, որ Ափրիկէի մէջ անգլիական հովանաւորութեան տակ գտնուղ 122·722 քառ. քմ. տարածութեամբ եւ մօտ 2·5 միլիոն բնակչութեամբ հողամաս մըն է, քանի մը օրէ ի վեր թատերաբեմը դարձած է ապստամբական չարժումնեբրու, սպիտակամորթերու դէմ կատարուած չարձակումներու եւ սպանութիւններու: Վեց տարիէ ի վեր այս հողամասը մաս կը կազմէ Րոտէզիա–Նիասալանտ համադաշնակցութեան, որ առաւելաբար կը կառավարուի Հարաւային Րոտէզիա հաստատուած սպիտակամորթ գաղթականներու կողմէ :

Ծայր տուած չարժումը անխուսափելի էր եւ ուշ կամ կանուխ պիտի սկսէր· բայց քաղաքագէտները չէին կարծեր որ համադաշնակցութեան ստեղծումէն այսքան քիչ ժամանակ վերջը ծայր պիտի տար: Միւս կողմէ, իրողութիւն է, որ Ափրիկէի մէջ դէպքերը նախատեսուածէն չատ աւելի արագ կ'ընթանան :

Շատ մը անձեր, մասնաւորաբար հարաւային Ափրիկէի սպիտակամորթ բնա–

ազգային Սահմանադրութիւնը հնարաւորութիւն պիտի տար « սահման մը դնել» ներքին եւ արտաքին բռնաւորներու կամայականութիւններուն: Գ. Գասպարեան կը գրէ թէ այդ «իրաւունքները ոչ միայն չնչին էին, այլեւ սնանկ յայտարարութիւններ, որ արուած էին սուլթանական կառավարութեան եւ ազգային իշխանութեան կողմից »: Ցետագային Սվաճեան կը պաշտպանէ Սահմանադրութիւնը՝ երբեւ յեղափոխական ծրագրի իրագործման հնարաւորութիւն :

Մինչեւ Մ. Նալբանդեանի հետ սերտ կապերու հաստատումը՝ Սվաճեան ազատական էր: Այս գրքին մէջ առանձին գլուխով քննարկուած է Սվաճեանի չրջադարձը ազատական դիրքերէն՝ դէպի յեղափոխութիւն : 1860 – 1861ին Սվաճեան վճռականօրէն կը կանգնի յեղափոխական դիրքերուն վրայ: Ապացուցանելու համար այս պարագան՝ Գ. Գասպարեան կը դիմէ բազմաթիւ փաստերու, որոնք կը վկայեն Ց. Սվաճեանի եւ Մ. Նալբանդեանի միջեւ եղած սերտ կապերը: Այս առիթով ուշադրաւ են հեղինակին կողմէ կատարուած «Մեղու»ի չարք մը յօդուածներու լուսաբանումը, ինչպէս նաեւ Նալբանդեանի Պոլիս ժամանելու, այնտեղ երիտասարդական ընկերութիւն կազմակերպելու փաստերու մեկնաբանումը, անոնցմէ կատարուած ընդհանրացումները:

Գ. Գասպարեան լուրջ աշխատանք կատարած է: Ցաջողած է սեղմ դիծերով լուսաբանել 19րդ դարու 50 – 60ական թուականներու հայ ընկերային – քաղաքական կեանքի մեծ ներկայացուցիչ՝ Ց. Սվաճեանի կեանքն ու գործը :

կիչները, Պելժիական Քոնկոյէն մինչեւ Նիասալանտ տեղի ունեցող չարժումներուն եւ բռնութիւններուն նաին կը տեսնեն անցեալ Դեկտեմբերին Աքքրայի մէջ գումարուած Ափրիկեան Պետութիւններու Համագումարին ազդեցութիւնը: Որոշ է, որ այս համագումարը, եթէ նոյնիսկ չարժումներուն կազմակերպիչ գլուխը չէ, գոնէ արագացուց դէպքերուն ընթացքը՝ Ափրիկէցիներուն մէջ իրենց իրաւունքներուն գիտակցութեան զարթեցնելով եւ ժողովուրդները չարժման մղելով :

Բայց, բացատրելու համար, թէ ինչո՞ւ ապստամբական չարժում սկսած է Նիասալանտի մէջ, մինչ Ափրիկէի անգլիական միւս հողամասերուն մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ, անհրաժեշտ է հասնիլ մինչեւ չարիքին արմատը, այսինքն՝ Րոտէզիա – Նիասալանտ համադաշնակցութեան ներկայացուցած վիճակին:

Նիասալանտ ընդունուած էր Հիւսիսային եւ Հարաւային Րոտէզիաներու դաշնակցային միութենէն ներս, այն գլխաւոր պատճառով, որ չափազանց աղքատ, բազմամարդ եւ թերաճ երկիր մըն է: Նիասալանտի բնակիչները իրենց երկիրը այս համադաշնակցութենէն անջատելու յաջողին կամ ոչ, երկրին թչուառութենէն բան մը պիտի չփոխուի: Համադաշնակցութեան վարիչները կ'ուզէին Րոտէզիաներու հանքային հարստութիւններուն ձգած չահը (տարեկան հինգ միլիոն անգլ· ոսկի) բաժնել համադաշնակցութեան մաս կազմող երկիրներուն միջեւ :

Եթէ այս կարգադրութիւնը վերջ գտնէ, Նիասալանտի ազգային եկամուտը մէկ երրորդ համեմատութեամբ զեղչուածպիտի ըլլայ: Եւ արուած ըլլալով որ Նիասալանտի արտածութեան գլխաւոր նիւթը մարդկային աշխատանքն է, համագաչ – նակցութենէն հեռանալը այն հակասական հետեւանքը պիտի ունենայ, որ չատ աւելի մեծ թիւով Նիասալանտցիներ գործ փնտռելու պիտի երթան սպիտակամորթերու իշխանութեան ներքեւ գտնուղ դրացի հարուստ երկիրները, այսինքն՝ Երկու Րոտէզիաները եւ Հարաւային Ափրիկէ :

Ոթեմն ինչո՞ւ համագաչնակցութենէն հեռանալու այս չարժումը, որ վերջին քանի մը ամիսներուն ընթացքին չատ աւելի կազմակերպուած եւ ուժգին կերպով մէջտեղ եկաւ :

Չարժման հիմքերէն մէկը հոգեբանական է· Ափրիկէցիները կ'ուզեն իրենք կառավարել իրենց հողը: Երկրորդ հիմքերէն մէկն ալ՝ Հարաւային Րոտէզիոյ մէջ հաստատուած սպիտակամորթ գաղթականներէն ունեցած իրենց վախն է: Այս տարուան վերջաւորութեան Նիասալանտ նոր Սահմանադրութեամբ մը պիտի օժտուի, իսկ 1960ին Լոնտոնի մէջ պիտի քննուի համագաչնակցութեան ընդհանուր կացութիւնը: Ափրիկեան Ազգային Համագումարին ղեկավարները ժամանակը հասած կը նկատեն իրենց ուժը ցոյց տուող չարժում մը սկսելու՝ ազդեցու –

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՒՆԱՆ

—o—

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆԵՐ
ԵՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

Բայց դիչերը կայր է: Թուրք մը չէր կրնար ըլլալ ան, մտածեց հայրս, որովհետեւ թուրք մը չէր կրնար հասնիլ մինչեւ չեմը, կարծես դիտէր թէ հաւերը մինչեւ ուր հաւկիթ կ'ածէին :

Անոնց այս տարիներու ընթացքին, անտառները կը տապալէին, եւ տղաք կը ծնէին, որոնք պիտի կազմէին փոխուող առաջին զօրագունդերը : Անոնք կ'ապրէին հին պատմութիւններու եւ յուշերու մէջ: Իրենց վայրի նկարագիրը, անդադար սպառնացող ծուղակներու սարսափը ոչինչ կորսնցուցած են իրենց չեչտէն եւ գոյնէն :

Այդ չրջանին, իմ դիւղիս մօտ սպանուեցաւ զաւակը անոր՝ որ մեծ հայրս տարած էր «ճաշ»ի մը, դաւաճանութեամբ : Սպանուածին կնքահայրն ու եղբայրները Թուրքիա հաստատուած էին, անկասկած՝ ձիլանոցներու վրէժխնդրութենէն հեռու մնալու եւ ոճիրը ժամանակի ընթացքին մոռցնել տալու համար : Բայց Մոնթենեկրօ երթալու կամ անկէ դալու համար, հարկ էր անցնիլ այն դիչէն ուր կ'ապրէին հայրս եւ իր եղբայրները: Մինչեւ իսկ, երբ այդ մարդը սպանուեցաւ, ամբաստանութիւններ եղան ձիլանոցներու դէմ, բայց դատական ոչ մէկ հետապնդում կատարուեցաւ, քանի որ զայն Թուրք կը նկատէին: Գիչերային այս ոճիրը խորհրդաւոր մնաց: Մենք, տղաքս, կ'ամապարէինք պիտնալ թէ արդեօք մեծ հայրիկին վրէժը լուծուա՞ծ էր, իրականին մէջ այդ էր մեր մտահոգութիւնը, եւ ոչ թէ հետաքրքրութիւն եւ խղճահարութիւն: Հայրս հերքեց այն պարագան՝ թէ սպանողը ինք էր : Ոչ ինք եւ ոչ ալ իրենցներէն մէկը : Ո՛չ, ձիլանոցները մատ չունէին այս գործին մէջ: Զոհը ոճրագործ մը չէր եւ ոչ ալ վրէժխնդրութեան արժանի մարդ մը :

Այդ օրերուն Մերքօ մօրեղբայրը վերադարձաւ: Սահմանապահ՝ մաքսանենգներ կը հետապնդէր, մտնելով մինչեւ Թրքական հողը: Մարդը, որ պահուած՝ կը սպասէր, կուրծքէն վիրաւորեց զայն, ծանրօրէն: Այդ վէրքը երբեք չբուժուեցաւ: Մօրեղբայրս զայն կրեց բազմաթիւ տարիներ, եւ, վերջապէս այդ վէրքը եղաւ իր մահուան պատճառը :

Այս դէպքէն յետոյ բաւական ժամանակ անցաւ: Եղբայրս ու ես երբ բացատէն կ'անցնէինք, եռեւէն այն վայրին՝ ուր զարնուած էր ան, միշտ կը կենայինք հոն, լուռ, կոկորդը սեղմուած, այն ժայռին մօտ՝ ուր հօրեղբայրը կոթնած էր իր դիտակցութիւնը կորսնցնելէ առաջ : Կ'ըսեն թէ մարդկային արիւն թափուած տեղը խոտ չի բուսանիր: Չօրեղբօր վիրաւորուած տեղը խոտը կը մնար մութ կարմիր գոյնով, նոյնիսկ գարնան, կարծես արիւն խմած էր· մեր արիւնը, ձիլանոցներու արիւնը, մեր նախնիքներուն արիւնը որ կը գտնուէր մեր երակներուն մէջ :

Երբ առանձին կ'անցնէի, այս յուզումը աւելի ուժեղ կը գառնար մէջս, նոյնիսկ՝ ողբերգութեան վայրը հասնելէ չատ առաջ: Անգամ մը, այս ժայռին վրայ, այն տպաւորութիւնը ունէի թէ անտառներու մէջ ապրող ամէն բան յանկարծ կը սառէր· համր, մարդկային մեռելի մը հոգած ըլլալու սարսափին մէջ քարացած : Ոչ մէկ աղմուկ՝ բացի սրտիս տրոփիւնէն: Ոչինչ կը տեսնէի, ոչինչ բացի լուռ միջատէ մը, որ կլոր կը գառնար այս ժայռին վրայ, հոն՝ ուր ինկած էր հօրեղբայրս: Մենութիւնը աւելի խոր կը թուէր: Ես, ոչ կրնայի մնալ այս ժայռին վրայ, ոչ ալ դառնալ անկէ : Ինձ կը թուէր մանաւանդ , հոն էր այդ ժայռը՝ որպէսզի վիրաւոր մը կարենայ կոթնիլ : Վէրքը բացուած կը տեսնէի, արիւնը կը տարածուէր հողին վրայ :

Ո՛ւր որ երթայինք՝ սուգերը կը ցցուէին ճամբուն վրայ: Գերեզմաններ, գերեզմանաքարեր , ոճրագործութեանց յիչատակներ, ողբերգական արկածներ իրարու կը յաջորդէին: Կը մոռնայինք մեր թչնամիներուն ոճիրը, բայց ոչ մեր կորուստները, Մոնթենեկրոցիներու զոհերը, մանաւանդ՝ եթէ անոնք սպանուած էին եղբայրական ձեռքերով :Անոնք թարմ կը մնային մեր յիչողութեան մէջ : Հազիւ լեռ մը կ'անցնէինք եւ կը մոռնայինք այն բոլորը՝ որ ցաւալի բաներ կը յիչեցնէին՝ ուրիչ մը կը ցցուէր· ամէն կողմ գերեզման :

Եւ, հօրեղբօրս վրէժը չէր լուծուած : Հօրեղբայր Մերքօ երբեք բախտ չէր ունեցած· գժբախտութիւնները անբուժելի էին, քանի որ արդ ժառանգորդ չունէր: Տասը տարի հօրմէս մեծ, ջերմօրէն կը սիրէր իր փոքր եղբայրը: Մերքօ առանցած աղջիկներ ունէր, որոնց չէր կրնար հանդուրժել, հաւանաբար անոր համար՝ որ մանչ չունէր: Երբեք չէր աչխատեր, նեղուած՝ իր հիւանդ ձեռքին պատճառով: Հայրս անոր կ'օգնէր: Մերքօյի կալուածները լքուած էին: Փափաք չունէր զանոնք մչակելու: Որո՞ւ եւ ի՞նչ բանի համար պիտի ընէր այդ: Իր ճակատագիրը զինքը մենութեան կը դատապարտէր Մոնթենեկրոցի իր ընկերներուն մէջ, կարծես անիծուած ըլլար :

ՄԻԼՈՎԱՆ ՁԻԼԱՍ

(5 Շար·)

ՎՐՈՅՐ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Երեքշաբթի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ յուղար – կաւորութիւնը ողբացեալ Ահարոն Ահա – րոնեանի զաւկին՝ Վրոյրի, որ Մարտ 1ի կիրակի օրը յարձակման մը ենթարկուե – լով ծանրապէս վիրաւորուած էր գլխէն : Նախ Պիէթրի , յետոյ ալ Սալփէթրիէրի հիւանդանոցին մէջ խնամուած , նոյնիսկ դործադուլեան ենթարկուած էր : Սակայն ապարդիւն : Եղերաբախտ Վրոյր Մարտ 3ի առաւօտն հոգին աւանդած էր՝ առանց ուշքի գալու :

Ցուղարկաւորութեան ներկայ էին բազ – մաթիւ բարեկամներ : Ծագկեպսակ ղրը – կած էին Հայ Սպայից Միութիւնը եւ ըն – տանեկան պարագաները : Ֆրանսահայ լը – սարանին կողմէ դամբանական խօսեցաւ Պ. Վաղարշակ Մելիքեան :

Վրոյր Ահարոնեան ծնած էր 1898ին իր հօր ծննդավայրին՝ Իպսիրմաւայի մէջ, ուր առած էր իր նախնական կրթութիւ – նը : Ցետոյ մտած էր Թիֆլիզի ռուսական զիմնազիոնը, որուն ընթացքը աւարտելէ վերջ, 1916ին գացած էր Մոսկուա՝ հե – տեւելու Լազարեան ճեմարանի դասըն – թացքներուն :

1916 Դեկտեմբերին մօրը վաղահաս մահուան առթիւ վերադարձաւ իր ծննդա – վայրը : Ցետոյ անցաւ Թիֆլիզ, երբ կով – կասի ճակատին վրայ կը կռուէին արդէն հայկական կամաւորական զօրագունդերը :

Վրոյր իր երէց եղբօր Վարդգէսին նը – ման կամաւոր արձանագրուելով զործօն մասնակցութիւն բերաւ թրքական ուժե – րուն դէմ մղուած կռիւներուն : Պահ մը զօրավար Դրոյի բանակին մէջ մնալէ վերջ, անցաւ զօրավար Նազարբէկեանի հրամանին տակ : Մասնակցեցաւ բազմա – թիւ ճակատամարտներու :

Հայաստանի խորհրդայնացումէն վերջ, 1921ին Բաչ Աբարան — Ղարաքիլիսա ճամբով անցաւ Թիֆլիզ, յետոյ Պաթում – Պոլիս գիծով Փարիզ եկաւ, ուր Հայաս – տանի Հանրապետութեան Պատուիրակու – թիւն նախագահ էր իր հայրը :

Քարլսրուհէի (Գերմանիա) մէջ 1922ին հետեւեցաւ քաղաքական գիտութեանց : Քանի մը տարի Պրիւսէլ մնալէ ետք, վերջնապէս հաստատուեցաւ Փարիզ : Ամուսնացաւ 1943ին :

Անդամ էր Սպայից Միութեան եւ վեր – ջին տարիները զործնապէս կը մասնակ – ցէր Ֆրանսահայ Լսարանի աշխատանքնե – րուն :

Հ.

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆՕ, (Յատ.).— Այս տարի եւս, Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միութիւնը Բարեկենդանի առիթով , Հայկ. Տան մէջ տուաւ իր աւանդական պարահանդէսը , ամառոյ 7ի դիշերէն մինչեւ առաւօտ : Ներ – կայ էր զաղութին տուաւր մէկ մասը , ինչպէս հայրենակիցներ՝ որոնք փութա – ցած էին վենետիկէն, ձենովայէն եւ այլ վայրերէ : Տեղի ունեցան երգ , վիճակա – խաղ, ազգային պարերու ցուցադրութիւն եւ այլ անակնկալներ : Կէս դիշերը անց , արդիական պարարուեստի հետեւող ի – տալացի երկու երիտասարդ զոյգեր խան – դավառեցին մթնոլորտը, իրենց շլացու – ցիչ պատկերաւորումներով :

Շնորհաւորելի է կազմակերպիչ յանձ – նախումբը, որ ոչինչ խնայած էր որպէս դի պարահանդէսը ըլլար անթերի, տոհ – միկ չունչով մը ջերմացած :

Հանդիսութեան վերջաւորութեան, Պ. Յակոբ Իսկենտէրեան, որ Հայագիտու – թեան ուսմանց կը հետեւի վենետիկի մեր Ս. Ղազար վանքին մէջ՝ խոր յուզումով երգեց հայրենասիրական երեք երգեր :— « Եար նազանի», «Սարօ եւ Նուպար »: Այս առիթով, տեղեկացանք որ Նուպար աղջկան անուն է եղեր Հայաստանի մէջ:

Նուագախումբը կը ղեկավարէր երիտա – սարդ յայտնի արուեստագէտ պարոն Ինդրան :

Ա. Ս.

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի կէսօրէ վերջ տեղի ունեցաւ Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջ – ջանի 28րդ տարեկան ցերեկոյթը, Սալ տը լա Շիմիի ընդարձակ սրահներուն մէջ :

Ինչպէս նախորդ տարիները, սրահը լե – ցուն էր հայ եւ օտար բարեկամներով , Միութեանց ներկայացուցիչներով եւ ըս – կաուտ խումբերով :

Հանդէսը բացուեցաւ Արիներու եւ զայ – լիկներու տողանցքով, որոնք բեմ բարձ – րացան շրջանին դրօշակներով :

Սկաուտները եւ զայլիկները ներկայա – ցուցին հայերէն զաւեշտ մը «Բրօֆէսէօ – րին դիւաը» որը շատ յաջող անցաւ :

Գայլիկները պարեցին շատ յաջող կեր – պով «Նաւաստիներու պարը» ընկերակ – ցութեամբ դաշնակի :

Մարզական ներկայացուցին « Ծախու ուրուականը» ֆրանսերէն զա – ւեշտ մը որ մեծ յաջողութիւն զտաւ :

Մէջ ընդ մէջ Արիները եւ զայլիկները արտասանեցին հայերէն եւ ֆրանսերէն , բոլորն ալ գնահատուեցան ժողովուրդին կողմէ :

Առաջին անդամ ըլլալով սկաուտները ներկայացուցին « Սկաուտական արշաւը » ժողովուրդին առջեւ կատարելով սկաու – տական խաղեր, մրցումներ, երգեր եւ կանչեր :

Արենոյշները մեծ յաջողութեամբ պա – րեցին նոր եւ հարազատ հայկական տա – րազներով «Նազպարը», «Թաչկինակի պա – րը», եւ «Էնզէլի», բոլորն ալ շատ ծափա – հարուեցան ժողովուրդին կողմէ :

Միջնարարէն առաջ, Միութեան ընդհ. պետ Տօքթ. Գուրգէն Մեծատուրեան կար – դաց շնորհաւորական նամակներ ուղ – ղուած Հայ Արիներու Միութեան, սկա – ուտական միջազգային դրասենեակէն , միջազգային կոմիտէէն, եւ նախկին սկա – ուտներու միջազգ. կոմիտէի տնօրէնէն :

Բեմ հրաւիրուեցաւ Ֆրանսական սկա – ուտական միութեանց միջազգային պետը Պ. Փօլ Գայօ, որ գնահատական խօսքե – րով քաջալերեց Հայ Արիները եւ Ֆրան – սական սկաուտական շարժումին բարե – կամական մաղթանքները բերաւ :

Երկրորդ մասին, Օր. Սօնա Գաբրիէլ – եան նուագեց դաշնակով՝ Լիսթի Ռաբսո – տին, մեծ յաջողութեամբ: Հայկական պարերու նոր շարքէ մը վերջ երէցները ներկայացուցին հայերէն «Անձրեւոտ դի – շեր մը» որ մեծապէս զուարճացուց ժո – ղովուրդը :

Առաջին անդամ ըլլալով չրջանին Արե – նոյները, երէցները, սկաուտները եւ զայլիկները ներկայացուցին «պարսկական պազարին մէջ» , նուագախառն կենդանի պատկեր մը պարերով եւ զուարճալի տե – սարաններով, բոլորս ալ շատ սիրեցինք այս նորութիւնը, ըլլայ պարերու որակը , ըլլայ «տէկոռ»ը եւ տղոց հնարած հա – գուստները եւ կենդանի պատկերները : Հանդէսը վերջնականէն առաջ բեմ հրա – ւիրուեցաւ Ամատունի Ծ. Վարդապետը Մխիթարեան Միաբանութենէն, որ խան – դավառ խօսքերով քաջալերեց Հայ Արի – ները եւ անոր վարիչները, որ երեսուն տարիէ ի վեր կենդանի կը պահեն հայրե – նասիրական այս ձեռնարկը. չեշտեց ըս – կաուտական շարժումին կարեւորութիւնը Հայ ազգային կեանքին մէջ, Հայ Արի – ներու չարժման սէրը մայրենի լեզուին եւ եկեղեցիին հանդէպ :

Ցաջողութիւն եւ աւելի ընդարձակում մաղթեց Հայ Արիներու, նոր նուաճում – ներ եւ յարատեւութիւն :

Երեք հուռռաններով Հայ Արիները չը – նորհակալութիւն յայտնեցին իրենց հա – ւատարիմ եւ հին անկեղծ բարեկամին :

Այս տարի ալ յաջող հանդէս մը ունե – ցան Հայ Արիները, գնահատութեան ար – ժանանալով ներկաներէն, շատ մը յաջող նորութիւններ տեսանք, ինչպէս նաեւ շատ մը նոր անդամներ , ըլլայ արենոյշ կամ զայլիկ :

Հ. Ա.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ՝ ԲԱՖՖԻի ՄԱՍԻՆ

●

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, (Յատ.).— Հ. Ց.Դ. Նոր Սերունդի Կրընոպլի «Դ. Վարուժան» խումբը ձեռնարկած է դասախօսութիւն – ներու չարքի մը, որուն առաջինը տեղի ունեցաւ Մարտ 2ին: Խօսեցաւ խումբին նախագահը՝ Ա. Անտոնեան , իրրեւ նիւթ ունենալով Բաֆֆին. մարդը, յեղափո – խականը եւ վիպասանը :

Երիտասարդ դասախօսը Բաֆֆին ներ – կայացուց իր հիմնական գիծերուն մէջ՝ չեշտելով թէ երբ նկատի ունենանք 1870 – ական թուականներու Հայաստանի ներ – կայացուցած վիճակը, աւելի կը հիանանք Բաֆֆիի գործին վրայ :

Բաֆֆի մեղի տուաւ բազմաթիւ վէ – պեր, ծաւալով թէ բովանդակութեամբ արժէքաւոր :

Տաղանդաւոր վիպասանը բռնութեան տակ ճնշուած ժողովուրդին կը սորվեցը – նէր ազատութեան ճամբան, տալով հարկ եղած մանրամասնութիւնները :

Դասախօսը յիշեց նաեւ կարգ մը դըր – ուագներ՝ հայ մեծ զրագէտին կեանքէն :

Գնահատելի են նման ձեռնարկներ, մանաւանդ՝ երբ երիտասարդներ են դա – սախօսները, ինչ որ աւելի սերտ կապ մը կը ստեղծէ տարեկից ունկնդիրներու մի – ջեւ :

Վ. Բ.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Մարտ 18ին, ժամը 21ին, Էֆոլ Նորմալի սրահին մէջ (78 Բիւ Քառտիւէ) տեղի կ'ունենայ Երաժշտութեան Ազգային Ըն – կերութեան 688րդ նուագահանդէսը : Ցայտագրին մաս կը կազմէ ծանօթ երգ – չուհի՝

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

×

Նկարչուհի Սօնա Թօփալեան կը ցու – ցադրէ իր նոր գործերը «Կրուի տ'Ան – կիէնի» հետ, Կալրուի Ռէյմօն Տրիֆան, 31 Բիւ տը Սէն, մինչեւ Մարտ 21 :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (368)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

Լ.

ՀԱՅ – ԿԱԹՈԼԻԿԸ

Կարծես թէ, ինքը չվիտէր, եւ նոր պէտք է տեղեկանար, արդեօք սենեակներ կային , թէ ոչ :

Երկար սպասելուց յետոյ, վերջապէս տեսանք, որ մօրուքը րակի միւս ծայրում խօսում էր տէրտէրի հետ, որը այդ դաղանի խորհրդակցութիւնից յետոյ , բարեհաճեց մօտենալ մեզ: Եթէ ճշմարիտ է ժողովրդական կարծիքը, թէ ձրի հացը մարդուն դիրջնում է ,պարարտացնում է , — այդ կէսից նայելով, պէտք էր ընդու – նել, որ տէր հօր վրայ շատ բարերար ազ – դեցութիւն էր գործել :

Նրա երկու ձեռքերի ծայրերը հազիւ հասնում էին մէմեանց, եւ ահագին փո – րի վրայ դարձնում էին « տէր – ողոր – մեայի » սեւ հատիկները, որոնց մէջ տէր հայրը, երեւի, վայելչութեան համար , կարմիրներ եւս խառնել էր: Հակառակ իր երեսփոխանին , նա կրում էր խիստ թե – թեւ մօրուք, եւ ծնօտների բաց մնացած կաչին պարարտութիւնից փայլում էր մոյդ – ազիւսի գոյնով: Արիւնով լի աչ – քերը, կարծես, ուզում էին դուրս թռչել իրանց բոյներից: Նա մօտենում էր մեզ դանդաղ քայլերով, եւ միեւնոյն ժամա – նակ ծանր չունչ էր առնում: Մեր զար – մանքը մեծ եղաւ, երբ այդ ահագին մարմնի միջից լսուեցաւ մի երեխայի հազիւ լսելի ձայն :

— Բարեողջոյն ձեր հրամանոցը... ա – ռակն անխոտելի է... կ'ասեն՝ հազարից մէկ անդամ զաւակ կը լինի... եւ այն օրն էլ ձիւն կը գայ... Մեր եկեղեցին, չատ տարի է, որ հիւր չէ ունեցել... այսօր հիւր եկաւ, սենեակ չկայ... Ապրի մեր ժողովուրդը ... փառք Աստուծոյ, ի՞նչ էր պակաս... սենեակներ կային... բայց անցեալ տարի մեր մեղքից շատ անձրեւ – ներ եկան ... կտուրները փլան ... դեռ այնպէս մնում են ու կը մնան ...

Պէտք էր շատ երկար սպասել, մինչեւ տէր հայրը, չունչ առնելով, փսփսալով , երբեմն դէպի մեզ եւ երբեմն դէպի իր ժամաւորները նայելով, կը վերջացնէր իր երկար բացատրութիւնները: Բայց նրա խօսքը ընդհատեց մի մարդ, որ մօտեցաւ մեզ եւ առաջարկեց իր հիւրասիրութիւնը, ասելով .

— Նուաստիս տունը շատ հեռու չէ և – կեղեցուց, եթէ կը բարեհաճէիք, ինձ մեծ պատիւ արած կը լինէիք, եթէ այդ դիչե – րը իմ ծածկի տակ կ'անցկացնէիք :

Մենք յօժարութեամբ ընդունեցինք: Նա ընկաւ մեր առջեւը, սկսեց տանել դէպի իր տունը :

Մեր եռեւից բարձրացաւ խառնաճաղ աղմուկ. լսւում էին այդպիսի յանդիմա – նական խօսքեր. «ինչո՞ւ խաբեցիր ... ինչո՞ւ սուտ խօսեցիր ... ինչո՞ւ մեզ ա – մաչացրիր այդ օտարականների մօտ ... սենեակներում դարի ես լցրել, եւ ասում ես, թէ վլած են »...

Երեւում էր, որ տէր – տէրին դըղըղ – ղում էին :

Ես մեր հիւրընկալին նկատեցի .

—Ձեր տէր – տէրը ժամասացութի՞ւն էլ այդպէս ձգձգում է, ինչպէս սենեակ – ների բացատրութիւնը :

— Շատ բառեր կուլ է տալիս, — պա – տասխանեց նա ժպտալով, — եթէ ամէն խօսք կարդալու լինէը, մենք բոլորովին կորած էինք :

Մենք մտանք մի բաւական կոկիկ տուն, փոքրիկ պարտէղով: Մաքուր, արեւելեան ճաշակով կահաւորած, մի սենեակ էր , ուր ներս տարաւ մեզ մեր հիւրընկալը, եւ խնդրեց նստել, ասելով .

— Այնպէս համարեցէք, որ ձեր տանն էք, ես խկոյն կը պատուիրեմ, որ մեղ ուտելու մի բան տան :

Այստեղ, ինչպէս այդ կողմերի բոլոր քաղաքներում, սովորութիւն ունէին կէս – օրին՝ ճաշի ժամանակ՝ նախաճաշիկ ու – տել, իսկ երեկոյեան՝ ընթրիքի ժամա – նակ՝ ճաշ ուտել: Որովհետեւ մարդիկ , ամբողջ օրը բազարում զբաղուած լինե – լով, վերադառնում էին տուն երեկոյեան միայն, ուր սպասում էր նրանց պատրաս – տի սեղանը :

Ընթրիքից յետոյ մեզ սուրճ տուեցին: Յայտնուեցաւ, որ մեր հիւրընկալը քա – ղաքի ունեւոր կալուածատէրերից մէկն էր, եւ ծխախոտի ընդարձակ մշակութիւն ունէր :

Աբրիլիը, մի կողմ քաչուած, պառկել էր մինդարի վրայ եւ լուռ ծխում էր: Փափուկ երիտասարդը յոդնած էր երե – ւում : Մի ամբողջ օր ու դիչեր չարունակ ճանապարհ էր եկել, դա հեչտ չէր նրա համար: Ասլանը ինչ որ նամակ էր որո – նում իր թղթապահի մէջ: Իսկ ես դեռ չէի մոռացել մօրուքին, չէի մոռացել եւ հաստափոր տէր – տէրին, այդ պատճա – ռով հարցրի մեր հիւրընկալից, թէ այն ի՞նչ աղմուկ էր, որ մեր հեռանալուց յե – տոյ բարձրացաւ եկեղեցու բակում :

ԲԱՖՖԻ

(Շար.)

արդելք հանդիսանալ երկրին ժողովրդավարական բարգաւաճման: Բայց ան ոչ մէկ օժանդակութիւն պատւ իրաքեան ժողովուրդին կղմէ, բացի անոնցմէ՝ որոնք ծայրայեղ յեղափոխականներ են»:

Միջազգային կարգ մը դիւանագէտներ՝ նաեւ համաձայն՝ Նասր վտանգաւոր պայքարի մը ձեռնարկած է եւ այդ պայքարը կը մղէ խորհրդային տնտեսական եւ զինուորական օժանդակութիւնը կորսնցնելու դնով՝ պահելու համար արաբական ազգայնականութեան դրօշակիրի իր դիրքը:

× Քամել Գաղանճի, որ համաձայն Պաղտատի մամուլին դնդ. Շաւաֆի ձերբակալած է, պաղեստինական ժողովրդական դէմք մը եղած է Իրաքի մէջ: Տպանդաւոր փոստաբան, 1947ին, պաշտպանած է համայնավար կուսակցութեան 19 դեկավարներու դատը: Իր պաշտպանողականը այնքան ուժգնութիւն եւ արձագանգ ստած էր որ դատավարութեան վերջնական առաջ իսկ ձերբակալուեցաւ:

Զրկուած իրաքեան հպատակութենէ, արտաքսման ապատանած էր եւ իր հայրենիքը վերադարձաւ միայն Յուլիս 14ի յեղափոխութենէն ետք: Գրագէտ՝ Գաղանճի արաբերէնի թարգմանած է Ժ. Ժ. Ռուսոյի եւ Մարքսի գործերը: Դատանքով քրիստոնեայ, կը պնդէր որ մարքսիստ չէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Միացեալ Նահանգներուն խորհրդարանը վաւերացուց Հաւաեաններու մուտքը՝ ամերիկեան դաշնակցութեան մէջ: Կը մնայ Նախագահին տարակարութիւնը, որպէսզի Հաւաեանները դառնան Հիւսիսամերիկայի յիսուներորդ նահանգը:

Յունիս մէկէն սկսեալ արտասահման մեկնող ֆրանսացիները պիտի կարենան յիսուն հազար ֆր. ֆրանքի համապատասխան օտար դրամ գնել (տրվիզ). այս գումարէն դատ կարելի է քսան հազար ֆր. ֆրանք ալ հանել երկրէն:

Ֆրանսան մերժեց Եւրոպական կեդրոնական դրամատուներու փոխատուութիւնը: Արդարեւ եվրոպական նախարարութիւնը կը հաղորդէ որ Ֆրանսան պէտք եղածին չափ «տրվիզ» ունի եւ պէտք չունի Գերմանիոյ, Հոլանտայի, Պելժիոյ եւ Անգլիոյ տալիք դրամներուն:

Էքսփրէս չաբաթաթերթը դադարեցաւ աւելի օր կառավարութեան կողմէ: Տեսակցութիւն մը հրատարակած էր Ալժերիոյ ըմբոստներուն հետ ուր կը ըսուէր անոնք որ պէտք բարձրացուցած են Ֆրանսացիներուն վրայ եւ որոնց դէմ կը կռուի ֆրանսական բանակը:

ՆՈՒԷՐ

Կառավարչէն Պ. Վարդան Վարդանեան հազար ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման համար:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆ. կապ. Խաչի Օդափ. կայանի արձանագրութիւնները պիտի բացուին Ապրիլի սկիզբը:

Դիմումները պէտք է ընել տեղական մասնաճիւղերուն, իսկ կեդրոնի դիմումները կ'ընդունուին, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ժամը 13·30էն 14·30 եւ երեկոյեան ժամը 18էն 20, Րիւ Մէյրաի 5, հեռ. Թուիւէն 27-35:

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

Այրի Տիկին Դեղձանիկ Մանասիկեան, Պ. Ժիրայր Մանասիկեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մանասիկեան, Տէր եւ Տիկին Պօյաճեան, Ֆերճուլեան եւ Վարդանեան ընտանիքները (Քալիֆորնիա), Տէր եւ Տիկին Հալաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան եւ իրենց աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նալչաճեան, Տէր եւ Տիկին Անանիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Մարտիրոս Պօյաճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Մարուքէ Պօյաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միհրան Պօյաճեան եւ զաւակները, Տիկին Արմինէ Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Արմէն Գալայճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէրմէ-ճեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, հօ-րեղբօր եւ աղգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՆՏԻԿԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 10ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր Շաբաթ (Մարտ 14) առաւօտեան ժամը 9ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Բնակարանի հասցէն՝ 79 Րիւ տը լա Մառ (Փարիզ):

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս նկատել իբրեւ այդ:

France-Orient

ԿՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ՀԱՅԿ. ԵՐԵԿՈՆԵՐ

ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— 1) Դասախօսութիւն մը Ժեռառ Սթեֆանեսֆոյի կողմէ:

Նիւթ.— Ֆրանքեւհայկական յարաբերութիւնները հազար տարիէ ի վեր:

2) Կրօնական եւ ժողովրդական երգեր, Իրիս Պիւպիւլեանի կողմէ, ընկերակցութեամբ հնդեակի մը:

3) Երկու զոնաւոր հայկական ժապաւէններ, (Երաժշտութիւն՝ հայերէն, մեկնաբանութիւն՝ ֆրանսերէն):

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ Մարտ 15ին, ժամը 9-ին (առաւօտ), Սինեմա Լը Փրովանս: Մանրամասնութեանց համար դիմել Ագդ. Միութեան:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 16, ժամը 20·30ին, սինեմա՝ լ'Օդէօճ:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ Մարտ 17, ժամը 20·30ին, Սինեմա Փալաս: Կը նախագահէ Հայր Մեսրոպ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, Մարտ 18, ժամը 20·30, Սինեմա Փաթս: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Ագդ. Միութեան:

ԴԵՐՁԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տունը աշխատող լաւ դերձակ մը կ'ուզուի՝ թայէօրի եւ մանթոյի համար: Լաւ վճարում: Դիմել՝

ROSE COUTURE
284 Rue de Vaugirard

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը:
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

Կը տօնուի Կրընոպլի մէջ, նախափեռ նուիրեալ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին:

Այս կիրակի, դպրոցին սրահին մէջ, ժամը 15ին:

Մուտքը ազատ է:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա.Համառնեան խումբի:

ՄԱՅԻՍ 16ԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, ժամը 15ին, բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, Րիւ Վաճիթիւր, կը կատարուի Մայր Եկեղեցիի հայերէնի դասընթացքի հանդիսը, առաջնորդութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Մ. Թորոսեանի: Արտասանութիւն, խմբերգ եւ հայկական տարազով պարեր: Երգապար եւ «Բեղպադու Ալջիկը»: Կը ներկայացուին «Լեւոնիկ» եւ «Երեք Անկուտիներ»:

Կը հրաւիրուին ծնողքները, եկեղեցիին անդամներ եւ համակիրները:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մէթրօ Փորթ Մայյօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին, կը խօսի վերապատուելի ՍԻՍԼԵԱՆ:

Նիւթ՝ «Կենդանի ջուրերը լքեցին»:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան են-թակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կը հրաւիրուին «Ցառաջ» խումբի ընկերներն ու ընկերուհիները:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Պլվիլի՝ Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Շարթօն, 221 Րիւ տը Պելվիլ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ուսանողական Ռուբէն խումբի ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 15ին Մշակոյթի Տան մէջ: Դասախօսութիւն ընկեր Տմիրճեանի կողմէ:

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէն առաք ժամը 3ին, Հայկ. դըպրոցը:

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, այս Շաբաթ ժամը 15·30-ին, Ցոյներուն սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ

20, RUE JEMMAPES

Պաշտամունք՝ այս կիրակի ժամը 10·45-ին: Կը խօսի՝ Վեր. Ց. Հելվաճեան:

Նիւթ՝ «Իրական աստուածապաշտութիւնը»:

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ և ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՅՈՒՆԻՍ

Վարժարանի դալարագեղ պարտէզներուն մէջ: Ժամը 22էն ետք
ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԺԱՄԵՐ

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

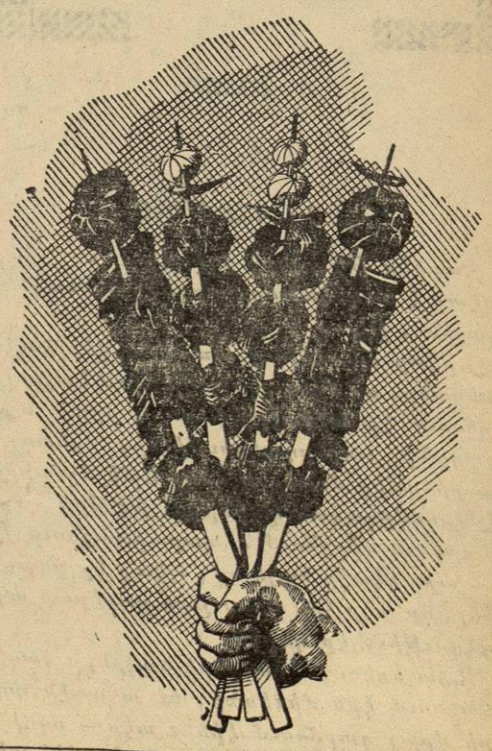
REMINGTON "Super 60"
— Ամէնէն —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾՔ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն
մատչելի ՄՕՏԵԼ մը
ԱՆՆԱԽՆԹԱՑ
ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris-9e

DRAPERIES : DRAPERIES :
ՁՈԽ ՈՒ ՆՈՐ ԲՐԴԵՂԷՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՆ ՅԱՏՈՒԿ ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ETS. B· ARTMANN
TISSUS : TISSUS :
ԱՄԷՆԷՆ ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՅՑԵԼԵՑԷ՛Ք ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
Դիմեցէ՛ք որպէսզի մեր ներկայացուցիչը ձեզի այցելէ
Գնումնիդ շահաբեր պիտի ըլլայ
ETS. B. ARTMANN
26, Rue de Rivoli
Tél. : TUR. 50-44 PARIS (4e) Métro : St.-Paul

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ
4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»
Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
15
ՄԱՐՏ
DIMANCHE
15 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8345 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4246

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Գարո՛ւն է, տղա՛ք, կ'աղաղարկէր այս սիւնակներէն մեր յաւէտ ողբացեալ խմբագրապետը :

Ու այս երեք բառերուն մէջ կը խտա – ցնէր փիլիսոփայութիւն մը, ամբողջ ծրագիր մը :

Հրաւէր մըն էր այդ, կոչ մը՝ ուղղուած նոր սերունդին՝ ահազանգի մը պէս, յիշեցնելու համար անոր որ կը գտնուի կեանքի գարունին մէջ: Եւ թէ՝ ժամանակ է սթափելու :

Երիտասարդութիւնը գարունն է կեան – քին՝ դալարազեղ ու աւիշով զեղուն : Ուռճանալու, բարգաւաճելու եւ հասուն – նալու յոյսերով ու կարելիութիւններով ակռաձուն :

Վա՛յ անոր, որ չի գիտեր օգտուիլ կեանքի գարունէն :

Վաղը չատ ուշ կ'ըլլայ արդէն :

Տարագրի մեր կեանքին մէջ մէկ խնդիր կայ օրակարգին վրայ, որ չի հիննար երբեք,— նոր սերունդի փրկութեան հար – ցը՝ երբեւ միջոց ազգապահպանման :

Ո՛րքան գրենք ու խօսինք այդ մասին՝ քիչ է :

Ու աւելի չատ պէտք է գրենք ու խո – սինք՝ քանի տարիները կը սահին օտար, հիւրընկալ աստղերու տակ :

« Համրանքը փրկել » : Թոյլ չտալ , որ օտարանան , ուծանան , ձուլուին մեր դպ – րոցականները՝ հրապուրուելով միջավայրի բարձր մշակոյթէն ու քաղաքակրթութե – նէն :

Նոր սերունդին պէտք է սիրցնենք հա – յութիւնը: Անոր պէտք է ներշնչենք հայ ծնած ըլլալու հպարտութիւնը : Ոչ միայն խօսքով եւ հոգեչահ ճառերով , այլ նաեւ գործնական միջոցներով :

Անհրաժեշտ է անոր սորվեցնել — իր հասկցած լեզուով — մեր ազգին պատ – մութիւնը, մեր փառաւոր անցեալը, մեր ոսկեդարն ու հինաւուրց մշակոյթը , մեր ճարտարապետութիւնն ու մատենագրու – թիւնը, մէկ խօսքով մեր քաղաքակրթա – կան բոլոր արժէքները :

Մանաւանդ մեր մայրենի լեզուն :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը ոտքի մըն է սփիւռքի մեր խոպան ու անջրդի հողե – րուն վրայ :

Կազմուած երկրորդ աշխարհամարտի վաղորդայնին, անկիկա տասնեւհինգ տա – րեկան դեղուղէշ պատանի մըն է դարձած արդէն :

Անոր դիմաց չուրջ համախմբուած ազ – գիկներն ու երիտասարդները՝ դիտակից իրենց առաքելութեան՝ լռիկ մնջիկ աչ – խատանքի են լծուած :

Հայերէնի դասընթացքները ամէնէն չատ կը խօսին իրենց հոգիին :

Մասնաճիւղերը մրցումի են ելած իրա – րու հետ՝ աւելի չատ թիւով աշակերտ – ներ ունենալու համար :

Աւանդութիւն դարձած է արդէն իրենց ամառնային բանակումը, որուն մասնակ – ցողներուն թիւը կ'աճի տարեէ տարի :

Ցիշատակելի պիտի մնայ անցեալ 0 – դոստոսի փառատօնը Փալատիւմի մէջ, ո – րուն ներկայ եղան մինչեւ Ֆրանսայէն հարիւրաւոր հայրենակիցներ :

Գարո՛ւն է : Ու գարնան հետ գործու – նէութեան նոր շրջան մը բացուած է Նոր Սերունդին համար :

Ցանձնախումբ մը՝ կեդրոնական վար – չութեան հետ համախորհուրդ երեք ամի – սէ ի վեր լուրջ աշխատանքի է լծուած՝ կազմակերպելու համար երկու չքեղ փա – ռատօն՝ Լիոնի եւ Մարսիլիոյ մէջ, յա – ռաջիկայ 28 եւ 29 Մարտին :

Գնահատանքի արժանի են կազմակեր – պիչները, որոնք չանք չեն խնայեր ար – ժանավայել հանդէսով մը ներկայանալու համար հասարակութեան :

Երգչախումբ ու պարախումբ գործի

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ՔԱՍԸՄ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼ"

ՅԱՑՏԱՐԱՐԵՑ ՆԱՄՐ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ 250·000 ՀՈԳԻ ԿԸ ՀԵՏԵՒԻՆ ԻՐԱՔՑԻ ՍՊԱՑԻ ՄԸ ԴԱԳԱՂԻՆ

×

Իրաքցի ապստամբ սպայ մը, որ վի – րաւորուելով Սուրիա ապաստանած էր , առջի օր մեռաւ : Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր՝ հսկայ ցոյցի մը առիթ տալով : 250·000 հոգի մասնակ – ցեցան հակա – իրաքեան այս ցոյցին, որ վերջացաւ Դամասկոսի նախագահական պալատին առջեւ Նասրի արտասանած բուռն ճառով : Երեք օրուան ընթացքին երրորդ ճառն էր ասիկա՝ ուղղուած Քա – սըմի եւ համայնավարութեան դէմ :

« Դաւաճան Քասըմ եւ համայնավար – ները ձեռք – ձեռքի տուին՝ արաբական աշխարհի միութեան արգելք հանդիսանա – լու համար » յայտարարեց Ա. Միացեալ Հանրապետութեան Նախագահը, աւելցը – նելով .— « Քասըմ ամէն բան ըրաւ՝ Ի – րաքի եւ Ա. Մ. Հ.եան յարաբերութիւն – ները թունաւորելու համար. տարածեց սուտ լուրեր, զրպարտութիւն, երեւակա – յական գաւազրութիւններ, միջադէ – պեր . . . » :

Այս առիթով Նասր ըսաւ թէ դնդ. Ա. – րէֆ, որ դատապարտուած էր դաւադա – նութեան համար, Գահիրէ չէր գացած եւ Պաղտատի կառավարութիւնը տապալելու ծրագիրներ չէր մշակած՝ ինչպէս կը յայտարարէին զինքը դատապարտողները. « Քասըմ դատարան յանձնեց իր զէնքի ընկերը՝ ձերբազատուելու համար համա – րաբական դատի պաշտպան զտարիւն հե – րոսէ մը » :

Այնուհետեւ Նասր անխնայ հարուածեց արար համայնավարները, որոնք «ոչ հայ – րենասէր են եւ ոչ ալ ժողովրդավար , ինչպէս կը կարծեն ըլլալ : Անոնք մարդ պիտի թէ համայնավարները օտարի դոր – ծակալներ են : Օրինակի համար՝ եգիպ – տացի համայնավարները. հարկ եղած փաստերը ունինք այսօր՝ որ անոնք իրենց հրահանգները կը ստանան Իտալիոյ հա – մայնավար կուսակցութենէն, 1953էն ի վեր » :

Անդամ մը եւս անդրադառնալով Զօր. Քասըմի, Արաբական Միացեալ Հանրա – պետութեան Նախագահը բաւ .— « Ան ալ միջազգային համայնավարութեան մէկ գործակալն է՝ արաբական աշխարհին մէջ : Քասըմ լայն բացաւ Իրաքի դուռնե – րը սուրիացի համայնավար բոլոր պարա – զլուխներուն՝ որոնք նախընտրեցին փա – խուստի դիմել, փոխանակ դիմադրելու արաբական ազգայնականութիւնը » :

Եզրակացնելով իր խօսքը, Նասր բաւ թէ Քասըմ պիտի արժանանայ իր նախոր – դին՝ Նուրի Սայիտի ճակատագրին , ո – րովհետեւ, Իրաքի նախկին վարչապետը սպաննուեցաւ՝ որպէսզի ապրի իրաքցի ժողովուրդը :

Սուրիական մամուլը կը շարունակէ հր – րատարակել Իրաքէն փախած ականատես – ներու վկայութիւնները՝ «այն վայրագու – թեանց եւ ոճիրներու մասին, որոնց կ'ենթարկուին արար ազգայնականները» :

Այսուհանդերձ , այլեւս պարզ է թէ ա – րաբական աշխարհը բաժնուած է երկու

լծուած են : Ութսուն հոգինոց խումբ մը կը խոստանայ անմոռանալի ժամեր ապ – րեցնել՝ հայաշունչ մթնոլորտի մը մէջ :

Ցաջողութի՛ւն իրենց ձեռնարկին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍՏԵՂՆԱՒՈՐԸ – ՄԱՔՄԻԼԸՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

Մաքմիլըն եւ Սարնաուրը համաձայնե – ցան հիմնական հարցերու շուրջ : Մաքմի – լըն չեշտեց .— Ոչ մէկ պարագայի մէջ այն տարակարծութիւնները զոր ունինք Ա. Միութեան հանդէպ կրնան պատճառ դառնալ որ խախտի Ատլանտեան Ուխտը : Երկու զեկավարները եկան այն եզրակա – ցութեան որ ամէն բանէ առաջ կայ Ատ – լանտեան Ուխտը եւ թէ Եւրոպայի մէջ կարելի չէ զինուորական համաձայնու – թեան դալ առանց քաղաքական համա – ձայնութեան :

Մաքմիլըն ունեցաւ նաեւ այն խոր հա – մոզումը որ Գերմանացիներուն հարիւրէն 90ը համարկարծիք է Սարնաուրի :

Խօսակցութեան իրրեւ եզրակացութիւն յայտարարուեցաւ թէ երկու երկիրները համաձայն են այն սկզբունքներուն շուրջ որոնք պիտի առաջնորդեն արեւմտեան պետութիւնները Ա. Միութեան հետ բա – նակցութեանց ժամանակ :

ճակատի՝ Նասրի հետ եւ Նասրի դէմ : Երէկ Յորդանանի մամուլը կը դատա – պարտէր Նասրը, Քասըմը եւ Շուանֆլի միաժամանակ : Այսօր, Թունուզի ձայ – նափիւռը Նախագահ Նասրի վրայ կը ձգէ Իրաքի դէպքերուն պատասխանա – տուութիւնը :

Եգիպտական եւ սուրիական թերթերը կը պատասխանեն անոնց՝ ջատագովելով համարարակական ծրագիրը :

Միջազգային մամուլը կը հետեւի այս չարժումներուն : «Տէյլի Մէյլ» կը յիշե – ցընէ թէ առաջին անգամ Նասր դուռ բա – ցաւ Ռուսերու առջեւ եւ հիմա կը պայ – քարի անոնց դէմ, որովհետեւ անդրա – դարձած է կարմիր վտանգին :

«Տէյլի Թելէկրաֆ» նոյն բանը կը գրէ ... Քասըմի մասին : Նուրի Սայիտի հետ հասարակաց որոշ դիծեր ունի Քասըմ. կ'ուզէ ինքնիշխան եւ զօրաւոր Իրաք մը ունենալ, այն տարբերութեամբ՝ որ առա – ջինը Արեւմուտքի բարեկամն էր եւ հա – մախոհները կը հալածէր, երկրորդը համայնավարներու ապաստան կուտայ եւ կ'ուզէ բարեկամ մնալ Արեւմուտքի հետ : Բայց, ինչպէս Նասր, Քասըմն ալ պիտի չանդրադառնա՞յ որ մը կարմիր վտանգին :

Մոսկուայի «Փրաւտա»ն, որ «ճշմար – տութիւն» կը նշանակէ, կը գրէ թէ Պաղ – տատ Միջին Արեւելքի ազգային ազատա – գրութեան կեդրոնը եղած է . «ահա՛ թէ ինչո՞ւ աշխարհակալները կ'ուզեն հար – ուած մը տալ իրաքեան Հանրապետու – թեան եւ անոր կառավարութեան, որուն գլխաւորն է Զօր. Քասըմ » :

ԱՑՋԸՆՀԱՒՈՒԼԸ ուրբաթ օր պատճառ մը ունեցաւ ծերակոյտին պահանջելով 3·9 պիլիոն տոլարի պիւտճէի մը քուէարկու – թիւնը դինուորական եւ անհետաձգ օ – ժանդակութեան համար օտար երկիրնե – րու : Նախագահը չեշտեց .— Պէտք չէ որ Ամերիկա ամէնէն հարուստ երկիրը ըլ – լայ պատմութեան գերեզմանին մէջ :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ խորհրդարանը բանաձեւ մը քուէարկեց միաձայնութեամբ որուն համաձայն տնտեսական հնդամեայ ծրա – գիրը պիտի իրագործուի 3–4 տարիէն :

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑՊԱՒԱՏ ՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

×

Մոսկուայէն կը հաղորդուի թէ Երեւանի մէջ կառուցուեցաւ «Գի – տութեանց պալատ » մը, որ Հա – յաստանի խորհրդային հանրա – պետութեան գիտութեանց Ակադեմիայի պրպտումի երեսուն կաճառներու կեդրո – նըն է : «Թաս» գործակալութեան համա – ձայն, այս չէնքին ճարտարապետութիւնը ներշնչուած է հին աւանդութիւններէ եւ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ԱԶՈՒՆԻԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ Կ'ԱՑՑԵԼԷ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Զա – րեհ Ա. իր գահակալութենէն ի վեր առա – ջին անգամ ըլլալով այցելեց Ափունիէի Ազգային Բուժարանը, Վեհափառին կ'ըն – կերակցէին Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեան, Վար – դապետ Հայրեր, Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկեան ,Պետական հայ երեսփո – խաններ՝ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստ – եան եւ Խաչիկ Պապիկեան, Ազգային կեդրոնական վարչութեան ներկայացու – ցիչները, Պ. Քերովբէ Առաքելեան եւ Պ. Աւետիս Զաղըճեան :

Ճաշէն յետոյ, Տոքթ. Ենիպոմչեանի հրաւէրով, խօսեցաւ Պ. Տաճատ Սրապ – եան, որ բարիզալուստ մաղթեց հիւր – րուն եւ բացատրութիւններ տուաւ ազ – գային այս հաստատութեան գործունէու – թեան մասին :

Խօսելու հրաւիրուեցաւ Պ. Մարտիկ – եան, որ իր գոհունակութիւնը յայտնեց այս հաստատութեան բարգաւաճման ու ճոխացման համար, սակայն չէշտեց , թէ Բուժարանը յառաջիկային պէտք է ջանայ դառնալ հիւանդանոց մը բոլոր ճիւղերու համար, ինչպէս Պոլսոյ Ս. Փրկիչ հիւան – դանոցը, որովհետեւ թոքախտը բժշկա – պետական վերջին գարմանամիջոցներու շնոր – հիւ հետզհետէ նահանջելու վրայ է ,պէտք է նաեւ ջանալ վերջ տալ վճարովի հի – ւանդներու գրութեան եւ բոլոր հիւանդ – ները ընդունիլ ձրի :

Տոքթ. Ենիպոմչեան բացատրեց , թէ այդ ուղղութեամբ աշխատանքներ կը տարուին արդէն եւ ինք հոգեպէս համա – ձայն է այդ առաջարկին : Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը արդէն տրամադրած է որոշ գումար մը, որուն շնորհիւ ոչ մի – այն պիտի իրագործուի այդ ծրագիրը , այլ նաեւ պիտի չինուի արդիական տար – բալուծարան մը :

Վերջին խօսողը եղաւ օրուան մեծ հիւ – րը՝ Վեհափառ Հայրապետը, որ չնորհա – ւորեց Ախնամակալ Մարմինը տարուած աշխատանքին համապատշաճ արժէքին հա – մար :

Վեհափառի գոհարանական ատօթքէն ետք, հիւրերը առաջնորդուեցան հիւան – դանոց , ուր այցելեցին բոլոր սենեակ – ները :

Պ. ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ
ՁՕՐ. ՇԵՀԱՊԻ ՄՕՏ

Պ. Ճորճ Մարտիկեան ընկերակցու – թեամբ Լիբանանի խորհրդարանի հայ երեսփոխաններուն, ընդունուեցաւ հան – րապետութեան նախագահ Ֆուատ Շեհա – պի կողմէ :

Խօսակցութեանց նիւթ դարձան Լիբա – նանի բարօրութիւնը եւ մասնաւորաբար Անթիլիաս՝ գաղթահայութեան հոգեւոր կեդրոնը դարձած ըլլալու հարցը :

անոր զարդարանքին մէջ լայնօրէն դոր – ծածուած է հայկական նարնջենիի փայ – տը : Պալատին սրահներն ու պատերը զարդարուած են երկրի հռչակաւոր մտա – ւորականներն ու գիտնականները ոգեկո – չող որմանկարներով եւ որմաքանդակնե – րով : Պալատը չինուած է աստղարնոպե – տական դիտարանի մօտերը : Վերջապէս, նոր պալատը շրջապատող հրապարակին վրայ կը ծրագրուի թատրոնի մը չինու – թիւնը :

ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

Բ.

Վիէննական դպրոցին տեսակէտով, « ոսկեդարը » ... կէս դար է միայն ,— Նորայր Բիւզանդացի, որ կը յարի Վիէննական դպրոցին, «ոսկեդարը» կը դնէ 402 – 462 թուականներուն մէջ :

Ընդհակառակն , Վենետիկեան դպրոցը հասակ կուտայ « ոսկեդարին »,— կ'ըսէ – կարէ ամբողջ երեք դար՝ Ե. դարէն ըս – կըսեալ (*) :

Կը թուի թէ Գալէմքեարեան վարդա – պետ կը սիրէ աւելի եւս կարճեցնել «ոս– կեդարը», երբ թանկագին մետաղը պա – րունակող ժառանգութիւնը կը դասա – կարգէ չորս խումբերու մէջ.—

Ա.— Քերականութիւն եւ ոճ կանոնաւոր :

Բ.— Ոճը ճոխ եւ դիւանագիտական :

Գ.—Ոճը բանաստեղծական և ծաղկեալ :

Դ.— Ոճը մեղմ, քաղցրախօս եւ հան – դարտ :

Ընդհակառակն, Բագրատունի « ոսկե– դարու » ազնիւ մետաղը կը գտնէ թարգ– մանչական առաջին գործերէն սկսեալ մինչեւ ԺԲ. դարու ժառանգութեան մէջ, հետեւեալ դասակարգումով .—

Ա.— Ազգային ոճ,— « բուն յատուկ հասարակաց ընտել Հայու » լեզու :

Բ.— Գաւառական ոճ, — «ինքնահնար» կամ անձնայատուկ, երբեմն եզերական կոչուած :

Գ.— Օտար ազդեցութիւն :

Բագրատունի դէմ է ժամանակագրա – կան դասակարգութեան, — այսպէս ա – ռաջին խումբին մէջ կը դնէ Եզնիկը եւ... Լաստիվերտցին :

Ոսկին եւ... արծաթը միասին, նոյն – իսկ պղինձը : Վասնզի Վիէննական դպրո – ցոցը, 460 թուականէն սկսեալ, մինչեւ 700 թուականները կ'անուանէ «արծաթի դար», աւելի ետքը՝ «պղինձի դար» :

Վենետիկեան դպրոցին տեսակէտով՝ « հին առնը ընտիր պարզ գրաբարը հա– սարակաց ամէնուն լեզուն էր», « բոլոր ազգն ամէն տեղ, ամէն առեն, ընդուներ ու կը բանեցնէ եղեր» (Բագրատունի) :

Վիէննական դպրոցին տեսակէտով, «ոսկեդարեան» գրաբարը վերնախաւային ժառանգութիւն է,— այդ գրաբարը «ճշ– դիւ ժողովրդեան խօսած լեզուն չէր» , «ամէն գաւառի ժողովրդեան յատուկ չէր», «բարձր եւ գիտնական դասուն լե– զուն էր», « գերազանցապէս ազնուապե – տութեան բարձրացած Այրարատեան գա– ւառաբարբառն էր, ոստանիկ լեզուն էր» (Գալէմքեարեան) :

Վէճը սաստկացա՛ւ, բորբոքեցա՛ւ, այնքան որ լեզուական «հերձուածողու – թիւն » վերագրեց մէկը միւսին, (կը թը– ւի թէ չա՛տ յարգի է այս բառը, որ, ցլամարտի յատուկ կարմիր լաթի դեր կատարելէ ետք խաւարամտութեան հին դարերուն՝ ինչպէս մեր օրերու աժան – կարապետ վարդապետներու պայքարնե – րուն ընթացքին, կը ծառայէ գիտական միտքերն ալ պղտորելու) : Եւ փոխադարձ վիրաւորանքներ , — անուն չտալ «խնա– յելու համար պատիւը », «հասկնալու կարողութիւնը » ցլանալ իրարու :

Այսպէս, «Աստրիոյ ոստանին վանքը» ուրացաւ «իտալական լճակին» կղզեբնակ– ներուն գրաբարագիտութիւնը: Այսպէս , լճակէն ոստան եւ ոստանէն լճակ փոր – ձուեցան ծաղրանքի մարզանքներ : Հեգ – նեցին «անտեղի ժողովրդականութիւն հե– տապնդելու » փորձերը , «գրաբար բա – նաստեղծելու » մարմաջները, — մէկ կողմը՝ քերթող («իտալիու կլիմայու ազ– դեցութիւնից՝ բոլորն էլ քերթող են Վե– նետկումը Մխիթարեանք»), միւս կողմը՝ գիտնական («սրանք էլ ամէնքն գիտնա – կաններ են՝ Վիէննայու վարդապետնե – րը») : Երախայական մրցումի ձեւով մը՝ այս կողմը հանճար, այն կողմը բան – ջար : Ադին զմայլանք, անդին արհա – մարհանք :

Բագրատունի–«լեզուական մոլորու – թիւն» անուանեց ոսկեդարագիտութեան պրպտումները եւ «գիւտերը»: Գալէմ – քեարեան ծաղրեց Բագրատունիի «ուռու– ցիկ բայց չատ անդամ անհասկանալի ո – ճաոնաւորները », յայտարարեց թէ «ա – ռանց քերականական գիտութեան » է գր– ուած «Զարդացելոց» Քերականութիւնը , ուր իբրեւ «պատուական քարեր» ներկա – յացուած են դասական մատենագրու – թեանց « ընդօրինակողի տգիտութենէն սպրդած սխալադիր բառեր, քերականա – կան վրիպակներ, միջնադարեան գրաբա – րագիրներու յանպէտս եւ յանդէպս բար– դած անկանոն բառերը »:

Այս վէճին ուզեցին միջամտել ծանօթ գրողներ, զորս, սակայն, ուժգնօրէն սաստեց Գալէմքեարեան վարդապետ .

— Լռեցէք, զէթ դուք լռեցէք, դուք ի վիճակի չէք կարծիք յայտնելու՝ նման հարցերու մէջ:

Սաստը, ամբարտաւան, գեղեցիկ էր սակայն :

Սովորութիւն է, մեր մէջ, լուսաթերեւ դառնալ ու պարել՝ առանց գիտնալու ... պարել: Վէճի մէջ, բոցի դէմ կը վազեն մարդիկ, վառած խարոյկներու չուրջ կը հաւաքուին առանց հրաւէրի ու կը պա – ըեն՝ ցուցադրելով իրենց ... մազոտ սր – րունքները : Ոչ պարել գիտեն սակայն, ոչ ... յօդուած գրել, այսուհանդերձ մաս – նագէտի կամ համայնագէտի հովեր ա – ռած,— Միջին Արեւելք նայեցէք անդամ մը,— լրագիրներուն էջերը... կը թրջեն մտային երաշտի այս օրերուն, խօսելով գրականութեան մասին, քաղաքականու – թեան մասին, եկեղեցագիտութեան մա – սին, մանաւանդ սա անսպա՛ռ Հայաստա– նասիրութեան մասին: Այս ամբողջ կիր – քին եւ եռքին իմաստը... երեւա՛լ, ցու – ցադրել մազոտ սրունքներ ու թերեւս ա – պահովել նաեւ անխոստովանելի չահեր : Ըստ նուիրագործուած աւանդութեան մը՝ որ յատուկ է Հայոց, երբ մեր գիւղերուն մէջ գիւղապետ ընտրուելու համար պայ – ման էր ունենալ եօթը կով՝ առանց հաշ– ուելու թեկնածուն ինքը, երբ քաղաքնե – րու մէջ ազգին ղեկավար ընտրուելու հա– մար պայման էր ծոցի քսակին մէջ ունե – նալ բազում կուտ՝ բայց ոչ իսկ մէկ կուտ ուսերուն վրայ դրուած քսակին մէջ, ին– չո՞ւ ընդվզիլ այլեւս՝ եթէ բոլշեւիկները , իբրեւ լուսաթերեւ, պարելու կը-պատ – րաստուին վէճերու բոցավառ խարոյկին չուրջ :

Գալէմքեարեան վարդապետ իրաւունք ունէր՝ մերժելով վիճելու իրաւունք տալ անոնց, որոնք գրաբարին « ոսկեդարեան» յատկանիշերուն մասին իրենց ծանօթու – թիւնը պիտի հաստատէին ցոյց տալով միայն... մազոտ սրունքներ: Բայց եւ այնպէս ... սխալ վարեց վէճը :

Ուզեց խորտակել Հ. Արսէն Բագրա – տունիի գրաբարագիտութեան համբաւը եւ փչրել այն պատուանդանը, զոր Արսէն կը բարձրացնէր Արսէնին համար՝ աստ– ուածային փառաբանութեան յատուկ բա– ռամթերքով մը եւ «քերթողական մոլուց– քով» (ֆիւռէօր փոէթիֆ),— «սքանչելի, ընտիր, հրաշափառ, քնքուշ, կորովի , հիանալի, չնաշխարհիկ, վսեմ, պերճ , զգլխիչ, մոգիչ, հրաշահիւս, հնչուն, ան– դուգական, ոսկեփողփող, չքնաղագիւտ, անգիւտ, վսեմափառ, ադամանդ, գո – հար, երկնային, հրեշտակային, զմայլե– լի, կայծակոտ, գերահրաշ, անմահ, հինգերորդ դարէն, աստուածայնապէս հրաշալի ու գեղեցիկ, քերորէններու լե – զու» եւ դեռ չարունակելի (Հ. Արսէն Ղա– զիկեան) :

Այսքան բան կը տրուի՞ մէկ հոգիի : Դուն ըլլաս՝ չե՞ս կտրեր բաժակը : Գա– լէմքեարեան ալ ուզեց ընել ճիշդ այդ – պէս : Առաւ Բագրատունիի եւ Գարագաշ– եանի թարգմանութիւնները, դրաւ դէմ առ դէմ եւ ըսաւ, ի՞նչ ըսաւ.

— « Անլուր» բառը, « չլսուած » իմաս– տով, ոսկեդարեան չէ : «Բախտ» բառը, ոսկեդարու մէջ, «ինչք» չի նշանակեր : « Անհատ » բառը, «մչտնջենաւոր » իմաս– տով, ոսկեդարեան չէ :

Եւ ինկա՛ւ փչրուեցաւ Բագրատունին , — հաստատուեցաւ թէ «Հայկ Դիւցազն»ի հեղինակը գրաբար ... չի գիտեր : Մա – նաւանդ պարզուեցաւ թէ ի՛նչ բան է ... « ոսկեդարեան գրաբարը », որ կը մնայ միշտ ... իբրեւ միք :

×

Վէճը խոր, վիճելու ձեւը ... դպրոցա– կան :

Բագրատունի չէ կրցած բացատրել ին– քզինք, եւ ընդհակառակն սխա՛լ, ոգբալի ձեւով սխալ ներկայացուցած է իր տեսա– կէտը: Գալէմքեարեան յաջողած է պար– զել իր տեսակէտը , որքան հրաշալի՝ նոյնքան համոզկեր, բայց կը նմանի այն

ՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

" ԵՐԳԵՐ ԲԱՆՏԷՆ "

ԱՐՄԷՆ ՍԵՒԱՆԻ

(ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 1959)

—o—

Արդէն Մարտ ամսուան մէջ մեզի հա – սան բանաստեղծական չորս հատորներ , որակով ու բովանդակութեամբ տարբեր , արձակ ղրականութեան (վէպ) հատորի մը փոխարէն: Ջեմ կրնար պնդել թէ այս համեմատութիւնը պիտի չարունակուի մինչեւ տարուան վերջը:

Այդ չորս դիրքերէն Արմէն Սեւանի « Երգեր Բանտէն » խորագրով հատորը մեր այսօրուան յուշատետրին խորհրդա– ծութեան նիւթը պիտի կազմէ :

Ուրիշ անդամներ ալ ըսած ենք այս սիւ– նակներուն մէջ, թէ դժուար է հաշտուիլ բանաստեղծութեան անունով հրապարակ եկած կարգ մը հատորներու եւ հատորէ դուրս լոյս տեսած քերթուածներու բո – վանդակութեան հետ: Եւ զարմանալ կա– րելի է միայն թէ ինչ մտայնութեամբ ու յանդգնութեամբ, նիւթական ինչ զոհո – ղութիւններու գինով անոնք կը ներկա – յացուին ընթերցողներու :

Արմէն Սեւանի հատորը բարեբախտա – բար մեր բացառական վերաբերումին ա – ռարկայ չի կրնար դառնալ, քանի մը պատճառներով :

Նախ նիւթին այլազանութիւնը , ուր կը հանդիպինք էջերու, որոնք՝ որքան ալ ծանօթ ըլլան իրենց բովանդակութեամբ եւ առարկայ դարձած ներշնչումի, կը պահեն իրենց թարմութիւնը, պերճութիւ– նը, կենսունակութիւնը, յատկութիւնը, ներդաշնակութիւնն ու երաժշտականու – թիւնը, եւ որոնք՝ ճշմարիտ, չըսելու հա– մար յաճախ կրկնուած ուրիշ բառով մը, իրաւ տարրերն են քերթողական ար – ուեստին :

Երկրորդ յատկանիշը Արմէն Սեւանի քերթուածներուն ընդհանրապէս, անոնք չեն մտաներ տազնապը՝ տատապող , տա– բագրուած, ու դատապարտուած բանտի մը չորս պատերուն մէջ առանձնութեան ոստայնը հիւսող մարդուն, որ յաճախ լաստտեսութեամբ եւ յոյսի ճառագայթ – ներով ուղղութիւն կուտայ իր ներչըն – չումներուն: Եւ առով իսկ կ'արդարանայ դրքին խորագիրը, « Երգեր Բանտէն» եւ ոչ թէ « Բանտարկեալի երգեր » , որոնք աւելի չատ յոռետես պիտի ըլլային: Ցո – ռետեսութեան վայրկեանները քիչ են : Ամբողջ հատորին մէջ , դուք չէք դտեր բողոքի, կամ դժգոհութեան ազաղակ մը, հեռաւոր աքսորավայրին մէջ, ուր մեռ– նելու դատապարտուած էր :

Երրորդ՝ իրենց լեզուով ու ոճով, այդ քերթուածները, մեր անցեալ աւանդու – թիւններուն իրենց հաւատարմութեանը հետ, արդի աչխարհաբարին բոլոր դրա – կան յատկանիշներով կը ներկայանան : Ոչ մէկ մեղանչում կամ տկարութիւն քերթուածներու կազմութեան եւ արտա – յայտութեան մէջ :

Արմէն Սեւան բանաստեղծ էր չորս տասնեակ մը տարիներ առաջ եւ բանաստեղծ է իր նոր հատորով ալ , ա – ւելի հասունցած , աւելի մարդկայնա – կան , աւելի արուեստագէտ :

Հատորը բաժնուած է զանազան գլուխ– ներու յատկանշական խորագիրներով : « Հալածական » , « Հայրենի տեսիլներ», « Անմահներ », « Առասպելի աչխարհէն», « Հեթանոս Աստուածներ », «Ասպետա – կան»: Առանց կը յաջորդեն քնարական է– ջեր , « Տարակոյսի եւ տրամութեան տա– ղեր», «Անրջանքի եւ մտածման ծաղիկ – ներ», « Իմաստութեան եւ վշտի քառեակ– ներ», « Սիրոյ մեղեդիներ» եւ «Պատ – րանք » վերնագիրներով :

« Անմահներ»էն եւոք, կը մտնէ «Առաս– պելներուն աչխարհը» :Առասպել եւ պատ– մութիւն ընդհարուած են հոս, ուր կը թափէ բանաստեղծը լեզուական իր դան – ձերը, միշտ վեհաչուք, միշտ ոգեշունչ : Կը յայտնուին Մհերի, Սասունցի Դաւի – թի եւ Արտաւազդի ոգիները իրենց տըր – տունջներով ու բողոքներով : Այս չարքին վերջաւորութեանը ունինք աւանդավէպ մը, « Մատուռին հէքեաթը » խորագրով : Հոս ալ մանկութեան օրերը կ'ոգեկոչ – ուին : Գեղջկական պարը երբ կը թնդայ , եւ աղջիկ ու մանչ, դէմ դէմի սիրոյ տա– ղերը կ'երգեն, Ակնայ անտուններու ար– ձագանգը կ'առնենք : Հեզհեզիկ կը հետե– ւինք Հովին Հովիկին ու հարուստ Ցօղի – կին սիրոյ ողբերգութեան. որովհետեւ չինականներէն կը հալածուին. մարդկա– յին բնակութիւններէն կը հեռանան եւ օր մը կը դառնան զոյգ մը աղաւնի ... :

«Հեթանոս Աստուածներ»ուն մէջ կը քնարահարէ Ուժի, Լոյսի, Գեղեցկու – թեան հայրենի աստուածները, երկարա – չունչ քերթուածներով, եւ ուր կ'ոգեկոչ– ուին Վահագնը, Աստղիկը, Անահիտը , Հայ Ակութի եւ հողին դիցուհիները , Մհրը, Տիրը եւ վերջապէս հայրենի հո– ղը. հայրենի բնութիւնը, պատմական դրուագներով :

« Հեթանոս Աստուածներ»էն եւոք՝ Աս– պետականը, ուր կ'երդուի միայն Սիւն – եաց Նահապետը, Անդովկ, դրուած՝ երե– ւանի բանտին մէջ:

Վերջին չարքերը իրական ու հարազատ քնարերգութիւններ են: « Տարակոյսի եւ տրտմութեան տաղեր», «Անրջանքի եւ մտածման ծաղիկներ», « Իմաստութեան եւ վշտի» հարիւր քառեակներ, « Սիրոյ մեղեդիներ» եւ «Պատրանք» վերջին եր – կուքը՝ արձակ :

Անկարելի է կարդալ այս էջերը եւ չըզ– գալ որ հեղինակը տարակոյսի եւ տրտ – մութեան այս քերթուածները գրի առած է ամէնէն դժնդակ պահերու, բանտի մը խուլ չորս պատերուն մէջ, միշտ երազե– լով վաղուան արշալոյսը, իր կարօտա – բաղձ հոգին ձերբազատուած, եւ մանուկ– ներուն երգին կարօտովը տոչորուն՝ ա – պատագրուած աչխարհի մը մէջ... :

Այս չարքին մէջ քերթուածներ կան , որոնք գրուած են այլաբանօրէն. օրինակ՝ « Սպասուր բոյն»ը, ուր երեք թռչուն, ե– րեք հոգի , որք ու լքուած , կը սպասեն անոր որ օր մը գնաց: Թէ մեծերուն ալ դուք չունիս՝ ձագուկներուն դէմ, Աստ– ուած կը գոչէ :

Բարեբախտաբար քերթողը յոյսին հետ– քերէն կը քալէ, հետքեր, որոնք օր մը դինքը պիտի առաջնորդեն իրեններուն քով: Այդ ափոփանքով է որ մենութեան ցաւը եւ հոգիին տրտմութիւնը կը մեղ – մանան :

« Իմաստութեան եւ վշտի քառեակնե – րը» Այեամական չունչ ու դոյն ունին , առանց անոր գինին ու բաժակը երգե – լու :

« Սիրոյ մեղեդիները » հին օրերու եւ սէրերու վերապրումներ են, բնական տե– սարաններու նկարագրութիւններով , ո – րոնք կրնային չընկերանալ « Երգեր բան– տէն»ին, խանդարելով նախորդ էջերու ներդաշնակութիւնը :

Բնութեան մէկ երեւոյթը, օրինակ ծի – բանի ծառը, սարդը, ծաղիկները, թի – թեռնիկները, անտառները, արձիւները եւ տատրակները մէկ մէկ պատրուակներ են, որպէսզի արուեստին ակերը յորդին: Այդ պարագային անարդար է իր անձին հան – դէպ, երբ հէք, ակար դուսան մը կ'ան – ուանէ ինքզինքը :

Իրապաչտ նկարագրութիւններ ունի , ինչպէս՝ « Հունձքը», « Կալը», «Կալէն վերջ», « Երաչտ», «Օրհնութիւն», «Մը – չակը», «Հունձքէն յետոյ», որոնց ընթեր– ցումը Դ. Վարուժանի «Հացին երգ»ին արձագանգները կը բերէ մեղի: Ասոնք գրուած են ազարակի մը մէջ, եւ ընդհա– նուր վերնագիր ունին «Հալածական» եւ « Հայրենի տեսիլներ » : Միշտ լաւատես են եւ մարդկայնական չունչ մը ունին , եւ ուր կը դիմաւորենք մշակներուն հա –

որսորդին, որուն հրացանը կը պայթի... նչան առնելէ առաջ եւ կը փախչի կենդա– նին: Միտքս կուգայ նաեւ այն որ կը թափէ իր թոյնը ժամանակէն առաջ, բը– նախօսական խանդարումի մը հետեւան – քով: Ահա թէ ինչո՛ւ, վէճէ մը եաքը որ տեւեց երկար, բան մը չտրվեցանք մեր տիտաններուն ոսկեդարագիտութենէն , բայց չատ բան լմացանք մեծերու պըզ – տիկութեանց մասին:

Փոքրերէն լմանալու համար ինչ որ ար– դիւնք է մեծերու ստեղծած հետաքրքրու– թեան, փորձենք դաղափար մը կազմել այն լեզուին մասին, որ դնահատութեան կամ ստուգման չափոց կը ներկայացուի ուղղագրական կամ քերականական վէճե– րու ժամանակ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*)Այս երկու հակադիր եզակտներուն միջեւ՝ պէտք է յիշատակել տեսակէտ մը եւս, որու կը յարին Հայաստանի բանա– սէրները, ընդ որս՝ Ե. Տէր – Միհռասեան, որոնք «ոսկեդար» կ'ընդունին Ե. դարը ամբողջ, բայց միայն Ե. դարը :

ԴՈՂՎԱԾ ԽՈՏՈՆ

ՈՒՀՇԱՑ՞Ավ

— Ինչ-որ բան պատահե՞լ է, Ասյա ջան, ինչո՞ւ ես այդքան տխուր։

Ասյան ոչինչ չպատասխանեց։ Նա ծանր հոգոց հանեց, գլուխը կախ գցեց ու ավելի տխրեց։

— Ասյա ջան, ինչո՞ւ ես լաց լինում, ասա՛ մեզ, գուցե մենք կարողանանք քեզ օգնել։

Ասյան գլուխը բարձրացրեց, աչքերը սրբեց ու ասաց.

— Ես ինձ համար չեմ լալիս, ես լալիս եմ խոտի համար։

— Խոտի՞ համար։ Ինչպե՞ս։

— Ես ինձ համար չեմ լալիս, ես լալիս եմ խոտի համար։ Ես ինձ համար չեմ լալիս, ես լալիս եմ խոտի համար։

Ասյան ուզում էր ասել, որ խոտը, որ նրանք հավաքել էին, ամբողջովին թրջվել էր անձրևից, ու հիմա նրանք չգիտեին, թե ինչ անեն

Draperies : **Draperies :**

ՁՈՒ ՈՒ ՆՈՐ ԲՐԴԵՂԷՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՍ ՅԱՏՈՒԿ
ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ETS. B. ARTMANN

Tissus : **Tissus :**

ԱՄԷՆԷՆ ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՅՑԵԼԵՑԷ՛Ք ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷ՛Ք ՈՐՊԷՍԶԻ ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ ՉԵՋԻ ԱՅՑԵԼԷ

ԳՆՈՒՄՆԻՊ ՇԱՀԱՒԵՐ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ

ETS. B. ARTMANN

26, RUE DE RIVOLI, 26

TÉL. : TUR 50-44 **PARIS (4e)** MÉTRO : ST. PAUL

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԷԶՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱ ՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ
28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ
ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան
ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան
կը ներկայացուի

ՁԱՐՇԵԼԻՔ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

կատակերգութիւն երեք արար

Կը մասնակցին.— Արթին աղա՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՈՒՐԲԱԹԵԱՆ, Եւփիմէ Օր. ՎԵՐՈՆԻՒ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, Ռոզ՝ Օր. Մ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ, Տօքթ. Շաւարշ Պ. ՏԱՐՕՆ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ, Ազրիպաս՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆ, Գառնիկ աղա՝ Պ. ՊԵՐՃ ՓԱՓԱՋԵԱՆ, Տիրան՝ Պ. ԲԱԲԳԷՆ ՄՈՒՒՍԱՖԵԱՆ, Լեւոն՝ Պ. ՍԵԴՐԱԿ ԽԱԶԱ-ՏՈՒՐԵԱՆ, ՎԱՀԱՆ՝ Պ. ԱԼԵՔՍ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ, Ռոստով՝ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՁՈՐԲԵԱՆ, Նիկողոս Աղա՝Պ.ՎԱՀԷ ՆԵՏԻԼԵԱՆ Ոստիկանապետ՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՏԷԼ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, Սիսակ՝ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՐՍՈՒՄԵԱՆ :

ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

ԿՈՉ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ

Սիրելի հայրենակիցներ,

Ալֆորվիլի խումբ մը սրտցաւ երի – տասարդներ, թէ ու թիկունք դարձած են տեղւոյս եկեղեցւոյ հոգաբարձու – թեան, տարիներէ ի վեր, Ազգային Տուն մը կառուցանելու ծրագրին :

Այժմէական ու անյետաձգելի պահանջ մըն է որ ալ աւելի զգալ կը դառնայ օրէ օր :

Կը վստահեցնենք ձեզ թէ նպատակին իրականացումը պիտի նպաստէ զգուշթիս ներկայ եւ ապագայ սերունդներու ազ – գային ոգիին պահպանման :

Սիրելի Հայրենակիցներ, այսօր զարձ – եալ, Հոգաբարձութեան եւ այս երիտա – սարդութեան համերաշխ գործակցու – թեամբ, կազմակերպուած է Թատերական ներկայացում մը :

Վստահ ենք որ նկատի կ'առնէնաք սոյն ձեռնարկին կարեւորութիւնը :

Ձեր ներկայութեամբ ցոյց պիտի տաք ձեր ջերմ վերաբերմունքն ու անվերապահ դնահատանքը այս վեհ գործին իրա – գործման Թափուած ջանքերուն համար :

Մեր կողմէ անսպառ եռանդ ու զոհա – բերութիւն : Իսկ Ձեր պարտականութիւնն է, սիրելի հայրենակիցներ, քաջալերել մեզ :

Ա. Հ. Ե.

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Ձեր ազգականներուն եւ բարեկամներուն նուէրներ ղրկեցէ՛ք
Ծրարի առաքումը արտօնուած է Մոսկուայի ինքնուրիսքին եւ Ֆրանսական Օֆիս տէ Շանժին կողմէ :

ԱՃԱՊԱՐՏԻ՛Ք : Մի՛ վարանիք : Ձեր գնումներուն համար պատրաստած ենք մեծ Թիւով ընտիր ապրանքներ, ամէնէն նպաստաւոր դիներով : Զուտ ,ուրդէ կեր – պասներ, ճերմակեղէն, կօշիկ, գուլպայ, ժամացոյց, եւայլն ...

ԱՌԱՔՈՒՄ : Մաքս, ապահովագրութիւն, ծրարում եւ որեւէ ուրիշ ծախք կան – խաւ նշանակուած գիներուն մէջ են :

ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՁՈՒՆԻ :

ԵՐԵՔ ՁՈՐՍ ՇԱԲԱԹԷՆ ծրարները իրենց տեղը կը հասնին, յանձնումը կը հաս – տատուի ստացողին անձնական ստորագրութեամբ :

ՄԵՐ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ՅՈՒՑԱԿԸ ՈՒՋԵՑԷ՛Ք

SICOMEX

20, Rue Royale,

Tél. : OPE. 67-77 PARIS 8e Métro : Madeleine

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Տիկին Ազնիւ Գազազեան եւ զաւակնե – րը՝ Հրանոյշ եւ Արաքսի՝ իրենց ամուս – նոյն եւ հօր ողբացեալ Գէորգ Գազազեանի մահուան քսանեւհինգամեակին առթիւ հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կաթ. Հայկին եւ երեք հազար ֆրանք Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Հայաստան Թերթին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Թամազոբեան եւ զաւա – կունք ինչպէս նաեւ բնտանիքը չնորհա – կալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց ո – րոնք մասնակցեցան իրենց սուգին՝

ՄԱՆՈՒԷԼ ԺԱՄԱԳՈՐԾԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կը փնտուենք երիտասարդ այր մարդ մը, 25 – 35 տարեկան, հագուստի արդու – շէօր որ ծախողի ընդունակութիւն ալ ու – նենալով կարենայ, ի պահանջել հարկին, խանութին առեւտուրին օժանդակել :

Դիմել ՔԱՄԵԼ հաստատութեան,
102, BD. VOLTAIRE, PARIS - 11e
TÉL. R90. 63-27

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած
ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ եւ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼ–ԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐՈՎ :
ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՅՈՒՆԻՍ
ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԺԱՄԵՐ , ԺԱՄԸ 22ԷՆ ԵՏՔ
Վարժարանի դալարագեղ պարտէզներուն մէջ :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած
Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան կողմէ 22 *Մարտ*, *Կիրակի ժամը* 16էն *մինչեւ* 24,

CERCLE MILITAIREի

ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնթ Օկիւսթէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալներ

Նուագախումբ՝ **ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ**

Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝
Ց. Պահատուբեան Tél. : ORN. 37-22
Գ. Ադամեան « : TRI. 57-74

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

22 Մարտ, Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3·30էն մինչեւ կէս գիշեր
Իսիի Քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ :

Métro : Mairie d'Issy

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Սիրայօժար կը մասնակցին Փարիզահայ դաշտքի լաւագոյն արուեստագէտնե – րէն Տիկին Սարեան (*դաշնակ*), Պ. Մ. Պօղոսեան (*երգ*), Օր. Վարժապետեան (*դաշնակ*), (Ա. Փոի – էֆոլ Պէլան) Պ. Տէտէեան (*ձեռնադաշնակ*), Պ. Աբ – րահամեան *հայկական եւ կովկաս. պարեր*, Օր. Ժ. Քէհեեան *դասական պա – րեր*, Ամիրճանեան *քոյրեր դաշնակ եւ արտասանութիւն* :

Զանազան համեղի անակնկալներ , հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով ,

Խօսնակ՝ Պ. Բ. ՀԱՊԻՇԵԱՆ

ժամը 7·30էն մինչեւ կէս գիշեր ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Orchestre "ARMENIA" grande formation

Այս երիտասարդ նուագախումբը կը վարկաբէկ Պ. ՏԻՏԻՃԵԱՆ
Պարերու ընթացքին մէջ ընդ մէջ զանազան պատշաճ արբաֆսիոններ :
Ընտիր եւ առատ պիւֆէ Մուտք 500 ֆրանք

1939 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ

MORY et Cie

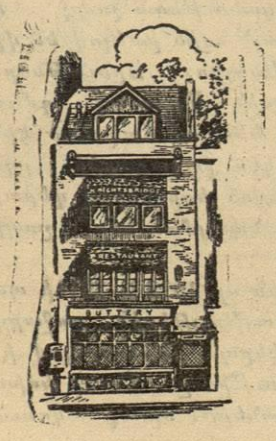
Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Ե. Միութիւն ծրարներու առաքումը :

ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ

Մեր նոր գիները ստանալու համար դիմել, ղրկուր, հետեւեալ հասցէին.—

Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10

*կամ հեռաձայնել .—*NOR. 40 72 & 50 83
MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԱՆԳԼԻՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆԸ

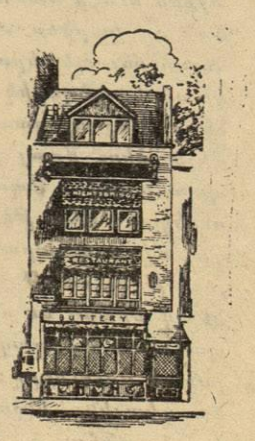
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZEC

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է·Ն ԱՒԱՒՕՏԵԱՆ 2

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ՄԱՐՏ

MARDI 17 MARS 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8346 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4247

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՍՏՈՅԳ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Վերջացող չաբթուան ընթացքին տեղի ունեցած մեծ զօրաշարժերը, որոնց մասին մանրամասնութիւնները կը հրատարակուին վաղը, ցոյց տուին, որ Խորհրդային Միութեան զինուած ուժերը կրնան ամէն վայրկեան պատրաստ գտնուիլ՝ ամէն տեսակ յարձակումներ ետ մղելու համար:

*Ասոնք ցոյց տուին նաեւ, որ Խորհրդային Միութիւնը ունի ամենաժամանակակից զէնքերը, որոնք կրնան ամէն տեսակ ոտնձգութիւն ետ մղել

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ՎԻՇՏԸ

—o—

Բանաստեղծը՝ Գորիս Փասթերնաքն է, ուս վիպագիրը բանաստեղծը, որուն չուրջը, ինչպէս նաեւ հոգիին մէջ՝ խա – ղաղութիւնը չէ վերահաստատուած դեռ :

Տեսանք թէ ինչպէս «Տոքթ. Ժիվագօ» վէպին հեղինակը, որ Նոպէլեան մրցա – նակի արժանացաւ, չնորհազուրկ եղաւ իր երկրին մէջ եւ հալածանքի ենթարկուե – ցաւ :

Ցաւալին այն չէ, որ խորհրդային իշ – խանութիւնը հալածեց զայն. ստիպեց որ հրաժարի ան Նոպէլեան մրցանակէն. վարկաբեկեց զայն եւ մշտական սպառնա – լիքի տակ պահեց :

Հասկնալի է խորհրդային իշխանու – թեան այս ամարդի ընթացքը : Բռնակալ իշխանութիւն մը ուրիշ կերպ չէր կրնար ընել : Բռնակալութիւնը չի հանդուրժեր որ մարդիկ, թէ իսկ փայլուն տաղանդով ու բացառիկ, զգայուն հոգիով, իրենց վիշտը յայտնեն, իրենց ապրած կեանքին, տիրող կարգերուն կամ մթնոլորտին դէմ :

Ցաւալին այն է, որ բանաստեղծին ընկերներն ու գաղափարակիցները, ըսենք պաշտօնակիցները, ուս գրողներ, վի – պագիր ու բանաստեղծ, նոյն դիրքը բռ – նեցին. նոյն տխուր ու կոպիտ ընթացքը ունեցան : Իրենց Ընկերակցութենէն վը – տարեցին բանաստեղծը եւ վարկաբեկե – ցին զայն :

Եւ աւելի ցաւալին, չըսելու համար ոդ – բերգականը, այն է՝ որ ուս երիտասարդ մտաւորականութիւնը կատաղօրէն ուրա – ցաւ բանաստեղծն ու իր գործը եւ, նոյն – իսկ, անոր տաղանդը, անարգելով զայն, ամէնէն անարդ որակումները նետելով ա – նոր ճակատին :

Փասթերնաքի մէկ ճամբայ կը մնար — կամ հանդուրժել այս բոլորին եւ համա – կերպիլ, ծունկի գալ ու ներում խնդրել, կամ հրաժարիլ կեանքէն. հերոսանալ. նահատակ դառնալ, պանծալի յիշատակ մը թողելով :

Դժբախտաբար, ամէն մարդու տրուած չէ հերոսանալու պակը : Փասթերնաք չէրցաւ հերոսանալ. ընկրկեցաւ եւ նե – րում խնդրեց, ինքզինք արդարացնելով եւ խորհրդ. իշխանութենէն չնորհ խնդրե – լով :

Զենք դիտեր մանրամասնութիւնները :

Սակայն, կը պարզուի որ, եթէ ար – տաքնապէս ներում խնդրած է եւ զղջում յայտնած, հոգեպէս մնացած է նոյնը. իր սրտին խորը պահած է նոյն վրդովմ – մըն ու դառնութիւնը :

Այս իրողութիւնն է որ կ'ապացուցանէ բանաստեղծին մէկ կարճ եւ յուզիչ քեր – թուածը, որուն չուրջ նոր աղմուկ բար – ձրացաւ :

Շաբաթ է պատմութիւնը : Լոնտոնի « Տէյլի Մէյլ» թերթը հրատարակած է Փասթերնաքի այդ քերթուածը, զոր հե – ղինակը վստահեր է անգլիացի թղթակից՝ Էնթրնի Պրաունի, զայն յանձնելու հա – մար Փարիզի մէջ, Թոլսթոյի Թանգարա – նին խնամակալ՝ Տիկին Ժաքլինի որ Մոյարտի :

Քերթուածին հրատարակութեամբ, նոր դժուարութեան մատնուած է բանաստեղ – ծը, որ նորէն հարկադրուած է յայտա – րարելու՝ թէ թղթակից Պրաուն «չարա – չար գործածած» է իր վստահութիւնը, ո – րովհետեւ հրատարակութեան համար չէր որ քերթուածը անոր յանձնած էր, այլ իր բարեկամուհիին յանձնելու համար զայն, Փարիզի մէջ :

Թղթակից Պրաուն, իր կարգին, կը ժխտէ այս յայտարարութիւնը, յայտնե – լով թէ Փասթերնաքի հետ, կէս ժամու տեսակցութենէ մը եաք, Մոսկուայի մօտ, իր բնակարանին մէջ, քերթուածը իրեն յանձնած է բանաստեղծը, հրատա – րակութեան համար :

Բրիտանացի թղթակիցը այս քերթուա – ծը հրատարակելով, կը հաստատէ թէ Փասթերնաք կը չարունակէ պայքարը Ս. կառավարութեան եւ Խորհրդ. դրօղնե – րուն դէմ, յանուն աղատ խօսքի ու մը – տածման, քաղաքական, կրօնական թէ գրական զեռնի վրայ :

Սակայն, կարեւորը՝ հրատարակու – թեան պարագան չէ, այլ բանաստեղծին հոգեկան վիճակը : Բանաստեղծին հոգին խաղաղ չէ, կը մնայ միշտ խռովայոյզ, լի դառնութեամբ : Եւ այդ պատճառով ալ, ինքնարդարացումի կը դիմէ, յայ – տարարելով թէ իր քերթուածը գրած է անցեալ Հոկտեմբերի վերջերը, «մութ ու յոռետես տրամադրութեամբ մը. տրա – մադրութիւն մը՝ որ այժմ անցած է» :

Ահա այդ քերթուածը, որ պատկերն է բանաստեղծին հոգեկան վիճակին.

«Կորսուած եմ, ճման՝ գառագեղի մը մէջ
նետուած անասունի մը,
Տեղ մը մարդիկ կան, եւ ազատութիւն ու լոյս.
Իսկ իմ ետիս՝ հետապնդումի աղմուկը,
Եւ չկայ փրկութեան ոչ մէկ ճամբայ :

Մութ անտառ, լիճի մը եզերքին մօտ,
Հոն՝ շոճիի տապալած կոճղ մը.
Հոս եմ ես, կտրուած ամէն բանէ :

Ինչ որ ալ պատահի, միեւնո՛յնն է ինծ համար,
Սակայն, ի՛նչ գէշ բան ըրած եմ ես.
Ես՝ «մարդասպան» ու «անրզգա՛մ»,
Ես՝ որ կը ստիպէ ամբողջ աշխարհը՝ լա – լու հարեւցիներիս գեղեցկութեան վրայ :

Մօտիկ եմ գերեզմանիս,
Բայց կը հաւատամ, թէ պիտի գայ ատենը
Երբ բարեացակամ ոգիներ պիտի յաղթէ
Չարութեան եւ անարգութեան :

Ինչպէս կը տեսնենք, բանաստեղծը կը չարունակէ տառապիլ. «կորսուած» կը նկատէ ինքզինք, «անասունի» մը նման նետուած խուցի մը, զառագեղի մը մէջ, առանց փրկութեան ելքի : Հաշտուած է ան նոյնիսկ մահուան հետ, կը տեսնէ իր ներեզմանը, սակայն կը պահէ դեռ իր հաւատքը՝ բարեմտութեան յաղթանակին՝ չարիքին ու վատութեան վրայ...

Կը հաւատանք թէ Փասթերնաք, որ 69 տարեկան է, կը ջանայ Գրողներու Մի – ութեան մէջ մտնել դարձեալ : Ցայտարա – րած է թէ կ'ուզէ իր գործին նուիրուիլ՝ հեռու վէճերէն. կ'ուզէ «հարիւրաւոր» նամակներու պատասխանել եւ դասական գործերու թարգմանութեամբ զբաղիլ :

Հակառակ իր վրդովումին, իր հոգեկան տագնապին, կը պահէ ան իր ոդին ու հաւատքը՝ կեանքին հանդէպ եւ Բարիին յաղթանակին մասին :

Իր քերթուածը արձագանգ գտած է նոյնիսկ բրիտանական Լորտերու Ժողո – վէն ներս (Փետրուար 12) : Ժողովին մէջ երբ ջրածին ղէնքերու չուրջ վիճաբանու – թիւն եղած է եւ ծանօթ փիլիսոփայ կոմս Պըրթրընտ Բասըլ ի նպաստ արտայայ – տուած է այդ զէնքերուն գործածութեան դէմ արգելքին, կոմս Տընսի ընդդիմա – ցած է, այն առարկութեամբ թէ խորհրդ. քաղաքականութիւնը չէ փոխուած, մնա – լով նոյն բիրտ ու վայրագ իշխանու – թիւնը :

Այս առթիւ, յիշած է ու կարդացած Փասթերնաքի քերթուածը, յայտարարե – լով. «Ասիկա ձայնն է հուսի մը, որ կը սիրէ իր հայրենիքը, որ կ'ուզէ հաւա – տարիմ ըլլալ անոր ներկայ կառավարու – թեան հանդէպ, եւ որ չի հաւատար թէ պատերազմը դրամատիրութեան ու հա – մայնավարութեան միջեւ «անխուսափելի» է : Եւ եթէ իր հայրենակիցներէն չատերը հաւատան այնքան, որքան ինք, այն ա – տեն աշխարհի խաղաղութեան համար կր – նայ իրական յոյս մը ըլլալ » :

Պիտի հաւատա՞ն իր հայրենակիցները : Կրնայ ըլլալ որ հաւատան, իսկ այդ հայրենակիցներուն ղեկավարնե՞րը, կը – րեմլի բիրտ ու բարոյազուրկ վարիչնե՞րը հապա ...

Բանաստեղծ Փասթերնաքի դառնութիւ – նը անոնց դէմ է. խորհրդային ղեկավար – ներուն դէմ, որոնք դժոխքի վերածած են իր հայրենիքը :

Բանաստեղծին վիշտը այս մոայլ իրո – ղութենէն կը բխի :

Սակայն, այդ վիշտը միայն բանաս – տեղծինը չէ, այլ բոլոր ան մարդոց, ո – րոնք ազատութեան կարօտը ունին : Ա – զատութեան համար կը պայքարին եւ կը տառապին բանտերու մէջ կամ իրենց հո – գիին ներսը :

Այս վերջիններէն է բանաստեղծը :

(Խմբագրական՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՔԱՐ ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

—o—

Աշխատանքի նախարարը, անցեալ ե – կուշաբթի, Մարտ 9ին, ձայնասփիւռ – հեռատեսիլով տուած ասուլիսին ըն – թացքին մատնանշեց կառավարութեան մտա – հոգութիւնը, մասնակի ու լման անգոր – ծութեան եւ աշխատանքի ժամերու մէջէն – նին անկումին, յայտարարելով որ արդէն քննութեան ենթարկուած են զանա – զան միջոցներ անգործութեան առաջքը առնելու ինչպէս եւ անոր հետեւանքները զարմանելու համար :

Արագ ակնարկ մը աշխատանքի հրա – պարակին վրայ :

Պաշտօնապէս ճանչցուած անգործներու թիւը չուրջ 40·000 է : Գործ փնտռողներու թիւը երկու հարիւր հազար : Առանց քով կարելի է դնել մօտաւորապէս մէկ միլիոն բանուորներ որ չաբթական 40 ժամէն նը – ւազ կ'աշխատին :

Արհեստագիտական տեսակէտէն տագ – նապը զգալի է կերպասի, կաշիի եւ փայ – տի ճիւղերուն մէջ, կայուն են քիմիական երկաթի, մեքենական ճիւղերը, մինչդեռ գործաւոր կը պակսի հողագործութեան մէջ :

Աշխարհագրական տեսակէտով փարիզի շրջանին մէջ է որ կը գտնուի անգործնե – րու մեծամասնութիւնը. մինչդեռ Հիւսի – սի գաւառներու Մօգէլի եւ Պա – Ռէնի կեդրոններու մէջ անգործութիւն գոյու – թիւն չունի եւ ընդհակառակն մասնագէտ գործաւորներն են որ կը պակսին :

Որակի տեսակէտով անգործներու մե – ծամասնութիւնը կը կազմեն ոչ – մասնա – գէտ ու որոշ արհեստ չունեցողները, եւ անոնց մէջ ալ կիներն են որ գրեթէ երկու երրորդ համեմատութեամբ առաջին տեղը կը գրաւեն :

Այս երեք կէտերէն կրնանք եզրակացնել որ բուն մասնագիտական ճարտարար – ուեստի կեդրոնները (Նոր, Պա – Ռէն եւն.) ուր վերջին տարիներու ընթացքին արդիւնաբերութեան միջոցները բարե – լաւուած են, անգործութիւն կամ աշխա – տանքի նուազում չկայ : Նոյնպէս այն ճարտարարուեստները, ուր «թէքնիք»ը գրուած է արդիական հիմերու վրայ — ինքնաչարժի, քիմիական կամ մետաղա – գործութեան ճիւղերը — արտադրութիւ – նը պահուած է նախանձելի մակարդակի վրայ : Մասնագէտ գործաւորներու հա – մար անգործութեան հարց գոյութիւն չունի :

Ընկերային տեսակէտով կառավարու – թիւնը, ինչպէս ըսինք, արդէն որոշած է անգործութեան դէմ ապահովագրութիւն մը : Սակայն նպաստներ բաշխելով հարցը չի լուծուիր : Երկրին տնտեսական վերել – քի պայմաններէն մէկն է լման աշխատան – քը — Փլէն ամբլուա — :

Կառավարութեան տուած որոշումներէն, Մոնթենեկրոյի բարձրագոյն հրամանա – տարութեան հրահանգով՝ բանակը լու – ծած, զինուորները տուն ղրկած էր, ա – ռանց կռուելու իշխանութիւնը աւելս – տրիական բանակին յանձնելով : Զկրցաւ համաձայնութեան մը գալ Աւստրիոյ հետ, որ կը գոհանար երկիրը գրաւելով, առանց մտահոգուելու Մոնթենեկրոյի ղեկավարներու աւտարաէր ձգտումնե – րուն մասին :

Աւստրիական ուժերը սկսան խուզարկել Մոնթենեկրօն՝ զէնքերը գրաւելու հա – մար : Անտառներու մէջ սկսաւ դիմադրա – կան չարժում մը. երիտասարդներ, քիչ թիւով, յեղափոխութիւն սկսան Սերպիոյ հետ միութեան կողմնակիցներուն մաս – նակցութեամբ. ասոնց հետ էին նաեւ այլ եուկոսլաւներ, որոնց համար զոյգ միա – պետութեան դէմ պայքարը յեղափոխա – կան պարտականութիւն մըն էր եւ սուրբ առաքելութիւն : Հաւանաբար աւստրիա – կան իշխանութիւնները որոշեցին խիստ միջոցներ ձեռք առնել, որովհետեւ վէսո – վիքը բռնելու համար զօրախումբ մը ղր – կեցին : Բայց ան ինքզինք վտանգուած զգալով մերժեց յանձնուիլ : Ան սպաննեց այն սպան որ եկած էր զինքը ձերբակա – լելու, եւ անհետացաւ անտառներու մէջ : Մոնթենեկրոյի ըմբոստութեան պատմաւոր այս դէպքը եղաւ : –

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(7 Շար.)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՒՈՒՆԱՆ

—o—

ՂԱԶԱՐ ՀՕՐԵՂԲԱՑԻՐԸ
ԵՒ ԻՐ... ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Շատ տարբեր այս վերջիններէն՝ նուազ անհատականութիւն մը ունէին, իրենց աստիճանները (զինուորական) անձնական քաջութեան կամ թուրքերու դէմ ապըս – առմբութեան մը չնորհիւ ստացած չըլ – լալնուն համար. մինչ իրենց նախորդնե – րը այդ ձեւով ալրացած էին երիզներու : Բայց անոնցմէ մէկը երբ յանդուգն չըլ – լար կամ պատուաւոր՝ երես կը դարձնէին անկէ : Անոնք իշխանին օրինապահ եւ նուիրել սպասարկուները պէտք է ըլլա – յին, ընտրեալ մարդիկ, անչուշտ, բայց չունէին նախորդ սերունդին հպարտու – թիւնը : Հազիւ թէ անոնցմէ մէկը ըմբոս – ացաւ Սէթինեի օձեալին դէմ. մինչ նա – խորդ սերունդի նշանաւոր ռազմիկները, ինչպէս Մարքօ Միլժանով, Եոլ Փիլեթիք եւ Փէքօ Փաւլովիք, 1875ի մեծ պատե – րազմէն քիչ ետք՝ պատերազմի մտած Մոնթենակալ վեհապետի մը դէմ : Մինչեւ նոր հնազանդ իրենց ծննդավայրէն, օտար հողերու մէջ թաղուելով : Շատ ուշ մի – այն, երիտասարդ մարդոց սերունդ մը, բոլորն ալ Մոնթենեկրոյէն դուրս պատ – րաստուած, ոտքի ելան՝ պայքարելու համար Նիքոլա Թաղաւորի միապետու – թեան դէմ :

Ո՞վ կրնայ ըսել թէ այս երկու խաւե – րուն ո՞ր մէկէն դուրս ելայ ես : Հոգային պաշտօնեաներու միջավայրն էր ան, ուր դիւղացին կ'իյնէր. իմ սերունդիս մոն – թենեկրոցի բոլոր մտաւորականները այդ միջավայրէն դուրս եկած են :

Անկասկած մեր ընտանիքը կատարեալ դիւղացի էր, թէեւ լաւ կ'ապրէր, աւելի քաղաքակրթուած եղանակով՝ քան սո – վորական դիւղացի ընտանիքը : Մեր տու – նը միշտ սուրճ եւ օղի կար՝ հօրս եւ հիւ – րերուն համար :

Մենք սերմնացաններ եւ գործաւորներ ունէինք, այսուհանդերձ հայրս դաշտ կ'երթար աշխատելու եւ մայրս կը ճգնէր միւս դիւղացիներուն նման, նոյնիսկ ա – ւելի, որովհետեւ իր ուսերուն կը ծան – րանար իր զարգացած տղոց հոգը : Մին – չեւ իր վաթսուն տարեկանը անդրպիգ մնաց, մինչեւ վերջին պատերազմը, մին – չեւ այն օրը՝ երբ իր զաւակներուն յե – ղափոխական գործունէութիւնն ու մահը ստիպեցին զինքը որ սորվի թէ ի՞նչ կը դառնար իր երկիրը, իր ընտանիքը ...:

ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Սկիզբը՝ ոչ ոք կրցաւ կատաղի որակել աւստրիական զրաւումը : Ձիչդն ըսելով, գրաւման ուժերը իրենց բիրտ վերաբե – րումով զարմացուցին հաշտութեան կողմնակիցները : Թաղաւորին տղան, Իշխան Միրքօ արգելափակուեցաւ, Մոն – թենեկրոյի կառավարութեան ներկայա – ցուցիչները պաշտօնանկ եղան, ինչպէս նաեւ պաշտօնեաները :

Վարչակարգը, որ հաստատուեցաւ բո – լոր հողամասին վրայ, խիստ էր ան – շուշտ, բայց անոր կ'ընկերանար օրէնքը, որ կը զործադրուէր հին եւ փորձառու պետութեան մը կողմէ : Հակառակ ա – սոր, աւստրիացի հրամանատարներու եւ ժողովուրդին միջեւ մթնոլորտը կը լար – ուէր չարունակ : Ամէն մարդ, իր խղճմը – տանքին մէջ, երկիրը ծածկող ամօթը լը – ւալու անհրաժեշտութիւնը կը զգար, թէ – եւ ոչ ոք ինքզինք պատասխանատու կը նկատէր պատահած դէպքերուն :

Տարօրինակ է, որ նախկին վարչակար – գին եւ Աւստրիոյ միջեւ խաղաղութիւն հաստատելու համար նշանակուած մարդը առաջին անձը եղաւ որ ըմբոստացաւ : Այս մարդը, զրաւումը սաստկացրող անձն էր, զօրավար Ռատոմիր Վէսովիչ, որ

ԿՈՅՐԸ

Ֆ. ՀՈՍՏ

ՀՈՒՆ – ԿԱՖՈՒԽԻ

I.

— Մրմր՞ մի բիչ դու միայն խոսել, — ասաց պատասխանեց նա, ուսերը պճնամոլ՝ պճնամոլ չորժախալ կերպով կիտեց - ասէ - ինչ ինչ ես ասում ... Մի հիանալի երեսույթ է նա, լիրշ՝ լիրշ ծաղր, Աստված գիտե, թե ինչ է նա ... Ես ուզում եմ ասել, որ նա ոչ մի տեսակ ազդեցություն չունի ինձ վրա, ոչ էլ ես նրա վրա: Ես ուզում եմ ասել, որ նա ինձ համար ոչ մի նշանակություն չունի, ես նրան ոչ մի կերպ չեմ սիրում, ես նրան ատում եմ, ատում եմ նրա ամբողջ էությունը, նրա ամբողջ էությունը, նրա ամբողջ էությունը,

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՀԸՆԱՆԻ բանուորները և – բեափոխանները ընտրած են նոր նախա – գահ մը Քոնթոռի, մայրաքաղաքի խոր – հուրդի նախկին նախագահ Նիքոլա Ինա – թովի տեղ: Այս փոփոխութեան մասին ոչ մէկ բացատրութիւն տրուած է:

ՅՈՒՀ. ԻԳ. քահանայապետը կիրակի օր ճառ մը խօսեցաւ որ կրնայ մեծ ար – ձագանգ գտնել: Պապը ակնարկութիւններ ըրաւ Տիեզերական Ժողովին որուն գու – մարումը ինք որոշած էր: Պապին յատ – կանչական յայտարարութիւնը սակայն սա է.— Տիեզերական Կաթողիկէ Եկեղեցին միակն է զոր Աստուած ստեղծած է: Այս ձեւով Յովհաննէս ԻԳ. Աստուածային կամքէն դուրս կը նկատէ ուղղափառ, յունադաւան, անկլիքան եկեղեցիները: Որ և է եղբայրացութենէ առաջ կրօնական և քաղաքական չջլանակները կը սպասեն չհաղորդուած եկեղեցիներուն մեկնու – թեանց:

Տ�էր և Տիկին Գրիգոր Ալէքթճեան, ՏՀր և Տիկին Պերճ Սամիկեան և զաւակ – ները (Պէյրութ), Օր. Լիսի Զաֆճեան, ինչպէս նաեւ Գամպէրեան, Փափազեան, Սարգիսեան, Կիմիւճեան և Եաղճեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ և աղ – գականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՍԱՄԻԿԵԱՆԻ
(Ծնեալ Գամպէրեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 13ին, 85 տարեկանին, յետ երկարատեւ հիւան – դութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երեքշաբթի (Մարտ 17) կէսօրէ ետք ժամը 16ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Ե – կեղեցւոյ մէջ:

Մասնաւոր մահագդ ղկրուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Տիկին Զապէլ Պէյլէրեան և Օր. Օտէթ Պէյլէրեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն և հօր՝

ՓԱՌՆԱԿ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Լիոնի մէջ Մարտ մկրտին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ըն – տանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ:

9, RUE CONSTANTINE, LYON

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաշէն յանձնախումբը խո – րին շնորհակալութեամբ ստացաւ Մոնթէ Գաւոյի ազգայիններէն Պ. Մուշեղ Ճի – յբճեանէ մէկ միլիոն ֆրանք ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան: Հանդուց – եալ կիւլլապի կիւլպէնկեանի հոգւոյն ի յիշատակ հազար տոլար Անգլիայէն ղըր – կուած:

Ամերիկայէն Պ. Հէրի Պըրթէ 64·000 ֆրանք:

×

Լիոնի եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւ – նը շնորհակալութեամբ ստացաւ Պ. Օննիկ Եղիայեանէ երեք հազար ֆրանք, իր մօրը հանդուցեալ Շնորհիկ Եղիայեանի մահ – ուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վար – չութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Տիկին Խաչիկ Կարապետեան (Պրուսէլ) իր ամուսնոյն մահուան առթիւ հինգ հազար ֆրանք: Պ. Սահակ Տամլամեան երեք հազար, Տօքթ. Վաղարշակ Պօղոս – եանի մահուան առթիւ. նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Ա. Պօղոսեան եր – կու հազար ֆրանք: Ոմն Տիկին Մուրատի յիշատակին երկու հազար ֆրանք: Տիկին Արութեան, Մարսէյլ երկոր հազար ֆր.:

Դպրոցասէրը Սանուց Միութիւնը, Նիս երորք, 410 տոլար Տիկին Մուրատ Պօ – յաճեանի յիշատակին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւ – նը այս Շորեքշաբթի ժամը 9ին: Քաֆէ Քաուէի սրահը: Պիտի խօսի Պ. Վ. Մե – լիքեան: Նիւթ ունենալով՝ Օրմանեան եւ իր պատրիարքական շրջանի հաղթակա – նութիւնը:

Մուտքը ազատ է:

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

Հ.Յ.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ
(Պուրս տիւ Թրավայ)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ
(Ֆազա տ'Իթալիա)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՅՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ՝ **ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻԻՆ** ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ
ԵՐԳԶԱՒՈՒՄԲԻ ՂԵԿԱՎԱՐ
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

ՊԱՐՈՒՍՈՑՅ
ՏԻԿԻՆ ՀԵՂԻՆԷ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
ԵՒ ՇՈՓԱ ԱՊԱՇԻՏՑԷ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՊ ՑԱՑՏԱՓԻՐ

Երգ եւ խմբերգ՝
ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, ՕՐ. Շ. ՊԼՆԿԵԱՆ, ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ՔՈՑՐԵՐ, ՍԵՐՈՐԵԱՆ, ՄՈՄՃԵԱՆ

Նուագ՝
ՈՒԼՈՒՍՈՒՉԵԱՆ և ԳՈՒԼԱԳՈՐՉԵԱՆ

Արտասանութիւն՝
Պ. ԹՈՒԹԼԵԱՆ

Պար՝
Մասնակցութեամբ ՊԱՆԵԼՕ-ՔԱՇԱՆԻ և ՏԻՄԻՆԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ԵՒ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

ԼԻՈՆ՝ կը խօսի ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ
Գեղջկական պսակ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՄԷՆ ՀԱՑՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Է ՓԱՋԱԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՑՍ ՁԵՒՆԱՐԿԸ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Մանրվէճէն (Քանատա) ընկերուհի Սրբուհի Արապեան իր ամուս – նոյն ընկեր Յով. Արապեանի մահուան ա – ռաջին տարելիցին ամէնէ ետք է հեռա – ձալ նուէրները՝

Կրընոպլի Կազ. Խաչէն, Հ. Յ. Դ. են – թակոմխէն եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին հինգական քանատական տոլար:

Ցիշեալ կազմակերպութիւնները չնոր – հակալութեամբ եւ յուղումով ստացած են իրենց ընկերոջ յիշատակը յարգելու համար եղած սոյն նուէրը:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Պ. Էդուարեան կը յայտարարէ թէ վե – րարացուած է իր նպարավաճառատունը՝

IO, RUE DES QUATORZE CANTONS

ուր պիտի գտնէք թարմ պտուղներ եւ ա – մէն տեսակ բանջարեղէն մատչելի գին – ներով:

Ցաճախորդները պիտի գանեն նաեւ քաշուած մաքուր սուրճ:

Այցելութիւն մը բաւական է՝ համոզ – ուելու համար:

ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ
ՈՂԲ. ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ

Ցիշատակին յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է:

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ Սաինթրօ, Փարիզ:

Հովանաւորութեամբ Գերաշնորհ Սե – բուէլ եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի:

Խօսք պիտի առնեն ծանօթ հնագէտ Փրօֆ. Քավէնեաֆ եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն յարգել իր յիշատակը եւ ներկայ ընդու – նել իբր հրաւէր:

Մուտքը ազատ է:

ՋԱՏԻԿ

Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ հոգաբար – ձուքիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակու – թիւնը ներկայ գտնուիլ հետեւեալ արա – րողութիւններուն:

Մարտ 20, Ուրբաթ առաւօտ վերջին Ա – րեւագալ ժամը 9ին, երեկոյեան ժամը 4·30ին «Խաղաղական եւ հոգւոյ»:

Մարտ 22, Կիրակի Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը ութին, հանդիսա – ւոր քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10 – ին, երեկոյեան «Դոնբասչէք» ժամը 4·30 – ին:

Մարտ 26: Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտ – եան պատարագ ժամը 10ին: Կարգ Ո – ՆԳԼուայի, երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ Խաւարման ժամը ութին:

Մարտ 27, Աւագ Ուրբաթ, Թաղման թափօր, երեկոյեան ժամը 5ին:

ԸՆԿԵՐԱՇԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ - ՀԱԻԿԹԱԽԱՂ
ՋԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԻԹԻ

—o—

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւար – եան» ենթակոմխէն: 28 Մարտ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Պոմոնի Ազգային սրահին մէջ: Ճոխ յայտագիր: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմխէն ընդհ. ժողովի կը հր – աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն: Կը խնդրուի ներկայանալ անդամատոմարով: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Ռէժանի վերնայարկը: Պարտաւո – րիչ ներկայութիւն:

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ
կազմակերպուած
ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼ - ԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐՈՎ:
ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՅՈՒՆԻՍ
ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԺԱՄԵՐ, ԺԱՄԸ 22ԷՆ ԵՏՔ
Վարժարանի դալարագեղ պարտէզները ևն մէջ:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
կազմակերպուած
Փարիզի Հաւնոյ Հայր. Միութեան կողմէ 22 *Մարտ*, *Կիրակի ժամը* 16էն *մինչեւ* 24,
CERCLE MILITAIREի
ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնթ Օկիւսթէն)
Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալներ
Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ
Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝
Ց. Պահատուրեան Tél. : ORN. 37-22
Գ. Ադամեան « : TRI. 57-74

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻԻՆ
ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
22 Մարտ, Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3·30էն մինչեւ կէս գիշեր Իսիի բաղաբապետական մեծ սրահին մէջ:
Métro : Mairie d'Issy
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ
Սիրայօժար կը մասնակցին Փարիզահայ զաղութի լաւագոյն արուեստագէտնե – րէն Տիկին Սարեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան (երգ), Օր. Վարժապետեան (դաշնակ), (Ա. Փոլ – Էֆոլ Պէլան) Պ. Տէտէեան (ձեռնադաշնակ), Պ. Աբ – րահամեան հայկական եւ կովկաս. պարեր, Օր. Ժ. Քէհեաեան դասական պա – րեր, Ամիրճանեան քոյրեր դաշնակ եւ արտասանութիւն:
Զանազան հաճելի անակնկալներ, հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով,
Խօսնակ՝ Պ. Բ. ՀԱՊԻԵԱՆ
Ժամը 7·30էն մինչեւ կէս գիշեր ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ
Orchestre "ARMENIA" grande formation
Այս երիտասարդ նուագախումբը կը դեկավարէ Պ. ՏԻՏԻՃԵԱՆ
Պարերու ընթացքին մէջ ընդ մէջ զանազան պատշաճ արթաբախոնններ:
Ընտիր եւ առատ սիւֆէ Մուտք 500 ֆրանք

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՁԷՕՐԷՔԸ

ՄԻՇՏ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

ՎԱՐՊԵՏ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌԸ

32, RUE DE TRÉVISE - PARIS (9E)

TÉL. : TAI. 65-44

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ՔԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
18
ՄԱՐՏ
MERCREDI
18 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8347 — 35e ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4248

ՕՐՈՒԱՆ ՀՕՍՔԸ

ՄՈՒՍՈՒԼԷՆ ՎԵՐՋ

Ի՞նչ վիճակ կը ներկայացնէ այսօր հա – մարարական ազգային շարժումը, որ վերջին տարիներու ընթացքին կարեւոր ծաւալ ստացաւ :

Երկրորդ աշխարհամարտի վայրկեան – նին հետզհետէ անկախութիւն ստացան կարգ մը արաբախօս երկիրներ : Ուրիշ – ներ՝ անուանապէս անկախ՝ բոլորովին թօթափեցին օտարի լուծը :

« Արաբական Լիկան » կազմուեցաւ՝ պարզապէս ամրապնդելու համար արա – բախօս երկիրներու դիրքը : Ու մանաւանդ միացեալ ճակատով ներկայանալու հա – մար քաղաքական աշխարհին, մասնաւո – րար Միացեալ Ազգերու Կազմակերպու – թեան առջեւ :

կարելի եղած էր անվթար պահել « Մի – ացեալ ճակատ »ը մինչեւ վերջին տարի – ները : Սակայն Մերձաւոր Արեւելքի մէջ պատահած կարգ մը դէպքեր թիւրիմա – ցութիւններ ստեղծեցին երկրէ երկիր եւ փոքրիկ ճեղքեր առաջ եկան ճակատին վրայ :

Պատմութեան կը պատկանին այլեւս Յորդանանի եւ Սէուտի Արաբիոյ վէճերը Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան հետ : Վէճեր, որոնք պահ մը սպառնացին վը – տանգել աշխարհի խաղաղութիւնը :

Այժմ նոր թիւրիմացութիւն մը ծագած է Իրաքի հետ, ուր տեղի ունեցած դէպ – քերը խիստ յատկանշական են :

Մուսուլի անցեալ չաբթուան ապստամ – բական շարժումը եւ անոր զսպումին յա – ջորդող դէպքերը բոլորովին նոր լոյս մը կը սփռեն Իրաքի նոր վարչաձեւին եւ Զօր. Քասըմի իսկական նպատակներուն մասին :

Մինչեւ ամսոյս սկիզբը այս վերջինին հանդէպ բարեացակամ վերաբերում ցոյց կուտային արաբ ազգայնական շարժու – մին վարիչները :

Մարտ մէկին Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան առաջին տարեդարձին առթիւ ճառ մը խօսելով Լաթաքիոյ մէջ, նախագահ Նասր կ'ըսէր թէ անցեալին Ա – րաբները իրենց թանկագին ժամանակը կը վատնէին իրարու հետ վիճաբանելով եւ անհատական աւելորդ մրցակցութիւննե – րով :

« Իսկ այսօր մեր սէրն ու ճիգերը նո – ւիրած ենք միայն մեր հայրենիքին եւ ա – րաբական ազգայնականութեան : Հայրե – նիքին հանդէպ մեր սէրը կը նշանակէ նա – եւ համերաշխութիւն եւ ուժ » :

Ու համակրանքով կ'արտայայտուէր « Իրաքի եղբայրներուն » մասին, որոնք պայքարած էին « լուծարքի» ենթարկելու համար Պաղտատի Ուխտը, որուն նպա – տակն էր « Անգլիոյ եւ աշխարհակալու – թեան ազդեցութեան ենթարկել Արաբ – ները » :

« Իրաքի բանակն ու ժողովուրդը իմ – բոստացան օտար տիրակալութեան դէմ, տիրանալու համար իրենց ազատութեան եւ անկախութեան : Այսօր մենք որոշած ենք հետեւիլ արաբական ազգային քա – ղաքականութեան մը· չյարիլ ո՛չ Արե –ւելքի եւ ոչ Արեւմուտքի : Եթէ հարկ է յարիլ որեւէ բանի, պիտի յարինք միայն մեր հայրենիքին եւ արաբական աշխար – հին » :

Մուսուլի դէպքերը պատճառ դարձան միացեալ ճակատի տկարացման :

Զօրավար Քասըմ բացէ ի բաց ամբաս – տանեց Արաբական Միացեալ Հանրապե – տութիւնը՝ իբրեւ դրդիչ գնդապետ Շա – ուաֆի հակահամայնավարական ապստամ – բական չարժումին : Եւ Պաղտատի մէջ մե – ծադղորդ ցոյցեր տեղի ունեցան Գահիրէի ու Դամասկոսի վարիչներուն դէմ :

Փոխադարձաբար հակաքաղաքական ցոյ – ցեր կատարուեցան Ուրբաթ օր Սուրիոյ մայրաքաղաքին մէջ՝ 250·000 հոգիի մաս – նակցութեամբ, իսկ կիրակի օր Գահիրէի ուանդողները բուռն կերպով բողոքեցին Իրաքի մենաիրոջ դէմ, որ անտեսելով ազգայնական տարրերը՝ կոթնած է հա – մայնավարներուն վրայ :

Նախագահ Նասր Դամասկոսի մէջ ամ – սոյս 13ին խօսած ճառով « դաւաճան» եւ « միջազգային համայնավարութեան դոր – ծակալ» մակդիրներով որակելէ ետք պո – րտավար Քասըմը, կ'ազդարարէր թէ Մու – սուլի դէպքը վերջինը չէ ...:

Պայքարը ազգայնականներու եւ հա – մայնավարներու միջեւ բուռն հանդա – մանք ստացած է :

Եգիպտոսի ու Սուրիոյ մէջ համայնա – վարական տարրերը բոլորովին չէզոքաց – ուած եւ անվնաս դարձուած են արդէն :

Արաբ ազգայնականները համոզուած են բոլորովին, որ իրենց չարժումին գլխա – ւոր հակառակորդներն են համայնավար – ները ...

Եւ անոնց մաքրագործումովն է, որ կը յուսան հասնիլ իրենց նպատակին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԷՒ-ՆԱՍՐ ՍԻՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋ ԳՏԱՒ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳՈՒՄԱ՛Ծ Է

×

ՆՈՐ ԸՄԲՌՈՍՏՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի օր մեծ տոնակատ մը եղաւ Գահիրէի մէջ՝ « Մուսուլի յեղափոխու – թեան մարտիրոսներու յիշատակին » :

Ամբոխը անցաւ եղիպտական մայրա – քաղաքի գլխաւոր փողոցներէն՝ Քասըմի դէմ թշնամական բացագանչութիւններ արձակելով : Զինուորական կառքեր ա – ջեւէն կ'երթային, իսկ երկու երիտա – սարդներ ծաղկեպսակներ կը կրէին : Պատահականներու վրայ կը կարդացուէր · « Միւթէեան թշնամին՝ Աստուծոյ թշնա – մին է », « Ոչ համայնավարութիւն, ոչ աջ – խարհակալութիւն », « Անկոյ Քասըմ, Աստուծոյ թշնամին » , « Մա՛հ Քասըմի եւ անկոյ համայնավարութիւնը» եւն. :

Յուցարարները կազմուած էին ամէն դասակարգի մարդերէ ,— կղերական, բանուոր , դպրոցական :

Մանաւանդ երիտասարդներու թիւը չէն կրցած ճշդել, քանի որ մինչ տաս – նեակ հազարաւոր մարդիկ խմբուած էին Հանրապետութեան հրապարակին վրայ՝ լսելու համար մառեչալ Ամէրի ճառը, ու – րիշներ կը գոնուէին Ազատագրութեան հրապարակին վրայ եւ փողոցներու մէջ :

Մեծ թիւով այս ամբոխին առջեւ բուռն ճառ մը խօսելով Ա. Մ. Հ.թեան փոխ նախագահ Ամէր յայտարարեց թէ « Իրաքի համայնավարները պիտի արժա – նանան աշխարհակալներու գործակալնե – րուն վախճանին » :

Անդրադառնալով պղծ · Շաւաֆի պատ – րաստած պետական հարուածին , Ամէր աւելցուց ·— « Մուսուլի մէջ ոչ դատ – դրութիւն եղաւ եւ ոչ ալ ապստամբու – թիւն : Եղածը յանկարծական ընդվզում մըն էր ազգայնականներու նկատմամբ կառավարութեան ձեռք առած միջոցնե – րուն դէմ : Իրաքի ժողովուրդը պիտի յաղթէ իր ներկայ թշնամիներուն եւ պիտի տապալէ անոնց վարչակարգը՝ ինչպէս տապալեց Նուրի Սայիտը » :

Միւս կողմէ, Պաղտատի « Ալ – Թաւրա» թերթը կը հաղորդէ թէ պղծ · Արէֆի մէկ զարմիկը, Իրաքի նախկին փոխ – վար – վապետը, դինեալ յարձակում մը չոլթա – յաղերծած է Ռամատի քաղաքին վրայ, որ կը գոնուի Պաղտատէն 90 քիլոմեթր դէպ ի արեւմուտք :

Եօթը հոգի վիրաւորուած են այս յար – ձակման ընթացքին : Պաղտատի մամուլին համաձայն, այս յարձակումը պատրաս – տուած է Ա. Մ. Հանրապետութեան եւ քարիւղի ընկերութեանց կողմէ : Երկու ա – միս առաջ նման չարժում մը եղած էր եւ ձախողած, ինչպէս՝ այս անգամ :

Գնդ · Արէֆի զարմիկը՝ Հովէյ, մահ – ուան պատապարտուած է :

Ընդհանուր կարծիքը այն է, թէ Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը վտան – գուած է, մանաւանդ՝ Խրուշչեւի կատա – րած բուռն յարձակումներէն յետոյ :

Ա. Միւթէեան եւ Իրաքի մէջեւ տնտե – սական եւ մասնաւորապէս զօրակցու – թեան համաձայնագիրը մը կնքելէ ետք , կրեմլինի մէջ տրուած հացկերոյթի մը ընթացքին Խրուշչեւ յայտարարեց թէ Նասր կը պահանջէ Իրաքի միացումը՝ Ա. Մ. Հանրապետութեան : Ան աչքառ – հակալներու լեզուն կը զործածէ՝ համայ – նավարներու դէմ զործած յարձակումնե – րուն ընթացքին, — աւելցուց խորհրդա – յին վարչապետը :

Խրուշչեւ ըսաւ թէ Նասր խռովու – թիւնները կը ստեղծէ արաբականերկիրնե – րու մէջ, ժողովրդավարական ազատու – թիւնը կը ղլանայ իր ժողովուրդին · քա – ղաքականութիւն մը՝ որ ձախողութեան դատապարտուած է : Ա. Միւթիւնը ան – տարբեր չի կրնար մնալ իր սահմաննե – րուն մօտ տեղի ունեցող անցուդարձերը տեսնելով :

Նախագահ Նասրը քննադատելով , Ա – րուշչեւ զօրավիգ կը կանգնի Իրաքի վարչապետին · « Ի՛նչ իւնենք Իրաքի վար – չապետ Քասըմը, որ իր երկիրը կ'առաջ – նորդէ դէպի յաջողութիւն : Առանց պայ – մանի օգնութիւն մը պիտի ընենք Իրաքի, ինչպէս տակաւին կ'ընենք Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան » :

Իրաքի կատարուած խորհրդային նո – թական օգնութիւնը կը հասնի 550 միլիոն ռուբլիի :

Պաղտատի մէջ Ա. Միւթիւն – Իրաք ընկերակցութիւն մը կազմուելու վրայ է : Միջազգային ճակատի վրայ երկու երկիր – ներու զործակցութեան ամրապնդման պիտի ծառայէ այս ընկերակցութիւնը ,— կ'աւելցնեն լաւատեղեակ չրջանակները :

Խրուշչեւի եւ Նասրի միջեւ ծայր ա – ւած պայքարը հետզհետէ աւելի կը չէզ – ոտի :

Երկուշաբթի իրիկուն Նախագահ Նասր յայտարարեց · « մեր երկրի համայնա – վարները պաշտպանելու համար Խրուշ – չեւի բռնած դիրքը անընդունելի է արաբ ժողովուրդին համար» :

Գ.Հ.Իրկի Ալ Կումհուրիյան կը յայտա – րարէ թէ պիտի հրատարակէ փաստերնա – քի «Տոքթ · Ժիվակո»ն :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թեհրանի խորհրդային դեսպան Փեկով իր մօտ հրաւիրելով Պարսկաստանի Ա – տաքին նախարարը, յայտարարեց թէ Մոսկուա կը վերադառնայ :

Պարսիկ նախարարը բողոքեց խորհր – դային դեսպանին՝ որ Մոսկուայի ձայ – նասփիւռը չարունակ յարձակում կը դոր – ծէ Շահին վրայ եւ վերջին երեք ամիսնե – րու ընթացքին ռուսական օդանաւերը 31 անգամ անցած են պարսկական սահմանը :

Արդարեւ, Կրեմլին բուռն պայքարի մը ձեռնարկած է եւ Պարսկաստանի ժողո – վուրդը կը հրաւիրէ որ ապստամբութեան դրօշ բարձրացնէ Թեհրանի կառավարու – թեան դէմ :

Այս բոլորը ցոյց կուտան լարուած այն մթնոլորտը՝ որ ստեղծուեցաւ Պարսկաս – տանի եւ Ա. Միւթեան միջեւ, երբ Թեհ – րան զինուորական դաշինք կնքեց Միաց – եալ Նահանգներու հետ :

— Պարսկաստան մեղի հանդէպ այն – պիսի վերաբերում մը ունեցաւ, որ կար – ծես թէ Լիւքեմպուրկը կը ներկայացնէ, յայտարարեց խորհրդային դեսպան Փե – կով, ինչ որ ցոյց կուտայ Մոսկուայի վա – րիչներուն վրդովման պատճառը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆի ձայնասփիւռի գործակա – ցութեան վարիչ Ունանեան յայտարարեց, կը զրկինք երէկ, թէ Ա. Միւթեան հե – ռատեսիլի ամենաբարձր կայան մը սկը – սած են չինել Արարատ լերան վրայ, ինչ – պէս կը տեղեկացնէր Ֆրանսական ձայ – նասփիւռը եւ հեռատեսիլը : Հարկ կը հա – մարինք սրբագրել Ֆրանսական ձայնա – փիւռի տեղեկատուութիւնը, թէ լեռը ո – րու վրայ պիտի հիմնուի հեռատեսիլի բարձրագոյն կայանը, ոչ թէ Արարատն է, որ կը գոնուի Թուրքերու ձեռքը, այլ ապահովաբար Արագած :

ԱՑՋԸՆՀԱՒՈՒԼԸՐԻ ՃԱՌԸ

Նախագահ Այզընհաուըր ամերիկեան հե – ռատեսիլէն ճառ մը խօսեցաւ երկուշաբթի իրիկուն : Նախագահը յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են մեծերու ժողովի մը մասնակցիլ եթէ կացութեան ընթացքը թոյլ տայ : Այզընհաուըր ըսաւ որ Պերլինի հարցին համար Մ. Նահանգները կը գոնուին երեք կարեւորութեանց առ – ջեւ , Ա.) Վախնալով Ա. Միւթենէն, լքել այն իրաւունքները եւ պատասխանա – տուութիւնները զոր ամերիկացի եւ զաշ – նակից զինուորները զնեցին իրենց արիւ – նով : Այս լուծումը անընդունելի է մեզի համար : Բ) Երկրորդ ելքը որուն առջեւ ենք պատերազմն է : Ապահով է որ Ամե – րիկացիք եւ արեւմտեան ժողովուրդները պատերազմ չեն ուզեր : Բայց պատմու – թիւնը տուաւ մեզի սա դառն դասը ·— ոեւէ ազգ երբեք չէ կրցած խուսափիլ պատերազմի մը զարհուրելի դէպքերէն՝ երբ կը մերժէ պաշտպանել իր իրաւունք – ները : Պատերազմի մը վտանգը նուազ կ'ըլլայ եթէ վճռական մնանք : Վերջին ելքն է՝ բանակցութիւնը, միշտ չարու – նակելով պաշտպանել մեր ապահովութիւ – ները որեւէ սպառնալիքի դէմ : Պատրաստ ենք նոր միտքեր լսելու կամ ներկայացնե – լու, բայց ամէն պարագայի մէջ, տեղի պիտի չտանք Պերլինի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ընտրութեանց վերջ – նական արդիւնքն է .— Ընտրուած խոր – հրդականներ .— Համայնավար 20·454 (կորուստ 3752), դաշնակ. ձախ 28·603 (կորուստ 7022), ընկերվարական 52·145 (կորուստ 6237), արմատական 39·405 , (կորուստ 9391), կեդրոնի համախմբ – րումներ 59·125 (կորուստ 1119), ընկե – րային հանրապետական, Մ. Ն. Հ. (կո – ղեան) 22·253 (չահ 5295), ժողովրդական Շարժում 32·347 (կորուստ 3603), անկախ եւ չափաւորական 169·840 (չահ 2114), անկուսակցական 43·893 (չահ 22·180), ծայրայեղ ձախ 1416 (չահ 26) :

ԼՈՆՏՈՆի մէջ Սուսլով որ Ա. Միւ – թեան թիւ երեքը կը նկատուի, տեսակ – ցութիւններ ունեցաւ աշխատաւորական կուսակցութեան պարագլուխներուն հետ :

ԻՏԱԼԻՈՅ քրիստոնեայ – ժողովրդա – վար կուսակցութեան ազգային խորհուր – դը 37ի դէմ 54 ձայնով մերժեց այն բա – նաձեւը որ կ'առաջարկէր մերժել Ֆան – ֆանիի հրաժարականը ընդհանուր քար – տուղարի իր պաշտօնէն : Ի վերջոյ Ալտօ Մորօ ընտրուեցաւ կուսակցութեան քա – ղաքական քարտուղար :

ՊՈԼԿԱՐԻՈՅ խորհրդարանը կարգ մը բարեփոխումներ վաւերացուց կառավա – րութեան մէջ : Տնտեսական ճիւղին պատ – կանող վեց նախարարներ պաշտօնանկ ե – ղան :

ՆԻՄԱՅԱՆՏի մէջ կացութիւնը միշտ ծանր է · մահ եւ սարսափ ամէն կողմ :

ՕՐԼԻի օդակայանը նետմէթ Քօքիվէն անուն թուրք մը բռնուեցաւ : 7 միլիոն ֆրանքի արժէքով վարդի հիւթ կը փո – խադրէր ինչ որ անրնական երեւցած է Ֆրանսական մաքսի պաշտօնեաներուն :

21ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Մօտ 1200 պատուիրակներ հաւաքուած էին Մոսկուա, որ կը հանդիսանայ հաստատաւարներու եւ համայնավարութեան «Մէջքէն», մասնակցելու համար կուսակցութեան 21րդ համագումարին :

Անոնք, որոնք հետեւել են համայնավար կուսակցութեան քառասնամեայ պատմութեան եւ անոնց գործին եւ խօսքին, եւ օրը օրին հետեւեցին մօտ տասը օր տեւած 21րդ համագումարի անցուդարձին, հաստատեցին թէ ոչինչ փոխուած է Սորհրդային Ռուսիոյ ներքին եւ արտաքին քաղաքական ճակատի վրայ :

Սրուչչեւ մնաց ու կը շարունակէ մնալ մենատէրը լայնածաւալ Սորհրդային Ռուսիոյ : Իրեն յաջողուեց ասպարէզէն քշել երբեմնի պատասխանատու քաղաքական գործիչները, ներկայ օրերու «հակակուսակցական խմբակը» յանձին Մոլոթովի, Կազանովիչի, Մալենկովի, Բուլգանինի, Շեպիլովի եւ այլոց, որոնք երկար տարիներ վարչապետներ, արտաքին նախարարներ էին : Եւ Ն. Սրուչչեւ կողմէ եկած բոլոր առաջարկները ու ծրագիրները մնացին անփոփոխ : Համայնավար կուսակցութեան 21րդ համագումարը, Սորհրդային Ռուսիոյ Գերագոյն քաղաքական ղեկավարութիւնը, յանձնեց դարձեալ մենատէր վարչապետ Ն. Սրուչչեւին, յայտարարելով թէ «կոմունիզմի թշնամիներուն հարցը ընդ միշտ լուծուած է» :

Ն. Սրուչչեւ իր երկարապատում ճառերուն մէջ կը յիշեցնէր յոխորտանքով. «Ա.Մ.Միութիւնը որոշած էիր համաշխարհային դիրքը ամուր պահել ռազմական ուժով եւ մեր կուսակցութիւնը ինքզինքը կը նկատէ համաշխարհային համայնավարական շարժման յառաջապահը. այսօր պարոն աշխարհականները կը դողան, բայց կը ճանչնան Սորհրդային Միութիւնը» : Եւ այսպիսով Սրուչչեւ 21րդ համագումարին մէջ կարողացաւ քշել իր բոլոր հակառակորդ ընկերները եւ իր անձին մէջ կեդրոնացնել համայնավար կուսակցութեան եւ Սորհրդային Ռուսիոյ կառավարութեան ղեկը : Ճիշդ այնպէս, ինչպէս ժամանակին նոյն դիրքին հասած էր Սթալինը, իր ուսուցիչը :

Փաստօրէն 21րդ համագումարը ապրեց ու տեղի ունեցաւ Սրուչչեւի ճառերուն ազդեցութեան եւ տիրապետութեան տակ : Իր յաճախակի յայտարարութիւններ համագումարին մէջ, թէ «Ա. Միութիւնը որոշած է իր համաշխարհային դիրքը ամուր պահել ռազմական ուժով» չի համապատասխանում իր միւս ճառերուն, ուր կ'երդէ համակեցութիւն եւ խաղաղասիրութիւն : Սրուչչեւ պէտք է լաւ գիտնայ թէ պետութիւն մը, որ կը հիմնուի զինեալ ուժի վրայ, անոր յաղթութիւնը եւ գոյութիւնը ժամանակաւոր է, այդպէս ցոյց կուտայ ժողովուրդներու ազդերու պատմութիւնը : Եւ ատոր համար է, որ Սորհրդային Ռուսիան միշտ կ'ապրի վախի տակ, կը վախնայ թէ ներսէն եւ թէ դուրսէն : Սրուչչեւ պէտք չէ մոռնայ վերջին երկրորդ պատերազմը, երբ 3 – 4 միլիոն կարմիր ռուս զինուորներ պատերազմի ընթացքին իրենց դէն – քերով, անձնատուր եղան Գերմաններուն, ազատագրուելու համար կարմիր ռուսական բանակէն :

Սորհրդային Ռուսիոյ քաղաքական վարիչները, մէջը լինելով եւ Սրուչչեւ, պէտք է որ լաւ յիշեն այդ օրերը եւ վերջ ատն իրենց սպառնալիքներուն : Այո, աշխարհը զիտէ, որ Սորհրդային Ռուսիոյ միակ իրական ուժը, երկրի ներսը թէ դուրսը, կը հանդիսանայ բռնի ուժը, հիմնուած զէնքին վրայ : Իր բացման ճառին մէջ վարչապետը, ի միջի այլոց կ'ըսէր, «մեր արտաքին քաղաքականութիւնը նպատակ ունի ամրապնդել աշխարհի խաղաղութիւնը ներշնչուած տարբեր երկիրներու հետ խաղաղ համակեցութեան, լենինեան սկզբունքէն» : Հոգեյարմարութիւն : Ինչ կ'ըսէ լենինեան սկզբունքը : Լենին յաճախ կը յայտարարէր. «Մեծ եւ մեծագոյն ժողովուրդներու ու ազգերու ազատագրումը, պէտք է վեր դասել փոքր ազգութեանց ազատագրման չափէն» : Ուրեմն ազգերու ազատագրման մէջ պէտք է փոքր ազգերը զոհել մեծ եւ հզօր ազգերուն համար : Ահա, ինչպէս կը մտածէ ռուսական բոլշեւիզմը, մեծ ու փոքր ազգերու եւ ժողովուրդներու մասին : Այսպէս մտածեցին եւ դարաւոր հայ ժողովուրդի մասին, քանի քանի անգամ հայկական հողերը վաճառքի հանելով ջարդարար Թուրքին : Տեղն է յիշել ատրպատական Հայաստանը, որ գրած էր. «Սորհրդային Ռուսիան քանի անգամ վաճառքի հանեց հայկական հողերը եւ իր արեւելեան քաղաքականութեան ճանապարհին ծախու դրուեցաւ դժբախտ Հայաստանը » : Այս խօսքերուն համար էր, որ յետպային պիտի դնդակահարուէր Երեւանի բանտին մէջ :

Արեւելեան եւ Արեւմտեան մեծ պետութիւնները յաճախ կը յայտարարեն միջազգային ժողովներուն մէջ թէ «մենք կը յարգենք մեծ ու փոքր ազգերու ազատութեան եւ անկախութեան սկզբունքը «սակայն այդ յայտարարութիւնները կը մոռացուին կեանքի մէջ եւ կը մնան լոկ յայտարարութիւններ : Արեւելքէն մինչեւ Արեւմուտք, մեծ եւ հզօր պետութիւնները պարզ ու որոշ պէտք է դիտնան, թէ աշխարհի խաղաղութիւնը պիտի իրականանայ այն ժամանակ, երբ միացեալ ճակատով ճանչնան եւ ընդունին փոքր եւ ճնշուած ազգերու ազատութիւնը եւ անկախութիւնը, իրենց դարաւոր հարազատ հայրենիքի մէջ եւ իրենց հարազատ հայրենի հողին վրայ : Աշխարհի մէջ խաղաղութիւն չի կարող լինել այնքան ատեն, որքան ատեն մեծ ազգերու հետ միասին չլուծուին փոքր եւ ճնշուած ազգերու քաղաքական արդար պահանջները : Այդ ճակատի վրայ առաջին քայլերուն մէջ կը դտնուի եւ դարաւոր հինաւուրց հայ ժողովուրդը, որ ցրուած է այսօր Ուպրէկիստանէն եւ Թիւրքմէնստանէն մինչեւ Արժանթին եւ Հնդկաստան ու կ'ապրի թափառական ու ստատնդական վիճակի մէջ :

Լենինի օրերէն մինչեւ Սրուչչեւի օրերը, քառասուն երկար տարիներու փորձը եկաւ ցոյց տալու եւ ապացուցանելու, որ ռուսական բոլշեւիզմի բուն նպատակն է մեծ ու փոքր ազգերու եւ հայրենիքներու ի սպառ ճուլումն եւ անհետացումը, ամբարտաւանդելու համար միջազգային համայնավարութիւնը : Եւ համայնավար կուսակցութեան 21րդ համագումարը եկաւ կրկին անգամ հաստատելու, որ միջազգային լարուածութեան գլխաւոր դերակատարը կը հանդիսանայ Մոսկուան, իր քաղաքական վարիչներով, գլխաւորութեամբ Սրուչչեւի, միշտ յանուն աշխարհի խաղաղութեան :

Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Ա Ն Ի
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ

Ֆրանսացի չարժանկարիչ Մէրըի Օթթէն, որ Փէյչլի սրահին մէջ «Աչխարհի ծանօթութիւն» բանախօսութիւններու չարքին մասնակցած էր անցեալ տարի, յուցադրելով «Հնդկաստանը հարիւր դէմքով» հետաքրքրական ժապաւէնը մը, այս չարթուան ընթացքին կը ներկայացնէ «Հազարամեկ դիչերներու Թուրքիան» :

Մէրըի Օթթէն ինը ամիս պտրած է Թուրքիա : Ժողովուրդին չատ մօտիկ՝ ուսումնասիրած է անոնց բարքերը, սովորութիւնները եւ փոլկլորը : 40·000 քիլոմ. ճամբորդած է կառքով Փոքր Ասիոյ մինչեւ Սուրիոյ, Իրանի եւ Ռուսաստանի սահմանները : Լուսանկարած է Թուրքիոյ դեղեցիկ վայրերը, յուչարձանները, 7000 մ. գունաւոր ֆիլմ դարձուցած է իր այս չարժանկարին յաջողութեանը համար :

Հակառակ՝ կարգ մը երեւակայելի դժուարութեանց, երիտասարդ եւ համակերելի արուեստագէտը գացած է մինչեւ Ազթամար եւ Անի : Աչխարհի հնագիտութեան համար թանկագին, յաչս աչխարհի՝ հայկական արուեստին ու մշակոյթին դարաւոր արժէքին վկայ՝ Մէրըի Օթթէնի մեր սրբավայրերէն քաղած պատկերները առիթը կ'ընծայեն որ ամէն Հայ անկեղծօրէն գնահատէ անոնց հեղինակին անձն ու գործը :

Ուրքան ընդարձակ հետազօտութեան դաչտ է Փոքր Ասիան, Թուրքերու տիրապետութենէն չատ առաջ, բնակավայրն է եղած ան, Արեւելքէն եւ Արեւմուտքէն արչաւող այլազան ժողովուրդներու որոնք կրօնքով, բարքերով, եւ մչակոյթի մակարդակով այնքան տարբեր իրարմէ, թողած են հոն իրենց արչաւանքներուն եւ տիրապետութեանց զարհուրելի աւերներուն հետ նաեւ, փառահեղ յիչատակ-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՐԱՀՆԵՐ

ներ իրենց ինքնատիպ ստեղծագործութեանց :

« Հազարամեկ գիչերներու Թուրքիան » է թէեւ բանախօսութեան վերնագիրը, սակայն Մէրըի Օթթէն ալ՝ աւելի չատ – պրպտական ըլած է իր նիւթը, յետադարձ արագ թռիչք մը կատարելով դէպի Փոքր Ասիոյ պատմութեան հեռաւոր անցեալները : Ան ամփոփումը կ'ընէ պատմական դէպքերու, սկսելով Քրիստոսէ երեք հազար տարի առաջ, պեղումներու միջոցաւ յայտնաբերուած : Հիթիթներու քաղաքակրթութենէն եւ ապա, դէպքերու ժամանակագրութեամբ, ցոյց կուտայ անհետացած կայսրութիւններու Թողած մչակոյթի աչխարհահռչակ այլազան կոթողները :

Այս կայսրութիւններուն կարգին, կը տեսնենք հայկական կայսրութեան մայրաքաղաք՝ Անին : Անին, անմատչելի, հեռաւոր : Ամայի բնութեան մէջ միս մի – նակ, ինչպէս գեղօր մը սուրբ մասունքի : Կանգնած է մեր դիմաց Բագրատունի իչխաններու կառուցած, բոլորակ Ս. Փրկիչ եկեղեցին, գողտրիկ եւ սրտառուչ, որպէս հոգեղէն յայտնութիւն մը մեր անցեալի գոյութենէն : Մեզի ծանօթ է նաեւ այս միւսը չքեղ, իր ազնուական կառոյցովը, կամարակապ աղեղներուն անկիւնամէջէ – րուն մէջ, ծաղկազարդ, կենդանիներու նուրբ քանդակներովը, Գրիգոր Հոնենցի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին է ան :

Անուչ խոովքէ մը հազիւ սթափած՝ կը փոխադրուինք Վանայ լճին ափերը ուր այնքան ծանօթ Աղթամարի բազմաքանդակ եկեղեցին, իր սուրբերով, թագաւորներով, հերոսներով կը վերականգնի մեր դէմը : Այդեկութքի այլաբանական, դեղչկական տեսարաններու, վազվզող կենդանիներու մէջէն՝ աչխատաւորներ գուարթ, կուգան ու կ'անցնին մեր առջեւէն յամբընթաց եւ ժպտուն :

Կը ժպտիմ նաեւ ես : Անհանդարտ փոքրիկ մասնիկ մըն եմ հիմա, Փէյչլի այդ ծովածաւալ ժողովուրդին մէջ, անջատուած Արեւելքի խորերէն : Անջատուած մասնիկ մը համամարդկային այս աչխարհին մէջ, բայց նաեւ կառչած՝ ցեղիս, անոր անցեալին, անոր նիւթեղէն, ոգեղէն եւ իմացական ժառանգութիւններուն : Կը մեծնամ ես ալ հպարտութեամբ, այս լուսաւոր մեծատարած սրահին մէջ, մինչ ազնուական յուզում մը կը խռնարհեցնէ գլուխ : Մէրըի Օթթէն կը չարունակէ ցոյց տալ, տակաւ առ տակաւ, հոսվմէական եւ բիւզանդական կայսրութենէն գլուխ գործոցներ, խճաքարեր, Սելճուքեան չքեղ չատակարաններ, Թրքական թանգարաններէ փոխառուած եէնիչէրիներու դուռնադեղ հանդերձանքներ, զրահներ, ապդեղներ : Աչխարհակալ սուլթաններէ՝ մզկիթներ, պալատներ, մանրանկար, դիմանկար, ժողովրդական ստեղծագործութեան արտայայտութիւնը եղող՝ ժողովրդական պարեր, երգեր եւ վերջապէս արդիական Թուրքիան իր բազմաթիւ կողմերով. Այդ բոլորը հաճելի, չոչոզուն,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՐԱՀՆԵՐ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Անկեղծ ըլլալու համար, այս եղաւ նաեւ պատճառը՝ որ զրաւումը խստանայ : Ջերբակալութիւններ եւ բանտարկութիւններ եղան : Մարդիկ կախուեցան : Այն ատեն միայն Մոնթենեկրօ լացաւ իր ճակատագրին վրայ եւ ողբաց իր որդիներուն կորուստը :

Իրական դիմադրութիւն մը չեղաւ. այլապէս, մարդիկ հազարներով պիտի չձերբակալուէին՝ իրրեւ զերի : Առաջին զէնքը պարպած էր Վեսովիք : Այս քայլը կրնայ էր հերոսական կոչել, բայց Վեսովիք զրաւման վարչակարգին կողմնակից ըլլալով, իր բռնած զիրքը ոչ մէկ ձեւով կացութիւնը պայծառացուց. բախտաւորներ, ժողովուրդին եւ աւստրիական բանակին միջեւ, փոխանակ նուազելու՝ կ'աւելնային :

Վեսովիք ըմբոստութեան կոչ չըրաւ. դոհացաւ որեւէ ձեւով աւստրիական բանակին հետ խնդիր չունենալով : Աւելի ուշ, Աւստրիացիներու հետ համաձայնած, անտառներէն դուրս ելաւ եւ իր հայրենակիցները հրաւիրեց նոյն քայլը առնել : Դատապարտեցին զայն, որ երբ միութիւնը իրականացած էր, ուզեց ի – տալական բանակը ըերել Մոնթենեկրօ : Բայց ան մնաց միչտ քաջ : Երկու – երեք տարուան մէջ, ժողովուրդի աչքին հերոսի զիրքէն անցաւ դաւաճանի : Ինչ որ համապատասխան էր իր անձին : Կը նմանէր անոնց՝ որոնք կը ներկայացնէր, ինչպէս նաեւ փոթորկոտ եւ փոփոխական ժամանակին, որուն մէջ կ'ապրէր :

ՀԱՅՐԻԿԸ Կ'ԱՆՀԵՏԱՆԱՅ ...

Գարուն, եւ 1916ի արեւոտ առաւօտ մը :

Հայրս զբաղած էր սեղեակին մէջ : Փիէր, հօրեղբօրս տղան, պատանի մը, վազելով մտաւ, պոռալով որ Սուապները կը հասնէին : Հայրս ատրճանակը հանեց պատուհանէն նետեց դետնախնձորներու ածուի մը մէջ, պահելու համար զայն : Ցետոյ, դուրս ելաւ Աւստրիացիները ընդունելու համար : Երեք հատ էին : Անոնցմէ մէկը՝ գորշ, աղուէսի մը նման, երկայն քիթ մը ունէր : Ըսաւ, թէ հրաման ունէր հայրս տեղ մը տանելու, ուր, իբր թէ կարգ մը հարցումներ պիտի տրուէին իրեն : Բոլորս կը նախզդայինք, դիտէինք թէ հայրիկը պիտի չվերադառնար : Բայց ոչ ոք լացաւ : Մեր ցաւը պաղ էր, առեղուտ :

Հայրս չուտով պատրաստուեցաւ, կարծես կ'ուզէր կարելի եղածին չափ չուտ հեռանալ իր չուրջ ստեղծուած մթնոլորտէն : Ջմռան ե՞ց արդեօք Վեսովիքին նմանիլ, փոխանակ յանձնուելու : Թէր եւս, արցունքներէ վախցաւ : Մեզ, բոլորս, իր ձեռքերուն մէջ բարձրացնելով համբուրեց, համբուրեց նաեւ իր մօրը ձեռքը, հրաժեչտի փոքրիկ նչան մը ըրաւ իր կնոջ՝ եւ նետուեցաւ ձիուն վրայ : Փիէր, մեր զարմիկը, ընկերացաւ անոր մինչեւ որոշ տեղ մը :

Սակայն, ոչ մէկը եւ ոչ ալ միւսը վերադարձաւ : Աւստրիացիները պահած էին նոյնիսկ ձին : Առանց հօրս՝ տունը անտանելի կերպով պարապ էր. մենք մեզ որբ կը զգայինք : Այնքան բարի էր ան, այնքան զեղեցիկ : Չէինք կրնար պէտք եղածին չափ ողբալ զայն : Մեծ եղբայրս, Ալեքսա, որ կը պաչտէր զայն՝ մեզի հանդէպ ունեցած վերաբերումին համար, երկար ատեն անմխիթար մնաց : Քունին մէջ : գիչերը, կը հեծկլտար. անկարելի էր հանդարտեցնել զայն, նոյնիսկ արթննալէ յետոյ : Ցաճախ, կը տեսնէի զայն տան եռեւը, առանձին, ժայռի մը վրայ նստած, նիհար մատներով կը սրբէր աչքերը, ուրկէ արցունքները կը հոսէին անդադար : Ես ալ կուլայի, բայց ոչ այնքան հօրս՝ որքան եղբօրս վրայ : Շատ չանցած հայրս ատուեր մը եղաւ մեզի համար, բայց ատուեր մը՝ որ կ'ապրի, դրեթէ իրական, որովհետեւ իր մասին չա տակը խօսէինք տան մէջ : Փոքր եղբայրս ալ իր արցունքները խառնեց մեր բիններուն, առանց դիտնալու թէ հարցը ի՞նչ էր : Ամռուկով կուլար, կը հեծկլտար, մեր ցաւին հաւասար, թերեւս աւելի մեծ ցաւով, որովհետեւ կուլար իր մեծերուն ցաւին համար :

Հիմա, երբ հայրս տարուած էր հեռու եւ օտար երկիր մը, աւելի մօտ եղաւ մեզի՝ չնորհիւ իր զրած հազուագիպ նամակներուն, զրուած՝ չատ յստակ եւ ընթեռնլի զիրով, զոր կը զրկէր, եւ չը – նորհիւ այն պզտիկ ծրարներուն որ մայրս կը զրկէր իրեն : Այլեւս մէկն էր ան, որուն վերադարձին կը սպասէինք եւ այդ ձեւով աւելի սիրելի զարձաւ մեզի : Իր լուսանկարը կախած էինք պատին վրայ, միայն իրը, եւ այդ լուսանկարը միաժամանակ կը ցոլացնէր մեր ցաւն ու յոյսը : Այդ լուսանկարը կենսունակութեամբ լեցուն էր. երբեմն խիստ աչքով կը նայէինք անոր, ուրիչ անգամ՝ զուարճալի խօսակցութեան մը մէջ...

Անգամ մը, երկու Ռուսեր, աւստրիական բանտերէն վախած, ներկայացան մեզի : Ամէն կողմ լեցուն էին անոնք : Ոչ ոք կը զարմանար. վերջ ի վերջոյ բաւական Ռուսեր կային ամբողջ աչխարհը լեցնելու համար :

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(8 Շար.)

ԿԱՅԾԵՐ

Ա. ՀԱՍԱՆ

Լ.

ՀԱՅ – ԿԱՖՈՒԱՑԻ

— Մեր հին ապրուստամիջոցն էր, մայրի՛կ, ըսավ Գեղամը, որուն ձայնին մեջ կար նաև ափսոսանքի նոտա մը – բայց ինչպե՞ս կրնանք ապրիլ, եթե չունենանք ոչխարներ, որոնց բուրդը կը ծախենք, որպեսզի կարենանք գնել մեզի համար անհրաժեշտ ուտելիքներ և հագուստներ:

Մայրը, որ ամբողջ ժամանակ լուռ կը նայէր իր զաւակներուն, ինչպէս որ միշտ կ՚ընէր, երբ անոնք կը խօսէին իրենց գործերուն մասին, ըսաւ.

— Մեր ոչխարները մեզի համար շատ աւելի բան կ՚ընեն, քան որ մենք կրնանք անոնց համար ընել: Անոնք մեզ կը կերակրեն իրենց կաթով, իրենց միսով, իրենց բուրդով, իրենց մորթով: Ինչպէ՞ս կրնանք մենք անոնց համար նոյնը ընել:

Գեղամը ժպտեցաւ մօրը պատասխանին վրայ, ինչպէս որ միշտ կ՚ընէր, երբ անոր ուզածին պէս բան մը կ՚ըսէր մայրը, որ ինքն ալ ժպտեցաւ:

— Ես ոչխարներուն համար ի՞նչ կրնամ ընել, մայրի՛կ, հարցուց Գեղամը:

— Դուն կրնաս ամէն օր ոչխարները տանիլ արօտի, ըսաւ մայրը: Ես ալ կրնամ ամէն օր անոնց համար ջուր բերել, որպէսզի խմեն: Ես ալ կրնամ ամէն օր անոնց համար ջուր բերել, որպէսզի խմեն: Ես ալ կրնամ ամէն օր անոնց համար ջուր բերել, որպէսզի խմեն

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ապրիլ 2էն 16 :

Galerie Cambacerès

15, RUE LA BOÉTIE

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԿԱՐՉՈՒՀԻ

ԱՐԱՔՍ ՏԷՐՈՍԿԻԻ

Վերջին դործերը :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի ժամը 9ին : Քաջի Քառէի սրահը : Պիտի խօսի Պ. Վ. Մե – լիքեան : Նիւթ ունենալով՝ Օրմանեան եւ իր պատրիարքական շրջանի հաղափակցութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ջաւարեան կոմիտէին , այս Շաբաթ , ժամը 21ին , Երիմեան դպրոցը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :

ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Orchestre

Jo valon et Gu Berthos

Սեղաններու համար դիմել՝

Ռաֆֆի Հազարեան ,

37, Rue des Dominicaines Tél. : CO. 71-10

Ժաւճօ Յովհաննիէսեան ,

St Loup grands pins Tél : CO. 34-89

Տիգրան Փափազեան ,

85, Rue d'Aubagne Tél. : CO. 50-75

Պարոյր Գուլումճեան ,

3, Rue des Treize Escaliers Tél. : NA. 70-38

Տոմսակներու համարդիմել բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու եւ տեղւոյն վրայ : Փափաքելի է մուտ դոյն ղգեստ :

ՁԵԿՈՒՑՔ

Աղքատախնամ Ընկերակցութիւնը կիւլպէնկեան Փօնտէն ստացած է մէկ միլիոն ֆրանքի նպաստ մը յատկացուած բացառիկ օժանդակութեանց :

Սոյն նպաստին համար մասնաւոր նշանակ մը հաստատուած է եւ վստահուած Աղքատախնամի մասնաւոր յանձնաժողովին : Այս յանձնաժողովը քննութենէ վերջ, պիտի որոշէ յատկացումները, ո – րոնք պիտի բաշխուին ամէնէն արժանաւորներուն եւ միմիայն բացառիկ կարօտութեանց համար :

Խնդրանքները պէտք են հասնիլ Աղքատախնամի դրասենեակը հետեւեալ հասցէին՝

Association Arménienne d'Aide Sociale

32, rue de Trévise Paris 9e

Նկատի պիտի առնուին միայն այն խնդրանքները որոնք բացառիկ հանգամանք մը կը ներկայացնեն :

Աղաֆատախնամը գործ կը փնտռէ իր նպաստընկալներուն համար

1) *Այր ու կնոջ մը համար (այր 45, կին 30 տարեկան), իրր պահապան եւ ներքին դործերով զբաղող, հայկական միջավայր, բնակարանով, քաղաք կամ դիւղ :*

2) *Ֆրանսերէնի եւ դպրերէնի դասեր մինչեւ 12 տարեկան մանուկներու համար :*

3) *«Մանիքիւր» եւ վերնդկութեան խնամք վարժարդարի մօտ :*

4) *Գրասենեակի կամ ձեռային թեթեւ դործեր, 65 տարեկան այր մարդու մը համար :*

Կը խնդրուի դործի առաջարկները ուղղել՝ Աղքատախնամի դրասենեակը :

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

Հ.Ց.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՔԱՋԱՔԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ

(Պուրս տիւ Թրավայ)

ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՊԵՏՆԵՐՈՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ

(Քազա տ'Իթալիա)

ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 20,30ԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՅՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻԻՆ

ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻԻՆ

ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ

ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲԻ ՂԵԿԱՎԱՐ

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

ՊԱՐՈՒՍՈՑՑ

ՏԻԿԻՆ ՀԵՂԻՆԷ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՇՈՔԱ ԱՊԱՇԻՏՑԷ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՊ ՑԱՑՏԱՓԻՐ

երգ եւ խմբերգ՝

ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, ՕՐ. Շ. ՊԷՆԿԵԱՆ, ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ՔՈՑՐԵՐ, ՍԵՐՈԲԵԱՆ, ՄՈՄՃԵԱՆ

Նուագ՝

ՈՒԼՈՒՄՈՒՉԵԱՆ ԵՒ ԳՈՒԼԱԳՄԸՉԵԱՆ

Արտասանութիւն՝

Պ. ԹՈՒԹԼԵԱՆ

Պար՝

Մասնակցութեամբ ՊԱՆԵՒՕ–ՔԱՇԱՆԻ ԵՒ ՏՔՈՒՆԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ԵՒ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

ԼԻՈՆ՝ կը խօսի ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

Գեղջկական պսակ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՄԷՆ ՀԱՑՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Է ՓԱՋԱԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՑՍ ՁԵՒՆԱՐԿԸ

ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ

ՈՂԲ. ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ

Ցիչատակին յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է :

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ Սաւթրօ, Փարիզ :

Հովանաւորութեամբ Գերաշնորհ Սեբովբէ եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Խօսք պիտի առնեն ծանօթ հնադէտ Փրօֆ. Քավէճեաֆ եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն յարգել իր յիշատակը եւ ներկայ ընդունիլ իրր հրաւէր :

Մուտքը ազատ է :

ՁԱՏԻԿ

Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ դտնուիլ հետեւեալ արարողութիւններուն :

Մարտ 20, Ուրբաթ առաւօտ վերջին Աբեւադալ ժամը 9ին, երեկոյեան ժամը 4.30ին «Խաղաղական եւ հոկում» :

Մարտ 22, կիրակի Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը ութին, հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10 – ին, երեկոյեան «Դոնըցկէք» ժամը 4.30– ին :

Մարտ 26 : Աւագ Հինդշաբթի, առաւօտեան պատարագ ժամը 10ին : Կարդ Ոտնլուայի , երեկոյեան ժամը չորսին, կարդ Խաւարման ժամը ութին :

Մարտ 27, Աւագ Ուրբաթ, Թաղման Թափօր, երեկոյեան ժամը 5ին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ կտրող (fruitier) մասնագէտ հրաւաժի : Տեւական դործ, ամբողջ տարին , լաւ վճարում : Դիմել՝

Francine

38, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2e - 3e ÉTAGE

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար

ձեր փավիյօնը, վիլլան ,

յարկաբաժինը կամ խանութը :

J. TORANIAN

18, AVENUE DE L'OPÉRA

OPE 73-21 OPE 19-45

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՕՍԱՄԱՐՏԻՆ 44ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Պիտի տօնուի մեծ չուքով, նախապատրաստութեամբ չատ կարեւոր անձնատուրութեանց, Սէրքլը Միլիթէռի մէջ, կիր., 5 Ապրիլ, ժամը 15 – 24, Զինուորական ֆանֆառ, նոր ֆիլմ, Փոլքլորիք պարեր : ու անոր բոլորովին նոր անակնկալներով : Կոնկոնի արտասովոր նուագախումբով Վերապահեցէք Ապրիլ 5ի կիրակին :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն : Կը խնդրուի ներկայանալ անդամատետրով : Կարեւոր օրակարդ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Ռեժանի վերնայարկը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

22 Մարտ, կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3.30էն մինչեւ կէս գիշեր Իսիի բաղաքապետական մեծ սրահին մէջ :

Métro : Mairie d'Issy

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՊ ԲԱԺԻՆ

Սիրայօժար կը մասնակցին Փարիզահայ դաղութի լաւագոյն արուեստագէտներէն Տիկին Սարեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան (երգ), Օր. Վարժապետեան (դաշնակ), (Ա. Փոի – էֆոլ Պէլան) Պ. Տէտէեան (ձեռնադաշնակ), Պ. Աբրահամեան հայկական եւ կովկաս. պարերը, Օր. Ժ. Քէհեաեան դասական պարերը, Ամիրճանեան քոյրեր դաշնակ եւ արտասանութիւն :

Զանազան հաճելի անակնկալներ , հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով ,

Խօսնակ՝ Պ. Բ. ՀԱՊԼԻԵԱՆ

ժամը 7.30էն մինչեւ կէս գիշեր ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Orchestre "ARMENIA" grande formation

Այս երիտասարդ նուագախումբը կը դեկավարէ Պ. ՏԻՏԻՃԵԱՆ

Պարերու ընթացքին մէջ ընդ մէջ դանազան պատշաճ արքահսիոններ :

Ընտիր եւ առատ պիւֆէ Մուտք 500 ֆրանգ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԷԶՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱ ՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան

Ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան

Կը ներկայացուի

ՁԱՐՇԵԼԻ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Կատակերգութիւն երեք արար

Կը մասնակցին.— Արթին ադա՝ Պ. ՅԱՖԵԱՆ, Լեւոն՝ Պ. ՍԵԴՐԱԿ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ, Վահան՝ Պ. ԱԼԵՔՍ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ, Ռոսա՝ Օր. Մ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ, Տօքթ. Շաւարշ. Պ. ՏԱՐՕՆ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ, Ազբիպատ՝ Պ. ՅԱ. ԿՈՓ ՅԱԿՈԲԵԱՆ, Գառնիկ ադա՝ Պ. ՊԵՐՃ ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Տիրան՝ Պ. ԲԱԲԳԷՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, Աւետիսեան՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՏԷՏ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, Սիսակ՝ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՐՍՈՒՄԵԱՆ :

ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

MÈՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան կողմէ 22 *Մարտ*, *կիրակի ժամը* 16էն *մինչեւ* 24,

CERCLE MILITAIREի

ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնթ Օկիւսթէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալներ

Նուագախումբ՝ **ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ**

Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝

Յ. Պահատուրեան Tél. : ORN. 37-22

Գ. Ադամեան « : TRI. 57-74

La Société du Bain de Vapeur de la Pierre Levée

4 bis, Rue de la Pierre Levée, Paris 11e

MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF, GONCOURT TÉL. OBE. 12-51

Կը տեղեկացնէ իր յաճախորդներուն որ ասկէ ետք հաստատութիւնը, փակ է այր մարդոց համար Հինդշաբթի օրերը եւ բաց է երեքշաբթի օրերը ժամը 14էն 23

ԲԱՑ ՕՐԵՐ

Կիներու համար	Այրերու համար
Երկուշաբթի , Չորեքշաբթի , Ուրբաթ	*Երեքշաբթի 14էն 23*
ժամը 11էն 23	*Շաբաթ , 9էն 23*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
19
ՄԱՐՏ
//
JEUDI
19 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8348 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4249

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱԲ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը հիմնական փոփոխութիւններ առաջ բե – րաւ ապրելու ճակատագրին մէջ, համա – ձայն անոնց աշխարհագրական դիրքին :

Անոնք որ դժբախտութիւնն ունէին սահմանակից ըլլալու Խորհրդային Մի – ութեան, ինկան անոր բռնակալական վար – չաձեւին տակ, ինչպէս Պալթեան երկիր – ները, Լեհաստան, Ռումանիա, Պուլկա – րիա, Հունգարիա, Չեխոսլովաքիա, Արե – ւելեան Գերմանիա եւ Ալպանիա (Եուկո – սլաւիա չատով ապառնց օձիքը) :

Իսկ անոնք, որ դաշնակից պետու – թեանց հովատարութեան տակ էին, ատա – յան իրենց անկախութիւնը եւ այսօր հա – ւասարապէս անդամներ են Միացեալ Ազ – գերու կազմակերպութեան : Առանց կար – ղին կը պատկանին արեւմտեան երկիրները եւ Իսրայէլ :

Ազատ ազգայնականութեան պայքա – րը վերջին տասնեւհինգ տարիներու ըն – թացքին հետզհետէ զարգացաւ՝ չնորհիւ ստեղծուած քաղաքական նոր կացու – թեան :

Այս նոր չարժումին պատասխանատո – րը կը չատապովէն ստեղծումը համարա – բական մեծ կայսրութեան, կամ համա – դաշնակցութեան մը, որ իր մէջ պիտի պարփակէ Պարսից ծոցէն մինչեւ Ատլան – տեան երկարող արաբախօս երկիրները :

Արաբական Միացեալ Հանրապետու – թեան պետական նախարար Քամալ Րի – ֆաաթ Գահիրէի «Ալ Շապ» թերթին մէջ քննելով արաբ ազգութեան հիմնական յատկանիշները, զանոնք կը խտացնէ հե – տեւեալ կէտերուն մէջ,— լեզու, հասա – րակաց հայրենիք, պատմութիւն եւ հա – ւաքական ճակատագիր, նկարագրական չա – հերու նոյնութիւն, իմացական եւ ոգեկան միութիւն եւ մշակութային միատարրու – թիւն :

Հակառակ այն փաստին թէ արաբական ազգային երկիրներու մէջ կը կիրար – կուին քաղաքական եւ տնտեսական տար – բեր գրութիւններ, «արաբ ազգայնակա – նութիւնը արդէն կենդանի իրականութիւն մըն է արաբ հայրենիքին մէջ», կ'ըսէ նա – խարարը, որ կ'աւելցնէ :

« Պէտք է ի մտի ունենալ, որ արաբ ազգայնականութիւնը հիմնուած է տնտե – սական, քաղաքական եւ պինուորական նկատումներու վրայ» :

Տնտեսական կարելիութեանց տեսակէ – տով չատ հարուստ են արաբախօս կարգ մը երկիրներ : Իրաքի, Սէուտի Արաբիոյ եւ Պարսից ծոցի իշխանապետութեանց հողամասերուն տակ ամբարուած քարիւ – ղը մնայուն եկամուտի ապահով պիւրեր մըն է, որուն չնորհիւ հնարաւոր կ'ըլլայ պղպիօրէն բարձրացնել Արաբներու ապ – րուստի մակարդակը :

Սակայն նախապայման է՝ եթէ ոչ քա – ղաքական, գոնէ տնտեսական «համա – կարգութիւն եւ ներդաշնակութիւն» ըս – տեղծել Մերձաւոր Արեւելքի արաբական բոլոր երկիրներուն միջեւ :

Իրականութիւնն այն է սակայն, որ մաքսային դրութիւնը ի չօրու է մէկ երկրէն միւսը՝ մեծապէս դժուարացնելով ապրանքներուն փոխանակութիւնը : Տա – կաւին վերջերս մեկնած համաձայնութիւն կնքուեցաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի միջեւ :

Տնտեսականէն վերջ, «պարզ է որ Ա – րաբները պէտք է հասարակաց միացեալ քաղաքականութիւն հետապնդեն, դիմա – դրաւելու համար աշխարհակալութեան կոմմ արաբ ազգայնականութեան դէմ նպատակուած դաւերը», կը գրէ եգիպտացի նախարարը :

Գալով պինուորական գործակցութեան, անհրաժեշտ կը դանէ «միասնական հրամանա – տարութիւն» մը արաբական բոլոր երկիր – ներուն համար : Պատճա՞ռ : 1948ին Իսրա – յէլացիք յայտնեցին՝ որովհետեւ միասնական ուժերը անջատօրէն կը կռուէ – ին :

Արաբ ազգայնականութեան պաշտպանը հետզհետէ հող կը դանէ այն երկիրներուն մէջ, որոնք դարերով ենթարկուած էին օտարի տիրապետութեան :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՏԱՏՆԱՊԸ ՉԻ ՄԵՂՄԱՑԱԾ

« Աշխարհակալներու լեզուն պարծա – ծելու» Իսրայէլի մեկպրանքներուն պատասխանելով, Նախագահ Նասր տե – սակցութեան մը ընթացքին յայտարարեց· — « Մեր ժողովուրդը այլեւս բաւական պիտակցութիւն ունի՝ հասկնալու համար թէ համայնավարներու դէմ կատարուած յարձակումներուն նպատակն է՝ ազգը պաչտպանել նոր աշխարհակալութենէ մը : Մենք միշտ ընդունած ենք խորհրդային օգնութիւնը, բայց չենք կրնար ընդունիլ այն պարագան՝ որ Մ· Միութիւնը զօրա – վիզ կը կանգնի խմբակի մը՝ որ հետացած է իր անկախութեան համար պայքարող արաբ ժողովուրդէն» :

Այնուհետեւ, պատասխանելով Խրուշ – չեւի այն ակնարկութեան՝ թէ կը մտածէ Իրաքը միացնել Ա· Մ· Հանրապետու – թեան, Նասր ըսաւ·— «Մինչ յայտարա – րած ենք թէ մեր քաղաքականութիւնը հիմնուած է արաբական համերաշխու – թեան վրայ եւ միութիւնը կրնայ իրակա – նանալ միայն արաբ ժողովուրդին կա – տարեալ համաձայնութեամբ » :

Միւս կողմէ, Գահիրէի թերթերը կը դրեն թէ «պատնի դահլիճ» մը կը հսկէ Պաղտատի կառավարութեան գործունէու – թեան վրայ : Հոլչին բարենորոգման ծրագիրը լքուած է Իրաքի մէջ՝ ի նպաստ խորհրդային սիսթեմով հաւաքական ա – պրանքներու դրութեան :

Կիսապաշտօնական « Ալ Ախպար » կը դրէ թէ համայնավար կուսակցութիւնը Զօր· Քասըմի ձեռքէն առած է իշխանու – թիւնը : Իրաքի վարչապետը պարզապէս կը գործադրէ «պատնի դահլիճ»ին հրա – հանգները : Այս «դահլիճը» կազմուած է ինը համայնավարներէ՝ Ապտէլ Քառիմ Իսմայիլի ղեկավարութեամբ : Համայ – նավարները պատրաստած են 780 սպանե – ներու ցանկ մը՝ չնորհազրկելու կամ մաքրագործելու համար :

Իսկ Դամասկոսի « Ալ Այեամ » թերթը կը յայտարարէ թէ Պաղտատի մէջ արար ազգայնականներ յարձակումի ենթար – կուած եւ կախուած են, ուրիշներ՝ եփ – րատ գետը նետուած :

Միւս կողմէ, Գահիրէի կառավարու – թիւնը բուռն բողոքի մը յանձնեց Պաղտատ՝ իրաքեան օդանաւերու կոմմէ իր օդային սահմանին բռնաբարման դէմ : Մէկ չաբթուան մէջ երկրորդ բողոքագիրն է որ կը յանձնուի Իրաքի կառավարու – թեան :

Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԱՀԻՐԷԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վեց տարի է որ Նասր ակրը դարձած է եգիպտոսի եւ այդ ժամանակամիջոցին, Ա· Միութեան եւ Նասրի յարաբերու – թիւնները անցան զանազան փուլէ մինչեւ այսօրուան լարուած կացութիւնը : 1952էն 1955 Նասր տեսակ մը « աշխարհակալներու պրծակալը» կը նկատուէր կրեմլինի կող – մէ, բայց Ա· Միութիւնը անդրադարձաւ նաեւ թէ ինչպէս կրնայ օգտագործել ա – րաբական ազգայնական չարժումը եւ լա – րել Նասրը Արեւմուտքի դէմ : Այս տեսա – կէտ էր նաեւ համաչխարհային կուսակցու – թեան Ի· համագումարին (1956) : Շե – պիլով արտաքին նախարար նչանակուե – լէն առաջ Գահիրէ գնաց երբ տակաւին Նասր կը վարանէր Ա· Միութեան հետ համաձայնութիւն կնքելու :

Յարաբերութիւնները պղտեցան առա – ջին տաքիւ 1958 Փետրուարին երբ Նասր տեղեկացաւ Ա· Միացեալ Հանրապետութի – ւնը առաջքն առնելու համար Սուրիոյ «Ար – բանեակ » դառնալուն : Մնաց որ Եուկո – սլաւիոյ եւ «ընկերվարական» ճակատին պաղութիւնը նպաստեց իր կարգին Ա· Միութեան եւ Նասրի յարաբերութեանց ձգտումին : ԽՍ· համագումարին Ա· Մի – ութեան յայտնեց իր տարակար – ծութիւնները, մանաւանդ պաղեստինեան դեմքի վրայ : Նասրեան ազգայնականնե – րու եւ համայնավարներու մէջ գոյութիւն ունեցող տարբերութիւնը չչտելով, Խր – րուչչեւ եւ Մուխիթտինով (մասնակցած խորհրդային հարցերու) երկարօրէն անդ – րադարձան այդ հարցին : Աւելին՝ խան – գաւած ընդունելութիւն մը ըրին Պալէտ Պէքթաշի որ հետապնդուած էր Ա· Մ· Հանրապետութեան ոստիկանութենէն :

Խրուչչեւի ըսածներուն մէջ նորութիւն մը չկայ ուրեմն, փոխուած են միայն կէտ էր նաեւ համայնավար կուսակցու – թեան Ի· համագումարին (1956) : Շե – պիլով արտաքին նախարար նչանակուե – լէն առաջ Գահիրէ գնաց երբ տակաւին Նասր կը վարանէր Ա· Միութեան հետ համաձայնութիւն կնքելու :

Յարաբերութիւնները պղտեցան առա – ջին տաքիւ 1958 Փետրուարին երբ Նասր տեղեկացաւ Ա· Միացեալ Հանրապետութի – ւնը առաջքն առնելու համար Սուրիոյ «Ար – բանեակ » դառնալուն : Մնաց որ Եուկո – սլաւիոյ եւ «ընկերվարական» ճակատին պաղութիւնը նպաստեց իր կարգին Ա· Միութեան եւ Նասրի յարաբերութեանց ձգտումին : ԽՍ· համագումարին Ա· Մի – ութեան յայտնեց իր տարակար – ծութիւնները, մանաւանդ պաղեստինեան դեմքի վրայ : Նասրեան ազգայնականնե – րու եւ համայնավարներու մէջ գոյութիւն ունեցող տարբերութիւնը չչտելով, Խր – րուչչեւ եւ Մուխիթտինով (մասնակցած խորհրդային հարցերու) երկարօրէն անդ – րադարձան այդ հարցին : Աւելին՝ խան – գաւած ընդունելութիւն մը ըրին Պալէտ Պէքթաշի որ հետապնդուած էր Ա· Մ· Հանրապետութեան ոստիկանութենէն :

Խրուչչեւի ըսածներուն մէջ նորութիւն մը չկայ ուրեմն, փոխուած են միայն

ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ԱԶԳ· ՀԱՐԳԻ ՇՈՒԱՆՇԱՆՈՎ ՊԱՏՈՒԻՏՑ Պ· ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԸ

ՇԱԲԱԹ ԿԷՍՕՐԻՆ ԵՏՔ՝ ԲԱՑՈՒՄ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ

Ապրակի վերջին թիւէն (Մարտ 16) կը էաղենիք հետեւեալ մանրամասնութիւն – ները·—

Շաբաթ եւ կիրակի, Պէյրութահայու – թիւնը ապրեցաւ պատմական օրերը, որոնց առիթ հանդիսացան Անթիլիասի Ուխտ Օրը, Զարեհ Ա·ի պահակալութեան Գ· տարեդարձը, Նշան Փալանճեան ձեմարա – նի Մարտիկեան Թանգարանի բացումը, պետական հայ երեսփոխաններու քոք – թէյլը Սէն ճորճի մէջ, Համազգայինի ճաշը Պրիսթոլի մէջ, եւայլն :

Շաբաթ առաւօտ ժամը 11ին, Հայրա – պետ եւ Պ· ճորճ Մարտիկեան, ընկե – րակցութեամբ Լիբանանի Հայոց առաջ – նորդ Գերչ· Տ· Յարէն Արք·ի եւ վարդա – պետ հայրերու, այցելութիւն տուին մա – բոնի պատրիարք Գեր· Փոլ Մէուչիի, Գէբգէյի պատրիարքարանին մէջ : Յօսակ – յութեան նիւթ դարձան երկու համագնա – ները հետաքրքրող հարցեր :

Կէսօրէ առաք, ժամը չորսին, տեղի ու – նեցաւ հանդիսաւոր բացումը ձեմարանի ճորճ Մարտիկեան թանգարանին, հովա – նաւորութեամբ Զարեհ Ա· Կաթողիկոսի, որ անձամբ ներկայ գտնուեցաւ այս գե – ղեցիկ արարողութեան : Ներկայ էին Ա – ռաջնորդ Սրբազանը, վարդապետ հայ – րեր մեծ թիւով մտաւորականներ եւ ապ – պայիններ : Այս թանգարանը, որ գլխա – ւորաբար նուէրն է Պ· ճորճ Մարտիկեա – նի, կը պարունակէ չիւսիսի աւելի քան – կալին իւղանկարներ, որոնց մէջ աչքի կը գարնէ արժէքաւոր գործ մը՝ Այվազովս – քիի « Պոլսոյ Չարդը» : Ունի հայկական եւ բիւզանդական հին գրամներու ճոխ բա – ժին մը եւ այլ թանկարժէք ու պատմա – ւոյժ առարկաներ, որոնց պէտք է անդրա – դառնալ առանձին :

Բացումէն առաք ճառեր խօսեցան ձեմա – րանի տնօրէն ընկեր Սիմոն Վրացեան, որ չնորհակալութիւն յայտնեց Պ· Մար – տիկեանի իր իշխանական նուէրին հա – մար, եւ Պ· Մարտիկեան, որ առաւելա – բար չեչտեց, թէ իր թանկագին առարկա – ներուն հետ, որոնք այլեւս սեփականու – թիւնը դարձան հայ ժողովուրդին, իր սիրտն է, որ տուաւ իր ազգին : Ամէնէն վերջը խօսքը տրուեցաւ Հայրապետին, որ չեչտեց ճեմարանի կատարած եւ կա – տարելիք մեծ գերը մշակութային մեր կեանքին մէջ :

ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒ ՔՈՔԹԷՅԼԸ

Երեկոյեան ժամը 6·30ին պետական եւ – րեք հայ երեսփոխանները՝ Պ· Պ· Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տիգրան Թոսպաթ եւ Յակիճ Պապիկեան Օթէլ Սէն – ճորճի մէջ տուին քոքթէյլ մը, ի պատիւ Տէր եւ Տի – կին Մարտիկեաններու : Իրենց ներկա – յութեամբ Տէր եւ Տիկին Մարտիկեաննե – րուն ու հայ երեսփոխանները պատուեցին՝ Լիբանանի Արտաքին նախարար Պ· Հիւ – սէյն Ուէյնի, Կրթական նախարար Պ· Փիէռ ճէմայէլ, Ներքին նախարար Պ· Ռէ – մոն Խուէ, Հանր· նախագահի դիւանա – պետ Պ· Ժորժ Հայմարի, երեսփոխանն – երէն Պ· ճէմիլ Միքքաուի, Էմիլ Պուսթա – նի, Թաքիէտտին Սոլհ, Ռէչիտ Պէյտուն, Սէլիմ Լահուտ, Ֆիլիփ Տակլա, Ժոզէֆ Զաուէր եւ ուրիշներ, զատկան իշխա – նութեան ներկայացուցիչներ՝ Պ· Պ· Էմիլ Հրնուտ, Պաուրի Մէուչի եւ Քապլան, օտար դեսպաններ՝ Եգիպտոսի դեսպան Զօր· Ապտիլ Համիտ Ղալէպ, Իրանի դեսպանը, Քանատայի դեսպանը, Միաց – եալ Նահանգներու գործավարը, բազմա – թիւ այլ գործավարներ եւ հիւպատոսներ : Ձինուորական իշխանութեանց կոմմէ ի – րենց ներկայութեամբ պէտք կը գործնէին՝ Հանր· Նախագահի պին· դահլիճի անդամ գնդ· ճէմիլ Հոտա, ժանտարմերիի բնդ – հանուր հրամանատար գնդ· Ժոզէֆ Սը – մաան, հաղարապետ Սաատ եւ ուրիշներ, ինչպէս նաեւ կրօնական պետեր, մաս – նաւորաբար Լիբանահայ առաջնորդ Գերչ· Տ· Յարէն Արք· Բարոյեան, Հայր Պօղոս Արիս, անուանի բժիշկներ, գատաւորներ, ծանօթ հրապարակագիրներ, բարձր գա – րու պատկանող Լիբանանցիներ եւ ազգա – յին ծանօթ անձնաւորութիւններ :

Քոքթէյլի դեղեցկագոյն պահը հանդի – սացաւ Մայրիներու Ազգային Ա· կարգի Ասպետի չքանչանի տուչութիւնը Պ· ճորճ Մարտիկեանի : Յանուն Հանր· Նախագա – հին, Պ· Հիւսէյն Ուէյնի Լիբանանի այս բարձրագոյն չքանչանը անցուց Պ· Մար – տիկեանի վրէն :

Ուրիշ մանրամասնութիւններ՝ մեր վաղուան թիւով :

ԱՇԽԱՐՀԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգերու Միութեան կողմէ կազմուած Ցանձնախումբ մը տասը նիստեր յատկացուցած էր Ժընեւի մէջ՝ հրատարակելիք իր տեղեկագիրը աշխարհի բնակչութեան չուրջ: Ակէ առաջ Իւնեսքօն ղբաղած էր նոյն խնդիրով:

Տեղեկագրին համաձայն fառասուն տարիէն, այսինքն երկու հազար թուականին, երկրի բնակչութիւնը պիտի ըլլայ վեցէն եօթը միլիառ: Մարդկութիւնը արագօրէն կ'աճի չնորհիւ առողջապահական պայմաններու, մահերու թիւին նուազումով, կեանքի տեւողութեան երկարումով:

×

Օգոստոս կայսեր օրով ծանօթ աշխարհի բնակչութեան թիւն էր երեք հարիւր միլիոն, միայն Եւրոպայի բնակչութիւնը վաթսուն միլիոն՝ Պրլոք եւ Նիսըն պատմաբաններու համաձայն: Տասնեւութ դարերու ընթացքին Եւրոպացիները աճած են 280 առ հարիւր, իւրաքանչիւր դարու մէջ 16 առ հարիւր: 1800 թուին 170 միլիոն էր, 1900ին չորս հարիւր միլիոն:

Ցանձնախումբի տեղեկագրին համաձայն 1850ին երկրի բնակչութիւնը մէկ միլիառ էր, վերջին երկու տարիներուն աճումը եղած է իննսուն միլիոն, ճափոնի բնակչութեան հաւասար, կամ երկու Ֆրանսայի բնակչութեան: 1962ին պիտի կատարուի ընդհ. մարդահամար եւ հաւանաբար երկիրը պիտի ունենայ երեք միլիառ բնակիչ, 1977ին չորս միլիառ, երկու հազարին վեց – եօթը միլիառ:

Ընկերային ներկայ պայմաններու տակ երիտասարդներ ուշ կը մտնեն արտադրութեան ասպարէզը, ծերերը կը դադրին արտադրող տարրեր ըլլալէ աւելի կանուխ քան ժամանակին, երիտասարդներ եւ ծերեր սպառող են եւ 25էն 60 տարեկանները միայն արտադրող: Երիտասարդները ուսման կը հետեւին, ծերերը աւելի երկար կ'ապրին, ուստի կը ծանրանան անտեսապէս աշխատող, արտադրող ընկերութեան վրայ:

×

Ամերիկայի մէջ սեւերու եւ ճերմակներու հաւասարութեամբ օրէնքի առջեւ, ժամանակի ընթացքին պիտի դադրին ցեղային պայքարները, բայց պիտի մնայ համեմատութեան պայքարը, որովհետեւ ճերմակը նուազ կ'աճի, սեւը արտակարգօրէն արագ: Ամերիկայի բնակիչներուն համար մտահոգիչ է մօտաւոր ապագան եւ դեռ կը յամառին պատնէշներ քաշել Եւրոպայէն գաղթելու տրամադիր տարերուն առջեւ:

Ճերմակ ցեղի աճումին բազդատմամբ աւելի բազմածին են դեղին ցեղի պատկանող ժողովուրդները, Հնդիկները: Տեղեկագրին համաձայն Աֆրիկէի եւ Ասիոյ բնակիչներուն թիւը պիտի ըլլայ չորս միլիառ եւ ութ հարիւր միլիոն: Մտահոգիչ է այս աճումը նուազ յառաջադէմ երկիրներու մէջ, որոնք դրամագլուխի պէտք ունին զարգանալու համար, երկրագործութիւնը ծաղկեցնելու համար, բազմութիւններ սնուցանելու համար: Ահաղ տարրերը զործ կը պահանջեն, զործարաններու թիւը սահմանափակ է, արտածումը նուազ է, ներածումները չատ աւելի:

×

Եւրոպական պետութիւններ ընտանեկան նպաստներ հաստատեցին բ. եւ գ. զաւակներու համար: Ա. Միութիւնը, Եւրոպայի ամէնէն բազմամարդը, 1944 Յուլիսի հրամանագրով պետական օգնութիւն հաստատեց մայրերու: Տասնեակ հազար մայրեր վարձատրուեցան չքանչաններով, «հերոսուհի մայր» կամ «մայրական փառք» տիտղոսներ տրուեցան չատ մայրերու: Մանկութեան պաշտպանութեան յատկացուեցաւ երկու միլիառ 456 միլիոն րուպլի: 1950ին Ա. Միութեան բնակչութիւնն էր 250 միլիոն, այսինքն Եւրոպայի ամբողջ բնակչութեան 40 առ հարիւրը:

Անգլիոյ, Հոլանտայի, Դանիոյ մէջ ալ հաստատուեցան ընտանեկան նպաստներ:

Պատերազմէն անմիջապէս ետքը աճումը աւելցաւ ինքնին Գերմանիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ մէջ, հաստատելով անգամ մըն ալ ընկերաբան Գաբրիէլ Թարտի «ընկերային օրէնքներ»էն մէկը «համաձարակներէ եւ պատերազմներէ ետք ժողովուրդ մը աճիլ կը սկսի եթէ կորուածէ չէ բարոյական կորովը»: Ժողովուրդներ մրցումի մէջ են թիւի յաւելումի համար ալ:

×

Հոլանտա սակայն մտահոգուած է իր բնակչութեամբ, զաղթավայրներու կորուստին հետեւանքով: Ամիսը 12000 փոքրիկներ աշխարհ կուգան: Եթէ սահմանափակուի արտածումը, բնակչութիւնը պիտի աղքատանայ: Ժամանակին իւրաքանչիւր տարի երեսուն հազար հոգի կը մեկնէին դէպի Քանատա, Աւստրալիա, Հարաւային Ամերիկա: Արժանթին եւ Պրազիլիա լայն վայրեր ունին, բայց կլիման աննպաստ է Եւրոպացիին համար: Արդէն այդ երկիրներն ալ ճարտարուեստական ձեռնարկներ սկսած են, տեղւոյն վրայ կը զործածեն հում նիւթերը, որոնք երբեմն կ'արտածուէին Եւրոպա եւ սկսած են նուազ ներածում կատարել Եւրոպայէն:

Բնակչութեան եւ հարստութեան բաշխումը անհաւասար է երկրի վրայ: Ցանձնախումբը կը յանգի այն եզրակացութեան թէ միջազգային համաձայնութեամբ չահագործելու է նուազ բնակչութիւն ունեցող երկիրներու հարստութեան աղբիւրները, բազմածին ժողովուրդները տեղ տալու է սակաւամարդ երկիրներու մէջ, այլապէս ընկերային տագնապները անխուսափելի պիտի ըլլան:

×

Անգլիացի տնտեսագէտ մը Մալթուս 1798ին հրատարակեց տեսութիւն մը բնակչութեան մասին: Երկրի մը բնակչութիւնը աւելի արագ կ'աճի, երկրին արտադրութիւնները աճումին համեմատական չեն: Գիտական բացատրութիւն մը տալու նպատակով կը զրէր թէ աճումը կ'ըլլայ երկրաչափական յառաջատութեամբ, մինչդեռ արտադրութիւնը թուաբանական: Անդրադառնալով տեսութեան ծայրայեղութեան 1803ին հրատարակեց երկրորդ տպագրութիւնը՝ կարեւոր սրբագրութիւններով: Իր անունը անմահացուցին յոռետեսները նոր – մալթուսականութիւն քարոզելով:

Մալթուսէն առաջ Իտալացի մը, Ճիա – մարիա Օրթես, 1790ին զրած էր արդէն թէ բնակչութեան աճումը չատ աւելի է արտադրութենէն եւ պիտի զայ օր մը որ մարդիկ սովամահ պիտի ըլլան:

Ֆրանսացի տնտեսագէտ Լը Ռուա Պոլիէօ քննելով մալթուսեան տեսութիւնը կը զրէր թէ «լաւագոյն երկրագործութեամբ երկիրը կրնայ սնուցանել 7էն 8 միլիառ հոգի»: Ուրիշ տնտեսագէտ մը Քոլսըն, կ'աւելցնէր. «Մնունդներու նուազութեան պարագային քաջալերելու է ներգաղթը, պայմանով որ ներգաղթողը ձուլուի նոր հայրենիքի բնակչութեան մէջ»:

Այդ պարագային պետութիւններ երկրին դռները բանալու են աշխատաւորներու առջեւ: Ֆրանսացի տնտեսագէտներ կ'ընդունին որ երկիրը երկու միլիոն աշխատաւորներու պէտք ունի, բայց զործաւոր դասակարգը, հանրային կարծիքը կ'ընդդիմանայ իտալացի բանուորներու ներգաղթին:

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը պիտի զբաղի հարցով, որ պարզ է որպէս առաջարկ՝ արդար բաշխում աննպաստ նիւթերու, համեմատական բաշխում բնակչութեան, բայց դժուարին է գործադրութիւնը, որովհետեւ բազմածին ժողովուրդներ պիտի ողողեն սակաւածիններու երկիրները, ընկերային բարդութիւններ առաջացնելով: Անկարելի պիտի ըլլայ միջազգային համաձայնութիւն մը: Պիտի զայ օր մը, քառասուն տարիէն հաւանաբար, երբ անհրաժեշտութիւնը, այս անխուսափելի պարտադրողը, պիտի ըստիպէ տեղի տալու հոսանքներու առջեւ, եթէ վարիչները կը փափաքին խաղաղութիւնը պահել երկրագունդի վրայ:

×

Վեց տարի առաջ անգլիացի տնտեսագէտ Քոլին Քլարք Իւնեսքոյի հարցումին կը պատասխանէր. «Եթէ երկրի մշակելի հողերը մշակուէին Հոլանտայի դաշտերուն նման եւ եթէ մեր սպառումը սնունդ ղեղէն նիւթերու արդի հոլանտական սպառման մակարդակին վրայ մնար, այն ատեն աշխարհ պիտի կարենար սնուցանել 10էն 15 միլիառ բնակիչներ մը»: (1953 Մարտին): Բայց տնտեսագէտը կ'աւելցնէր. «Ժամանակ է զիմակազերծ ընել կեղծ զիտուններն եւ դիմաստութենէ դուրկ քաղաքագէտները»:

Ընկերաբաններ կարեւոր ուրիշ հարց մըն ալ կը քննեն, սերունդներու փոխանութեան հարցը: Այսօրուան սերունդը կէս դար առաջուան սերունդը չէ, ինչպէս այսօրուան մարդը հազար թուականի մարդէն տարբեր է: Ութ միլիառ բնակչութեան մէջ ապրող մարդը տարբեր պիտի ըլլայ: Դիտութեան յառաջդիմութեամբ ընդունակները պիտի բարձրանան, պանդուխտները կայուն վիճակ մը պիտի ունենան եւ ամկաւարութեան անունով պիտի ճնշեն փոքրամասնութիւնը: Պիտի գտնուի՞ն բացառիկ դէմքեր, արտակարգ ուղեղներ, ընկերային, քաղաքական, տնտեսական բարդ հարցերը լուծելու կարող:

ԽՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՀԱՅ ՄԵԾ ԳԻՏՈՒՆԸ՝ ՆՈՐԱՅՐ ՍԻՍԱԿԵԱՆ

Ն. Միութեան եւ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի անդամ կենսաքիմիագէտ Նորայր Սիսակեան ենգիմաբանի վարիչն է եւ միաժամանակ Ն. Միութեան Ակադեմիայի ընդհանուր քարտուղարի տեղակալ:

Անհոգնելի գիտնական մը, որուն մանկութիւնը անցած է դառն պայմաններու մէջ:

Ծնած է 1907ին Հայաստանի Աշտարակ գիւղը: Այգեպործ ընտանիքի զաւակ:

1927ին կ'աւարտէ միջնակարգ դպրոցը: Ապահեւեւ ուսումը կը չարունակէ Երեւանի համալսարանին մէջ, ուրկէ կ'անցնի Մոսկուա: Փայլուն յաջողութեամբ կ'աւարտէ պետհամալսարանական ակադեմիան:

1936ին պաշտպանած է թեկնածուական թեկնը, իսկ 1940ին Տոքթորայի թեկնը՝ «Երաշտին դիմացող բոյսերու կենսաքիմիական բնութագրութիւնը» նիւթին չուրջ:

Խորհրդային գիտնականները զնահատանքով խօսած են իր մասին: Ակադեմական Ա. Ն. Բախ կը զրէ.— «Նորայր Սիսակեանի նշուած աշխատանքը անկասկած կը ներկայացնէ զնահատելի գործ մը՝ գիտութեան մէջ, բոյսերու ածման մասին: Հաղուագիւտ աշխատասիրութեամբ օժտուած մարդ է ան: Իսկական գործ տեսաւ ան՝ երաշտին դիմացող բոյսերու կարեւոր հարցին պարզաբանման մէջ»:

Սիսակեան մասնաւորապէս զբաղած է բնախմորի (ֆերման) գործունէութեամբ:

Այս մարզին մէջ կարեւոր յայտնաբերումներ ըրած է ան: Ուսումնասիրած է բախութիւնը կը համակէր մեզ: Ութման օրը, այդաբացին, անտառ կ'երթանք ծառ մը բերելու եւ կը սկսինք խրախճանքի պատրաստութիւններ տեսնել: Այդ տարի, ութսմը ոչ մէկ տարբերութիւն ունէր միւս տարիներէն: Մինչդեռ, Ծնունդը, այս անգամ ցաւ բերաւ: Մեծ մայրիկը պահած էր իր մահուան անկողինին մէջ: Որոշ ժամանակէ մը ի վեր կը տառապէր, բայց պատահածը չէինք նախատեսած: Ան տեսած էր ամէն բան՝ զոր կարելի է տեսնել կեանքի մը ընթացքին, այսուհանդերձ՝ կը սիրէր զարձեալ ապրիլ եւ ամբողջ ընտանիքը իրեն հետ կուլար: Հոգեվարքը սկսաւ առտու կանուխ, յանկարծ: Իր քունին մէջ մեծ մայրիկը սկսաւ աղմուկով չնչել, կարճ եւ կոկորդային հռնդիւններով: Ցետոյ՝ կարծրացաւ: Այլեւս չէր կրնար խօսիլ:

Առաւօտուն զիւղացիները եկան իր սըներին, յետոյ՝ իր տղաներէն մէկը, Միքքօ հօրեղբայրը հասաւ: Ընդհանուր կարծիքը այն էր թէ կը մեռնէր: Հետեւաբար, հոդին փրկութեան համար մոմ մը վառեցին զլխուն քով: Կարեւոր չէր թէ ան հասկցաւ թէ ոչ՝ անոր նշանակութիւնը: Ոչ ոք մտահոգուեցաւ այդ ուղղութեամբ: Փոքրիկները չհեռացուցին մահամերձին անկողինէն:

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(9 Շար.)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

ՀԱՑՐԻԿԸ Կ'ԱՆՀԵՏԱՆԱՑ ...

Այս երկուքը, համեմատաբար լաւ էին, բայց մեր զիւղին մէջ որմնադիրներու եւ աուաղձագործներու համար զործ կար միայն: Գործ չզտնելով՝ առաջարկեցին հնակարկատութիւն ընել: Սակայն, ոչ մեր տունը եւ ոչ ալ զիւղին մէջ կօշիկ կար: Այսուամենայնիւ հօրս մաչած կօշիկները առին եւ նորոգեցին, թէեւ մարդ չկար որ հագնէր: Անոնք կ'աշխատէին, փոխարէն դիշերելու տեղ մը եւ պնակ մը կերակուր ճարելու համար: Ամէնէն յատկանշականը այն էր, որ անոնք ալ սանտալ հագած էին. այս ոտնամանին թեթեւութեան չնորհիւ աւելի դիւրին կարելի էր փախիլ: Ամէն մարդ կը սիրէր այս Ռուսերը, բարեկամութեամբ, ամէն մարդ կը տիրէր լսելով անոնց ամենօրեայ օրհնութիւնները՝ արտասուաթոր աչքերով: Անոնք աւելի անօթի եւ աւելի թշուառ էին, քան Սերպերը: Անոնց հայրենիքն ալ աւելի հեռու էր: Անոնցմէ մէկը, կարճահասակ, թուխ, ուռած ձեռքերով ու դէմքը տաճեւ, քաղցրօրէն կը չոյէր փոքրիկները, անկասկած՝ փափաքելով իր զաւակները տեսնել: Կօշիկները չինած ատեն, իր ծունկերուն միջեւ այնքան ուժեղ կը սեղմէր զանոնք եւ այնպիսի ուժով մը կը զարնէր, որ մարդ կը մտածէր թէ կ'ուզէր իր վրայ զամել զանոնք: Ռուսերը երկու երեք օր կեցան, յետոյ անհետացան: Ո՞ւր զացին: Ուր-կէ՞ կուգային: Օճախ մը ունէի՞ն արդեօք այն կայսրութեան մէջ, ուր, ըստ ենթադրութեան, արեւը մար չի մտներ:

×

Վերջապէս հայրս եկաւ. աւելի նիհարցած եւ աղերեկ՝ քան մեկնած ատեն: Բայց դիւրաշարժ կը մնար միշտ՝ ծեզ պայլի մը պէս: Հեռուներէն կուգար, յոգնած, անօթի: Իրեն հետ կը բերէր թանձր եւ սառուցեալ ձիւնը: Քարացած էինք այս անսպասելի ուրախութենէն: Եղբայրս իր զլուխը չէր կրնար բաժնել հօրս կուրծքէն, ուր մխրճուած էր: Մայրս, իր արցունքները պահելու համար, — որովհետեւ անպատչաճ էր որ կին մը չատ մեծ երջանկութիւն մը ցոյց տար իր ամուսինը տեսնելով, — վազելով դուրս ելաւ եւ պահուեցաւ անտառներու մէջ: Այս ձեւով հասկցանք միայն թէ այդ երկար ժամանակի ընթացքին՝ հօրս մէջ իրապէս սիրած էինք անմատչելի երջանկութիւն մը: Մեզի համար՝ հոյակապ երազ մըն էր ան: Հիմա, երբ մեր մէջ էր այլեւս, զարձեալ կը սիրէինք զայն, բայց երազը կորսուած էր:

Հայրս ուրախ էր որ վերսաին կը գտնէր իր զաւակներն ու տունը: Ուրախութիւն մը սակայն՝ որ տրամութեամբ համակուած էր: Բանտը տկարացուցած էր զինքը: Կը զգար այն՝ ինչ որ զգացած էին մոնթենեկրոցի սպաները: Թէեւ Նիքոլա Թագաւորին կատաղի պաշտպաններէն մէկը չէր, բայց ընդդիմացած էր Միութեան: Սերպական արդի բանակին մէջ, ինք, կէս զիւղացի, յառաջդիմութիւն մը չէր կրնար յուսալ: Ցետոյ, կը զգար թէ այդ Միութեամբ պիտի նուազէր իր երկրին արժէքը:

Թէեւ զժգոհ, բայց եւ այնպէս հայրս ընդունեցաւ ծառայել իբրեւ ոստիկան զօրաց հրամանատար՝ Քոլսոյինի մէջ: Կացութեան վրայ ծանրանալ՝ բանի մը պիտի չծառայէր: Հայրս կը զտնուէր զժուարին այն կացութեան մէջ՝ ուր մարդ ստիպուած է զործել իր զաղափարներուն դէմ:

Պատմութեան ընթացքը նոր ուղղութիւն մը կը ստանար: Անկարելի էր համաձայնեցնել անցեալն ու ներկան:

ՄԵԾ ՄԱՑՐԻԿԻՆ ՄԱՀԸ

Ծնունդի տօնը հասնելէ չատ առաջ ու-

ՄԵՂԱԻՈՐԻՆ ԱԶՔԸ ԿՈՒՐՆԱՑ...

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՋՕՐԱՎԱՐ ՄԸ ԻՆՉԵ՞Ր ԳՐԱԾ Է ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՔԵՄԱԼԻ ՄԱՍԻՆ

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՔԵՄԱԼ ԴԱՏԱՊԱՐՏԱԾ Է ՀԱՅՑԿ. ՋԱՐԴԵՐՈՒ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԸ ԵՒ ՏԱՄԱՍ ՖԷՐԻՏ ՓԱՇԱՅԻ ԴԱՀԼԻՃԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՆԿԱՏԱԾ...

Պոլսոյ *Ձիւմհուրիէթ* թերթի աշխատակիցներէն Շէհսիվարօղլու, 8 Մարտի թիւին մէջ, հետեւեալ ծիծաղելի պատմութիւնը կը գրէ.—

Ա. Աշխարհամարտի վերջաւորութեան յաղթական պետութիւնները Օսմանեան կայսրութեան կարգ մը մասերուն վրայ թեւարկութիւն հաստատած էին եւ քրքքական հողերուն բաժանումին ձեռնարկած։ Այդ թուականներուն Ամերիկա ալ Թուրքիոյ հանդէպ չահագրգռութիւն ցոյց կուտար եւ կարգ մը ամերիկեան պատուիրակութիւններ Իսթամպուլի եւ արեւելեան նահանգներու մէջ ուղեւորութիւններ կատարելով Թուրքիոյ խնդրոյն մասին տեղեկագրեր կը պատրաստէին։ Այդ թուականներուն երկրին վարիչներէն եւ մտաւորականներէն ոմանք կուսակից կ'երեւէին հողատարութեան, անպայման անձնատուութեան եւ բաժանումի ենթարկուելու ծրագիրներուն։ Թուրքիա այս նպատակաւ ժամանած պատուիրակութիւններէն մէկուն կը նախագահէր Ջօրջ վար Ճէյմս Կ. Հարպըրտ, որ բսած է.— Այս ուղեւորութեան բուն նպատակն է Թուրքիոյ հայկական նահանգներուն ու ռուսական Հայաստանի հողերը տեղւոյն վրայ քննել»։

Ջօրաւար Ճէյմս Կ. Հարպըրտ եւ ընկերները Անատոլուի մէջ ինքնաշարժերով ճամբորդած էին եւ Մուսթաֆա Քեմալ փաշայի ուղղեալ այլազան յանձնարարութիւններ ունէին։

Ջօրաւար Ճէյմս Կ. Հարպըրտ Մուսթաֆա Քեմալ փաշայի հետ տեսակցեցաւ այն օրերուն երբ Էրզրումի եւ Սվազի համաժողովները դումարուած էին։

Ջօրաւար Ճէյմս Կ. Հարպըրտ այս պատմական տեսակցութեանը մասին ը մէջ այլոց կը գրէ.— Մուսթաֆա Քեմալ փաշա, 38 տարեկան, նիհարակազմ, բարձրահասակ զինուորականի կեցուած-քով անձ մըն էր։ Պեխերը կարած, աչքերը ծալեր, խարտեաշ մազերը դէպի եռեւանտած, արտեւանունքները ցցուած։ Շատ զեղեցիկ քաղաքային հագուստ մը կը կրէր եւ մեր ամբողջ խօսակցութեան առեն գլխարաց մնաց։ Մինչդեռ Թուրքերը ի վազուց տան մէջ եւ դուրսը ֆէս կը կրեն։

Մուսթաֆա Քեմալ փաշայի հետ մեր տեսակցութիւնը մէկուկէս ժամ տեւեց եւ առաւելապէս ան խօսեցաւ։ Մեր տեսակցութեան ընթացքին Մուսթաֆա Քեմալ փաշային յիշեցուցի, Փլեմանտոյի 1919 Յունիսին Թուրքերուն մասին արտասանած խօսքերը եւ յայտնեցի որ ոչ մէկ պետութիւն առանց կատարեալ իրաւասութիւն ստանալու պիտի ստանձնէ Թուրքերուն ներքին եւ արտաքին վարչութիւնը կարգի դնելու պատասխանատուութիւնը։ Այն առեն ըսաւ ինծի. «Ամերիկայի, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ մէջ ալ մարդասպանութիւններ եւ այլ ոճիրներ կը գործուին, ոչ մէկ ազգ կ'ամբաստանուի եւ միայն Թուրքերը պատասխանատու կը նկատեն իրենց բնակչութենէն 800 հազար հոգիի սպանդէն»։ Ան ալ կը պախարակէր հայկական ջարդը։ Բայց ասոր դէմ առաջ կը քշէր Իզմիրի մէջ Հելլէն-ներու ի գործ դրած ջարդն ու այլ վայրագութիւնները։ Ըսաւ որ այս ոճիրները համաձայնական ներկայացուցիչներուն աչքերուն առջեւ եւ անոնց մարտանաւերուն երկրին դարձուած ծնդանօթներուն ներկայութեան ի գործ դրուած են, մինչ հայկական տեղահանութիւնն ու ջարդը կառավարութիւնը ձեռք անցուցած փոքր կոմիտէի մը գործն է։ Կրկին ու կրկին հակադրուց որ Թուրքիոյ մէջ պատահած ոդբերգութեանց պատասխանատուն օտար մեքենայութիւններն են, այն առեն իշխանութեան դլուխ գտնուող Տամատ Ֆէրիտ փաշայի դահլիճը պատասխանատու է եւ ան Թուրք անդլիասէր դարձած է։ Հակադրուց որ եթէ հաշտութեան համար ժողովը պնդէ կայսրութիւնը բաժան բաժան դարձնելուն վրայ այս նուաստութիւնը չընդունելով ազգային պատուոյն սիրոյն մեռնիլ նախամեծար պիտի համարէ եւ ասոր պիտի ընդդիմանան։

Մեր տեսակցութիւնը յոյժ չահեկան եղաւ։ Սա ըսելու ստիպուած եմ որ այս տեսակցութեան հետեւանքով իմ մօտ այն համոզումը ծնունդ առաւ թէ Մուսթաֆա Քեմալ փաշա եւ մօտիկ ընկերները իրական հայրենասէր են»։ Ջօրաւար Ճէյմս Կ. Հարպըրտ 1947ին մեռած է Ամերիկայի մէջ։

չաքարի, ճակնդեղի եւ ցորենի հարցերը, ապացուցանելով որ անոնց երաշտի դիմանալու յատկութիւնը բնախմորներէ կախում ունի։

1954ին Ն. Մուսթեան Գիտութիւններու ակադեմիայի կողմէ հրատարակուած է Ն. Սիսակեանի լայնածաւալ մէկ ուսումնասիրութիւնը՝ «կենսաքիմիական նիւթերու փոխանակումը»։

Աւելի քան երկու հարիւր դործեր ունի Սիսակեան՝ գիւղատնտեսութեան զանազան հարցերուն շուրջ։

Նորայր Սիսակեան մասնակցած է մի-ջազգային բազմաթիւ համագումարներու՝ Փարիզ (1954), Գերմանիա (1955), Պրիւքսէլ (1955), Ժընեւ (1955), Պելժիա (1956), Ճափոն (1957), Վիէննա (1958)։ Այցելած է Անգլիա, Հնդկաստան, Շուէյտ, Իտալիա եւ այլ երկիրներ։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Պ. ՀԻՒՍԷՅՆ ՈՒՉՃՆԻ ԿԱՑՑԵԼԷ

Պ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ

Մարտ 12ին առաւօտեան ժամը 10ին, Տէր եւ Տիկին Մարտիկեաններ Օթէլ Պըրիսթոլի հիւրասրահին մէջ ընդունեցան այցելութիւնը Լիբանանի Արտաքին Նախարար Հիւսէյն Ուէյնիի։ Այս բացառիկ այցելութեան ներկայ էին Լիբանահայոց առաջնորդ Գերչ. Տ. Խորէն Աբգ. Բարոյեան, պետական երեք հայ երեսփոխանները՝ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տիգրան Թոսպաթ եւ Յակիկ Պապիկեան, ինչպէս նաեւ «Ալ – Ահրամ»ի Թղթակից Պ. Ժորժ Ազիզ։

Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ չատ ջերմ մթնոլորտի մէջ եւ խօսակցութեանց նիւթ դարձան հանրային կարեւոր խնդիրներ։

Խօսակցութեանց ընթացքին, Լիբանանի Արտաքին Նախարարը անդամ մը եւս յայտնեց, թէ իր ամենամեծ փափաքն է, որ Անթիլիասի Կաթողիկոսութիւնը ըլլայ Սփիւռքի Հայոց Հոգեկան կեդրոնը։ Ան պատրաստակամութիւն յայտնեց իր աջակցութիւնը բերելու այս դործին։ Արտաքին Նախարարը իր յատուկ ակրն ու դնահատանքը յայտնեց հանդէպ Կաթողիկոսարանին եւ Կաթողիկոսին՝ այն աշխատանքին համար որ կը տանի Լիբանանի եւ Կաթողիկոսարանի համար։

Արտաքին Նախարարի մեկնումէն ետք, Սրբազան Հայրն ու Պ. Ճորճ Մարտիկեան Կաթողիկոսարան դացին, ուր Վեհափառ Հայրապետին հետ ունեցան մէկ ժամ դբօսնութ – դլխի տեսակցութիւն ազդային – եկեղեցական հարցերու մասին։

Կէսօրին, Կաթողիկոսարանի Կիլպկեանեան սրահին մէջ Վեհափառ Հայրապետը տուաւ չքեղ ճաշ մը ի պատիւ Տէր եւ Տիկնին ճորճ Մարտիկեաններու։

Ճաշէն ետք, Վեհափառը, Առաջնորդ Սրբազանին ու իր չքախումբին հետ բարձրացաւ Պիքֆայայի հովտը, ուր օրհնուեցաւ հիմնաքարը Վեհարանի այն չէնքին, որ Պ. Մարտիկեան կառուցանել կուտայ, նուիրելով 35.000 տոլար։

Հայրապետը, հիմնօրհնէքի արարողութենէն ետք, անդամ մը եւս չնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Մարտիկեանի իր հանրանուէր գործունէութեան եւ նուիրաբերութեան ազդին համար։

Երեկոյեան, Սինեմա Ռէքս – Սեթիլի մէջ, ծայրէ ի ծայր լեցուն սրահի մը առջեւ, կատարուեցաւ Օգնութեան Ձեռք Պէյրութի վարչութեան կազմակերպած սինեմայի երեկոյթը, որուն բարձր հովանաւորութիւնը ստանձնած էր Արտաքին Նախարար Պ. Հիւսէյն Ուէյնի, որ անձամբ ներկայ դտնուեցաւ։

Երեկոյթին պատուոյ հիւրերն էին Տէր եւ Տիկին Մարտիկեաններ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ

Վերջերս Միացեալ Նահանգներու ծէ – րակոյտին ներկայացուած տեղեկագիր մը կը յայտնէր, թէ Ուչինկթընի Ն. դես – պանատունը խորհրդարանական 186 պաշ – տօնեայ ունի, իսկ ՄԱԿի մօտ Մորհրդ. պատուիրականութիւնը՝ 257 անդամ, մինչ՝ Միացեալ Նահանգներու Մոսկուայի դեսպանատան պաշտօնեաներուն թիւը 35ը չանցնիր։

Դիւանագիտական անձնակազմի այս մեծ տարբերութիւնը միայն խորհրդային դեսպանատուներուն մէջ չէ, որ կը նը – կատուի. նկատելի է նաեւ համայնավար աշխարհի բոլոր երկիրներու դիւանագի – տական ներկայացուցչութեանց։ Այսպէս, մինչ Ռումանիա Ուչինկթընի մէջ ունի 58 հոգինոց անձնակազմ, Միացեալ Նահանգները միայն քսան դիւանագիտական պաշտօնեաներ ունին Պուքրէշի մէջ։ Հունգարիա Ուչինկթընի մէջ ունի 31 պաշտօնեայ, իսկ Միացեալ Նահանգները Պուտափեշտի մէջ՝ 21։ Չեխոսլովաքիա ունի 48, Միացեալ Նահանգները՝ քսան, իսկ Լեհաստան 77, Միացեալ Նահանգները՝ 45։

Պաշտօնէութեան թիւի այս մեծ տարբերութիւնը արդիւնք է այն իրողութեան, որ մինչ խորհրդային դեսպանատուները եւ խորհրդային խմբակի միւս երկիրներու դեսպանատուները գրեթէ բնաւ օ – տար պաշտօնեայ չեն գործածեր, երկա – թէ վարագոյրին եւեթ գտնուող երկիրներու ամերիկեան դեսպանատուները մեծ թիւով տեղացիներ կը գործածեն։ Եւ – րոպայի համայնավար վեց երկիրներու ա – մերիկեան դեսպանատուներուն մէջ աշ – խատող տեղացիներու ընդհանուր թիւը կը հասնի 364ի, մինչ՝ այդ երկիրներու Ուչինկթընի դեսպանատուներուն մէջ կ'աշխատին միայն քսան ամերիկահպա – տակներ։

Բնականաբար, համայնավար երկիրներու ամերիկեան դեսպանատանաց մէջ աշխատող բոլոր տեղացիները ընտրուած կամ խստօրէն քննուած են պատկան երկիրներու ապահովութեան սպասարկու – թեանց կողմէ եւ դրեթէ տեսակ մը լրբտեսներ են՝ ի վնաս Ամերիկայի։

Ամերիկացիները տեղացի պաշտօնեա – ներ կ'առնեն այն պարզ պատճառով, որ համայնավար խմբակցութեան երկիրներ, ամերիկեան տոլարին համար, փոխանակութեան անբնականօրէն ցած դին պարտադրած են։ Եւ դիւանագիտական ստորադաս պաշտօնեաները անհնար է, որ կարենան իրենց ստանալիք այդ թուականով ապրիլ Մոսկուայի մէջ։

Եւ արդիւնքը այն կ'ըլլայ, որ Ռուսերը ոչ միայն հաւանական լրտեսներու ամբողջ բանակ մը ունենան Միացեալ Նահանգներու եւ Արեւմուտքի միւս երկիրներուն մէջ, այլ նաեւ տասնեակներով «լրբենց մարդիկը» Մոսկուայի օտար բոլոր դեսպանատուներուն մէջ։

Թ. Ա. Թ.

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

Լ.

ՀԱՑ – ԿԱԹՈԼԻԿԸ

— Այդ նամակը, ինչպէս երեւում է, ուշացրել էք։ Բայց ես դրանից առաջ մի այլ նամակ եւս ստացել եմ խօջա Թորոսից, համաբեա մի եւ նոյն այդ բովանդակութեամբ։

— Ուրեմն դուք ճանաչեցի՞ք մեզ եկեղեցու բակում։

— Ճանաչեցի։ Ես ձեզ սպասում էի։

— Ուրեմն պատրաստե՞լ էք, ինչ որ գրել են ձեզ։

— Ամէն ինչ պատրաստ է։

— Շատ չնորհակալ եմ,— ասաց Ալանը, ձեռքը մեկնելով նրան։ — Ես առաւօտեան պէտք է դնամ Աստղաբերդը տեսնելու։ Այնտեղից կը դնամ Առաքելոց վանքը։ Ցետոյ կը վերադառնամ ձեզ մօտ եւ այստեղից ճանապարհ կ'ընկնենք...

— Մինչեւ ձեր վերադարձը ամէն ինչ պատրաստ կը դտնէք ճանապարհի համար, կրկնեց մեր հիւրընկալը։

Լա.

— ԱՍՏՂԱԲԵՐԴ

Մի եա օրը, վաղ առաւօտեան, ես եւ Ալանը, մեր հիւրընկալի ծառաներից մէկին մեզ հետ առնելով, ճանապարհ ընկանք դէպի Աստղաբերդ։ Արփիարը ինչ – որ գործերի համար մնաց նրա տանը։

Զգիտեմ ինչո՞ւ, ես միշտ ուրախութիւն էի զգում, երբ Ալանը տանում էր ինձ մի հին ամրոց կամ բերդ ցոյց տալու։ Նրանց աւերակները միշտ իմ վրայ ազդու տպաւորութիւն էին թողնում։ Արդեօք նրա՞ համար, որ նրանց մէջ ես տեսնում էի անցեալ փառքի եւ զօրութեան խորտակուած յիշատակները, թէ նրա՞ համար, որ նրանց մէջ երեւում էր ժողովրդի իշխանների կեանքը, սովորութիւնները եւ նրանց յարաբերութիւնները՝ թէ իւրայնոց եւ թէ օտարների հետ։

Այդ բերդի անունն անգամ ինձ համար հրապուրիչ էր. Աստղաբերդ, դեղեցիկ անուն է։ Ալանը ասում էր, Աստղկայ – բերդ անուան փոփոխութիւնը պէտք է լինի։

Ճանապարհը ոլորուում էր հարթ դաշտավայրի միջով։ Ես եւ Ալանը նստած էինք ձիանների վրայ, իսկ մեր առջեւից ոտքով դնում էր մեր առաջնորդը։

Ես այժմ միայն առիթ ունեցայ Ալանի հետ խօսել Արփիարի մասին։ Այդ երիտասարդը ինձ խելքից հանել էր։ Բայց դեռ չդիտէի՝ ո՞վ էր նա, ո՞րտեղից յայտնուեցաւ, ի՞նչ նպատակով էր եկել Մուշ եւ այլն։

Ալանը ինձ շատ բան չասաց նրա մասին, բայց որքան էլ ասաց այն էլ բաւական էր իմ հարցասիրութիւնը գոհացնելու համար։ Ես տեղեկացայ, որ նա բնիկ տըրապիզոնցի էր, սովորել էր Վենետիկի Մխիթարեանների վանքում, ուսումնասիրել էր պատմութիւն, դլխաւորապէս Հայոց պատմութիւն եւ Հայոց լեզու, դիտէր եւ մի քանի հին ու նոր լեզուներ։ Բայց ինչ որ աւելի զարմացրեց ինձ, — նա կրօնով հայ – կաթոլիկ էր, եւ այն էլ այնքան դաւնացած կերպով խօսում էր հայ-կաթոլիկների մասին։

« Ահա մի երկրորդ Ջալլադ, — մտածում էի ես, — նա կրօնով հայ – բողոքական, բողոքում էր հայ – բողոքականների հակազդային հակումների դէմ, իսկ դա կրօնով հայ – կաթոլիկ, բողոքում էր հայ – կաթոլիկների հակազդային հակումների դէմ։ Բայց Ջալալդը քահանայ էր, չլինի՞ թէ, դա եւս մի նորընծայ արեղայ լինէր»։

— Ոչ, — ասաց Ալանը, — սկզբում թէեւ ուխտած է եղել կրօնաւորական կարդը մտնել, բայց յետոյ թողել է։

— Նա կը մնա՞յ այստեղ։

— Կը մնայ։

— Ի՞նչ պիտի չինէ։

— Պիտի գործէ այստեղի հայ – կաթոլիկների մէջ։

— Նա վենետիկի վանքի կողմի՞ց է ուղարկուած։

— Ոչ, — նա ազատ մարդ է, կը գործէ իր սեփական միջոցներով։ Նա հօրից բաւական ժառանգութիւն է ստացել։

— Ժեզուիտները չէ՞ն հալածի նրան։

— Կը հալածեն։ Բայց եթէ հալածանքից մարդիկ վախենալու լինէին, պէտք է ոչինչ չդիտէին։ Իսկ նա բաւական քաջութիւն ունի իր գործի համար։

Քաղաքից մօտաւորապէս երկու ժամ ճանապարհի տեւողութեամբ գնում էինք դէպի արեւելք, անցնելով մշակուած դաշտերի եւ դեղեցիկ, կանաչազարդ հովիտների միջով։ Հեռուից երեւաց Աստղաբերդը։ Նա կանդնած էր Տաւրոսի թեւերից մէկի վրայ եւ, կարծես, զայրացած դէմքով նայում էր դէպի իր առջեւը դրուած խորին ձորերը ու լայնածաւալ հովիտները։ Իմ սիրտը սկսեց դողալ։ Մենք մօտենում էինք Հայոց դիցուհու ամրոցին։ Այստեղ էր հիւրասիրում Տաւրոսի աստուածուհին մեր անպարտելի հակառներից մէկին — Վահագնին։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՉՔՕՐՔՐԸ

ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ ԵՒ ԿԸ ԾԱԽԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

32, RUE DE TRÉVISE - PARIS (9ᵉ)

TÉL. : TAI. 65-44

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1956/11 Գ. զօրամասը պիտի արձակուի հետզհետէ :

ԿԻՊՐՈՍԻ յոյն բնակիչներուն պարագլուխը՝ զնդ. Կրիվաս, որ չորս տարիէ ի վեր կղզիին մէջ կը դեկավարէր զաղանի յեղափոխութիւնը եւ հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն՝ չէր ձերբակալուած, առջի օր Աթէնք վերադարձաւ : Տօնական օր էր յունական մայրաքաղաքին մէջ, ուր ամէն մարդ ուրախ երես էր դիմաւորելու համար «հին զարերէն ի վեր հելլէն մեծապոյն հերոսը» : Աթէնքի բոլոր եկեղեցիներու զանգերը զօղանջեցին՝ իր վերադարձը ողջունելու համար : Մայրաքաղաքի Առաջնորդը արծաթէ թաղ մը դրաւ «հայրենիքի արժանաւոր հերոսին դլուխը», մինչ ժողովուրդը ծաղիկներ կը նետէր :

ԱԻՍՏՐԱԼԻԱ եւ Ֆ. Միւթթիւն որոչեցին վերահաստատել դիւանագիտական իրենց յարաբերութիւնները : Երկու պետութեանց յարաբերութիւնները խղուած էին լրտեսական խնդրի մը առթիւ :

Պելճ դիւանագէտ մը անբարոյական անձ (Փերսօնա նոն կռաթա) յայտարարուեցաւ Վարչապետի կառավարութեան կողմէ : Այս առթիւ ոչ մէկ բացատրութիւն տրուած է, կը կարծուի թէ տեսակ մը պատասխան է լեհ դիւանագէտ՝ Մաթուսիաքի արտաքսումին Պելժիայէն, (Մարտ 7ին լրտեսական խնդրի մը առթիւ) :

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետ Մաքմիլլըն Ուսինկթըն մեկնեցաւ առջի օր : Կը կարծուի թէ Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը ո-րով Նախագահը համաձայն էր Մեծերու ժողովի մը, մեծապէս պիտի դիւրացնէ Մաքմիլլընի եւ Այզընհաուըրի խօսակցութիւնները : Միւս կողմէ Արտաքին Նախարար Սելվին Լոյտ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Սուսլովի հետ, որ ինչպէս ծանօթ է միշտ, Լոնտոն է :

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետ Սկնելի եւ Ար-տաքին Նախարար Փելլա Փարիզ հասան : Պիտի տեւեն նախ Զօր. Նոսթատի հետ ապա հինդշաբթի օր վարչապետ Տըլըէի եւ Ուրբաթ՝ Տը Կոլի հետ :

ԺԸՆԵՒԻ մէջ 24 երկիրներու ներկայացուցիչները պիտի հաւաքուին Մարտ 24էն Ապրիլ 17 միջազգային նոր պայմանագիր մը պատրաստելու համար որու նպատակն է պահպանել հայրենադարձներու թիւը (ափաթրիտ) : Ժողովին պիտի ներկայացուին երեք առաջարկներ, երկուքը՝ Մի-ջազգային Իրաւունքի յանձնախումբին կողմէ, միւսը՝ դանիական կառավարութեան :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻՆ

Ողբացեալ Նշան Նազլուչեանի մահուան տարելիցին առթիւ այրի Տիկին Շուշան Նազլուչեան եւ զաւակները կապոյտ Խաչի կրթական նպատակներուն յատկացնելու համար կը նուիրեն հինդ հազար ֆր. : Հազար ֆրանք ալ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար : (Տառնալ «Ցառաջ»էն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Դեղձանիկ Մանուկեան, Պ. Ժիրայր Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Պօյաճեան, Ֆէրճուլեան եւ Վարդանեան ընտանիքները (Քալիֆորնիա) ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ աղգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՆՏԻԿԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ :

ՋԱՏԻԿ

Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը թիւնը ներկայ դտնուիլ հետեւելու արարողութիւններուն :

Մարտ 20, Ուրբաթ առաւօտ վերջին Արեւագալ ժամը 9ին, երեկոյեան ժամը 4·30ին «Խաղաղական եւ հակում» :

Մարտ 22, Կիրակի Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը ութին, հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10-ին, երեկոյեան «Դռնբացէք» ժամը 4·30-ին :

Մարտ 26: Աւագ հինդշաբթի, առաւօտեան պատարագ ժամը 10ին: Կարգ Ոտնլուայի, երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ Խաւարման ժամը ութին :

Մարտ 27, Աւագ Ուրբաթ, Թաղման Թափօր, երեկոյեան ժամը 5ին :

×

Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ

22 Մարտ, Կիրակի, Ծաղկազարդ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30-ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ 10ին, երեկոյին Դռնբացէքի արարողութիւն ժամը հինդին :

24 Մարտ, Աւագ երեքշաբթի, Ցիշատակ 10 Կուսանաց, երեկոյեան ժամերգութիւնք ժամը 5·30ին :

(Շար.)

×

Ս. ԹԱԴԷՈՍ – ՄԱՐՍԷՅ

20 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան Լոյս Զատկուան Ջոյնիւ ժամը հինդին :

26 Մարտ, Աւագ Հինդշաբթի Տօն Ս. Հաղորդութեան, առաւօտեան ժամերգութիւն եւ Ս. Հաղորդութիւն փոքրիկներու ժամը 9ին, երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 5·30ին, Խաւարում եւ Զարչարանաց ժամը ութին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ կարող (fուփէօզ) մանուկ տղա-սաժի : Տեւական գործ, ամբողջ տարին, լաւ վճարում : Դիմել՝

Francine

38, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2ᵉ - 3ᵉ ÉTAGE

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին :

ԱՊՐԻԼ 25ԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Պ. Նորայր եւ Օր. Պէաթրիս Սահաթճեաններու փափաքով, այս կիրակի հոգեհանդիստի հանդիսաւոր պաշտօն կը կատարուի իրենց քոյր՝ ողբացեալ Արուսեակ Սահաթճեանի մահուան քառասունքին առիթով :

× *Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է Պ. Նորայր եւ Օր. Պէաթրիս Սահաթճեաններէ 25·000 ֆրանք, եկեղեցիի պայծառութեան համար :*

× *Եւ երկու հազար ֆրանք Պ. Արմէնակ Ալթունեանէ, եկեղեցիին հայերէնի դասընթացքին նուէր :*

ԾՈՒՇԱՏԾՈՒՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս-եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն : Կը խնդրուի ներկայանալ անդամատոմարով : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Ռեժանի վերնայարկը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէին, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը :

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐՈՎ :

ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՅՈՒՆԻՍ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ, ԺԱՄԸ 20ԷՆ ՏՏՓ

Վարժարանի դալարագեղ պարտէզներուն մէջ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

22 Մարտ, Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3·30էն մինչեւ կէս գիշեր Իսիի բաղաբապետական մեծ սրահին մէջ :

Métro : Mairie d'Issy

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ

Սիրայօժար կը մասնակցին Փարիզահայ դաղութի լաւագոյն արուեստագէտներէն Տիկին Սարեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան (երգ), Օր. Վարժապետեան (դաշնակ), (Ա. Փոի – էմոլ Պէլան) Պ. Տէտէեան (ձեռնադաշնակ), Պ. Աբրահամեան հայկական եւ կովկաս. պարեր, Օր. Ժ. Քէհեեան դասական պարեր, Ամիրճանեան քոյրեր դաշնակ եւ արտասանութիւն :

Զանազան հաճելի անակնկալներ, հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով,

Մօտնակ՝ Պ. Բ. ՀԱՊԻՇԵԱՆ

ժամը 7·30էն մինչեւ կէս գիշեր ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Orchestre "ARMENIA" grande formation

Այս երիտասարդ նուագախումբը կը դեկավարէ Պ. ՏԻՏԻՃԵԱՆ

Պարերու ընթացքին մէկ ընդ մէկ դանազան պատչառ արքաֆսիոնները :

Ընտիր եւ առատ պիւֆէ Մուտք 500 ֆրանք

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան կողմէ 22 Մարտ, Կիրակի ժամը 16էն մինչեւ 24,

CERCLE MILITAIREի

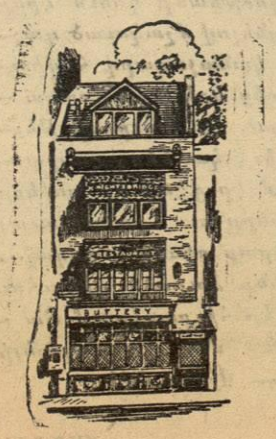
ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնք Օկիւսքէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալներ

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝

Յ. Պահատուրեան Tél. : ORN. 37-22
Գ. Ադամեան « : TRI. 57-74

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ **ՃԱՇԱՐԱՆԸ**

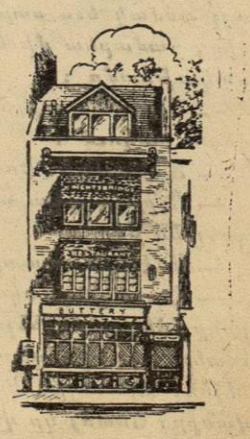
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZEԸ

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
20
ՄԱՐՏ
VENDREDI
20 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8349 — 35E ME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4230

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆ

Վաղը՝ Շաբաթ՝ ժան կուժոնի սրահին մէջ տեղի կ'ունենայ՝ յարգանքի երեկոյթ մը՝ նուիրուած ողբացեալ Արշակ Սաֆրաստեանի յիշատակին:

Հարազատ զաւակ վաստպուրականի, հանդուգնալը հաւատարիմ մնաց իր ծագումին մինչեւ իր մահը: Կեանքին մեծ ծաղոյն մասը արտասահմանի մէջ էր անցուցած, սակայն անեզր պահած էր իր ծննդավայրի տոհմիկ լեզուն ու ոճը, զանոնք փոխադրելով նոյնիսկ գրականութեան մէջ:

Սաֆրաստեան կը պատկանէր մեր հանրային գործիչներու երէց սերունդին, որուն ներկայացուցիչները մօտ վրայ կը համբուրին այսօր:

Փոթորկալից կեանք մը սահմանուած էր իրեն:

Այդ տարիներուն մէջ սրսկած նախնական պիտելիքները գոհացում չէին տար ուսման ծարաւ ի պատանի Արշակին, որ զարդանալու համար ունէր մէկ միջոց միայն, — ինքնաչխատութիւնը:

Շնորհիւ իր հաստատամտութեան եւ անվհատ աշխատանքին՝ չուտով սորվեցաւ անգլերէն ու ֆրանսերէն լեզուները: Պահ մը ուսուցչական պաշտօն վարեց Հայկազեան կեդր. Վարժարանին մէջ, միաժամանակ յարելով Վանի արմենական կուսակցութեան:

Շնորհիւ իր լեզուագիտութեան՝ 1905ին թարգման կարգուած Պիթլիսի անգլիական հիւպատոսին, երկու տարի վերջ կը նշանակուի հիւպատոս նոյն քաղաքին: Պատուակալ պաշտօն՝ զոր կը վարէ 1907էն մինչեւ 1911:

Սաֆրաստեան առաւելագոյն չափով օգտագործած է անգլիական հիւպատոսի պաշտօնին ընձեռած առանձնաշնորհները, մանաւանդ համիտեան բնաջնջումներու ժամանակ, երբ կեանքը վտանգի ենթակայ էր Թուրքերուն ձեռքին:

Քանիցս ձամբորդած է Մուշ, Վան ու Տիգրանակերտ՝ պաշտօնական առիթներ պատրաստելու նպատակով: Ու այդ առթիւ մեծապէս աջակցած է Անդրանիկի եւ Գէորգ Զաւարեանի, որոնք կը գործէին Տարօնի, մանաւանդ Սասունի շրջանին մէջ:

1911ին Պիթլիսի հիւպատոսական պաշտօնը ձգելով կը հաստատուի Լոնտոն, ուր կը հետեւի համալսարանական պատրաստութիւններու:

Համաշխարհային առաջին պատերազմին հետ զարգացումներու նոր ասպարէզ մը կը բացուէր հայրենասէր Սաֆրաստեանի առջեւ: 1915ին կը փոխադրուի Կահիրէ կամաւորական գունդին մէջ մտնելով կ'երթայ Ռոմիոյ ճակատը:

Այնուհետեւ կ'ունենայ արկածալից կեանք մը: Կ'երթեւեկէ չարունակ՝ օգնութեան հասնելու համար հայկ. նահանջներէն փախստական զաղթականներուն: Կ այցելէ Վան, Մուշ, Կարին, Բաբերդ, Արզրումական, Ալէքսանդրոպոլ, Երեւան եւ ամէն տեղ ուր թշուառութիւն կայ:

Ցետոյ նաեւ երբեւ սպայ անգլիական բանակին՝ մասնաւոր առաքելութեամբ կը ճամբորդէ Եգիպտոս, Հնդկաստան, Պաղեստին, Իրաք, Իրան եւ հուսկ ուրեմն Բագու, ուր կը մասնակցի Թուրքերուն դէմ մղուած կռիւներուն:

Զինադադարէն վերջ կը նուիրուի Հայկական Դատի հետապնդումին եւ կ'աջակցի Ազգային Պատուիրակութեան, որուն կողմէ կը ղրկուի Ժընեւ, Ամերիկա, Պոլիս եւ Հայաստան:

Երբ Լօզանի դաշնագրով առժամապէս կը թաղուի հայկական հարցը, Սաֆրաստեան վերջնապէս հաստատուած Անգլիոյ մայրաքաղաքը՝ ամբողջովին կը նուիրուի բանասիրական – պատմագիտական աշխատանքներու, ամէն բանէ առաջ նպատակ ունենալով օտարներուն ծանօթացնել Հայոց գարաւոր քաղաքակրթութիւնը:

Անխոնջ աշխատող ու պրպտող պահ մը կը հրատարակէ անգլերէն Մասիս պարբերաթերթը եւ հաւատարիմ աշխատակիցը կը դառնայ անգլերէն եւ հայերէն թերթերու, ընդ որս նաեւ «Յառաջ»ի վերջին տարիներուն:

Անդամ արեւելագիտական ընկերութեան, կանոնաւորաբար կը մասնակցէր տարեկան համագումարներուն:

Թունդ հայրենասէր, անկախ մտքի ու նկարագրի տէր, պարկեշտ ու անշահախնդիր մարդ մը, որ ամբողջ կեանքի մը ընթացքին հանրային գործիչ մըն է, որ ապրեցաւ հայ ժողովուրդը իր մահով:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ՆԱՍՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻ"

Կ'ԸՍԷ ՊԷՅՐՈՒԹ

5000 ԻՐԱՔՑԻՆԵՐ ՍՈՒՐԻԱ ԱՊԱՍՏԱՆԱԾ ԵՆ

Միջին Արեւելքի կացութիւնը կը մնայ միշտ լարուած: Համաձայն կիսապաշտօնական աղբիւրներու, ինչպէս մամուլի Մեծ գործակալութիւնը (Միտլ – Իսթ – Նիուզ – Ըճընսի) արար Համայնավարները Մոսկուայէն հրահանգ ստացած էին «ամբողջ արաբական աշխարհը համայնավարութեան ենթարկելու»: Իսլամ աշխարհի բարձրաստիճան կրօնական մը յայտնեց թէ.— Միակ եւ զօրաւոր պատնէշը որ կայ քանդելու համար Առաւօտ եւ մարդուն յարաբերութիւնները՝ համայնավարութիւնն է: Էլ Ազպար կը դրէ թէ Քասըմի վրաս հնեհակին ճակատը նշանաբան մը դրած են համայնավարները.— «Ո՛չ արաբականութիւն, ոչ մահմետականութիւն»:

Համաձայն կարդ մը ուրիշ աղբիւրներու Ուսանողական Միութիւնը համայնավար հսկողութեան տակ կազմած է դասարաններ ուր կը դասէ ապագայ ուսանողները: Կ'ըսուի թէ նման դասարան մը մահուան պատասխանատու եւ հրացանաղարկ ընել տուած է Պաղեստինցի ուսանող մը: Նոյն աղբիւրներու համաձայն 24 ազգայնական ուսանողներ սպանուած են Մարտ 13ին:

Ալ Ահրամ (Գահիրէի թերթը) կ'ուսկ ըսնէ թէ հինգ հազար Իրաքցիներ Սուրիա ապաստանած են Մուսուլի ըմբոստութենէն ի վեր:

Լիբանանի թերթերը իրենց կարգին կը պաշտպանեն Նասրը եւ ծանր յարձակումներ կ'ընեն Խրուշչեւի վրայ: Հակահամայնավար կարգ մը ցոյցեր եղան նաեւ Թրիփոլիի մէջ ուր ուսանողներ տանգնեցին Նասրը ջատագովելով:

Ազգքանդրիայէն կը հաղորդեն թէ 250 հազար եղիպտացիներ «Ապստաղրութեան պարտէզը» հաւաքուած ողեկոչեցին Մուսուլի զոհերուն յիշատակը:

Այս ամբողջը սակայն չյաջողեցաւ Նասրը աւելի համակրելի դարձնելու Արեւմուտքին: Ընդհակառակն տեսակ մը վրդովութիւն եւ մտահոգութիւն կայ: Ամերիկեան մամուլը կը գրէ.— Նասր կորնցուց:

Կ'անդրադառնայ նաեւ անոր մեկուսացման:

ՖՐԱՆՔԵՒԻՏԱԼԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԿՍԱՆ

ՍԷՆԵԻ ԵՒ ՓԵԼԼԱ ԱՅՑՈՐ ԿԸ ՏԵՍԱԿՑԻՆ ՏԸ ԿՈԼԻ ՀԵՏ

Ֆրանքեւղըմանական եւ Ֆրանքեւ – անգլիական խօսակցութիւններէն ետք, հինգշաբթի օր սկսաւ Ֆրանսացի եւ Իտալացի պետական պատասխանատուներու կարծիքի փոխանակութիւնը:

Ինչպէս գրած էինք, Իտալիոյ Վարչապետ Փարիզ հասաւ Գորեքշաբթի կէսօրէ ետք: Պուրժէյի օդակայանը դիմաւորելու գացած էր Վարչապետ Տրպրէ՝ շրջապատուած բարձրաստիճան Ֆրանսացիներէ:

Երկու Վարչապետները առաջին առիթով պատեհ պատուոյ սրահը, ուր կարճ ճառեր արտասանեցին, մասնաւորապէս չհետեւելով երկու երկիրներու միանակա նութեան անհրաժեշտութիւնը՝ ներկայ ապգնապին դէմ: Տրպրէյի եւ Սէնեիի խօսքերը ձայնասփռուեցան:

Քանի մը վայրկեան առաջ Լոնտոնէն Փարիզ հասած էր Իտալիոյ Արտաքին Նախարարը՝ Փելլա, որ դիմաւորուեցաւ իր Ֆրանսացի պաշտօնակից Քուվ տը Միւրվիլի կողմէ:

Քանի մը վայրկեան խորհրդակցելէ ետք՝ նախարարները ու բարձրաստիճան անձերը մայրաքաղաք եկան: Իտալիոյ վարչապետ ու Արտաքին նախարարը իրենց դեսպանատունը գացին, ուր, իրիկուան դէմ, ընդունեցան Եւրոպայի գաղնակից ազգերու դեսպաններու հրամանատարները՝ Զօր. Նորսթատ:

Իտալացիները պաշտօնական իրենց առաջին խօսակցութիւնները ունեցան Զօր. Նորսթատի հետ:

Լրագրողներէ հարցապնդուելով Ատլանտեան ուժերուհրամանատարը մեծ թեժ արտայայտուել այն մասին՝ թէ Միջերկրականի նաւատորմիղին հարցը խօսակցութեան նիւթ դարձած է թէ ոչ. «Ատլանտեան Ուխտն ու Իտալիան չեն պատրաստ հարցերու մասին խօսելանք», յայտարարեցին:

Հինգշաբթի օր սկսան Ֆրանքեւիտալական խօսակցութիւնները: Ժամը 11·30ին Սէնեի եւ Փելլա Մաթինեան պատին, ուր խօսակցեցան Վարչապետ Տրպրէյի եւ Արտաքին նախարար Քուվ տը Միւրվիլի հետ: Միասին ճաշելէ յետոյ՝ երկու երկիրներու պետական պաշտօնեաները չարունակեցին իրենց խօսակցութիւնները:

Իրիկուան դէմ իտալական դեսպանատան մէջ Ֆրանսայի Բանակի նախարար կիյոման ընդունելէ յետոյ, Վարչապետ Սէնեի Իւնեսքօ պիտի այցելէր:

Այսօր՝ Ուրբաթ, Փելլա այցելութիւն մը պիտի տայ Տնտեսական եւ Եւրոպական նախարար Փինէյի, որմէ ետք երկու իտալացիները պիտի երթան Նախագահ Տը Կոլի մօտ:

Ֆրանքեւիտալական խօսակցութիւնները երկու օր պիտի տեւեն: Ուրբաթ օր Սէնեի եւ Փելլա Հոմ պիտի երթան, ուրկէ պիտի անցնին Պոն՝ Արեւմտեան Գերմանիոյ վեկավարներուն հետ խորհրդակցելու համար:

ԱՆԳԼԻՈՑ Վարչապետ Մաքմիլըն եւ Արտաքին նախարար Լոյտ Ջեմս ընդունելութիւն պատն Օթաւայի մէջ: Քանատայի Վարչապետ Տիֆընպաքըրի հետ խորհրդակցութեան ընթացքին Մաքմիլըն Մոսկուայի, Փարիզի եւ Պոնի մէջ իր ունեցած խօսակցութիւններուն արդիւնքը յայտնեց: Երկու Վարչապետները մասնաւորապէս ծանրացան Պերլինի խնդրին վրայ: Քանատայի Վարչապետը համակարծիք գտնուած է Մաքմիլընի, Ա. Միութեան հետ մեծերու ժողով մը գումարելու համար: Այսօր՝ Մաքմիլըն Ուշինկթըն կ'երթայ, Նախագահ Այզընհաուըրի հետ խորհրդակցելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի Խորհրդարանին համաձայնութեամբ՝ գնդ. Կրիվաս ստացաւ զօրավարի աստիճան: Միաժամանակ կը բրիվասի եւ ընտանիքին գմահ նպաստ պիտի տրուի՝ «Երկրին կատարած անգնահատելի ծառայութեանց համար»:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի պաշտօնեաները որոշեցին ընդհանուր գործադուլ ընել այսօր՝ Ուրբաթ, ամբողջ օրը:

ԹԻՒՐՔՄԷՆԻՍՏԱՆի մէջ ապստամբական շարժում մը ծայր տուած է որ սակայն անմիջապէս ճզմուած է Խ. Իշխանութեան կողմէ: Այս լուրը կը հաղորդէ իտալական մամուլի «Քոնթինէնթալէ» գործակալութիւնը որուն լուրերը ընդհանրապէս հաւաստի աղբիւրէ են: Կը ճշդէ նաեւ թէ Թիւրքմէն չորս անձնաւորութիւններ ձերբակալուած են որովհետեւ զեկավարած են «հայրենապաշտ ազգայնական շարժումը» որ կը սպասէր Խ. Միութեան եւ Պարկաստանի յարաբերութեանց ձրգտումին՝ ըմբոստանալու համար: Երկուհոգի Պապայեւ եւ Տիւրտիէվա ամբաստանուած են հետեւեալ յանցանքով.— Պատասխանատու պաշտօնները փոխանակ յանձնելու Մոսկուայէն եկած համայնավարներու վերապահած են Թիւրքմէններուն:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «Նիւ Եորք Տէյլի Նիուզ» թերթը ստոյգ աղբիւրներէ առնելով իր լուրը՝ կը գրէ թէ Պերլինի տաղնապին պատճառը Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան պարագլուխ՝ Իւլպրիխտն է: Խրուշչեւ չէր ուզեր նման տաղնապ մը ստեղծել: Եօթնամեայ նոր ծրագիրին համար Խրուշչեւ պահանջած է որ իր արբանեակները, մանաւանդ Արեւելեան Գերմանիա աւելի մեծ քանակութեամբ եւ որակով աւելի բարձր ապրանքներ յանձնէ Խ. Միութեան: Իրականութիւնը այն է սակայն, թէ Արեւելեան Գերմանիա, թշուառութեան մէջ մխրճուած, չի կրնար Խրուշչեւի պահանջները գոհացում տալ: Միւս կողմէ, Իւլպրիխտ խոստովանած է նաեւ, թէ չեն կրնար պահանջուած տուրքը վճարել՝ որովհետեւ Գերմանացիները, օրական մօտ չորս հարիւր հոգի, կը փախին եւ կ'արտասանին Արեւմտեան գօտին: Երբ պերլինի իշխանութիւնը յանձնուի Փանքովի կառավարութեան՝ հաւանական է որ վերջ մը դրուի փախուստներուն:

ՏԻԿԻՆ ՕՏԷՔ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

—o—

Վալանսի մեր պաշտօնակիցը՝ Տօֆիճէ Լիպերէ կը հաղորդէ որ Կիրակի օր թաղային խորհրդական ընտրուած է Տիկին Օտէթ Միքայէլեան: Այս առթիւ թերթը կը գրէ.— Տիկին Օտէթ Միքայէլեանի ընտրութիւնով Վալանսի հայաշատ գաղութին առաջին ներկայացուցիչն է որ մաս պիտի կազմէ Վալանսի պատասխանական ժողովին: Իրականին մէջ Ֆրանսուհի մըն է որ Հայերը պիտի ներկայացընէ, քանի որ Տիկին Միքայէլեան Լիոնցի ծնողքի զաւակ է, ապագային Հայ գարձած՝ սրտով: 1932ին Օր. Օտէթ կիմանացաւ Պ. Գէորգ Միքայէլեանի հետ: Հաճոյք պատճառելու համար իր կեանքը մօր, որ Պոլսէն եկած էր, հայերէն գրել – կարդալ սորվեցաւ եւ այսպէս գարձաւ հայ գաղութին նուիրուած եւ պաշտօնական ներկայացուցիչը ...»:

ԼՈՒՐԵՐՈՒ եւ յայտարարութեանց ճոխութեան պատճառով այսօր չկրցանք տալ նոր մանրամասնութիւններ Պէյրութի Հայկ. հանդիսութիւններէն: Նոր տեղեկութիւններ՝ վաղը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

●

ՎԷՊ, գրեց Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Հին ու նուիրական գիրք մը ունինք, որ կը կոչուի Մաշտոց, *այլ անուամբ՝ Մի – սարան, որ կը բովանդակէ « արարողու – թիւնք պաշտամանց եկեղեցւոյ Հայաս – տանեայց» : Այս գիրքն է որ կը սահմանէ արարողական կանոնները, «ի հնագունից» հաստատեալ, որոնք կը վերաբերին եկե – ղեցի օծելու, եպիսկոպոս ձեռնադրելու, քահանայ ծաղելու, երախայ մկրտելու, եւ եկեղեցիին դուռ՝ նշան օրհնելու, պսակ օրհնելու, գերեզման օրհնելու, տուն օրհնելու, աղ օրհնելու, արտ ու հունձք օրհնելու, ջրհոր օրհնելու, հաւ օրհնելու : Առանց կարգին՝ ամէնէն հե – տաքքրքականը, — կանոն օրհնութեան ճորակերտ գրոց :*

Ուրեմն, Հայոց մէջ սովորութիւն էր օրհնել ոչ միայն ցորենը եւ խաղողը իբ – րեւ նիւթական անուններ, կամ ինչպէս կ'ը – սեն՝ իբրեւ երկրային անուններ, այլ եւ գիրքը՝ իբրեւ իմացական անուններ : Կարե – ւոր չէ ճշդել թէ ի՛նչ գիրքեր էին զոր կ'օրհնէին՝ հրապարակ հանելէ առաջ, — ատիկա առանձին նիւթ է,— կը բաւէ ը – սել միայն թէ Հայերը նախ եկեղեցի կը տանէին ամէ՛ն արտադրութիւն՝ օրհնու – թեան համար, եւթը կը յանձնէին ժողո – վուրդին առ ի վայելումն :

Գիրքին տէրը (հեղինակ կամ ընդօրի – նակող) եկեղեցի կը տանէր իր գործը : Մարկաւագները «ունելով ի վերայ բազ – կացն՝ հանեն ի բեմբն» : Ու կը սկսի արա – րողութիւնը : Նախ կը կարդան սաղմոս մը (Գլ. Հէ) : Ցետոյ կ'աղաղակէ սար – կաւագը. «Ննդրեսցուք ...» : Կը յաջորդէ քահանային աղօթքը.—

« Օրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, որ եաուր մեզ զպատուիրանս մեր քո ի լու – սաւորութիւն անձանց մերոց. ընկալ եւ այժմ զնոր գիրս զայս ի ձեռաց մերոց, օրհնեա՛ եւ սրբեա՛ զսա. զի որք ընթեռ – նուցուն եւ լսեն, բանայցեն սիրտք նոցա՝ իմանալ եւ առնել զհրամանս քո. դրել ի սիրտս իւրեանց ...» :

« ... Ողորմեա՛, եւ օրհնեա՛ զգիրս զայս, եւ զգրող սորա. եւ դրեա՛ զանուն նորա ի դպրութեան կենաց ...» :

Ցետոյ սարկաւագը. « Սուրբ խաչիւս աղաչեսցուք ...» :

Հուսկ ուրեմն քահանան կը վերջացնէ « Պահպանիչ»ով :

×

Երկար է գիրքին պատմութիւնը, եւ ա – ռանձին նիւթ : Այստեղ հարկ կը համա – րիմ միայն ըսել թէ ուրիչ ժողովուրդ մը, սուրբ եւ օրհնեալ համարելէ զատ ամէն գիրք՝ որու մէջ գրուած է Եհովային ա – նունը, մեղք կը համարէր այլեւս այրել կամ փճացնել՝ եթէ նոյնիսկ գրչական վրէպներ նշմարուէին, կամ ուրիչ պատ – ճառ մը ունենար հրապարակէն հեռացնե – լու : Ուստի զգուշանալու համար որ եւ է արբապղծութենէ՝ մանաւոր արարողու – թիւններով « կը թաղէր » զայն գիրքի յատուկ գերեզմաններու մէջ, որոնք կը կոչուէին «գենեզահ» :

Գրքի այս պաշտամունքը ունի իր ա – ռանդութիւնները, որոնք կը տարբերին երկրէ երկիր, ժողովուրդէ ժողովուրդ : Այդ առանդութեանց հետ աղերս մը ունի նաեւ այն տարազը, ևիհիլ օպաքաբ, զոր լատին եկեղեցւոյ իշխանները կը դնեն նոր հրատարակուած գիրքերու վրայ՝ ի – բենց տորակրութեան հետ, ինչպէս եր – բեմն արքայական «փրիվիլէժ»ները կամ մեր կաթողիկոսական կամ պատրիարքա – կան «հրամանաւները » :

Աւելի ազատ դարաշրջաններու մէջ՝ դրադէտը, ինքզինք կամ իր գործը ըն – ծայարերելու համար դպրութեանց տա – ճարին, պէտք չունեցաւ այլ եւս մտածե – լու կրօնական կամ աշխարհական օպըս – քաթներու մասին, ոչ ալ «կնքահայր» փնտռելու հին եւ հզօր դրադէտներու մէջ, « դողդոջ եւ անհամարձակ քայլերու » առաջնորդ : Եւ խօսքը կ'ուղղէր իր քեր – թողագրքին, զոր, ազատնի թոցնելու ձե – ռով, կ'ուրճակէր ժողովուրդին մէջ.

Ուղարկում եմ գիրքս քեզ,
Ո՛վ դու ընթերցող

Կ'ուզես կարդա, օ՛, կ'ուզես՝
Շպրտիր մի կողմ :

Գրել եմ ես իմ գրքում
Այնպիսի տողեր,
Որ չի գրի իր երգում
Եւ ոչ մի պոէտ :

Լաւ եմ գրել ես, թէ վատ,
Սրտովդ իմացիր , —
Ձկայ ուրիշ ճնճղատ
Քո սրտից բացի :

Զարենցի այս ոտանաւորը, եթէ ոչ փրփրազայր իր բառերով, այլ անպայման այս ձեւով չատ են կրկնած քերթողագիր – քերու մէջ՝ Արուեանէն մինչեւ մեր օրե – րու բանաստեղծները, — չեմ ուզեր օրի – նակ բերել հելլենական հնագոյն դրակա – նութենէն, ուր եւս փորձուած : Շատեր նման ուղերձներով բացեր են իրենց քեր – թողագիրքը, կամ փակեր՝ նման ուղերձ – ներով, առանց յիշելու դեռ ոտանաւոր յառաջաբանները :

Ճիշդ է թէ նորեկի լեզու չէ Զարենցի ուղերձը, ու նորեկներուն տրուած չէ խօսիլ այս աստիճան ժպիրհ : Բայց նորեկ մը չէ Փօլատեան : Այնպէս որ ինծի զար – մանք պատճառեց՝ երբ կը ներկայանար դրողներու արիստոկրոսի մը առջեւ, ա – նոնց գնահատութեան ենթարկելու եւ , ինչպէս ի հնումն, օրհնել տալու համար իր վերջին գործը, Արծիւները ափոպատին մէջ :

×

Ձեմ սիրեր դրախօսականը, դրական ոեւերու այս ընկեցիկ զաւակը : Ժամանա – կին, Արեւմուտքի մէջ «օմ – սանտուիչ » անուանած եմ այն որ դրախօսական կը գրէ, (առանց մէկը կամ միւսը մատնա – նշելու, քանի որ ես ալ դրախօսական դրեր եմ(*) այն օրերուն՝ երբ դեռ գրիչ կը տաչէի) : Հիմա հրատարակիչները ի – րե՛նք են որ կը գրեն... դրախօսականնե – րը եւ, գիրքին հետ, կը գրկեն օրուան թերթերուն ու պարբերականներուն : Մեծ գրողները կը մերժեն դրախօսականով ներկայանալ «ընթերցող հասարակու – թեան» : Անուն ու վաստակ ունեցող գրա – գէտ մը երբ կարծիք կը յայտնէ հրապա – րակաւ, ուրիչ բան է անշուշտ, բայց ի – պիտի – չիպիտի գրո՞ղ մըն է, որ միջ – նորդ պիտի հանդիսանայ մեծ գրագէտին եւ ընթերցողին միջեւ,— ի՞նչ վիրաւո – րանք : Ամրան գալը ճպո՞ւռը պիտի յայ – տարարէ, թէ բաւական է որ արեւը կախ – ուի երկնակամարէն, որպէսզի ամառնա – նան մարդիկ, անասուն եւ բնութիւն : Ինդալս կուգայ՝ երբ գրչակ մը կը քալէ հանդիսական ձեւով, ձեռքին մէջ մե՛ծ գիրք մը, կարծես չուան մը՝ եաեւէն... ուղտ մը : Թերեւս վիրաւորիչ ձեւ առաւ պատկերս՝ հակառակ մտածումիս : Այլ ձեւով՝ երեւակայեցէք տանտիրամայ մա – նուկ մը որ կը փորձէ չալկել իր ... մեծ – հայրիկը, — ահա, օրինակը բերելով Փը – րանսական միջավայրէն, ամսօրեայ պրա – կի մը գրախօսը եւ ... Փօլ Վալերին՝ կռնակը :

Գրախօսը, իրրեւ փէփինիէռի պար – տիզպան, կարեւոր աշխատաւոր մըն է անշուշտ, պայմանով որ յոգնութիւն ու քրտինք թափած ըլլայ իր գրախօսականին մէջ : Այն օգուտն ալ ունի, որ հետաքրք – րութիւն կ'արթնցնէ ժողովուրդին մէջ , ուղղութիւն կուտայ հետաքրքրութեանց, ու վերջապէս կը նպաստէ գրքին սպառ – ման : Իրար հասկնանք սակայն, օգուտ ըսինք՝ բայց օգուտը գրական նիւթ չէ , առեղծագործութեանց բառարանին մէջ առանկ բա՛ռ ալ չկայ :

Հարկ է թերեւս, ի վերջոյ, խոստով – նիլ թէ մեր արդի գրականութիւնը ... գրախօսական է ինքնին : Ու բարձր գրա – կանութիւնը մեր մէջ... երազ մը միայն, ափսո՛ս :

×

Փօլատեան տուաւ Արեւելքի տղաքը, — թարմ ու բարախուն :

(*) Շատոնց դադրած եմ խօսելէ գրա – կան գործերու մասին,— իմ գրադատու – թիւնս կը վնասէ գրականութեան : Անոնք որ ինծի կը գրկեն իրենց հրատարակու – թիւնները, կը ծանուցանեմ *Հայ-Բոյժի* մէջ՝ առանց կարծիք յայտնելու : Գիտա – կան ու պատմական գործերու մասին կը խօսիմ հանգամանօրէն :

Երիտասարդ Քսենոփոն մը, պատերազ – մէն առաջ, մեզի տուաւ նոր «Նահանջ Բիւրոց» մը : Լաս եւ Փօլատեան իրենց ուրքերը անմիջապէս դրին նահանջի նոյն ճամբուն վրայ : Պոլսոյ տղոց նահանջին պատմութիւնը լրացնելու առաջադրու – թեամբ՝ հիւսեցին Պարսկաստանի եւ կի – լիկիոյ տղոց ողբերգութիւնը :

Նիւթը ցաւ մը կ'արտայայտէ անշուշտ «Նահանջ Բիւրոց»ի մէջ եւ չատերը իրենց աչքը չատեցին ցաւոտ նիւթին, փո – խանակ ականջ տալու ցաւին նոր եղանա – կին : Արդ, կրկնենք անգամ մըն ալ թէ գրականութիւնը նիւթ չէ, դասական բա – ռով մը՝ փաթուլայով չէ որ գրականու – թիւն կը չինուի : Հազար մարդ գրեց եւ ըսաւ թէ Թրքական բարբարոսութեանց պատմութիւնը, ամբողջ հայկական բար – ձրաւանդակին ողբերգութիւնը, չեղա՞ւ հայ Տանթէ մը որ գրէր ու տար մեզի : Ներողութի՛ւն,— հայ պատմիչ մը ար – ւա՞ւ ատիկա : Բայց ուրի՛շ բան կը պա – հանջուի հայ գրողէն : Մեր օրերու ար – ուեստը չինուած է բանով եւ ոչ երբեք բառով, — բան ըսածդ ալն է, ոճը, թոնը, իւմուռը, աւելի կարեւոր քան նիւթը, որ ի վերջոյ պատմութիւն է, ի – րապաշտութի՛ւն, ի – րա – պաշ – տու – թիւն : Արտասանուեցա՛ւ վեհափառ այս բառը, — պատուի ա՛ռ (արտասանելի սոնետորեան ձայնով) : Բայց խնդրե՛մ, Հայաստան գրկեցէք այս բառը՝ ներգոր – քի այս օրերուն, չա՛տ յարգի կ'անցնի այնտեղ, ուր յանդ կը կազմեն ռէալիզմ ու սոցիալիզմ :

Փօլատեան, իր առաջին վէպով, յաճախ կը մոռցնէր պատրուակը, որ նիւթն է, ու պատուածքներու մէջէն ցոյց կուտար գրագէտի աւիշը, որ կը բարձրանար, կը տարածուէր ու կենդանութիւն կուտար :

Երկրորդ վէպը, Կը հրաժարիմ Հայու – թենէ, պատմութիւն մը կ'արժէ արդէն իր խորագրով, ամբողջ ողբերգութիւն մը : Այստեղ եւս, սակայն, չա՞տ է պատմու – թեան կաւը, որ կը թանձրացնէ ստեղծա – գործութեան խմորը՝ դժուարացնելով ձեւառնութիւնը, քանդակագործին դաւրի չարժումները, դող ու թրթիռ տալը :

Ամբողջացնելու համար Փօլատեանի «թռիլոժին», ահաւասիկ Արծիւները ափո – պատին մէջ : Գործին ծաւալը չի խրտչե – ցներ զիս, իչ գրաղեցներ անգամ : «Գետ – վէպերու» փորձը, որ այժմ իր տեղը կու տայ «առուակ – վէպերուն», (ի՞նչ պա – տահեցաւ, երա՞չտ է տարին), ծաւալով չէ որ կը յաղթանակէ կամ կը նահանջէ, — վէպեր կան որ խիտ են ու կարճ՝ ի – րենց հազար էջով, վէպեր կան որ նօսր են ու երկար՝ իրենց երկու հարիւր էջով : Հարցը կը կայանայ լեզուին թռամփ տա – լու եղանակին ու ժամանակին մէջ , — երբ կ'երկարի այդ գործողութիւնը, կը վնասէ պողպատին : «Թրատմփ»ին մասին ուշադրութեան պակասով՝ կը կակուղնայ նաեւ լեզուին ձգախէժը : Տիալոկներու եւ վիպական գործողութեանց մէջ պայման է ... գրական պայմանը : Սոխ ջարդելու նկարագրութեան մէջ սոխին ազնիւ տե – սակին յատկանիշը չէ որ գրագէտի չը – նորհք կուտայ նկարագրողին :

×

Ամբողջական գրականութեան տեսա – բանը, այս տողերուն մէջ, դեռ միայն խօսեցաւ թէթիհիին մասին, — վէպը ու – նի կազմախօսական ուրիչ գլուխներ եւս : Բայց կ'ուզէի, ասով, խնդրել մեր գրա – կան նոր սերունդէն, որ քիչ մը խոր հե – տաքրքրութիւն ցոյց տայ թէքնիքին : Ին – ծի ծանօթ են աւելի քան եօթանասուն հատորներ, որոնք կը խօսին վէպին պատ – մութեան եւ յեղաշրջման մասին : Կ'ու – զէի, խօսելով մանաւորապէս ընկերոջս մէկ գործին մասին, այդ հետաքրքրու – թիւնը արթնցնել իր սերունդին մէջ ընդ – հանրապէս : Այսպէս կամ այնպէս, բարձր գրականութեան հանդանակը մէկ կողմ, կ'ընդունիմ թէ Փօլատեան կ'աշխատի ըն – թերցող պատրաստել, ընթերցասիրու – թիւնը զարգացնել, դիւրին ընթերցանու – թեան նիւթեր տալ : «Ձեռաց գիրք », որ յոգնութիւն չպատճառէ եւ հաճոյքով թղ – թատուի, — այս պարագան եւս ծառայել է այն գրականութեան, որու կը սպա – սենք :

Փօլատեան հեղինակ մըն է որ կը մնայ մեր ժողովուրդին մտերիմ եւ հաւատա – րիմ : Քալելով ժողովուրդին հետ, ժողո – վուրդին մօտէն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

"ՎԱՐԺԱՊԵՏԻ ԿՏՈՒՐԸ..."

Հանդուցեալ Ա. Սաֆրաստեանի յիշա – տակը յարգելու համար՝ Ցանձնախումբ մը կազմուած է եւ մասնաւոր երեկոյթի մը մէջ պիտի խօսին կարեւոր դէմքեր , վեր հանելով հանդուցեալին արժանիքնե – րը :

Այստեղ թող ներուի ինծի որ տամ իր անձնական նկարագրի դիծերէն մէկ – եր – կուքը :

Արշակ՝ տղայ տարիքէն ճանչցուած էր իր զմայլելի ընկերասէր բնաւորութիւ – նով : Ամէնուն հետ ժպտուն, սիրով , համոզելով – համոզուելով խօսող, ոչ ոքի սիրտ ցաւցնել չուզող, քաղցրաբնոյթ պատանի մըն էր : Ձեմ կարծեր որ մէկը իրեն քաղաքակից ապրողներէն, այսօր կարենայ ըսել թէ Արշակ Սաֆրաստեան իրեն, ասոր կամ անոր, որեւէ առեն վի – րաւորիչ խօսք մը ըսած կամ ցաւ պատ – ճառած ըլլայ : Վախկո՞տ էր, ոչ : Աժեմ – չաժեմին առջեւ ճկո՞ղ. նոյնպէս ոչ : Ան – հատը, ընկերը եւ պատահական ծանօթը կը յարգէր իբր բարեկամ, իբր մարդ, իբր առանձին անհատականութիւն եւ ի – բաւունք ունեցող էակ մը : Իսկ ասով մէկ – տեղ ինչ բարձր եւ ուժեղ կամքի տէր :

Արշակի եզական վէհ նկարագրի մասին ինչքան որ գրեմ՝ քիչ է :

Համեստ էր Սաֆրաստեան : Շատ խո – նարհ : Ճիշդ ալ իր նկարագրի այդ գիծին չնորհիւ՝ ան չուտով բարձրացաւ ու հա – ւատ իրական բարձրութիւններու :

Թաղական դպրոցի պարզ ուսուցիչ էր երբ կոչուեցաւ Պիթլիզի անգլիական հիւ – պատոսարանի թարգմանութեան պաշտօ – նին, որուն հանելու արժանիքը իր յա – ւելուածական ժամերուն մէջ սորված անգլերէնի խոր ծանօթութեանը կը պատ – կանէր նորէն :

Երբեք չեմ մոռնար այն օրերը երբ Ար – շակ, անգլիական դեր – հիւպատոս դար – ձած, պաշտօնական տարազով, ճերմակ ձիու վրայ նստած, խավազը եաեւէն, կ'անցնէր Վանայ մեծ չուկային դլխաւոր պողոտայէն, Բաղէշէն – Վան իր ծնողքին տեսութեան եկած : Գիտէ՞ք ինչ ձեւով կ'արտայայտուէին ոմանք՝ այդ հէբեա – բային աստիճանին վրայ թռիչք կատա – րող հայ նորահաս երիտասարդին եաե – ւէն...

— Վարժապետի կտո՛րը տեսէք ...» :

Այո. այդ նախկին համեստ ծխական ուսուցիչը, «վարժապետի այդ կտորը», իր արտասովոր ձգտումին չնորհիւ՝ այդ օր հասած էր այդ բարձրութեան :

Բարձրութիւն՝ ոչ միայն պաշտօնով , ամսավարձով, ազդեցութիւնով , այլ մանաւանդ բարոյականով : Արշակ արհա – մարհեց այն օրերու եւ Վանայ միջավայ – րին համար չատ բարձր ամսական .— Քսան հինգ անգլիական , ձգեց դեր – հիւպատոսի իր պաշտօնը, մեկնեցաւ Անգ – լիա, մտաւ քաղաքային տնտեսութեանց համալսարանը, եւաւ անկէ փայլուն պատ – կառով :

Իսկ այդ ապահով տուեալները կամքի հզօր ձգտումով իւրացնելէ յետոյ, ան ինքզինքը չտուաւ դրամական աշխարհի մէջ վերելակումներ ընելու փափաքի մը՝ որ ամէն իր դիրքը ձեռք բերողները պի – տի ունենային անկասկած :

Ան ընտանիքը, Վան – Վասպուրական Այդեստանի հին գերդաստաններէն Սաֆ – րաստեան մեծաճիւղ գերդաստանը, որ 95ի դէպքերուն տուած էր իր զաւակնե – րէն փունջ մը կարիճ կչտուող – պինուոր – ներ, անոնց կարգին նաեւ Արշակի մեծ եղբայրները, չէր կրնար ծնած ըլլալ չա – ռաւիղ մը որ մոռնար իր մեծերուն ձգած խոչոլները, ու գառնար լոկ գրամի ծա – ռայ, իր իմացական բարձր կարողու – թիւններովը լծուէր միմիայն ոսկի կառքի վերելքին :

Արշակ իր բոլոր ծառայութիւնը տրա – մադրեց իր ազգին : Ազգը պէտք ունէր այդ կարգի անչահախնդիր, անձնուէր ու կարող իր զաւակներուն, մանաւանդ այդ բախտորոշ օրերուն մէջ :

Իր նկարագրի գիծերէն մէկը յատկա – նշող երկու բառ տալ էր նպատակս, համընթաց այն որակումին՝ որ ժողովրդի մտայնութեան ցոլացուցիչն է եղեր չատ յաճախ, ինչպէս այս տեղ մեր ողբացեալ բարեկամին Արշակ Սաֆրաստեանի անձին համար եղաւ իր տաեներին :—

— « Վարժապետի կտո՛րը ... »:

Այո՛՛, այդ վարժապետի՛ կտորը ...:

ԶԻԹՈՒՆԻ

ԴՈՂՎԱԾ ՆԿ ՏՈՍՏՈՎՈՆ

ՈՒՀՇԵՂԿ

Եթէ մեր ծոռնուհին, իր ուսուիչին, իր նախնիներուն եւ իր ընկերներուն պատմած բաներուն մէջ ցոյց կու տայ հետաքրքրութիւն, իր նոգեմտութեան զարթնումն ալ կ՚ըլլայ, ան շատ կը ցաւի Ս. Ղազարեան Միաբանութեան մասին ամենքին չիմացած բաները չգիտնալուն համար։ Ան կ՚ուզէ գիտնալ, թէ ինչպէ՞ս հիմնուեցաւ Ս. Ղազարը, ինչպէ՞ս եղաւ ան Հայերու հոգեւոր կեդրոնը, ինչպէ՞ս ան դարերու ընթացքին ունեցաւ իր ներկայ տարածութիւնը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ճարտարապետական տեսքը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ գրադարանը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ տպարանը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ թանգարանը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ դպրոցը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ հրատարակչական գործունէութիւնը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ամառանոցը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ հիւանդանոցը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ կալուածները, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ այգիները, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ արտերը, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ ագարակները, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ անտառները, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ ջրհորները, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ ջրհեղեղները, ինչպէ՞ս ան ունեցաւ իր ներկայ ընդարձակ ջրվէժ

Աւետիս, Սուրէն եւ Մխաք Գալֆա – եաններէ, Պ. Կիւլպէնկ Կիւլպէնկեան (Ա–մերիկա), Պ. Յովհաննէս Կիւլպէնկեան (Ամերիկա), Ռոզի, Վարդաք եւ Ագապի Կիւլպէնկեաններէ (Ամերիկա), Այրի Տի – կին Վերոն Աւետիքեան եւ զաւակը (Ա – մերիկա), Տէր եւ Տիկին Սերովբէ Գալ – ֆայեան եւ զաւակները (Սելանիկ), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Մ. Գալֆեան (Ամերի– կա), Պ. Աւետիս Յ. Գալֆեան (Կ. Պո – լիս), Տէր եւ Տիկին Տիգրան Աբրահամ – եան եւ զաւակները (Ամերիկա), Օր. Հայկուհի Կիւլպէնկեան (Ամերիկա), Պ. Յարութիւն Գուլումճեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Արամ Տատըրեան եւ զաւակները (Պէյրութ), Այրի Տիկին Արշակուհի Դաւիթեան սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մօրա– քրոջ, զարմուհիին եւ աղգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՔՐՈՒՀԻ ԳԱԼՖԱԵԱՆԻ

– (Ծնեալ Կիւլպէնկեան)

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 18ին իր բնակարանին մէջ, յետ երկարա– տեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, (15 Բիւ Թան Կուժօն), այս Շա – բաթ ժամը 14ին :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի իբր այդ նկատել ներկայս :

Այրի Տիկին Անիկ Աբրահամեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գուլումճեան եւ զա – ւակները, Պ. Վազգէն Աբրահամեան, Օր. Մարգարիտ Աբրահամեան, Պ. Համբար – ձում Աբրահամեան, Այրի Տիկին Աղաւնի Ժամկոչեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Ժամկոչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Նշան Փանոսեան եւ զաւակները (Վրաս – տան), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ժամկոչ– եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կա – րապետ Գամպէրեան, Տէր եւ Տիկին Ե – րանոս Մոզոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աստուր Թաշճեան, Պ. Եղիա– զար Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Թիրեաքեան եւ զաւակները, խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, փեսային, սանին եւ աղգականին՝

ԱՀԱՐՈՆ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

(Սեբաստիոյ շրջանէն, 64 տարեկան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 18ին իր բնակարանին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս Շաբաթ օր ժամը չորսին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մար– մինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն կրեմ– մանատունը :

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

× Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն կ'ողբայ իր երէց ըն – կերոջ մահը եւ այս առթիւ ցաւակցու – թիւն կը յայտնէ իր ընտանեկան պատ – ուանեներուն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նարգուհի Պաղտասարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Օհան– եան, Զէքմէեան, Շահան Հայապօրծեան, Գաբրիէլեան կը ծանուցանեն թէ պա– տարագ պիտի մատուցուի ողբաց – եալ Պ. Պաղտասարեանի հոգւոյն մահ– ուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, առաւօտ ժամը 10ին :

Անկէ անոնք որ կը փափաքին յիշատա– կը յարգել կրնան ներկայ գտնուիլ :

×

Այս առթիւ Այրի Տիկին Պաղտասարեան եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ծաղ– կեպատկերով, եւ ներկայութեամբ մխի– թարեցին զիրենք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. ԽԱՉի կեդր. վարչութիւնը չնոր– հակալութեամբ ստացած է Տրակինեանէն Տէր եւ Տիկին Լօրէնեաններէ հինգ հազար ֆրանք իրենց թոռնիկներուն Արուսեակի եւ Վարուժանի ծննդեան տարեդարձին առթիւ : Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ Ոմն է հինգ հազար ֆրանք եւ Տիկ. Ա. Մալաքեանէ հինգ հազար ֆրանք կա – յանի Ընդ. Ժողովի համար :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՔԱՅԱՌԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ
(Պուրս տիւ Թրավայ)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ
(Քազա տ'Իթալիա)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ՝

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ
ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲԻ ՂԵԿԱՎԱՐ
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ
ՊԱՐՈՒՍՈՅՑ
ՏԻԿԻՆ ՀԵՂԻՆԷ ԲՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՇՈՔԱ ԱՊԱՇԻՏՑԷ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՊ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Երգ եւ խմբերգ՝
ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, ՕՐ. Շ. ՊԻՆԿԵԱՆ, ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ՔՈՑՐԵՐ, ՍԵՐՈԲԵԱՆ, ՄՈՄՃԵԱՆ

Նուագ՝
ՈՒԼՈՒՄՈՒՋԵԱՆ եւ ԳՈՒԼԱԳՄԸՋԵԱՆ

Արտասանութիւն՝
Պ. ԹՈՒԹԼԵԱՆ

Պար՝
Մասնակցութեամբ ՊԱՆԵԼՕ-ՔԱՇԱՆԻ եւ ՏՔՈՒՆԻ ՊԱՐԱՆՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ԵՒ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

ԼԻՈՆ՝ կը խօսի ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ
Գեղջկական պսակ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՄԷՆ ՀԱՅՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Է ՓԱՂԱՂԵԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՅՍ ՁԵՒՈՎ

ՇԱԻԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ

Ողբացեալ Այրի Տիկին Թադուհի Աբէլեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, Շաւիլի եկեղեցիին կը նուիրեն՝ Պ. Յովհ. Ճէլալեան (Պանէլօ) 1500 ֆր., Տիկին Սերոբեան (Իսի) հազար ֆրանք : Ինչպէս նաեւ թաղեցիներու կողմէ նուիրուած ծաղկեպսակէն աւելցած դումարը՝ 4200 ֆրանք :

× Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է բարեպաշտուհի ոմն (Իսի) քսան հազար ֆրանք, Պ. Յովհ. Ղուկասեանէ (Իսի) 10 հազար ֆրանք եկեղեցւոյ պայծառութեան համար :

ՋԱՏԻԿ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ գտնուիլ հետեւեալ արարողութիւններուն :

Մարտ 20, Ուրբաթ առաւօտ վերջին Աբեւագալ ժամը 9ին, երեկոյեան ժամը 4·30ին «Խաղաղական եւ հանգիստ» :

Մարտ 22, Կիրակի Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը ութին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան «Դռնբացէք» ժամը 4·30ին :

Մարտ 26: Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտեան պատարագ ժամը 10ին: Կարգ Ողջոյնի, երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ Խաւարման ժամը ութին :

Մարտ 27, Աւագ Ուրբաթ, Թաղման թափօր, երեկոյեան ժամը 5ին :

×

Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ

22 Մարտ, Կիրակի, Ծաղկազարդ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ 10ին, երեկոյին Դռնբացէքի արարողութիւն ժամը հինգին :

24 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի, Ցիշատակ 10 Կուսանաց, երեկոյեան ժամերգութիւնք ժամը 5·30ին :

(Շար.)

×

Ս. ԹԱԴԷՈՍ – ՄԱՐՍԷՅԼ

20 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան Լոյս Զատիկ Ջայնիւ ժամը հինգին :

26 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի Տօն Ս. Հաղորդութեան, առաւօտեան ժամերգութիւն եւ Ս. Հաղորդութիւն փոքրիկներու ժամը 9ին, երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 5·30ին, Խաւարում եւ Զարչարանաց ժամը ութին :

×

ՇԱԻԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի Ծաղկազարդ ժամը 8·30ին, Աւագ Հինգշաբթի Ոտնլուայ 16ին, Ա. Եչ. Խաւարում 20ին, Ա. Ուր. Թաղում 16·30ին, Ա. Շր. Ձրաղալոյց 16ին, Կիրակի Ս. Զատիկ ժամը ութին, Բչ. Մեռելոց ժամը 9ին :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ կարող (fruitéoz) մասնագէտ fորաաժի : Տեւական գործ, ամբողջ տարին, լաւ վճարում : Դիմել՝

Francine
38, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2e 3e ÉTAGE

ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ
ՈՂԲ. ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ

Ցիշատակին յարղանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է :

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ ՍաՓթրօ, Փարիզ :
8, Rue Jeau Goujon

Հովանաւորութեամբ Գերաչնորհ Սե – բուէլ եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Խօսք պիտի առնեն Ծանօթ հնագէտ Փրօֆ. Քավէնեաք եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մուտքը ազատ է :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ
(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
ԺԱՄԸ 21Էն ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

Orchestre
Jo valon et Gu Berthos

Սեղաններու համար դիմել՝
Ռաֆֆի Հազարեան,
37, Rue des Dominicaines Tél. : CO. 71-10
Ժանօ Յովհաննէսեան,
St Loup grands pins Tél : CO. 34-89
Տիգրան Փափազեան,
85, Rne d'Aubagne Tél. : CO. 50-75
Պարոյր Գուլումճեան,
3, Rue des Treize Iscaliers Tél. : NA. 70-38

Տոմսակներու համարդիմել բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու եւ տեղւոյն վրայ: Փափաքելի է մուտք պոյն ղնեաս :

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԻՍԻի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէին, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը :

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ՅՈՒՇԱՏՕՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր– աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, Ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն: Կը խնդրուի ներկայանալ անդամատետրով: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Ռեժանի վերնայարկը: Պարտաւո – րիչ ներկայութիւն :

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայր– եան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի կեդր. վարչութիւնը միջ– մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փա– րիզի չրջանի տասը մասնաճիւղերու ըն – կերուհիները, այս երեքշաբթի ժամը ճիշդ 16ին Ռեժանի վերնայարկը, մեթրօ Քատէ : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցին վարչութիւնը կը ծանուցա– նէ թէ՝ Պ. Նորայր եւ Օր. Պէաթրիս Սահաթճեաններու փափաքով, այս կիրա– կի հոգեհանդիստի հանդիսաւոր պաշտօն կը կատարուի իրենց քրոջ՝ ողբացեալ Ա– րուսեակ Սահաթճեանի մահուան քառա – սունքին առիթով :

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

20, Բիւ Թամափս

Պաշտամունք՝ այս կիրակի ժամը 10·45ին հրապարակային ժողով ժամը 17ին : Կը խօսի՝ Տոքթ. Փիլէգիբեան :

Նիւթ՝ «Ինչպէս ազատուիլ մեր կիրքե– րէն» :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԳԷՍ

22 Մարտ, Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3·30էն մինչեւ կէս գիշեր Իսիի բաղաբապետական մեծ սրահին մէջ :

Métro : Mairie d'Issy

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՊ ԲԱԺԻՆ
ԺԱՄԸ 7·30Էն ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Orchestre "ARMENIA" grande formation

Այս երիտասարդ նուագախումբը կը դեկավարէ Պ. ՏԻՏԻՃԵԱՆ

Պարերու ընթացքին մէջ ընդ մէջ զանազան պատչառ արքաեսիոններ :

Ընտիր եւ առատ պիւֆէ Մուտք 500 ֆրանք

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած ԹՈՓԱՏԻ ՀԱՅԸՐԵՆԱՍՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ Ռոնի – Սու – Պուալի ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ի նպաստ ՊԱԼԱՓԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ և ՎԵՑ ՓԱՀԱՆԱՆԵՐՈՒ ՇԻՐՄԻՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ

Հովանաւորութեամբ եւ նախագահութեամբ Կաթ. Պատուիրակ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի կը խօսի Պ. Յ. ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Շաբաթ, Ապրիլ 4, երեկոյեան ժամը 8·45ին, Փօլ Ֆարալիէի սրահին մէջ, 21 Իվ – Թուտիէ, Փարիզ, մէթրօ՝ ժամ Պոնսէրժան

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մասնակցութեամբ Փարիզի երիտասարդ ար – ուեստագէտներու: Երգ, նուագ, պար ղեկավարութեամբ

Տիկին ՔԻՒՐԹՆԷՐԵԱՆի Ծօսնակ ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ կը ներկայացուի նաեւ Հայաստանէն նոր եկած Ֆիլ մը

ՄՕՐ ՄԸ ՍԻՐՏԸ Մուտք 400 եւ 300 ֆրանք

Տոմսերը կը ծախուին Փարիզի եւ արուարձաններու հայկական եկեղեցիները եւ Սամուէլեան, Պարսամեան, Բալուեան գրատուները :

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
21
ՄԱՐՏ
SAMEDI
21 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8350 35E ME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4251

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿՐԷՄԼԻՆ ԵՒ ԱՐԱԲՆԵՐԸ

Մարտ ութի Մոսկուայի ապստամբական չարժումը եւ անկէ ի վեր Պաղտատի, Դամասկոսի, Գահիրէի, Ալճերիոյ, Փորթ Սայիտի եւ այլ քաղաքներու մէջ տեղի ունեցած անհանգիստ ցոյցերը, ինչպէս նաեւ Խրուշչեւի եւ նախագահ Նասրի խօսած նոր ճառերը հիմնական փոփոխութիւն մը առաջ բերին կրեմլինի եւ արաբական աշխարհի յարաբերութեանց մէջ :

Մոսկուա ի վերջոյ դուրս տուաւ իր խոհական զոյնը եւ յայտնի ըրաւ թէ ինչ նպատակ կը հետապնդէ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ :

Վերջին տասներկու տարիներու ընթացքին կրեմլինի վարիչները երբեւ ճշմարիտ պատեհապաշտներ քանիցս քաղաքակա – նութիւն փոխեցին՝ մերթ պաշտպանելով Հրեաները եւ յաճախ կանգնելով Արաբներու կողքին :

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը 1947 Նոյեմբեր 29ին մէկ ձայնի առաւե – լութեամբ էր, որ վճռեց Պաղեստինի բաժանումը՝ հոլտատար Անգլիոյ քաշուելէն վերջ : Բաժանում կը նշանակէր Իսրայէլի անկախ պետութեան ստեղծում : Շնոր – հիւ Խորհրդային Միութեան պատգամաւորին ձայնին էր, որ Իսրայէլ անկախ դարձաւ :

Արաբները երբէք չներեցին Մոսկուայի այս թշնամական արարքը եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէկ ծայրէն միւսը բուռն ցոյցեր կազմակերպեցան Խորհրդ. Միութեան դէմ :

Այս վերջինը առաջիններէն մէկին եղաւ պաշտօնապէս ճանչցող Իսրայէլի անկախ պետութիւնը (1948 Մայիս 15) :

Ու երբ նոյն թուականին պայթեցաւ Արաբեւիսրայէլեան պատերազմը, բոլշեւիկները Չեխոսլովաքիայէն բազմաթիւ օդանաւերով օդնութեան փութացին Իսրայէլի՝ պատճառ դառնալով Արաբներու պարտութեան :

1952 Յուլիս 23ին երբ եգիպտոսի երիտասարդ սպաները խաղաղ յեղափոխութեամբ երկրէն քշեցին Ֆարուք թագաւորը եւ հանրապետութիւն հաստատեցին, կրեմլինի վարիչները «աշխարհահռչակ» դործակալ կ'որակէին զօրավար Նէկիպը, վնդապետ Նասրն ու ընկերները :

Արեւմտեան պետութեանց ոչ – բարեկամական կեցուածքը Եգիպտոսի պատճառներուն հանդէպ (բանակին համար զէնք, Ասուանի ամբարտակին համար դրամ)՝ պատեհութիւն տուաւ Մոսկուային, որ փոխէ իր քաղաքականութիւնը Եգիպտոսի եւ Արաբներուն հանդէպ :

Բոլշեւիկները առաւելապէս չափով օգտագործեցին ներկայացած առիթը, զէնք, ռազմանիւթ ու մասնագէտ հայթայթեցին անոնց : Ու արեւմտեան «աշխարհակալներուն» դէմ բուռն քարոզութիւններ կատարեցին՝ երբ 1956ի աշնան Իսրայէլ յարձակեցաւ Եգիպտոսի վրայ եւ Անգլիա ու Ֆրանսա արշաւանք մը փոր – ձեցին Սուէզի դէմ :

Եգիպտոսէն վերջ բոլշեւիկները իրենց ուշադրութեան առարկայ դարձուցին Սուրիան՝ զէնք ու ապրանք հայթայթե – լով անոր : Ու քիչ մնաց խորհրդային արբանեակ դարձնէին զայն, երբ նախագահ Նասր 1958 Փետրուար մէկին հիմը դրաւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան :

Կրեմլին չվհատեցաւ այս անակնկալ պարտութենէն ու շարունակեց իր սիրաբանութիւնը այս վերջինին հետ, նոյնիսկ երբ անցեալ Դեկտեմբերի 23ին վնդապետը բուռն ճառ մը խօսեցաւ Փորթ Սայիտի մէջ Սուրիոյ համայնավարներուն դէմ, նոյնիսկ երբ կապանդի դիշերը Գահիրէի եւ Դամասկոսի մէջ հարիւրաւոր համայ –

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ՝

ՄԱՅԻՍ 11ԻՆ ԺԸՆԵՒ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԸՆԴՈՒՆԵՑԱԻ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԱՌԱՋԱՐԿԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆԸ

Խրուշչեւ մամուլի ասուլիս մը տուաւ՝ անգամ մը եւս հաչտարար չեչա մը դնելով իր յայտարարութիւններուն մէջ : Ասիւմուաքի մէջ «քաղաքական» կը համարուին կրեմլինի պետականին յայտարարութիւնները :

Խրուշչեւ փոփոխութեան ենթարկելով իր պահանջկոտ չեչը, յայտարարեց թէ Պերլինի հարցը լուծելու համար կատարուած խորհրդային յայտարարութիւնները վերջնագրի բնոյթ չեն կրեր եւ ոչ ալ սպառնալիքներ են : Վեց ամսուան ժամանակաչրջան մը ճշդուած էր կրեմլինի կողմէ, որովհետեւ կը կարծուէր թէ այդ չրջանին տագնապը կարելի էր լուծել : « Որպէսզի պղպեղ մը ծնի՝ հարկ է ինը ամիս սպասել, ըսաւ Խրուշչեւ, ասելկնէ – լով թէ Պերլինի հարցը մէկ ամիսէն ալ կարելի էր լուծել » :

Խ. Միութեան վարչապետը հասկցուց թէ Արեւմուտքին նախարարներու ժողովի մը օրակարգին վրայ կարելի է չառնել Պերլինի եւ Գերմանիոյ հետ խաղաղութեան պայմանագիր մը կնքելու հարցերը : Ինչպէս ծանօթ է, այս երկու հարցերը Մոսկուայի կողմէ առաջին պայման կը համարուէին միջազգային ժողովի մը գումարման համար : Ուշադրաւ է նաեւ այն պարագան՝ թէ ամերիկացի ծերակուտականները Մէնսֆիլտի եւ Ֆիլպրիկիթի առաջարկները «տարամարդական » կը նկատէ Խրուշչեւ՝ վերմանական հարցին լուծման համար :

Խրուշչեւ ընդունեցաւ նաեւ Մայիս 11ին Ժընեւի մէջ Արեւմուտքի նախարարներու ժողով մը գումարելու առիթառու չարկը : Նայն առեն, Խ. Միութեան Աբտաքին նախարար կրամիքօ յայտարարեց . «Ակնառիկ պիջում մը՝ որ Խ. Միութիւնը կ'ընէ Արեւմտեաններուն » :

Այսուհանդերձ, խորհրդային վարչապետը խոհ թէ միշտ հաւանական է որ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ խաղաղութեան անջատ դաշնագիր մը առարկրուի : Այդ պարագային՝ խորհրդային ուժերը պիտի չպարպուին Գերմանիայէն : Օտար ուժերը Գերմանիայէն կարելի է պարպել այն առեն միայն՝ երբ Արեւմտեան Ուժերն եւ Վարչապետի դաշնագրի երկիրներուն միջեւ համաձայնութիւն մը կնքուի, — ասելկնէ Խրուշչեւ :

Կրեմլինի մէջ տրուած մամուլի այս ասուլիսը երկու ժամ տեւած է : Մօտ 500 լրագրողներ, խորհրդային եւ արեւմտեան երկիրներէ, ներկայ եղած եւ հարցուցած են Խրուշչեւի :

Միջազգային մամուլը գրեթէ միաձայնութեամբ կը չեշտէ այն պարագան, թէ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՈՒԽՏԻ ՕՐ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՃԱՇԸ

Առջի օրուան թիւով հրատարակած էջիճ կարգ մը մանրամասնութիւններ «Մարտիկեան» թաւգարանի բացման առթիւ : Ստորեւ յաւելեալ տեղեկութիւններ (Ազդակ, Մարտ 16) .—

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉԻ ՕՐԸ

Այս տարի, բացառիկ չուքով մը տօն – ուեցաւ Անթիլիասի Մայր Տաճարին Ուխտի օրը, որ կը զուգադիպէր Վեհափառ Հայրապետի պահակալութեան երրորդ տարեդարձին : Աննախընթաց բազմութիւն մը, որ կը յիշեցնէր կաթողիկոսական օծման եւ միւռոնօրհնէքի յաւերժ յիշատակելի օրերը, փութացած էր Անթիլիաս՝ հաղորդուելու հայրապետական պատգամով, ներկայ ըլլալու Ս. Աչերու թափօրին եւ լսելու Պ. Ճորճ Մարտիկեանը :

Օրուան պատարագիչն էր Վեհափառը : Երգեցողութիւնը կը կատարէր Արիմեան երգչախումբը : Ն. Ս. Օծութիւնը խօսեցաւ վեհիմաստ քարոզ մը՝ առաւելաբար ծանրանալով այն չարչարանքներուն, որոնց դարերու ընթացքին ենթարկուեցաւ հայ ժողովուրդը, ինչպէս իր երկրորդ Լուսաւորիչը՝ Ս. Գրիգոր Պարթեւն : Քարոզէն ետք, տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր թափօր, ծանօթասալ բազմութեան մէջէն : Կաթողիկոսական ամպհովանին բռնած էին Պ. Պ. Ճորճ Մարտիկեան, Աւետիս Զաղըճեան, Քերովբէ Առաքելեան եւ Թորոս Աճէմեան :

Կրօնական արարողութենէն ետք, ժողովուրդին խօսեցաւ Պ. Ճորճ Մարտիկեան, որ պլհաւորարար չեչտեց, թէ Անթիլիասը պիտի դառնայ ամբողջ Սփիւռքի հայութեան հոգեւոր կեդրոնը եւ բոլոր անոնք, որ այսօր կը պայքարին անոր դէմ, օր մը պիտի գան, ինչպէս անառակ որդին եւ պիտի միանան հայ ժողովուրդի պանդուածին, սիրոյ եւ համերաչխութեան մէջ : Խօսեցաւ Ամերիկահայ ժողովուրդի մասին, որ տարիներով զրկուեցաւ հոգեկան սնունդէն եւ ըսաւ, թէ Ամերիկահայութիւնը ինքզինքը հրպարտ ու երջանիկ կը զգայ, ըլլալով հոգեւ եւ հնագոյն զաւակը Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան :

Այս ճառէն ետք, որ բազմաթիւ ան – դամներ ծափահարութիւններով ընդմիջեցին, Վեհարանին մէջ խօսք առաւ Լիբանանի Հայոց Առաջնորդը՝ Գեր. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեան, որ հաւատքով եւ կորովով առլցուն, խօսեցաւ կուռ ճառ մը, Անթիլիասի ունեցած նուիճումներու եւ կարելիք հանդրուաններու մասին :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՃԱՇԸ

Երեկոյեան ժամը 8·30ին, Համազգայինի կեդր. վարչութիւնը Օթել Պրիսթոլի մէջ տուաւ չքեղ ճաշ մը, ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Մարտիկեաններուն :

Ներկայ էին Վեհափառ Հայրապետը, Խորէն Արտակ եւ Հրանդ Սրբազանները, Հայր Հ. Ոսկեան, Հայր Ն. Մրմրլեան, պետական երեսփոխանները՝ Պ. Պ. Տիգրան Թոսպաթ եւ Աբէիկ Պապիկեան, Պ. Սիմոն Վրացեան, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Լապեան, զօրավար Հրանդ Մալոյեան, Մեթր Ֆրէտ Արսլանեան, Պ. Աւետիս Զաղըճեան, Տէր եւ Տիկին Բ. Առաքելեան, Պ. Թորոս Աճէմեան եւ Պ. Ժորժ Ազիզ, որոնք զրաւած էին պատուոյ տեղերը, ինչպէս նաեւ ազգայիններու ընտիր բազմութիւն մը, իրենց տիկիններով :

Խօսք առին Պ. Սիմոն Վրացեան, Սրբազան հայրը, Պ. Մարտիկեան, Պ. Ժորժ Ազիզ եւ Վեհափառը : Պ. Վրացեան ներկայացուց յարգելի հիւրերը եւ Համազայինի ու ձեմարանի կողմէ չնորհակալութիւն յայտնեց Տէր եւ Տիկին Մարտիկեաններու, իրենց անսահման զոհաբերութեան համար :

Սրբազան Հայրը պլհաւորարար ծանրացաւ Պ. Մարտիկեանի ազգանուէր գործունէութեան, մանաւորարար այն օրերուն, երբ ինք Ամերիկա զացած էր՝ Ամերիկահայ նոր թեմը կազմակերպելու համար :

Պ. Մարտիկեան պերճախօսօրէն եւ սրամտութեամբ ներկայացուց բոլոր պատուոյ հիւրերը, տուաւ իր կեանքին օրինակելի պատմութիւնը եւ խոստացաւ միշտ ծառայել իր ժողովուրդին եւ եկեղեցիին : « Ակրամ » եգիպտական մեծ թերթի խմբագիր Պ. Ժորժ Ազիզ խօսք առնելով պանծացուց հայ ժողովուրդը :

Ի վերջոյ խօսքը տրուեցաւ Կաթողիկոսին, որ չնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Ճորճ Մարտիկեանի իր ծառայութեան համար եւ զայն կոչեց Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան չրջան դեսպանը ի սիւրս աչխարհի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնափիւռը Իրաքի եւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան միջեւ ստեղծուած լարուած կացութեան անդրադառնալով, յայտարարեց թէ այդ մթնոլորտը կը նպաստէ աչխարհակալներու չահին, հետեւաբար՝ Պաղտատ եւ Գահիրէ պէտք է համաձայնին : Այսու – հանդերձ խորհրդային ձայնափիւռը քննադատեց Դամասկոսի եւ Գահիրէի թերթերը, որոնք «ամէն օր նոր զրպարտութիւններ կը հնարեն Իրաքի դէմ » :

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետն ու Արտաքին նախարարը առջի օր Ուաչինկթըն հասան եւ երէկ կարճ խորհրդակցութիւն մը, ունեցան Նախագահ Այզընհաուըրի հետ : Ուրբաթ օր Այզընհաուըր – Մաքմիլըն խօսակցութիւններուն պիտի մասնակցէր նաեւ Տըլլըս : Միւս կողմէ կը յայտարարուի թէ Ամերիկայի Արտաքին նախարար Տըլլըս քանի մը օրէն պիտի ելլէ պինուռ – բական հիւանդանոցէն :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ճարտարի ախոյեան Տիգրան Պետրոսեան, որ Հայաստան գացած էր չորք մը մրցումներ ունենալու համար՝ երկու անգամ պարտուած է հայ պատանիի մը՝ Կարէն Գրիգորեանի կողմէ, որ հազիւ 11 տարեկան է : Ինչպէս կը գրէ «Լը Մոնտ», ուշադրաւ է այն պարագան՝ որ Խ. Միութեան ճարտարական հայ ախոյեանը Հայաստանի մէջ 11 անգամ պարտուած է 15 խաղերու վրայ : Մինչդեռ, Խ. Միութեան ախոյենութիւնը չհաձած էր առանց պարտուելու :

ՈՒԶՊԿԻՍՏԱՆի վարչապետ Ախմերով պաշտօնանկ եղած է եւ Ալիմով նչանակուած է նոր Վարչապետ : Քանի մը օր առաջ պաշտօնանկ եղած էր նաեւ այս հանրապետութեան համաձնաւոր կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղարը՝ Ռամալով :

ԹԻՒՐՔՄԷՆԻՍՏԱՆի ըմբոստութեան մասին ոչ մէկ նոր լուր կայ բայց այս առթիւ կը յիչուի որ ձերբակալուած երկու անձերը Պապայեւ եւ Տիկին Տուրտիկվա չնորհազրկուած էին 1958ին : Իմ. համազումարին Թիւրքմէնիստանի կուսակցական նոր քարտուղարը ամբաստանած էր զանոնք որ «անպիտացած են լենինիզմի սկզբունքները » :

ՓԱՐԻԶի վարձակառքերուն (թաքսի) կառավարները 24 ժամուան գործադուլ մը ըրին Ուրբաթ օր, բողոքելու համար այն որոչումին դէմ որ կը ջնջէր ճամբուելի – բենց ուղղութիւնը յայտնելու իրաւունքը :

ԼԵՀԱՍՏԱՆի համայնավար կուսակցութեան համագումարը վերջացաւ կոմունքայի յաղթանակով :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի ձայնափիւռը յայտարարեց թէ Գահիրէ կը խեղաթիւրէ Խրուշչեւի ճառերը :

ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ
ԹԻՒ ԵՒ ՈՐԱԿ

Աշխարհի բնակչութեան հարցով հետաքրքրուիլ սկսան տնտեսագէտներ Մրիմի պատերազմէն անմիջապէս վերջ : Պելժ տնտեսագէտ Քեթլէ առաջին անգամ 1855–ին կազմակերպեց Փարիզի համագումարը : 1867ին տեղի ունեցաւ Ֆլորանսը համագումարը, 1880ին Թորինոյի, 1887–ին Հռոմի, վերջին համագումարը տեղի ունեցաւ 1953ին : Վիճակագիրներ, ժողովրդագիրներ եւ ընկերաբաններ ուսում–նասիրեցին հարցին զանազան կողմերը, հաստատելով բացայայտ իրողութիւններ՝ տնտեսապէս եւ մշակոյթով յետամնաց ժողովուրդներ աւելի արագ աճում ու–նին, քաղաքակրթութեան որոշ աստիճա–նի հասած ժողովուրդներ կը նուազին, կայուն բնակչութիւն ունին կամ աճումը դանդաղ է, իւրաքանչիւր ժողովուրդի վարիչ դասակարգը, եւ ընտրանին ամուլ են :

×

Եզրակացութիւնը վերջին համագումա–րին յոռետես էր՝ մոտալ է սպիտակ ցեղին ապագան, ասիական ժողովուրդներ բազ–մածնութեամբ պիտի ողողեն երկիրը ա–րեւմտեան գիտութիւնը իւրացնելով :

Տարիներ առաջ Ֆրանսայի մէջ բժիշկ Պերիյոն բնակչութեան կայունութեան ա–հազանգը հնչեցուցած էր : Գերմանիա ա–րագօրէն կ'աճէր, Ֆրանսայի բնակչու–թիւնը, որ Ցեղափոխութեան առեն եւ–րոպայի ամէնէն բազմամարդն էր, չուրջ քսանըհինգ միլիոն, կայուն վիճակ մը առացած էր, որովհետեւ միակ զաւակով ընտանիքներու թիւը աւելցած էր, բարձր դասակարգը ամուլ էր, քաղաքները մար–դակուլ էին, Փարիզի բնակչութեան մեծ հայրերը գաւառացիներ էին :

×

Ֆրանսական Ցեղափոխութիւնը կը փա–փաքէր 25 միլիոն բնակչութեամբ դոհա–նալ : Ռամկավար եւ հանրապետական Ֆը–րանսաները կը փափաքէին բազմամարդ Ֆրանսա մը մայր երկրին համար, զա–ղութներու համար, տնտեսական յառաջ–դիմութեան համար : Պերիյոն կը հաս–տատէր միանգամայն որոշ վիճակագրու–թիւններով համեստ դասակարգերու ա–ճումը : Ընկերային երեւոյթը նոյնն էր ամենուրեք : Գիւղացին կը խուժէր քա–ղաք, ուր աւելի վայելք եւ վճարում կար քան գիւղին մէջ : Երկիրը մշակի պէտք ունէր, օտարականներ խաղաղօրէն կ'ար–շաւէին Ֆրանսա, ինչպէս երբեմն Հռով–մէական կայսրութեան սահմաններէն ներս :

Առաջարկուած դարմանումները հին դարերուն գործադրուած միջոցներ էին :

Վիքթոր Տիւրիւյի համաձայն Հռոմի բնակչութեան աճումը տարեկան քան հազար եղած է, հակառակ Օգոստոս կայսեր օրէնքներուն : Կայսրութեան սահ–մանները պաշտպանելու համար անհրա–ժեշտ թիւով զինուորներ չկային, բար–բարոսներ խաղաղօրէն կ'արշաւէին դէպի հարաւ, երբեմն իբր վարձկան զինուոր, երբեմն մշակ եւ յամրօրէն կը տիրանա–յին երկրին :

×

Երբ ծնունդները կը նուազին, զինուո–րագրութիւնը կը դժուարանայ, երկիրը պաշտպանելու համար օտար զինուորնե–րու պէտք կ'ըլլայ, օտարը կը հաստատ–ուի երկրին մէջ, հողատէր կը դառնայ, երկրին տէրը կը մնայ, ժողովուրդին տի–պարն ալ կը փոխուի : Ֆրանսայի մէջ ալ երբ ժանտախտ, մալարիայի, ծաղիկի համաճարակներու հետեւանքով եւ յաճախ սովերու, բնակչութիւնը նուազեցաւ, օ–տարներ եկան դատարկուած վայրերը լեցնելու : Արմատը տակուն ըլլալուն, ժո–ղովուրդին հոգեբանութիւնն ալ ամբա–ղամած, պատուաստումները մեծ դեր մը չկատարեցին :

Ընկերային այս երեւոյթը ծանօթ էր հիներուն : Արիստոտել դիտել կուտար որ քիչ բնակչութիւն ունեցող քաղաքները աւելի օտարականներ կ'ընդունին իբրեւ քաղաքացի : Օտարականները ընդունելու պատճառը Յունաստանի մէջ, Հռովմէա–կան կայսրութեան, աւելի ուշ Բիւզան–դական կայսրութեան մէջ սակաւամար–դութիւնն էր :

Ընկերաբանները կը հաստատեն թէ քա–ղաքակրթութեան յառաջդիմութեամբ մարդոց մէջ մտաւոր եւ բարոյական տարբերութիւնները աւելի կը չեշտուին : Բարձրանալու կարողութիւն ունեցողները սակաւաթիւ են, զանգուածները կը մնան ետ :

×

Ընկերային աստիճաններէն վեր ելլող–ներն ալ չուտով կը յոգնին, կ'ամլանան եւ կ'անճիտանին, նորեր պիտի գան վա–րիչներու եւ ընտանիքներու տեղը բռնե–լու : « Ռամկավար ժողովուրդներ միշտ վերանորոգուելու պէտք ունին », կ'ըսէր իմաստասէր Պերկսոն եւ ընդունելով չա–րունակական յառաջդիմութիւնը կը կրկ–նէր « ապագան այն ժողովուրդներունն է որոնք ճիգ կատարելու կարող են եւ պատրաստ՝ չարաչար աշխատելու» :

Պատրիկեանները նուազեցան քաղաքա–ցիական կռիւներով, աղքատանալով եւ անճիտուելով, Կիպսըրնի համաձայն, մինչդեռ Մոնթեսքիէօ միջակ դասակարգի անհետացումը կը տեսնէր հզօր կայսրու–թեան անկումին հիմնական պատճառ :

Միջին դարու ազնուական ընտանիքնե–րըն ալ անհետացած են, այսօր ազատա–կան ասպարէզներու հետեւողները, ուշ կը մտնեն ամուսնական կեանքի, կը չտնան որոշ դիրքի մը հասնիլ : Ընկերվարական Հենրի Ճորճ կ'ըսէր. « Մարդը անասուն մըն է որ երբեք զոհ չի մնար, միշտ ա–ւելին կը փափաքի, միշտ բարձրանալ կ'ուզէ : Դասակարգ մը վեր կ'ելլէ, վեր ելլողը ամուլ կը մնայ եւ յետոյ վար կ'իջնէ» :

×

Գիւղացին կը փափաքի քաղաքացի ըլ–լալ, կենցաղը կը փոխուի, բարքերը կը խաթարուին, յոգնութիւնը կը սպառէ սե–րունդը, նորեր պիտի գան անդարձ մեկ–նողներուն տեղը բռնելու : Ֆրանսայի մէջ 1891ին բնակչութեան 63 առ հարիւրը գիւղացի է, 37 առ հարիւրը քաղաքացի, 1911ին համեմատութիւնը կը մնայ 56 եւ 44 :

Իւրաքանչիւր անհատ ունի հայր մը եւ մայր մը, երկու մեծ հայրեր, երկու մեծ մայրեր, այսինքն չորս նախորդներ 2րդ աստիճանի, ութ նախորդներ Գ. աստի–ճանի, 16 նախորդներ Դ. աստիճանի, վերջապէս 25րդ աստիճանին 33 միլիոն նախնիք պիտի ունենայ : Ենթադրելով որ իւրաքանչիւր սերունդ երեսուն տարիներ տեւողութիւն մը ունի, ամէնը միասին 750 տարիներու տեւողութիւն մը ունեցած պիտի ըլլան : Այս սերունդներէն չատերը ուրեմն անհետացած են թշուա–ռութեամբ, ուրիշներ ամլութեամբ եւ ուրիշներ ալ միասին ամուսնութեամբ :

×

Ասիա պիտի մրցի Եւրոպայի հետ ո–ՐԴԻ ԼԻԲԱՆԱՆԸ

ՋԱՆԱՋԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ՝ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՅՄԲ.— Ստորեւ կը ներկայացնենք գլուխաւոր մասերը այն հաղորդագրութեան, զոր Ֆրանսայի Լիբանանեան դեսպանը, Մուսա Մուպարաք, Փետրուար 17ին ներկայացուցած Ի դիւանագիտական միջազգային Ակադեմիային :

Միջին դարուն, Լիբանանի ափերը այն բնական հանգրուանն էին ուր կը հասնէին անապատէն եկող կարաւանները, Պաղտատէն եւ Դամասկոսէն եկող կարաւան–ները : Այսօր՝ Լիբանան կը հանդիսանայ ծովային եւ օդային դիծերու քառուղին : Պեյրութէն տասը քմ. հարաւ դտնուող Պալէկի միջազգային օդակայանը ծայրա–պոյն հողմամասերու օդային հաղորդակ–ցութեան առանցքը կը կազմէ :

Միջին Արեւելքի արեւմտեան սահման–ներուն վրայ քարիւղի պողոտան հան–դիսացող Լիբանանը այն դուռն է, ուրկէ կը հոսի նաեւ իւրաքանչիւր անհատի հա–նապազօրեայ կեանքին ու արդիւնաբերու–թեան կենսատու հրանիւթը դարձած սեւ ոսկին :

Անցեալին մէջ, Թրիփոլին եւ Սիտոնը (Սայտա) բանուկ նաւահանգիստներ էին : Այսօր դարձած են քարիւղի ծորակներ :

բակեալ գործաւորներ եւ ընտրանի մը ունենալու համար : Դեղին ցեղը թիւ ու–նի, ընդունակութիւն ունի, դիւրին պիտի ըլլայ ընտրանի դասակարգ մը պատրաս–տել : Ճափոնի օրինակը բացայայտ է : Եւրոպայի մէջ բոլոր պետութիւնները ըն–կերային նախատեսութիւններ հաստատե–ցին, մանուկին պաշտպանութիւն, պար–տաւորիչ եւ ձրի կրթութիւն, գործաւոր–ներու չարաթական քառասուն ժամուան աշխատանք, մարեց բանուորներու հա–մար հանգստեան թոշակ, վճարուած ար–ձակուրդներ, վճարումներ գործադրկու–թեան պարագային :

Այս ամէնը կը ծանրաբեռնեն պետական պիւտճէները, կը բարձրանան արտա–դրութեան գիները : Ասիոյ երկիրները, Ճափոն, Հնդկաստան, Զինաստան, որոնք ճարտարարուեստական երկիրներ կը դառնան, նման պայմաններէ զերծ, աւելի ժամանակին արտադրութիւններ պիտի ու–նենան, պիտի դադրին ներածելէ, պիտի մրցին աշխարհի չուկաներուն վրայ եւ–րոպական ճարտարարուեստի հետ :

×

Սպիտակ ցեղի վարիչները պիտի գա–նուին մօտ ատենէն հրատապ հարցերու առջեւ, որոնց լուծումը անկարելի կը տեսնէին քառորդ դար առաջ Տեքիւրժի եւ Միւբէ, «Սպիտակ ցեղի ապագան» գործերու հեղինակները :

ԽՈՐԻՆ ԴԱՒԻԿԵԱՆ

Արդարեւ, Իրաքի Քարիւղի Ընկերութեան երկու նաւթուղիներէն մէկը կը հասնի Թրիփոլի. իսկ Սէուտական Արաբիոյ քա–րիւղը դէպի Միջերկրական փոխադրող Թափլայնի նաւթուղին ալ կը վերջանայ Սայտայի մէջ :

Ինչ մեծ բարեբախտութիւն է, որ հե–ղուկ հրանիւթին այս երկու վերջաւորու–թիւնները կը դտնուին Լիբանանի մէջ, ուր ոչ մէկ վտանգ կը սպառնայ իրենց : Լիբանանի լեռնային շրջաններուն մէջ կր–նան քաղաքական դէպքեր տեղի ունենալ, բայց ուրիշին պատկանած ինչքերուն հանդէպ զգուշութիւն ունեցող յարգանքը այնքան մեծ է այնտեղ, որ ոչ մէկ վը–տանգի ենթակայ են : Այս իրողութիւնը փաստուեցաւ վերջերս : Լիբանանի դէպ–քերուն հինգ ողբերգական ամիսներուն ընթացքին, ոչ իսկ ժամ մը քարիւղը չդադրեցաւ հոսելէ եւ փոխադրուելէ՝ Ա–րեւմտեան Եւրոպայի կողմէ անհամբեր սպասուած նաւերուն մէջ :

Ասիկա՝ հակառակ անոր, որ Լիբանանը բնական հարստութեանց տեսակէտէ հա–մեմատաբար աղքատ երկիրը մըն է եւ չատ հասկանալի պիտի ըլլար եթէ աւելի յա–հանկոտ ըլլար քարիւղի ընկերութեանց վերաբերմամբ : Երկրին հոգմշակութիւ–նը անբաւարար է ամբողջ ժողովուրդին պահանջները գոհացնելու : Ճարտարար–ուեստը, որ առաւելաբար հիմնուած է մետաքսի թրթուրի բուծման վրայ, տա–կաւին նախնական վիճակի մէջ է : Ուրեմն զարմանալու չէ, որ Լիբանանին մեծ թիւերով կը գաղթէ : Պաշտօնական վի–ճակագրութիւններու համաձայն, օտար երկիրներու մէջ երկու հարիւր հազար Լիբանանցիներ կան. խօսքը անոնց մասին է, որ իրենց լիբանանեան հպատակու–թիւնը պահած են : Բայց 7 – 800·000 է ծագումով Լիբանանցիներուն թիւը, ո–րոնք աշխարհի չորս կողմը ցրուած կ'ապ–րին . այս թիւը կը համապատասխանէ Լիբանանի ներկայ բնակչութեան դրեթէ կէսին :

Լիբանանցիներ կարելի է դտնել Ամե–րիկաներուն մէջ : Նիւ Եորքի մէջ արաբե–րէն լեզուով հրատարակուած չորս թեր–թեր կան, բոլորն ալ խմբագրուած՝ Լի–բանանցիներու կողմէ : Մեծ թիւով Լի–բանանցիներ կ'ապրին Պրազիլիոյ, Ար–ժանթինի, Գոլոմպիայի եւ հարաւ – ա–մերիկեան այլ երկիրներու մէջ : Բայմա–թիւ ուրիշներ հաստատուած են Ափրիկէի ծովեզերեայ եւ ներքին երկիրներուն մէջ : Իսկ Ֆրանսայի Լիբանանցիներուն թիւը կը հասնի երեք հազարի :

Բայց Մերձաւոր Արեւելքի մէջ է, որ տարածուած է, լիբանանեան մշակոյթը, այն աստիճան՝ որ մեծ զարկ տուած է Լիբանանի դրացի երկիրներուն, եւ ի մասնաւորի Եդիպտոսի մտաւորական մա–կարդակին բարձրացման : Պրտիմներուն եւ Թագաւորութեան տունը, Եդիպտոսի դատարաններու քարտուղարութիւննե–րուն, նախարարութեանց դրասենեակնե–րուն, բարձր առեւտուրին եւ դրամա–

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿՐ ԴԱՒՈՒՆԱՆ

ԱՐԴԱՐԱԽՕՍԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մեզի համար՝ Իլիժան օտար մը եղած էր միշտ : Այս տղան՝ մեզի կը նը–մանէր : Մենք, տղաքս, կը պարծենայինք որ համայնավար ենք : Ուրիշներ կրնային խնդալ, բայց ան լրջօրէն կ'ըսէր մեզի թէ ամէն մարդ՝ որ պարկեշտ է, համայնա–վար պէտք է ըլլայ : Հրապուրիչ խօսքեր, բայց ոչ նոյնքան ճիշդ : Բազմաթիւ պար–կեշտ մարդիկ կան, բայց չատ քիչ՝ հա–մայնավարներ :

Մելովան մեկնեցաւ այնպէս՝ ինչպէս ե–կած էր. կարծես կը փախչէր : Իր եաին մնաց պատմութիւնը մարդու մը՝ որ կ'ազատի ամէն վտանգէ, երբեք չի ձեր–բակալուիր, միշտ կը յաջողի :

ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔ ՉԿԱՑ

Բանաստեղծութիւնը քիչ մը կը ճանչ–նայի. մանաւանդ՝ ժողովրդական դիւ–ցազներդութիւնը, բայց տակաւին բա–նաստեղծ մը տեսած չէի :

Ժողովրդական դիւցազներդութիւնը կ'ապրի տակաւին մինչեւ այսօր, բայց աւել՝ ժողովուրդին մէջ, քան թէ իրրեւ երկ : Հին դուսաններըը՝ իմ ժամանակիս արդէն չատ քիչ էին :

Աննշուշտ մարդիկ դեռ կը սիրէին զա–նոնք ունկնդրել, ես ալ կը զուարճանայի զանոնք մտիկ ընելով, ոչ այնքան երգին, այլ՝ դուսանին մեկնաբանման եղանակին համար : Անոր սուր ճիչերը, սարսուռները չեշտ եւ դեղեցկութիւն կուտային բա–նաստեղծին : Անոնց ձայնով, ես, — ինչ–պէս ուրիշները, — կ'ապրէի հերոսներու հետ : Կը Թրթռայի անոնց քաջագործու–թիւններով : Տարուած էին այն զգացու–մով՝ որ ես ալ մաս կը կազմէի այս մեծ բանաստեղծութեան, որ կը լուսաւորէր ազգերու անցեալն ու ապագան՝ ներկայի ճամբով : Գուսաններու երգերուն մէջ դա–ժան բան մը կար որ, յաճախ միօրինակ պատկերներով եւ նախադասութիւններով կը կրկնուէր : Զանազան եղանակներով զանոնք կրկնելով կը թուէին այն տառա–պանքները՝ որ պիտի կրենք իրրեւ ժողո–վուրդ, մեզի կը սորվեցնէին թէ ինչպէս մարդ պէտք է զառնալ, ինչպէս երգել, ինչպէս զուարճանալ, ինչպէս ողբալ մե–ռելները, ինչպէս ստեղծել, հնարել, ար–տադրել եւ այս բոլորէն յետոյ՝ ինչպէս պահել մեր երջանկութիւնը եւ լաւ համ–բաւը :

Նախակրթարանի մէջ կարդացած էի ժողովրդական երգերու մեծ մասը : Ցա–ճախ կ'արտասանէի զիւղացիներուն : Ա–նոնք կը զնահատէին մասնաւորապէս Լե–րան բագը, Նժեկոս եպիսկոպոսի գործը, Աբդարեւ, Իրաքի Քարիւղի Ընկերութեան երկու նաւթուղիներէն մէկը կը հասնի Թրիփոլի. իսկ Սէուտական Արաբիոյ քա–րիւղը դէպի Միջերկրական փոխադրող Թափլայնի նաւթուղին ալ կը վերջանայ Սայտայի մէջ :

Ինչ մեծ բարեբախտութիւն է, որ հե–ղուկ հրանիւթին այս երկու վերջաւորու–թիւնները կը գտնուին Լիբանանի մէջ, ուր ոչ մէկ վտանգ կը սպառնայ իրենց : Լիբանանի լեռնային շրջաններուն մէջ կր–նան քաղաքական դէպքեր տեղի ունենալ, բայց ուրիշին պատկանած ինչքերուն հանդէպ զգուշութիւն ունեցող յարգանքը այնքան մեծ է այնտեղ, որ ոչ մէկ վը–տանգի ենթակայ են : Այս իրողութիւնը փաստուեցաւ վերջերս : Լիբանանի դէպ–քերուն հինգ ողբերգական ամիսներուն ընթացքին, ոչ իսկ ժամ մը քարիւղը չդադրեցաւ հոսելէ եւ փոխադրուելէ՝ Ա–րեւմտեան Եւրոպայի կողմէ անհամբեր սպասուած նաւերուն մէջ :

Ասիկա՝ հակառակ անոր, որ Լիբանանը բնական հարստութեանց տեսակէտէ հա–մեմատաբար աղքատ երկիրը մըն է եւ չատ հասկանալի պիտի ըլլար եթէ աւելի յա–հանկոտ ըլլար քարիւղի ընկերութեանց վերաբերմամբ : Երկրին հոգմշակութիւ–նը անբաւարար է ամբողջ ժողովուրդին պահանջները գոհացնելու : Ճարտարար–ուեստը, որ առաւելաբար հիմնուած է մետաքսի թրթուրի բուծման վրայ, տա–կաւին նախնական վիճակի մէջ է : Ուրեմն զարմանալու չէ, որ Լիբանանին մեծ թիւերով կը գաղթէ : Պաշտօնական վի–ճակագրութիւններու համաձայն, օտար երկիրներու մէջ երկու հարիւր հազար Լիբանանցիներ կան. խօսքը անոնց մասին է, որ իրենց լիբանանեան հպատակու–թիւնը պահած են : Բայց 7 – 800·000 է ծագումով Լիբանանցիներուն թիւը, ո–րոնք աշխարհի չորս կողմը ցրուած կ'ապ–րին . այս թիւը կը համապատասխանէ Լիբանանի ներկայ բնակչութեան դրեթէ կէսին :

Լիբանանցիներ կարելի է դտնել Ամե–րիկաներուն մէջ : Նիւ Եորքի մէջ արաբե–րէն լեզուով հրատարակուած չորս թեր–թեր կան, բոլորն ալ խմբագրուած՝ Լի–բանանցիներու կողմէ : Մեծ թիւով Լի–բանանցիներ կ'ապրին Պրազիլիոյ, Ար–ժանթինի, Գոլոմպիայի եւ հարաւ – ա–մերիկեան այլ երկիրներու մէջ : Բայմա–թիւ ուրիշներ հաստատուած են Ափրիկէի ծովեզերեայ եւ ներքին երկիրներուն մէջ : Իսկ Ֆրանսայի Լիբանանցիներուն թիւը կը հասնի երեք հազարի :

Բայց Մերձաւոր Արեւելքի մէջ է, որ տարածուած է, լիբանանեան մշակոյթը, այն աստիճան՝ որ մեծ զարկ տուած է Լիբանանի դրացի երկիրներուն, եւ ի մասնաւորի Եդիպտոսի մտաւորական մա–կարդակին բարձրացման : Պրտիմներուն եւ Թագաւորութեան տունը, Եդիպտոսի դատարաններու քարտուղարութիւննե–րուն, նախարարութեանց դրասենեակնե–րուն, բարձր առեւտուրին եւ դրամա –

ոչ միայն անոր համար՝ որ լսած էին թէ ներպաին ամէնէն դեղեցիկ բանաստեղ–ծութիւնն է ան, այլ անոր համար՝ որ այդ բանաստեղծութեան մէջ որեւէ մէկէն աւելի կը գտնէին իրենց մտածելակերպին եւ զգացումներուն լաւագոյն ար–տայայտութիւնը : Այդ բանաստեղծու–թեան մէջ կամ իրենց երկհուան եւ այս–օրուան պայքարին գաղափարը՝ խեղճ հո–ղի մը վրայ կարենալ ապրելու համար :

Բանաստեղծութիւնը կը զրաւէ, կը գի–նովցնէ, բայց բանաստեղծները իրենց սիրտը կը դնեն հոն այն ատեն միայն՝ երբ իրենք լաւ մարդիկ են : Իւրաքան–չիւր գիւղ ունի իր գիւղացի բանաստեղ–ծը : Միջակ բանաստեղծներ, բայց բոլո–րէն սիրուած մարդիկ : Անոնք կ'արտա–զրեն տարօրինակ խառնուրդ մը՝ ուր ժո–ղովրդական բանաստեղծութիւնը կը միա–նայ միւսին. գեղարուեստական սեռին :

Մարդիկը, ինչպէս բանաստեղծները, կը զղային թէ այն բանը որ պիրենք կան–դուն կը պահէր դարերէ ի վեր՝ անհետա–նալու վրայ էր : Մտահոգ՝ անոնք մտա–ծեցին թէ ինչպէս կրնան անոր առաջքն առնել : Ի զուր : Ցետոյ փորձեցին ուրիշ բան ստեղծել : Առանց բանաստեղծու–թեան կարելի չէ տպրիլ : Այնքան խեղճ այս երկիրը հարստութեամբ կը յորդի՝ երբ հարցը կը վերաբերի երգելու :

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

(11 Շար.)

տուներուն զլխաւոր պաշտօնները կը զբաղուէին Լիբանանցիներու ձեռքը : Միշտ Լիբանանցիները են, որ հիմնեցին Գահիրէի ու Ալեքսանդրիայի մեծ թերթերը· « Էլ Ահրամ »ը, «Մոքատտէմ»ը Լիբանանցիներուն կը պատկանէին :

Բայց լիբանանցին միայն չի զբաղիր, այլ նաեւ իր հողին վրայ կ'ընդունի զբաղմականներ : Լիբանանը հիւրընկալ է · հիւրընկալ՝ բոլորին համար : Իր երկրին մէջ տեղ կուտայ թէ զժբախտներուն, հայրենազուրկներուն, ճակատագրին ու պատմութեան զոհերուն, եւ թէ ապահով ապաստան մը փնտռող դրամազլուխներուն :

Հարաւային Լիբանանի եւ Աքքարի հովիտին մէջ (Թրիփոլիի մօտերը), Լիբանանը ապաստան տուաւ եւ խնամեց մօտ 130·000 մարդկային խլեակները, որոնք իրենց օճախներէն վտարուած էին Պաղեստինի տխուր դէպքերուն առեն :

Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական բոլոր տարապիրներուն (եւ Աստուած գիտէ թէ որքան մեծ է ասոնց թիւը) ապաստանարանը դարձած ըլլալուն իսկ համար, քիչ մնաց որ նետուէր այնպիսի արկածախնդրութեան մը մէջ, որուն ելքը շատ զէշ կը նախատեսուէր բոլորին կողմէ :

Ասոնք այն ցաւագին ամիսներուն մասին է, զոր միջազգային մամուլը անուանեց Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմ : Պատերա՞զմ. ոչ. աւելի չուտ՝ փորձաքար, արտաքին միջամտութիւններ : Ո՞րովհետեւ, մօտ մէկ դարէ ի վեր, եթէ չհաշուենք Լիբանանի հետ կապ չունեցող առաջին աշխարհամարտին շրջանը, Լիբանանը հանդիսացած է եղբայրակռութեան դրախտը :

Քանի՛ կրօնքներ, աղանդներ, կատարելապէս հաւասարակշռուած մոզայիքի մը մէկ կ'ապրին այնտեղ .— Քրիստոնեայ մարոնիներ, Յոյն օրթոտոքսներ, Յոյն կաթոլիկներ, Լատին կաթոլիկներ, Սիրիանիներ, Հայ Լուսաւորչական-ներ, Հայ կաթոլիկներ, Բողոքական-ներ, սիւննի մահմետականներ, շիի մահմետականներ, Տիւրզիներ, Հրեաներ ... եւ շատ ուրիշ կրօնական խմբակցութիւններ, որոնք զանց կ'առնեմ : Այս բոլոր համայնքները, որոնք մէկ ժողովուրդը մը կը կազմեն — Լիբանանցի ժողովուրդը, — միշտ ապրած են հանդիստ, խաղաղ գոյակեցութեամբ եւ երջանիկ կեանքով :

Զարմանալի չէ՞ ուրեմն, որ կիրքերը յանկարծ պայթեցան : Անհատակա՞ն վէճեր. կողմերո՞ւ վէճեր : Սովորութիւն ունէինք մեր հակառակութիւնները լուծել ճառերով, քաղաքական էնթրիկներով (չեմ վարանիր ասիկա ըսելու, որովհետեւ ամբողջ աշխարհի մէջ քաղաքական էնթրիկը հանրային կեանքին մաս կը կազմէ, ըլլայ ազատական ժողովրդավարութիւններու, ըլլայ բռնատիրական վարչաձեւերու մէջ) :

Լիբանանի լեռնային եւ դաշտային շրջաններու զաւակները իրարու դէմ հանդիման զրաւեցին պիրենք իրարու միացնող ընկերային ու քաղաքական կապերը, կը հաստատէ թէ Լիբանանի մէջ իրապէս տեղ չկայ «ցեղային» ու «կրօնական» զանազանութեանց համար :

Այսօր Լիբանանցի նախագահ մը Նիւ Եորքի մէջ կը վարէ ՄԱԿի Ընդհանուր ժողովին աշխատանքները : Այս ներկայ-

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԿԵԴՐ. ԿՐԹԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

Եկեղեցւոյ կրթական յանձնաժողովի եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան միջեւ կրթական հարցի շուրջ, ուսման ծրագրի եւ մատակարարութեան մասին գործակցութիւն մը ստեղծելու նպատակով, գոյացած համաձայնութիւնը եղած է արդիւնաւոր 1958 – 1959ի տարեշրջանին համար :

Ֆրանսահայ միօրեայ դպրոցներու ծրագիրը, մայրենի լեզուի եւ ուրիշ առարկաներու ուսուցման իրը ուղեցոյց, հրատարակուեցաւ եւ ղրկուեցաւ Փարիզի շրջանի եւ գաւառներու եկեղեցական եւ կրթական տեղական մարմիններու, ուսուցիչներու եւ ծնողքներու տեղեկութեան համար գաստաւանդութեան ներդաշնակութիւն ամէնուրեք :

Կրթական կեդր. Ցանձնաժողովը տակաւին վերակազմեց Փարիզի եւ շրջանները դպրոցներու մարմինները, օժանդակ ուսուցչութիւնը թարմ ուժերով, այցելու մասնաւոր քննիչի մը միջոցաւ հսկողութիւն կատարուեցաւ դասաւանդութիւններուն եւ եղան կարգադրութիւններ եւ թելադրութիւններ գանոնք աւելի արդիւնաւոր դարձնելու եւ գոհացում տալու համար պահանջներուն եւ արտայայտուած փափաքներուն :

Կիրակնօրեայ վարժարանը կը շարունակուի առաւօտեան ժամը 10 – 12, Սբբազան հօր հովանաւորութեան տակ Հայ ուսանողներու օժանդակ Տիկնանց Միութեան գործօն աջակցութեամբ :

Կազմակերպուեցան նոր տարուան առիթի հանդէսներ եւ բաժնուեցան աշակերտութեան կաղանդհիւ եւ գրքոյկներ քաջալերելու համար անոնց աշխատանքը :

Ունեցանք կեդր. կրթական Ցանձնաժողովի փարիզի եւ շրջակայքի կրթական մարմիններու, եւ ուսուցիչ, ուսուցչուհիներու խառն ժողով մը, շրջանները ղրկած էին իրենց լաւագոյն ներկայացուցիչները որոնք հաղորդեցին մանրամասն տեղեկութիւններ եւ յայտնեցին իրենց դժուարութիւնները եւ դժգոհութիւնները :

Ունինք շրջաններ որոնք թերացած էին կրթական ծախքերու մասնակցութեան իրենց պարտականութեան մէջ, եւ ուրիշներ լիովին կատարած էին իրենց յանձնառութիւնները եւ արժանացան մասնաւոր գնահատանքի :

Ալֆորվիլ, Առնուվիլ, Պանեէօ – Քաշան, Ֆանթիլի, Պուա – Քոլոմպ, կեդր. վարժարան, Շաւիլ, Պելվիլ – Լիլա, կիրակնօրեայ վարժարան ունին 391 աշակերտուհի այս տարուանընթացքին ցոյց տուաւ մեծ խանդավառութիւն, եւ բերտասարդ ուժերէ կազմուեցաւ կրթական մարմին մը տեղւոյն եկեղեց. հոգաբարձութեան հովանաւորութեան տակ, կ'ունենան իրենց կանոնաւոր ժողովները :

Ինպատասխ դպրոցին պիտի տան ներկայացում մը, ծնողքներու հետ չփման մէջ են, աշակերտութեան թիւը հասած է80ի, այս թիւը հետզհետէ աւելնալու վրայ է շնորհիւ կատարուած ջանքերուն, տեղւոյն յարգելի քաղաքապետը բարեացակամօրէն տրամադրած է երկու կանոնաւոր սրահներ, օժտուած սեղաններով, գրատախտակներով : Բոլոր դպրոցներու տրամադրուած է Հայաստանի քարտէս, այրուբէնի ցուցատախտակ, ուսուցչութիւնը կը դասաւանդէ Հայոց պատմութեան դուդրնթաց կրօնական դիտելիքներ :

Յառաջիկայ Հոկտեմբեր 11ին Սոր-պոնի Ամփիթեատրոնին մէջ տեղի պիտի ունենայ մշակոյթի եւ թարգմանչաց տօնը, մասնակցութեամբ բոլոր դպրոցներու եւ արուեստագէտներու Սրբազան Հօր հովանաւորութեան տակ :

Տարիներէ ի վեր կանոնաւոր հետեւող աշակերտութիւն մը ստեղծուած է, շաբերը սահուն ընթերցում ունին, քերականական օրէնքները խորապէս գիտեն, կը վերլուծեն նախադասութիւնները, կ'արտայայտուին համարձակօրէն, հարազատ չեշտերով, կը խանդավառուին տոհմիկ երգով եւ պարով :

Բայց բոլոր շրջանի ներկայացուցիչները իրենց զանգատը յայտնեցին ծնողքներու մեծամասնութեան անտարբերութեան մասին, եթէ իրենց զաւակներու հայեցի կրթութեան հանդէսլ ունենային քիչ մը դուրդուրանք, ներկայացուած պատկերը բոլորովին տարբեր պիտի ըլլար եւ աշակերտներու թիւը անպայման պիտի ւրկ – նապատկուէր :

Փարիզի թաղամասերէն մէկուն կրթական մարմինը ժողովի հրաւիրած է ծնողքները եւ ղրկած է 37 հրաւիրագիր, մէկ հոգի միայն պատասխանած եւ ներկայ եղած է սրահին մէջ բոլորովին առանձին :

Կեդր. կրթական Ցանձնաժողովը, տեղական Մարմինները ուսուցչութիւնը կոչ կ'ուղղեն այսօր մամուլի միջոցաւ բոլոր մեր հայրենակիցներուն որ Ազգային մարմիններու ըրած զոհողութիւնները նկատի ունենան եւ իրենց զաւակները առաջնորդեն դպրոց ամէն հինգշաբթի օր, դիտակցօրէն ըմբռնելով գործին լրջութիւնը, որպէսզի ապագային չունենան խղճի խայթ եւ հոգեկան տառապանք, իրենց ցաւալի անտարբերութեան եւ անհոգութեան պատճառով :

Հրապարակաւ կը յայտնենք մասնաւոր շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր հայրենակիցներուն որոնք իրենց տխրութեան եւ ուրախութեան պահերուն, կը դիմեն եկեղեցւոյ դիւանատունը եւ սրտաբուխ նուէրներով իրենց օժանդակութեան բաժինը կը բերեն դպրոցներու եւ մշակոյթի նուիրական նպատակին, փոխան ծաղկեպսակի եւ ուրիշ ծախքերու : Եթէ այս վերաբերումբ ընդհանրանայ, մեր մշակոյթի աշխատանքը աւելի կը դիւրանայ եւ կը դառնայ աւելի հիմնական եւ արդիւնաւոր :

ԴԻԻԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆԻ ԳԱՆՁԵՐԸ ԼԻԶՊՈՆԱ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ

Փարիզէն Լիզպոնա փոխադրուած են Գալուստ Կիւլպէնկեանի զեղարուեստական գանձերը, զետեղուելու համար « Կիւլպէնկեանթանգարան»ին մէջ, որ պիտի հիմնուի Փորթուգալի մայրաքաղաքին Փահլաւա ճեմապարտէզին մէջ :

Կիւլպէնկեանի զեղարուեստական գանձերուն մէջ կը գտնուին 365 հազուագիւտ ղիրքեր, հազարի մօտ զարդեղէններ, քանդակներ, նկարներ, զորգեր եւ կաւէ գործեր՝ անգնահատելի արժէքով :

Զարդեղէններու քանի մը հատը զոր-ծերն են 18րդ դարու հռչակաւոր ոսկերիչներ Ժերմէնի, Օկիւսթի, Սիրերի, իսկ նկարները կը պատկանին Ֆրանսացի, Իտալացի եւ Հոլանտացի մեծանուն զրեթէ բոլոր նկարիչներու վրձինին : Հաւաքածոյին մէջ արձաններ կան նաեւ Ռոտէնէն :

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԼԱ·

– ԱՄՏՂԱՔԵՐԴ

Այտեղ, զեղեցիկ աստուածուհու զրկի մէջ, հանդիստ էր առնում հսկան՝ իր ահռելի կռիւներից յետոյ վիշապների հետ : Սէրը, զղուանքը, հեշտութիւնը ամոքում էին վաստակած քաջի խոնջութիւնը :

Երբ հասանք լերան ստորոտին, մեր առաջնորդը ներքեւում պահեց ձիանները, իսկ ես եւ Աալանը սկսեցինք վեր բարձրանալ : Ամրոցի վիթխարի աշտարակներից մի քանիսը, բարձր պարիսպների մեծ մասը, դեռ կանգուն էին մնացել : Ներսի շինութիւնները փլատակների մի տխուր տեսարան էին ներկայացնում : Եւ – րեւում էին զանազան վիմափոր սենեակներ, քարանձաւներ, որոնք կիսով չափ կամ բոլորովին հողով լցուած էին : Պարզ երեւում էր, որ ոչ թէ ժամանակը պարզ դուրսէն ցանուած որմն էր : Ապա, հինգ ամսուան սուզերէն, թափուած արիւնէն, ճակտի քրտինքով ձեռք բերուած աշխատանքներու քայքայումէն վերջ, Լիբանանցիները անդրադարձան իրենց արեւատական պայքարին ապարդիւն ըլլալուն : Այդ պահուն է որ, ինքնաբերաբար, երէկուան ապաստարանն ու այօրուան հաւատարիմ տարբերը, որոնք նաեւ օրուան յեղափոխականներն էին, իրարու քով եկան, անկեղծօրէն սիրաերիվ բացին իրարու, զիրար հասկցան եւ անկախութեան պահպանման, ու Լիբանանի տնտեսական վերակազմութեան համար կազմեցին ազգային փրկութեան կառավարութիւն մը : Այդ պահուն իսկ խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ քաղաքներուն, գիւղերուն, լեռնային շրջաններուն մէջ : Լիբանանը ինքզինքը վերագտած է եւ վերստանձնած՝ երկու աշխարհներուն միջեւ միաւորման կապ հանդիսանալու իր դերը :

Երբ 7 Հոկտեմբեր 1944ի համաձայնութեամբ եւ 21 Մարտ 1945ի դաշինքովմերձաւոր Արեւելքի արաբական միութեան կիրներուն հետ ստեղծեցինք Արաբական Լիկան, բոլորին հետ համաձայնած էինք, որ Լիբանանի հոգային ամբողջականութիւնն ու անկախութիւնը պիտի յարգուին գաշինքը ստորագրողներուն կողմէ : Այս իրողութիւնը կրկնակի հաստատուեցաւ Լիբանանի ողբերգական դէպքերէն վերջ՝ անցեալ Օգոստոսին ՄԱԿի մէջ քուէարկուած որոշումով եւ միշտ Լիբանանցի մտալու մեր անխախտ որոշման առջեւ մեր հանդէպ մեր դրացիներուն որդեգրած ներկայ վերաբերմունքով :

Լիբանանի վարչապետը, Պ. Բաչիր Քարամէ, անցեալները Ազեքսանդրիոյ մէջ խօսած մէկ ճառին մէջ վեհ եւ զօրաւոր բառեր գտած էր Եգիպտացիներուն խօսելու համար Լիբանանի եւ Լիբանացիներուն մասին.

« Հպարտ եմ, ըսած էր վարչապետը, որ իրենց անցուցած փորձութեան մէջ Լիբանանցիները ցոյց տուին որ հանդուրժողութեան եւ յառաջդիմութեան ոգիով լեցուած ժողովուրդ մըն են : Լիբանանը ինքզինքը վեր կը դասէ ցեղապաշտութեան ու կրօնամոլութեան զգացումնե-րէն » :

Լիբանանեան թերթ մը, վարչապետին այս ճառին արձագանգը հանդիսանալով, իր կողմէ կ'աւելցնէր. «Արդարեւ շատ հիշդ է, որ եթէ Լիբանան այդ բոլորէն վեր չդասէր ինքզինքը, դոյութիւն չէր ունենար : Պարզապէս անհերետակայելի կը դառնար » :

Այն արագութիւնը, որմով Լիբանանցիները վերահաստատուեցին զիրենք իրարու միացնող ընկերային ու քաղաքական կապերը, կը հաստատէ թէ Լիբանանի մէջ իրապէս տեղ չկայ «ցեղային» ու «կրօնական» զանազանութեանց համար :

Այսօր Լիբանանցի նախագահ մը Նիւ Եորքի մէջ կը վարէ ՄԱԿի Ընդհանուր ժողովին աշխատանքները : Այս ներկայութիւնը խորհրդանիշ մըն է· խաղաղութիւնը պահպանելու մեր կամքին, համաշխարհային հասկացողութեան մեր կամքին, բացարձակ եղբայրակցութեան մեր կամքին խորհրդանիշը ...:

(Շար·)

ՐԱՖՖԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (372)

բերաբար մաշել, տրորել էր այդ դեղեցիկ ամրոցը, այլ նա միանգամից մի սոսկալի կործանման զոհ էր դարձել : Տեղտեղ հողի եւ քարակոյտի տակից դուրս էին նայում այրուած, ածուխ դարձած գերանների ծայրերը : Ակներեւ էր, որ մի ժամանակ կրակը այստեղ սարսափելի դործ էր կատարել :

Աալանը նստեց մի քարի վրայ, ուր մամուռը սփռել էր իր թաւիշեայ կանաչագոյն գորգը : Նա հրաւիրեց ինձ նստել իր մօտ : Վաղորդեան արեւակը լուսաւորում էր նրա մտախոհ դէմքը : Ես երբեք չէի տեսել նրան այնպէս ընկղմուած մտածութիւնների մէջ : Մի քանի րոպէ լուռ նայում էր նա փշոտ դժնիկի վրայ, որ բուսել էր մի սիւնի խորտակուած պատուանդանի ճեղքից եւ իր մանր տերեւներով ծածկում էր նրա հրաշալի քանդակները : Յետոյ դարձաւ դէպի ինձ այդ խօսքերով :

— Ես բերեցի քեզ, Ֆարհատ, այստեղ ոչ թէ ամրոցը ցոյց տալու համար, այլ բոլորովին այլ նպատակով : Մենք մարդոցներ, բերդեր, աւերակներ շատ տեսանք մեր ճանապարհորդութեան ժամանակ : Այնքանն էլ բնական էր քեզ՝ քո հայրենիքի մասին դաղափար տալու : Բայց ես քեզ բերեցի այստեղ, որ հէնց կատարուած տեղի վրայ պատմեմ քեզ այն, ինչ որ մինչեւ այսօր ծածուկ է պահուել քեզանից, ինչ ը դուցէ շատ անդամ զբաղեցրել է քո հարցասիրութիւնը : Այդ պէտք է գիտենաս դու, որովհետեւ մենք չուտով բաժանուելու ենք մի – մեանցից ...

Վերջին խօսքը նետի պէս ծակեց իմ սիրտը : Ես ամբողջ մարմնով սոսկացի : Բաժանուել այն մարդից, որին այնքան սիրել էի, որին այնքան յարդում էի, որը այնքան մեծ ազդեցութիւն էր գործել թէ իմ բնաւորութեան եւ թէ իմ զարդացման վրայ, — այդ անտանելի էր : Նա ժամանակ չտուեց ինձ մի բան ասելու եւ շարունակեց .

— Ես թողնում եմ այդ բերդի հին պատմական աւանդութիւնները· թողնում եմ եւ դրա վրայ պատմուած ժողովրդական զրոյցները, այդքանը միայն կ'ասեմ, որ այդ բերդը պատկանում էր Տարօնի հայ իշխաններին, յետոյ կործանուեցաւ Մահմէդի քեռորդի Արդուռահիմից, երբ նա արշաւեց դէպի Հայաստան : Այնուհետեւ ի՞նչ վիճակների է ենթարկուել, — ինձ յայտնի չէ, միայն վերջին ժամանակներում նորոգեց այդ բերդը եւ բնակուում էր դրա մէջ քո եւ մեր ամենի բաբերբը — որսորդ Ամօն :

Լսելով Որսորդի անունը, ինձ զգալ չկարողացայ : Ես նստած էի այն աղնիւ, առաքինի մարդու աւերակների վրայ :

(Շար.)

ՐԱՖՖԻ

Խրուչչեւ մեղմ թոնով խօսած է եւ բոլոր հարցումներուն պատասխանած է հանդարտ կերպով։ Ան է պատճառը, որ Արեւմուտքին նախարարներու ժողովի մը դումարումը կասկածէ դուրս կը համարուի։ Ոչ մէկ անպատեհութիւն կայ՝ որ Թուրքիան ու վայրը փոփոխութեան են – Թարկուին, Արեւմուտքի թէ Խ. Միու. – Թեան կողմէ։

Մոսկուայի դէմ ուղղուած մատնոցութիւնը միշտ կը մնայ անչուշտ գերմանական հարցը։ Միացեալ Նահանգները, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Խ. Միութիւնը, Գեր – մանիոյ զրաւումէն ետք իրաւունք ունէին իրենց բանակները պահելու այնտեղ։ Բայց 14 տարի անցած է Գերմանիոյ զրաւումէն ի վեր եւ այլեւս կարելի է խաղաղութեան դաշինք մը կնքել երկու Գեր – մանիաներու հետ, — կ'ըսէ Վարչապետ Խրուչչեւ։ Այդ պարագային՝ յաղթական չորս երկիրները բնականաբար պիտի կորսնցնեն 1945ի իրենց իրաւունքները եւ օտար ուժերը պիտի հեռանան Գերմա – նիայէն։

ՎՐԻՊԱԿ

«Յառաջ»ի երէկուան թիւը (նոր չրջանը) պիտի ըլլայ 4250 (տպուած է 4230)։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

ԱՒԱԳ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԵՒ Ս. ՋԱՏԿԻ

22 Մարտ, Կիրակի Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ, բազմաձայն երկսեռ խումբով ժամը 10ին — Երեկոյ Դռնբացէք ժամը հինգին։

24 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի Ցիշատակ Տասն Կուսանաց, Երեկոյեան ժամերգութիւն ժամը հինգին։

(Շար.)

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԻԼ

20, Բիւ ժամախս

Պաշտամունք՝ այս Կիրակի ժամը 10·45–ին Հրապարակային ժողով ժամը 17ին։ Կը խօսի՝ Տոքթ. Փիլպէոս Պիլէզիքեան։

Նիւթ՝ «Ինչպէս ապատուիլ մեր կիրքերէն»։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Զեռնարկուներ հիւսուածեղէնի մոնթաժի համար (մոնթաժ տը թրիֆօ)։

TERZIAN

3, RUE POISSONNIÈRE, PARIS

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՁԷՕՐԷՔԸ

ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ ԵՒ ԿԸ ԾԱԽԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

32, RUE DE TRÉVISE - PARIS (9e)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

TÉL. : TAI. 65-44

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ կեդր. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի չրջանի տասը մասնաճիւղերու ընկերուհիները, այս երեքշաբթի ժամը ճիշդ 16ին Ռեժանի վերնայարկը, մեթրօ Քաաէ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴԱՄԱՒՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԻՍԻՒ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէին, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը։

ՊԱՏՄԱԴԷՏ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ ՈՂՔ. ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ

Ցիշատակին յարդանքի երեկոյթ մը կազմակերպուած է։

21 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան, ժամը 21ին, Սալ տէ Սանթրօ, Փարիզ։

8, Rue Jeau Goujon

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ կարող (fourreur) մանուզէա մորսաժի։ Տեւական գործ, ամբողջ տարին, լաւ վճարում։ Դիմել՝

Francine

38, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2e 3e ÉTAGE

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը։

J. TORANIAN

18, AVENUE DE L'OPÉRA

OPE 73-21 OPE 19-45

Draperies : **Draperies :**

ՃՈԽ ՈՒ ՆՈՐ ԲՐԴԵՂԷՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ETS. B. ARTMAN

Tissus : **Tissus :**

ԱՄԷՆԷՆ ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՅՑԵԼԵՑԷ՛Ք ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱՍՈՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷ՛Ք ՈՐՊԷՍԶԻ ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՑԻՉԸ ՉԵՋԻ ԱՅՑԵԼԷ

ԳՆՈՒՄՆԻՔ ՇԱՀԱՒԵՐ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ

ETS. B. ARTMAN

26, RUE DE RIVOLI, 26

TÉL. : TUR 50-44 **PARIS (4e)** MÉTRO : ST. PAUL

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

Փարիզի Հաւնեայ Հայր. Միութեան կողմէ 22 *Մարտ*, *Կիրակի ժամը* 16էն *մինչեւ* 24,

CERCLE MILITAIREի

ընդարձակ սրահը (Փլաս Սէնթ Օկիւսթէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, անակնկալներ

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

Տոմսերու եւ սեղաններու համար դիմել՝

Յ. Պահատուրեան Tél. : ORN. 37-22

Գ. Ադամեան « : TRI. 57-74

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e

Métro : Madeleine

Tél. : ANJ. 48-47, 41-83, 47-05

ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ, ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԻՆԹՈՒՐԻՍԹԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ, ԶՈՐՍ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ
ՅՈՒԼԻՍ 4, ՕԳՈՍՏՈՍ 1, 8 ԵՒ 15

Տեղերու թիւը սահմանափակուած է։ Անմիջապէս արձանագրուիլ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Tourist - Romea - France

10, Rue Pasquier - PARIS (8e)

Permanence Հայու մը կողմէ ամէն օր ժամը 17էն 18·30։

Արձանագրութիւններ կ'ընդունինք նաեւ հետեւեալ երկիրները բնակող Հայերէ։
Անգլիա, Իտալիա, Պելժիա

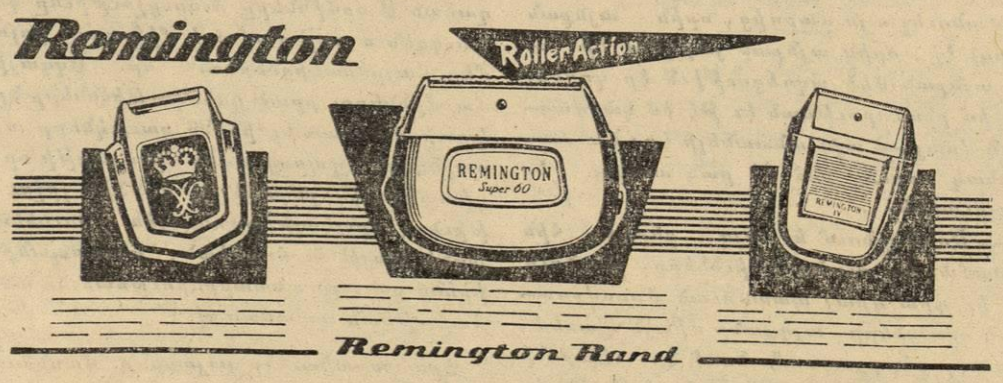
ՍԵՔԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒԲԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԻՆ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

22 Մարտ, Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3·30էն մինչեւ կէս գիշեր Իսիի բազմաթատերական մեծ սրահին մէջ։

Métro : Mairie d'Issy

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ամէնէն —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾՔԸ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն
մատչելի ՄՕՏԷԼ մը
ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ
ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques

12 Rue Edouard VII Paris - 9e

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 22 ՄԱՐՏ DIMANCHE 22 MARS 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8351 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4252

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Գարնանամուտ է : Եւ Ծաղկազարդ : Ծառազարդար :

Զարթնող բնութեան հետ սպիտակ ու վարդագոյն չղարչ են հագեր նշենիները, դեղձենիներն ու ծիրանի ծառերը :

Անցա՛ծ են ձմրան մռայլ ու սառնա – չունչ օրերը : Բացուելը է պարունը :

Հայո՛ց աշխարհիկ, գարունդ է հասել կ'երգէր Ս. Ղազարու մենաստանէն Հա – յոց Նահապետը՝ Հ. Ղեւոնդ Ալիշան, որ երբե՛ք բախտը պիտի չունենար մարմնա – ւոր աչքերով տեսնելու իր ա՛նքան պաշ – տած «Հայոց աշխարհիկ»ը :

Ուժ տուած բանաստեղծի իր վառ երե – ւակայութեան՝ հայրենասէրը վանականը իր հոգիի աչքերով կը տեսնէր գարնան ծաղկումը մայր Հայաստանի մէջ.

Ահա՛ fo բլուրներն Հայոց աշխարհիկ,
Այն fo բիւր բլուրներ ու բիւր վտակիկիֆ,
Հազար fo ձորերդ ու հազար fo դաշտ
Տարան ցուրտ ձմեռդ ու ձիւներդդ շատ.
Լերինք ու հովիտ ընդարձակ ու լայն
Նախշուն զարդարին ծոր հարսին նման :

Ծաղկազարդը՝ նախադուռը Զատկին, քրիստոնեայ աշխարհի ամենամեծ տօնին : Աւետարերը յարութեան :

Հայաստանեայց Եկեղեցին սրտառուչ արարողութեամբ մը հանդիսաւորապէս կը բանայ սուգի վարագոյրը, որ ամբողջ քառասուն օր ծածկած կը պահէր սուգ խորանը :

«Բա՛ց մեզ, Տէ՛ր, գդուռն արքայու – թեան» :

Ու վարագոյրը կը բացուի հանդիսա – ւորապէս՝ «արքայութիւն»ը ցուցադրելով հաւատացեալներու աչքին :

Ծնունդ, Ծաղկազարդ, Զատիկ, Համ – բարձում, Վարդավառ, Աստուածածին ու Խաչ խանդավառութեան ու ցնծութեան օրեր էին երէկ՝ երկրին մէջ : Ներշնչումի աղբիւր՝ հայ քրիստոնեային համար :

Զիթենիի օրհնուած ճիւղերը եկեղեցիէն տուն բերուած՝ ամբողջ տարի մը կը պահուէին զուրգուրանքով՝ մեր հաւա – տացեալ ու բարեպաշտ մամիկներուն ձեռքով :

« Ովսաննա՛, օրհնեա՛լ ի բարձունս » կ'երգէին՝ ոգեկոչելով Յիսուսի Երուսա – ղէմ մուտքը՝ «նստեալ ի վերայ յաւանա – կի իշոյ » :

Այսօր արեւմուտքի ոստաններուն մէջ քանի՞ հոգի է մնացած, որ տակաւին հո – գիով կապուած ըլլայ մեր քրիստոնէական տօներուն, որոնց կառչած է Հայութիւնը դարերով՝ անվթար պահելու համար իր հաւատքը : Ցորդոց որդի փոխանցած է՝ անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր՝ մեր ջերմեռանդ նախահայրերու սրբազան ա – ւանդութիւնները ու տոհմիկ բարքերը :

Փոխուած են դարերը : Փոխուած ենք մենք ալ : Նոր ժամանակները նոր պա – հանջներ ունին : Մեր տօները յարմար – ցուցած ենք տեղացիներու տօներուն : Ընդօրինակած ենք անոնց բարքերն ու սո – վորութիւնները, հետզհետէ մոռնալով ազգայինը :

Արմատախիլ եղանք եւ նեռուեցանք չորս հովերուն :

Կարմիր ջարդէն վերջ այժմ ալ կուրծք կուտանք սպիտակ ջարդին :

Տեսած ենք չատ աւելի սեւ ու մռայլ օրեր, մեր դարաւոր պատմութեան ըն – թացքին : Սակայն ղիմակալած ենք եւ վե – րապրած :

Կ'անցնին այս դժնդակ օրերն ալ եւ կը բացուի ի վերջոյ բո՛ւն գարունը, արեւա – շող արշալոյսը : Ու մենք դարձեալ մեր ազատ հայրենիքի կապոյտ երկինքին տակ ձիթենիի դալար ճիւղերով կը տօնենք Ծաղկազարդը եւ կարմիր հաւկիթներով կ'ողջունենք հայկական Զատիկը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

«ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԵՒ ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ »

Իրաքի եւ Արաբական Միացեալ Հան – րապետութեան միջեւ տաղնապը հետզհե – տէ կը ծանրանայ. միաժամանակ՝ մթնո – լորտը կը լարուի Մոսկուայի եւ Գահիրէի միջեւ : Սուրիական մամուլը կը չարու – նակէ իր յարձակումները՝ Զօր. Քասմի վարչակարգին դէմ : Դամասկոսի «Ալ Ա՛յ – լամ» թերթը կը զրէ այս առթիւ .— Ի – րաքեան երեք դեկտեմբերը՝ Շամմար, Տմէյր եւ Մունթաֆաք, որոնք կը պատ – րաստուին Քասրմի դէմ ապստամբու – թեան դրօշ բարձրացնել, իրենց ուժերը դրին միացեալ հրամանատարութեան մը ներքեւ : Այս երեք դեկտեմբերը ունին մօտ 71·000 ռազմիկ եւ պատրաստակա – մութիւն յայտնեցին «մինչեւ արեան վեր – ջին կաթիլը կռուիլ Քասրմի համայնա – վար վարչակարգին դէմ » :

Թերթը կ'աւելցնէ թէ Շամմար դեկտ – եմբերի դեկավար չէյխ Եասար իր մար – դոց բաժնած է 150 Թոն արմաւիք եւ 10 հազար տինար՝ որպէսզի ըմբոստութեան մասնակցին : Միւս դեկտեմբերու դե – կավարներն ալ հարկ եղած դրամը տրա – մադրած են՝ չարժումին յաջողութեան համար :

Միւս կողմէ, զնդ. Շաուաֆի օդնական հրամանատար էլ Համ, որ Սուրիա ա – պաստանած է, Գահիրէի « Ալ Ահրամ » թերթի թղթակիցին յայտարարեց թէ ըմ – բոստութիւնը չպիտի յաջողի առաջ զնդ. Շաուաֆ երեք անգամ տեսակցութիւն ունեցած է Քասրմի հետ՝ որպէս զի ի – րաքի վարչապետը իր ներկայ քաղաքա – կանութիւնը փոխէ :

Քասրմ պատասխանած է թէ ոտիպուած է համայնավարներու հետ գործակից՝ « հանրապետութեան դէմ կատարուած դաւադրութիւններու առաջքն առնելու համար» : Ցաջորդ երկու հանդիպումնե – րուն՝ Քասրմ անդրդուելի մնացած է : Էլ Համ կ'աւելցնէ թէ Մուսուլի ապստամ – բութիւնը եղաւ յանկարծական, առանց պատրաստութեան : Զորս օր առաջ Շա – ւաֆ Քասրմի հետաձգնած էր՝ որ ար – դելք հանդիսանայ համայնավարներու ժողովին, բայց Վարչապետը մերժող – կան պատասխան տուած էր :

Կը յայտարարուի նաեւ թէ մօտ ատենէն Պաղտատ պիտի հասնին խոր – հրդային ութսուն մասնագէտներ՝ որոնք Իրաքի մէջ պիտի հաստատեն զործարան – ներ եւ ձանձոափուխի զօրաւոր կայան մը :

Գահիրէ – Պաղտատ – Մոսկուա թնճու – կէն զատ՝ Միջին Արեւելքի մէջ դարձեալ կ'արծարծուի արաբեւիսրայէլեան հար – ցը : Գահիրէի մամուլը կը զրէ թէ Իս – րայէլ Սուէզի ջրանցքէն ապրանք անցնե – լու իրաւունք չունի՝ քանի որ Իրեաններն ու Արաբները պատերազմի մէջ են :

Ինչպէս ծանօթ է, վերջերս հրէական բեռնատար նաւու մը ապրանքները դրա – ւեցան Փոր – Սայիտի մէջ, որուն հա – մար Իսրայէլ բողոքագիր մը ներկայա – ցուց ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին : Ա. Մ. Հ.եան պատուիրակը հրահանգ ստացած է Ապահովութեան Խորհուրդին յայտարարելու թէ Արաբները պատերազ – մի մէջ են, հետեւաբար՝ թոյլ չեն կրնար տալ որ թշնամի նաւեր անցնին իրենց ջուրերէն :

Ուրիշ Դամասկոսի մէջ Նախագահ Նասր անգամ մը եւս խօսելով պատասխանեց Խրուշչեւի, մասնաւորապէս յայտարարե – լով .— « Զենք ընդունիր որ Խրուշչեւ արաբ համայնավարներու պաշտպան հան – դիսանայ : Ի. Միութեան Վարչապետը միջամուխ կ'ըլլայ մեր ներքին գործե – րուն» :

Հակառակ անոր որ արաբեւիսրայէլեան հարցը միշտ սեղանի վրայ է, բայց. օր – ուան հրատապ խնդիրը դարձած է հա – մայնավարութեան թափանցումը՝ մինչեւ Արեւելքի երկիրները : Պէյրութի, Գա – հիրէի, Թուրքիոյ եւ նոյնիսկ Իրաքի կարգ մը չրջանակները կը մտածեն թէ Ի. Միութիւնը սկսած է Միջին Արեւել – քը ձեռք անցնելու աշխատանքը :

Իրաքի մէջ իր դիրքը զօրացնելէ յե – տոյ՝ Մոսկուա պիտի՞ սկսի Պարսկաստա – նի մէջ չարժումներ եւ խռովութիւններ ստեղծել : Պարսկաստան ներկայիս դէլ – խաւոր խոչընդոտն է Ի. Միութեան առ – ջեւ՝ դէպի Պարսից Ծոց իր յառաջխա – ղացման համար :

Հնդկաց ովկիանոսին վրայ դուռ մը ու – նենալու ցարերու երազը կը չարունակ – ուի ռուս համայնավարներու կողմէ :

Մատհոդիչ այս լուրերու աղբիւրը կը հանդիսանայ Թեհրանի խորհրդային դես – պան Փեկովի Մոսկուա մեկնումը : Ինչ – պէս գրած էինք, վերջերս երկու երկիր – ներու միջեւ սուրպայքար մը ծայր տը – ւած է՝ Ամերիկա – Պարսկաստան դին – ուորական համաձայնագրին առարգրու – թեան առիթով :

Միջազգային մամուլը առ այժմ կը զո – հանայ դէպքերը արձանագրելով, քանի որ հակամարտ ուժերու ներկայ խառնի – ճաղանճին մէջ դժուար է որեւէ ճշդում ընել :

× *Ցորդանանի կրօնապետ չէյխ Շան – քիթի Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի հետ համա – խորհուրդ հրապարակեց հրամանագիր մը, ուր կը յայտարարուի թէ համայնա – վարութեան յարող ոեւէ մահմետական անհատաւտ է :*

× *Օմանի կրօնապետ Պէն Ալի ապաս – տանեցաւ Սէուտական Արաբիա : Տամամ – նի նահանգիստին մէջ կրօնապետը դի – մաւորուեցաւ սէուտական իշխանու – թեանց կողմէ :*

ՄԱՔՄԻԼԼԸՆ ՈՒՈՇԻՆԿԹՆԻ ՄԷՋ

Անգլիոյ Վարչապետը եւ Արտաքին Նա – խարարը Ուաշինկթընի հասան առջի օր եւ առաջին առթիւ տեսակցութիւն մը ունե – ցան Ֆոսթըր Տըլլըսի հետ : Հիւանդանոցին տենեակին մէջ, Ամերիկայի արտաքին նախարարը՝ նիհարցած եւ ժպտուն ըն – դունեցաւ անգլիացի նախարարները : Տե – սակցութեան ներկայ էր նաեւ Նախագահ Այզընհաուըր :

Այս առաջին տեսակցութենէն ետք Մաքմիլըն եւ Լոյտ զազրնի խօսակցու – թիւններ պիտի ունենային Այզընհաուըրի հետ : Հիւանդանոցին մէջ տեղի ունեցած խօսակցութիւններէն ետք լրագրող մը հարց տուաւ Այզընհաուըրի .— «Պ. Տըլլըս նոր տեսակէտ մը ունի՞ Պերլինի մասին :» Նախագահը պատասխանեց .— Տըլլըս միշտ մտածել կուտայ :

Շարաթ եւ կիրակի Մաքմիլըն եւ Այ – զընհաուըր պիտի չանան հասարակաց քա – ղաքականութեան մը չուրջ համաձայնիլ : Գլխաւոր երկու հարցերն են .— Ա) Ճըշ – դել արեւմտեան պատասխանը Ի. Միու – թեան արեւմտեան Պերլինի մասին : Բ) Ճշդել նաեւ այն գիծը որուն պէտք է հե – տեւիլ Ի. Միութեան հետ բանակցու – թեանց ատեն, Գերմանիոյ մասին ինչպէս նաեւ եւրոպական ապահովութեան եւ հիւլէական ազդեցման :

Լաւատեղեակ չրջանակները կը կարծեն թէ Խրուշչեւ մամուլի իր ատուլիսին մէջ ըրած յայտարարութիւններով ուղեց պարզապէս դիւրացնել Մաքմիլընի գործը Ուաշինկթընի մէջ :

ՓԵՋ ՀԵՏ, ԱՆՎԵ՛ՐՋ ...

Մի ակնթարթ, մի պահ լիներ,
Զահել ու պերճ, գնայի ես .
Անծայրածիր ճամբայ լիներ,
Քեզ հետ, անվե՛րջ, գնայի ես :

Մի պահ լիներ՝ ջերմ գգուէիր
Իմ սիրտը խեղճ ու սիրակէզ,
Քրտջ նման մեղմ լիներիր,
Քեզ հետ, անվե՛րջ, գնայի ես :

Ինձ մօտ գայիր ժպտո՛վ, երգո՛վ ,
Իմ թուխ, իմ պերճ հասակի պէս,
Ա՛ստղ լիներիր, fo երկնքով ,
Քեզ հետ, անվերջ, գնայի ես :

Ս. ՏԱՐՕՆՑԻ

×

Ես չեմ համբերում, երբ որ գարուն է,
Ու չեմ տարբերում աղջիկը՝ ծաղկից ,
Ուզում եմ սեղմել բոլորին գրկիս ,
Էլ չեմ համբերում, երբ որ գարուն է :
Երբ կանաչ հագած Նորքը պարում է ,
Երբ կեանքը այնքա՞ն տարբեր է գրքից ,
Էլ չեմ համբերում, երբ որ գարուն է ,
Ու չեմ տարբերում աղջիկը՝ ծաղկից :

Վ. ԱԼԱԶԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷն կը հաղորդուի որ Քու – պիկին Կոսպիանի նախագահ նշանակուե – ցաւ, փոխարինելով Քուզմինը : Այս վեր – ջինը իր կարգին նախագահի տիեզերով տնտեսական եւ դիտական խորհուրդին նախագահ նշանակուեցաւ :

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ մէջ վերջ գտաւ համայ – նավար կուսակցութեան երրորդ համա – գումարը : Այս առթիւ կը կարծուի թէ Կոմուլքայի դիրքը աւելի եւս զօրացած է : Կուսակցութեան քարտուղարին չափաւո – րական քաղաքականութիւնը միայն դո – վասանքի արժանացած է :

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը Սէնեի եւ ար – տաքին նախարար Փելլա Ուրբաթ օր մեկ – նեցաւ Փարիզէն : Իտալիա եւ Ֆրանսա այս առթիւ հաստատեցին թէ նոյն տեսա – կէտը ունին եւրոպական բոլոր հարցե – րուն չուրջ : Սէնեի Պուրժէի օդակայանին մէջ յայտարարեց .— Ֆրանսա եւ Իտա – լիա չահերու եւ զգացումի նոյնութիւն ունին : Իտալիոյ վարչապետը եւ Արտա – քին նախարարը Ուրբաթ օր Պոն հասան ուր դիմաւորուեցան Վարչապետ Ատեն – աուըրի կողմէ :

ԻՐԱՔԻ Վարչապետը զօրավար Քասրմ չարաթ օր ճառ մը պիտի խօսէր ուր ա – ռաջին անգամ ըլլալով պիտի անդրադառ – նար Մուսուլի ըմբոստութեան եւ պա – տասխանէր նաեւ Գնդ. Նասրի :

ՁՕՐ. ՏՐ. ԿՈՒ անհատական նամակ մը զրած է Այզընհաուըրի , որուն բնոյթը եւ պարունակութիւնը զաղտնի կը պահ – ուին :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Հանրապետութեան Նախա – գահը Մայիս ութին Օրլէան պիտի երթայ ներկայ ըլլալու քաղաքին ազատագրման 530րդ տարեդարձին՝ Ժան տ'Արքի կողմէ :

ԿԻՊՐՈՍԻ յոյն հայրենասէրներու դե – կավար զնդ. Կրիվաս, որ Ցունաստան վերադառնալով ատացաւզօրավարի աստի – ճան, Փոլ Թագաւորին կողմէ արժանացաւ նաեւ երկու չքանչաններու՝ որոնք իրեն յանձնուեցան արքայական պալատին մէջ : Միւս կողմէ, բրիտանական խորհրդա – րանը վաւերացուց կղզիին անկախութիւն տալու Անգլիա – Ցունաստան – Թուրքիա համաձայնութիւնը :

ՎԱՐՁԱՊԵՏ ՄԱՔՄԻԼԼԸՆ կիպրոս հրա – ւիրուեցաւ կիպրական առժամեայ կոմի – տէին կողմէ : Հրաւէրին պատասխան չէ տրուած տակաւին :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ ուրբաթ օր վարձակատքի (թաքսի) կառավարները գործադուլի մէջ էին, 90 առ հարիւր համեմատութեամբ :

ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

Գ.

Ընտիր մատենափունջ մը ձեռքը՝ ահա ոսկեդարը, կ'ըսէ Գալէմքեարեան։ Ատոնց-մով կը չափէ կը սահմանէ ժամանակը, բայց չի փորձեր ներկայացնել ոսկեդարը իբրեւ ուսում։ Ոսկեդարագիտութեան մասին չտուաւ «տեսական» որեւէ գործ(*)։

Ու կը յանձնարարէ կարդալ Գաթըճեանի, Գարագաշեանի, Այտընեանի եւ այլ մի քանիներու աշխատութիւնները, որոնց մէջ, ինչպէս կը խոստովանի, «համառօտ» ակնարկներ կան միայն, բայց «իրենց դրուագեան (կ'ուզէ ըսել՝ ոսկեդարագիտութեան) տեսականն ընդարձակ եւ պատճառաբանեալ գրութեամբ մը» ներկայացուած չէ հանրութեան։ Սպենեան վարդապետ «չատ տարիներէ ի վեր կը պատրաստէր ոսկեդարու դրաբար լեզուին վրայ ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը, ուր այս մասին ամէն խնդիր մանրայոյզ կը քննուէր, սակայն մահը (1886) խափան եղաւ ի լոյս ընծայման»։ Տաշեան հրատարակեց այդ աշխատութիւնը «կըրկին ու երեքկին» ճոխացուցած,— Ուսումբն դասական լեզուի (1920)։

Ի՞նչ կարելի է ըսել այս տիտաննեբուն, զարհուրելի այս մեծութեանց,— յայտնել միայն հիացում։ Սուրբ Մեսրոպ աշխատեցաւ Աստուծոյ մը պէս, — լուսաւորեց Հայոց պատմութեան խաւարը՝ քառսէն դուրս հանելով ստեղծագործ ու առաղնդաւոր ժողովուրդ մը։ Ընդունեցէք սակայն թէ նոյն խաւարը վերստին իջաւ ու ծածկեց հայկական ամէն բան՝ երբ կտրուեցանք Ե. դարէն։

Կը խօսինք ոսկեդարու մասին, կը պարծինք մեր ոսկեդէն դրաբարով, բայց ո՞վ վերաղաբծուց մեզի այդ հպարտութիւնը։

Նախ այն պարագան որ ամբողջովին թարգմանչական աշխատանք էր Ոսկեդարու այդ հարստութիւնը։ Եթէ թարգմանութիւն չըլլար, ո՞վ պիտի բացատրէր մեզի բառերուն համաձայնութիւնը եւ նշանակութիւնը։

Երկրորդ՝ այն որ եկաւ Մեսրոպ Ք. զոր կը ճանչնանք Մխիթար աբբահայր անուամբ, եւ իր աշակերտներով՝ համեմատեց թարգմանական մատենագրութեան ձեռագիրները բնագիրներուն հետ, յետոյ ձեռագիրները ձեռագիրներուն հետ, այսպէս երեւան հանեց ոսկեդէն հայ լեզուն։

Մեսրոպ Ա. ժողովուրդին բերնէն առաւ ոսկին, զտեց, ձուլեց, յղկեց մինչեւ որ գտաւ ազնիւ գոյնը։

Մեսրոպ Ք. ձեռագիրներուն մէջ փընտռեց նոյն ոսկին, քննեց, զննեց մինչեւ որ գտաւ հին փայլը։

Բայց Մեսրոպ Ա. հարազատ ժողովուրդէն առաւ լեզուն, ընդհակառակն Մեսրոպ Ք. անհարազատ ձեռագիրներու մէջ ջէն գտաւ նոյն ոսկին։ Ահա թէ ինչո՛ւ վերաբաղահութիւնը, զոր կը յայտնէի լեզուական եւ ուղղագրական այս յօդուածաշարքին մէջ ստէպ, բառագիտական վկայութեանց (ռէֆէրանս) հարազատութեան եւ քերականական աւանդութեանց անհրաժեշտութեան մասին։

Ահաւասիկ, — երբ Գալէմքեարեան վարդապետ, տեսնելով Արսէնը (Ղապիկեան) հիացումը Արսէնի (Բագրատունի) վրայ՝ պաշտամունքի հասած, կը գայթակղի ու ցոյց կուտայ Վիէննան, ուր կը թուի թէ պահուած կը մնայ ոսկեդարեան դրաբարը կամ... կրասլի սկուտեղը, — ահաւասիկ Վիէննայէն ուրիշ Արսէն մը (Այտընեան) կը ներկայացնէ կարգ մը դիտողութիւնները, որոնք կ'արդարացնեն ամէն վերապահութիւն։

1.— Երբայաբանութիւն խառնուած է ոսկեդարեան լեզուին։

« Մահու մեռանիցիս» (Ծննդ. Բ. 17)։ Այտընեան կը կարծէ թէ երբայական այս ոճը, որ ձեւ կ'առնէ բային կրկնութեամբ (բնագրին մէջ բայաձեւով են երկու բառերն ալ), կը ծառայէ իմաստի սաստկութեան։ Բայց անտեղի կը գտնեմ իմաստը սաստկացնելու այդ նպատակը, մէկ տող առաջ՝ ուր, նոյն ձեւով, կը կրկնուի բայը։ «Ուտելով կերիցես»։ Մեր պատուելիներուն Աստուածաչունչը կը թարգմանէ առաջինը. «Անշուշտ պիտի մեռնիս», իսկ երկրորդը. «Համաբձակ կեր»։ Աւելի բախտաւոր չգտայ Ֆրանսերէն թարգմանութիւնները։ Ամէնէն հեղինակաւորը երբայագէտները եւս անձրկած են թարգմանութեան եւ իրենց բացատրութեան մէջ։ Տըվիմէօ կը նախընտրէ տալ երբայական ձեւով. «Ան մռուան թիւ մուռռա», եւ «ան մանժան թիւ մանժրտա»։

Ուրիշ տեղ մը Այտընեան երբայական եւ ասորական ոճ կ'անուանէ՝ երբ բայը կը կրկնուի իր անեղեւոյթին կցուած, երբեմն նախադաս. «Լինելով լինիցի յայդ մեծ եւ ի բազում» (Ծննդ. ԻԼ. 18), երբեմն յետադաս. «Երթայր երթալով եւ մարգարէանայր» (Ա. Թագ. ԻԹ. 23)։ Նման ասութեանց փունջ մը կուտայ երբայերէնէ՝ եթէ չպակսէր տեղը։

Աւելցնեմ, այստեղ, թէ բայ կրկնելու ձեւը (միշտ կից) ոճ մըն է, որ յատուկ է երբայերէնին, ասորերէնին, յունարէնին, նաեւ հայերէնին։ Բայց տարբեր է հայկական ձեւը, որու մասին խօսած եմ այլ տեղ (տես Կանանչ Բաժակով, էջ 139), անկախ՝ «ասէնակէռոն» ձեւէն, որ հոետորական է։ Այսպէս, «եկայք անցցուք» եւ նման ձեւերէն զատ՝ ունինք հրաշալիները. « Եմ եմ եւ ես մարդ մահկանացու » (Իմաստ. Է. 1)։ Այս գեղեցիկ ձեւերուն մասին խօսելու համար՝ հարկ է ընդհատել յօդուածաշարքը։

Արդ, ոճի բոլոր այս ձեւերը զարդարանք են միայն ու կը մատնեն գրական ճաշակ։ Բայց այդ ձեւերուն մէջ անգամ կը նշմարուի զանազանութիւն մը, որ յատուկ է այս կամ այն լեզուին։ Մեր լեզուն գործածած է երբայականը՝ հարապատութեան խղճմտութեամբ, բայց հարուստ է նաեւ հայատուկ ձեւերով։

Այս առթիւ, կ'ուզէի արձանագրել թէ երբայերէն լեզուն բայակրկնութեան ձեւ մը եւս ունի, մասնաւորաբար յաւելում բային գործածութեամբ, որ անխմաստ է՝ երբ կը փոխադրուի հայերէնի մէջ. « Եւ յաւել մեւս եւս ծառայ յղել» (Ղուկ. Ի. 11)։ Շատ կրկնուած է այս օտարաբանութիւնը։ Նման աւելորդ օտարաբանութիւններ « եւ եղեւ»ներու գործածութիւնը (Հռութ, Ա. 19), որ ոչ խմաստ կ'աւելցնէ, ոչ ալ խօսքը կը գօրացնէ։

Զանց կ'առնեմ ասորաբանութեան եւ յունաբանութեան օրինակները։ Շատ է գրուած։

2.— Խորթութիւններ այն իմաստով որ չեն համապատասխաններ հայ լեզուի յատկութեանց։

Հայ լեզուի մէջ ««ոչ» բացասականը եւ « մի » արգելականը գործածութեան յատուկ օրէնքներ ունին։ «Չի ոչ երթիցէն» եւ «չի մի երթիցէն» միեւնոյն բաները չեն։ Այնպէս որ ուղիղ է հետեւեալ նախադասութիւնը. «Որք ոչ ճաչակեսցեն զմահ» (Մատթ. ԻԶ. 28), բայց սխալ է նոյն բառաշարքը՝ երբ «մի» դրած են «ոչ» դնելու տեղը. «Որք մի ճաչակեսցեն զմահ» (Մար. Ը. 39)։ Նմանօրէն սխալ է. « Երանի թէ մի՛ լինէր ի ձէնջ» (Յովբ, ԻԱ. 2), փոխանակ ըսելու «ոչ լինէր»։

3.— Անկանոնութիւններ, ինչպէս «այրուձի» բառին ոսկեդարեան (?) հոլովումը «առնեւձիոյ» (Գաթըճեան, Քսենոփոնի թարգմանութեան մէջ)։ Եթէ հետեւինք բարդ բառերու հոլովման այս ձեւին, ի՛նչ կերպարանք պիտի ստանային սկեսրայր եւ այլ նման բարդութիւններ։ Եթէ «ձէր» բարդ բառ է, հոլովումը « տեառն» կ'արդարացնէ՞ արդեօք «առնեւձիոյ» հոլովումը, — հարկ է քննել առուգրաբանական վէճը «ձէր» բառին շուրջ։ Ուշագրութիւնս գրաւած է «բազում» բառին համաձայնութեան ... ան-համաձայնութիւնը(**), ի՛նչ աղաւաղութիւն կը վայելէ այս բառը։ Մխիթար աբբահայր կը հոլովէ դոյականին հետ միշտ նախադաս. «Տեղեակ բազմաց իրաց », « ի ձեռն բազմաց մարդկանց»։ Գաթըճեան եւ ոսկեդարեանք չեն սիրեր համաձայնութիւնը։ Գարագաշեան բարեկամ է համաձայնութեան՝ ամէն տեղ. «Բազմաց աչակերտաց», «որո՛վ եւ է լեզուաւ »։ Տաշեան եւս բարեկամ. «Բազմաց բանից», «բազմաց նշանագրաց»։ Ունի նաեւ յետադաս՝ համաձայնած։ Աւետիքեան վարդապետ դէմ է համաձայնութեան. «Ներհուն բազում իրաց»։ Նոյն իսկ, խօսելով «համաձայնականներու» աղաւաղութեանց մասին, կ'ընդվզի. «Խանդարիչք հայկաբանութեան բազում իւիք դինեցան ընդդէմ կանոնիս (համաձայնութեան)։ Նախ հարկ համարէին համաձայնել զածական ընդ դոյականի յամենայն հոլովս եւ ի թիւ ուր եւ իցէ, եւ զոր ընդհակառակն տեսանէին ի գիրս նախնեաց, վրիպակ ասէին ուղղելի։ Երկրորդ՝ առ ի պահել զհամաձայնութիւնն բանադատէին զանհոլով ածականս հոլովել, եւ զանյոդնականս վարել յոլնակի։ Զայսպիսի նախանձ առեալ նոցա ի սովորութենէ օտար լեզուաց, ջանային հաստատել եւս ի մասնաւոր տեղեաց լինչ, կամ յանսովոր կիրառութենէ ոմանց նախնեաց, առանց հայելոյ ի հասարակացն սովորութիւն եւ ի կիրառութիւն լեզուաղիտացն հնոց, յոր միայն հաստատի կանոն լեզուաց»։

Այսուհանդերձ, նոյն վարդապետը լեզուական նոյն աղաւաղութեանց մասին խօսելով, կ'ըսէ այս անգամ աշխարհաբար. « Ասանկ կերպ կերպ գօրութիւն ունենալը նշան է լեզուին ընդարձակութեանը եւ բանված լլլալուն »։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Կը թուի թէ նման «տեսական» գործ մը կ'ուզէր պատրաստել, երբ, «ոսկեդարեան գրաբարի » վէճին մասնակցելով, կ'ըսէ. «Յօդուածս գրած եմ այժմ՝ իբրեւ *յառաջաբան*»։ Ու կ'աւելցնէ. « 25 տարիէ վեր գրաբարի ուսմամբ զբաղած ըլլալով, մեծ սէր ունիմ գրաբարի , — ե. դարու հայ գրութիւններն ամբողջ ընթերցած, բառամթերքն, ասացուածքները, ոճերը, բերականական երեւոյթները բառգրքի ձեւով համբարած եմ »։ Ոսկեդարու իսկական համաբարբառ մը։ Հ. Ակինեան ինծի ըսած էր թէ Հ. Արիս Վարդանեանն ալ պատրաստած է ամբողջ ե. դարու համաբարբառը, որ կը գրաւէ ամբողջ պատ մը, իր կոնակը։ Պիտի հրատարակուի՞ն արդեօք այս քանկագին աշխատանքները։ Եթէ լրացած աւարտած չեն ատոնք, չկա՞յ երիտասարդ վարդապետ մը՝ որ նստէր այս փառաւոր գործին գլուխը։ Որքան ալ սրբագրութեան կարօտ ըլլան ե. դարու մեր ժառանգութիւնները, ձեռագիր կամ տպագիր, իւրաքանչիւր ձեռագրի կամ տպագիր, իւրաքանչիւր քանկագին աշխատանք է նման համաբարբառ մը։ Երից վարդապետաց Բառարանը, անմահ գործ, իր պակասաւոր ու վրիպակախառն վկայութիւններով հանդերձ կոթող մը՝ որ եօթանասուն եկեղեցի կ'արժէ, եթէ չվերհրատարակուի՞, լրացեալ եւ ճոխացեալ, ալ ի՞նչ կ'արժէ ամէն կողմ եկեղեցի շինող այս դժբախտ ժողովուրդը,— չուներ՞ւզ։ Ա՛խ, վա՛յ մեզ, վա՛յ մը պակսեցաւ ինծի եւ ես մըտայ ջաղացքի մէջ։

(**) Ուրբաթ օր յօդուածիս մէջ, վերջին սրբագրութենէն ետքը՝ Նահանջ Բիւրոյը դարձեր էր Բիւրոց, երկու անգամ։ Տըպագրական այս սխալները լաւագոյնս կը բացատրեն ձեռագրական սխալները։

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

—o—

Երբ տասնեակ մը տարիներ առաջ Գահիրէի մէջ կը կազմուէր Վահան Թէքէեանի Ցօնաի Ցանձնախումբը, բանաստեղծին ամբողջական երկերը 15 հատորներով լոյս ընծայելու համար, արդէն հրապարակի վրայ էին, քերթուածներու հետեւեալ պէրքերը, Հոգեր (1901), Հրաշալի Յարութիւն (1914), Կէս գիշերէն մինչեւ Արշալոյս (1918), Սէր (1933), Հայեր — գութիւն (1945) եւ Տաղարան (1945)։

Ցանձնախումբը, որ յաջողած էր ամէն մէկ հատորին համար մեկենաս մը գտնել, վեց հատորները կը հրատարակէր, որոնց մէջ ոչ միայն քերթուածները կ'ամփոփուէին, այլեւ բանաստեղծին բոլոր արձակ գրականութիւնները, վէպ մը, եթէ տերը կամենայ, Հովհաւր հոգւոյ (արձակ եւ ոտանաւոր երկիծանք), Պատմուածքներ եւ թատերգութիւններ, Ոտանաւոր թարգմանութիւններ, Հրապարակագրական յօդուածներ եւ գրական ուսումնա-սիրութիւններ։ Քերթուածներէն դուրս արձակ այս գրականութիւնը գրեթէ անծանօթ էր ընթերցողներուն։ Առնէք մը ի վեր Ցանձնախումբին գործունէութիւնը կը թուի դադրած ըլլալ։ Եւ սակայն Պէյրութի Էտվան հրատարակչական տունը 1958ին լոյս կ'ընծայէր Հայերգութիւն եւ Հատընտիր խորագրով ընտրուած էջեր նոր հատոր մը, հեղինակին ծննդեան ութսունամեակին առթիւ եւ նկարագրէր։

Աչքի առջեւ ունենալով այս հաւաքածոն կ'արժէ անդրադառնալ Վահան Թէքէեանի հայրենական եւ հասընտիր երգերուն եւ բանաստեղծական արուեստին ընդհանրապէս։

Հայրենասիրական երգերը երկու խումբի կարելի է բաժնել։ Առաջին խումբին մաս կը կազմեն այն քերթուածները, որոնց ներշնչումը անցեալէն կուգայ։ Անոնք բանուած են հայրենի զրոյցներու վրայ։ Կը զգաս որ դարերու բանաքով գրի առնուած են անոնք, նման ասեղնագործին, որ կը զգուշանայ իր մատներու հետքերը ձգել կտորին վրայ։ Ամէն անգամ որ հեռաւոր յիշատակ մը կուգայ մարմին առնել թուղթի վրայ, բանաստեղծին հոգիէն խանդավառ վանկեր չեն բխիր։ Մելամաղձոտութիւնն է որ յարութիւն կ'առնէ։

Այս տրամադրութեամբ երգուած քերթուածներուն փունջը իր մէջ կը համբուրէ դէպքերու եւ զգեցիկ ծալիկներ։ Արշակ Ա.ի կոթողը, Տրդատ Ա.ի կառքը, Արտաշէս Բ.ի զերեզմանը, Արտաւազդ Բ.ը, Վարազդատը, Ցարալէզները, Մօսէսի անտառը եւ զողթան երգիչները, իրարու կը յաջորդեն հայկական թափօր մը կազմած։

Երկրորդ շարքը նուիրուած է հայրենի աշխարհին, կենդանի իրականութեան։ Հայաստանը կը սիրէ զրօչակի մը նուիրականութեամբ։ Կ'երգէ Հայու հոգին ու հայ լեզուն, որոնք ոգիներու պէս կը չրջին Արարատեան դաշտին բոլոր ան-կիւնները։ Այդ անհոգիները վայրերուն մէջ, մեր անցեալի Մեծ Վահան, Մասիսը, Աւերակները, Լուսաւորչի Կանթեղը, Հրազդանը եւ Զուարթնոցը, իրենց մոռացած ու լքուած վիճակին մէջ, յոռետեսութեան քնարը լսելի կ'ընեն սակայն։ Բնականաբար վերացական էակը չէ մի-այն, անձնատուր երեւակայութեան եւ ներշնչումի։ Անիկա սոխպուած է յաճախ բանալ իր հոգին արտաքին ձայներու եւ արձագանգներու, տեսնելու, դիտելու եւ մանաւանդ ապրելու պահը, որ յաճախ յաւիտենականութիւն մը կ'արժէ։ Այդ քերթուածները հետեւաբար ապրուած վայրկեաններու ծնունդ են։

Ենթակայական ապրումներէն մինչեւ հայրենասիրական երգերը, իրենց մէջ կը յայտնեն չրջափոխութիւնը հոգիի մը, որ ամէն երեւոյթի առջեւ կուգայ կը կանգնի յաղթ հասակով, կը վերապրի իր մանկութեան եւ չափահասութեան բոլոր փորձառութիւնները։ Այդ հոգին կը գալարուի մանաւանդ անհնարին վիշտով, երբ կը զգայ, որ ահաւոր բան մը կը կատարուի մութին մէջ, հոն՝ ուր գժոխքի ջահերն անգամ պիտի մարէին սոսկումէ...։ Այդ էջերուն ընթերցումով, անկարելի է չփոխադրուիլ Մեծ Ողբերգութեան թըռւականները, որոնք արիւնով ու արցունքով օծուն քերթուածներու զեղեցիկ չարքը տուեր են հայ քերթողութեան, խոկական ողբերգութիւններ, հաւասար նեռւժութեամբ երգուած, ինչպէս են քերթողին երիտասարդական սիրոյ երգերը եւ չափահասութեան կեանքի եւ մահուան քերթուածները։

Ի՞նչ է բանաստեղծին խոչընդոտը։ Այն որ մեր ազգը ապրի, հայ հոգին նորոգուի, ուրիշներու հաւասար դառնայ, բարձրանայ եւ ինքնիչխան քալէ իր ճամբան, երգով ու ժպիտով (Վաղը)։

Տրամաբանութիւն երկինքին վրայ, որ արուեստագէտին հոգին է, իրրեւ գլխաւոր աստղ կը յայտնուի հայրենիքի գաղափարը։ Հոս արդէն կը կրկնապատկուի այլասիրական զգացումներու յորդումը։ Հայրենիքը երկինքին ու անդունդին մէջ առկախ, ցնորական օրօրոցն է, փառաբանուած պատուհաս մը, կրակ՝ որ կը տաքցընէ մեր հոգին։ Բայց ներկան մութ մտածումներու անձնատուր կը դարձնէ զինքը, եւ ծնունդ կուտայ Մութ ժամեր քերթուածներու չարքի մը, որ արուեստագէտին հոգիին դառնութիւնը կը յօրսայնէ («Սէր»), որ կը վերջանայ հետեւեալ տողերով, գրուած 1924ին.

Ո՛վ Տէր, ի՞նչպէս հիմա յանկարծ,
Աւելի խոր հոն մխուելէ,
Հոն զգալէ ետ մեզ անդարձ՝
Կր խլուինք, դուրս կ'իյնանք անկէ,
Մեր արմատներն յանձնած օդին
Ու ծաղիկները մեր բոլոր
Հիմա խամրած, ինկած գետին ...
Շատ չէ՞, ո՛վ Տէր, տանջանքն այս խոր՝
Մեր խե՛ղճ ազգին, իր խե՛ղճ սրտին ...

×

Միածանի մը եօթը զոյներուն կը նը-

մանցնեմ վ. Թէքէեանի բանաստեղծու – թիւնը: Ամէն մէկն անոնցմէ կը բերէ մե– ղի զեղեցկութիւններ անոր արուեստէն : Բոլորը հաւաքարար կը կազմեն անհատա– պաշտ այն քերթուածը, որ երկար տարի– ներէ ի վեր անոր քնարին վրայ թրթռացեր է, զգայուն եւ տպաւորուող հոգիի մը ոլ– բերգութեան մեծ արձագանգը բերելով մեզի :

Ինչ որ երգեր է, ինչ բան որ գինքը տպաւորեր է, անցած է անոր հոգիին պրիսմակին մէջէն, եւ չա՛տ աննշան մէկ ցոլքն է որ տեսանելի դարձեր է այն մեծ ու խորունկ լոյսէն, որ քերթողին ներքին էութեան մէջ, միշտ արթուն ու պայծառ բնակեր է :

Բնութեան ու մարդոց սէրը, հայրենիքի կարօտը, անցեալը, ներկան ու ապագան, կեանքին զառնութիւններուն համակերը – պող եւ խմաստուն ոգերը, ասոնցմէ բխող յոռետեսութեան չունչը եւ հաւատացեալի մը ներշող ալօթքը, ինչպէս նաեւ մահ – ուան մեծ ստուերը, այս բոլոր զգայու – թիւններէն ալ հաւասար զեղեցկութեամբ երգուեր են անոր քնարին վրայ :

Զգայուն բանաստեղծ, Թէքէեանի բա– նաստեղծութեան եւ արուեստի տարբե – րուն վրայ պահակի մը չքեղանքով կը փայ– լի յատակօրէն մտածումը: Աւելի երիտա– սարդ տարիքի մէջ գրուածներէն սկսեալ, անոր բոլոր քերթուածները խորհուրդին չքարշով ծածկուած են: Բայց նոյնքան զեղեցկութիւն ունին իրենց մէջ այդ քեր– թուածները, որքան այն միւսները, որոնց արուեստը քաղուած է սիրտին բնազատա– ուչն: Ներքին պայքարը կայ եւ այդ պայ – քարն է, որ զրի առնել տուած է Միտոֆ եւ Սիրտ վերնագրով զեղեցիկ քերթուածը («Կէս գիշերէն մինչեւ Արշալոյս»), որ կը պատկերացնէ ներքին այդ ողբերգութիւ – նը: Հոգ միտքը յաղթական կը մնայ : Բանաստեղծին մտահոգութիւնները իր անձէն դուրս գալով, կը դառնան համայ– նական : Սէրը կ'երգէ բարոյական ու մարդկայնական թրթռացումներով, սէրը ուղղուած է մարդուն առհասարակ: Քեր– թողը հեզհեզաէ իրմէ դուրս փնտռելու կ'ելլէ այն բոլորը, որ իր հոգիին մէջ ար– դէն զոյութիւն ունէր :

Թէքէեանի արուեստը Թրծուած է վի – պական զպրոցի բոլոր յատկանիշներով : Ամէնէն զօրաւորը երեւակայութեան եւ ե– րազի զգայութիւնն է: Ցեղով կարգով կուգան անհատապաշտութիւնը եւ քնա – րերգութիւնը: Երազն ու կեանքը կը չփո – թէ յաճախ, անձնատուր առաջինին, կը մոռնայ կեանքին դաժան իրականութիւ – նը:

Թէքէեանի խորհուրդն ու պատկերները գինքը կը դասեն իր սերունդին լաւագոյն բանաստեղծներու չարքին մէջ: Պատկեր – ներն աղնուական են ու քնարական :

Ոճը նրբակերտ բանուածքի մը տպա – ւորութիւնը կը ձգէ, սակայն արուեստա– կութենէ ազատ չէ : Ձիգի եւ փնտռտուքի հետքերը կը նշմարուին յաճախ : Երբեմն մութ է այդ ոճը: Բառերը ընտրուած ու

ՏՈՄՍԵՐ

«ԵՍ ԹՈՒՐՔ ՉԵՄ »

Երէկ Թուրքերու զանազան ու դարմա – նագան մուհալէպիներով կաշառուած կարգ մը օտարներ աննպատակ յայտարա – րութիւններ ըրած են մեզի դէմ, արդա – րութիւնը պիտի պահանջէր որ մատով ցոյց տայինք նաեւ այն օտարները , ո – րոնք, իբրեւ, նպաստաւոր տոկեր նուի – րած են մեզի եւ կոչերու եւ կաշա – ուածներու ուշադրութեան յանձնած են մեր առաքինութիւնները :

Շատ ուշ մնացեր եմ, դիտեմ, բայց դեռ նոր աչքէ անցուցի Էլսուորթ Հըն – թինկթընի մէկ ուսումնասիրութիւնը .

— « Մէնափրինկս օֆ Սիվիլիզէյշըն» , — որուն մէջ հեղինակը կը բացատրէ թէ ժառանգականութիւնը , աշխարհագրու – թիւնը, կլիման եւ նոյնիսկ ուտելիքներու տեսակը, միասին, կը բնորոշեն ազգերու պատմութիւնը եւ կը ձեւակերտեն անոնց մշակոյթը :

Հեղինակը, մեծատաղանդ դիտուն, կը խօսի մեր կոտորածներուն մասին – 1896, 1909, 1915: Իրարու հետ կը բաղդատէ Հայ եւ Հրեայ ժողովուրդները, որոնք նոյն չափով հալածուած ու տառապած են իրենց պատմութեան ընթացքին :

Գիտունը 1896ի Ջարդին մասին խօսե – լով, կ'ըսէ թէ այդ տարին երկու հարիւր հազար Հայեր կոտորուեցան կամ կողոպ– տուեցան :

Եւ առկայն .

— Շատ չանցած, Թուրքերը կ'ըսէին ի– րարու — « Ա՛ս Հայ ըսուած ժողովուրդը ինչ տեսակ ժողովուրդ է ... երեք տարի առաջ էր որ իրենց համբանքին կէսը կը ջարդէինք, եւ իրենց ունեցածները իրենց ձեռքէն կ'առնէինք, բայց, հիմա, նորէն մեզմէ աւելի լաւ կ'ուտեն ...

Ցետոյ, հեղինակը կը հասնի 1915ի արհաւիրքին ու կը պատմէ հետեւեալ դր– ուագը .

— Սուրիոյ անապատները քշուած մէկ միլիոն Հայերուն մէջ կար բարձր ընտա– նիքի մը աղջնակ... Տասներկու տարե – կան էր այս աղջիկը , որուն Հայրը , ա– պահովարար, սպաննուած էր եւ ինք, հի–

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՍԵՒԱՄՈՐԹԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մարկարէթ Ճըսթ Պուչըր , Հովըրտ հա– մալարանէն եւ անդամ՝ դանազան ժո – ղովուրդներու յառաջդիմութեան ազգա – յին կազմակերպութեան, հրատարակած է ուշադրաւ դիրք մը՝ «Սեւամորթերը ամե– րիկեան քաղաքակրթութեան մէջ», որուն յառաջաբան մը կցած է, դրելով .— «Ես ա լիք պատկանիմ այս ցեղին » :

մա, հարաւ կը տարուէր Թուրք վայրենի դինուորներու կողմէ ... Աղջկան եղբայրն ու հօրեղբայրն ալ սպաննուած էին... Եւ ինք լսած էր պայթիւնը այն դնդակնե – րուն, որոնցմով կը սպաննուէին իր ըն – տանիքին այրերը ... Ու լսած էր անոնց ապիրատ ճիչերը ... Հիմա ինքն ու իր մայրը, ուրիշ մայրերու եւ երախաներու հետ, հետիոտն, հարաւ կ'աքսորուէին : Ջուր չկար, ճամբան, ոչ ալ ուտելիք ... Չէին կրնար քալել լեռներու քարքարուտ ճամբաներուն վրայ ... Անօթի պիտի մարէին ...

Ի՞նչ կ'ընէ այս Հայ աղջնակը, տասներ– կու տարեկան: Թող պատմէ ոչ – Հայ հե– ղինակը :

— Շաբաթ մը ետք, Թուրք զինուորնե– րը քիւրտ աշիրէթապետ մը կը ծախեն աղջիկը՝ վասն վաթսուն ոչնիթ... Քիւր– տը իր հարեմը կը տանի զայն ... Ու հի– մա կ'աշխատին զինքը իսլամացնել ... կը մերժէ... Ինք քրիստոնեայ է ու քրիս – տոնեայ ալ պիտի մնայ ... Իր խելքը գլուխը բերել տալու համար, իր աչքին առջեւ կը խոշտանգեն ու կը մեռցնեն ու– րիշ Հայ աղջիկ մը... Նորէն կը մերժէ իսլամանալ ... կը ծեծեն, մարեցնելու սատիճան... կը խարանեն իր երեսը ու յետոյ կ'ըսեն — « Ալ, հիմա, Իսլամ ե– ղար...» Չէր եղած :

Ցետո՞յ :

— Օր մըն ալ, պատուհանէն կը ցատկէ ու կը փախչի ... Իր եաեւէն կը հասնին ու բռնեն.. Նորէն ծեծ .. կը կապեն ձիու մը պոչին ու ձին կը վազցնեն ... Արիւն– լուայ վիճակի մէջ է, բայց նորէն կը ճչայ — « Ես Թուրք չեմ ըլլար»: Ու չըլ– լար... Պատերազմէն ետք Անգլիացիք կ'ազատեն գինքը ...

Եւ հիմա օտար հեղինակին եզրակացու– թիւնը .

— Եթէ տասներկու տարեկան այս Հայ աղջիկը ցոյց կուտայ այսքան տոկունու– թիւն ու քաջութիւն, մի զարմանաք թէ ինչու Հայերը, իբրեւ ժողովուրդ, դիմա– ցած են այսքան երկար տարի: Հայերը ի– րենց կամքի ուժին կը պարտին այդ իրա– ղութիւնը ...

Ուրախ ենք որ այս աւետիսը կուտայ Ամերիկացի փրոֆէսէօր մը, ի լուր Թուր– քին եւ անոր բարեկամներուն ....

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

Սեւ դրպիտուհին օգտագործած է բազմաթիւ փաստաթուղթեր եւ հատորի մը մէջ խտացուցած՝ սեւամորթերու ծա– ռայութիւնն ու նպաստը՝ ամերիկեան քաղաքակրթութեան, մտաւորական թէ փոլիթիքի մարզերու մէջ միաժամանակ : Պուչըր իր յառաջաբանին մէջ կ'աւելցնէ նաեւ թէ մեծ եղած է Սեւերու ազդեցու – թիւնը՝ այդ քաղաքակրթութեան վրայ : Ինչպէս զրած ենք յաճախցեղային խտրու– թիւնը Ամերիկայի ներք.կեանքին ամէնէն հրատապ հարցերէն մէկն է, եթէ ոչ մի– ակը : Պէտք է ըսել նաեւ, որ սեւամոր – թերը եղած են յեղափոխութեան դլխաւոր պատճառը, հակամարտութեանց պրիւբ: Սորուկ դասակարդէն բարձրանալով ա – մերիկեան ազատ քաղաքացիի դասակար– դին, 20րդ դարուն մէջ իսկ տակաւին ա– նոնք չունին հարկ եղած ազատութիւնը՝ կարգ մը շրջաններու մէջ: Սպիտակամոր– թերը ցարդ չեն կրցած հանդուրժել՝ որ սեւերն ալ իրենց հաւասար մարդիկ են , հաւասար իրաւունքներով եւ պարտաւո – րութիւններով :

Արդ, Սեւամորթուհի մը այսօր հատո– րով մը մեր աչքին առջեւ կը դնէ իր ցե– ղին բերած օժանդակութիւնը՝ նուագ , պար, բանաստեղծութիւն, փիլիսոփայու– թիւն, թատրոն եւ արուեստ՝ ամերիկեան քաղաքակրթութեան: Սեւ դրախտ մըն է որ կը տեսնենք, ուրկ'ապրի սեւ ժողո – վուրդ մը՝ իր երգերով, պարերով եւ մը– տածումներով յետ մահու լաւագոյն կեանք մը փնտռելով: Կ'երգէ իր ուրա – խութիւնները, ցաւերը եւ աչխատանքը : « Շահեկան են այս բոլորը, կը գրէ Պու– չըր, որովհետեւ անոնք կը ճառագայթեն բովանդակ ժողովուրդի մը խոր ապրում – ները »:

Սեւ բանաստեղծութիւնը կը կրէ սեւ մարդուն նկարագիրը : Հարազատ պատ– կերն է կաչկանդուած այս ժողովուրդին: Դառնութիւն, պարզութիւն, քաղցրու – թիւն, հեզութիւն եւ փոքր զուարճու – թիւններ .—

Որովհետեւ բերանս կը բանամ
Խնդուխով լի,
Ջե՞ս լսեր աղաղակը հոգւոյս՝
Որովհետեւ ոտքերս
Ջուարթօրէն կը պարեն .
Ջես գիտեր որ ես կը մեռնիմ ... :

Սորուկ ժողովուրդին ստրուկ բանաս – տեղծը խոր վիշտ մը ունի ,ինչպէս կինե– րը: Իր կինը, որ պէտք չէ .. սև ըլլայ .—

Ջեմ ուզեր ամուսնանալ
Սեւ աղջկան մը հետ .
Ահա՛ թէ ինչու .—
Երբ երեսը կը ճայիմ՝
Ջեր օրը չի լուսաւորուիր ... :

Ներչնչումի մեծագոյն ժամերը սա – կայն, լաւագոյն պահերը, եթէ կարելի է այդպէս կոչել, ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ անօթութեան օրերը .—

Երբ որ մեռնիմ
Պէտք չէ թաղել շատ խորունկ .
Ոտքերուս մօտ
Պէտք է դնել մեդրաջուր
Եւ ձեռքիս մէջ՝
Կտոր մը հաց,
Որպէսզի թրջեմ զայն ,
Աւետեաց Երկրի ճամբուն վրայ ...

Ամերիկեան արդի վէպին մէջ՝ լուրջ ու– սումնասիրութեան մը առարկայ է Սեւը : Օրինակ, Ֆոքների համար կ'ըսուի թէ « Հարաւի կեանքը նկարելու իր հոյակապ եւ աննախընթաց ուժգնութենէն զատ , Սեւամորթերու պատուաւոր եւ անկողմ – նակալ ձեւով իր ուսումնասիրութիւնը դլխաւոր պատճառներէն մէկն է որ Նո – պէլեան մրցանակը տրուեցաւ իրեն » : Սեւամորթ բազմաթիւ վիպասաններ կան, ինչպէս՝ Ռայթ, Ռալֆ, Էլիսըն, Փէթրի, որոնք ամէնէն աւելի կը զգան ցեղային խտրութիւնը, այսուհանդերձ կը գրեն .— « Կը նախընտրեմ ազատ սեւ մը ըլլալ , քան՝ խեղճ սպիտակ մը ...» :

Մարկարէթ Ճըսթ Պուչըր կը չեչտէ այն վտանգը՝ որ կը սպառնայ դոնաւոր կը– րողներու վրայ .— Մտաւորականներու մեկուսացում :

(12 Շար.)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԱՆՔ ԶԿԱՑ

Մեր մօտի գիւղին մէջ այս տեսակի երկու բանաստեղծներ կ'ապրէին, իրար – մէ չատ տարբեր, բայց երկուքն ալ չատ լաւ տղաք թէեւ գաղտնի՝ կը նախանձէին իրարու :

Ռատոժ, փոքրիկ ծերունին գիւղական հաւաքոյթներու մէջ կը կարդար իր բա– նաստեղծութիւնները: Լաւ դուռան ալ էր: Պատշաճութիւնը կը պահանջէր որ մարդիկ իրմէ խնդրեն նուագել կամ ար– տասանել, որովհետեւ առանց ժողովուր– դի հրաւէրին անիկա չէր ըլլար :

Երբեմն ինձ կը թուէր թէ Ռատոժի պէս ես ալ կրնայի բանաստեղծութիւն գրել : Պատելու առեն ինքնաբերաբար տողեր կուգային միտքս՝ քիչ մը ճիգով՝ յանդերն ալ: Բայց երբեք չէի գրեր : Ինչ– պէ՞ս կրնայի համարձակիլ : Ամէն մարդ վրաս պիտի խնդար, նոյնիսկ իմ լաւա – գոյն բարեկամս՝ Մխհայլօ: Ան իր հօրեղ– բօրմէն, համայնավար Միլովանէն ժա – ռանգած էր բանաստեղծները խայտառա– կելու ձգտում մը. բանաստեղծութիւնը

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

չափուած են: Նկարագրին պէս ժուժկալ է իր արտայայտութիւններուն մէջ:

Ժամանակակից հայ բանաստեղծներու չարքին մէջ, իրն է պատուաւոր ու ար – ժանաւոր տեղը, եւ իրեն վերապահուած է իր ձեռքին մէջ պահել գեղեցկութեան , տրամութեան եւ արուեստի բաժակը: Երբ հոգեկան տագնապներու եւ դառն տա – րակոյսներու ծանրութեան տակ կքի մեր աննշան էութիւնը, պիտի կրնանք մեր ծարաւի չրթունքները մօտեցնել այդ բա– ժակին եւ հոն ամբարուած արուեստի լոյ– սով ու ջերմութեամբ հաղորդուիլ ու յա– դենալ :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

կը նկատէր անարժէք զուարճալիք մը :

Բանաստեղծները կը ստեն, կ'ըսէր ան, անոնց գործերուն մէջ իրական բան չկայ : Թերեւս իրաւունք ունէր ան, ինչպէս նա– եւ իր հօրեղբայրը: Մինչդեռ , բանաս – տեղծութիւնները գեղեցկութիւն կը պա– րունակեն եւ առանց անոնց՝ մարդ չի կը– նար ապրիլ ... :

Եղբայրական մեծ բարեկամութիւն մը կը միացնէր մեզ, եղբայրս եւ զիս, ինչ – պէս նաեւ՝ չատ մը բաներու հասարակաց դիմադրութեան կամքը: Այս տեսակ կա– պերը տարիներու ընթացքին աւելի կը սերտանային, ինչ փոյթ թէ միասին է – ինք կամ ոչ: Քաղաքական տեսակէտէն , մենք տարբեր ձեւով կազմաւորուեցանք եւ զարգացանք, բայց՝ միեւնոյն ուղ – ղութեամբ: Աւելի զօրացուց իրա– րու հանդէպ մեր ունեցած զուրգուրան – քը: Ոչինչ մեզ կը բաժնէր, ամէն բան կը միացնէր մեզ: Առանց այն սիրոյն՝ որ կը տածէի իրեն հանդէպ, թերեւս երբեք պի– տի չդիտնայի թէ ի՛նչ է իրական սէրը , այն սէրը՝ զոր ոչ մէկ բան կրնայ խոր – տակել կամ մոռցնել տալ: Մահը, զըն– դակահարման պահուն, աւելի թեթեւ կրնար թուիլ՝ եթէ իրեն հանդէպ իմ ու– նեցած զուրգուրանքիս մասին մտածելու ժամանակ ունենար :

Ոչ միայն եղբայրական մեր սէրը կը միացնէր տղաքը, այլեւ մեր կարծիքնե – րը, որոնք համայիչ էին անոնց համար : Նախ, մեր կրտսերը, Միլիվոժ, խանդա– վառուեցաւ: Միւսները հետեւեցան անոր: Ժամանակի ընթացքին, ընտանիքին եօթը տղաքը դարձան եօթը համայնավարներ: Այդպէս եղաւ նաեւ այլ ընտանիքներու մէջ, նոյնիսկ Մոնթենեկրոյէն դուրս :

Անոնք որ կուգային մեր երկուքին կամ ընտանիքին հետ յարաբերութեան մէջ մտնել, անմիջապէս կը զգային թէ դուրս են փակ շրջանակէ մը, ուր թափանցել անկարելի էր իրենց: Ընտանեկան այս շրջանակին զուարճալիքները , դիտողու– թիւնները, նախազգացումները, զաղա – փարները եւ խաղերը՝ անհաղորդ էին ա– նոնց, որ անդամ չէին եւ այդ պատճա – ռով ալ կը հեռանային: Կինս, Միքթա , ինքզինք մեկուսացած կը զգար մեր մէջ, դժբախտ, հակառակ անոր որ մենք կը սիրէինք զինքը:

... Հիմա, եղբայրներս հոն չեն այլ – եւս, ընտանեկան երջանիկ այդ շրջանակը անհետացած է: Ապրելակերպ մը, որ այլ եւս չկայ. ուրիշ մը չէ ծնած: Լռութիւն:

Ընկերներն ալ չեն մնացած. ոմանք մե– ռան, ուրիշներ սպաննուեցան, մեծ մասը անհետացաւ կեանքի ժխորին մէջ: Շա – տերէն ես բաժնուած եմ, երկար տարիէ ի վեր: Ուրիշներ խղդուեցան: Ես բռնեցի ճամբայ մը, որ իրենցը չէր:

Այսպէս է բոլոր մարդոց համար: Բայց ամէն մարդ, իր ներաչխարհին մէջ , ան– դիտակցաբար, կը կրէ հետքը անոնց՝

(12 Շար.)

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

Foire Internationale de Lyon

1959, ԱՊՐԻԼ 4 — 13

Ճամբորդութեան մեծ դիւրութիւններ

երկաթուղիին կողմէ (էս·էճ·ՍԷ–էֆ)

LYON : PALAIS DE LA FOIRE - TEL. 28 55 05

PARIS: 136, BLD. HAUSSMANN - TEL. WAG. 68-50

Տիկին Զապէլ Պէյլէրեան, Օր. Օտէթ Պէյլէրեան, ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանիքը խորին կսկիծով կը ծանուցանեն մահը Պ. Փառնակ Պէյլէրեանի, իրենց ամուս–նոյն, հօր եւ աղգականին որ տեղի ունեցաւ մարտ մէկին :

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը կատարուեցաւ մարտ չորսին, Սէն Վէնսան եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան աղգականներու եւ բարեկամներու, մարմինը ամփոփուեցաւ կիւրի գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ :

Այս տխուր առթիւ իր այրին եւ զաւակը խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց՝ որոնք անձամբ, հեռադիրով եւ նամակով մասնակցեցան իրենց խոր սուգին :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Օր· Արուսեակ Սահաթճեանի մահուան առթիւ, հանգուցեալին վշտահար եղբայրն ու քոյրը Նորայր և Պէաթրիս Սահաթճեան, իրենց խոր կսկիծը բարեգործութեամբ նուիրագործելու ազնիւ մտածումով, իրենց տարաբախտ քրոջ անմոռաց յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուէրները.— Բարեգործականի Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին, որուն կ'անդամակցէր ողբացեալը յիսուն հազար ֆրանք, Ս· Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ պայծառութեան 25·000, Մարսէյլի Ֆ· կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին 25·000, Մարսէյլի Աղքատախնամին 25·000 ֆր· :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ - ՀԱԻԿԹԱԽԱՂ

ԶԱՏԿՈՒԱՆ ԱՒԹԻՒ

Կազմակերպութեամբ Հ· Մ· Դ· «Զաւարեան» ենթակոմիտէի : 28 Մարտ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Պոմոնի Ազգային սրահին մէջ: Ճոխ յայտագիր : Մանրամասնութիւնները յայնորդով :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ապրիլ 2էն 16 :

Galerie Cambacerès

15, RUE LA BOÉTIE

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԿԱՐԶՈՒՀԻ

ԱՐԱՔՍ ՏԷՐՈՍԿԻԻ

Վերջին դործերը :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Ա.Հարոնեան խումբի :

ՄԱՅԻՍ 16ԻՆ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԿԱՑԱՌԻԿ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ

(Պուրս տիւ Թրավայ)

ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ ԼԱԻԱԴՈՑՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ

(Քազա տ'Իթալիա)

ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 20,30ԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ՝ **ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻԻՆ** ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԱՄԷՆ ՀԱՑՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Է ՔԱՋԱԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՅՍ ՁԵՒՆԱՐԿԸ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ կեդր· վարչութիւնը մէջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի չորրորդ տասը մասնաճիւղերու ընկերուհիները, այս երեքշաբթի ժամը ճիշդ 16ին Ռեժանի վերնայարկը, մեթրօ Քաաէ : Կարեւոր օրակարգ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

THÉATRE MUNICIPAL DE VILLEURBANNE

Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԻՀԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3, ժամը 20·30ին

Կը ներկայացուին

1·— ԱԴՈՒԱՐԴ ԻՇԽԱՆ

(Տռամ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)

2.— L'article 330, G. Courteline

(Comédie en un acte)

3·— ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ

(Կատակերգութիւն)

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15·30ին,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 44ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Պիտի տօնուի մեծ չուքով, նախապատրաստութեամբ չատ կարեւոր անձնաւորութեանց, Սէրքըլը Միլիթէռի մէջ, կիր·, 5 Ապրիլ, ժամը 15 – 24, Զինուորական ֆանֆառ, նոր ֆիլմ, փոլքլորիք պարեր : ու անոր բոլորովին նոր անակնկալներով : Կոնկոնի արտասովոր նուագախումբով Վերապահեցէք Ապրիլ 5ի կիրակին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

ԱԻԱԳ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԵՒ Ս· ՋԱՏԿԻ

24 Մարտ, Աւագ երեքշաբթի Յիշատակ Տասն Կուսաւոց, երեկոյեան ժամերգութիւն ժամը հինդին :

(Շար·)

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ կարող (ֆուփէօզ) մասնագէտ ֆրասաժի : Տեւական գործ, ամբողջ տարին, լաւ վճարում : Դիմել՝

Francine

38, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2· 3· ÉTAGE

Imprimerie Spéciale du Journal " Haratch "

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ՄԷԶՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան

Ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան

Կը ներկայացուի

ՁԱՐՇԸԼՔ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Կատակերգութիւն երեք արար

Կը մասնակցին·— Արթին աղա՝ Պ· ՑԱՆԱՑԵԱՆ, Լեւոն՝ Պ· ՍԵԴՐԱԿ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ, Եւփիմ Օր· ՎԵՐՈ – ՍԱՐԳԵԱՆ, Վահան՝ Պ· ԱԼԵՔՍ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ, Ռոզ՝ Օր· Մ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, Ռոստով՝ Պ· ԳՐԻԳՈՐ ՋՈՐԲԵԱՆ, Տօքթ· Շաւարշ· Պ· ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ, Տօքթ· Շաւարշ· Պ· ԵԱՆ, Նիկողոս Աղա՝Պ·ՎՐԷՅ ՆԵՏԻԼԵԱՆ ՏԱՐՕՆ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ, Ազրիպաս՝ Պ· ՑԱ· Ոստիկանապետ՝ Պ· ՑԱԿՈԲ ՏԷԵ ԳԷ – ԿՈԲ ՑԱԿՈԲԵԱՆ, Գառնիկ աղա՝ Պ· ՊԵՐՃ ՈՐԳԵԱՆ, Սխեակ՝ Պ· ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՐՍՈՒ ՓԱՓԱՋԵԱՆ, Տիրան՝ Պ· ԲԱԲԳԷՆ ՄՈՒՒՔ ՄԵԱՆ :

ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ

MORY et CIE

Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Ս· Միութիւն ծրարներու առաքումը :

ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ

Մեր նոր դիները ստանալու համար դիմել, զրաւոր, հետեւեալ հասցէին.—

Service C des Colis Postaux

10, Rue St-Quentin, Paris 10

*կամ հեռաձայնել .—*NOR. 40 72 & 50 83

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE

ՀԷՒՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱՊՈՑՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Ձեր ազգականներուն եւ բարեկամներուն նուէրներ ղրկեցէ՛ք Մրարի առաքումը արտօնուած է Մոսկուայի ինքնուրիսքին եւ ֆրանսական Օֆիս տէ Շաճժին կողմէ :

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷ՛Ք : Մի՛ վարանիք : Ձեր գնումներուն համար պատրաստած ենք մեծ թիւով ընտիր ապրանքներ, ամէնէն նպաստաւոր դիներով : Զուտ բուրդէ կերպասներ, ներմակեղէն, կօշիկ, գուլպայ, ժամացոյց, եւայլն ...

ԱՌԱՔՈՒՄ : Մաքս, ապահովագրութիւն, ծրարում եւ որեւէ ուրիշ ծախք կանխաւ նշանակուած դիներուն մէջ են :

ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ԶՈՒՆԻ :

ԵՐԵՔ ԶՈՐՍ ՇԱԲԱԹԷՆ ծրարները իրենց տեղը կը հասնին, յանձնումը կը հաստատուի ստացողին անձնական ստորագրութեամբ :

ՄԵՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ՑՈՒՅԱԿԸ ՈՒԶԵՑԷ՛Ք

SICOMEX

20, Rue Royale,

Tél. : OPE. 67-77 PARIS 8· Métro : Madeleine

La Société du Bain de Vapeur de la Pierre Levée

4 bis, Rue de la Pierre Levée, Paris 11·

MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF, GONCOURT TÉL. OBE. 12-51

Կը տեղեկացնէ իր յաճախորդներուն որ ասկէ եաք հաստատութիւնը, փակ է այր մարդոց համար Հինդշաբթի օրերը եւ բաց է երեքշաբթի օրերը ժամը 14էն 23

ԲԱՑ ՕՐԵՐ

Կիներու համար

Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ ժամը 11էն 23

Այրերու համար

Երեքշաբթի 14էն 23

Շաբաթ, 9էն 23

ՀԱՅՐԱՏԱՊԱՏԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ՄԱՐՏ
MARDI
24 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8352 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4253

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՐԵՅՈՅՍ ՆՇԱՆՆԵՐ

Մաքմիլլընի առաքելութիւնը արեւմուտքի մէջ իր վախճանին չհասած՝ բարեյոյս նշաններ սկսան ուրուագծուիլ քաղաքականութեան հորիզոնին վրայ, «արեւելեան կոպմն աչխարհի»:

Վերջին չարաթներու դիւանագիտական սերտ շփումները ազատ աչխարհի պատասխանատու վարիչներուն մէջեւ մեծ պակսը նպատակեցին մթնոլորտի պայծառացման:

Դաչնակիցներու միջեւ թիւրիմացութիւնները փարատեցան եւ միացեալ ճակատը ամրապնդուեցաւ:

Արեւմտեան ճակատին վրայ ճեղքեր բանալու համար Խրուչչեւի անուցած բազմները յօդս ցնդեցան:

Միացեալ Նահանգները, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա միակամ վճռեցին ո՛չ մէկ գնով տեղի տալ բոլչեւիկեան սպառնալիքներուն առջեւ:

Երեք մեծ դաչնակիցներու կողքին կանգնած է դաչնակցային Գերմանիան, որ հակառակ է Պերլինի եւ արեւելեան Գերմանիոյ մասին Խորհրդային Միութեան առաջարկած ծրագրին:

Իտալիա իր կարգին կ'ուզէ հետզհետէ վերականգնել իր դիրքը երբեւ մեծ պետութիւն: Ու իր ձայնն ունենալ աչխարհի ճակատագիրը վճռելու կոչուած ժողովներու մէջ:

Վարչապետ Մէնզիսի եւ արտաքին նախարար Փէլլայի Փարիզ այցելութիւնը սահմանուած էր գետին պատրաստելու այս ուղղութեամբ:

Արեւմտեան ճակատի հաստատակամութեան առջեւ Խրուչչեւ պարտաւորուեցաւ առաջատները իջեցնել: Հրաժարելով ռազմաչունչ եւ սպառնական ճառեր խօսելէ, սկսած է աւելի մեղմ ու փաղաքշական լեզու գործածել:

Երկար բանակցութիւններէ ետք վերջապէս յայտեր կան, որ չուտով կարելի պիտի ըլլայ կանաչ սեղանի մը չուրջ համախմբել չորս մեծ պետութեանց արտաքին նախարարները:

Օրուան բոլոր հրատապ հարցերը պիտի քննուին ասոնց կողմէ: Վերջնական որոշումները պիտի տրուին «բարձրագոյն ժողով»ին կողմէ, որուն պիտի մասնակցին չհակակից պետութեանց նախագահները կամ նախարարապետները:

Մեծերու գլուխ – գլխի տեսակցութիւնները պիտի ծագի լոյսը: Խաղաղութեան յոյսը:

Մինչ քաղաքական վարիչները կը բանակցին եւ ծրագիրներ կ'որոճան, զօրավար Նորմէյտ՝ Եւրոպայի դաշնակից ուժերու վերին հրամանատարը Ֆրանսայի լրագրողներուն առջեւ կարուկ յայտարարութիւններ ըրաւ:

Ըսաւ որ «Ատլանտեան Ուխտ»ը տասը տարիէ ի վեր մեծ յառաջդիմութիւններ արձանագրած է իր բուն նպատակի իրագործման՝ այսինքն խաղաղութեան պահպանումի ճամբուն վրայ:

Ու ազդարարութիւն մը ուղղեց անոնց՝ որոնք սխալ հաչիւով մը պիտի փորձեն ղէնքի դիմել:

Ըստ զօրավարին, «Ատլանտեան Ուխտը» չատ զօրաւոր է եւ հիւլէական պատերազմի մը համար հսկայական կարելիութիւններ կը ներկայացնէ:

Դաչնակից ուժերը պիտի չարունակեն մնալ Եւրոպայի մէջ՝ նոյնիսկ եթէ խորհրդային զինուորները քաչուին արեւելեան Գերմանիայէն եւ արբանեակ երկիրներէն:

« Սխալ հաչիւ»ներու պատճառով էր, որ մարդկութիւնը աղէտներու ենթարկուեցաւ:

Ազատ աչխարհը այս անգամ թոյլ պիտի չտայ, որ դիմացի ճակատը «սխալ հաչիւ»ներով ճամբայ ելլէ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

156 ԸՄԲՈՍՏՆԵՐ ԱՆՁՆԱՏՈՒՐ ԵՂԱՆ ԻՐԵՆՑ ՋԷՆՔԵՐՈՎ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏԸՊՐԷ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԻ ՄԷՋ

Վարչապետ Տըպրէ, որ Ալժէրիա կը պտտուի, աչքէ կ'անցընէ կարգ մը հասպտուխնեներ: Երէկ Կոստանդինի մէջ սահմանի պաշտպանութեան համար չինուած ելեկտրական ցանցերը այցելելէ յետոյ, այսօր՝ երեքչաբթի, պիտի երթայ Ֆիլիփվիլ, ուր կը դանուի քարիւղի ընկերութիւնը: 1957 Դեկտեմբերէն ի վեր, այս ընկերութիւնը վեց հարիւր հազար խորանարդ մեթր քարիւղ դրկած է Մայր Երկրի գործարանները:

Կոստանդինի Թաղապետարանին մէջ վարչապետը կարճ ճառ մը խօսեցաւ, անդամ մը եւս անդրադառնալով ըմբոստներուն եւ Զօր· Տը Կոլի ըրած կոչին· «Ամէնէն բանը որ ձեզի պիտի ըսեմ, այն է թէ Ֆրանսա ներկայ է Ալժէրիոյ մէջ եւ պիտի մնայ այնտեղ: Այս քաղաքին մէջ Զօր· Տը Կոլ յայտարարեց թէ այլեւս պատճառ մը չկար եղբայրասպան այս պայքարը չարունակելու համար եւ Ֆրանսա վճռանաձեւ պիտի ըլլար հանդէպ ա– նոնց՝ որոնք կռիւը պիտի դադրեցնէին: Եթէ լսելի չեղաւ մեր խօսքը, ես կը հաստատեմ թէ պէտք չէ կասկածին մեր վճռակամութեան վրայ· պայքարը պիտի չարունակուի»:

Այսուհանդերձ, ամէնէն ուշագրաւ լուրը այն է, թէ ըմբոստ ղեկավար մը՝ Ալի Համպլի, Աղատագր· Ճակատի Թուրկի ուժերուն հետ երեք օր կռուելէ յետոյ իր 156 մարտիկներով անձնատուր եղաւ Ֆրանսական ուժերուն: Այս ըմբոստները արդիական ձեւով զինուած էին:

Կը կարծուի թէ Ալի Համպլի համոզուած է այլեւս որ «ազատագրութեան» պայքարը անելի մատնուած է: Այս է պատճառը, որ սահմանը անցնելով իր մարդոց հետ ղէնքերը յանձնեց Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն: Բայց Աղատագր· Ճակատի Թունուզի ուժերը հետապնդած են «դասալիք»ները եւ սուր պայքար մը ծայր տուած է ճչկիզէ Հարապայի մէջ: Կռիւը չարունակուած է 72 ժամ, առանց դադարի: Անջատուողները, լաւ զինուած ըլլալով, ուժգին դիմադրութիւն մը ցոյց տուած են:

Ֆրանսական ուժերը կը հետեւէին այս չարժումներուն: Վերջապէս Ալի Համպլի այլ ելք չգտնելով որոշած է սահմանը անցնիլ եւ իր մարդոց ճակատագիրը յանձնել սահմանի Ֆրանսական ուժերու ընդհանուր հրամանատարին:

Բազմաթիւ պատերազմական ղէնքեր, զնդացիրներ եւ կարեւոր քանակութեամբ ռազմանիւթ յանձնուած են ապստամբներու կողմէ:

Հարցապնդումները չուտով կը սկսին անշուշտ, բայց Ֆրանսայի միացած մարդիկը արդէն հասկցուցած են թէ Թունուզի մէջ երկու ճակատ ստեղծուած է:

— Դուք չվախցա՞ք, երբ որոշեցիք Ֆրանսական ուժերուն միանալ,— հարցուցած է մէկը՝ Ալի Համպլիի մարդոց:

— Ո՛չ, պատասխանած են անոնք, որովհետեւ գիտէինք թէ Ֆրանսացիները մեր գլուխները պիտի չկտրէին:

Միւս կողմէ ըմբոստները կը չարունակեն իրենց գործունէութիւնը· Ալժէրիոյ զանազան չրջաններուն մէջ: Անցի օր ահաբեկիչ մը ռումբ մը արձակեց Ալժէրի սրճարաններէն մէկուն մէջ: 19 հոգի վիրաւորուեցան· երկուքը՝ ծանր: Ահաբեկիչը ձերբակալուեցաւ:

Ալ դէպքեր պատահեցան նաեւ կոստանդինի չրջանին մէջ, ուր մէկ հոգի սպաննուեցաւ եւ քանի մը ուրիշներ վիրաւորուեցան:

Գահիրէէն կը հաղորդեն թէ Ալժէրիոյ «առժամեայ կառավարութեան» ղեկավար Ապաս Ապրիլի սկիզբը Հնդկաստան պիտի երթայ, մինչ նոյն «կառավարութեան» մէկ պատուիրակութիւնը կը պատրաստուի Համայնավար Չինաստան մեկնիլ:

ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ՝ ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

ԱՁԳԸՆՀԱՒՈՒՐԸ ԵՒ ՄԱՔՄԻԼԸՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

Մաքմիլլըն եւ Սելվին Լոյտ Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը անցուցին Ուչինկթընէն հարիւր մղոն հեռու Այզընհաուըրի մէկ ապարանքը: Հոն՝ տեղի ունեցան ամէնէն կարեւոր խօսակցութիւնները եւ առաջին անգամ կը յայտնուի որ Ամերիկա եւ Անգլիա համաձայն են Մեծերու ժողովի մը գումարումին համար:

Այզընհաուըրի եւ Մաքմիլլընի տեսակցութեանց պլհաւոր արդիւնքը յայտնուեցաւ պեկոյցով մը, որ փոխանցուեցաւ նոյն առեն Ատլանտեան Ուխտին եւ առանձին առանձին արեւմտեան կառավարութեանց:

Մաքմիլլընի կը վերապրուի անչուշտ այս յաղթանակը: Անգլիացի վարչապետը յաջողեցաւ համոզել Միացեալ Նահանգներու նախագահը թէ մէկ հոգի միայն՝ Խ· Միութեան մէջ կրնայ որոշում տալ՝ ան ալ Խրուչչեւն է ուրեմն հարկ է Արեւմուտքին հետ տեսնուիլ:

Այս ձեւով այս չարաթ իսկ կարելի պիտի ըլլայ Մոսկուայի յանձնել արեւմտեան պատասխանը:

Զեկոյցը անչուշտ ցարդ չէ հրապարակուած: Արեւմտեան պետութիւնները նախ պէտք է ստանան, ապա զոնայ հանրութեան սեփականութիւն: Կը կարծուի սակայն որ արեւմտեան պետութիւնները մէկ ուրիչ զիջողութիւն ալ ըրած են: Ֆրանսա, Ամերիկա եւ Անգլիա պիտի չհակառակին լեհ եւ չեխ պատգամաւորներու ներկայութեան մեծերու ժողովին:

Անգլիական չրջանակները «անձնական նոր յաղթանակ» մը կը նկատեն Մաքմիլլընի խօսակցութեանց արդիւնքը Ուչինկթընի մէջ, բայց միւնոյն առեն քիչ մը յուսախաբ են: Եթէ Այզընհաուըր ընդունած է Մեծերու ժողով մը եւ համաձայնած նոյնիսկ որ անոր օրակարգը չսահմանափակուի գերմանական հարցին չուրջ, ուրիչ զիջումներ չէ ըրած: Մտիկ ըրած է Անգլիոյ Վարչապետին « նոր միտքերը » բայց յայտնած իր պատասխանները: Պէտք է յիչել նաեւ որ Այզընհաուըր – Մաքմիլլըն տեսակցութեանց առթիւ Խրուչչեւ թղթածրարը պիտի յանձնուի Տը Գոլի որպէսզի արտաքին նախարարը վերադարձնէ:

Ուրեմն ներկայիս երկու ժողովներ նախատեսուած են՝ մին՝ Արտաքին նախարարներու Մայիս 11ին Ժընեւի մէջ, երկրորդը Մեծերու Օգոստոսին Ժընեւի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիպեթի մէջ յեղափոխութիւն մը ծայր տուաւ չին համայնավարներու դէմ: Թիպեթ երեք միլիոն ք· քիլոմեթր տարածութեամբ լեռնային երկիր մըն է, Չինաստանի եւ Հնդկաստանի միջեւ: Պուտտայականութեան սրբավայրերէն մէկն է ուր երեք միլիոն բնակչութեան մը վրայ կան հինգ հարիւր հազար կրօնաւորներ: Տալայլաման Պուտտային 14րդ մարմնացումն է, 24 տարեկան է եւ կրօնական խորհրդանչան մը ըլլալէ աւելի խորհրդանչանն է նաեւ ազգային հայրենասիրութեան եւ անկախութեան: Պաչտուած է թիպեթցիներու կողմէ: Քաղաքական տեսակէտով Չինաստանի հետ ստորագրուած համաձայնագիրը մը (1951ին) կ'ապահովէ

ապաննուեցաւ եւ քանի մը ուրիչներ վիրաւորուեցան:

Գահիրէէն կը հաղորդեն թէ Ալժէրիոյ «առժամեայ կառավարութեան» ղեկավար Ապաս Ապրիլի սկիզբը Հնդկաստան պիտի երթայ, մինչ նոյն «կառավարութեան» մէկ պատուիրակութիւնը կը պատրաստուի Համայնավար Չինաստան մեկնիլ:

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՀԻՄՆԱՐԿԷՔ ԱՅՆՃԱՐԻ ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Մարտ 16ին առաւօտեան ժամը 11ին, տեղի ունեցաւ Այնճարի եկեղեցիին հիմնարկէքի արարողութիւնը, հանդիսապետութեամբ Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Գերչ· Տ· Խոսէն արք· Բարսեղեանի եւ կնքահայրութեամբ Պ· Ճորճ Մարտիկեանի:

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ չատ յուզիչ մթնոլորտի մը մէջ: Սրբազանը կատարեց հիմնաքարի օծումը, իսկ կընքահայրը՝ Պ· Մարտիկեան հիմնաքարը տեղաւորեց բացուած փոսին մէջ, ուր պիտի կանգնի Ս· եկեղեցիին դլխաւոր սիւնը: Նոյն պահուն զոհուեցաւ ոչխար մը եւ անոր արիւնով օծուեցաւ հիմնաքարը:

Արարողութենէն ետք, խօսք առաւ Սրբազան հայրը եւ չեշտեց եկեղեցիի նախնամական դերը հայ ժողովուրդի պայատեւման մէջ: Պ· Մարտիկեան եւս, չատ յուզուած այս տեսարանէն, խօսեցաւ սրտառուչ ճառ մը ուր իր եւ Տիկին Մարտիկեանի կողմէ նուիրեց հինգ հազար լիրա Լ· ոսկի եկեղեցիին եւ Սպղ· «Ցարոյս» վարժարանին: Տեղւոյն վրայ եղան նաեւ այլ նուիրատուութիւններ, որոնց ընդհանուր գումարը քանի մը վայրկեանի մէջ բարձրացաւ 17·500ի: Պ· Մ· Ազիրեան մասնակցեցաւ հազար լ· ոսկիով, իսկ Պ· Թ· Խաչատուրեան 500ով:

Այնուհետեւ, հիւրերը Այնճարի նչանաւոր տաւուղ զուրնայով, առաջնոր– դուեցան Սպղ· «Ցարոյ» վարժարան, ուր Տիգրանեան սրահին մէջ հիւրասիրուեցան չամփանեայով: Քիչ ետք, սկսաւ ձէպկէ Մուսայի աւանդական պարը, որուն խանդավառուած մասնակցեցան նաեւ Պ·Մարտիկեան եւ միւս հիւրերը, խանդավառ եւ ջերմ մթնոլորտի մը մէջ:

Տալայ – Լամային պաչտօնը եւ իչխանութիւնը, բայց վերջերս ժամանած չին զինուորական ուժերը չէզոքացուցին կրօնապետը: Կռիւը սկսաւ երբ յայտարարուեցաւ թէ Լաման առանձին հրաւիրուած է համայնավարներուն կողմէ: Ժողովուրդը կարծեց որ առեւանդում մը պիտի կատարուի եւ Լաման՝ փեքին աքսորուի: Կը կարծուի թէ Հնդկները դիմում ըրած են փեքինի մօտ զգուչացնելով Չինաստանը: Յայտնի չէ Տալայ – Լամայի վիճակը ուրուն պահակները փոխարինած են չին զինուորներ:

ՎԱՐՉԱՊԵՏ Տըպրէ Լոնտոն պիտի երթայ Ապրիլ 13–14ին:

ԻՏԱԼԻՈՅ Վարչապետը Սէնէի եւ Արտաքին նախարար Փելլա Հռոմ վերադարձան: Սէնէի յայտարարեց թէ չատ զոհ է Փարիզի եւ Պոնի մէջ ունեցած իր խօսակցութիւններէն:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ մեռաւ Տիկին Քնի– փէռ – Զեխովա այրին՝ ծանօթ թատերագիրը Անտոն Զեխովի: 90 տարեկան էր: «Ֆիկարո»ի աչխատակիցը կը յիչէ որ վերջերս Մոսկուայի մէջ տեսած էր ծերունի կինը որ կ'ապրէր յիչատակներով եւ լուրեր ուղած էր Փեթոյէնֆներէն:

ՊԷՅՐՈՒԹի համայնավար «Ալ Ախպար» թերթի դրասենեակներուն մէջ երկու ռումբեր պայթեցան՝ նիւթական կարեւոր վնասներ պատճառելով: Զոհ չկայ:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ համուլին համաձայն, յորդանանեան իչխանութիւնները Հիւսէյն թագաւորի դէմ պատրաստուած դաւադրութիւն մը երեւան հանած եւ դաւադիրները ձերբակալած են:

ՄԱԼԹԱՅԻ բոլոր ոստիկանները ահազանգի վիճակի մէջ են՝ հաւանական նոր խռովութիւններու առաջքն առնելու համար: Կը կարծուի թէ Մալթացիները նոր գործադուլ մը պիտի ընեն:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՂԹԱՄԱՐԸ
ԿԱՆԳՈՒՆ Է ԴԵՌ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԵՐԵՔ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐ ԱՂԹԱՄԱՐՈՒՄ

Անցեալ տարուան սկիզբին կամ նախորդ տարուան վերջերին, անգլիացի երեք ճարտարապետներ, անցնելով Վանի վիլայէթից, պատեհութիւն են ունեցել եւ ուսումնասիրութեան նպատակով մուտք են գործել Աղթամար կղզին: Այնտեղ նրանք կատարել են բաւական մանրազնին աշխատանք, ցարդ կանգուն վիճակում գտնուող Աղթամարի Ս. Խաչ վանքի համար: Հարկաւ, մասնագիտական են մօտեցումով դէպի պատմական Տաճարի հնադարեան կառուցուածքը, յատակագծումն ու ճարտարապետական ոճը: Թւում է՝ այդ աշխատանքները կատարել են լուրջ ձեռնհասութեամբ, արժանի ուշադրութեամբ, որ յատուկ է արեւմտեան մասնագէտ անձանց, որոնք պիտական ակնոցով են նայում անցեալ սերունդներից աւանդ մնացած նման ճարտարապետական ժառանգութեանց վրայ: Ըստ այնմ արժեւորում, դրանով կատարել են անցեալի եւ ներկայի մի-ջեւ: Սրան ապացոյց պիտի նկատել, որ նրանք հարկաւոր բծախնդրութեամբ, դիտական ճշդութեամբ ձեւել ու չափել են Տաճարի յատակագիծը երկրաչափական հաշիւով, այն զետեղել են հանդէսի մէջ երեք մանրանկարներով:

Ապա՝ վերցրել են վանքի յաջող երկու լուսատիպ նկարները, մէկը հիւսիսից դէպի հարաւ դիտուած, իսկ միւսը հարաւ-արեւելակողմից՝ դէպի հիւսիս: Ցետոյ խնամքով լուսանկարել են Տաճարի արտաքին պատերի բարձրաքանդակ նկարները: Հին եւ Նոր Կտակարաններից, քրիստոնէական չքջանի սուրբերից: Սրբանից անբաժան բազմանմոյշ զարդաքանդակները, որոնք ժապաւէնի նման պատել են վանքի պատերի եւ լուսամուտների չքջանակները: Դրանք համալուծած ներկայացուած են բացատրական կարճ լուսաբանութեամբ:

Ընդգծենք նորից, որ երեք անգլիացի ճարտարապետները սովորական դրօսանքջրիկների դերում չեն գտնուել եւ պարզ նկարահանմամբ չեն բաւարարուել Աղթամար մուտք գործելով եւ դիտելով վանքը:

Այլ որոնողներ, մասնագէտ հետազոտողներ ու արդիական ճարտարապետութեան տեսանկիւնից զննողներ են եղել: Ամէն ինչ կշռադատել, գիտնականի ակնոցով դիտել: Երեքն էլ չնորհակալ աշխատանք են ցուցաբերել մէկ հազարամեակ առաջ կառուցուած յուշարձանվանքի մէջ տեսնելով համամարդկային մշակոյթի արժանի մի ձեռակերտ, որ սերտականութիւն է քրիստոնէական – արեւմտեան մշակոյթը իւրացնող մի ժողովրդի, Ասիոյ մէջ:

Անկողմնակալ ոգով կատարել են հարկ եղածը, իրենց մասնագիտութեան չափանիշ նկատի առնելով հաւաքել եւ հրաժեշտ տալ ետ մենաստան կղզուն ու վանքին: Կարծում ենք, իրենց հոգու խորքում ցաւի ու ափսոսանքի զգացումներ ունենալով:

Անգլիա վերադարձից յետոյ՝ նրանք, միասնական խմբագրութեամբ, առաջարկել են երկու էջնոց ուսումնասիրութիւն: Ապա լուսանկարուած պատկերների վրայից հանուած քլիչէներով ու բացատրականներով՝ հրատարակել են բրիտանական ճարտարապետական մեծ ամսաթերթ «Արխիթէչիրըլ Ռըվիւ» հանդիսի 1958 Մարտի թիւի մէջ, Աղթամար խորագրի ներքոյ:

Արեւմտեան Հայաստանի ամայացուած մօտ 45 տարի յետոյ, արդարօրէն մի ուշադրաւ, սրտառուչ յայտնութիւն էր մեր ժողովուրդի համար, որ մայրենի ճարտարապետութեան փառքերից մէկը կայ եւ կը մնայ ու կը յարատեւի ան-վնաս: Մեր ապրած տխուր պայմաններում մի բարոյական սփոփանք է սա մեզի համար:

Եթէ այդպէս է Եւրոպայի եւ Հայ ճարտարապետութեան մասնագէտ վարպետների համար, ապա ինձ նման տասնեակ հազարաւորների սրտին էլ խօսող մի իրողութիւն էր: Ձեռք բերել անգլերէն պարբերական, կենդանի աչօք տեսնել իմ մտապատկերիս մէջ ապրող Աղթամար կղզին ու վանքը: Նրա մասունք դարձած կառոյցը՝ Գադկաչէն: Դրանով մէկ պահ յագենալ:

Այս ամէնը բխում էր այն կասկածից, թէ կործանուած է հայ ճարտարապետութեան այդ թանկարժէք գոհարը:

Վերջին անգամ 1917 թուականի ամրան, բախտ վիճակուեց ինձ ընկերակցել Գերաշնորհ Տ. Ներսէս Արք. Մելիք-Թանգեանին, ուխտաւորի հանդամանքով մտնել ամայացած կղզին: Բայց աչքերով տեսնել կղզու եւ վանքի անտէր վիճակը: Ախտ սրտառուչ մի պահ էր, երբ Տաճարի բաց դռնից ներս մտնելով՝ հայրենասէր Սրբազանը բարձրացաւ Ս. Սեղանը, չարդուտուած խաչկալի առաջ բոլոքի աղօթք արաւ բաղկատարած: Աղօթեց ու արտասուեց ալեփառ Հայրը ...

Սա եղաւ հայ ուխտաւորներիս վերջին այցն Աղթամարի:

1918 թուականի Ապրիլ ամսից յետոյ, երբ Թրքական ուժերը վերջնականապէս ասիրացան Վանի նահանգին, նրանց պատճառներից մէկը եղաւ անհետացնել այն, ինչ որ ունէր հայ ժողովուրդն իրրեւ մշակութային արժէք: Դրանց չարքին հիմնատակ կործանեցին հոյակերտ յիշատակարան – յուշարձանները, վանքեր, եկեղեցիներ ամէնուրեք Արեւմտեան Հայաստանի մէջ:

Սրանց չարքին՝ Ռշտունիքում պայթեցուեց Նարեկայ փառահեղ վանքը համանուն դիւղում: Ցրիւ արուեց մեծ քանակութեամբ հոգեշունչ բանաստեղծի հողային մարմարանը, որ հանդչում էր վանքի սուրբերկրեայ նկուղում: Փլատակուած վանքի քարերը փոխադրելով Ոստան դիւղաքաղաքում, այնտեղ կառուցեց կառավարական չէնքը: Նման ճակատագրի ենթարկուեցին մի չարք այլ վանքեր ու տաճարներ՝ պատմական արժէքով, ինչպէս Զարահան Ս. Աստուածածնի վանքը, Սպիտակ վանքը, Ս. Թոմայի, Խիզանի Ս. Խաչ եւ Սպարաւնից փառաւոր վանքերը եւ չատ ուրիշներ միայն Ռշտունիքում:

Այժմ ահա փաստօրէն ակնյայտ է դառնում, որ բարբարոս աւերմունքից պերճ է մնացել Աղթամար կղզու Գադկաչէն տաճարը ...

Այս յայտնութիւնը մենք պարտական ենք անգլիացի երեք ազնիւ ճարտարապետներ՝ Ռիչարդ Բուրթըն, Ճոն Դոնաթ, Փաուլ Կորալիկ, որոնք, ինչպէս նշեցինք, յատկապէս դիտական ուսումնասիրական մտօք գնացել են կղզին, մասնագիտական քննութեան առել վանքի ճարտարապետական կառուցուածքը, յատակագիծը եւ դրսի պատերի նկարներն ու զարդաքանդակները:

Սփիւռքի հայ մամուլի մէջ լոյս տեսած մի կարճատօս լրատուութիւնից օգտուելով, ինձ յաջողուեց ձեռք բերել «Արքիթէչիրըլ Ռըվիւ»ի Մարտի թիւը, որ Անգլիայից ինձ առաքեց մի երիտասարդ հայ ուսանող:

Մարտի այդ համարը, հէնց առաջին տպաւորութեամբ, մի զնահատելի անակնկալ էր, դի ճարտարապետական հանդէսի չափիկի առաջին երեսը բռնում է Աղթամարի որմնանկարներից վերցրած մի բարձրաքանդակ պատկեր՝ Դաւիթ եւ Գողիաթ, կռուից առաջ, ըստ Հին Կտակարանի:

Դաւիթը կանգնած է պարսատիկը ձեռքին, դէմ յանդիման հսկայ Գողիաթի, որ կանգնած է զրահէ սաղաւարտ գլխին, մերկացած սուրը ձեռքին, պատրաստ զգետնելու պարսատիկաւոր Դաւիթին: Պատկերի մէջ Դաւիթի թիկունքում երեւում է Սաւուղ թագաւորի ամբողջական նկարը հրեայ թագաւորների յատուկ տարազով, գլխին սեմական գլխափաթթոց: Սաւուղ թագաւորը կանգնել է Դաւիթի թիկունքին իր եւ իր ժողովրդի փրկութիւնը տեսնելով Դաւիթի հրաչագործ պարսատիկի մէջ:

Որպէս խորհրդանիշ մի պատուկ է նատած գետնին, ընդմէջ հսկայ Գողիաթի եւ հովիւ Դաւիթի:

Սա մի խորհրդապատկեր է, որի մէջ հայ ճարտարապետը համադրել է համամարդկային ազնիւ իտէալները եւ բիրտ ուժի պապալումը: Գեղջուկ հովուի պարսատիկի մէկ քարով գետնուած:

Նշուած խորհրդապատկերի որմնաքարերի հարթութեան վրայ ցայտուն, երեւում են երկաթագրերով մեսրոպատառ Դաւիթ եւ Գողիաթ անունները:

Այդ չրջանին Շերնիչեւսքի(*) կը կարդայ: Իր ձախաւեր վէպը որեւէ ազդեցութիւն չէր կրնար գործել իմ վրաս, ուրովհետեւ համոզիչ չատ քիչ բան ունէր, զուրկ՝ դրական ամէն արժէքէ: Անիկա կրնար յեղափոխական յաջորդական սեռունդ մը ստեղծել Ռուսիոյ մէջ եւ, նոյն իսկ մեր երկրին մէջ, մինչեւ նոր ժամանակները՝ որոշ ազդեցութիւն մը գործել, բայց մեզի համար, որ կ'ապրէինք բռնատիրութեան մէջ, ոչ մէկ իմաստ ունէր ան: Իր պատրանքները, զգացական պատմութիւնները մնայուն հետք չէին ձգեր: «Ազբար Թոմի տնակը» եւ «Թըչուառները» խոր ազդեցութիւն կը գործէին մեր վրայ, բայց անոնք ալ ժամանակաւոր էին եւ կ'անհետանային՝ երբ դիրքը փակուէր: Մարքսեան կամ ընկերվարական դրականութիւնը, որեւէ ձեւով դոյութիւն չունէր Պետանի մէջ: Միակ դրականութիւնը՝ որ ազդեցութիւն կրնայ գործել, եւ իրապէս կը գործէր, դասական մեծ դրականութիւնն էր եւ մասնաւորապէս ռուս դասականները: Անուղղակի, բայց մնայուն ազդեցութիւն: Ազնիւ զգացական դաղափարներ արթնցնելով, ընթերցողը կը դնէր դոյութիւն ունեցող կարգերու անարդարութեանց դէմ յանդիման:

Քոլէժի վերջին տարին գաղտնի, գաւեւի եւ բարդ պայքարներով անցաւ: Այնուհետեւ ճշդուեցան կարգ մը բաներ, դէթ այն՝ ինչ կը վերաբերէր գրելու թէ պայքարելու հարցին: Այդ օրուընէ սկսեալ ապագայ խմբագրումները հրապարակ եկան եւ իրենց հետքը ձգեցին իմ վրաս՝ հոգեբանական պայքար, ընկերային գժգոհութիւն եւ հայրենասիրական թիւն մը որ կ'իշխէր բոլորին վրայ: Բնական զգացական այս տպաւորին դուրս կ'ելլէի զօրացած, եւ ներքին դառնութեամբ մը, բայց զինուած էի սկզբունքով մը.— պէտք չէ առել մարդիկը՝ անձնական պատճառներով, պէտք չէ անձնական բաղձանքներ եւ հարցեր խառնել գաղափարին:

. . . . . .

Կը պատրաստուէի մտնել նոր աշխարհի մը մէջ, աչքերս բաց՝ հասկնալու համար զայն, բայց խոռով հոգիով մը՝ որ այնտեղ կորսնելու սոսկումը ունէր:

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՕ

(13 եւ վերջ)

ԻՆՉՊԷՍ ԸՄԲՈՍՏ ԿԸ ԴԱՒՆԱՆ

ԱՒԱՆՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔ ԶԿԱՑ

ՄԱՐԴԵՐԸ ՁԱՏԵԼ

Կանուխէն ընտրած էի գաղափարա – բանութիւն մը: Բայց ուշ մնացած էի սիրոյ մէջ: Պատճառ մը կար անշուշտ ասոր մէջ: Բայց, ես չէի գիտեր:

Կ'ուզէի պայքարիլ, նոյնիսկ՝ երբ անհերը կ'անջատէր:

Մարդ մը մէկ անգամէն չի կազմուիր: Այլ, նախ կը զարգանայ ուղղութեամբ մը, յետոյ՝ ուրիշ ուղղութեամբ:

Ամէն մարդ, մանաւանդ իր երիտասարդութեան ընթացքին, կ'ունենայ բազմաթիւ երազներ եւ յաճախ, ամիսուած, կ'որդեգրէ ուղղութիւն մը, որուն մասին երբեք չէր մտածած:

Ութերորդ դասարանի բոլոր դասըն – կերներուս մէջ միակն էի, որ ինքզինքս համայնավար կը նկատէի: Բայց, կը փաքէի զրոյ ըլլալ: Կը գտնուէի երկրնտրանքի մը առջեւ. հետեւիլ անձնական ձգտումիս, կամ՝ հնազանդիլ ընկերուներուս. ընտրեցի այս վերջինը: Անշուշտ, նման որոշում մը խաբէութիւն է՝ պարծենալու համար:

Ամէն մարդ կը փափաքի ընկերութեան մէջ իր դերը ներկայացնել նպաստաւոր լոյսերու տակ եւ կ'աշխատի ցոյց տալ թէ այս դերը անձնական ծանր զոհողութեան եւ ներքին տառապներու արդիւնք է: Մինչդեռ, նոյնիսկ այս պարագային, ճիշդ է որ մարդ մը, ներքին պայքարէ մը յետոյ սնապարծութենէ եւ քէ կը հրաժարի՝ կ'ընէ պարզապէս այն, ինչ որ հարկ է ընել, նկատի առնելով եւ իր անձնական նկարագիրը:

Ոչ մարքսիստ զրականութիւնը եւ ոչ ալ համայնավար կուսակցութիւնը իմ ճամբաս հարթեցին դէպի համայնավարութիւն. անոնք զոյութիւն չունէին յետագային եւ նախնական Պերանի մէջ:

Քաղաքին մէջ համայնավար մը կար, առեւտրականի մը եղբայրը եւ Սինկէր Ընկերութեան գործակալը: Առանձին կ'ապրէր եւ չատ կը կարդար. եղակի երկու պարագաներ՝ որոնք ուշադրութիւն կը կեդրոնացնէին իր վրայ:

Դասական եւ մարդկայնական դրականութիւնն է որ զիս մղեց դէպի համայնավարութիւն: Անշուշտ՝ ոչ ուղղակի: Բայց ան կը ձգտէր աւելի մարդկային եւ արդար յարաբերութիւններ ստեղծել մարդոց միջեւ: Գոյութիւն ունեցող ընկերութիւնները եւ նոյնիսկ քաղաքական կուսակցութիւնները անկարող էին նման խոստում մը ընելու:

(*) Շերնիչեւսքի, ռուս յեղափոխական, մեռած աքսորի մէջ, Սիպերիա (1889). իր գործը՝ «Ինչ որ պէտք է ընել» ռուս յառաջապահներու կողմէ ընդունուեցաւ իբրեւ դասական երկ:

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՐԾԻՒԻԿ ՃԱՆԾ ՁՈՐՍԱՐ

●

Ամերիկացի հեղինակը, որուն հատորէն քանի մը բան փրցուցած էի երէկ, կ'ըսէ թէ 1915ի կոտորածէն եաք, աքսորավայրերէն վերադարձուած Հայերը խնամով Ամերիկեան կարմիր Խաչի բժիշկներուն ուշադրութիւնը գրաւած էր այդ խլեակներուն ֆիզիքական տակնուվրայութիւնը:

Շատ նշանակալից երեւոյթ մը, քանի որ անոնցմէ չատ չատերը սովահար էին, հիւանդ էին ու ճաշակած էին տեղահանութեան բոլոր դառնութիւնները, ինչպէս կը վկայէին այդ բժիշկները:

Հակառակ այդ իրողութեան, սակայն, աչքի կը զարնէր «կազմախօսական դիմացկունութիւնը» այդ զաղթականներուն:

Ամերիկացի գիտունին համոզումով, Մեծ Կոտորածը, աւելի չատ, բնաջնջած էր «մտքով տկարները» քան «մարմնով տկարները»:

Այդ երեւոյթը կ'առաջնորդէ հեղինակը հիմնական տեսութեան մը — այս երկրագունդին վրայ, ընդհանրապէս, աւելի մեծ տրամադրութիւն կայ «մտքով որ-կարները» հալածելու:

Ուրիշ խօսքով, հալածանքներու չըր-ջանին, զոհերուն տխմարութիւնն ու բթամտութիւնն են որ ամէնէն աւելի զայրոյթ կը պատճառեն հալածողներուն: Եւ ասիկա չատ հասկնալի է, մանաւանդ այն ատեն, երբ խնդրոյ առարկայ ժողովուրդը կը հալածուի անոր համար որ ինքը հալածողներէն տարբեր ցեղի մը, տարբեր դասակարգի մը եւ տարբեր կրօնքի մը կը պատկանի, կ'ըսէ հեղինակը:

Պարոն Հընթինկթըն այս «ջուր վերցրնող» տեսութիւնը պարզելէ եաք, դիտել կուտայ որ Հայերու նման ժողովուրդներու պարագային, «աչքը – բաց»-ներն ու «արթնամիտ»ները չատ աւելի դիւրաւ կրնան ինքզինքնին պաշտպանել, երբ ենկած ըլլան վայրագ թշնամիի մը ձեռքը: Ու կրնան լոլոգել այդ թշնամին ու ձեւը, ճարը գտնել՝ քիչ մը ուտելիք ձեռք ձգելու համար: Իսկ «տխմար»ներն ու «տկարամիտ»ները, պարզապէս, կը կատղեցնեն թշնամին եւ աւելի կուտան անոր որ իրենց եաեւէն իյնայ:

Ի հարկէ, հեղինակը ճիշդ է երբ կը դրէ թէ, ընդհանրապէս, «մտքով տկար»-ներն են որ ամէնէն առաջ կ'ուրանան իրենց կրօնքը: Ու անգամ մը որ Իսլամացան, նուազ ի վիճակի կ'ըլլան իրենց կրօնքին ու իրենց ժողովուրդին վերադառնալու, քան «արթուն»ները:

— Հայ երախաներու — ու մանաւանդ իսլամական հարեմները տարուած հայ աղջիկներու — չարքին, «արթուն»ները, «հնարամիտ»ները եւ «դիմացկուն»-ները ամենէն քիչ հաւանականութիւնն ունին որ ինքզինքնին ազատեն:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ անոնք աւելի հաւատարիմ կը մնան իրենց ծնունդ առած միջավայրին, ընտանիքին, ազգին, եկեղեցիին, աւանդութիւններուն, սովորութիւններուն, ինչ որ կը նշանակէ թէ աւելի հաւատարիմ կը մնան իրենց ինքնութեան:

Ուրիշ խօսքով, անոնք աւելի հաւատարիմ կը մնան իրենց ինքնութեան, որովհետեւ աւելի հաւատարիմ կը մնան իրենց ինքնութեան:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

"ՍԻՐՈՅ ՀԵՏ ՉԵՆ ԿԱՏԱԿԵՐ"

Ֆրանսայի Ազգային Ժողովրդական Թատրոնը (Թէաթրը Նասիոնալ Փոփիւլէր) որ իր անուան երեք սկզբնատառով արդէն խորհրդանշանի մը կարգն է անցած Ֆրանսական Թատերական Չրջանակներուն մէջ, հետզհետէ ծաւալուն աբոմաններ կը ձգէ ժողովրդական բոլոր խաւերուն մէջ ալ, գառնալով անոնց սիրելի ու փնտռուած բեմը :

Իր անօրէնը, Ժան Վիլար, չանք չի խնայէր իր բեմը հասցնելու համար նախանձելի դիրքի մը, միշտ ալ խոյս տալով երևան յանձնուած բեմը հասոյթի պրիւբ մը միայն դարձնելու վտանգաւոր ձգտումն եւ մնալով արուեստի նորանոր փնտռտուքներու ճամբուն մէջ:

Եւ այդ առաջադրութեամբ եւ որ, վերջերս Ժան Վիլար բեմադրեց Ալֆրէտ տը Միւսէի «Սիրոյ հետ չեն կատակեր... » երկը, որ Քոմէտի Ֆրանսէզի խաղացանկին վրայ կը գտնուի արդէն եւ ուր խաղացուած է բազմահարիւր անգամներ :

Միւսէ Ֆրանսական Թատերական պրակտանութեան մէջ ծանօթ է իր բազմաթիւ

ներ էին որ, վերջ ի վերջոյ, կրցան կծիկը գտնել :

×

Թուրքիոյ մէջ մեր ղլխէն, իսկ Հիթլերական Գերմանիոյ մէջ ալ Հրեաներուն ղլխէն անցած Ողիտականները իրաւունք պիտի չտային հեղինակին որ պնդէր իր տեսութեան վրայ թէ բռնակալը այլ խօսքով, ոճրագործը — ընդհանրապէս, ան ուելի տրամադիր է՝ «արթնամիտ»էն աւելի «տկարամիտ»ը հալածելու :

Զեմ հաւատար որ ապուշ բռնակալը զայրացնողը անոր ճանկը ինկած բազմութեան ապուշութիւնն է : Ընդհակառակն, այդ բազմութեան խելքն է բռնակալին չկերը լարողը : Եթէ մենք խելքով եւ ուրիշ բաներով Թուրքէն եան մը նացած ըլլայինք, խուսափած կ'ըլլայինք չատ մը չարիքներէ : Եթէ Հրեաները ոչ արթուն բազմութիւն մը եղած ըլլային, խելագարութեան մատնած չէին ըլլար Հիթլերները :

Թշնամին խենթեցնողը եւ կատղեցնողը, ամէն առեն ու ամէն տեղ, քու ուժդ է, ոչ թէ տկարութիւնդ :

Շատ հեռուները չերթանք — մեր ճակատին դէմ իժարչաւ սարքոլները պէտք ունէի՞ն մեղի համար «չորքոտանի », « ուղտ » եւ չատ մը ուրիշ բաներ ըսելու, եթէ մենք իրաւ, արդահատելի ուժ մը եղած ըլլայինք :

Իմաստուն մարդիկ ըսեր են.

A quila non lapit muscas

Արծիւը ճանչ չորսար ...

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻԻ

—o—

Քառասուն օր առաջ ընկերը Սահեփան Պօղոսեանն ալ յանձնեցինք օտար հողին : Մնած է Բալուի Թէփէ դիւղը : Նահապետական մեծ ընտանիքի մը վերջին չառաւիղն էր :

Ի ծնէ ըմբոստ, հազիւ պատեհական առիթին հասած՝ իր վրայ չատ ծանր կը կչռեն սիրող պայմանները եւ անմարդկային անարդարութիւնները, այդ իսկ պատճառաւ տակաւին չատ երիտասարդ կը մտնէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան չարքերը : Օր չըլլար որ զործ չունենայ քիւրտ ու Թուրք լաճերու հետ : Ցաճախ առանձին, երբեմն պատանի ընկերներով :

Մերուն հայրը տեսնելով իր ըմբոստ տղուն ընթացքը, կը սարսափի : Ինչ ատ ալառնալիք բան չեն արժեր : Հայրը աւելի քան մտահոգ կը մտածէ կռուան տղան հեռացնել երկրէն՝ գլխուն փորձանք մը չեկած : Այսպէս հազիւ 10 տարեկան՝ ընդմինքը կը գտնէ Ամերիկայի մէջ : Իր առաջին զործը կ'ըլլայ փնտռել Դաշնակցութիւնը : Այնտեղ եւս կը մտնէ չարքերը : Կուզայ Հակատատրական օրը : Բոլոր վրէժխնդիր երիտասարդներու օրը, համաչխարհային պատերազմը :

Մէկ վայրկեան իսկ չի տատանիր, առաջիններէն կ'ըլլայ որ կը լքէ իր նախանձելի եւ չահաւէտ զործը, կը մեկնի ռազմաճակատ : Շատ լաճ եմ իր պէնքի հանդէպ :

Այս զոյզը ներկայացնելու դժուարին զործը Ժան Վիլար յանձնած է Ֆրանսական բեմերու երկու նորագոյն արժանաւորներուն՝ Ժերար Ֆիլիփի եւ Սիւզան Ֆլոնի, որոնք իրենց ըմբռնումով, իրենց մօտեցումով, խաղով եւ մեկնարկու-թեամբ լաւագոյն յաղթանակ մը կը տանին :

Ֆրանսական Ազգային Ժողովրդական Թատրոնը հետզհետէ կչիռ ու նշանակութիւն կը ստանայ վարիզեան հասարակութեան բէջ:

Անոր խաղացանկը ընտրուած է ու խնամեալ : Դասական գլուխ-գործոցներ, նոր գործեր, Վիլար կը բեմադրէ նաեւ նորագոյն երկեր ալ, որոնց վրայ անպայման կը դնէ իր հասկացողութեան կնիքը, որ նորութիւն միայն կը ներմուծէ Ֆրանսական Թատրոնի երակներուն մէջ:

Ներկայիս, Ֆրանսական Ժողովրդական Ազգային Թատրոնը միակ բեմը կը հանդիսանայ որ իր նորութիւններով եւ մօտեցումներով կը մրցի Քոմէտի Ֆրանսէզին հետ եւ աներկրայօրէն չուտով պիտի դառնայ Ֆրանսական Թատրոնի նոր մէկ Տունը :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆ

ընկերներէն Արարայի ճակատի վրայ ցոյց տուած քաջութիւնը : Ցաճախ յանդիման նաւթիւն լաած է իր սպաներէն իր երբեմն ան ախոհեմ խիզախութեանը համար, եւ ինք մէկ պատասխան ունեցած է — «Այսպիսի առիթ անգամ մըն ալ ուր պիտի դանեմ, դարաւոր թշնամիէն վրէժս լուծեմ, ինչ հոգս թէ մեռնիմ, հայ կուսանք վրէժ կ'առպատկեն » : Այս պէս Արարայէն մինչեւ Կիլիկիա, մինչեւ Մարաշ, միշտ առաջին չարքերու վրայ :

Այսպէս տարաբախտ ընկերը իր Հայու պարտականութիւնը լիուլի կը կատարէ, պատերազմը կը վերջանայ, չատերու նման ինքն ալ կը մտածէ վերակազմել իր ընտանիքը, կ'ամուսնանայ, նուիրեալ ու զոհաբերուող հայր մը կ'ըլլայ իր ընտանիքին : Դաշնակցական ծնած էր եւ դաշնակցական ալ մեռաւ : Ընկեր, մեռար այնքան սիրած Հայաստանդ չտեսած, բայց զաւակներդ պիտի տեսնեն : Անոնք ալ քու ճամբէդ կ'երթան : փչոտ բայց ազնիւ ճամբայ :

Ա. ԿԱՐՕ

ՇԱԻԻԼԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շաւիլի Թաղապետական ընտրութեան մէջ չահեցաւ Էս – էֆ – Ի – Օ եւ Էմ – Էն Փէ միացեալ ցանկը որուն մէջ կար նաեւ ընկեր Գրիգոր Փափազեան :

Առաջին անգամ ըլլալով Շաւիլի Թաղապետական խորհուրդին մէջ կը գտնուի Հայ մը յանձին մեր ընկերոջ :

Կը չնորհաւորենք մեր երիտասարդ ընկերը եւ կը յուսանք որ ինքը իր զաջացիկան պարտականութիւնը կատարելէ զատ, իր կարելիութեան սահմանին մէջ օգտակար պիտի ըլլայ նաեւ մեր հայրենակիցներուն անխտիր բոլոր անոնց որոնք պէտք պիտի ունենան իր խորհուրդին ու միջնորդութեան :

«ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ»

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ

—o—

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ), (յապաղած)... — Այս անգամուան Թաղապետական ընտրութեանց գործօն մասնակցութիւն բերին Մարսէյլի Հայերը, որոնց մէջ Ֆրանսահպատակները կարեւոր թիւ մը կը կազմեն :

Ընկերվարական կուսակցութեան նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած էր հրապարակային հաւաքոյթ մը՝ յատկապէս Հայերուն համար, նախագահութեամբ քաղաքապետ Կասթոն Տէֆէրի : Ներկայ էին հարիւրաւոր Հայեր ամէն դասակարգէ, քաղաքէն եւ արուարձանները :

Քաղաքապետը խօսեցաւ դեղեցիկ ճառ մը՝ պանծացնելով Հայերու աչխատասիրութիւնն ու հայրենասիրութիւնը : Ընկեր Ցակոբ Պապիկեան որ Կասթոն Տէֆէրի պնդումներուն վրայ յօժարած էր իր անունը աւելցնել ընկերվարականներու ցանկին վրայ, խօսք առնելով Թարգման հանդիսացաւ Հայերու երախտագիտական զգացումներուն՝ հանդէպ ասպնջական Ֆրանսայի : Ու աւելցուց թէ չնորհիւ Ֆրանս. ազգի վեհանձնութեան՝ Հայերը ունեցան երկրորդ հայրենիք մը :

Վերջին խօսողն էր ընկեր Ժիրայր Դատուրեան (Փարիզէն), որ խանդավառ ճառով մը մաղնիսացուց ունկնդիրները :

Թաղապետական ընտրութեանց մէջ ընկերվարականները տարին աննախընթաց յաղթանակ մը՝ չհեվով 23 աթոռ (նախապէս ունէին 15 միայն) :

Կասթոն Տէֆէր՝ Հայերու մեծ բարեկամը՝ անգամ մը եւս դրաւեց Մարսիլիոյ քաղաքապետի աթոռը :

Մեծ յաղթանակ տարին մեր ընկերվարական բարեկամները Կարտանի մէջ, որուն քաղաքապետը՝ Սավին՝ երկար տարիներէ ի վեր այնքան օգտակար եղած է տեղւոյն հայ գաղութին :

ԹՂԹԱԿԻՑ

րիններէն յետոյ, երբ նրա մասին ամէն ինչ մոռացուեցաւ, երբ նրան ամէնքը սպասնուած էին համարում, նա ուղարկեց Մըհէին այտեղ եւ, իր գանձը դուրս բերելով, փոխադրեց Գարսկաստան : —

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՏՈՐ

Լ.Ա.

– ԱՍՏՂԱԲԵՐԴ

— Այդ նրա՞ մարոցն է, բացականչե – ցի ես,— այտե՞ղ կատարուեցաւ այն սարսափելի կոտորածը, որով բնաջինջ եղաւ նրա տունը, այտե՞ղ Հայերի դաւանանութեամբ ընկաւ նա թշնամու սրերի տակ, — այդ բոլորը տեսնում եմ, տեսնում եմ եւ հրդեհի հետքերը ... բոլորը տեսնում եմ ...

— Այո, այտեղ... կրկնեց Ալանը նոյնպէս զղացուած ձայնով :— Բայց Որսորդի բնակութեան տեղերը նոյնքան փոփոխական են եղել, որքան փոփոխուել է նրա անողորմ բախտը : Մի ժամանակ բնակուում էր նա Սասունի լեռների մէջ, մի ժամանակ Մոզաց երկրում, իսկ վերջը — այտեղ : Ամէն տեղ չուտ յայտնում էր նրան, բայց եւ ամէն տեղ ազէտալի արկածներ պակաս չէին լինում նրանից :

Թուրքիոյ մէջ մեր զլխէն, իսկ Հիթլերական Գերմանիոյ մէջ ալ Հրեաներուն զլխէն անցած Ողիտականները իրաւունք պիտի չտային հեղինակին որ պնդէր իր տեսութեան վրայ թէ բռնակալը այլ խօսքով, ոճրագործը — ընդհանրապէս, ան ուելի տրամադիր է՝ «արթնամիտ»էն աւելի «տկարամիտ»ը հալածելու :

Զեմ հաւատար որ ապուշ բռնակալը զայրացնողը անոր ճանկը ինկած բազմութեան ապուշութիւնն է : Ընդհակառակն, այդ բազմութեան խելքն է բռնակալին չկերը լարողը : Եթէ մենք խելքով եւ ուրիշ բաներով Թուրքէն եան մը նացած ըլլայինք, խուսափած կ'ըլլայինք չատ մը չարիքներէ : Եթէ Հրեաները ոչ արթուն բազմութիւն մը եղած ըլլային, խելագարութեան մատնած չէին ըլլար Հիթլերները :

Թշնամին խենթեցնողը եւ կատղեցնողը, ամէն առեն ու ամէն տեղ, քու ուժդ է, ոչ թէ տկարութիւնդ :

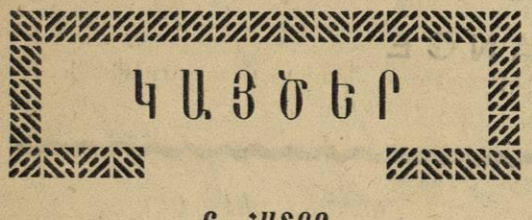
Շատ հեռուները չերթանք — մեր ճակատին դէմ իժարչաւ սարքոլները պէտք ունէի՞ն մեղի համար «չորքոտանի », « ուղտ » եւ չատ մը ուրիշ բաներ ըսելու, եթէ մենք իրաւ, արդահատելի ուժ մը եղած ըլլայինք :

Իմաստուն մարդիկ ըսեր են.

A quila non lapit muscas

Արծիւը ճանչ չորսար ...

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՏՈՐ

Լ.Ա.

– ԱՍՏՂԱԲԵՐԴ

— Այդ նրա՞ մարոցն է, բացականչե – ցի ես,— այտե՞ղ կատարուեցաւ այն սարսափելի կոտորածը, որով բնաջինջ եղաւ նրա տունը, այտե՞ղ Հայերի դաւանանութեամբ ընկաւ նա թշնամու սրերի տակ, — այդ բոլորը տեսնում եմ, տեսնում եմ եւ հրդեհի հետքերը ... բոլորը տեսնում եմ ...

— Այո, այտեղ... կրկնեց Ալանը նոյնպէս զղացուած ձայնով :— Բայց Որսորդի բնակութեան տեղերը նոյնքան փոփոխական են եղել, որքան փոփոխուել է նրա անողորմ բախտը : Մի ժամանակ բնակուում էր նա Սասունի լեռների մէջ, մի ժամանակ Մոզաց երկրում, իսկ վերջը — այտեղ : Ամէն տեղ չուտ յայտնում էր նրան, բայց եւ ամէն տեղ ազէտալի արկածներ պակաս չէին լինում նրանից :

Նա մի քանի բոպէ լուռ կացաւ իր յիշողութիւնները ամփոփելու համար :

— Այո... հէնց նոյն օրերում, երբ մենք Թողեցինք տէր Թօդիկի դպրոցը, Սալմաստով անցաւ մի ամերիկացի ճանապարհորդ, մի ծերունի գիտնական, որ զանազան ուսումնական նպատակներով ուղեւորութիւններ էր անում Պարսկաստանում : Հիւանդութեան պատճառով նա մի քանի չաբաթ մնաց Սալմաստում : Մի դիպուածով նա ծանօթացաւ Որսորդի հետ : Որսորդը լսելով, որ ծերունի ճանապարհորդը հետաքրքրւում է նաեւ հնութիւններով, ցոյց տուեց նրան մի Թուր, որ Պաղտատի հին խալիֆաներից մէկի անունն էր կրում իր վրայ : Ամերիկացին բաւական նշանաւոր գումար առաջարկեց այդ հազուագիւտ զէնքը գնելու համար : Որսորդը մերժեց նրա առաջարկը, յայտնելով, թէ ինքը մեծ հաճութեամբ կ'ընծայէ նրան այդ զէնքը, եթէ նա կ'ընդունէ կատարել իր մի խնդիրքը : Այդ խնդիրքը կայանում էր նրանում, որ ամերիկացին յանձն առնէր ինձ, Կարօն եւ Սպրոյին տանել իր հայրենիքը, եւ այնտեղ տալ մի որեւէ զպրոցում ուսում առնելու : Ճանապարհի ծախքը եւ բոլոր ծախքերը՝ մինչեւ մեր ուսման աւարտելը՝ իր վրայ էր առնում Որսորդը :

— Փող նա ո՞րտեղից ունէր, — ընդհատեցի ես Ալանի պատմութիւնը :

— Ունէր : Այդ բերդի կործանման միջոցին նրա գանձը մնաց ծածկուած իր տեղում, թշնամու ձեռքը չընկաւ, Ցա-

---

կարծես, այդ մարդը ծնուած էր իր ամբողջ կեանքում ծանր պատահարների հետ պատերազմելու համար ... Դու զիտես, Ցարհաղ, թէ ի՞նչ անցեալ է ունեցել նա, դու զիտես, թէ ո՞վ է նա, եւ որպիսի տխուր հանդամանքներից ստիպուած, ընկաւ նա Պարսկաստան : Կրկնել քեզ այդ ամէնը աւելորդ է : Դու զիտես եւ այն, թէ Պարսկաստանում որպիսի տղբատ կեանք էր վարում Աստղաբերդի տէրն ու իչխանը, պահելով իրան բոլորովին անյայտութեան մէջ, մի հասարակ որսորդի անուան տակ : Բայց մի բան չզիտես դու, եւ այդ է, որ այժմ ես պէտք է պատմեմ քեզ :

Ես բոլոր ուչադրութիւնս լարեցի, նա չարունակեց :

— Դու, ի հարկէ, յիչում ես, Ցարհաղ, որ ես կարօն եւ Սպրօն՝ երեքս միասին Թողեցինք տէր Թօդիկի զպրոցը եւ անյայտացանք : Անցաւ տարիներ, մեր հայրենիքում ոչ ոք տեղեկութիւն չունէր մեր մասին : Ամէնքը մեզ կորած էին համարում : Բայց թէ ո՞րտեղ էինք այդ ժամանակ, ի՞նչ էինք չինում, — այդ դու չզիտես, — ահա այդ է, որ պէտք է պատմեմ քեզ, որովհետեւ դրա հետ կապ ունի այդ ամբողջ տիրոջ, Որսորդի, ազգութեան մի այլ կողմը, որ քեզ յայտնի չէ :

Նա մի քանի բոպէ լուռ կացաւ իր յիչողութիւնները ամփոփելու համար :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ մէջ մթնոլորտը միշտ լարուած է: Առջի օր Դամասկոսի մէջ նոր ճառ մը խօսելով անգամ մը եւս ամրապատնեց Իրաքի Վարչապետը, որ «Անգլիացիներու կողմը կը յարի», ուել – ցնելով թէ Իրաք բրիտանական խարիսխ մը կը մնայ տակաւին: Նասը հերքեց նա– եւ այն յայտարարութիւնները՝ որոնց համաձայն կ'ուզէ Իրաքը միացնել Ա. Մ. Հանրապետութեան. «Մեր երկիրը հա – րուստ է, բայց ան, եւ պէտք չունինք Ի– րաքի քարիւղին»: Մի եւկոմէ Քասըմ, որ չարաթ օր առաջին անգամ ըլլալով ճառ մը պիտի խօսէր եւ պատասխան տար Նասրի՝ ժողովրդական ցոյցերու պատ – ճառով յեռաձգեց իր կատարելիք յայ – տարարութիւնները:

ՁԱՏԻԿ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոդաբար – ձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակու – թիւնը ներկայ գտնուիլ հետեւեալ արա – րողութիւններուն:

Մարտ 26: Աւագ հինգշաբթի, առաւօտ– եան պատարագ ժամը 10ին: Կարգ Ոտ – նլուայի, երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ Խաւարման ժամը ութին:

Մարտ 27, Աւագ Ուրբաթ, Թաղման թափօր, երեկոյեան ժամը 3ին:

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Զատկի, երեկոյեան ժամերգութիւն ժամը 3.30ին, առաւօտեան Ս. պատարագ ժամը 8ին:

Կիրակի, Ս. Զատիկ Տօն Յարութեան, առաւօտ ժամը ութին, քառաձայն Ս. պա– տարագ ժամը 10ին, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական Պատուիրակ Գերաչնորհ Տէր Սերովբէ եպիսկ. Մա – նուկեան:

Երկուշաբթի Մեռելոց Ս. Զատկի, Ս. պատարագ ժամը տասնին:

×

Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ

24 Մարտ, Աւագ երեքշաբթի, Ցիշա – տակ 10 Կուսանաց, երեկոյեան ժամեր – գութիւնք ժամը 5.30ին:

Աւագ Հինգշաբթի, Յիշատակ ընթրեաց առաւօտեան ժամերգութիւն եւ պատարագ ժամը ութին, Ս. Հաղորդութիւն կը մա– տակարարուի երկսեռ մանկանց, երեկոյ– եան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 5– ին, Խաւարային արարողութիւն ութին:

Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ Թաղման, երեկոյեան Թաղման արարողութիւն ժա– մը 5.30ին:

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Զատկի, երեկոյեան արարողութիւն եւ պատարագ ժամը 5.30ին:

×

Ս. ԹԱԴԷՈՍ – ՄԱՐՍԷՅԼ

20 Մարտ, Շաբաթ երեկոյեան Լոյս Ջուարթ Զայնիւ ժամը հինգին:

26 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի Տօն Ս. Հաղորդութեան, առաւօտեան ժամերգու– թիւն եւ Ս. Հաղորդութիւն փոքրիկներու ժամը 9ին, երեկոյեան Ոտնլուայի արա – րողութիւն ժամը 5.30ին, Խաւարում եւ Զարչարանաց ժամը ութին:

Աւագ Ուրբաթ, Անապական Թաղում, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Թաղում ժամը վեցին:

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Առաւօտ ժամերգութիւն ժամը 9ին, երեկոյեան Ճրագալոյց ժամը հինգին, Ս. Պատարագ ժամը վեցին:

Կիրակի Տօն Հրաշափառ Ս. Յարու – թեան, առաւօտեան ժամերգութիւն ժա– մը 7.30ին, Ս. պատարագ 10ին, քարոզ՝ ժամը 11ին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

ԱԽԱԳ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԵՒ Ս. ԶԱՏԿԻ

24 Մարտ, Աւագ երեքշաբթի Ցիշա – տակ Տասն Կուսանաց, երեկոյեան ժամեր– գութիւն ժամը հինգին:

Աւագ Հինգշաբթի, Ցիշատակ ընթրեաց, առաւօտ. նախատօնակ եւ Ս. պատարագ ժամը 8.30 – 12:

Երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն երկսեռ խումբով հինգին, Գիչեր. Խաւա– րումի արարողութիւն ժամը 7.30:

Աւագ Ուրբաթ, Ցիշատակ Խաչելու – թեան.— Առաւօտ ժամերգութիւն 10ին, երեկոյ Թաղման արարողութիւն հինգին:

Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, առաւօտ Ս. Հաղորդութիւն տղոց ժամը 8.30 – 11: երեկոյ Ընթերցուածք եւ Ս. պատարագ Խթումի, երկսեռ խումբով 4.30 – 7:

Կիրակի Ս. Զատիկ, Յարութիւն Տեառն առաւօտ Նախատօնակ եւ Անդաստան ժամը 7.30ին, հանդիսաւոր Ս. պատա – րագ բազմաձայն երկսեռ խումբով 10ին, Երկուշաբթի Մեռելոց Ս. Զատկի, ա– ռաւօտ Ս. պատարագ երկսեռ խումբով եւ հոգեհանգիստ ժամը 8 – 12:

Նոր Կիրակի Ազգ. Մեծ Սգատօն, բազ– մաձայն խմբերգներով, յիշատակ բիւ – րաւոր նահատակացն մերոց, յընթացս համաշխարհային պատերազմին: Առաւօտ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգիստ ժամը 8 – 11.30:

×

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի Ծաղկազարդ ժամը 8.30ին, Աւագ Հինգշաբթի Ոտնլուայ 16ին, Ա. Եչ. Խաւարում 20ին, Ա. Ուր. Թաղում 16.30ին, Ա. Շբ. Ճրագալոյց 16ին, Կի– րակի Ս. Զատիկ ժամը ութին, Բչ. Մե – ռելոց ժամը 9ին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՔԱՋԱՌԻԿ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ
(Պուրս տիւ Թրավայ)
ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՆՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ
ԼԱՒԱԳՈՑՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՓԷՏՆԵՐՈՒ
ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ
(Ռազա տ'Իթալիա)
ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 20,30ԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ՝ ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԱՄԷՆ ՀԱՑՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Է ՓԱՋԱԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՑՍ ՁԵՒՆԱՐԿԸ

ՁԱՏԿԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՁԷՕՐՔՔԸ

ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ ԵՒ ԿԸ ԾԱԽԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

32, RUE DE TRÉVISE - PARIS (9E)

TÉL. : TAI. 65-44

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ
ԽՆԴՈՅՔ - ՀԱՒԱՔԱԽԱՂ
ԶԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կազմակերպութեամբ Հ. Ը. Դ. «Զաւար– եան» Հնձակումխումբի: 28 Մարտ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Պոմոնի Ազգային սրահին մէջ: Ճոխ յայտագիր: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խում– բի:

ՄԱՅԻՍ 16ԻՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
THÉATRE MUNICIPAL
DE VILLEURBANNE
կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3, ժամը 20.30ին
Կը ներկայացուին
1.— ԱԴՈՒԱՐԴ ԻՇԽԱՆ
(Տռամ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)
2.— L'article 330, G. Courteline
(Comédie en un acte)
3.— ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
(Կատակերգութիւն)

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15.30ին,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ու– րբաթ, ժամը 9ին, Քաֆէ Քա – տէի սրահը:

Նիւթ՝ «Օրմանեան եւ իր պատրիար – քական չրջանի, քաղաքականութիւնը»: Պ. Վ. Մելիքեանի կողմէ:

Կը խնդրուի ճշդապահութիւն: Մուտքը ազատ է:

ՅՕ ԱՄԵԱՑ ՅՈՒԹԵԼԵԱՆ

Ֆ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱԶԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ
Հովանաւորութեամբ

M. M. HERZOGի Haut Commissaire à la Jeunesse et aux Sports
Նախագահութեամբ
M. E. BECARTի, Inspecteur Général des Colonies de Vacances

12, Ապրիլ, ժամը 15.30ին — Սորպոնի մեծ Ամփիթաթրոնին մէջ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ՄԷՋՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ
28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ
ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
Եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգ. աբարձուբեան
ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան
Կը ներկայացուի

ՁԻՐԾԸԼԼ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

կատակերգութիւն երեք արար
ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 44ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 5 ԱՊՐԻԼ, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 24

CERCLE MILITAIRE — PLACE ST. AUGUSTIN

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ՏԱՐԱԶՈՎ
ԵՐԿՐԻՆ ՆՈՐ ՖԻԼՄ

Բ. մաս.— ժամը 18էն 24

ՊԱՐԱՁԱՆԴԷՍ - ԽՐԱԽՃԱՆՔ

GONGOND ՈՒԽ ՀՈԳԻՆՈՑ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
(Sous la direction de KASAPLAN - Exclusivité «Reo Recording Artist»
De retour du Canada se produit la première fois à Paris
Formation Typique de Jazz Sud-Américain
TANGOS sous la direction du célèbre Jacques VALENTE

AMBIANCE

ԱՊՐԻԼ 5ԻՆ ԲՈԼՈՐԴ՝ ՍԷՐՔԼԸ ՄԻԼԻՖԷՐ տօնելու համար վասպուրականի յաղթանակը:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Գաջալերելու համար փարիզահայ թա– տերագիր՝

ԳՐԻԳՈՐ – ՎԱՀԱՆ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3:

Մասնակցութեամբ Փարիզահայ ար – ուեստագէտներու:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

30 Մարտ, երկուշաբթի առաւօտ Զատ– կուան տօնին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի Ռիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ: Պիտի պատարագէ Տէր Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն): Ցետ պատարագի վարչութեան նախաձեռնութեամբ հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Մխիթեան հիմնադիրներէն Պ. Գրիգոր Քիրազեանի մահուան քառասունքին առ– թիւ:

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱԶԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26– ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մաղընոյի մէջ, (Րիւ տ'Օպանեը):

Նախաձեռնութեամբ Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ չրջանի մասնաճիւղերուն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Ալ– ֆորվիլի մասնաճիւղին:

ԱՊՐԻԼ 25ԻՆ

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ կարող (fnuփէօզ) մասնագէտ fոր– սաժի: Տեւական զործ, ամբողջ տարին, լաւ վճարում: Դիմել՝

Francine
38, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2E — 3E ÉTAGE

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՄԱՐՏ
MERCREDI
25 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8353 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4254

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՋՋՈՒԵԼԻ ՈՒ ՋԱՋՐԵԼԻ

Փիկը Լոթինեռու եւ Ֆլօռ Ֆարկըններու աւանդութիւնը կը չարունակուի :

Թուրքերը այս անգամ ալ ճարեր են կին գրող մը՝ բոլորովին չինծու ու պարբերի պատմութիւնով մը վարկաբեկելու համար Հայութիւնը :

Այս «հերոսուհին» կը կոչուի Ռընէ Փիկը – Կոսէ, որ «Նիս – Մաթէն»ի Մարտ հինգի թիւին մէջ ստորագրած է «Աբրահամ 1959» խորագրով գրութիւն մը, որուն մասը «Աշխարհի չորս անկիւններս» ընդհանուր վերնագրով յօդուած – ծաչարքին :

Տիկինը ծանօթ է երբեւ լրագրող : Իր ամուսնոյն՝ Փիկը Կոսէի հետ յաճախակի ճամբորդութիւններ կատարած է օտար երկիրներու մէջ: Այդ եւ կին իրենց տպաւորութիւնները հրատարակած են թերթերու մէջ եւ նաեւ առանձին գրքերով :

Իր պոյտաններու չարքին այս անգամ այցելեր է Պոլիս եւ հոն արժանացեր այնպիսի հիւրասիրութեան մը, որուն պաղտնիքը Թուրքերը միայն գիտեն :

— Սէֆա՛ կէլտինիզ, պույուրո՛ւն փաղչական խօսքերով հիւրընկալեր են զինքը եւ կիւլէ կիւլէով ողջերթ մաղթած՝ չմոռնալով եւ ափիբերան ձգելով չտես լրագրողը, որ հիացումով կը խօսի Թուրքերու քաղաքավարութեան վրայ :

Տիկինը, որ տասը տարիէ ի վեր հանդիպումներ ունեցեր է խորհրդային երկիրներէ վախչող բազմաթիւ չեխ, լեհ, հոն, ուկրայնացի կամ հունգարացի պաղթականներու հետ, փափաքեր է տեսնել նաեւ Հայաստանէն փախած եւ Պոլիս ապաստանած հայ ընտանիք մը :

Այս նպատակով Թուրք բարեկամի մը ընկերակցութեամբ այցելեր է այս վեր – ջինին Վոսփորի բնակարանը, որ չի յի – շեր թէ ենիկիւ՞ղ էր, Օրթաղի՞ւղ թէ Գանտիլլի :

Ընտանիքին հայրը, Ի· · ·, որ բանի մը ամիս առաջ Հայաստանէն ընտանեօք — 6 7 զաւակներով — Պոլիս եկեր է, տակաւ անդլերէնով մը բացատրեր է իրեն թէ բացեր է մուչտակի վաճառատուն մը, որ արդէն փայլուն վիճակ ունի ...

Ու Հայաստանի կացութեան մասին զանազան անհաւատալի տեղեկութիւններ տալէ վերջ իրը թէ ըսեր է, որ այնտեղ սեփականատէր էր ագարակի մը, բանի մը արտերու եւ անասուններու ...

Բնաւ անօթի չէ մնացեր : Սակայն իր զաւակներուն համար ապագայ չտեսնելով Հայաստանի մէջ, ուզեր է հեռանալ անկէ :

Յորհրդային իշխանութիւնը «իր սահմաններէն ներս դժգոհութեան մնայուն վառարան մը չպահելու համար» հնարաւորութիւն տուեր է եղեր փափաքողնե – րուն ուրիշ երկիր երթալ ...

Ու խնդրոյ առարկայ ընտանիքը ան – միջապէս օգտուեր է այս պատեհութե – նէն եւ որոշեր է Թուրքիա երթալ : Ծա – խեր է իր ագարակը, արտերը, անասուն – ները, կարասիները եւ յաջորդ տարուան հունձքը, մինչեւ յետին սայլը: Եւ անոնց հասոյթով դներ է Թանկապին քարեր ...

Տիկին Փիկը – Կոսէին Թուրք բարեկա – մը Վոսփորէն Ղալաթիա վերադարձի ճամբուն վրայ չողենաւին մէջ իրեն պատմեր է Հայուն «իրական» ողբերգանքը :

Իմանալով որ սահմանին վրայ գաղթականներու բոլոր դոյքերը անխնայ կը գրաւուին, ընտանիքին հայրը իր 5 կամ 6 զաւակներուն ապագան ապահովելու համար որոշեր է գոհել անոնցմէ ամէնէն կրտսերը, — նորածին երախայ մը :

Ու մեկնումի նախօրեակին, հանդիսաւոր արարողութեամբ մը, որուն մասնակցած են ընտանիքին բոլոր անդամները ծնրադիր աղօթքներով, հայրը՝ երախան խեղդելէ վերջ՝ խոհանոցի սեղանին վրայ դրած՝ փորը ճեղքեր է դանակով մը ... : Աղամանդները տեղաւոր են նորածինին փորին մէջ եւ ապահով անցեր են խորհրդային սահմաններէն դէպի Թուրքիա ..

Այս զզուելի ու զազրելի պատմութիւնը զարհուրելի ձեւով կը նկարագրէ Տիկին Կոսէ, որ ոչ միայն իրբեւ հալած իւղ կը կսէ իր Թուրք բարեկամին այս դիւային յերիւրանքը, այլ կը չանայ նաեւ հատատացնել իր բարեմիտ ընթերցողներուն ...

Դէպքերը չբոլելով, կ'ուզէ Թուրքերուն մասնագիտութիւնն եղող վայրենաբարոյ արհեստ մը Հայուն վերագրել: Ընտանեկան սրբութեանց նախանձախնդիր եւ զաւակներու սիրոյն ամէն զոհողութիւն յանձն առնող Հայը ցոյց կուտայ իրբեւ անարդ չահամոլ մը, անխիղճ, ոճրագործ մը՝ որ դրամի սիրոյն չի վարանիր փորը ճեղքել իր անմեղ նորածին երախային : Ու տպաւորութիւն ձգելու համար՝ կ'ո – դեկոչէ Աբրահամ նահապետը, որ բան Աստուածաշունչի, դանակով պիտի մոր – թէր իր զաւակը — Իսահակը :

Զարդարար Թուրքերը իրենց քարոզութեան համար աւելի դիւային պատմութիւն մը չէին կրնար յերիւրել :

Կը ցաւինք, որ Ֆրանսական լուրջ թերթ մը տեղ տուած է նման չինծու պատմութեան մը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՏԱՀՈՓԻԶ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒԷՑԻ ՄԷՋ

Հնդկաստանի վարչապետ Նեհրու Խորհրդարանին տուեր խօսեցաւ Թիպէթի դէպքերուն մասին, իր մտահոգութիւնը յայտնելով : Հնդիկ Վարչապետը ըսաւ թէ այս դէպքերը կուգան անդամ մը եւս ցոյց տալ թէ չ'ինչ կացութեան մէջ կը գտնուի Թիպէթ : Այսուհանդերձ Նեհրու ըսաւ թէ Հնդկաստան Չինաստանի ներ – քին գործերուն միջամտելու նպատակ չունի :

Ծանօթ է, որ Թիպէթցիները դիմում ըրած էին Նեհրուի, որ օգնէ իրենց եւ փրկէ Տալայ – Լամայի կեանքը :

Հնդկաստանի Վարչապետը յայտարա – րեց թէ չի դիտեր Տալայ – Լամայի պա – հուած վայրը· «Մարդ մը՝ որուն հան – դէպ հնդիկ ժողովուրդը մեծ յարգանք ունի : Կը յուսանք թէ ան ողջ եւ առողջ է » :

Նոր – Տելհիի մէջ չրջան ընող, զրոյց – ներու համաձայն չինական օդանաւ մը Թիպէթէն մեկնած է անձանօթ ուղղու – թեամբ : Կը կարծուի թէ Տալայ – Լամա իր մայրաքաղաքէն հեռացուած է :

Թիպէթեւհնդկական սահմանը հասած լուրերու համաձայն, ապստամբութիւնը կը տարածուի երկրին մէկ ծայրէն միւ – սը : Թիպէթի կեդրոնը գտնուող Լհասայ քաղաքը ամբողջութեամբ անցած է ըմ – բոստներու ձեռքը :

Ոչ – պաշտօնական լուրերու համա – ձայն՝ հարիւր Թիպէթցիներ եւ չինուն Չինացիներ սպաննուած են :

Իրականութիւնը այն է սակայն, որ Թիպէթցիները լաւ զինուած չեն՝ դի – մադրելու համար չինական ուժերուն : Փէքին հնդիկ հազար հոգի զրկած է Թի – պէթ· բոլորն ալ զրահեակ ձեւով զին – ուած :

Հնդկաստան գտնուող Թիպէթցիները դիմում կատարած են Նեհրուի, որ միջա – մտէ : Վարչապետը առայժմ զգուշացած է դիւանագիտական միջամտութեամբ մը, զգուշացնելով համայնավար Չինաստանի կառավարութիւնը :

Հարիւրաւոր Թիպէթցիներ երկրէն կը

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Օր ըն Օրին

ԱԲՐԱՀԱՄՆԵՐԸ ԵՒ ԻՊՐԱՀԻՄՆԵՐԸ

«Նիս – Մաթէն» թերթին մէջ (Մարտ 5), Ֆրանսուհի մը, Ռընէ Փիէռ – Կոսէ, հրաշալի մուտք մը կը կատարէ իբրեւ անզուգակշռ լրագրող: Կուգայ Պոլսէն, հազար եւ մէկ կարմիր գիշերներու երկրէն: Արիւնի գոյն երեւակայութիւն ու – նեցող մարդիկ, այնտեղ, իրեն պատմեր են, հազար եւ մէկ կարմիր գիշերներու պատմութեանց շարքէն, հատ մը՝ որ կը մնար անտիպ:

Ահաւասիկ այդ պատմութիւնը, խորագիրը՝ «Աբրահամ 1959»:

Ծանօթ է հին դարերու Աբրահամը, Իսրայելացւոց նախահայրը, որ ինչ մնաց մորթէր իր զաւակը: 1959ի Աբրահամը··· Հայ մըն է, որ Խորհ· Հայաստանէն կը փախչի ընտանիքով եւ կը հաստատուի Պոլիս : Ֆրանսացի չնաշխարհիկ լրագրողը կը պատմէ թէ այս Հայը, երկար տարիներ ապրելէ ետք Խորհ· Հայաստանի մէջ, ուր ընդարձակ ագարակ մը ունի եղեր սարահարթի մը վրայ, յանկարծ կ'որոշէ ձախել ամէն բան եւ հեռանալ երկրէն: Ինչո՞ւ, — որովհետեւ ··· ոչ ժամ կայ, ոչ ալ տէրտէր, որպէսզի ա – զօքէր, խոստովանանիք կատարէր, հա – ղորդութիւն առնէր, մկրտել տար իր զա – ւակները : Կ'որոշէ գաղթել, բայց դէպի ո՞ւր ,— Թուրքիա՛, դէպի բաղաբակրթեա՛լ, ազատախո՛հ, երջանի՛կ Թուրքիան :

Կը ձախէ ագարակը, հող եւ անասուն, եւ իր ամբողջ հարստութիւնը կը վերածէ գոհարեղէնի: Յետոյ ճամբայ կ'ելլէ : Սահմանին վրայ կ'իմանայ թէ կը խու – զարկեն երկրէն հեռացողները : Ի՞նչ ընէ հիմա :

Խնդրեմ, դուք ըսէք թէ ի՛նչ կրնայ ընել՝ որպէսզի փախցնէ գոհարեղէնները: Ֆրանսացի լրագրողը կը պատմէ, (ապահովաբար Թուրք մըն է որ պատմած է ի – րեն՝ ցոյց տալով Հայաստանէն գոհա – րեղէն փախցնելու միջոցն ալ).

— Մայրիկը վերջին անգամ մըն ալ ծիծ կուտայ մանկիկին՝ որ կաթը ծծէ եւ բ – նանայ: Իսկ հայրիկը կը գրկէ բնացած մանկիկը եւ կը խեղդէ՝ մրմնջելով աղօթք մը, որու կը մասնակցին մայրիկը, աղ – բարիկները եւ բուրիկները ծնրադիր: Եւ այստեղ կը կրկնուի Աստուածաշունչի Աբրահամին պատմութիւնը, — խոհանո – ցի դանակով մը՝ հայրիկ սիրելին կը ճեղքէ խեղդամահ մանկիկին փորը, գո – հարեղէնները կը թաղէ ընդերքին մէջ, վէրքը կը կարէ կը փակէ: Յաջորդ օրը, ընտանեօք կը շարունակեն ճամբան, փոբրիկ մեռելն ալ միասին, կ'անցնին սահմանը, կը մտնեն Թուրքիա :

Եղա՞ւ, Տիկին Ֆրանսուհի, եղա՞ւ : Ասանկ չկլուելիք բաներ կլլեցուցեր են եզի Թուրքերը, դուն ալ Արեւմուտքի՞ կը կլլեցնես :

Կը կարծէի թէ միայն մեր մէջ է որ գրող կամ հրապարակագիր կը դառնայ ով որ կրնայ շիտակ գրել իր անունը եւ մականունը,— Ֆրանսացիներուն մէջ ալ կան ասանկ չժմնուածներ, ճաշակի պակասով, պատշաճութեան պակասով, գրելիք նիւթի պակասով, խելքի պակասով, մանաւանդ տրամաբանելու անկարողութեամբ մը որ մրցանիշ կը կոտրէ :

Եթէ կարելի ըլլար հաւատալ թէ ան – հատ ագարակատէրեր եւ գոհարեղէնի շուկաներ կան Խորհ· Հայաստանի մէջ, տրամաբանականն այն կ'ըլլար որ Թո՛ւրք մը, *ճամբի* եւ *իմամ* փնտռելու համար, ուզէր հեռանալ, իր երկիրը երթալ, յղանալով իբրեւ մահմետականութեան հրաշալի ձեւ՝ Աբրահամեան ծանօթ արարքը : Այո՛, Թո՛ւրք միայն կրնայ ըլլալ, միայն Թո՛ւրք, այն որ կը փախչի Հայաստանէն, ինչ պայմաններ ալ տիրեն այնտեղ : Հայը գիտէ թէ պապենական հողերը վերստացուած են ի՛ր արիւնով եւ ոչ թէ *պախչով*, — կրնայ դժգոհիլ, դառնանալ, նոյնիսկ ըմբոստանալ ստեղծուած պայ – մաններուն դէմ, բայց որպէսզի տէր կանգնի հայրենիքին եւ հայրենիք մը ժառանգ թողու իր զաւակներուն՝ չի լքեր ու հեռանար ժամ ու տէրտէր փնտռելու համար··· Թուրքիոյ մէջ: Անարգանք ու նախատի՛նք կը համարինք Հայուն պատմական ու գերազանց հայրենասիրութիւնը նուաստացնել այդ աստիճան, վկայելով թէ Հայը խոյս կուտայ հայրենիքէն դէպի օտարութիւն կամ քրմական դրժոխք՝ երախան մորթելու գնով : Հայրենիք չի գնուիր փախուստով, ազօթելու համար ըլլայ թէ ազատ շնչելու: Ջփտել բաղաբական տարագիրները, զարս ունէր Աբէնիճն ալ, Հոմմն ալ՝ հին դարերուն :

Խե՛ղճ Ֆրանսացի լրագրողուհի, եթէ ասանկ պատմութիւններու, անմարդկային զգացումներու վկայութեանց ախորժակ ունիս ու ճաշակ, բա՛ց տոպրակդ, հատ մըն ալ ես պատմեմ, եւ ասիկա իրական է :

Առաջին աշխարհամարտին, այնտեղ, ուրկէ կուգաս, շա՛տ էին Աբրահամները եւ Իպրահիմները (նոյն անունը), որոնք ոչ թէ իրենց զաւակը, այլ Հայու անմեղ մանուկներ ու կոյսեր կը յօշոտէին, *դուրպան* իրենց Ալլահին: Այդ Իպրահիմներն էին, որ մանչ թէ աղջիկ ծը – նունդները գուշակելու համար գրաւ կը դնէին եւ յղի կիները կեսարեան գործողութեան կ'ենթարկէին իրենց եաթաղաններով : Այդ Իպրահիմներն էին, որ բաղաբակիրթ երկրի մը բաղաբակրթեալ կիզարանիներէն զուրկ՝ բարիւղ կը թափէին ու կ'այրէին հայրերն ու մայրերը, իսկ ծծկեր երախաները սակառներու մէջ լեցուցած՝ կը նետէին Սեւ Ծով : Արդ, այդ Իպրահիմներէն մին, իր մորթած հայ կոյսերուն ծծի պտուկները չորցուցած, ուլունքի ձեւ տալով պտուկներուն՝ մանեակ էր շինած, — գոհարեղէ՛ն :

Տիկին, Տիկի՛ն, ա՛ս ալ գրէ թերթիդ մէջ, բանի դեռ այդ բան կը փնտռուին բրքական պատմութիւնները Նիսի գեղածիծաղ ու ննբաճաշակ բաղաքին մէջ, ուր, ժամանակ մը, թերթերն ու բազաբացիէ շա՛տ կը սիրէին պարծիլ Մախոխեանի անունով, բարեկամութեամբ եւ արուեստով :

ԱՐԱՋ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ հասաւ լիբանանեան պատուիրակութիւն մը ողջունելու համար նախագահ Նասըր որուն յանձնեց 10 մեթր երկարութեամբ եւ «արիւնով գրըուած» յայտարարութիւն մը: Լիբանանցիք կը հաստատեն այդ յայտարարութեամբ թէ պատրաստ են պաշտպանելու այն բոլոր որոշումները զոր պիտի տայ Նասր՝ «արաբական ազգայնականութեան թշնամիներուն դէմ »:

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետ Մաքմիլըն Նախագահ Այզընհաուըրի եւ ամերիկեան բարձրաստիճան պաշտօնեաներուն հետ խորհրդակցիլ յետոյ, երեքշաբթի առաւօտ վերադարձաւ Լոնտոն :

Մակի ընդհ· նուր քարտուղար Համըրշոլտ այսօր Մոսկուա կ'երթայ, ուր պիտի մնայ մինչեւ Մարտ 28: Այնուհետեւ Համըրշոլտ Նիւ Եորք պիտի վերադառնայ Փրակա – Փարիզ ճամբով :

ՅՈՐԴԱՆԱՆի Հիւսէյն թագաւորը Ուէյնինկթըն հասաւ եւ դիմաւորուեցաւ փոխնախագահ Նիքսընի կողմէ: Հինգ օր պիտի մնայ ամերիկեան մայրաքաղաքին մէջ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Նախագահ Այզընհաուըրի հետ :

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒ ԱԹՈՌՆԵՐԸ

Կաթողիկոսական երկու Աթոռներն ալ՝ Էջմիածնայ եւ Սսոյ՝ նուիրական են Հայց. Ս. Եկեղեցիի համար։

Էջմիածնի Աթոռը նախաթոռ է. իսկ Սսոյ Աթոռը յաջորդականութիւնն է Լուսաւորչի Աթոռին եւ կը կոչուի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռ։

Ցուսով ենք, որ պիտի գայ այն օրը, երբ երկու Աթոռները պիտի միանան իրարու, պիտի ձուլուին իրարու մէջ, տալով Հայերուն «Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւն», մէկ Աթոռ միայն։

Մինչ այդ՝ Հայութիւնը պէտք է ընդունի, որ ունի երկու Աթոռներ հաւասար իրաւունքներով եւ երկու Կաթողիկոսներով հովանաւորուած ազգային եւ կեդրոն։ Անոնք զիրար պիտի ամբողջացնեն իրեւզգուութեամբ, սիրոյ եւ համերաշխութեան ջերմ մթնոլորտի մը մէջ, մանաւանդ քաղաքական ներկայ տագնապալի չրջանին։

Մեր եկեղեցական պատմութենէն ու նկենք օրինակներ, որոնք ցոյց կուտան երկու Աթոռներուն իրարու հանդէպ տածած սէրն ու միութիւնը եւ քրիստոնէավայել վարմունքը, որոնց չնորհիւ Հայաստան եայց եկեղեցին պահած է իր գոյութիւնը դարերու ընթացքին։

Եթէ պատահած են դէպքեր իրաւասութեան սահմաններու մասին, բայց տեղն ու տեղը վերջ գտած են, կողմերու լայնախոհ ու չրջահայեաց մտայնութեամբ եւ եղբայրական ոգիով։ «Էջմիածնա-սէր »ները պէտք է չրջօրէն նկատի առնեն Մայր Աթոռի ներկայ կացութիւնը, եւ չվտանգեն անոր գործունէութեան զէթ այժմու չրջանակը։ Նիւթապէս պէտք է սատարեն անոր պահպանման եւ չէփոթեն բարիքը չարիքին հետ, ինչ որ տկարացման առիթ կրնայ տալ իրենց իրը թէ դուրգուրացած Մայր Աթոռին։

Մենք յոյս չունինք, որ հակառակորդները զգաստութեան կրնան գալ. բայց ցաւալին այն է, որ կասկածելի վկայութիւններով կ'ուզեն կիլիկիոյ Աթոռին գոյութիւնը ուրանալ եւ զայն անչքացնելու ապարդիւն աշխատանքին լծուիլ՝ ներկայ երկպառակութիւնը աւելի խորացնելու չար միտումով։

Մեր նախորդները մեզմէ աւելի չրջահայեաց զտնուած են, քան թէ մենք. քաղաքական սուր հոտառութեամբ ընդունած են երկու Աթոռներու գոյութիւնը, մէկը միւսին պաշտպան ըլլալու առողջ առաջադրութեամբ։

Այսպէս՝ 1636ին Անկիւրիոյ կարմիր վանքին մէջ գրուած եւ «Հաւաքածոյ» անունով հին ձեռագրի մը յիշատակարանը կ'ըսէ Յակիկ Կաթողիկոսին համար.

« ... Ցաջորդեաց զԱթոռն նորա (Պետրոս Գետադարձի) եւ կեցո նորա (այսինքն՝ Յակիկին) ազգն Ցունաց հակառակութեամբ խափանեցին զկաթողիկոսութիւնն Հայոց ամս ժ. մինչեւ ցԳագիկ որ ամէնէն հետաքրքրական գլուխներէն մէկը են, որուն մէջ հեղինակը ցոյց կուտայ թէ ի՞նչպէս Խ. Միութիւնը կ'աշխատի խաղաղականապէս առանձնացնել իր մեծագոյն մրցակիցը՝ Մ. Նահանգները։

Մ. Նահանգները քաղաքականապէս առանձնացնելու ծրագիրը այն վերջին հնարքն է, որուն կը ձգտի Խ. Միութիւնը՝ համաչխարհային կեդրոնացնելու իր քաղաքական նուաճման ճամբուն վրայ։ Այս հնարքը վերջ ալ, համայնավարութիւնը իր ամբողջ ճիգը կը թափէ այս ծրագիրը յաջողութեամբ պսակելու համար։

Գաղտնիք չէ ոչ ոքի համար, որ ամերիկեան քաղաքակրթութեան եւ համայնավար կազմակերպութեան միջեւ ճօճող աշխարհի մէկ կարեւոր մասը փուլ գալու ճամբուն վրայ է։ Գաղտնիք չէ նաեւ, որ համայնավար կազմակերպութիւնը մեծ ճիգ կը թափէ այս միլիոնավոր չրջանները իր ազդեցութեան գօտիին մէջ առնելու եւ պահելու համար։ Այժմ տեսնենք, թէ համայնավար կազմակերպութիւնը ի՞նչ միջոցներու կը դիմէ երկու մեծերուն միջեւ ճօճող այս չրջանները ամերիկեան քաղաքակրթութենէն վերջնականապէս հեռացնելու համար։

Ամերիկեան ցամաքամասը աշխարհի միւս մասերէն առանձնացնել համազօր է աշխարհի իշխանութիւնը ձեռք ձգելու։ Երբ արդի երկու մեծերուն միջեւ ճօճող չրջանները պէտք եղած չափով վարակուած, թունաւորուած, բաժանուած ու ներսէն զրաւուած ըլլան համայնավարութեան կողմէ, այդ չրջաններու քաղաքական իշխանութիւնը ձեռք առնելը համապարհային յեղափոխութեան յաղթանակին լրումը պիտի ըլլայ։ Մ. Նահանգները իրենք զիրենք միանակ մնացած պիտի դտնեն յանկարծ՝ վերջնականապէս համայնավարացած Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Եւրոպայի դիմաց. ու թերեւս նոյնիսկ պարտաւոր պիտի ըլլան իրենց իսկ ցամաքամասին մէջ պայքար մղելու Հարաւային Ամերիկայի կարգ մը երկիրներուն դէմ։

Մ. Նահանգները առանձնացնելու իր քաղաքականութեան մէջ, համայնավար կազմակերպութիւնը չատ լաւ գիտէ իր ուժն ու տկարութիւնները։ Մ. Նահանգները ունին անտեսական չատ մեծ ուժ մը եւ լաւ կազմակերպուած դիւանագիտական ցանց մը։ Բայց, ասոր փոխարէն, չունին համայնավարներու ունեցած համաչխարհային կազմակերպութիւնը եւ արհեստով քարոզիչները, որոնք գիտեն թէ ինչպէս պէտք է կազմակերպել իւրաքանչիւր երկրի ամբոխներն ու ինչպէս կարելի է այս վերջիններուն մղել՝ իրենց ուղած ձեւով մտածելու եւ գործելու։ Համայնավար կազմակերպութիւնը ամէն երկրի մէջ մուտք կը գործէ տեղական համայնավար կուսակցութիւններուն միջոցով. մինչդեռ ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը այդ երկիրներէն ներս կը թափանցէ իր բրբսաններով ու տնտեսական օժանդակութեան զանազան ձեւերուն միջոցով։ Հետեւաբար չատ մեծ զանազանութիւն մը կայ ներթափանցման համայնավարական ու ամերիկեան ձեւերուն մէջ։ Մ. Նահանգները առանձնացնելու ձգտող քաղաքականութիւնը ամբողջովին կենսուած է հիմնական այս տուեալներուն վրայ։

Այս պատճառով ալ, խորհրդային դիւանագիտութեան հետապնդած գլխաւոր նպատակը, միշտ եղած է ու միշտ ալ պիտի ըլլայ այնպէս մը ընել, որ Մ. Նահանգները համակերպին կամ ստիպուին դլուխ-դլխի համաձայնութեան մը գալ Խ. Միութեան հետ. դլուխ-դլխի հաւասարութիւն, որ ձեւով մը պիտի հասպատասխանէ աշխարհը իրենց միջեւ բաժնելու։ Աւելորդ է չեշտել, որ այս բաժանումը բոլորովին երեւութական պիտի ըլլայ, որովհետեւ մինչ համայնավար կազմակերպութիւնը, չնորհիւ իր տեղական ցանցերուն, ամբողջովին պիտի կարենայ իրեն բաժին ինկած մասը իր տիրապետութեան տակ պահել, անդին, ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը, կուսակցական տեղական կազմակերպութիւններ չունենալուն պատճառով, հետզհետէ պիտի կորսնցնէ առաջին բաժանումէն իրեն բաժին ինկած չրջանները։

(1 Շար.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՑՈՒՄ

Ինչ որ պիտի ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն, գլուխ մըն է, քաղուած՝ Շարլ Մոնթիրեանի «Ցեղափոխական խաղաղութիւնը» (*Լա փէ Բէվօլիւսիոնէր*(*) չափազանց հետաքրքրական ու այժմէական գրքէն, որ կը միտի ցոյց տալ, թէ ի՞նչ միջոցներով կարելի է դիմադրել պատերազմի արդիական ձեւերուն — հիւլէական պատերազմին ու հոգեբանական պատերազմին։ Ցեղափոխական խաղաղութիւնը երրորդ ճամբայ մըն է հիւլէական բնաջնջման ու բաղաքական փտտումի միջեւ։

Գրքին հեղինակը բոլորովին հակառակ է յարձակողական ո՛րեւէ բաղաքականութեան, ինչպէս նաեւ սիստեմատիկ հակահամայնավարութեան, ու փաշականութեան բոլոր ձեւերուն։ Հակառակ է նաեւ ամէն գնով ու անվերջ տեղի տալով խաղաղութիւնը փրկելու գաղափարին։ Կ'ա-ռաջարկէ խաղաղութիւնը փրկել բոլորովին նոր դամավարութեամբ մը, որ է՝ համայնավարական մենաշնորհը վերածել բաղաքակրթութեան, դէմ յանդիման դնելով զայն ի՛ր իսկ հակասութիւններուն եւ տկարութիւններուն հետ։

«Բաղաքական առանձնացում»ը գրքին

(*) Փոքր հրատարակչական։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԴԷՊԻ ՎԵՐԵԼԻՔ

—o—

Որքան ալ կարելի չէ քաղաքական կացութիւնը անջատել տնտեսականէն, այս սիւնակներուն մէջ չենք փափաքիր վերլուծել առաջինին նոր պատկերը որ երեան կուգայ (Թաղապետական ընտրութիւններէն ետք)։ Վերջին տնտեսական եղմտական սեղմումները եւ ժողովուրդէն պահանջուած բազմազան զոհողութիւնները, որոնք Թերեւս ալ բացարձակապէս անհրաժեշտ չէին, հոգեբանական տեսակէտէն կ'երեւի չափազանց մեծ ազդեցութիւն գործած են, (ի մէջ այլոց նախկին պատերազմիկներու թոչակին հարցը)։

Բացի այս ներքին քաղաքական եւ վերջերս ալ մեր մատնանշած ընկերային (անզործութեան վախ) ամպերէն, եղմը տակաւ-տնտեսական երկինքը օր ըստ օրէ կը պայծառանայ։ Անչուշտ կարելի չէ յաղթանակի չեփորը հնչեցնել եւ յայտարարել թէ եղմտական նախարարը եւ իր աչխատակիցները չահած են Դեկտեմբեր-բի գրաւը. ըսենք թէ այդ գրաւը չահե-լու ճամբուն վրայ են։

Արդարեւ ներքին թէ արտաքին եղմտական կացութիւնը աւելի քան երբեք փայլուն է։ Ներքին խնայողութեան սնտուկներուն յանձնուած գումարները երբեք այսքան բարձր չէին եղած։ Դուրսէն Ֆրանսա ներդաղթած օտար դրամով (տոլիզ) դրամագլուխները օր ըստ օրէ աւելցած են այն աստիճան որ Ֆրանսական կառավարութիւնը պէտք չէ տեսած ի զօրս դնելու եւրոպական ազգ. դրամատուներու հետ, Դեկտեմբերի վերջերը կնքած 150 միլիոն տոլարի փոխառութիւնը, իբր պահեստի ուժ պայքարելու ֆը-բանքին դէմ հաւանական չահադիտու-թեան դէմ։ Ընդհակառակն, Մարտ 13ին, վերջնականապէս հրաժարած է այդ փո-խառութիւնէն եւ աւելի՝ նոյն օրը որո-չած է վերահաստատել օտար երկիրները իրը զրօսաշրջիկ մեկնողներուն պաշտօ-նական սակերով տարեկան հինգ հարիւր տոլար գնելու իրաւունքը։

Անչուշտ Ֆրանսա տակաւին չուրջ վեց հարիւր միլիոն տոլարի բաց մը ունի եւրոպական վճարումներու միութեան հա-չիւներուն վրայ, զոր պիտի կարենայ պո-ցել կարճ ժամանակի մէջ եթէ իր արտա-քին առեւտուրը չարունակէ ներկայ նը-պաստաւոր ընթացքը։

Փետրուարի վերջը հրատարակուած վիճակագրութիւններէն կը տեսնենք որ նե-րածումները եւ արտածումները հաւասարակշռուած են, բան մը որ երկար տարիներէ ի վեր պատահած չէր։ Արդարեւ, Ներածումներուն ընդհանուր գումարը ի-ջած է 140 միլիառ ֆրանքի (փոխանակ 145ի)՝ իսկ արտածումները բարձրացած են 119էն 130 միլիառի։

Հ. ԹՕՓՈՒՋԵԱՆ

Բժիշկները հիւանդը ֆնեղէ վերջ կ'ըսեն.

— Մէկ շաբթուան կեանք ունիս։

Յաջորդ օրը, մարդը իմքնասպան կ'ըլլայ։ Դրպանէն կը գտնեն երկտող մը, հետեւեալ բովանդակութեամբ. «Այսպէսով, գոնէ ողջ պիտի չգտնէ զիս մահը»։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐԵԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

●

Վիէն, (Յառաջ).— Մինչ տեղացիք իրենց Թաղապետական ընտրութիւններով մտահոգուած՝ բուռն պայքարի լծուած էին իրենց Թեկնածուներու յաջողութեան համար, — մենք ալ ապին մեր պատմական, հերոսական Փետրուար 18ի մեծ տարեդարձը հանդիսաւորութեամբ տօնախմբեցինք։

Այսպէս, կիրակի, Մարտ ութ, կէսօրէ վերջ, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ բաւական յաջող ընկերական-համակրական խնջոյք — պարահանդէս մը, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի տղոց կողմէ, հովանաւորութեամբ տեղւոյս Անի կոմիտէին։

Հանդիսին բացումը կատարեց Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը՝ Աստուր Ռուտիքեան, որուն հրաւէրով Նոր Սերունդի խումբը երգեց «Մշակ բանուորը», մաս-նակցութեամբ սրահի խանդավառ բազմութեան, ի մասնաւորի կազմուած մօտիկ չրջաններու (Լիոն, Տէսին եւն.) Նոր Սերունդի ներկայացուցիչներէ։

Քանի մը արտասանութիւններէ եւ մեներգներէ ետք օրիորդներ Մարգր. Գալուստեան, Ալ. Կարապետեան, Թագուհի Մաջոյեան եւ փոքրիկն Սահակ Բարսեղեան, բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը ընկեր Մ. Միրզէ (Լիոնէն)։

Մեր ընկերը, խօսեցաւ յստակ եւ մեկին, առանց ծամծմելու. բացատրեց օրուան նչանակութիւնը, տալով մանրամասնութիւններ փետրուարեան ժողովրդական ընդվզումի իրական դրդապատճառներու մասին։ Ապա, խանդավառ, յուսադրիչ խօսքերով վերջացուց ընկերը իր կուռ ու կրակոտ ճառը, խլելով ծափեր։

Հանդիսի առաջին եւ պաշտօնական մասը լրացած ըլլալով, այս անդամ սկսաւ երկրորդ բաժինը՝ խնջոյք — պարահանդէսը։ Վարիչ — սեղանապետ կարգուեցաւ, սրահի բազմութեան փափաքին վրայ, ընկեր Ս. Առաքելեան (Տէսինէն) եւ որուն փոլձառու ղեկավարութեան ներքեւ Օհանջանեան ակումբը թնդաց հայկական երգերով եւ դեղջուկ պարերով։ Մեր երիտասարդները, դիտակից իրենց պարտականութեան, սկսան սպասարկել եւ զոհացնել բոլոր հանդիսականները հաւաքուած մտերմօրէն սեղաններու չուրջ։

Սեղանապետի հրաւէրով, ներկաներէն չատեր երգեցին եւ խօսեցան։ Խանդավառ եւ հայրենասէր մթնոլորտ մը ստեղծուած էր արդէն — եւ այսպէս խմբականներով — երգերով — ինչպէս նաեւ եւրոպականներով պարերով չարունակուեցաւ մինչեւ ուշ ատեն. մինչեւ վերջնական Նոր Սերունդի այս անդրանիկ ձեռնարկին, նոր տարիէն ասդին։

Հ. Մ. Ը. Մ.

Պէտք է խոստովանիմ՝ որ իբրեւ թղթակից, այս տարի, չատ քիչ անգամ, արձագանգները արձանագրեցի մեր տղոց մարզական – ոտաղնդակի գործունէու – թեան շուրջ :

Փութամ ըսելու, որ մեր մարզիկները այս եղանակին (1958 – 1959) բաւական չջափելի յաջողութիւններ ձեռք բերած են :

Ցարատեւութեան, կարգապահութեան եւ անձնական զոհաբերութեանց, չնորհիւ, իրենց Բ. դասակարգի դասաւորու – մին մէջ երբորդ նախանձելի դիրքը գրա – ւած են :

Մեզի կը մնայ, յաջող եղանակի մը վերջաւորութիւն մաղթել իրենց :

ԳՈՐԾԱԻՈՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Գաղութիս գործաւորական դասակար – գը, ինչպէս ծանօթ է, բաւական նեղ կա – գութեան մը մատնուած էր, անգործու – թեան եւ ընդհանուր տագնապի երեսէն :

Բարեբախտաբար, վերջերս, գործա – բանները սկսան իրենց բնականոն ժամա – կարգը գործադրել, մեքենաները չարժ – ման մէջ դրուեցան, եւ այսպէս մեր հայ – բնակիչները սկսան աչխատիլ :

Մեայն թէ, անանկացած եւ կամ փակ – ուելու պարտադրուած գործարանները կը մնան դոց : Եւ այս պատճառով, մեր հայ – րենակիցներէն չատեր, անգործ չմնալու համար, ստիպուած եղան մեծ կեդրոն – ներու մէջ (Լիոն), աչխատիլ, իրենց օ – րապահիկը չահելու համար :

Հայ կօչիկարներ, որոնք մօտիկ անց – եալին մէջ, իրենց աչխատանոցներուն մէջ, կը բանեցնէին տասէն աւելի եւ կամ քիչ պակաս՝ գործաւորներ.— Այս օրե – րուն դադարած եւ կամ բոլորովին կը – ճատած են իրենց աչխատանքի թէ ժամե – րը եւ թէ գործաւորներու թիւը :

Իսկ ազգային տեսակէտով, ամէն մարդ տարուած օրուան մտահոգութիւններէ, հայկական կեանքը առ հասարակ չատ նախանձելի վիճակ մը չունի Վիէնի մէջ :

Կ. Տ.

×

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, (Ցառաջ).— Թէեւ քիչ մը ուշ, սակայն աւելի խանդավառու – թեամբ մեր գաղութն ալ տօնեց Փետր – ուար 18ի համաժողովրդական տօնակա – տարութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 15, կիրակի կէսօրէ վերջ, դպրոցի սրա – հին մէջ : Ազատատենչ բազմութիւն մը ե – կած էր իր յարգանքի տուրքը տալու այն բոլոր ազգային գործիչներուն, ծանօթ եւ անծանօթ հերոսներուն եւ զինուորնե – րուն, որոնք զոհ գացին կարմիր բոնա – կալութեան՝ յանուն հայրենիքի ազատու – թեան :

Ընկեր Վ. Խաչատուրեան օրուան պատ – չաճ խօսքերով հանդէսը բացուած յայ – տարարեց, ոգեկոչելով Փետրուարեան ա – պըստամբութեան զոհուած հերոսներու յիչատակը :

Բացառիկ խնամքով պատրաստուած էր դեղարուեստական բաժինը :

Արտասանեցին եւ երգեցին տեղւոյս կա – րող ուժերէն օրիորդներ եւ ընկերներ Ս. Սիսլեան, Ս. Ալիքեան, Մ. Այվազեան, Խ. Անտոնեան, Վարդան, Վ. Խաչատուր – եան, Ե. Մարաչլեան եւ Վ. Բաբախեան :

Օրուան բանախօս էր ընկեր Ս. Սիս – լեան, որ կուռ բանախօսութեամբ մը պարզեց Փետրուարեան ապստամբութեան պատճառները, անդրադառնալով համայ – նավարներու կատարած բարբարոսու – թիւններուն եւ զնդակահարութիւննե – րուն :

Հանդէսէն յետոյ սկսաւ խնջոյքը : Ներ – կաներու փափաքով սեղանապետ ընտրը – ուեցաւ ընկ. Ս. Առաքելեան (Տէսինէն), որ իր սրամտութիւններով հաճելի եւ տաք մթնոլորտ մը ստեղծեց : Այստեղ եւս խօսք առին ընկերուհիներ եւ ընկերներ, Մարի Միքայէլեան, Արշալոյս Սիսլեան, Ղ. Թորոսեան եւ Ս. Սիսլեան, փառաբա – նելով հայ ժողովուրդը :

Կապոյտ Խաչի մեր ժրաջան ընկերու – հիները գործի լծուած, սպասարկեցին բո – լոր սեղաններուն :

Սրահը կը թնդար յեղափոխական եւ ազգային երգերով : Խնդավառ մթնոլոր – տը տեւեց մինչեւ երեկոյեան ժամը ինը :

Վ. Խ.

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆԸ

(Ցապաղած)

Մարտ ութին Ազգային Տան մէջ տեղի ունեցաւ խորհրդակցական ժողով մը, նախագահութեամբ Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեանի : Հրաւիր – ուած էին խնամակալութեան անդամնե – րը, ծնողական ժողովներու վարչութիւ – նը, համակիրներ ու բարեկամներ : Այս հաւաքոյթին նպատակն էր տեղեկութիւն – ներ հաղորդել Դպրոցասէրի մօտաւոր անցեալին եւ ներկայ վիճակին մասին, կրթական եւ վարչական տեսակէտով :

Առաջին խօսողն եղաւ խնամակալու – թեան աթենապետ Տիկին Տամլամեան : Ողջունելով Սրբազան Հօր ներկայութիւ – նը, ըսաւ թէ մեզի յանձնուած է նուիրա – կան աւանդ մը, որ ութսուն տարիէ ի վեր իր գոյութիւնը պահած է : Մեր վրայ պարտականութիւն կը ծանրանայ այդ ա – ւանդին գոյութիւնը ապահովել եւ աւելի լաւ պայմաններու մէջ յանձնել մեր յա – ջորդներուն :

Ցետոյ կարդով խօսք առին Օր. Ա. Փիրիփիրեան եւ Օր. Հ. Գարագաչեան : Ա – ռաջինը աթենապետ խնամակալութեան, որ ի միջի այլոց ըսաւ.— « Ութսուն տա – րի առաջ Պոլսոյ մէջ սկսած վերածնունդի չաճ խօսքերով հանդէսը բացուած յայ – տարարեց, ոգեկոչելով Փետրուարեան ա – պըստամբութեան զոհուած հերոսներու յիշատակը :

Բացառիկ խնամքով պատրաստուած էր դեղարուեստական բաժինը :

Արտասանեցին եւ երգեցին տեղւոյս կա – րող ուժերէն օրիորդներ եւ ընկերներ Ս. Սիսլեան, Ս. Ալիքեան, Մ. Այվազեան, Խ. Անտոնեան, Վարդան, Վ. Խաչատուր – եան, Ե. Մարաչլեան եւ Վ. Բաբախեան :

Օրուան բանախօս էր ընկեր Ս. Սիս – լեան, որ կուռ բանախօսութեամբ մը պարզեց Փետրուարեան ապստամբութեան պատճառները, անդրադառնալով համայ – նավարներու կատարած բարբարոսու – թիւններուն եւ զնդակահարութիւննե – րուն :

Հանդէսէն յետոյ սկսաւ խնջոյքը : Ներ – կաներու փափաքով սեղանապետ ընտրը – ուեցաւ ընկ. Ս. Առաքելեան (Տէսինէն), որ իր սրամտութիւններով հաճելի եւ տաք մթնոլորտ մը ստեղծեց : Այստեղ եւս խօսք առին ընկերուհիներ եւ ընկերներ, Մարի Միքայէլեան, Արշալոյս Սիսլեան, Ղ. Թորոսեան եւ Ս. Սիսլեան, փառաբա – նելով հայ ժողովուրդը :

Կապոյտ Խաչի մեր ժրաջան ընկերու – հիները գործի լծուած, սպասարկեցին բո – լոր սեղաններուն :

Սրահը կը թնդար յեղափոխական եւ ազգային երգերով : Խնդավառ մթնոլոր – տը տեւեց մինչեւ երեկոյեան ժամը ինը :

Վ. Խ.

չարժումին հետեւանքով կը կազմուէին Միացեալ Ընկերութիւնն ու Ազգանուէր Հայուհեացը, որոնց նպատակն էր թրքա – հայ զաւառները պատել դպրոցական ցան – ցով մը : Դպրոցասէրը անոնց կողքին կը փութար լրացնելու կարեւոր պակաս մը, վարժուհիները պատրաստելով իր ծրա – գրով : 1879ին ուրեմն հիմը կը դրուէր Դպրոցասէրին, որ այսօր կը բոլորէ իր ութսունամեայ գործունէութիւնը : Ներ – կայիս մեր մտահոգութեան առարկան կարեւոր գումարի մը բացն է, զոր կը պարտինք Սէֆիւրիքէ Սօսիալին, եւ որ գոյացած է վերջին տարիներու ըն – թացքին : Կը յուսանք փակել այդ պարտքը նուիրատուութիւններով եւ աչակերտնե – րու յաւելումով :

Երկրորդ համաբատուութիւնն ըրաւ տեսչուհի Օր. Հ. Գարագաչեան հետեւ – եալ կերպով : Այսօրուան մեր հաւաքոյթը կը զուգադիպի համաչխարհային կիներու օրուան : Վերջին տասը տարուան ընթաց – քին վարժարան յաճախած են 631 դիբե – րօթիկ աչակերտուհիներ, որոնցմէ 23ը յաջողած են պրէվէի քննութիւններուն մէջ, եւ քառասունը ստացած են սէրթի – ֆիքայի վկայական : Մեր ընթացաւար – տուհիները մեծ մասով պաչտօններու տէր են, չատերը կազմած են ընտանեկան բոյ – ներ, դառնալով անձնուէր մայրեր : Մեր ուսուցչական կազմը կը բաղկանայ հա – մալսարանական պատրաստութիւն ունե – ցող փորձառու ուսուցիչներէ : Լիսէներու պաչտօնական ծրագիրը նոյնութեամբ կը գործադրուի, միեւնոյն ատեն աչակեր – տուհիներուն տալով հայերէի դաստիարա – կութիւն : Մեր աչակերտուհիներէն 13 հոգի Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ տասը հոգի ալ Որբանոցամ Մարմինին պաչտպանու – թիւնը կը վայելեն :

Խօսք առաւ նաեւ խնամակալութեան դան – ձապահը, Տիկին Կարապետեան : Ինչպէս իրմէ առաջ խօսողները, ան ալ չեչտեց Դպրոցասէրի կարեւորութիւնը եւ գուր – գուրանքը զոր կը պարտինք՝ ամրողջ Եւ – րոպայի մէջ գոյութիւն ունեցող միակ աղջկանց վարժարանին :

Սրբազան նախագահ հայրը մեծ կարե – ւորութեամբ անդրադարձաւ Հաստատու – թեան ութսունամեակին առթիւ ձեռք առ – նուելիք նախապատրաստական աչխա – տանքներուն : Ցիչեց Միլանարնակ Պ. Եր. Հիւսիսեանի անունը, որ իր կոչին պա – տասխանելով, միանուագ երեք հարիւր հազար ֆրանքի նուիրատուութիւն մը ը – րած է Դպրոցասէրին :

Վերջին խօսողն եղաւ Բժիչկ Հ. Գալ – ճեան, հրաւիրելով ներկաները որ հրա – պարակ հանուած նուիրատոմսերը դնեն եւ իրենց չրջանակին մէջ սպառեն : Իր կոչին պատասխանելով ներկաները մասնակից – ցան նուիրատոմսերու դնումին, ինչպէս նաեւ խոստացան անոնցմէ սպառել ծա – նօթներու չրջանակին մէջ :

Հիւրերը պատուասիրուեցան թէյով ու կարկանդակով : Մէջ ընդ մէջ արտասա – նութիւններ ըրին նաեւ Օր. Օր. Անահիտ Կարապետեան, Էլմոն Պամամճեան (նախ – կին սաներ) եւ Աղաւնի Կարապետեան՝ աչակերտուհի Դ– դասարանէն :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ՀԱՅՃԸՆ ԱԻԱՆԸ

Ընդառաջելով արտասահման սպրող Հայրենի Հայերու ցանկութեան, Հա – յաստանի կառավարութիւնը Արփնիի Ը – րաբեկարակայանի աւանը միացնելով Գեղամկ աւանին, զայն կոչած է Նոր Հայճն :

Հայճնը Հայկական Կիլիկիոյ հնադար – եան քաղաքներէն էր, նչանաւոր՝ իր հե – րոսական անցեալով : Հայճնցիներու նախ – նիքները գաղթած էին Ղարաբաղէն եւ Ա – նիէն : Քաղաքը իր անունը առած է «թող հայճին» մաղթանքէն : Իրենց հերոսական դիմադրութեամբ Հայճնցիները ստիպած էին սուլթանական Թուրքիան՝ Հայճնը ճանչնալու տուրքերէ զերծ կիսանկախ քաղաք : Ա. Աչխարհամարտէն յետոյ Հա – յճն հիմնայատակ կործանեցաւ :

Մեծ եղեռնէն փրկուած Հայճնցիներու մեծամասնութիւնը այժմ կ'ապրի Արեւել – քի եւ Հարաւային Ամերիկայի մէջ :

Նոր Հայճնը, Հայաստանի մէջ, ընդար – ձակ չրջան մըն է՝ Հրազդանի ձորի ա – փին : Ծրագրուած է այնտեղ կառուց – նել ժամացոյցներու եւ չափիչ գործիք – ներու համար թանկագին քարեր արտա – դրող մեծ գործարան : Արդէն կառուց – ուած են չորս բաժինները, որոնք չուտով կը սկսին աչխատիլ : Երբ աւարտի բուն գործարանի չինարարութիւնը, այնտեղ աչխատող բանուորներու թիւը պիտի հասնի 4500 – 5000ի :

Նոյն չրջանին մէջ կը գտնուի նաեւ Հայաստանի մեծագոյն թռչնաբուծարա – նը :

Աւանը կամուրջով պիտի կապուի Ար – զնիի հետ : Պիտի չինուին տուֆակերտ չէնքեր : Պիտի բազմապատկուի նաեւ բնակչութեան թիւը :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ ՀՐԱԺԱՐԱՒ

Վերջին թղթաբերով ստացուած պըղ – սահայ թերթերէ կ'իմանանք թէ պատ – րիարքարանի կրօնական ժողովը, որ եր – կար ժամանակէ ի վեր կը պաչտօնավա – րէր, պատրիարքին ներկայացուցած է իր հրաժարականը : Հաւանական կը հա – մարուի որ պատրիարքը հրաժարականը ընդունի եւ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնէ՝ կրօնական նոր ժողովը ընտրելու համար :

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԼԱ·

– ԱՍՏՂԱԲԵՐԴ

Այդ թող մնայ, նա փող ունէր... Ծերու – նի Ամերիկացին սիրով ընդունեց Որսոր – դի առաջարկութիւնը, որովհետեւ նրա համար խաւար, եւրոպական լուսաւորու – թիւնից զուրկ Ասիայից երեխաներ տանել եւ ուսում տալ,— այդ մի չատ մեծ բա – ւականութիւն էր : Ես դեռ չեմ մոռացել այն խօսքերը, որ նա մեզ ընդունելու մի – ջոցին ասաց Որսորդին. «Ես այդ սիրուն պատանիներին կը տանեմ ինձ հետ, եւ դրանք աւելի մեծ հետաքրքրութիւն կը պատճառեն իմ հայրենակիցներին, քան թէ Ասիայից տարած իմ բոլոր հազուա – դիւտ իրեղէնները» : Որսորդը համբու – րեց մեզ, օրհնեց եւ ճանապարհ դրեց :

Իմ սիրտը դողում էր բարի նախանձից. ի՞նչու ինձ էլ չուղարկեց նրանց հետ, ինչո՞ւ ես էլ չզնացի լոյսի եւ արհեստի աչխարհը, ինչո՞ւ ինձ թողեց բթանալու տէր Թոզիկի դպրոցում : Ասլանը չարու – նակեց .

— Այդ պարոնին, որ տարաւ մեզ, կոչում էին մատեր – Ֆիչեր. Նա ազդով անգլիացի էր եւ Նիւ Եորքի մի դիտնա – կան ընկերութեան անդամ :

Ամիսներ անցան, մինչեւ մենք անցանք Պարսկաստանը, Աւղանիստանը, Հընդ – կաստանը եւ այնտեղից ծովային ճանա – պարհով հասանք Ամերիկա : Ասելորդ է ասել, թէ որպիսի հայրական խնամք էր տանում մեզ վրայ բարեսիրտ ծերունին այդ երկար, տաժանական ճանապարհոր – դութեան միջոցին, — այդքանը միայն կ'ասեմ, երբ հասանք Նիւ – Եորք, մենք ամէնքս չատ առողջ էինք :

Իրաւ, մեծ հետաքրքրութիւն չարժե – ցինք մենք այդ ամերիկական բազմա – մարդ քաղաքում մեր հագուստներով, մեր տիպերով, մեր սովորութիւններով : Գիտնական ճանապարհորդը իր հաւաքած իրեղէնների թուում դրեց եւ — մեզ : Նա կազմել էր մի չարք դասախօսութիւններ իր ճանապարհորդութիւնների մասին, եւ նրա առաջին դասախօսութեան առարկան ներկայացնում էինք — մենք : Դահլիճը լցուած էր ունկնդիրների բազմութեամբ, եւ դասախօսի ամբիոնի մի կողմում նս – տած էինք ես եւ Կարօն, իսկ միւս կող – մում՝ Սագօն եւ մի հնդկացի հայ տղայ, որ նա վեր էր առել Ջաւա կզզուց : Մեզ վրայ նայում էին, որպէս մի անյայտ երկրից բերուած վայրենիների վրայ : Պերճախօս ճանապարհորդը խօսում էր, եւ ձեռքով ցոյց էր տալիս մեզ վրայ : Նախ ընդհանուր գծերով նկարագրեց Ա – սիայի մտաւոր խաւարը, անկրթութիւնը եւ ժողովրդի թչուառութիւնը ուսման պակասութեան պատճառով : Ցետոյ, մանրամասնելով իր նկատողութիւնները, խօսեց Հայոց ազգի վրայ, թէ ինչ պատ – մական անցեալ է ունեցել նա, ինչ նչա – նակութիւն է ունեցել Հռոմի եւ Բիւզան – դիայի կայսրների ժամանակ, ինչ դեր է խաղացել խաչակրաց արչաւանքների ժա – մանակ, որքան պատերազմել է մահմե – դականների դէմ եւ ինչ հասարակական պէտք ունի ներկայումս :

Իր դատողութիւնները յաւարտ տանելով, դիտնական դասախօսը այն եզրակացու – թեան հասաւ, թէ Հայերը ընդունակ են լինելու մի յաջողակ միջնորդ՝ լուսաւոր աչխարհների կրթութիւնը Ասիայում տարածելու : «Մենք մօտենանք Ասիային մեր միսիոնարներով ու Աւետարանով, — ասաց նա, — եւ դրանով աւելի պայ – մանաւորենք նրանց, որովհետեւ կրօնական աւանդապահութիւնը, դարերի ընթաց – քում, խիստ խորին արմատներ է ձգել նրանց մէջ : Մենք դիպանք նրանց հոգու եւ զգացմունքների ամենափափուկ լարե – րին, եւ դրանով զգուանք յարուցինք նր – րանց մէջ՝ թէ դէպի մեզ, եւ թէ դէպի այն լոյսը, որ տարածել էինք ուզում : Մենք մեր միսիոնարների ձեռքով կա – տարեցինք մի վատ ծառայութիւն. ուրի – չի տան մէջ երկպառակութիւն ձգեցինք : Փորձենք ձեռք մեկնել Ասիային ճշմա – րիտ գիտութեան եւ լուսաւորութեան ա – ռաքեալներով, այն ժամանակ, ես հաւա – տացած եմ, որ նրանք կը սիրեն մեզ : Թող տանք կրօնի գործը իրանց : Ասիան, կրօնքների հեղինակը, գիտէ իր համար նոր կրօնքներ ստեղծել, եթէ այդ պէտք է նրան » : — Նա վերջացրեց իր դասա – խօսութիւնը այդ խօսքերով .— « Ասիան տուեց մեզ գիտութեան նախապիտելիք – ները եւ ինքը ծերացաւ անչարժութեան մէջ : Մենք նրա յառաջադէմ աչակերտ – ներն ենք : Երախտապիտութիւնը պահան – ջում է, որ մենք տոկոսներով վերադար – ձնենք մեր ծերունի վարժապետին մեր ստացածը, որպէս զի նա դարձեալ ման – կանայ, նոր աչխուժով եւ նոր կեանքով : Եւ ես այդ նպատակով բերեցի խորին Ա – սիայից այդ մանուկներին, որ այժմ զար – գարում են իմ ամբիոնի չուրջը»... Ինու – րըն ծափահարութիւն թնդացրեց ընդար – ձակ դահլիճը : Այդ միջոցին հանդիսա – կաններից չորս հոգի մօտեցան դասախօ – սին, սեղմեցին նրա ձեռքը, առաջարկելով թէ իրանցից իւրաքանչիւրը կը ցանկա – նար մեզանից մէկին որդեգրել եւ իր հա – չուով ուսում տալ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

վախին եւ կ'ապաստանին Հնդկաստան : Ըմբոստական չարժումին երկու պարա – գլուխները հնդկական սահմանը անցան եւ իբրեւ հերոս ընդունելեան ջալիմ – փոնկ (սահմանագլուխի քաղաքը) ապաս – տանած թիպէթցիներու կողմէ : Ցայտա – բարեցին թէ մաս կը կազմեն «պատերազ – մական խորհուրդի մը» որ 22 անդամ ունի եւ եկած են օդնութիւն խնդրելու հնդկական կառավարութենէն :

Տալայ – Լամայի եղբայրն ալ յայտա – րարեց ։— «Հնդկաստանը եւ ազատ աչ – խարհը վերջին յոյսերն են Թիպէթցինե – րուն » :

Մինչ այս մինչ այդ , Ազգայնական Չի – նաստանի կառավարութիւնը կոչ կ'ընէ ազատ աշխարհին՝ որ որ օդնութեան հաս – նի Թիպէթի յեղափոխականներուն :

ՎՐԻՊԱԿ , երէկուան «Յառաջ»ին մէջ էջ 3, եւրոպացիին տոմսին մէջ նախավեր – ջին տողը՝ կարդալ՝

Aquila non capit muscas

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Մխլանէն Պ. Սահեան Սրապեան խըմ – բագրատուն այցելելով նուիրեց հինդ հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ հինդ հազար ֆրանք «Հայ–Բոյժ»ի :

ՋԱՏԻԿ

Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ

Ասագ Հինգշաբթի, Ցիշատակ ընթրեաց *առաւօտեան ժամերգութիւն եւ պատարագ ժամը ութին, Ս. Հաղորդութիւն կը մա – տակարարուի երկսեռ մանկանց , երեկոյ – եան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 5– ին, Խաւարային արարողութիւն ութին :*

Ասագ Ուրբաթ, Ցիշատակ Թաղման , *Երեկոյեան Թաղման արարողութիւն ժա – մը 5·30ին :*

Ասագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Ջատկի, *երեկոյեան արարողութիւն եւ պատարագ ժամը 5·30ին :*

Կիրակի Տօն Հրաշափառ Յարութեան , սկիզբ առաւօտու արարողութեանց ժա – մը ութին, Հանդիսաւոր Ս. պատարագ ժամը տասնին :

×

Ս. ԹԱԴԷՈՍ – ՄԱՐՍԷՅԼ

26 Մարտ, Ասագ Հինգշաբթի Տօն Ս. Հաղորդութեան, առաւօտեան ժամերգու – թիւն եւ Ս. Հաղորդութիւն փոքրիկներու ժամը 9ին, Երեկոյեան Ոտնլուայի արա – րողութիւն ժամը 5·30ին, Խաւարում եւ Ջարչարանաց ժամը ութին :

Ասագ Ուրբաթ, Անապական Թաղում, *երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Թաղում ժամը վեցին :*

Ասագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, *Առաւօտ ժամերգութիւն ժամը 9ին, Երեկոյեան Ճրագալոյց ժամը հինգին, Ս. Պատարագ ժամը վեցին :*

Կիրակի Տօն Հրաշափառ Ս. Յարու – թեան, առաւօտեան ժամերգութիւն ժա – մը 7·30ին, Ս. պատարագ 10ին, քարոզ՝ ժամը 11ին :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

ԱԻԱԳ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԵՒ Ս. ՋԱՏԿԻ

Ասագ Հինգշաբթի, Ցիշատակ ընթրեաց, *առաւօտ. Նախատօնակ եւ Ս. պատարագ ժամը 8·30 – 12 :*

Երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն երկսեռ խումբով հինգին, Գիշեր. Խաւա – րումի արարողութիւն ժամը 7·30 :

Ասագ Ուրբաթ, Ցիշատակ Խաչելու – թեան ։— *Առաւօտ ժամերգութիւն 10ին , երեկոյ Թաղման արարողութիւն հինգին :*

Ասագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Ջատկի , *առաւօտ Ս. Հաղորդութիւն տղոց ժամը 8·30 – 11 : Երեկոյ Ընթերցուածք եւ Ս. պատարագ Խթումի, երկսեռ խումբով 4·30 – 7 :*

Կիրակի Ս. Զատիկ, Յարութիւն Տեառն առաւօտ Նախատօնակ եւ Անդաստան ժամը 7·30ին, հանդիսաւոր Ս. պատա – րագ բազմաձայն երկսեռ խումբով 10ին, Երկուշաբթի Մեռելոց Ս. Ջատկի, ա – ռաւօտ Ս. պատարագ երկսեռ խումբով եւ հոգեհանգիստ ժամը 8 – 12 :

Նոր Կիրակի Ազգ. Մեծ Սգաւոն, բազ – մաձայն խմբերգներով , յիշատակ բիւ – րաւոր նահատակացն մերոց, յընթացս համաշխարհային պատերազմին : Առաւօտ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգիստ ժամը 8 – 11·30 :

×

ՇԱԻԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի Ծաղկազարդ ժամը 8·30ին, Ա – ւագ Հինգշաբթի Ոտնլուայ 16ին, Ա. Եչ. Խաւարում 20ին, Ա. Ուր. Թաղում 16·30ին, Ա. Շբ. Ճրագալոյց 16ին, Կի – րակի Ս. Զատիկ ժամը ութին, Բչ. Մե – ռելոց ժամը 9ին :

×

ՎԱՐԱԳԱՅ ԽԱՉ (ԱՐՆՈՒՎԻԼ)

Ասագ Հինգշաբթի ։— *Առաւօտ , Ս. պա – տարագ ժամը տասնին, Ոտնլուայ երե – կոյեան ժամը 5·30ին, Խաւարում ութին :*

Ասագ Ուրբաթ ։— *Իրիկուն Թաղման Թափօր ժամը 5·30ին :*

Ասագ Շաբաթ ։— *Ճրագալոյց , Ս. պա – տարագ ժամը վեցին :*

Կիրակի Ս. Զատիկ ։— *Սկիզբ ժամեր – գութեան առաւօտեան ժամը 9ին, Ս. պա – տարագ ժամը տասնին :*

Երկուշաբթի, Մեռելոց ։— *Յաւարտ Ս. պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց, ժամը 9ին :*

×

ՍԷՆ ԺԵՐՄԻ Ս. Սահակ Մեսրոպ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ասագ Հինգշաբթի առաւօտեան պա – տարագ ժամը տասնին : Կարգ Ոտնլուայի երեկոյեան ժամը 4·30, կարգ խաւարման ժամը ութին :

Ասագ Ուրբաթ, Թաղման Թափօր երե – կոյեան ժամը հինգին :

Ասագ Շաբաթ, առաւօտ ժամերգութիւն ժամը 9ին, երեկոյեան Ս. պատարագ Խթումի ժամը վեցին :

Կիրակի, Ս. Զատիկ, Յարութիւն Տեա – ռըն հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10·30– ին :

Երկուշաբթի, Մեռելոց Ս. Զատկի , Ս. պատարագ ժամը 10·30ին :

×

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ասագ Հինգշաբթի Ոտնլուայի արարո – ղութիւն երեկոյեան ժամը չորսին , Խա – ւարում ժամը 7·30ին :

Ասագ Ուրբաթ, Թաղման արարողու – թիւն ժամը 17ին :

Ասագ Շաբաթ, սկզբնաւորութիւն ժա – մերգութեանց եւ Ս. գիրքերու ընթեր – ցում ժամը4·30ին, Ս. պատարագ վեցին :

Կիրակի, Ս. Զատիկ, առաւօտ ժամը եօթին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ ժա – մը տասնին :

Երկուշաբթի, Մեռելոց, առաւօտ ժա – մը 8·30ին, Ս. պատարագ 10ին, հոգե – հանգիստ ժամը 11ին :

Նոր Կիրակի, 5 Ապրիլ դկզբնաւորու – թիւն ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8·30ին :

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, Ապրիլ 26– ին, կէս օրէ վերջ, Սալոն Մաղընոյի մէջ, (Բիւ տ'Օպանը) :

Նախաձեռնութեամբ Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ Շրջանի մասնաճիւղերուն :

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԿԱՑԱՌԻԿ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ
(Պուբս տիւ Թրավայ)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ
(Քազա տ'Իթալիա)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ՝

ՋԱՑՆԱՄԱՓԻՈՒԸ ԵՒ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԸ

Մարսէյլի ձայնասփիւռի եւ հեռատես – ի յայտագրին մէջ պիտի խօսուի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի փառատօնին մասին՝ հետեւեալ օրերուն եւ ժամերուն ։—

ՋԱՑՆԱՄԱՓԻՈՒ ։— Փրովանս – Մակա – գին (Մարսէյլ) բաժնին մէջ, այս ուր – բաթ , ժամը 12 – 12·30ին :

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ ։— Փրովանս – Մակագին (Մարսէյլ) բաժնին մէջ, այս չաբաթ ժա – մը 13·30 – 14·30 :

ՇԱՆՕԹ ։— Ժամադրութիւն Շաբաթ առաւօտ ժամը 8·30ին, կառ տը Լիոն, Սալ տը լ'Օփէօժ :

ԱՄԷՆ ՀԱՑՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Է ՓԱՋԱԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՑՍ ՋԵՒՆԱՐԿԸ

ԱԻԱԳ ՇԱԲԹՈՒ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԱՐԳԸ ՓԱՐԻԶԻ Ս. ԽԱՉ ՀԱՑ

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՄԷՋ

Ասագ Հինգշաբթի, ժամը 10·30ին ժա – մերգութիւն , երեկոյեան ժամ եւ Ոտ – նլուայ ժամը 15ին, Հանդիսաւոր Ս. պա – տարագ եւ հաղորդութիւն ժամը16·30ին : Խաւարման ժամերգութիւն ժամը 20ին :

Ասագ Ուրբաթ ։— Երեկոյեան ժամեր – գութիւն եւ Ս. Խաչի երկրպագութիւն ժամը 18ին :

Ասագ Շաբաթ եւ Ճրագալոյց ։— Ժամը 17ին Ճրագալոյցի ժամերգութիւն եւ ձայնաւոր պատարագ :

Կիրակի Ս. Զատիկ ։— Ժամը 10ին ժա – մերգութիւն եւ ձայնաւոր պատարագ :

Երկուշաբթի, Մեռելոց եւ Աւետում ։— Ժամը 10·30ին հանդիսաւոր պատարագ :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

30 Մարտ, Երկուշաբթի առաւօտ Ջատ – կուան տօնին ութիւ պատարագ պիտի մատուցուի Ռիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ : Պիտի պատարագէ Տէր Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն) : Ցետ պատարագի վարչութեան նախաձեռնութեամբ հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի , Միութեան հիմնադիրներէն Պ. Գրիգոր Քիրազեանի մահուան քառասունքին առ – թիւ :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ

ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ ։— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը , այս Հինգշաբթի , ժա – մը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ - ՀԱԻԿԹԱԽԱՂ

ՋԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպութեամբ Հ. Ը. Դ. «Ջաւար – եան» ենթակոմիտէի : 28 Մարտ, Շաբաթ երեկոյ , ժամը 21ին մինչեւ լոյս Պոմոնի Ազգային սրահին մէջ : Ճոխ յայտագիր : Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Orchestre
Jo valon et Gu Berthos

Սեղաններու համար դիմել՝
Ռաֆֆի Հազարեան ,
37, Rue des Dominicaines Tél. : CO. 71-10
Ժաքօ Յովհաննէսեան ,
St Loup grands pins Tél : CO. 34-89
Տիգրան Փափազեան ,
85, Rue d'Aubagne Tél. : CO. 50-75
Պարոյր Գույումճեան ,
3, Rue des Treize Escaliers Tél. : NA 70-38

Տոմսակներու համարժէքը բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու եւ տեղւոյն վրայ : Փա – փաքելի է մուտք ղոյն զգեստ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

ՄԷՋՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ
28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ
ՆԱՀԱՋԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
Եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգ. աբարձութեան
Ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան
Կը ներկայացուի

ՋԱՐԾԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Կատակերգութիւն երեք արար
ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ո – րբեքշաբթի , ժամը 9ին, Քաֆէ Քա – տէի սրահը :

Նիւթ՝ «Օրմանեան եւ իր պատրիար – քական շրջանի , քաղաքականութիւնը» : Պ. Վ. Մելիքեանի կողմէ :

Կը խնդրուի ճշդապահութիւն : Մուտքը ազատ է :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Քաջալերելու համար փարիզահայ թա – տերագիր՝

ԳՐԻԳՈՐ – ՎԱՀԱՆ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3 :

Մասնակցութեամբ Փարիզահայ ար – ուեստագէտներու :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՎԱՐՁՈՒ Է

Կահաւորուած սենեակ մը, խոհանոց , տաք եւ պաղ ջուր, առանձին ուսանողի մը կամ զոյգի մը համար :

Դիմել Տիկին Ռասքինաի ,
17, RUE GRANGE BATELIÈRE
Մուտք ձախէն , վեցերորդ յարկ, աջ դուռը : Ժամը 13էն 17 :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործատուներ ձեւընկալ նիւթերու (մա – թիէռ փլասթիք) մեքենայի վրայ աշխա – տելու համար : Դիմել՝

Vanplast
14, BD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF
ITALIE 16-36

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 փր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 փրանք: Հատը 20 փր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
26
ՄԱՐՏ
JEUDI
26 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8354 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4255

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԺԱՆԻ ԴԱՍԸ ՏԱԼ

Լրագրող Ֆրանսուհին Ռընէ Փիէր – Կոսէ իր ծանօթ գրութեան մէջ զանազան վիրաւորական անկարկուտիւնները կ'ընէ Հայերու հասցէին, զանոնք ներկայացնելով իբրեւ չհամախնդիր եւ ջարդուող ժողովուրդ :

Իբրեւ ծանօթ խորհրդային կարպերուն, Տիկինը չատ լաւ գիտէ թէ Մոսկուայի տիրապետութեան ենթակայ երկիրներուն մէջ մարդիկ իրաւունք չունին սեփական ապարակ, արտեր եւ անասուններ ունենալու : Եւ զանոնք իրենց ուզած տանէն ծախելու :

Սակայն, ըստ իրեն, Հայերը չնորհիւ իրենց «սակարկելու հնամենի հանճարին», յաջողեր են Ռուսերէն խլել «կարգ մը փոքրիկ առանձնաշնորհներ» : Այսին – քըն սեփական ապարակ եւ արտեր ունենալ եւ թղթակցիլ Իրան, Թուրքիա եւ Նիւ Եորք գտնուող իրենց ազգականներուն հետ :

Շատ լաւ գիտէ թէ ո՛չ մէկ անհատ — ո՛ւր մնաց ընտանիք — իրաւունք ունի խորհրդային երկրէն դուրս ելլելու եւ ուզած տեղը երթալու : Սակայն դիտակ – ցարար կը խեղաթիւրէ իրականութիւնը՝ իր « պատմութիւնը» զարդարելու համար :

Հայերը անարգելու նպատակով ակ – նարկութիւն մը կ'ընէ ջարդերուն՝ չնա – կան ձեւով : «Դարերէ ի վեր Հայուն մորթը ամէնէն չատ փնտռուածն է» կ'ըսէ : Ու կ'աւելցնէ թէ Պատմութեան բոնա – կալներուն մէջ միայն Նափոլէոնն ու Հիթլէրն է , որ Հայ չեն ջարդած : Մը – նացեալները բոլորն ալ կարգով բնաջնջած են զանոնք, այսինքն՝ Մեծն Ալեքսանդր, Պոմպէոս, Լենկթիմուր, Ապտիւլ Համիտ, ու նաեւ ամէն կարգի եւ ամէն գոյնի չինական մը փոքրիկ թագաւորներ եւ սատրապներ — ասորի, պարսիկ, միտա – կի, Հոմէացի, սասանեան, Հոն, քազար, բիւզանդացի, արաբ, թուրք, մէմլուք եւ ռուս :

Յօդուածին մէկ ծայրէն միւսը ակնե – բու աչքի կը զարնէ Հայուն դէմ ատելու – թիւնը :

Այս գրութիւնը մեծ դժուարանք ու զայ – րայթ առաջ բերած ըլլալով Հարաւային Ֆրանսայի մեր Հայրենակիցներուն մէջ , Նիսի Փաթրիոթ թերթը իր Մարտ 17ի թիւին մէջ ժաք Թէրիի ստորագրու – թեամբ հրատարակած է ազդու պատաս – խան մը նիս – Մաթէնի յերիւրածոյ կը – րութեան :

« Առաջին անգամը չէ որ , կ'ըսէ Թէրի , Պոլիս այցելող լրագրողները կը հրատա – րակեն վարկաբեկիչ պատմութիւններ՝ վերէն վար յերիւրուած թուրք ֆարոզչա – կան պաշտօնատանց կողմէ՝ նպատակ ու – նենալով խաթել եաղաբակիրք աշխարհի հանրային կարծիքը եւ արդարացնելու այն զարհուրելի ջարդերն ու անորակելի ոճիրները, զորս գործեցին Թուրքերը 1915ին, ջարդելով մէկուկէս միլիոն Հա – յեր :

Ու կը յիշէ լաֆոնթէնի ծանօթ առակը՝ գայլի ու գառնուկի մասին :

Գարկէշա յօդուածագիրը բազմաթիւ պատմական փաստերով եւ Ֆրանսայի յարտնի դէմքերու վկայութիւններով վեր կը հանէ Հայ ժողովուրդի զարաւոր, բարոյական յատկութիւնները :

« Գիտական հետազօտութեանց լոյսին տակ ամէնէն չարամիտ մարդն անգամ պիտի հիանար այս մարտիրոս ժողովուր – դի առաքինութեանց եւ պարտականու – թիւն պիտի համարէր պաշտպանել զայն ամէն յարձակումի դէմ » :

Գալով Թուրքերուն, «անորբագրելի վայրենութիւնները» գործած են եւ աւե – րած ու աւերակած Փոքր Ասիան, որ ժա – մանակին «երկրային դրախտ» էր նկատ – ուած , կ'ըսէ ժաք Թէրի : Ու կ'աւելցնէ . « Ֆրանսայի լրագրողը իրաւունք չու – նի հաւատք ընծայելու դիտումնաւոր սու – տերու , որոնց միակ նպատակն է արդա – րացնել ոճիրները : Որովհետեւ թրքական պրոպագանտի պաշտօնատուներ մեծ գու – մարներ կը յատկացնէ օտար այցելուն գրաւելու եւ Ռընէ Փիէր – Կոսէի պատ – մութեան սկս զգուելի տեսարաններ կը յերիւրէ , որպէսզի կարենայ անոր բսել . — Կը տեսնէ՞ք, կրնայի՞նք չրնաջնջել այսպիսի զարչելի ճճի մը» :

Ժաք Թէրի արժանի դասը տալէ վերջ Փիէր Լոթիի եւ Քլօտ Ֆարէրի նրիտա – սարդ ընկերուհիին, կը յիշէ Ֆրանսահա – յերու ծառայութիւնը Ֆրանս . բանակին եւ դիմադրական ճակատին :

Կ'արժէ որ մեր Հայրենակիցները բողո – քի նամակներ տեղացնեն Նիս – Մաթէնի խմբագրութեան , յայտնելով իրենց զըր – ուանքը Տիկին Ռընէ Փիէր – Կոսէի վար – կաբեկիչ գրութեան դէմ : Եւ արժանի դասը տալ : Որպէսզի մէկն ու միւսը չհամարձակին ուրիշ առթիւ անպատիժ անարգել Հայուն պատիւը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՐԱՔ ՔԱՇՈՒԵՑԱԻ ՊԱՂՏԱՏԻ ՈՒԽՏԷՆ

×

ՇԵՀԱՊ – ՆԱՍՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

—o—

ԱՐԱՔ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ՝ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Արաբական Լիկայի քաղաքական յանձ – նախումբը Գահիրէի մէջ ժողով մը դու – մարելով միաձայնութեամբ ընդունեցաւ Սուտանի առաջարկը.— Հրաւիրել արար ազգերը որ օժանդակեն Իրաք – Ա. Մ. Հ. տագնապին մէկտալման եւ երկու երկիր – ներու յարաբերութեանց բարելաւման : Որոշուեցաւ այս հարցին շուրջ Մարտ 31ին Պէյրութի մէջ արար Արտաքին Նա – խարարներու ժողով մը գումարել :

Արաբական Լիկայի այս ժողովին մէջ ոչ Իրաք եւ ոչ ալ Ա. Մ. Հ.ը ներկայաց – ուած էին :

Միւս կողմէ Գահիրէ Իրաքէն խնդրեց որ եղիպտացի ուսուցիչներու մասին ա – պահովութիւններ տրուին կամ Ա. Մ. Հանրապետութիւն վերադառնալու արտօ – նութիւն տանան անոնք : Գահիրէ այս պիմումը կատարած է, որովհետեւ կարգ մը զբաղումներու համաձայն Իրաքի եղիպ – տացի ուսուցիչները, մօտ չորս հարիւր հոգի, համայնավար ուսանողներու կող – մէ դժուարութիւններու մատնուած են :

Միւս կողմէ Արաբական միացեալ Հան – րապետութիւնն ու Սէուտական Արաբիա կը մտածեն Մէջքէի մէջ «Իսլամական համագումար» մը ընել եւ ամէն տարի կրկնել զայն :

Ներկայիս՝ « Իսլամական համագու – մար»ը առժամեայ կազմակերպութիւն մըն է, որուն Գերագոյն Խորհուրդը կազմուած է Սէուտ Թագաւորէ, Նախա – գահ Նասրէ եւ Փաքիստանի Հանրապե – տութեան նախագահէն: Կեդրոնը՝ Գա – հիրէ :

Արդ, Ա. Մ. Հ.ական կառավարութիւնը կ'առաջարկէ որ այս համագումարը կա – նոնաւորապէս ամէն տարի գումարուի Մէջքէի մէջ՝ Իսլամներու ուխտագնա – ցութեան չրջանին, եւ ուսումնասիրէ աշ – խարհի բոլոր մահմետականները շահա – գրգռող հարցեր : Մասնաւորապէս՝ հա – մայնավարներու հետ յարաբերութեան խնդիրը :

Անգրագտառնալով այս բոլորին, Իրաքի թերթերը բուռն յարձակում կը գործեն Միացեալ Նահանգներու վրայ, որոնք ուած , կ'ըսէ ժաք Թէրի : Ու կ'աւելցնէ . « Ֆրանսայի լրագրողը իրաւունք չու – նի հաւատք ընծայելու դիտումնաւոր սու – տերու , որոնց միակ նպատակն է արդա – րացնել ոճիրները : Որովհետեւ թրքական պրոպագանտի պաշտօնատուներ մեծ գու – մարներ կը յատկացնէ օտար այցելուն գրաւելու եւ Ռընէ Փիէր – Կոսէի պատ – մութեան սկս զգուելի տեսարաններ կը յերիւրէ , որպէսզի կարենայ անոր բսել . — Կը տեսնէ՞ք, կրնայի՞նք չրնաջնջել այսպիսի զարչելի ճճի մը» :

Ժաք Թէրի արժանի դասը տալէ վերջ Փիէր Լոթիի եւ Քլօտ Ֆարէրի նրիտա – սարդ ընկերուհիին, կը յիշէ Ֆրանսահա – յերու ծառայութիւնը Ֆրանս . բանակին եւ դիմադրական ճակատին :

Կ'արժէ որ մեր Հայրենակիցները բողո – քի նամակներ տեղացնեն Նիս – Մաթէնի խմբագրութեան , յայտնելով իրենց զըր – ուանքը Տիկին Ռընէ Փիէր – Կոսէի վար – կաբեկիչ գրութեան դէմ : Եւ արժանի դասը տալ : Որպէսզի մէկն ու միւսը չհամարձակին ուրիշ առթիւ անպատիժ անարգել Հայուն պատիւը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

կ'ուզէն « Սէուտ Թագաւորը օգտագործել Իրաքի եւ Ա. Մ. Հ.ման միջեւ միջնոր – դութիւն մը ընելու համար» : Այսուհան – դերձ Սէուտ Թագաւոր ցարդ պատասխան չէ տուած Գահիրէի առաջարկին :

ՊԱՂՏԱՏԻ ՈՒԽՏԸ

Պաղտատի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ Իրաք որոշած է քաշուիլ Պաղտատի Ուխտէն, որուն անդամները՝ Թուրքիա , Պարսկաստան եւ Փաքիստան , մահմետա – կան ազգեր են, բայց ո՛չ արաբ :

Պաղտատի մէջ տրուած մամուլի ասու – լիսի մը ընթացքին վարչապետ Քասըմ պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Ուխտէն կը քաշուի. «Իրաքի այս որոշումը ի զօ – րու կը դառնայ այսօրուընէ սկսեալ» :

Իրաքի կրօնապետներն ալ իրենց կար – ծիքն ձայնասփիւռէն յայտարարեցին թէ Նախագահ Նասր իսլամութիւնը կը չա – հագործէ իր նպատակներուն համար, ա – ւելցնելով որ իրենք « երբեք այնքան ա – գատութիւն չէին վայելած՝ որքան Հան – րապետութեան հաստատումէն ի վեր» : Իւլէմաները « ստախօս» կը յորջորջեն Դամասկոսի եւ Գահիրէի « քարոզիչներ»ը :

Իրաքի այս դիրքին առջեւ՝ Նասր կը մտածէ արարական միւս երկիրները իր չուրջ համախմբել՝ գանոնք սիրաշահելով : Այս ուղղութեամբ կը յայտարարուի թէ Նասր եւ Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահ Շեհապ հանդիպում մը պիտի ունենան Լիբանանի մէջ « տեղ մը» :

Առջին տաքին ուշադրաւ է այն պա – րագան՝ որ Նասր տեղի տուած է եւ ըն – դունած է Զօր. Շեհապի հանդիպիլ Լի – բանանի մէջ :

Թերթերը կը գրեն թէ այս հանդիպում – մը իրականացնելու համար Միացեալ Նահանգները երկու կողմերուն ալ թէ – լադրած են արագ չարժիլ եւ համաձայ – նիլ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիպեթի մէջ ըմբոստութիւնը կը ծա – ւալի : Զինեալները սկսան ամրակոծել մենաստանները, իսկ Տալայ – Լաման պե – րի է համայնավարներուն ձեռքը : Լաստ – յի իր պալատը պարապ է :

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետ Մաքմիլըն Լոն – ոն հասաւ , Ուաշինկթընի օդակայանին մէջ, Այզընհաուըրի հետ իր ունեցած խո – սակցութիւններուն մասին հարցապնդուե – լով , յայտարարած է .— « Այնքան ա – տեն որ Արեւմուտքը իր սկզբունքներուն վրայ մնայ՝ ազատ աշխարհ պիտի չհաւ, բանակցելու պատրաստակամութիւն յայտնելով » :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի ընկերվարական կուսակ – ցութեան ընդհանուր քարտուղար եւ է – րեսփոխան Կոթէ , Թիպէթի դէպքերուն մասին խօսելով յայտարարեց թէ « նոր Հունգարիա մը կը տեսնենք. ժողովուրդ մը կը փճացուի » :

ԱՄԵՐԻԿԱՅի 22 անձերու նամակին պատասխանելով Քրուչչեւ ըսած է թէ « Ժընեւի հիւլէական ժողովը անելի մատ – նուած է եւ կը գտնուի ձախողութեան սպառնալիքին տակ՝ Արեւմտեաններու բռնած դիրքին պատճառով » :

ՍՈՒԱՆԼՈՎ տասը օր Անգլիա մնալէ յե – տոյ վերադարձաւ Մոսկուա , յոյս յայտ – նելով թէ իր այցելութիւնը կրնայ մեղ – մացուցած ըլլալ պաղ պատերազմը :

ԱՆԳԱՐԱՅի մէջ թուրք ռազիկանութիւ – նը խուզարկութիւն մը ընելով ձերբակա – լած է « Պէհայի» ազանդին պատկանող տասը անձեր եւ յանձնած արդարու – թեան : Այս ազանդը որ տարածուած է Պարսկաստանի մէջ, Թուրքիոյ մէջ ար – դիլուած է : Ձերբակալուողներու մէջ կան վեց Թուրքեր եւ չորս Պարսիկներ , որոնց մէկը Անգարայի պարսկական դես – պանատան պաշտօնեաներէն մէկն է :

ՖՐԱՆՍԱՅի եւ Ամերիկայի միջեւ կընք – ուած համաձայնութեամբ մը Ֆրանսա Միացեալ Նահանգներէն պիտի գնէ 24 միլիոն տոլար արժէքով բամպակ եւ 3·500·000 տոլարի ծխախոտ , վճարումը Ֆրանքով ընելով :

ՓԱՐԻԶի հանրակառքի չարժավարնե – րու գործադուլը տեղի ունեցաւ երեքչար – թի օր , 70 առ հարիւր համեմատու – թեամբ :

ՌԻՕ ՏԸ ԵԱՆԷՅՐՈՅի հանրակառքի վարիչները երեքչարթի օր՝ գործադուլ մը ըրին , աշխատավարձի յաւելում պահանջելով :

ՃԱՓՈՆԻ մէջ 180·000 հանքագործներ անորոշ ժամանակով գործադուլ մը ըրին , աշխատավարձի յաւելում պահանջելով : Եօթը տարիէ ի վեր Ճափոնի մեծագոյն գործադուլն է ասիկա :

ԳԱՀԻՐԷի Ալ Ազհար համալսարանի տը – նօրէն Շալթութ սուրբ պատերազմ յայ – տարարեց համայնավարութեան դէմ : « Ալ Ազհար, Աստուծոյ կրօնքին անունով , կ'առաջարկէ որ լրջօրէն մտածէք անհա – ւատութեան այն վտանգին մասին՝ որ իսլամներուն կը սպառնայ » :

ԴԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

●

« Նիւ Եորք Հերըլտ»ի Մոսկուայի Թղ – թակիցը՝ Թոմ Լամպերթ հետեւեալ Թղ – թակցութիւնը ղրկած է իր Թերթին :—

Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած միջա – դէպ մը պատճառ դարձած է որ մինչեւ Մոսկուայի մէջ կուսակցական եւ կառա – վարական շրջանակները կրկին անոր հե – տեւանքները :

Միջադէպը պատահած է անցեալ Յու – լիս 27ին : Երեք հոգի մակոյկով կը պտըտէին Հայաստանի լիճի մը վրայ, լողանքի գօտիին մէջ երբ մակոյկը մար – դու մը ղարնուեցաւ եւ հեռացաւ ձգելով որ մարդը մեռնի ժամ մը ետքը :

Դատական հետապնդումը սկսաւ տեղ – ւոյն վրայ : Համաձայն Հայաստանի Կո – մինուիստ Թերթին (կուսակցական պաշ – տօնաթերթ) տեղական ոստիկանութիւնը եւ դատարանը քննութիւններ կատարեցին եւ « պաշտպանեցին» մակոյկին երբեակը :

Անբացատրելի եղանակով մը խնդիրը յանձնուեցաւ Հայաստանի Հանրապետու – թեան դատախազին եւ գերագոյն ատեա – նին, ինչ որ անմիջական արդիւնքներ չտուաւ : Կոմունիստ կը ղրկ թէ դատա – խազը եւ գերագոյն ատեանը դանդաղ չարժեցան եւ խնդիրը թաղուեցաւ : Այդ միջոցին Կոմսոմոլսկայա Փրաւատա սկը – սաւ գրգռել այս հարցով : Պատմեց ար – կածը եւ պահանջեց որ խնդիրը կար – գադրուի : Քննադատեց նաեւ խնդրի քն – նութեան եղանակը :

Հայաստանի համայնավար կուսակցու – թեան Կ. Կոմիտէն մասնաւոր ուշադրու – թիւն չդարձուց այս խնդրին հակառակ որ Հայաստանի մէջ, ինչպէս բովանդակ Խ. Միութեան մէջ, համայնավար կուսակ – ցութիւնը գերագոյն իշխանութիւնն է ա – մէն խնդրի համար, մէջն ըլլալով դատա – կան խնդիրները : Բայց երբ Կոմսոմոս – կայա Փրաւտա գրգռեցաւ այդ հարցով , կուսակցութիւնը արթնցաւ : Կեդրոնական Կոմիտէն նշանակեց իր իսկ քննիչները : « Կոմսոմոլսկա» կը գրէ թէ լիճին չրջանի կուսակցական կոմիտէի քարտուղարը եւ Թաղական խորհուրդի մէկ անդամը պաշտօնանկ եղան : Տեղական դատախազը նաեւ պաշտօնանկ եղաւ եւ իր ապագան այսօր կուսակցութեան համար խնդիր է : Տեղական ոստիկանութեան պե – տըն ալ պաշտօնանկ եղած է եւ դատա – րանի կողմէ նշանակուած կարգ մը քըն – նիչներ : Տակաւին յայտնի չէ հանրապե – տութեան դատախազին եւ գերագոյն ատ – եանի անդամներուն վիճակը, որոնք « զանզգոյ չարժած էին» այս հարցին մէջ :

Հարցը կուսակցական հանդամանք չէր ստացած մինչեւ որ երիտասարդ համայ – նավարներու Թերթը խնդիրը ձեռք չառ – նէ :

ԿԻՊՐՈՍ ԱՆԿԱԽ

—o—

Երկարամեայ պայքարէ մը ետք Կիպրացիներ առանձին ահմանադրութիւն, կառավարութիւն պիտի ունենան 19 Փետրուար 1960ին անգլիական – յոյն – Թուրք համաձայնութեամբ : Նախագահը պիտի ըլլայ յոյն համայնքէն, փոխ – նախագահը՝ Թուրք, ահմանադրական լիազօրութիւններով : Փոքրամասնութեան ներկայացուցիչը պիտի պահէ ահմանադիր ժողովի մէջ որոշ իրաւունքներ, օրէնսդիրի մէջ քուէարկութեան արդիւնքը բեկանելու իրաւունք՝ եթէ համապատասխան չէ ներկայացուցած համայնքին շահերուն :

×

Ահմանադրութիւնը պիտի յարգէ համայնքներու, պաշտօնեաներու իրաւունքները : Երեք պետութիւնները կ'երաշխաւորեն կղզիին անկախութեան իրաւունքը : Հանրապետութիւնը պիտի յարգէ հոգային ամբողջականութիւնը, պիտի արգիլէ որեւէ բաժանում կամ միութիւն, պիտի չկնքէ տնտեսական կամ քաղաքական դաշնագրեր այլ պետութեանց հետ, իսկ եթէ փոփոխութիւն մը կրէ, երեք պետութիւնները միասնաբար պիտի միջամտեն կամ առանձին միջամտելու իրաւունք պիտի ունենան նախկին վարչաձեւը հաստատելու :

Ռազմական երկու կարեւոր խարիսխներ պիտի մնան անգլիական իշխանութեան տակ : Վարչապետ Մաքմիլլըն համայնքներուն հաղորդեց համաձայնութիւնը եւ յոյս յայտնեց որ Կիպրոսի Հանրապետութիւնը բրիտանական հասարակապետութեան մաս կազմէ :

×

Մակարիոս Արք. ալ Նիկոսիա վերադարձին մամուլի ներկայացուցիչներուն յայտարարեց. « Լոնտոնի համաձայնութեամբ չկան յաղթականներ եւ պարտուածներ : Յաղթական է համազործակցութեան ոգին եւ ոչ թէ բաժանումի եւ հակամարտութեան » : Եկեղեցական ղեկավարին համաձայն Կիպրոսի անկախութիւնը անհաչտ չէ Բրիտանական հասարակապետութեան անդամակցելուն :

Կիպրոս կը ստանայ պայմանադրական անկախութիւն մը, ներքին լայն ինքնավարութիւն մը, ներքին ազատ քաղաքականութիւն մը, արտաքին քաղաքականութիւնը կապուած կը մնայ երեք պետութեանց : Մայր Հայրենիքի միացումին համար պայքարողները զոհունակութեամբ կ'ողջունեն կղզիին անջատ քաղաքականութիւն մը վարելու ազատութեան ստացումը եւ կը յուսան թէ ապագային միայն լուծելի խնդիր մըն է միացումը :

Գաղթավայրեր կը ձերբազատուին զանձնացնելու միտող քաղաքականութիւնը չատ լաւ կը ճանչնայ ու լաւ կ'օգտագործէ ուրեմն հոգեբանական այն տարրերութիւնները, որոնք գոյութիւն ունին ազատ ժողովրդապետութեան մը քաղաքացիներուն եւ համայնավար մարդոց սրտերուն ու վարուելակերպին մէջ : Ազատութեան մթնոլորտի մը մէջ հանրային կարծիքը մէկ օրէն մեւսը կրնայ փոխուիլ. մինչդեռ կազմակերպուած համայնավար ընկերութեան մը մէջ հանրային կարծիքը կայուն բան մըն է : Մ. Նահանգները առանձնացնելու քաղաքականութիւնը առաւելաբար հիմնուած է միջազգային չափանիշներով հոգեբանական ճնշում բանեցնելու արուեստին վրայ : Այս քաղաքականութեան զործածած զանազան միջոցներն են՝ սպառնալիք, յուսալքում, դաղափարական թունաւորում եւ հակառակորդը ամբաստանել :

Սպառնալիքի քաղաքականութիւնը մեծ չափանիշներով կը զործադրուի արդէն Սթալինի մահէն ի վեր. Սուէզի խնդիրին առեն, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վրայ հըրթիռներ ղրկելու սպառնալիքէն անմիջապէս վերջն է, որ Ռուսերը իրենց սպուտնիկները ճամբայ հանեցին : Ինչ ալ ըլլայ արհեստական արբանեակներու դիտական նշանակութիւնը, կասկածէ վեր է, որ հոգերանօրէն մեծ ցնցում պատճառեցին : Երկու մեծերուն մէջ դանուող երկիրնեբու ժողովուրդներուն այն զգացումը չէ վերաքննութեան ենթարկել Լոզանի դաշնագիրը, որ կը կրէ Ցունաստանի ներկայացուցիչներուն ստորագրութիւնն ալ : « Կղզին երկարաձգումն է Անատոլուի, ուրկէ կը տեսնուին Կիպրոսի ափերը, այնքան մօտ մեր նաւահանգիստներուն » :

×

Այժմ պայքարը երկու տարբերուն մէջ չեւ տեղի պիտի ունենայ, պայքար թիւի, որակի : Ցաղթական պիտի ըլլայ ան՝ որ աւելի արագ պիտի ազի եւ կարող պիտի ըլլայ վարիչ դասակարգ մը տալ, մշակոյթով առաջնանալ : Ցոյները դադրած է Թուրքերէն խօսելէ, մինչդեռ խառն բնակչութիւն ունեցող վայրերու մէջ Թուրքը յանախարէն կը խօսի, իսկ զարգացած դասակարգը՝ անդլերէն : Բնակչութեան 55 առ հարիւրը երկրագործ է եւ յոյն տարրին կը պատկանի, 23 առ հարիւրը ճարտարարուեստի մէջ է, 22 առ հարիւրը պաշտօնեայ : Ցոյն տարրը հաստատուն հիմ ունի, եթէ արօրը չլքէ քաղաքներ խուժելով եւ արտագաղթով :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՁԱԿԱՏԱԳՐԻՆ ԽԱՂԸՐԸ

ՍԹԱԼԻՆ

Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՄԷՋ

—o—

Հարաւային Ֆրանսա հրատարակուող « Իլ Ճիոռնալէ Տէլէի Իթալիանի» խմբագրական պարբերաթերթը, անցեալ Դեկտեմբեր քանի թիւին մէջ, Սթալինի՝ ասկէ հիշդ 52 տարի առաջ, Եւրոպա կատարած խորհրդաւոր ճամբորդութեան մը նկարագրականը բրած էր :

Այդ գրութեան արձագանգ տալու մասնաւոր պատճառ մը պիտի չունենայինք անշուշտ, եթէ անոր մէջ հանդիպած չըլլայինք հանրութեան անծանօթ եւ Հայերուս համար անակնկալ դրուագի մը :

Սթալին գացած է Ս. Ղազար, Մխիթարեան Մայրավանքին մէջ ժամկոչի պաշտօնը խնդրելու համար :

Դրուագին վաւերականութիւնը դեռ չենք կրցած ստուգել, բուն իսկ Մխիթարեան աղբիւրէ : Չենք կարծեր թէ այն ատեն բոլորովին աննշան, Սթալինի այցելութեան գրաւոր հետքը գտնուի Ս. Ղազարի ականաւոր այցելուներու ստորագրութեանց մատեանին կամ օրագրութեանց մէջ :

Այն չրջանին եւ մինչեւ 1921, Միսիթարեան մշտնջենաւոր Աբբան էր Գերիշխանաւոր Կիւրեղեան : Իրեն ժամանակակից միաբաններէն կան դեռ վերապրողներ. անոնց ականատես կամ ականջալուր չէ վերաքննութեան ենթարկել Լոզանի դաշնագիրը, որ կը կրէ Ցունաստանի ներկայացուցիչներուն ստորագրութիւնն ալ : « Կղզին երկարաձգումն է Անատոլուի, ուրկէ կը տեսնուին Կիպրոսի ափերը, այնքան մօտ մեր նաւահանգիստներուն » :

×

Այժմ պայքարը երկու տարբերուն մէջ չեւ տեղի պիտի ունենայ, պայքար թիւի, որակի : Ցաղթական պիտի ըլլայ ան՝ որ աւելի արագ պիտի ազի եւ կարող պիտի ըլլայ վարիչ դասակարգ մը տալ, մշակոյթով առաջնանալ : Ցոյները դադրած է Թուրքերէն խօսելէ, մինչդեռ խառն բնակչութիւն ունեցող վայրերու մէջ Թուրքը յանախարէն կը խօսի, իսկ զարգացած դասակարգը՝ անդլերէն : Բնակչութեան 55 առ հարիւրը երկրագործ է եւ յոյն տարրին կը պատկանի, 23 առ հարիւրը ճարտարարուեստի մէջ է, 22 առ հարիւրը պաշտօնեայ : Ցոյն տարրը հաստատուն հիմ ունի, եթէ արօրը չլքէ քաղաքներ խուժելով եւ արտագաղթով :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՑՈՒՄ

—o—

Երկու մեծերուն միջեւ կատարուած աշխարհի բաժանումը այն հետեւանքը պիտի ունենայ, որ միջանկեալ չրջանները պիտի դադրին գոյութիւն ունենալէ եւ պիտի իյնան ամէնէն անկուշտին ազդեցութեան տակ : Մ. Նահանգներու դաշնակիցներու երկիրներու հանրային կարծիքները պիտի ընդվզին այս բաժանման դէմ, եւ չուտով պիտի թշնամանան իրենց մեծ դաշնակիցին, որովհետեւ եղածը պիտի նկատեն զաւաճանութիւն : Մինչդեռ համայնավար կազմակերպութիւնը չատ լաւ պիտէ թէամէն պարագայի մէջկրնայ ենիլ տեղական համայնավար կուսակցութիւններուն բացարձակ հաւատարմութեան վերայ : Հետեւաբար, աշխարհի բաժանումէն վերջ իրենց ձգուած չրջաններուն մէջ, Մ. Նահանգները այլեւս պիտի չկրնան յենիլ իրենց դաշնակիցներուն վրայ, եւ միւս կողմէ, նեղ կացութեան պիտի մատնուին տեղական համայնավար կուսակցութիւններուն վստահաբար կազմակերպելիք յեղափոխութիւններուն պատճառով :

Մ. Նահանգները քաղաքականապէս առանձնացնելու միտող քաղաքականութիւնը չատ լաւ կը ճանչնայ ու լաւ կ'օգտագործէ ուրեմն հոգեբանական այն տարրերութիւնները, որոնք գոյութիւն ունին ազատ ժողովրդապետութեան մը քաղաքացիներուն եւ համայնավար մարդոց սրտերուն ու վարուելակերպին մէջ : Ազատութեան մթնոլորտի մը մէջ հանրային կարծիքը մէկ օրէն մեւսը կրնայ փոխուիլ. մինչդեռ կազմակերպուած համայնավար ընկերութեան մը մէջ հանրային կարծիքը կայուն բան մըն է : Մ. Նահանգները առանձնացնելու քաղաքականութիւնը առաւելաբար հիմնուած է միջազգային չափանիշներով հոգեբանական ճնշում բանեցնելու արուեստին վրայ : Այս քաղաքականութեան զործածած զանազան միջոցներն են՝ սպառնալիք, յուսալքում, դաղափարական թունաւորում եւ հակառակորդը ամբաստանել :

Սպառնալիքի քաղաքականութիւնը մեծ չափանիշներով կը զործադրուի արդէն Սթալինի մահէն ի վեր. Սուէզի խնդիրին առեն, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վրայ հըրթիռներ ղրկելու սպառնալիքէն անմիջապէս վերջն է, որ Ռուսերը իրենց սպուտնիկները ճամբայ հանեցին : Ինչ ալ ըլլայ արհեստական արբանեակներու դիտական նշանակութիւնը, կասկածէ վեր է, որ հոգերանօրէն մեծ ցնցում պատճառեցին : Երկու մեծերուն մէջ դանուող երկիրնեբու ժողովուրդներուն այն զգացումը չէ վերաքննութեան ենթարկել Լոզանի դաշնագիրը, որ կը կրէ Ցունաստանի ներկայացուցիչներուն ստորագրութիւնն ալ : « Կղզին երկարաձգումն է Անատոլուի, ուրկէ կը տեսնուին Կիպրոսի ափերը, այնքան մօտ մեր նաւահանգիստներուն » :

×

Այժմ պայքարը երկու տարբերուն մէջ չեւ տեղի պիտի ունենայ, պայքար թիւի, որակի : Ցաղթական պիտի ըլլայ ան՝ որ աւելի արագ պիտի ազի եւ կարող պիտի ըլլայ վարիչ դասակարգ մը տալ, մշակոյթով առաջնանալ : Ցոյները դադրած է Թուրքերէն խօսելէ, մինչդեռ խառն բնակչութիւն ունեցող վայրերու մէջ Թուրքը յանախարէն կը խօսի, իսկ զարգացած դասակարգը՝ անդլերէն : Բնակչութեան 55 առ հարիւրը երկրագործ է եւ յոյն տարրին կը պատկանի, 23 առ հարիւրը ճարտարարուեստի մէջ է, 22 առ հարիւրը պաշտօնեայ : Ցոյն տարրը հաստատուն հիմ ունի, եթէ արօրը չլքէ քաղաքներ խուժելով եւ արտագաղթով :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

(2 Շար.)

ԿՅՆՔԵՐ

Հ. ՀԱՏԱՐ

ԼԱ.

— ԱՍՏՂԱՓԵԳ

Իհա մեր ասեղ մը այլի կին, կարմիր մեղմոյն մեր ասեղագործ. Սկսինք մեր կեանքի ասեղագործութեան մեր ասեղ մը, որ մեզ կը հագցնէ մեր ուզած տարազը — այդ ասեղն է մեր ասեղ — ասոր մասին պիտի խօսինք մենք :

— Մեզի համար, բարեբախտաբար, մեր ասեղը ոչ մեծ է եւ ոչ ալ ծանր. ան մեզ կը հագցնէ մեր ուզած տարազը, ինչպէս որ ըսիր դուն, եւ մենք ալ կրնանք ազատ շարժիլ մեր տարազին մէջ : Բայց ասեղ մը կայ, որ ծանր է եւ մեծ, եւ որ մեզ կը հագցնէ տարազ մը, որ մեզ ազատ շարժիլ չի տար. ան մեզ կը հագցնէ ամուսնութեան տարազ մը, որ մեզ կը ստիպէ, որ ամուսնանանք, եթէ ուզենք, թէ չուզենք, որ ամուսնանանք, եթէ ոչ՝ ամբողջ կեանք մը պիտի մնանք ծերունի աղջիկ մը, որ ամուսնութեան տարազ մը չունի հագած :

Մի՞ թերեւս ատոր համար է, որ ես տակաւին չեմ ուզեր ամուսնանալ : Կրնա՛ս, որ ես ալ մի՛ ուզեր ամուսնանալ, եթէ ի՛նչ ուզես ըսէ՝ ես ամուսնանալ չեմ ուզեր, որովհետեւ ամուսնանալ կը նշանակէ, որ ես ալ պիտի ստիպուիմ ամուսնութեան տարազ մը հագնիլ, եւ ես չեմ ուզեր հագնիլ ամուսնութեան տարազ մը, որովհետեւ ամուսնութեան տարազը ինծի համար ծանր է, շատ ծանր, եւ ես չեմ ուզեր ծանր բան մը կրել իմ վրաս, ինչպէս որ ծանր է ամուսնութեան տարազը, որ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ընկեր Միհրան Գավէգեան 6000 *ֆր.* :

Քանի մը ընկերներ (Փարիզէն) 13·000 *ֆրանք* :

Տէր եւ Տիկին Պօյաճեան Մարտիրոս եւ զաւակները իրենց ողբացեալ հնքահօր Գրիգոր Մանուկեանի կսկծալի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն հինգ հազար ֆրանք :

Նոյն առիթով Տէր եւ Տիկին Մարուքէ Պօյաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արամ Աչըգկէօզեան եւ Պ. Ժիրայր Վարպետեան երկու հազարական ֆրանք, Պ. Յակոբ Յարութիւնեան հազար ֆրանք :

Կրընոպլէն Տիկին Վ. Օնպաշեան Ս. Յարութեան ոտնին առթիւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Յարութիւն Օնպաշեան սրահին կը նուիրէ հարիւր հազար ֆրանք :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կրընոպլի մասնաճիւղը իր պարահանդէսին հասոյթը՝ երեսուն հազար ֆրանք կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի տան :

Օր. Սրբուհի Պիւլպիւլեան, Այրի Տիկ. Պերճուհի Նշանեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արշաւիր Գաբրիէլեան եւ զաւակները, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան, Այրի Տիկին Ե. Յովսէփեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գ. Գասպարեան եւ զաւակները (Պոլիս), ինչպէս նաեւ Փափազեան եւ Իսկէնտէրեան ընտանիք – ները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ – մօր եւ աղգականին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՀԻ ՊԻԻԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ Գասպարեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 24ին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ առաւօտ ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս. Յով. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել *:

ՅԱՌԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Գաբրիէլեան եւ Պիւլպիւլեան ընտանիք – ներուն :

Տէր եւ Տիկին Մինաս Աչիկեան եւ զաւակը, Պ. Աչիկ Աչիկեան, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Տէլալեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Փիլպեռ եւ Սրբուհի Փո – թիլօն եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Նիկո – ղոս Աչիկեան, Տէր եւ Տիկին Աչիկ Աչիկեան, Պ. Յարէթ Թէրզեան եւ զա – ւակները, Այրի Տիկին Մարիամ Անան – եան, Տէր եւ Տիկին Անանիա Անանեան եւ զաւակները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ հօր, սանին եւ աղգա – կանին՝

ՄԿՐՏԻՉ ԽԱՉԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փիթիէի հի – ւանդանոցին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը՝ այսօր հինգ – շաբթի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս ե – կեղեցիին մէջ, ժամը 16ին, ուրկէ մար – մինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզ – մանատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

THÉATRE MUNICIPAL
DE VILLEURBANNE

Կազմակերպուած

ՅԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3, ժամը 20·30ին

Կը ներկայացուին

1·— ԱԴՈՒԱՐԴ ԻՇԽԱՆ
(Տռամ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)

2.— L'article 330, G. Courteline
(Comédie en un acte)

3·— ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
(Կատակերգութիւն)

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15·30ին,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ
(Պուբս տիւ Թրավայ)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ
(Բազա տ'Իթալիա)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ՝ **ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ** ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԾԱՆՕԹ.— Ժամադրութիւն Շաբաթ առաւօտ ժամը 8·30ին, Կառ տը Լիոն, Սալ տը լ'Օռլօժ :

ԱՄԷՆ ՀԱՑՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Է ՓԱՋԱԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՅՍ ՁԵՒՆԱՐԿԸ

ՁԱՅՆԱՓԻՒՌ ԵՒ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

Մարսէյլի ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի յայտագրին մէջ պիտի խօսուի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի փառատօնին մասին՝ հետեւեալ օրերուն եւ ժամերուն :—

ՁԱՅՆԱՓԻՒՌ.— Փրովանս – Մակա – զին (*Մարսէյլ*) բաժնին մէջ, այս ուր – բաթ, ժամը 12 – 12·30ին :

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ.— Փրովանս – Մակազին (*Մարսէյլ*) բաժնին մէջ, այս չաբաթ ժա – մը 13·30 – 14·30 :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ - ՀԱԻԿԹԱԽԱՂ

ՋԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպութեամբ Հ. Ը. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի : 28 *Մարտ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը* 21ին *մինչեւ լոյս Պոմոնի Ազգային սրահին մէջ: Ճոխ յայտագիր : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Orchestre
Jo valon et Gu Berthos

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Աւետիս, Սուքէն եւ Միասք Գալֆայեան եղբայրներ խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք իրենց ներկայութեամբ, ծաղկեպսակներով եւ ցաւակցութիւններով մխիթարեցին դիրենք, իրենց սիրեցեալ մօր Այրի Տիկին Մարթուհի Ա. Գալֆեանի *դառնագին մահուան սխուր առթիւ:*

×

Այրի Տիկին Ա. Աբրահամեան եւ պատգանները շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին Հայ Մարզական Միութեան եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, զրաւոր, ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ աղգականին՝

ԱՀԱՐՈՆ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՆՈՒԻՐ

Սէն Ժերմէն Թագ. Խորհուրդը, իրեն շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Կղեմէս Խոչեանէ, իրենց որդւոյն Վարդգէսի զինուորական ծառայութենէ ազէ եւ առողջ վերադարձին առթիւ հեռեւեալ նուէրները.— Թագիս երիցատան չինութեան Ֆոնտին երկու հազար ֆրանք, իսկ եկեղեցւոյս պայծառութեան համար հազար ֆրանք :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շաւիլէն Պ. Մովսէս Տէմիրճեան եւ Օր. Զարուհի Տէմիրճեան կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի (Մեռելոց) Շաւիլի եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր ողբ.

ՆՈՒԻՐՀԱՆԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ: Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ սոյն արարողութեան :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորներ ձեւրնկալ նիւթերու (մաթիէռ փլասթիֆ) մեքենայի վրայ աշխատելու համար: Դիմել՝

Vanplast
14, BD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF
ITALIE 16-36

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ասաղ չարքեաան բոլոր արարողութիւնները կը կատարուին ըստ աւանդութեան :

ՅՈՒՇԱՏՕՏ

ՓԱՐԻԶ.— *Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը, այս Հինգշաբթի, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԷՋՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ
28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ
ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
Եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան
ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան
կը ներկայացնէ

ՁԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

կատակերգութիւն երեք արար

ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e

Métro : Madeleine

Tél. : ANJ· 48-47, 41-83, 47-05

ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ, ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԻՆԹՈՒՐԻՍԹԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ, ՁՈՐՍ ՃԱՄԲՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Փարիզէն Մոսկուա երկաթուղի՝ Բ· կարգ, Մոսկուայէն երեւան օդանաւ : վերադարձ նոյն ճեւով :

ՓԱՐԻԶԷՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ ՅՈՒԼԻՍ 4, ՕԳՈՍՏՈՍ 1, 8 ԵՒ 15

Տեղերու թիւը սահմանափակուած է: Անմիջապէս արձանագրուիլ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Tourist - Romea - France

10, Rue Pasquier - PARIS (8e)

Permanence Հայու մը կողմէ ամէն օր ժամը 17էն 18·30:

Արձանագրութիւնները կ'ընդունինք նաեւ հեռեւեալ երկիրները բնակող Հայերէ· Անգլիա, Իտալիա, Պելժիա, Ամերիկա, Զուիցերիա եւ Եւրոպայի ուրիշ երկիրներ :

Երթուղարձի տեւողութիւն՝ 22 *օրուան համար ապահովուած է ձեր հանկըստութիւնը, ճաշ, պանդոկ, եւ երթեւեկ Փարիզէն Մոսկուա, Երեւան, Էջմիածին եւ Փարիզ* :

La Société du Bain de Vapeur de la Pierre Levée

4 bis, Rue de la Pierre Levée, Paris 11·

MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF, GONCOURT — TÉL. OBE. 12-51

Կը տեղեկացնէ իր յաճախորդներուն որ ասկէ ետք հաստատութիւնը, փակ է այր մարդոց համար Հինգշաբթի օրերը եւ բաց է երեքշաբթի օրերը ժամը 14էն 23

ԲԱՑ ՕՐԵՐ

Կիներու համար	Այրերու համար
Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ	*Երեքշաբթի* 14էն 23
ժամը 11էն 23	*Շաբաթ*, 9էն 23

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ՈՒՐԲԱԹ 27 ՄԱՐՏ
VENDREDI 27 MARS 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8355 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4256

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

Մինչեւ Հարաւային Ֆրանսայի մեր հայրենակիցներուն համար յիշատակելի պիտի ըլլայ այս տարուան Զատիկը :

Անոնք բացառիկ պատեհութիւնը պիտի ունենան վայելելու Հ· Ը· Կ· Նոր Սերունդի վառարանը : Լիմոյինները Ճրագալոյցի, Մարսիլիայինները՝ Զատկի պիշերը :

Նոր Սերնդական տղաներն ու աղջիկները ամիսներէ ի վեր աշխատանքի են լծուած՝ քանի մը երէց ընկերներու դիակցութեան տակ՝ պատրաստելու համար ներկայանալի հայկական հանդէս մը, ըստ որում տարբեր ցարդ մեզի ծանօթ սովորական հանդէսներէն :

Երիտասարդ երաժիշտ ու խմբավար կարպիս Ափրիկեան նոր երգեր սորվեցուցած է՝ յատկապէս այս վառարանին համար :

Արուեստագէտ ժիրայր Փալամուտեան յղացած է կենդանի պատկեր մը ,— Ուխտագնացութիւն դէպի Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կարապետի վանքը : Նորութիւն մը՝ որուն համար բացառիկ զոհողութիւններ կատարուած են եւ որ պիտի կազմէ երեկոյթին ամէնէն խորհրդաւոր եւ ինքնատիպ մասը :

Հանդիսականները բեմին վրայ պիտի տեսնեն Տարօն – Տուրուբերանի մեր հայրենասէր գիւղացիները ու բարեպաշտ ղեկղկուհիները, որոնք ուխտի կ'երթան մուրատաւոր Սուրբ Կարապետին, ի – բենց տոհմիկ տարազներով, իրենց երգերով ու պարերով եւ դանագան դուարճութիւններով :

Ու քանի մը ժամ պիտի վերապրին հայրենիքի հին բարքերն ու սովորոյթները՝ հայաշունչ մթնոլորտի մը մէջ : Պիտի վերյիշեն անցեալը, որ այլեւս պատմութեան կը պատկանի : Պիտի լսեն մեր հայրենի ղեղջուկ երգերը եւ պիտի ըմբոշխնեն հայկական մենապարերն ու խմբապարերը : Մանաւանդ «Հայկական հարսնիք»ը :

Երիտասարդական այս վառարանը քաջալերութեան արժանի է մանաւանդ ա – նոր համար, որ ղեկավարները մեծ մասամբ հոս ծնած ու մեծցած պղջիկներ ու տղաներ են, որոնք հայրենասիրական ոգիով տոգորուած՝ ճիգ չեն խնայեր սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն : Ապրելու համար իրբեւ հայ, կատարելով հանգերձ իրենց քաղաքացիական պար – տականութիւնները հանդէպ հիւրընկալ երկիրին :

Ֆրանսական ձայնասփիւռը այսօր՝ Ուրբաթ՝ կէսօրին, իսկ հեռատեսիլը վաղը՝ Շաբաթ ժամը 13·30 – 14·30 Մարսիլիոյ կայանէն պիտի խօսին Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի վառարանին մասին, տեղեկացնելով անոր ծանօթացնելով մեր երիտասարդական կազմակերպութիւնն ու անոր ձեռնարկը :

Տարակոյս չունինք, որ Լիոնի ու Մարսիլիոյ չրջանի մեր հայրենակիցները խումբերամ պիտի փութան ծափահարելու մեր նորահաս երիտասարդները : Քաջալերելու եւ զօսանդնելու պանոնք : Որպէսզի իրենց այսօրուան յաջողութիւնը խթան մը ըլլայ յառաջիկայ գործունէութեան համար : Միշտ ձգտելով աւելի վեհերին ու վեհագոյնին :

Ազգապահպանման եւ հայապահպան – ման լուսաղբյր միջոցն է աշակերտ Նոր Սերունդին՝ զինուցնելով իր ձեռնարկ – ները : Կարելիութիւններ ստեղծել, որ – պէսզի անիկա կարենայ գործադրել իր ծրագիրը : Որպէսզի կարենայ հասատ – տուն հիմերու վրայ դնել եւ ինքնաբուխ դարձնել իր պաշտօնաթերթ Հայաստանը :

Փառատօնը լուսաղբյր առիթը կ'ընծայէ մեր հայրենակիցներուն՝ ցոյց տալու ի – րենց հայրենասիրութեան չափանիշը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԸ ԿՈԼԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ԶԸՆԴՈՒՆԻՐ ՈՐ ԻՐ ԲԱՆԱԿՆԵՐՈՒԻՆ ԱՌՋԵՒ ՓԱԿՈՒԻՒ ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԲԱՆ

Զորեքշաբթի կէսօրէ հաք ժամը երե – քին, 800 լրագրողներու ներկայութեան, Հանրապետութեան Նախագահը մամուլի ասուլիս մը տուաւ՝ կարեւոր յայտարա – րութիւններ ընելով :

Առաջին առթիւ անդրադարձաւ Պերլինի տագնապին, չհեռվով երեք կէտեր :

1·— Հաւանաբար ձեռք առնուին կարգ մը միջոցներ՝ Արեւմտեան Պերլինի եւ ա – րեւմտեան զօտիին միջեւ ամերիկեան, անգլիական եւ ֆրանսական ուժերու երթեւեկին արգելք հանդիսանալու համար :

2·— Գերմանացի ժողովուրդին ճակա – տագիրը խնդրոյ առարկայ պիտի դառ – նայ՝ երբ Գերմանիա բաժնուի երկու պե – տութիւններու, կամ՝ երբ Պերլին մաս կազմէ բռնատիրական վարչակարգին :

3·— Վերջապէս, Տր Կոլ յիշեց Եալթա – պայմէ մէջ չէզոք զօտիի մը պարագան՝ Գերմանիոյ մասնակցութեամբ :

Հանրապետութեան Նախագահը ան – հրաժեշտ կը նկատէ ֆրանքեւգերմանա – կան զործակցութիւնը եւ պատասխանելով կարգ մը մարդոց, կ'ըսէ ·— Գերմանիա, այնպէս՝ ինչպէս որ է, մեզի չսպառնար : Նոյնիսկ կը մտածենք թէ իր կարողու – թիւններով՝ Գերմանիա Եւրոպայի եւ աշխարհի յառաջդիմութեան էական տար – րը կը կազմէ : Գերմանիա եւ Ֆրանսա ո – րոշած են զործակցիլ : Այս կէտին վրայ Վարչապետ Ադենաուերի քաղաքականու – թիւնը կը զուգադիպի մեր քաղաքակա – նութեան : Վերջերս տակաւին Սէնեի ինձ բսաւ թէ Խռուշչով մտածումն ալ նոյնն էր : Հետեւաբար՝ մենք չենք կրնար առնել այնպիսի քայլ մը՝ որ կրնայ պե – ման ժողովուրդը յուսահատութեան մը – դել, վտանգել իր խաղաղ ապագան եւ քանդել այն փոքաստութիւնը, որ այնքան արգասիք կեանք զոյացաւ Հռենոսի եր – կու ափերուն վրայ :

Տր Կոլ մասնաւորապէս յայտարարեց· — Մի կացեալ Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա չեն ընդունիր որ ոեւէ մէկը արգելք հանդիսանայ Պերլինի իրենց բանակներուն երթեւեկին : Ա· Ռուսիոյ հետ կնքուած դաշինքին համաձայն՝ երեք երկիրները ազատ անցքի իրաւունք ու – նին : Անոնք որ կ'ընդդիմանան եւ անոնք՝ որ զօրավիղ կը կանգնին անոնց, Արեւ – մտեաններու դէմ թշնամական քայլ մը առած պիտի ըլլան, հետեւաբար՝ պատա – հելիք ընդհարման պատասխանատուն ալ իրենք պիտի ըլլան :

Գալով քաղաքի ճակատագրին, մենք կը հաստատենք թէ իրենց կամքը արտա – յայտելու կարելիութիւնը ունեցող քաղա – քացիները կը փափաքին որ Պերլին մնայ արեւմտեան զօտի : Այս պատճառով, ինչ – պէս նաեւ այլ պատճառներով, չենք ըն – դունիր որ արեւմտեան Պերլին յանձնուի Փանքովի հոկոզութեան :

Արդէն մենք չենք ճանչնար Փանքովը՝ իբրեւ դերիչխան եւ անկախ պետութիւն, որովհետեւ ան ծնաւ եւ կը գոյատեւէ խորհրդային զրաւման եւ անողոք բռնա – տիրութեան մը պատճառով :

Վերամիացման հարցի մասին · — եր – կու բաժիններու վերամիացումը եւ մէկ Գերմանիոյ ստեղծումը, որ ամբողջու – թեամբ ազատ պիտի ըլլայ, զերման ժո – ղովուրդի բնական ճակատագիրն է, պայ – մանաւ որ խնդրոյ առարկայ չդառնայ արեւելքի, արեւմուտքի, հիւսիսի եւ հա – րաւի իր ներկայ սահմաններուն հարցը :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Օր ը Օրէն

« ՀՐԱՇԱԼԻ՛ ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ »

Հետզհետէ «յարուքիւն» կ'առնեն նաեւ Հայաստանի մէջ «մաքրագործուած » գրողները :

Ագդանիշանը տրուեցաւ Խ· Միութեան համայնավար կուսակցութեան 20րդ հա – մագումարին մէջ, Սթալինի մահէն ան – միջապէս յետոյ : Եւ յաջորդաբար սկսան լսուիլ անուններ՝ որոնց յիշատակութիւնը աննախանձելի կացութեան մը կրնար մատնել ենթակաները :

Գիտէիք թէ խումբ մը մտաւորական – ներ լուրեան դատապարտուած էին : Ո – մանիք կ'ըսէին թէ «մեկուսացուած» են : Ուրիշներ կը պնդէին թէ «սպանուած» են :

Հարկ եղաւ սպասել մինչեւ Սթալինի մահը, հաստատելու համար թէ երկուքն ալ ճիշդ էին :

Արդարեւ, կարգ մը անուններ սկսան ձայն բարձրացնել ·— Գուրգէն Մահարի, Վ· Նորենց, Վ· Ալազան : Կրկին սկսան երգել ; բայց այս անգամ՝ տարբեր շուն – չով : «Լուրքիւն»ը շատ բան փոխած էր անոնց մէջ :

Ուրիշներ ձայն չհանեցին : Պարզ է թէ լռած էին ընդ միշտ · — Ե· Զարենց, Բակունց, Թոթովենց, Զ· Եսայեան եւն· :

Հայրենի մեր մտաւորականները սա – կայն սկսան շունչ եւ կենդանութիւն տալ եղերաթախտ իրենց ընկերներուն :

Այս անգամ՝ կարգը եկած է Զապէլ Եսայեանի :

Բանաստեղծ Վ· Նորենց երկարաշունչ յօդուած մը գրած է տաղանդաւոր գրա – գիտուհիին մասին (գլխաւոր մասերը՝ կարդալ Բ· էջ) :

Խօսելով հանդերձ Եսայեանի գրական արժանիքներուն մասին, Վ· Նորենց ինչ չի խնայեր ցոյց տալու համար թէ գրա – գիտուհին դարձած էր բթու համայնա – վար :

Դասախօս էր երեւանի պետական հա – մալսարանին մէջ :

Մասնակցած է խորհրդային գրողներու համագումարին :

Կը հիանար Լենինի վրայ եւ անոր գե – րեզմանը այցելելէ յետոյ գրած է թէ «պարտիայի առաջնորդը *հաւասարակչիռ* մարդ էր ...» :

Շարբը տակաւին կ'երկարի : Բայց այս – հանին ալ բաւական է՝ որ «սորվիճիֆ» եւ համոզուիճիֆ թէ Զապէլ Եսայեան մեծ համայնավար մըն էր :

Հարցում մը սակայն :

Քանի որ հայ գրագիտութիւն այնքա՞ն պատիւներու արժանացած էր իբրեւ հա – մայնավար եւ բանուորական դատի պաշտպան , ինչո՞ւ լուրեան դատա – պարտուեցաւ համայնավարներու կողմէ :

Ինչպէ՞ս մեռաւ եւ ո՛ւր :

Եթէ համայնավարներուն նման նա – տագիր մը վերապահուած է, հապա ի՞նչ կացութեան մէջ կը գտնուին ոչ – համայ – նավարները :

Անշուշտ այս բոլորը չենք հարցներ Վ· Նորենցի, որ հազիւ թէ կարողացած է փրկուիլ Զարենցի եւ Եսայեանի նման ա – տագրէն : Եւ ո՞վ գիտէ ինչ գնով ··· :

ԱՐՄԵՆԱՆ

ՆԱՍՐ - ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի Մարտ 22, երեկոյեան ժամը 8·30ին Արար Միացեալ Հանրապետու – թեան նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասր ըն – դունեցաւ Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկ – եաններն եւ մէկ ժամ տասը վայրկեան տեւողութեամբ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ· Ճորճ Մարտիկեանի հետ : 12 թղթակիցներ ներկայ եղան : Մասնա – ւոր կարզադրութեամբ մը, Դամասկոսի ձայնասփիւռի սպասարկութիւնը յատուկ գործիքներու միջոցաւ ամբողջապէս ձայ – նադրեց խօսակցութիւնները :

Իսկ Շաբաթ օր, կէսօրուան ժամը 12– ին, փոխ նախագահ Էքբէմ պէյ Հորանի ընդունեցաւ Ճորճ Մարտիկեանը եւ ե – կար ու սիրալիր տեսակցութիւն մը ունե – ցաւ : Հորանի խօսակցութեան միջոցին ըսաւ Մարտիկեանին· «Ժամանակին ձեզի ըսած էի, թէ Սուրիա չի կրնար համայ – նավար ըլլալ : Հիմա կը տեսնէք թէ չեմ սխալած » :

×

Ուրբաթ առաւօտ , Ճորճ Մարտիկեան այցելութիւն տուաւ Շիւքրի Քուաթլիին : Պ· Քուաթլի խօսելով Զարեհ Կաթողիկոսի մասին յայտնած է, թէ անոր պահակա – լութեան չրջանին Կիլիկիոյ Կաթողիկո – սութիւնը զրաւած է արաբական աշխար – հի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ գաւակնե – րուն ուխտատեղին : Ան մատնած է որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը մօտ ապագային աւելի բարգաւաճի եւ յոյս յայտնած , որ հայ համայնքի բո – լոր գաւակները հաւաքուին Զարեհ Ա·ի չուրջ :

Արաբական թերթերը մեծ վերապահու – թիւններով իրենց առաջին էջերուն վրայ հրատարակած են Պ· Մարտիկեանի եւ Քուաթլիի տեսակցութիւնը : « Էլ–Ալամ» թերթը լայն տեղ յատկացնելով այդ տե – սակցութեան, հրատարակած է նկարներ եւ կենսագրական ընդարձակ ծանօթու – թիւններ տուած Ճորճ Մարտիկեանի մա – սին :

«Էլ Ալամ» իր երկար տեղեկագրու – թեան մէջ, մանրամասնութիւններ կու – տայ Քուաթլի – Մարտիկեան տեսակցու – թեան մասին, խորագրին մէջ չէշտելով Պ· Քուաթլիի հետեւեալ խօսքը· «Դէպքե – րը ցոյց տուին թէ մենք համայնավար – ներ չենք, այլ սկզբունքի տէր մարդիկ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԵՀԱՊ – ՆԱՍՐ հանդիպումը տեղի ու – նեցաւ Զորեքշաբթի օր Սուրիոյ եւ Լիբա – նանի սահմանին վրայ եւ տեւեց երեքու – կէս ժամը : Տեսակցութենէն հաք հրա – տարակուած զեկոյցով մը երկու երկիր – ներու զեկավարները կը յայտնեն թէ ո – րոշած են «զարգացնել Ա· Մ· Հ· եւ Լի – բանանի համագործակցութիւնը Միացեալ Ազգերու եւ Արաբական Լիկայի չրջանա – կին մէջ » : Խօսակցութենէն ներկայ է – ղած են նաեւ Լիբանանի արտաքին նա – խարարը՝ Ուէյնի, Ա· Մ· Հ· սուրիացի փոխ – նախագահը՝ Աքրամ Հորանի եւ դնդ· Սարաճ Սուրիոյ երկրորդ զրասեն – եակին պետը :

ՆԱԽՍԱԴԱՀ ՇԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԼԸ Զորեքշաբ – թի օր տուաւ իր չաբաթական մամուլի ասուլիսը : «Ֆիկառո»յի թղթակիցը դի – տել կուտայ թէ նախագահը կրնար փա – կել իր ասուլիսը էլիզէի սա ծանօթ խօս – քով ·—«Ըսի ինչ որ ուզեցի ըսել, եթէ ու – զէի ուրիշ բան ըսել, ուրիշ ձեւով բսած կ'ըլլայի բայց նոյնքան խրթին ձեւով» : Այդընհաւուրը հասկցուց սակայն թէ մաք – միլընի յայտարարութիւնները չեն ներ – կայացներ իսկապէս իր տեսակէտը եւ ե – թէ այնքան ալ պատրաստակամութիւն յայտնած չէ մեծերու ժողովի մը հա – մար : Այդընհաւուրը ընդունեցաւ սակայն թէ կարելի է ուզդակի խօսիլ Խրուշչեւի հետ որ միակ մարդն է որուն հետ կա – րելի է բանակցիլ :

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

Հայպետհրատը լոյս ընծայեց Զապէլ Եսայեանի երկերի մի հատորեակը : Հայ ընթերցողի դրաղարանը հարստացաւ եւս մի արժէքաւոր դրքով :

Զապէլ Եսայեանը արեւմտահայ դրականութեան փայլուն հեղինակներից է , իրապաշտութեան կարկառուն ներկայացուցիչներից մէկը :

Ծնուել է 1878 թ. Կ. Պոլսում , Սկիւտարում : Նախնական կրթութիւնը ստացել է ծննդավայրի ծխական դպրոցում , իսկ բարձրագոյնը՝ Փարիզում , Սորպոնի համալսարանում : 1908 թուականին , Օսմանեան օրագրական սահմանադրութեան օրերին , վերադառնալով իր ծննդավայրը՝ գործօ՛ մասնակցութիւն է ունենում հայկական ընկերային – դրական կեանքին : 1909ին , Կիլիկիոյ հայկական կոտորածներից յետոյ մեկնում է Ատանա եւ ուսումնասիրում եղեռնի հետեւանքները : Այդ ուսումնասիրութեան արդիւնքն է նրա նշանաւոր երկերից մէկը՝ «Աւերակներուն մէջ» : 1914 թ. յունուարի դրագիտուհին մեկնում է Եւրոպա եւ այդպէս՝ երջանիկ պատահականութեամբ ազատւում մեծ ջարդերից : Կարճ ժամանակով լինում է Կովկասում . 1918ին վերադառնում է Եւրոպա :

1926 թ. Զապէլ Եսայեանը գալիս է Հայաստան : Վերադառնալով արտասահմանի՝ նա գրում է «Պրոմեթէոս ազատագրուած » դիրքը , ուր արտայայտում է իր խանդավառութիւնը , ակնատեսի վկայութիւններն ու տպաւորութիւնները , մտքերն ու խոհերը հայրենիքի եւ ժողովրդի մասին : 1932 թ. Եսայեանը իր ընտանիքով վերջնականապէս տեղափոխւում է Հայաստան : Ջնայած իր առաջացած տարիքին՝ նա ցոյց էր տալիս երիտասարդական աւիւն ու խանդավառութիւն այն բոլոր դէպքերում , երբ խօսքը վերաբերում էր մեր երկրին եւ ժողովրդին յուզող հարցերին : Նա դասախօսում էր Հայաստանի պետական համալսարանում , դեկուցումներով ու յօդուածներով մասնակցում էր գրական կեանքին , գնում էր արդիւնաբերական եւ գիւղական վայրեր , ուր աշխատաւորութիւնը նրան ընդունում էր սիրով ու մեծարանքով : 1934ին , իբրեւ Հայաստանի գրողների պատուիրակութեան անդամ , մասնակցեց խորհրդային գրողների համամիութենական առաջին համագումարին եւ Ֆրանսերէն արտասանեց փայլուն ճառ՝ նուիրուած միջազգային յեղափոխական գրականութեան հարցերին :

Զապէլ Եսայեանն անցել էր չորս տասնամեակների միջով երկարող գրական ճանապարհ՝ հարուստ որոնումներով , ոլորներով ու վերելքներով : Նրա գրական տաղանդը երեւան է եկել վաղ պատանեկան տարիներին : Առաջին տպագրուած երկը «Երգ առ գիշեր» արձակ բանաստեղծութիւնն է , որ լոյս է տեսել 1895 թուականին «Մասիս» հանդէսում : Իր գրական գործունէութեան առաջին շրջանում նա , բացի հայերէնից , գրել է նաեւ Ֆրանսերէն եւ հրապարակել Ֆրանսիական մամուլում :

Զապէլ Եսայեանը բեղնաւոր հեղինակ է : Նրա գրչին են պատկանում՝ «Սկիւտարի վերջալոյսներ» , «Երբ այլեւս չեն սիրեր» , «Սպասման սրահին մէջ» , »Կեղծ հանճարներ» , «Շնորհքով մարդիկ» , «Հոգիս աքսորեալ» , «Անձկութեան ժամեր » , « Վերջին բաժակը» , «Հլուները եւ լռոտները» , « Նահանջող ուժեր» , «Աւերակներուն մէջ» , «Սիլիհտարի պարտէզները» , «Պրոմեթէոս ազատագրուած » , « Կրակէ չապիկ» , «Բարբա Ֆաչիկ» եւ այլ վէպեր ու պատմուածքներ , բազմաթիւ ու բազմապիսի յօդուածներ ու ակնարկներ՝ հրապարակուած իր ժամանակի պարբերական մամուլում :

Զապէլ Եսայեանը ներքուստ անհանգիստ , միշտ որոնող եւ նորանոր հարցեր արծարծող գրող է , նրա երկերը յագեցուած են ընկերային յուզող հարցերով : Նա չի դիմում հրապարակախօսական ձեւերի եւ իր արուեստի ուժով ներգործում է ընթերցողի մտքի վրայ եւ մղում եզրակացութիւնների : Սակայն նա առաւելապէս հոգեբանական ներգործութեան , ընթերցողի ներաշխարհը թափանցելու եղանակների վարպետ է : Նրա ստեղծագործութիւնները աչքի են ընկնում հոգեբանական ճշմարիտ դրուագներով , նուրբ փոխանցումներով , մանաւանդ կանանց հոգեկան աշխարհի հարուստ նկարագրութիւններով : Նրա հերոսուհիներից մէկն ասում է . «Ես ինքզինքս փնտռեր եմ չարունակ ու տանջուեր եմ փնտռելով ու իմ հոգեկան դարաւումներս դրոշմուած են իմ դիմերուս մէջ» : Այդ միաժամանակ Եսայեանի ստեղծագործական դէմքի ինքնաբնորոշումն է :

Եսայեանը տատապանքով էր ապրում այն ընկերային միջավայրում , ուր հարկադրուած էր ստեղծագործել , եւ միշտ ձգտում էր ելք գտնել այնտեղից : «Մենք մեր ծննդավայրին մէջ աքսորեալներ ենք , որովհետեւ ղրկուած ենք այն մթնոլորտէն , որ մեր ժողովուրդը իր հաւաքական կեանքով պիտի ստեղծէր մեր չուրջը ...» , — ասում է նկարչուհի Էմման , որ իր էութեամբ նոյնանում է հեղինակի՝ Զ. Եսայեանի հետ : Նա դառնալար – տում է այն մտաւորականներին , որոնք չէզոքանում են , ներամփոփւում իրենց ստեղծագործական «փղոսկրեայ աշտարակում» : Գրողն ընդգծում է , որ ինչքան էլ չողչողուն լինի այդպիսի ստեղծագործողի «Թողած լուսաւոր հետքը , անիկա դատապարտուած է նօսրանալու եւ կորսուելու : Մեր առանձին ձայնը համերգի մը ներդաշնակութեան պիտի չխառնուի երբէք» : Նա գտնում է , որ «հաւաքական կեանքի ալեկոծ ծովը եւ ազատ հորիզոնը միայն պիտի չնորհէր ստեղծագործութեան զօրեղ չունչը » : Վիպասանուհին իր ստեղծագործութիւններով միշտ ձգտել է կապուած մնալ «հաւաքական կեանքի ալեկոծ ծովին » եւ ներշնչուել այնտեղից : « Ես անվերջ պայքարի պարտադրեր եմ ինքզինքս» , քանի որ այդ յամառ եւ անպիծում պայքարով կարելի է հասնել երազած «ազատութեան հորիզոնին » : Շեշտելով որ Էմման իր նման մտաւորականներին ասում էր , թէ «մենք մեր ծննդավայրին մէջ աքսորեալներ ենք» եւ ապա լրացնում է՝ «ո՛չ թէ աքսորի , այլ դառնանք պայքարի ընկերներ »...«խառնուիլ հասարակ մարդոց մէջ , զգալ իրենց ուրախութիւնները , իրենց համեստ յաղթանակները , ապրիլ ու մեռնիլ , ինչպէս այնքան ուրիշներ » :

Հայպետհրատի լոյս ընծայած հատորն ամփոփում է անուանի վիպասանուհու թողած հարուստ ժառանգութեան մի փոքր մասը միայն : Դրանք են՝ մի հատուած «Պրոմեթէոս ազատագրուած» գրքից , «Հանրի Բարբիւսի մօտ» ակնարկը , « Շնորհքով մարդիկ» , «Հոգիս աքսորեալ» եւ «Նահանջող ուժեր» վէպերը : « Սիլիհտարի պարտէզները» յուշագրքին ու «կրակէ չապիկ» պատմուածքը , որ իր բնոյթով կապւում է այդ յուշերին :

« Շնորհքով մարդիկը» Եսայեանի կարեւոր վէպերից է , հայ իրապաշտ գրականութեան ակնառու մի երկ , որի էջերում վարպետի վրձինով պատկերուած է Կ. Պոլսի քաղքենիների , առեւտրական դասի արատաւոր աշխարհը , ուր մարդու «շնորհքի» չափանիշը նրա ունեցած դրամի քանակն է : «Երբ Նոյեմի հանդիպ մէկուն համար ըսէը ,— Օ՛ , անոնք շնորհքով մարդիկ են , — կարելի էր ապահով ըլլալ , թէ պարապ դրամարկղի մը տէրը չէին այդ մարդիկը» : Այդ ապականեալ իրականութեան մէջ Նոյեմի եւ այլ հանրաները , Միքէ , Գալուստ , Սարգիս եւ այլ էֆէնտիների շրջապատում ապիրատները կամ խելագարւում են , կամ մոխրանում են իրենք իրենց մէջ եւ կամ չկարողանալով այլ կերպ պայքարել նրանց բարոյական ըմբռնումների դէմ , ընկնում են յարափոփոխ «սիրոյ» յորձանուտը :

« Հոգիս աքսորեալը» բանաստեղծութեամբ յագեցած մի երկ է , արձակ մի պոէմ , որի կենդրոնական դէմքը՝ նկարչուհի Էմման , իր մտածումներով , խոհերով , ստեղծագործական որոնումներով բնորոշ մի կերպար է ժամանակի արուեստագէտ մտաւորականութեան : Վիպասանուհին իր էութիւնից որքա՞ն բան է դրել իր հերոսուհու մէջ : Ստեղծագործական «զաղտնիքների» մեկնաբանման , հոգեբանական անմեկին դրութիւնների , ինքնաճանաչման խորհրդածութիւնների , բնութեան իւրայատուկ ընկալման մի նուրբ հիւսուածք է այդ երկը , արեւմտահայ հարուստ արձակի լաւագոյն էջերից մէկը :

« Նահանջող ուժերը » այս հատորի ամենածաւալուն երկն է :

« Սիլիհտարի պարտէզները» եւ «կրակէ չապիկը» գրուած են Հայաստանում : Առաջինը վիպասանուհու յուշերի գիրքն է : ԺԹ. դարի վերջին տասնամեակների Կ. Պոլիսը , նրա բարքերը , բնակչութեան տարբեր խաւերի գոյավիճակը ցայտուն արտայայտութիւն են գտել այդ գրքում : Բացի խոր ճանաչողական արժէքից , գրուածքն ունի ակնառու դեղարուեստական որակ ,— մարդկային չէչտուած անհատականութիւններ , տարբեր գոյավիճակներ եւ նրանցից բիսող տարբեր հոգեբանութիւններ , բնութեան սքանչելի տեսարանների վարպետ նկարագրութիւններ : «Կրակէ չապիկ» պատմուածքը կարծես լրացում լինի գրողի յուշագրքին :

Ինչպէս նշեցինք , այս հատորը Զապէլ Եսայեանի թողած գրական հարուստ ժառանգութեան մի փոքր մասն է : Ժողովածուն խնամքով կազմել է Ս. Պալաթեան : Արժէքաւոր առաջաբանը պատկանում է գրականագէտ Գ. Սահակեանի գրչին :

Մինչեւ տաղանդաւոր գրողի երկերի ամբողջական ժողովածուի հրատարակութիւնը , ցանկալի է , որ Պետհրատը լոյս ընծայէր եւս մի գրքով նրա «Սկիւտարի վերջալոյսներ» , «Աւերակներու մէջ» , « Վերջին բաժակը » յայտնի երկերն ու « Բարբա Ֆաչիկ» անտիպ վէպը :

Վ. ՆՈՐԵՆՑ

ՁՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՁՈՒՄ

Իրողութիւն է , որ ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը որոշ հակակրութիւն մը կը վայելէ չատ մը մարդոց մօտ . հակամերիկականութիւնը կը ձգտի այս զգացումը չահագործելու :

Ամէն բանէ առաջ , ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը կը ձգտի միւս քաղաքակրթութիւնները ոչնչացնելու . եւ չատ մը մարդիկ , հակառակ կեանքի լաւագոյն մակարդակի մը հասնելու իրենց փափաքին , խուլ եւ անորոշ հակառակութիւն մը կը զգան Մ. Նահանգներուն դէմ : Այս հակառակութիւնը կրնար մեղմանալ ու անհետանալ , եթէ ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը կարենար յարմարիլ օտար կենցաղներուն . բայց այս քաղաքակրթութեան գլխաւոր յատկանիշը այն է , որ բացարձակապէս անտարբեր է օտար կենցաղներուն :

Մ. Նահանգներէն դուրս ապրող տասնեակ հազարաւոր Ամերիկացիներէն ան – նշան մաս մը միայն կը խօսի իր ապրած երկրին լեզուն . իսկ գրեթէ բոլորն ալ օտար երկրին մէջ կ'ապրին ամերիկեան կեանքով , բոլորովին խորթ՝ իրենց միջավայրին : Չամայնավար կազմակերպութեան համար չատ դիւրին է ուրեմն այս Ամերիկացիներուն վերադրել ամէնէն գէշ յատկութիւնները , քանի որ հակառակը փաստող պիտի չգտնուի որեւէ մէկ ատեն : Ամերիկացիներուն եւ օտարական – ներուն միջեւ յարաբերութիւններու չգոյութիւնը չատ աւելի մեծ չափերու կը հասնի մասնաւորաբար տնտեսապէս թէ – րած երկիրներու մէջ՝ կեանքի մակարդակի տարբերութեան պատճառով : Համամիութիւնը ազատ ապրելու իրաւունք ունի այս երկիրներուն մէջ , ցոյց տալու համար դրամատիրութեան պատճառած անարդարութիւնը , ցոյց տալու համար թէ աղքատ ժողովուրդները ինչպէս կը չահագործուին հարուստ ժողովուրդներուն կողմէ . այս քարոզչութեան մէջ դիտումնաւոր կերպով մէկ աստիճանի վրայ կը դրուին Եւրոպացի դաղթականներն ու Ամերիկացի ցեղապաշտները :

Հետեւաբար , միջանկեալ շրջաններուն մէջ գոյութիւն ունի ամերիկեան իսկական ողբերգութիւն մը . ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը չատ աւելի կը բերէ հոգեբանական որոշ մթնոլորտ մը , որ իրենց հակառակորդներուն կողմէ կը չահագործուի Ամերիկացիները զրպարտութիւններ արձակելու համար . իսկ Ամերիկացիները չեն կրնար որեւէ միջոցով այս հակառակութեան առաջքն առնել :

Այս ուղղութեամբ , պէտք է չեշտել , որ մինչ ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը կ'ամբաստանուի որպէս դինուորապաշտ ու պատերազմի հրձիգ , անդին , համայնավար կազմակերպութիւնը յեղափոխական պատերազմ մը կը մղէ միջանկեալ շրջաններուն մէջ՝ իր տեղական կազմակերպութիւններուն եւ գաղտնի ըսպասարկութիւններուն չնորհիւ . հոգեբանական գործունէութիւնն ու հարկ եղած պարագային նաեւ ահաբեկչութիւնը զուգահեռ կ'ընթանան դիւանագիտական գործունէութեան հետ՝ համայնավար անձեր իշխանութեան գլուխը բարձրացնելու համար :

Ժառանգական այս քաղաքականութիւնը մեծ վտանգ մը կը ներկայացնէ ազատ աշխարհին , ու մասնաւորաբար՝ Մ. Նահանգներուն համար : Բայց այս վերջին երկիրը չի կրնար տեղւոյն վրայ հակազդել , որովհետեւ համայնավար սպառնալիքին ենթակայ երկիրներուն մէջ իրեն հաւատարիմ կազմակերպութիւններ չունի : Երբ 1957ին Սուբհա Համաձայնութիւնները կնքեց Ա. Միութեան հետ , երկրին մէջ սուբիեկտիւ համայնավար կուսակցութիւն մը գոյութիւն ունէր , բայց Մ. Նահանգներուն կուրօրէն հաւատարիմ ու ենթակայ կուսակցութիւն մը չկար : Այս որոշ պարագային , Մ. Նահանգները իրենց տրամադրութեան տակ ունէին միայն Ա.ղընհաուերի վարդապետութեան դիւանագիտական գործունէութիւնը . այսինքն՝ համայնավար խառնակչութեան դէմ դնելու համար դասական կամնոյնիսկ հիւլէական պատերազմի մը կարելիութիւնը : (3 Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ԲԱՐՔԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Վերջերս «Ընկերային հոգեր» խորագրեալ յօդուածով մը անդրադարձած էի յառաջադէմ երկիրներու յետպատերազմեան նոր սերունդին նոր բարքերուն : Անբարոյականութիւն , խաբեբայութիւն , գեղծարարութիւն , արբեցողութիւն , զեղխութիւն :

Առանձ մը ի վեր տեղական չարժանիքի սրահներուն մէջ կը ցուցադրուի վերը յիշուած բարքերէն՝ Փարիզի Քարթիէ Լաթէնի ուսանողներու կեանքէն՝ Է Թրիշէօր անունով փիլմ մը , գործողութիւնը տեղի կ'ունենայ Սէն Ժէրմէն ու Փրէի սաորերկրեայ սրահներուն եւ ունեւոր դասու ուսանող ու ուսանողուհիներու բնակարաններուն մէջ :

Առաջին օրէն թերթերը ահազին աղմուկ բարձրացուցին . թէր ու դէմ , կարծիքներ յայտնեցին , ոմանք օգտակար , ոմանք ալ վնասակար դտան այս ժապաւէնին ցուցադրութիւնը :

Ցուցադրութեան կողմնակիցները հիմնաւորելով իրենց տեսակէտները կը պատասխանէին .— Պատանի – երիտասարդները տեսնելով այս ժապաւէնը կը զգուշանան , փորձութեան չեն ենթարկուիր ու չեն իյնար այդ միջավայրին մէջ :

Անոնք որ դէմ էին ցուցադրութեան , կ'առարկէին . — Ընդհակառակն , տղաք կամ աղջիկները դիտելով այս կերուխումի զեղխ , չուայտ եւ ցանկայարոյց տեսարանները , պիտի հետաքրքրուին ու փափաքին իրենք ալ մասնակից ըլլալու այդ անվերջ եւ անհատնում սիւրփրիզ փարթիներուն , պիտի խթարուի անոնց նկարագիրը եւ փորձութեան ենթարկուելով պիտի խրին ապականեալ մթնոլորտին մէջ :

Թէր ու դէմ քննադատութիւններն ու դնահատութիւնները տեսակ մը խթան ու մղիչ ուժ դարձան ու նպաստեցին ժապաւէնին յաջողութեան , (առեւտրական տեսակէտով , նիւթական մեծ չահ) :

Երիտասարդ թէ տարեց խուժեցին չարժանկարի սրահները տեսնելու ամխիներէ ի վեր մամուլին նիւթ դարձած այս ազմրկայարոյց բեմադրութիւնը : Արդիւնքը , պահ մը աչք ու ականջ բացէք մտիկ ըրէք չարժանկարի սրահներուն ունկընդիրները , երիտասարդներ , աղջիկ ու տղայ եւ ինչու չէ կարգ մըն ալ ուչ մնացած՝ թոյլ նկարագրով թէթեւամիտ տարեցներ , տեսնելով այս ցանկայարոյց ու զրպռիչ տեսարանները կ'ըսեն .— Մենք ալ երթանք այս հաճոյալի կեանքը վայելենք , կեր , սրբ ուրախ լեր , մնացածը , ունայնութիւն ունայնութեանց :

Ցօդուածագիրները իրենց անկիւնէն եւ իրենց ակնոցով կը դիտեն իրերը եւ իրենց նկարագրով , խառնուածքով եւ աշխարհայեացքով կը գատեն երեւոյթները եւ ըստ այնմ կը հիմնաւորեն իրենց տեսական պատերազմ մը կը մղէ միջանկեալ շրջաններուն մէջ՝ իր տեղական կազմակերպութիւններուն եւ գաղտնի ըսպասարկութիւններուն չնորհիւ . հոգեբանական գործունէութիւնն ու հարկ եղած պարագային նաեւ ահաբեկչութիւնը զուգահեռ կ'ընթանան դիւանագիտական գործունէութեան հետ՝ համայնավար անձեր իշխանութեան գլուխը բարձրացնելու համար :

Ժառանգական այս քաղաքականութիւնը մեծ վտանգ մը կը ներկայացնէ ազատ աշխարհին , ու մասնաւորաբար՝ Մ. Նահանգներուն համար : Բայց այս վերջին երկիրը չի կրնար տեղւոյն վրայ հակազդել , որովհետեւ համայնավար սպառնալիքին ենթակայ երկիրներուն մէջ իրեն հաւատարիմ կազմակերպութիւններ չունի : Երբ 1957ին Սուբհա Համաձայնութիւնները կնքեց Ա. Միութեան հետ , երկրին մէջ սուբիեկտիւ համայնավար կուսակցութիւն մը գոյութիւն ունէր , բայց Մ. Նահանգներուն կուրօրէն հաւատարիմ ու ենթակայ կուսակցութիւն մը չկար : Այս որոշ պարագային , Մ. Նահանգները իրենց տրամադրութեան տակ ունէին միայն Ա.ղընհաուերի վարդապետութեան դիւանագիտական գործունէութիւնը . այսինքն՝ համայնավար խառնակչութեան դէմ դնելու համար դասական կամնոյնիսկ հիւլէական պատերազմի մը կարելիութիւնը : (3 Շար.)

ԿՈՅՏԸ

Ֆ. ՀՈՒՏԱՐ

ԼԱ.

– ԱՍՏՂԱԲԵՂ.

Ես ինչ եմ ընդունում ինձ վերաբերող ամեն ինչ, ինչ որ ասում են ինձ մասին, ինչ որ գրում են իմ մասին, ինչ որ ենթադրում են իմ մասին, որ ես ունեցել եմ ինչ-որ հարաբերություններ այս կամ այն կնոջ հետ, որ ես ունեցել եմ այս կամ այն սիրուհին, որ ես ունեցել եմ այս կամ այն ընկերուհին, որ ես ունեցել եմ այս կամ այն հարսնացուն, որ ես ունեցել եմ այս կամ այն կինը, որ ես ունեցել եմ այս կամ այն կանանց, որ ես ունեցել եմ այս կամ այն աղջիկները

Մեծերու ժողով.— *Նախագահ Այդընհաւրքի յայտարարութիւններուն համաձայն գոնուելով՝ Ջօր. Տը Կոլ աւելցուց թէ ինք անձամբ պիտի մասնակցի Մեծերու ժողովին :*

Հանրապետութեան Նախագահը վճռական էր իր յայտարարութիւններուն մէջ եւ իր մամուլի ասուլիսով ևս անգամ մը եւս չհասկցուց, թէ Ալճերիան տեղի պիտի չտայ եւ իր իրաւունքներէն պիտի չհրաժարի :

—o—

ՄՈՍԿՈՒԱՅի մէջ պաշտօնէ արձակուեցաւ կոմսոմոլներու Կ.Կոմիտէին առաջին քարտուղարը՝ Վլատիմիր Սէմիչաստնի որուն աւելի բարձր պաշտօններ պիտի արուին : Երիտասարդ համամոլավ կուսակցութեան նոր պարագլուխին է՝ Սերժ Փավլով, իսկ Սէմիչաստնի անցեալ հոգեմերներին յայտարարած էր թէ «վիրաւորանք է նոյնիսկ խոզի մը համար՝ զայն փասթերնաքի նմանցնել ...» :

Թիպիթ պրկուած չինական ուժերը բարձրացած են յիսուն հազարի : Դիմադրութիւնը ճղմուած է Լասայի մէջ, բայց ապստամբական չարժումը՝ տա-րածուած է երկրին մէկ ծայրէն միւսը : Տալայ – Լամայի ճակատագիրը յայտնի չէ տակաւին. ոչ ոք պիտի՛ թէ ուր կը գտնուի ան :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի արեւմտեան դեսպանները կրեմլինի իշխանութեանց յանձնեցին խորհրդային վերջին յուշագրին պատասխանը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Անգարա հրաւիրուեցան : Այս պաշտօնական այցելութեամբ երկու երկիրները կ'ուզեն ողեկոչել Կիպրոսի հարցին լուծումը :

ԻՐԱՔԻ զնդապետ մը Պաղտատի զինուորականատեանին առջեւ յայտարարեց թէ « Քասըմ պետն է նաեւ Սուրիոյ » :

Պ. Նուպար Ալիքսանեան, Տիկին Ռուբինա Սթէյն – Ալիքսանեան եւ զաւակ – ները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի մահը :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ (Մարտ 27) ժամը 13·30ին Ա. Փորվիլի Ս. Պ. Պետրոս եկեղեցին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փէռ Լաշէզի գերեզմանատունը :

Կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ :

Համաճայն հանգուցեալին փափաքին՝ ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շաւիլէն Պ. Մովսէս Տէմիրճեան եւ Օր. Զարուհի Տէմիրճեան կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի (Մեհլեզոց) Շաւիլ և – կեղեցին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր տղր.

ՆՈՒՐՀԱՆի ՏԷՄԻՐՃԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ : Կը խնդրեմ իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ սոյն արարողութեան :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ - ՀԱԻԿԹԱԽԱՂ

ՁԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպութեամբ Հ.·. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի : 28 Մարտ, Շաբաթ երեկոյ , ժամը 21էն մինչեւ լոյս Պոմոնի Ազգային սրահին մէջ : Ճոխ յայտագիր : Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ալէմթճեան , Օր. Լիսի Ջաֆճեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ մօր ողբացեալ՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՍԱՄԻԿԵԱՆի

մահուան տխուր առթիւ :

ՆՈՒԻՀՐ

Տէր եւ Տիկին Կոստանեան ողբացեալ Գրիգոր Մանուկեանի մահուան առթիւ հազարական ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան եւ «Յառաջ»ին : (Մշակոյթի Տան գումարը տեսնել «Յառաջ»էն) :

ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ

20, RUE JEMMAPES

ՄԱՐՍԷՅԼ

Պաշտամունք այս կիրակի ժամը 10·45–ին : Կը խօսի՝ Վեր. Յ. Հեվաճեան :

Նիւթ՝ «Քրիստոսի Յարութեան բերած պարգեւները » :

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ Գասպար Իփէկեանի մահուան եօթներորդ տարելարձին առթիւ Տիկին Իփէկեան եւ զաւակները կը նուիրեն չորս հազար Ֆրանք Մշակոյթի Տան : (Տեսնել «Յառաջ»էն) :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
Ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Orchestre
Jo valon et Gu Berthos

ՋԱՁՆԱՍՓԻԹԸ ԵՒ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԸ

Մարսէյլի ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի յայտագրին մէջ պիտի խօսուի Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի փառատօնին մասին՝ հետեւեալ օրերուն եւ ժամերուն .—

ՋԱՁՆԱՍՓԻԹ.— Փրովանս – Մակարզիա (Մարսէյլ) բաժնին մէջ, այս ուրբաթ, ժամը 12 – 12·30ին :

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ.— Փրովանս – Մակարզիա (Մարսէյլ) բաժնին մէջ, այս չորեքշաբթի ժամը 13·30 – 14·30 :

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աւագ չորեքշաբթի բոլոր արարողութիւնները կը կատարուին ըստ աւանդութեան :

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՁԷՕՐՔԸ

ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ ԵՒ ԿԸ ԾԱԽԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

32, RUE DE TRÉVISE - PARIS (9e)

TÉL. : TAI. 65-44

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄ

ՄԷԶՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ
28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ
ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
Եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան
Ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան
Կը ներկայացուի

ՁԱՐԾԵԼԻ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Կառավարութիւն երեք արար
ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 44ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 5 ԱՊՐԻԼ, ԺԱՄԸ 15էն 24

CERCLE MILITAIRE — PLACE ST. AUGUSTIN

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀՈՒՄԸ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ՏԱՐԱՁՈՎ
ԵՐԿՐԻՆ ՆՈՐ ՖԻԼՄ

Բ· մաս.— ժամը 18էն 24

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ - ԽՐԱԽՃԱՆՔ

GONGOND ՈՒԽԸ ՀՈԳԻՆՈՑ ՆՈՒԱԳԱՀՈՒՄԸ

(Sous la direction de KASSAPIAN - Exculsivité «Reo Recording Artist»

De retour du Canada se produit la première fois à Paris

Formation Typique de Jazz Sud-Américain

TANGOS sous la direction du célèbre Jacques VALENTE

AMBIANCE

ԱՊՐԻԼ 5ԻՆ ԲՈԼՈՐԴ՝ ՍԼՐՔԼԸ ՄԻԼԻԹԷՐ տօնելու համար վաստպուրակաձի յաղթանակը :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE Ի

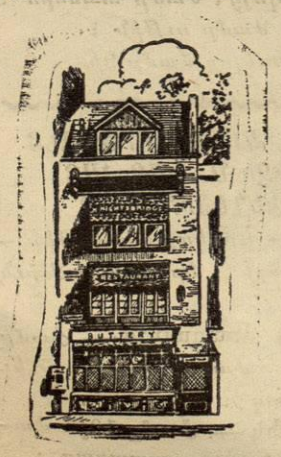
ՀԷԼՔԱՆ ԵՒ ԹԱՂԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅի ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

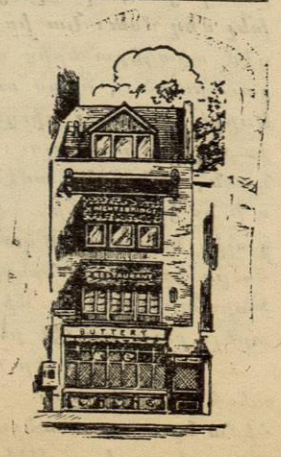
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ (HYDE PARKի ԿՈՂՔԻՆ)

Knightsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՂԻՆ RAKI DUZEC

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ՆԱԽԱՀՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ՇԱԲԱԹ
28
ՄԱՐՏ
SAMEDI
28 MARS
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8356 — 35EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4257

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Մինչ արեւմուտքի մէջ դաշնակից պետութիւնները կ'ամբաստանեն իրենց մի – ացեալ ճակատը եւ վճռական դիրք կը բռնեն Մոսկուայի սպառնալիքներուն դէմ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ համարա – բական ճակատին վրայ բացուած ճեղքը հետզհետէ լայնցնելու նշաններ ցոյց կու – տայ :

Վերջին շաբաթներու ընթացքին պա – տահած դէպքերը որոշ չափով պարզեցին կացութիւնը, առանց սակայն բոլորովին փարատելու տիրող անստուգութիւնը :

Մինչեւ Մուսուլի դէպքը (8 Մարտ) ընդհանուր տպաւորութիւնն այն էր, որ Մոսկուա կանգնած է նախագահ Նասրի կողքին :

Անցեալ Յուլիսին դնդապետը արքայա – կան պատիւներով ընդունուած էր Խորհրդային Միութեան մէջ : Խրուշչեւ եօթը երկինքներն էր բարձրացուցած զայն : Խօսքն անոր ուղղելով բաած էր. «իշխա – նութեան ղլուխ զալով հիմնովին փո – խեցիք եգիպտոսի պատմութեան ընթաց – քը : Այժմ մենք կ'ուզենք, Պ. Նախագահ, որ արաբական միութիւնը իրականանայ ձեր ղեկավարութեամբ » :

Իսկ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան Նախագահը Փետրուար 21ին ճառ մը խօ – սելով, մէջբերումներ կ'ընէր Խրուշչեւի իրեն ուղղած անձնական մէկ նամակէն, ցոյց տալու համար, որ Խորհրդային Միութիւնը «անչահախնդիր բարեկամու – թիւն» կը սնուցանէ հանդէպ արաբ ազ – գայնականութեան եւ թէ Արաբ Միաց· Հանրապետութեան ժողովուրդները և – բախտապարտ են Մոսկուայի աջակցու – թեան համար :

Գնդապետ Շուաֆի ապստամբութիւնը բոլորովին յեղաշրջեց կացութիւնը : Նա – խագահ Նասր մարտ 11ին խօսեցաւ հա – կախորհրդային բուռն ճառ մը, որուն պատասխանեց Խրուշչեւ Մարտ 16ին՝ երբ պաշտօնապէս կ'ընդունէր իրաքեան պատ – ուիրակութիւն մը Կրեմլինի մէջ :

Արաբ ազգայնականները պայքար բա – ցին համայնավարներուն դէմ : Դահիրէի եւ Դամասկոսի ձայնասփիւռները՝ Իրաքի եւ զօրավար Քասրմի, իսկ Պաղտատինը՝ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան եւ նախագահ Նասրի դէմ յարձակումներ կը գործեն երեք շաբաթէ ի վեր :

Դահիրէի աշխարհահռչակ Ալ – Ազհար լի համալսարանին վերատեսուչը Շէյխ Մահմուտ Շալթութ ճիհատ հռչակեց համայնավարութեան դէմ, հրաւիրելով աշխարհի բոլոր իսլամները, որ «պաշտ – պանեն իրենց կրօնքը՝ անաստուածին եւ խռովարարական գաղափարներու դէմ » :

Պաղտատի սիւննի իսլամներու կրօնա – պետը հակառակ ֆէթվա մը տուաւ Նաս – րի կողմնակիցներուն դէմ :

Պայքարը երկու կողմերուն միջեւ բու – ռըն հանդամանք ստացած ըլլալով, Ա. – բարական Լիկան որոշած է իրաւարարի դեր կատարել՝ Դահիրէն ու Պաղտատը հաշտեցնելու համար :

Լիբանանի Հանրապետութեան նախա – գահ զօրավար Ֆուատ Շեհապ եւ գնդա – պետ Նասր տեսակցեցան երեք օր առաջ՝ լիբանանեան հողին վրայ :

Զօրավար Քասրմ պաշտօնապէս յայ – տարարեց թէ Իրաք կը քաշուի «Պաղտա – տի Ուխտ»էն, որուն դէմ դիրք բռնած է – ին արաբական երկիրները՝ դլխաւորու – թեամբ Եգիպտոսի :

Յուլիս 14ի յեղափոխութենէն ի վեր արդէն Իրաք իրականին մէջ ոչ մէկ մաս – նակցութիւն կը բերէր Ուխտին :

« Պաղտատի Ուխտ»ին կեդրոնը այդ թուականէն ի վեր փոխադրուած է Ան – գարա, ուր մարտ 5ին ամերիկեան կա – ռավարութիւնը զինուորական դաշինք կն – քեց Թուրքիոյ, Իրանի եւ Փաքիստանի հետ : Նպատակն էր պարզապէս ամրա – պնդել Ուխտը եւ զգալի չդարձնել Իրա – քի բացակայութիւնը :

Նասր – Քասրմ հաշտութենէն մեծա – պէս պիտի օգտուին Մերձաւոր Արեւելքի բոլոր ժողովուրդները, ընդ որս նաեւ Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Իրաքի քառորդ միլիոն Հայերը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ ՀԱՐՑԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ՊԻՏԻ ԽՈՒՍԱՓԻ ԴԱԺՈՒԱՐՈՒԹԻԻՆ ՅԱՐՈՒՅԱՆԵԼԷ

×

ՄԱՅԻՍ 11ԻՆ
ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Ինչպէս գրած էինք երէկ՝ խորհրդային Մարտ 2 թուակիր յուշագրին արեւմտեան պատասխանները յանձնուեցան Մոսկուա :

Արեւմտեան պատասխանները հասարա – կաց դիծ մը ունին. ապահովաբար խոր – հրդային իշխանութիւնները նկատի պիտի առնեն նաեւ անոնց վճռակամութիւնը :

Այլեւս յստակ է ամէն բան :

Ֆրանսա, Անգլիա եւ Ամերիկա կ'ա – ռաջարկեն որ Մայիս 11ին Արտաքին Նա – խարարներու ժողով մը գումարուի Ժընեւի մէջ :

Այնուհետեւ՝ չորս մեծերու հանդի – պում : Մամուլի իր ասուլիսին մէջ, Հան – րապետութեան Նախագահ Տը Կոլ յայ – տարարեց թէ ինք պատրաստ է մասնակ – ցելու մեծերու ժողովին : Իր սեղանակից – ները ապահովաբար պիտի ըլլան Այզըն – հաուըր, Խրուշչեւ եւ Մաքմիլըն :

Խրուշչեւ, մամուլի իր վերջին ասուլիսի ընթացքին յայտարարած էր թէ կ'ընդունի Արտաքին Նախարարներու ժողովը, պայ – մանաւ որ Լեհաստան եւ Չեխոսլովաքիա խօսակցութեանց մասնակցին :

Արեւմտեանները չեն ընդունիր որ Լե – հաստան եւ Չեխոսլովաքիա լիազօր իրա – ւունքներով մասնակցին Ժընեւի բանակ – ցութիւններուն : Բայց դէմ չեն որ անոնք մասնակցին այն խօսակցութեանց՝ որոնք կապ ունին իրենց ապահովութեան հետ :

Արեւմտեանները դիտել կուտան նաեւ, որ Արտաքին Նախարարներու ժողովին օ – րակարգը պէտք չէ սահմանափակուի Պերլինի եւ Գերմանիոյ հետ խաղաղու – թեան դաշինք մը կնքելու հարցերով, ինչպէս կ'առաջարկէր Մոսկուա : Գեր – մանական խնդիրը պէտք է քննուի իր ամ – բողջութեան մէջ : Ֆրանսա կ'աւելցնէ նա – եւ Եւրոպայի ապահովութեան հարցը :

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարու – թիւնն ալ պատասխանեց խորհրդային յուշագրին : Ոն պատրաստ է խոր – հրդականներ ղրկել Արտաքին Նախարար – ներու ժողովին : Բայց Աթլնաուըրի կա – ռավարութիւնը չընդունիր որ ժողովին օրակարգը սահմանափակուի Ք· Միու – թեան առաջարկած կէտերով :

Միւս կողմէ, Գերմանիա կը մերժէ պատասխանել իր քաղաքականութեան քրն – նադատութեանց, աւելցնելով թէ Ք· Մի – ութեան յիշեալ քննադատութեանց ու – նայնութիւնը բազմաթիւ առիթներով ցոյց տրուած է արդէն :

Ոն իր կարգին կը դատապարտէ Մոս – կուան՝ որ դժուարութիւններ կը յարու – ցանէ Գերմանիոյ վերամիացման համար :

Այս պայմաններուն մէջ, դժուար է նախատեսել Ք· Միութեան բռնելիք դիր – քը : Տակաւին քանի մը օր առաջ, Մոս – կուայի ձայնասփիւռը կը յայտարարէր թէ արեւմտեան կարգ մը չընչանակներ կ'աչխատին ձախողութեան մատնել մե – ծերու ժողովը ... :

Միջազգային մամուլը կը յիշէ նաեւ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԲԱՅՑ ՄԸ

Ամիսներ առաջ Կրքնոպլէն Տիկին Վ· Օնպաշեան, իր հանգուցեալ ամուսնոյն յիշատակը վառ պահելու համար, փափաք կը յայտնէր որ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան, Հ· Յ· Դաշնակցութեան Նոր Սե – րունդի յատկացուելիք սրահը կոչուի Օնպաշեան սրահ :

Նուիրատու Տիկինը յանձն կ'առնէր, այդ սրահի նորոգութեան ծախքերը ըս – տանձնել եւ խօսքէն գործի անցնելով ար – դէն կը վճարէր երկու անգամով 400 հա – զար ֆրանքի գումար մը :

«Յառաջ»ի Մարտ 26ի թիւին մէջ ուրա – խութեամբ կարդացինք որ նոյն Տիկինը Ս· Յարութեան տօնին առթիւ իր ամուս – նոյն յիշատակին հարիւր հազար ֆրանքի գումար մը եւս կ'ուղարկէր կեդր· Յանձ – նախումբին, նոյն նպատակին համար : Այդ նուիրատուութեան կողքին, կարդա – ցինք նաեւ որ Կրքնոպլի Ն· Սերունդը պարահանդէս մը սարքելով հասոյթը (30 հազար ֆրանք) յատկացուցած է Օն – պաշեան սրահին : Տեղեկացանք նաեւ որ նոյն խաղաթին մէջ տեղի ունեցող Փետր· 18ի տօնակատարութեան հասոյթը եւս 10 հազար ֆրանք ղրկուած է նոյն նպատա – կին :

Տիկին Օնպաշեան, իր առաջին նուի – րատուութեան ժամանակ յայտարարած էր թէ Մշակոյթի Տան Նոր Սերունդի այդ սրահը իր տեւական հոգածութեան առարկան պիտի դարձնէ : Կրքնոպլի ազ – գայինները կ'ուզեն առիթներ ստեղծել եւ անվերապահօրէն աջակցիլ, սոյն կարեւոր ձեռնարկին :

Չկա՞ն արդեօք մեր մէջ ուրիշ Օնպաշ – եաններ :

Վստահաբար բազմաթիւ են անոնք մեր գաղութին մէջ, սակայն, ըստ երեւոյթին անոնց մօտ կը պակսի զոհաբերութեան ո – գին :

Ուրիշ գաղութներու կարգին, լոյսի կեդրոն մը ունեցաւ նաեւ Փարիզը : Ո – չինչով գործի սկսուած, համեստ դասա – կարգի լումաներով արդէն բաւական յա – ռաջացած են նորոգութեան աշխատանք – ները :

Տասնեակ գործաւորներ կ'աշխատին ներկայիս՝ հսկողութեամբ հմուտ ճար – տարապետ Պ· Արամ Թէրզեանի, որ անձնուիրաբար ստանձնած է շէնքին ամ – բողջ պատասխանատուութիւնը :

Անձնուէր ազգայիններէ կազմուած յանձնախումբ մը արտակարգ ճիգ կը թափէ օր առաջ կատարելութեան հաս – ցընելու սկսուած գործը :

Տունը արդէն սկսած է մասամբ ծառա – յել իր նպատակին : Համազգայինը հոն տուաւ իր երկու լսարանները : Նոր Սե – րունդ, Կ· Խաչ եւ ուրիշներ կը գումա – րեն իրենց ժողովները, հոն է նաեւ «Յա – ռաջ»ի տպարանը որ կը գործէ ներկայ – յարկին մէջ :

Այս շէնքը Հայ Մշակոյթի փարոսն է եւ փառք Ֆրանսահայութեան, բայց մեր հարուստները որքա՞ն բաժին եւ իրաւունք պիտի ունենան անոր մէջ :

Միայն խումբ մը մարդի՞կ պիտի զոհա – բերուին այս կոթողը կերտելու համար : Ո՞ր օրուան կը սպասուի Օնպաշեաններու օրինակին հետեւելու համար :

Պ· ԶՊՈՒՒՔՃԵԱՆ

ՀԱՅ ԵՐԱԺԻՇՏԻ ՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մոսկուայի ձայնասփիւռը առջի օր յայտարարեց թէ հայ երաժիշտ մը, վնա – զած՝ պարապոյ ժամերուն յաջողած է շինել շարք մը գործիքներ, 3000 տար – ուան հնութիւն ունեցող փայտով :

Եղեւինի բունը տաշելով, որուն կեղեւը երեսուն դար հոպին տակ թաղուած մը – նալով ածխացած էր, հայ վնաւորդը կրցած է ձեռք բերել մեծ զարաշրջանի իսկական գլուրոյին իրպարծումներուն բաղդատելի արդիւնքներ :

Մոսկուայի արեւելեան քաղաքականու – թիւնը :

Իրաք քաշուեցաւ Պաղտատի Ուխտէն :

Թուրքիա, Պարսկաստան եւ Փաքիստան ապառնալիքներու ենթարկուեցան՝ Միաց – եալ Նահանգներու հետ զինուորական պա – կեներ կնքելէ յետոյ :

Մոսկուա ուժ կուտայ քրտական ազ – գայնական չարժումին Թուրքիոյ :

Ամերիկեան քաղաքական չընչանակներ – ուն համաձայն՝ այս բոլորին նպատակն է Արեւելք – Արեւմուտք հակամարտու – թիւնը աւելի զօրացնել :

Տաղնապին ծանր բնոյթը չեշտելու հա – մար, կը յիշատակուին նաեւ այլ երե – ւոյթներ — Գահիրէ սուրբ պատերազմ յայտարարեց Համայնավարներու դէմ : Եգիպտոսի համայնավարները ձեռնարկե – ցին չարժումի մը՝ որուն նպատակն է Սուրիան եւ Եգիպտոսը իրարմէ բաժնել :

Ամէն պարագայի մէջ, Արեւմուտքի միասնականութիւնն ու վճռակամութիւ – նը լուրջ պատճառներ կրնան ըլլալ՝ որ Խրուշչեւ նոր դժուարութիւններ չստեղծէ մեծերու ժողովին գումարման համար :

—o—

ՍՈՒՏԱՆԻ մէջ մեռած է Սայէտ Ապտել Ռահման Էլ Մահտի, Սուտանի Անսար – ներու աղանդին զօրաւոր պետը : Իր հայ – րըն էր որ 70 տարի առաջ Եգիպտացիները քշեց Սուտանէն եւ պատճառ եղաւ անգ – լիական գրաւման :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ԹՈՒՐՔ հրատարակիչ մը մէկ տար – ուան բանտարկութեան դատապարտուե – ցաւ որովհետեւ նախատական նկատուած յօդուած մը հրատարակած էր նախկին նախարար՝ Ֆուատ Քէօփրիւլիւի հաս – ցէին որ ներկայիս դասախօս է Նիւ Եորքի «Քոլոմպիա» համալսարանին մէջ :

ԹԻՊԻԹԻՆ կը տեղեկացնէ թէ Տալայ – Լամա կրցած է փախիլ : Պալատը փոշիի վերածուած է Չինացիներուն կողմէ : Հնդկական Սքէյսմէն Թերթը կ'աւելցնէ թէ համաձայն հաւաստի աղբիւրէ տըր – ուած լուրերու Տալայ – Լաման կը գըտ – նուի ըմբոստներուն մէջ :

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հաղորդեն թէ երեք ա – մերիկացի լրագրողներ արտաքսուած են Իրաքէն : Զորրորդ ամերիկացի լրագրողը որ Պաղտատ հասած էր մուտքի իրաւունք չստացաւ :

ԻՄԱՓԷՆ արտաքսուեցան 150 եգիպտա – ցի ուսուցիչներ : Գահիրէի թերթերը կը դրեն թէ Իրաքի դպրոցներուն մէջ երկու տեսուչներ փոխարինուած են համայնա – վարներու կողմէ : Միւս կողմէ ամերիկ – եան պարբերաթերթը կը գրէ· մօտ ատե – նէն նոր խռովութիւններ պիտի ծագին Ի – րաքի մէջ :

ԳԱՀԻՐԷի «էլ Ահրամ» թերթը կը գրէ թէ Անգլիա նախապէս համաձայնած էր որ Իրաք քաշուի Պաղտատի Ուխտէն, թոյլ տալու համար Քասրմի որ ամրա – պնդէ իր ժողովրդականութիւնը :

ՀՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «Թաս» գործակալու – թիւնը կը հաղորդէ որ Հայլէ Սելա – սիէ կայսրը կարճ այցելութիւն մը պիտի ընէ Ք· Միութիւն :

ՀՌՈՄԻ մէջ բացուեցաւ Սեւամորթներու մշակոյթի համադումար մը : Հարիւրա – ւոր սեւամորթ արուեստագէտներ եւ գը – րադէտներ պիտի ուսումնասիրեն Սեւերու մշակոյթին միացեալ զարգացման հնարա – ւորութիւնները : Համադումարին կը մասնակցին բոլոր երկիրներու սեւամորթ ներկայացուցիչները :

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ
ԵՒ "ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ"

(1869 – 1951 – 1959)

(Ծննդեան իննսունամեակին առթիւ)

Ուսանողական տարիներէս կը յիշեմ մանաւանդ այն թուականները, երբ արդէն վիտակցութեան հասած, ըլլայ Սանասարեանի դրասեղաններուն վրայ թէ ամարանոց Սրտաճոր մէջ, արդիւնած դրականութեան հաճոյքը կը վայելէինք: Րաֆֆիի, Արովեանի, Շերենցի, Ահարոնեանի, Սրուանձտեանցի, Թումանեանի, Վ. Փափազեանի, Շիրվանզադէի եւ ուրիշներու ամբողջական երկերու կարգին, Լեւոն Շանթի վէպերը, Դըրսեցիները, Դարձը, Դերասանուհին, ե – րազ Օրերը եւ Վերջին ընթերցանութեան մեր գլխաւոր գիրքերն էին: Բոլորն ալ յափշտակութեամբ կը կարդայինք: Հոգիները ծարաւի վէպը տակաւին լոյս տե – սած չէր:

Լեւոն Շանթ գաղափարներու աշ – խարհին մէջ յանդուգն յեղափոխականն էր մեզի համար: Նոր հորիզոններ փըն – տռող հեղինակ մը, որ աւելի վերջերը, իր թատերական գործերով կուգար վա – ւերացնել այս տեսակէտը: Հայ մտաւո – րական երիտասարդութեան հոգիին մէջ չատ կանուխէն գրաւած էր ան իր արժա – նաւոր տեղը: Բացառիկ գրական դէմք մը եւ թատերագիր մը բազմակողմանի հըմ – տութեամբ:

Իր ծննդեան ինսունամեակին առթիւ այս քանի մը տողերը հազիւ պիտի կրնան սահմանել իր տեղը հայ գրականութեան պատմութեան մէջ: Ան արժանի է լիակա – տար եւ խոր ուսումնասիրութեան մը, ո – րուն մէջ նկատի պէտք է առնուին իր գրական, թատերական, մանկավարժա – կան – բանասիրական գործերը եւ դասա – պիրքերու չարքերը: Բացառիկ նաեւ իր դաստիարակչական հանրային երկարամ – եայ գործունէութեամբ, որուն թագն ու պսակը պիտի մնայ Պէյրութի Համազ – գայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանի հիմնարկութիւնը եւ քանեւէհինգ տարի չարունակ, իրրեւ տեսուչ գայն վարելը:

Թատերախաղերն են եսին մարդը, Ու – րիշին համար, Ճամբուն վրայ, Ինկած բերդի իշխանուհին, Կայսրը, Օշինպայլ, եւ Հին Աստուածները: Այս վերջինը մաս – նաւորաբար, քանի մը խորհրդածութիւն – ներով պիտի ներկայացնենք մեր ընթեր – ցողներուն, իր հրատարակութեան եւ ներկայացման յիսնամեակին առթիւ:

Լեւոն Շանթ ընկերային վիպական կենսունակ բեղնաւորութենէ մը եառ, Հին Աստուածներով կուգար փորձել կրօ – նա – իմաստասիրական նիւթի մը վեր – լուծումը:

Հեղինակին այս աշխատութիւնը տրա – մա մըն է չորս արարով, որուն նիւթը պատմութեան հին ծալքերուն մէջ միայն պէտք էր փնտռել: Թերեւս երկհազարամ – եակ մը եւ երթալ պէտք էր տիրապետե – լու եւ թափանցելու համար հին եւ նոր աստուածներուն՝ մարդոց եւ իրենց գոր – ծերուն, զգացումներուն, կիրքերուն, բազմանքներուն եւ ապրումներուն վրայ ըրած ներգործութեան:

Տրամային ամրողջութիւնը, որ իր խորքով գրեթէ Անաթոլ Ֆրանսի Թայիսը կը յիշեցնէ, երեւան կը հանէ այն յաւի – տենական պայքարը, որ գոյութիւն ունի բուն կեանքին, «աշխարհին» ու իր բոլոր հաճոյքներուն եւ այդ հաճոյքներէն հր – աժարելու ուժեղ կամքեր ունեցող մար – դոց նոր դասակարգին միջեւ: Մարդոց այդ դասակարգը, որ քրիստոնէութենէն ի վեր ամէն դարերու մէջ իր բազմութիւ – ներկայացուցիչներն ունի, մասնաւորա – բար միջին դարերուն մէջ, վանականնե – րու կամ ուրիշ բառով անապատականնե – րու այն դասն է, որ կամովին իր մէջ խեղդելով ու սպաննելով ինչ որ մարդ – կային է եւ հետեւաբար բաւական ու բա – նական, ինքզինքը զրկելով ու հրաժարե – լով աշխարհային վայելքներէ, կը նուիր – ուի ներանձնական ապրումներու, կ'են – թարկուի կամաւոր զրկանքներու եւ չար – չարանքներու, մէկ խօսքով կը սպաննէ իր մէջ հոգեկան ու մարմնական ամէն ըզ – գացում «տիրելով իր մարմնին ու բնազդ – ներուն»:

Տրամայի գործողութեան թատերավայր հեղինակը կը ներկայացնէ Սեւանի վան – քը: Անապատականներու խումբ մը, իրենց վանահօր հետ, այդ խուլ անկիւնին մէջ կ'ապրին, հեռու՝ «Սատանային իշխանու – թեան» տակ գտնուող դուրսի աշխարհէն, կռիւէն ու հոգիէն, ցաւերէն ու յուզում – ներէն: Իրենք նոր աստուածներու կ'եր – կրպագեն, աստուածներ, որոնք չեն սի – բեր գիներն, պայքարը, սէրն ու գեղեց – կութիւնը:

Այնչան դէպք մը կուգայ խռովել նախ ամէնէն կրտսեր աբեղային եւ յետոյ բո – լոր անապատականներուն հոգիները: Ցամաքաբերդի իշխանը իր աղջկանը, Սեդային հետ լաստափայտով Սեւանի վանքը կուգայ: Ճամբան լիճը կը փոթոր – կի, ալեկոծութեան պահուն Սեդան կ'ըն – կղմի, բայց աբեղան ջուրը կը նետուի ու գրկելով Սեդան, կը հանէ ցամաք: Այս դէպքը ընդհանուր չփոթութեան կը մատնէ անապատականները: «Աբեղան մեղք է գործեր», որովհետեւ աշխարհին հետ չփում ունեցեր է: Բոլորն ալ, մեծե – րէն մինչեւ կրտսերը, այս թիւր մտայ – նութեան մէջ կը գալարուին, եւ հետու չեն տեսներ նոյնիսկ այն օրը, երբ մեծ պատուհաս մը պիտի հասնի իրենց գըլ – խուն ...:

Աբեղային կողքին, երկրորդ կարեւոր անձն է վանահայրը, որ քսանեւհինգ տարիներէ ի վեր հազած է վանահայրա – կան վերարկուն: Բայց վանահայրը անց – եալ մը ունի: Ցամաքաբերդի իշխանու – հին Ցովհաննէսն է ան, որուն հետ տա – րիներ առաջ երազային եւ սիրոյ ժամեր անցուցած է: Կեանքի անողոք ճակատա – գիրը զիրենք կանուխէն բաժներ է, սա – կայն իշխանուհին մէջ, հակառակ ա – մուսնացած ըլլալուն, դեռ թարմ են «կեանքի ամէնէն քաղցր վայրկեաննե – րը»: Եւ իշխանուհին, յաւերժացնելու համար իրենց երիտասարդի մաքուր սէ – րը, վանահօր խորհուրդով, Սեւանի մէջ եկեղեցի մը չինել կուտայ: Վանահայրը կը կարծէ թէ նորաչէն եկեղեցին «կը դառնայ տուն աղօթքի ու ներքնասոյզ խոհաւիի», որովհետեւ անցեալի Ցով – հաննէսը «վաղուց մեռած է»: Եւ սակայն իշխանուհիին համար մեռած չէ Ցովհան – նէսը:

Ցովհաննէսին պատկերն է միակ պայ – ծառ կէտը իշխանուհիին կեանքին մէջ: Ցովհաննէս աւելին եղած է իշխանուհիին համար.

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ.... Իմ կեանքիս գոր – ծրկնքին դուն ես եղեր ինծի համար լոյ – սի աստղը, ապրելու իմաստը, առանց այդ լոյսին, առանց այդ մխիթարու – թեան, ես չգիտեմ, ինչու էի ապրելու:

Ուրիշ տեղ մը.

Ձշմարտութի՛ւնը, վարդապե՛տ, մենք այդ եկեղեցին չենք շինած Ֆո բարձրեալ Աստծուդ համար, ինչպէս որ միշտ կրկ – ներ ես. մի խաբեր էեզի. այդ եկեղեցին շիներ ենք մենք մեզի համար, մեր սիրու Աստուն համար:

Այսպէս ուրեմն, մինչեւ վանահայրը եկեղեցի մը չինելով նոր աստուածներուն ծառայած ըլլալ կը կարծէր, երեւան կ'ել – լէ, որ «Հին աստուածներուն» նուիրուած է, որովհետեւ երբ եկեղեցին կը չինուէր, աշխարհէն բաժնուածներու հոգիին խորը մեռած չէր տակաւին «ներքին վայելքի ծածուկ կարօտը, քօղարկուած հաճոյք – ներու ծարաւը, մեր ունեցած կեանքի, կռիւի ու յուզումներու ամբողջ նուրբ ու կպչուն ցանցը»:

Վանահայրը կը համոզուի որ քանդել պէտք է եկեղեցին, նոր մը պէտք է չինել, եւ այդ նորը չինելու համար վանահայրը «կրանիտ ու մարմար, որձաքար ու ամէն տեսակ քար կը թողու աշխարհի աստ – ուածներուն»:

« Իմ տաճարիս հիմերը իմ բանականու – թիւնս պիտի ըլլայ, սիւները իմ կամքս է, ու գմբէթն ալ ըլլալու է հաւատքս »:

Աբեղային մէջ գործողն է երիտասար – դական սիրտը, իսկ վանահօր մէջ կենդա – նի է բանականութեան տիրապետութի – նը: Առաջինը ծանր փորձութիւններէ, երազային ցնորքներէ ետք, կ'երթայ մխա – նալ կեանքի ծովուն, աշխարհին, Սեդա – յին ու իր գեղեցկութեան, պայքարին ու դիմին, իսկ երկրորդը, վանահայրը՝ յաւիտենական խուզարկու միտքը կը խորհրդանշէ:

Երկրորդ արարի երկրորդ տեսարանի չորրորդ պատկերը յոռետեսութեան դը – րոյմ կը կրէ: Ճգնաւոր մըն է, որ ընդար – ձակ աշխարհներու տէրն ու թագաւորն եղած է, պալատներու մէջ ապրեր է, թողած է. բոլորը, պալատն ու խրախ – ճանք, իշխանութիւն եւ փառք: Հագեր է

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՆԱՍՐ, ԻՐԱՔ ԵՒ ՄՈԼՈԹՈՎԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

«Նիւ Եորք Հերալտ»ի մէջ Ճոզէֆ Օլ – սոփի մէկ յօդուածէն կը բաղեցիկ հետե – եալը.—

Տարի մը առաջ, Եգիպտոսի նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասրի արձանագրած որ եւ է մէկ պարտութիւնը դժունակութիւն պիտի պատճառէր Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան վարիչներէն մեծ մասին: Այսօր, սակայն, ամերիկեան կառավարական շրջանակներէն ներս մեծ է թիւը մտահոգ եւ ղժգոհ դէմքերուն՝ Իրաքի մէջ Նասրի արձանագրած պար – տութեան պատճառով:

Նկատի ունենալով որ դէպքերուն վայ – րէն տրուած լուրերը անկատար եւ անո – րոշ էին, յարմար կը դատեմ ամփոփ դի – ծերով ընել այս պարտութեան պատմա – կանը, նախ քան բացատրելս թէ ինչու այդքան մտահոգութիւն կը պատճառէ Ամերիկայի:

Մէկ խօսքով, Զօրավար Ապտէլ Քարիմ Քասըմի իրաքեան յեղափոխական կառա – վարութիւնը օրէ օր աւելի կ'իյնայ հա – մայնավարներու ազդեցութեան տակ, չը – սելու համար թէ կը գտնուի համայնա – վարներու ձեռքը անցեալ ամառ Իրաքի մէջ Նասրի կողմնակիցներուն արձանա –

գքեմ, գացեր է մարդոց մէջ ապաչխար – հանք քարոզելու, գութ, ողորմածութիւն եւ խոնարհութիւն: Առնցմէ ալ կ'ուտ – ցեր, եկեր է մենութեան մէջ անդորրու – թիւն գտնելու, մտածելու հոգիի փրկու – թեան վրայ, բայց բոլորատնց «ունայ – նութիւն» ըլլալը հասկցեր է: Անոր հա – մար՝ «ունայնութիւն է դերեզմանը, ու – նայնութիւն՝ հոգին ու հանդերձեալ կեանքը»:

Նոր աստուածները կ'արհամարհեն մարմինը, « Վահագնի ու Աստղիկ այդ հրաշալի կերտուածքը, առողջ, ճկուն, ուժեղ, գեղեցիկ ու հոյակապ մարմինը». իսկ հին աստուածները խորհրդանշանն են գեղեցկութեան, սիրոյ, կեանքի, աշխար – հի, պայքարի եւ ուժի:

« Հին աստուածները», ամէնէն չատ աղմուկ հանող եւ քննադատական վրա – կանութեան նիւթ հայթայթող թատերա – խաղը նկատուեցաւ իր ժամանակին թէ՛ Կովկասի եւ թէ արեւմտահայերուն մէջ: Ամբողջութիւնը գեղեցիկ է եւ խորհրդա – ծութեան առատ նիւթ կը հայթայթէ, հակառակ լեզուական եւ ոճի տարականո – նութիւններուն, որոնք մինակ այդ գոր – ծին յատուկ չեն: Այս տեսակէտով, պէտք է խոստովանիլ որ Լեւոն Շանթ ենթար – կուած է քննադատութիւններու, որոնք առաջին օրէն արտայայտուած են իր ամ – բողջական գործերուն առիթով, եւ սա – կայն՝ նկատի առնուած չեն երբեք իր կողմէն:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՁՈՒՄ

Այսպիսի հեռանկար մը կրնայ չատ ազ – դու ըլլալ դիւանագիտական տեսակէտէ. բայց հոգեբանական տեսակէտէն, միայն առիթ կուտայ աւելի զօրաւոր քարոզչու – թիւն մը կատարելու չահագրգռուած ժո – ղովուրդներուն մէջ՝ Ամերիկայի յարձա – կողական քաղաքականութեան եւ իր ռազմապաշտութեան դէմ:

Պայքարը միշտ ներքին խառնակչու – թեան ատիճանին վրայ պահելով, այ – սինքն՝ դասական կամ հիւլէական պատե – բազմներու աստիճանէն հեռու, համայ – նավար կազմակերպութիւնը Մ. Նահանգ – ներուն վրայ չատ մեծ առաւելութիւն մը ձեռք կը ձգէ հոգեբանօրէն: Մ. Նահանգ – ները դրեթէ զինաթափ կը մնան, որով – հետեւ քարոզչութեան չնորհիւ իրենց դէմ կատղած հանրային կարծիքներուն դէմ պայքարիլ կը խորհին ռազմանաւերով ու դրամով: Մ. Նահանգներուն ամէնէն հա – ւատարիմ բարեկամներն իսկ երբեմն ըս – ոխպուած կ'ըլլան ամերիկատեաց ցոյց տալու՝ իրենց երկրին մէջ ունեցած հեղինակութիւնը պահե – լու համար: Այս իրողութիւնը որեւէ մէկ բանէ աւելի լաւ կը փաստէ հոգեբանա – կան պատերազմին ազդեցութիւնը:

Մ. Նահանգներու դէմ մղուած պայ – քարին ամէնէն ազդու կէդրոնը, ճշմար – տազանցօրէն, կը գտնուի Նիւ Եորքի մէջ, ՄԱԿէն ներս: Քանի որ Մ. Նահանգները կը զժկամակին աշխարհը իրենց եւ Խ. Միութեան մէջ բաժնելու ծրագրին, հա – մայնավար կազմակերպութիւնը կ'աշխա – տի ՄԱԿէն ներս երկու մեծերու տիրապե – տութիւն մը ստեղծել՝ Մ. Նահանգներուն եւ ոչ – խորհրդային երկիրներուն մէջ խորունկ անջրպետ մը բանալու նպատա – կով:

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւ – նը, որ ծնունդ առաւ Սան Ֆրանչիսքոյի Ուխտէն, լաւագոյն կ'արտայայտէր երկ – րորդ աշխարհամարտին երկու մեծ յաղ – թականներուն նպատակները: Մ. Նա – հանգները կ'ուզէին ժողովուրդներուն մի – ջեւ ստեղծել համագործակցութեան մար – մին մը՝ երրորդ պատերազմի մը առաջքն առնելու, ոչ – անկախ ժողովուրդները ա – պատպրելու եւ մարդկութեան կեանքի մակարդակը բարձրացնելու համար: Այս ծրագրին իրագործումը կ'ուզէին յանձնել ոչ թէ համաշխարհային կառավարու – թեան մը, այլ՝ մեծ պետութիւններու ու – ղեցոյցին ներքեւ՝ իւրաքանչիւր ազգի պատասխանատուութեան զգացումնե – րուն:

Խ. Միութիւնը կ'ուզէր ստեղծել կազ – մակերպութիւն մը, որ զրական կերպով օժանդակէր համայնավար կազմակերպու – թեան՝ աշխարհին տիրապետելու իր վերջնական ծրագրին իրագործման մէջ: Այս պատճառով, կ'ուզէր այնպիսի կազ – մակերպութիւն մը ստեղծել, որ մէկ կող – մէ արդելք հանդիսանայ Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Աֆրիկէի համ Միջին Արեւելքի մէջ քաղա – քական միաւորումներու հաւանականու – թեան, միւս կողմէ՝ ջլատէ Ամերիկայի հակազդելու փափաքը:

*Խ. Միութեան համար, այս քաղաքա – կանութիւնը իրագործելու միջոցները պարզ էին. Միացեալ Ազգերու կազմա – կերպութիւնը ասպարէզ պիտի ծառայէր համաշխարհային չափանիշներով հզոր – բանական պատերազմ մղելու. արտաքին աշխարհը իրաւունք պիտի չունենար հա – մայնավար աշխարհին գործերուն մէջա – մուխ ըլլալու. բայց համայնավար կազ – մակերպութիւնը կարելիութիւնը պիտի ունենար աշխարհի մնացեալ մասին գոր – ծերուն միջամուխ ըլլալու: Խ. Միութեան խոչընդոտը պիտի ըլլար Միացեալ Ազգերու կազմակերպութ

պրած : Առաջին ձախողութենէն ի վեր : Նասր կը ձգտի Արաբական աշխարհէն դուրս վտարել օտար ամէն ազդեցութիւն : Հետեւաբար, քաջաբար եւ չատ խիտ կերպով հակառակիլ փորձեց Իրաքի խորհրդային յառաջացեալ խարխափ մը վերածուելուն :

Այս ընդդիմութիւնը սկիզբը կը կատարուէր քարոզչութեամբ : Բայց ի վերջոյ քարոզութիւնը մէկդի դրուեցաւ, տեղը տալով զործօն պայքարի : Եգիպտացի զործակալները նախապէս յարաբերութիւն ստեղծած էին հիւսիսային Իրաքի — քրիւդի մայրաքաղաք, Մուսուլի — մէջ կեդրոնացուած Իրաքեան զօրաբաժիններ — րուն հետ : Առանցմէ առնուազն մէկը, թերեւս ալ երկու զօրաբաժիններ, ապրուստամբեցան : Սուրիացին օգնութիւն կը հասցնէին ապստամբներուն : Սուրիական հողի վրայ բանիլ սկսաւ «Ազատ Մուսուլ» ռատիոյի կայան մը : Բայց եւ այնպէս ապստամբութիւնը ձախողութեան մատնուեցաւ, որովհետեւ երկրին մէջ կեդրոնացուած զօրաբաժինները չհետեւեցան չարժման, ինչպէս կը յուսային կազմակերպիչները :

Մէկ խօսքով, Քասըմը վար առնելու Նասրի վերջին յուսահատ փորձը ձախողեցաւ : Իրաքեան պատասխանը չափազանց խիստ եղաւ : Նոյնիսկ Պաղտատի փողոցներուն մէջ Նասրի պատկերները կախազան բարձրացուցին : Նասր, իր կարգին, Դամասկոս արտասահած մէկ ճառին մէջ, բուռն կերպով յարձակեցաւ Քասըմի եւ Իրաքի համայնավարներուն վրայ :

Ահա, քանի մը բառով, պատմականը այն դէպքերուն, որոնք Ամերիկայի մէջ այնքան մտահոգութիւն կը պատճառեն : Այս մտահոգութեան պատճառներէն զըլխաւորն այն է, որ ամերիկեան կառավարական շրջանակները կը վախնան թէ Իրաքի մէջ արձանագրած իր պարտութիւնը մոռցնելու համար Նասր ուրիչ տեղ մը արագ դիւրին յաղթանակ մը պիտի փորձէ տանիլ : Վերջին շրջաններուն Նասրի եւ Զորդանանի երիտասարդ արքայ Հիւսէյնի յարաբերութիւնները ապագօրէն լաւացած էին. հաւանական է, որ եղիպտական յաղթանակը ըլլայ՝ Զորդանան ալ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան միացնելը : Տրուած ըլլալով Նասրի ներկայ հակա – համայնավար կեցուածքը, այսպիսի միացում մը որեւէ կերպ պիտի չառթէ Ամերիկայի մէջ :

Բայց չատ աւելի հաւանական է, որ Նասր իրեն չատ աւելի մօտ տեղ մը փնտռէ իրեն պէտք եղած բարոյական յաղթանակը : Դրացի Լիպիան տակաւ, քաոսային պատկեր ներկայացնող երկիր մըն է, որ վերջերս ալ փաստուեցաւ թէ քարիւղի հանքեր կը պարունակէ : Հետեւաբար՝ Լիպիան հետաքրքրական ու փորձիչ հեռանկար մը կը ներկայացնէ : Նոյնպէս, Սուտանի մէջ, քաղաքական կլիման դէպի Նասրի կողմը թեքուելու վրայ է, իսկ Սուտանը Եղիպտոսի միացնելը Նասրի մեծագոյն առաջադրութիւններէն մէկն է : Լիպիոյ կամ Սուտանի մէջ Նասրական՝ պետական հարուած մը ծանրակչիռ հարցեր կրնայ ստեղծել :

Բայց հակառակ այս բոլորին, Ուեսթինկհաուզի մարդոց դժգոհութեան ու մը – տահոգութեան պատճառը Իրաքի մէջ իսկ Նասրի կրած պարտութեան հետեւանքներն են : Պաղտատի մէջ համայնավար – ներու յարաճուն ազդեցութեան դէմ պինուորական չարժում մը տեղի ունեցաւ . համայնավարները դիմադրաւեցին այդ չարժումը եւ յաղթահարեցին զայն : Այսպէս, յօդս ցնդեցաւ այն ազօտ յոյսը, թէ զօրավար Քասըմ պիտի կարենայ օր մը ձերբազատուիլ համայնավարներու սանձերէն :

Տարիներ առաջ, խորհրդային եւ նացի մեքրալուսինը վերջ դտած էր, որովհետեւ իրենց մէջ համաձայնութիւն զոյացած չէր պատերազմէն վերջ անդլիական ազդեցութեան տակ գտնուող հողամասերու բաժանման հարցին չուրջ : Մոլոթով այնատեն իսկ աչք ունէր Իրաքի, Իրանի եւ Պարսից Ծոցի հիւսիսային շրջանին վրայ, որովհետեւ այդ տերերը հաստատուելէ ետք, Մ. Միութիւնը իր իշխանութեան եւ ազդեցութեան տակ կ'ունենար արաբական բոլոր երկիրները : Մօրհրդային այս պահանջքը չափազանցեալ նկատուած էր Հիթլերի կողմէ, եւ իրաւունք ալ ունէր, որովհետեւ Մ. Միութեան ուզածը ուրիչ բան չէր եթէ ոչ մինչեւ այնատեն Միջին Արեւելքի մէջ յայտնաբերուած բոլոր քարիւղային կեդրոնները :

Նասրի կրած պարտութիւնը պարզապէս

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻՈՆ - ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՐՏ
(Պուրս տիւ Թրավայ)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ ԼԱԻԱԳՈՑՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ
(Քազա տ'Իթալիա)
ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 20,30ԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ՝

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄՇՈՑ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԸ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ
ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲԻ ՂԵԿԱՎԱՐ
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ
ՊԱՐՈՒՍՈՑՑ
ՏԻԿԻՆ ՀԵՂԻՆԷ ԲՈՐՈՍԵԱՆ
ԵՒ ՇՈՔԱ ԱՊԱՇԻՏՑԷ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՊ ՑԱՑԵՏԱԳԻՐ
երգ եւ խմբերգ՝
ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, ՕՐ. Շ. ՊԷՆԿԵԱՆ, ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ՔՈՑՐԵՐ, ՍԵՐՈԲԵԱՆ, ՄՈՄՃԵԱՆ
Նուագ՝
ՈՒԼՈՒՍՈՒՉԵԱՆ ԵՒ ԳՈՒԼԱԳՈՐՉԵԱՆ

Արտասանութիւն՝
Պ. ԹՈՒԹԼԵԱՆ
Պար՝
ՄԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՊԱՆԵԼՕ-ՔՈՇԱՆԻ ԵՒ ՏԷՄԻՆԻ ՊԱՐԱՇՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ԵՒ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ
Լ'ԻՈՆ՝ կը խօսի ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ
Գեղջկական պսակ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԺԱՄՕՐ.— ժամադրութիւն Շաբաթ առաւօտ ժամը 8·30ին, կառ տը Լիոն, Սալ տը լ'Օռլօժ :

ԱՄԷՆ ՀԱՑՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Է ՓԱՋԱԼԵՐԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԱՅՍ ՋԵՒՆԱՐԿԸ

ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Անցեալ Շաբաթ երեկոյեան, Ժան Կուժոնի հանդիսասրահին մէջ, տեղի ունեցաւ ողբացեալ Արշակ Սաֆրաստեանի յիչատակին նուիրուած յարգանքի երեկոյթը : Հայ Ցարանուանութեանց պետերուն հետ հարիւր յիսունէն աւելի հայրենակիցներ — գաղութի բոլոր խաւերէն — եկած էին իրենց յարգանքը ընծայելու ամէնքէն սիրուած, պարկեչտ եւ մաքուր ազգային գործիչին :

Հանդէսը բացուեցաւ Շուիչնի մահերգով, զոր դաչնակի վրայ նուագեց տա – ղանդաւոր դաչնակահար Պ. Եավրուեան :

Պ. Կառտոն տուաւ Արշակ Սաֆրաստեանի կենսագրականը՝ մանրամասն յիշելով կեանքին կարեւոր շրջանները :

Փրոֆ. Քալիճեաք Հոչակաւոր պատմագէտը, Ծանօթ Ա. Սաֆրաստեանի պատմական ուսումնասիրութիւններուն, ընդհանուր տեսութիւն մը բրաւ նախահայոց մասին, այս առթիւ ակնարկեց նաեւ Սաֆրաստեանի կատարած աշխատանքներուն :

Պ. Պօղոսեան, ծանրացաւ մասնաւորապար հանգուցեալին նկարագրի վրայ, ներկայացնելով զայն իբրեւ բարի, անկաշառ եւ անվհատ ազգային վաստակաւոր գործիչ մը :

Պ. Ա. Ֆաչյատուրեան, Լոնտոնի Համայքին վարչութեան նախագահը, որ եկած էր յատկապէս ներկայ ըլլալու իր բարեկամին յիչատակին նուիրուած երեկոյթին, տուաւ կարդ մը չահեկան տեղեկութիւններ Սաֆրաստեանի գրագործունէի եւ ձեռագիրներու մասին : Իր պաշտօնական ուսումնասիրութեան առաջին հատորը որ պատրաստ է տպագրութեան համար, պիտի հրատարակուի Կիլպէնկեան հաստատութեան կողմէ : Գրադարանը եւ անձնական դիւանը խնամքով արձանագրուած, պիտի փոխադրուին Համայատան :

Ընկերը Հրանտ Սամուէլեան իր կարգին գրաւոր ճառով մը գրուատեց Սաֆրաստեանի անձն ու բեղնաւոր գործունէութիւնը : (ԽՄԲ.— Պիտի հրատարակենք ամբողջական ճառին) :

Սերովբէ Եպիսկոպոս, որ կը նախագահէր այս երեկոյթին, իր գրուատական արտայայտութիւնները վերջացուց պատշաճ աղօթքով եւ երեկոյթը փակուեցաւ Հայր Մերով :

Յարգանքի այս համեստ երեկոյթին երգով ու արտասանութեամբ իրենց սիրայօժար տաղանակցութիւնները բերին Ծանօթ արուեստագէտներ, երգչուհի՝ Օր. Ի. Պիւզպիւզեան եւ դերասան՝ Պ. Գ. Վահան :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (377)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԼԱ.

ԱՍՏՂԱԲԵՐԴ

Սկզբում մտածում էի, թէ ո՞վ է խմանում, կարօն է, տեսնես, ինչ քամի է փչել քթին, թողել է մեզ, եւ մի որեւէ ծակուծուկ մտել է : Բայց յետոյ անցքը ինձ չատ ծանր երեւաց : Կարօն այնքան անխոհեմ չէր, որ առանց խմացում տալու, հեռանար քաղաքից : Մտաբ – Ֆիլիպերը զարմանքով լսեց, երբ բոլորը պատմեցի նրան : Ցետոյ աչ ձեռքը թափ տուեց, զարկեց սեղանին, ասելով.— « Մի բան կայ ... դրաւ կը բռնեմ, եթէ այն – պէս չլինի » ... — Ի՞նչ բան, ասացէք խնդրեմ, ես նրա մասին չատ անհան – դիստ եմ» :

Ծերունին այդքանը միայն ասաց, թէ վերջին ժամանակներում նկատում էր, որ նա մռնում էր զանազան չրջանները, — ի՞նչ չրջաններ, — այդ մասին նա ոչինչ չխօսեց, միայն աւելացրեց . — « Թէեւ ցաւալի է, բայց նրա ձգտումները աղնիւ են » ... Այդ մթին խօսքերով ծերունին աւելի սաստկացրեց իմ անհանդստութիւնը, ես թողեցի նրան եւ վազեցի Սադոյի մօտ : Նա չուարած մնաց, երբ լսեց այդ անցքը : Նա նոյնպէս ոչինչ չգիտէր, միայն այդքանը ասաց, թէ վերջին ժամանակներում խիստ տակաւ էր տեսնում կարօյին, եւ միշտ ինչ որ մտատանջութեան մէջ էր գտնում :

Ես սկսեցի զանազան տարակուսանքների մէջ ընկնել : Անցաւ մի ամիս, երկու ամիս եւ մի ամբողջ տարի, նրանից ոչինչ լուր չունէինք : Մենք ամէնքս նրան կորած էինք համարում : Հանկիստ էր միայն մտաբ – Ֆիլիպը : Յանկարծ նրանից մի նամակ եմ ստանում : Ի՞նչ էք կարծում, ո՞րտեղից, — Հարաւային Ամերիկայից : Նա անթիւ ներողութիւններ էր խնդրում, որ առանց մեզ յայտնելու, հեռացաւ մեզանից : Այդ նամակը խիստ ուրախալի տպաւորութիւն գործեց իմ վրայ : Բանից դուրս եկաւ, որ նա գնացել էր այնտեղ տեղային ապարակները ուսումնասիրելու եւ տեղային բանուորների դրութիւնը հետազօտելու : Որքան ուրախ էր նա իր նամակի մէջ . գրում էր, թէ մի հարուստ կալուածատիրոջ դստերակում կառավարչի պաշտօն էր ընդունել, իր ձեռքի տակ աչխատում էին մի քանի հարիւր բանուորներ : Երբ այդ մասին յայտնեցի մտաբ – Ֆիլիպերին, նա իր սովորական բարի ժպիտը երեսին առաց .— « Կարօն ուզում էր ամէն բան սովորել, ամէն բան փորձել, ասելով, թէ իմ հայրենիքին պէտք են » :

— Չգիտեմ, Սալօն նամակ ստացե՞լ էր կարօյից, թէ ոչ, բայց ես նրան ոչինչ չասացի իմ ստացած նամակի մասին : Միայն նկատում էի, որ նա էլ, ինչպէս ասում են, իր խելքումը չէր :

Անդադար ճանապարհորդութիւններ էր անում, չատ անգամ չաբաթներով բացակայ էր գտնւում Նիւ Եորքից : — « Այդ ո՞րտեղ ես թափառում »,— միանգամ հարցրի նրանից : — « Ես Ամերիկայի գաղթականների կեանքն եմ ուսումնասիրում »,— պատասխանեց նա : — « Այդ մասին հարիւրաւոր դրքեր կան, կարող ես կարդալ» — նկատեցի ես :— Գրքի մէջ գրածի եւ աչքով տեսածի մէջ մեծ դանազանութիւն կայ », — ասաց նա : — « Վերջապէս ի՞նչ նպատակ կայ դրա – նում» ,— հարցրի ես, փոքր ինչ վիրաւորուելով նրա ծածկամտութիւնից : Նա բաւական սառն կերպով պատասխանեց . « Մթթէ՞ չգիտես, որ Հայերը սիրում են գաղթականութիւն, մթթէ՞ չգիտես, որ գաղթականութիւնը մեր ազգի կեանքում մի պատմական երեւոյթ է, որ կրկնուել է ամէն դարերում եւ չարունակուում է մինչեւ այսօր : Ուրեմն, մեզ պէտք չէ՞ ուսումնասիրել գաղթականութեան պայմանները, նրա հետեւանքները, մի խօսքով, նրա բոլոր լաւ եւ վատ կողմերը : Եւ ո՞րտեղ կարող ենք աւելի հիմնաւոր կերպով ուսումնասիրել, եթէ ոչ այստեղ, որ գաղթականների մի ընդարձակ աչխարհ է » :

— Ես կարօյի նամակի պատասխանը դրեցի, յայտնելով զլխաւորապէս այն միտքը, թէ նա մեր երկու բարերարների — Որսորդ Ավոյի եւ մտաբ – Ֆիլիպի — յոյսերը արդարացրած չի լինի, եթէ չվերադառնայ իր հայրենիքը, եւ իր ստացած ուսումը իր հայրենակիցների օգտին չծառայեցնի եւ այլն :

Ինչպէս երեւում է, իմ նամակը ազդել էր նրա վրայ : Ամիս չանցաւ, նա կրկին յայտնուեցաւ Նիւ Եորքում եւ իր բարեկամներին մեծ ուրախութիւն պատճառեց : Բայց նա այլ եւս առաջուայ կարօն չէր : Ցաճախ տեսնում էի նրան լուռ, մտախոհ եւ վրդովուած տրամադրութեան մէջ : Ի՞նչ էր պատահել նրա հետ : Այդ մասին ոչինչ էր ասում : Ինձ թւում էր, որ նա մինչեւ անգամ աչխատում էր խոյս տալ ինձանից, եւ աւելի տեսակցում էր Ռուիսյէլի ու Սադոյի հետ : Մի անգամ երեքն էլ եկան ինձ մօտ : Իսկոյն հասկացայ, որ մի բան կայ : Մի քանի րոպէ լուռ մնացին, յետոյ Կարօն ասաց .

ԲԱՖՖԻ

(Շար.)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այբի Տիկին Տիրուհի Պիւլպիւլեանի մահուան առթիւ Տիկին Տիրուհի Միասքեան երեք հազար ֆրանք կը նուիրէ Մըշակոյթի Տան Նոր Սերունդի սրահին :

(Մնացեալ «Յառաջ»էն) :

×

Սէն Ժերմէն — Թաղ. Խորհուրդս խորին չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, ողջոյն եւ Պետրոս Սահաթճեանի եւ Յարութիւն Միհրանեանի մահուան առթիւ, ի նպաստ Թաղիս եկեղեցւոյ եւ դպրոցին :

Բիւզանդ Խաչատուրեան, Տօրումեան եղբարք, Յակոբ Տալաքիւհեան, Զիլեան Մանուկ հազարական ֆր. ի նպաստ դպրոցին, Նազար Ժամկոչեան, Յովհաննէս Ժամկոչեան, Յովհ. Մանկեան, Պ. Հաթէմեան, Յովհ. Ժամկոչեան հինգ հարիւրական ֆր. դպրոցին :

ՓԱՐԻԶ

Ապրիլ 3 Նոր կիրակի, հանդիսաւոր քառաձայն, պատարագ, ի յիշատակ բիւրաւոր նահատակացն մերոց համաչխարհային առաջին եւ երկրորդ պատերազմ — մաց. կատարի հոգեհանգիստ յամենայն եկեղեցիս Հայաստանեայց յիշատակ մեռելոց : Կը նախագահէ Գեր. Տէր Սերով — բէ եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ եւ կը քարոզէ :

×

Գոմանի Ս. Գ. Լուսաւորիչ

Երկուշաբթի, Յիշատակ Մեռելոց, ըստ կիզը առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 8·30ին, հանդիսաւոր պատարագ, հոգեհանգիստ ժամը տասնին :

5 Ապրիլ կիրակի, Յիշատակ մէկ միլիոն նահատակաց, արարողութիւնք առաւօտեան ժամը 8·30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ ժամը տասնին, հոգեհանգստեան տխուր պաշտօն ժամը 11·45ին :

×

Ս. ԹԱԴԷՈՍ – ՄԱՐՍԷՅԼ

30 Մարտ, Երկուշաբթի Մեռելոց, առաւօտ ժամերգութիւն ժամը ութին, Ս. պատարագ ժամը տասնին, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ժամը 11ին :

5 Ապրիլ, Նոր կիրակի, Տօն նահատակաց համաչխարհային պատերազմին 1914–1918, առաւօտ ժամերգութիւն ժամը 8–ին, Ս. պատարագ տասնին, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ժամը 11ին :

Եկեղեցական արարողութիւնները տեղի կ'ունենան երկսեռ երգչախումբի նոր ուժերով, ընկերակցութեամբ երգեհոնի, ղեկավարութեամբ Օր. Սիւզան Պօյաճեանի :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Երկուշաբթի Մեռելոց Ս. Ջատկի, առաւօտ Ս. պատարագ երկսեռ խումբով եւ հոգեհանգիստ ժամը 8 – 12 :

Նոր Կիրակի Ագգ. Մեծ Սգատօն, բազմաճաշն խմբերգներով, յիշատակ բիւրաւոր նահատակացն մերոց, յընթացս համաչխարհային պատերազմին :

Առաւօտ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգիստ ժամը 8 – 11·30 :

×

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Երկուշաբթի, Մեռելոց, առաւօտ ժամը 8·30ին, Ս. պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին :

Նոր Կիրակի, 5 Ապրիլ սկզբնաւորու — թիւն ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8·30ին :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ապրիլ 2էն 16 :

Galerie Cambacerès

15, RUE LA BOÉTIE

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԿԱՐԶՈՒՀԻ

ԱՐԱՔՍ ՏԷՐՈՍԿԵԱՆԻ

Վերջին գործերը :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅ ՆԿԱՐԻԶՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաժողովը նպատակ ունի յառաջիկային, իր սրահներուն մէջ կազմակերպել՝ Հայ նըրահաս նկարիչները քաջալերելու համար, ցուցահանդէս մը իրենց գործերուն :

Կը խնդրենք որ մեր երիտասարդ արուեստագէտները դիմեն մեզի հետաքրքրական փոյթ :

11, Square Alboni, Paris (16e)

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՁԷՕՐՔԸ

ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ ԵՒ ԿԸ ԾԱԽԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

32, RUE DE TRÉVISE - PARIS (9e)

TÉL. : TAI. 65-44

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԵՐԿՈՒՈՅԹՆԵՐԸ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 4 Ապրիլ, Շաբաթ դիշեր, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պէօ, մէթրօ Քատէ :

Դասախօս՝

ՓՐՈՖ. ՖՐ. ՖԷՅՏԻ

Նիւթը՝ Տեսութիւն մը բախդատական հերականութեան մասին :

Դասախօսութեան սրիղբը հայկական նուագ եւ թէյի սպասարկութիւն : Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ - ՀԱԻԿԹԱԽԱՂ

ՁԱՏԿՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպութեամբ Հ. Մ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի : 28 Մարտ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Պոմոնի Ազգային սրահին մէջ : Ճոխ յայտագիր : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՋԱՏԻԿԻՆ

(29 Մարտ) Ալհամպրայի մէջ :
ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Orchestre
Jo valon et Gu Berthos

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

THÉATRE MUNICIPAL
DE VILLEURBANNE

Կազմակերպուած

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3, ժամը 20·30ին
Կը ներկայացուին

1·— ԱԴՈՒԱՐԴ ԻՇԽԱՆ
(Տառմ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)

2.— L'article 330, G. Courteline
(Comédie en un acte)

3·— ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
(Կատակերգութիւն)

Տոմսերը՝ նոյն օրը՝ մուտքը :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15·30ին,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 26, կիրակի օր, ժամը 3, Պուրա տը Թրավայի մէջ, Համադգային սուղի օրուան տօնակատարութիւն :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին : Կը խօսի պատուելի Սիսլեան : Նիւթ՝ «Անոր համար որ մեռաւ » :

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ

20, RUE JEMMAPES

ՄԱՐՍԷՅԼ

Պաշտամունք այս կիրակի ժամը 10·45–ին : Կը խօսի՝ ՎԵՐ. Յ. ՀԵԼՎԱՃԵԱՆ :

Նիւթ՝ «Քրիստոսի Յարութեան բերած պարգեւները » :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործատէրներ ձեւընկալ նիւթերու (մաքիէր փլասթիք) մեքենայի վրայ աշխատելու համար : Դիմել՝

Vanplast

14, BD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF

ITALIE 16-36

Draperies : **Draperies :**

ՃՈՒԽ ՈՒ ՆՈՐ ԲՐԴԵՂԷՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՆ ՅԱՏՈՒԿ ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ETS. B. ARTMAN

Tissus : **Tissus :**

ԱՄԷՆԷՆ ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՅՑԵԼԵՑԷ՛Ք ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷ՛Ք ՈՐՊԷՍԶԻ ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ ՁԵԶԻ ԱՅՑԵԼԷ

ԳՆՈՒՄՆԻՔ ՇԱՀԱՒԵՐ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ

ETS. B. ARTMAN

26, RUE DE RIVOLI, 26

TÉL. : TUR 50-44 **PARIS (4e)** MÉTRO : ST. PAUL

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԷՋՕՆ – ԱԼՖՈՐԻ ՔԱՂԱՔԱ ՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

28 ՄԱՐՏ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ

ՆԱՀԱՊԵՏՈՒԹԵԱՄԲ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Եւ հովանաւորութեամբ եկեղեցւոյ հոգ. աբարձրեան

Ի նպաստ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն կից Ազգային Տան

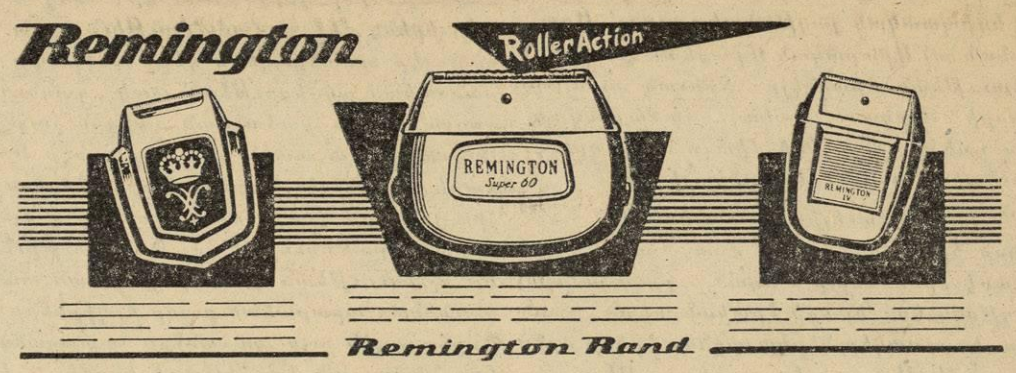
Կը ներկայացուի

ՁԱՐՇԵԼԻ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Կատակերգութիւն երեք արար

ՄՈՒՏՔ 300 ԵՒ 500 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԷԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար — ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— ԱՄԷՆԷՆ — ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն մատչելի ՄՕԴԷԼ մը ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

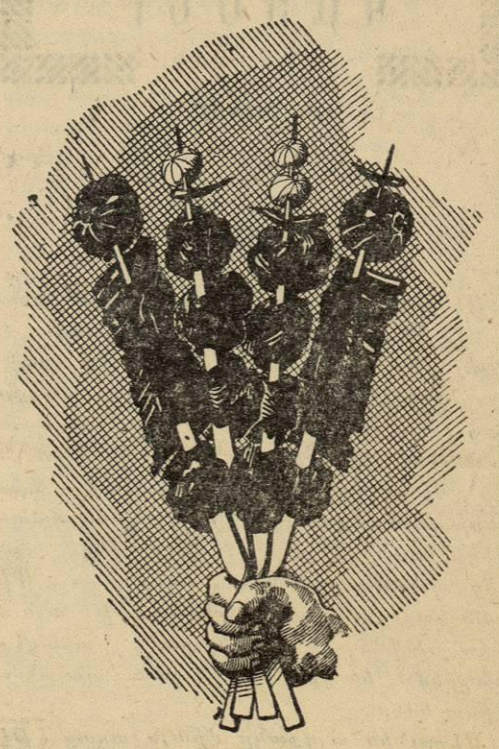
Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՐՏ DIMANCHE 29 MARS 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8357 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4258

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅՈՑ ԶԱՏԻԿԸ

Մարտըն կուգայր ծաղկըներով,
Ցերկնից հաւերըն կարդալով,
Հրեշտակապետ փառըս տալով,
Յորժամ Հայոց Զատիկըն գայր:

« Եկեղեցական » կոչուած եւ աւելի քան հարիւր տարի առաջ սպասած հին երգարանէ մը կը քաղենք այս առաջին տունը երգի մը, որ կը կոչուի «Ծաղ Զատկի» կամ «Հայոց Զատիկ»:

Հայ քրիստոնեան զարնելով երգած է Զատիկը, որուն արժանի ըլլալու համար մեր մամիկները ամբողջ եօթը շաբաթ ծոմ կը պահէին, իրիկուններըը Պահոց թեթեւ կերակուր մը միայն ուտելով :

Նոր Տարիէն աւելի յարգի էր Ս· Յա – րութեան ծոմը, որուն զալուտեան անհամբերը կը սպասէին մանաւանդ փոքրիկները՝ նոր հագուստ, նոր կօշիկ, ու նաեւ կար – միր հաւկիթ ունենալու համար :

Մեծ Պահքի ապաշխարութեան եւ ժուժկալութեան երկար ու մռայլ օրերուն, Ա – ւագ Ուրբաթի չարչարանաց, խաչելու – թեան եւ թաղման տխուր արարողու – թեանց կը յաջորդէ Զատիկը, — Քրիս – տոսի հրաշափառ Յարութիւնը —, ճիշդ ինչպէս ձմրան սառնամանիքներէն եւ բուք – բորանէն վերջ կը ծագի լուսա – պայծառ գարունը, — յաղթական յա – րութիւնը բնութեան, կանաչութիւն ու դա – լարագեղ :

Հայոց պատմութիւնն ալ դարերու ըն – թացքին եղած է յաջորդութիւն մր սուգի եւ ուրախութեան օրերու : Մեծ Պահքին եաք եկած է միշտ Զատիկը :

Մինչ Ադուհացր (զատատական բառով Ախոցք) յիսուն երկար օրեր կը տեւէ, Զատիկը երեք օր միայն ունի :

Այդ է դուցէ պատճառը, որ հայ ժո – ղովուրդի սուգի եւ ապաշխարութեան օ – րերը աւելի երկար են եղած քան ուրա – խութեան եւ ծոնի օրերը :

Տեսած ենք չատ պզտ ու տաք օրեր, սակայն միշտ կանդուն ենք մնացած պատնէշին վրայ :

Աչխարհակալներ ու բռնակալներ քա – նիցս աւերած են ու աւերչական մեր չէ – ներն ու բարգաւաճ աւանները, մեր վան – քերն ու եկեղեցիները, ուզած են ապա – կին բնաջնջել մեզ, սակայն յաղթական – օրէն ճակատած ենք միշտ մահուան դէմ եւ յարութիւն առած :

Ճիշդ ինչպէս Հայաստանեայց եկեղե – ցին կ'ըսէ Աստուածորդւոյն համար թէ «մահուամբ զմահ կոխեաց », հայ ժողո – վուրդն ալ չնորհիւ իր անսասան հաւատա – քին, տոկալու, դիմանալու, վերապրելու յամառ կամքին՝ պարտութեան է մատնած «մահ»ը: Ու յաղթական հասած է մինչեւ հիւլէական դարը :

Այսօր կրնանք հանդիսաւորապէս յայ – տարարել թէ՝ այլեւս պատմութեան կը պատկանին սուգի եւ ապաշխարութեան օրերը :

Հայ ժողովուրդը հաւատացած է միշտ եւ կը չարունակէ հաւատալ կանաչագեղ ու կենսատու գարնան ,— բնութեան եւ մարդոց յարութեան :

Զկայ ուժ մը, որ կարենայ աչխարհի երեսէն սրբել հայ անունը :

Գիտութիւնը իր հսկայաքայլ յառաջ – դիմութեամբ ջնջելով սահմանները՝ մօ – տեցուցած է Հայաստանը, որուն ուղ – դուած են բոլոր տարագիր Հայերուն հայրենակարօտ ...չքերը :

Հաւատացած ենք, որ անպայման պիտի իրականանայ Րաֆֆիի երազը·

Արդեօ՞ք գալու է մի օր, ժամանակ,
Տեսնել Մասիսի գլխին մի դրօշակ·
Եւ աչքն կողմից պանդուխտ Հայ ազգիք
Դիմել դէպ' իւրեանց սիրուն հայրենիք :

Ու այդ օրը պիտի ըլլայ Հայոց խսկա – կան Զատիկը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ՝ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՅՈՒՇԱԳՐԻՆ

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ

Խորհրդային բոլոր թերթերը հրատա – րակեցին Խրուչչեւի մէկ ճառը, որ խօս – ուած էր Մարտ 7ին, Լայփցիկի մէջ :

Այս ճառին հրատարակութիւնն ու հե – ռաստումը՝ Մոսկուայի ձայնասփիւռէն, մանաւանդ արժէք մը կը ստանայ այն պահուն՝ երբ արեւմտեան յուշագիրները յանձնուած են կրեմլին: Այլապէս՝ Խ· Միութիւնը իր դիրքը կը ճշդէ Պերլինի հարցին մէջ :

Առաջին պատասխան մը՝ Արեւմտեան – ներուն :

Խ· Միութեան Վարչապետը կը յայտա – րարէ թէ գերմանական հարցին արժէքը յարաբերական է, քանի որ ան կապ ունի ութսուն միլիոն մարդոց հետ, մինչդեռ երկուքուկէս միլիառ մարդկութեան հա – մար պատերազմի եւ խաղաղութեան , խաղաղ գոյակցութեան, համաձնաւարու – թեան վերջնական յաղթանակին հարցերը կան բնոյթ ունին: Այսուհանդերձ, կը չեշտէ Խրուչչեւ, գերմանական խնդիրը կարեւոր է :

Խորհրդային Վարչապետը բացէ ի բաց կը յայտարարէ թէ Մոսկուա զէմ է Գեր – մանիոյ վերամիացման՝ ազատ ընտրու – թիւններու ճամբով, ինչպէս կը պահանջէ Արեւմուտքը : Կը մեղադրէ Ֆրանսան, Անգլիան եւ Ամերիկան, որ ընդդիմացան Վիէթ – Նամի ընտրութեանց՝ Ժընեւի համաձայնութեան մէջ նախատեսուած : Կրեմլինի մենատէրը Գերմանացիներուն կը բացատրէ թէ բանուոր դասակարգին չահը վերամիացման ազդային մտահոգու – թենէն առաջ պէտք է դասել :

Խրուչչեւ միչտ յայտ կը յայտնէ որ Գեր – մանիոյ մէջ կրթիվոլ եւ Իւլպրիխթ վեր – ջին յաղթականները ըլլան : Մինչ այդ՝ երկու Գերմանիաները պէտք է ապրին , կողք կողքի :

Նկատելով որ ընկերվարութեան (հա – մայնավարութեան) յաղթանակը կասկա – ծէ դուրս է՝ Մոսկուա երկու Գերմա – նիաներու հետ խաղաղութեան դաշինք մը կնքելու պատրաստակամութիւն կը յայտ – նէ : Եթէ կարելի չըլլայ այդ՝ խաղաղու – թեան անջատ դաշինք մը պիտի կնքէ Ա – րեւելեան Գերմանիոյ հետ :

Ուշադրաւ է նաեւ սահմաններու մասին Խրուչչեւի կատարած յայտարարութիւնը· — Ժողովի մը ընթացքին Գերմանիոյ ներկայ սահմաններուն հարցը խնդրոյ ա – ռարկայ չի կրնար ըլլալ : Այդ սահման – ները փոփոխութեան կրնան ենթարկուիլ միայն պատերազմով : Պէտք չէ մոռնալ , կ'աւելցնէ ան, թէ պատերազմէն յետոյ ե – ղած սահմաններու կարդադրութենէն դժ – գոհներ կան նաեւ Լեհաստանի, Ռումա – նիոյ, Հունգարիոյ մէջ: Արդէն ընկեր – վարական երկիրներու մէջ սահմանները տեսական իմաստ ունին միայն, ինչպէս Խ· Միութեան զանազան հանրապետու – թեանց սահմանները ...:

Միջազգային մամուլը իր կարգին ար – ձագանգ կը հանդիսանայ երկարապատում այս ճառին, աւելցնելով թէ արդեօք նոյն ոճով պիտի չխմբագրուի՞ Խրուչչեւ պատասխանը՝ արեւմտեան վերջին յու – չագիրներուն :

Ամերիկեան մամուլը իր չեչտը կը դնէ այն իրողութեան վրայ՝ թէ Դաչնակից – ները միացեալ ճակատ մը կը ներկայա – ցնեն· այսօր անոնք չատ աւելի մօտ են ի – րարու՝ քան կը կարծուէր :

× *Խրուչչեւի մէկ տարուան գործու – նէութեան հաչուեկչիռը ընելով՝ ատաց – ուած է հետեւեալ պատկերը :*

97 ճառ, 105 նամակ, 13 զեկուցում , 119 պաշտօնական ընդունելութիւն , 27 հացկերոյթ, 61 յուչագիր: Ինչպէս նաեւ՝ բազմաթիւ անձերու պաշտօնանկութիւն :

ՄԱՔՐԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Կացութիւնը մինչ ծանր է Պաղտատի մէջ, ուր բանտերը միչտ լեցուն են : Ինչ – պէս գրած էինք ամերիկացի երեք լրագ – րողներ արտաքսուեցան երկրէն : «Շա – տոնց է հոս էք » ըսած են անոնց իրաք – եան իչխանութիւնները, եւ 12 ժամ տը – ւած , որպէսզի երկրէն հեռանան :

Համաձայն ցարդ եղած հաչիւներուն , հինգ հազարէն 15·000 հոգի արգելափակ – ուած են , բայց անկարելի ըլլալով բան – տերու մէջ տեղաւորել, բնակարանները գրաւուած են այդ նպատակով :

Ներկայիս մեծ քանակութեամբ մաքրա – գործումներ տեղի կ'ունենան : 150 սպա – ներ ձերբակալութեան որոնց մէջ զօրա – բաժնի զօրավարներ՝ Ազիզ Օքայլի որ նոր դեսպան նչանակուած էր Պարսկաստան եւ Նատիմ Թապաքչալի, զնդապետներ Ռի – ֆաթ Համ Սերվի, Թահեր Եահեա նախ – կին ոստիկանապետ եւ Տաուիճի զինուո – րական կաճառին տնօրէնը: Ձերբակալ – ուած են նաեւ Ապտուլ Ճօմար՝ արտաքին նախկին նախարար, զօրավար Նաճի Թա – լէպ՝ ընկերային նախկին նախարար , Շան Շալ Ազգային ուղղութեան նախկին նախարար :

Այս բազմաթիւ ձերբակալութիւնները կը յայտնեն զլխաւորաբար մէկ բան թէ Քասըմ իչխանութեան զլուխ մնալու հա – մար եւ յարատեւելու համար վարժմիտ իր քաղաքականութիւնը ըս – տիպուած է կոթնիլ միայն համաչխարհա – ներուն վրայ : Ստիպուած է նաեւ սանձել ժողովուրդը եւ մանաւանդ «գլուխ – ները» որ կը ներկայացնեն ժողովրդական լայն խաւերու կարծիքը :

Քաղաքական եւ դիւանագիտական շըր – ջանակներու մէջ, հաւանական չի նկատ – ուիր հակա – Քասըմ նոր չարժումի մը ծագումը :

Նոյն ժամանակ երկրէն կը հեռանան բոլոր եղիպտացիները եւ Նասըի կողմ – նակից Պաղեստինցիները :

Միւս կողմէ Խ· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը վաւերացուց Իրաքի հետ կն – քուած տնտեսական գործակցութեան հա – մաձայնագիրը (Մարտ 16) :

× *Հիւսէյին Թագաւորը կը չարունակէ իր ճամբորդութիւնը Ամերիկայի զանա – զան քաղաքները: Երկու անգամ ընդուն – ուեցաւ Նախագահ Այզընհաուըրի կողմէ : Ամմանի մէջ կը յայտարարուի, այս առ – թիւ թէ Ամերիկայի ելմտական օժանդա – կութիւնը Յորդանանի հասած է 43·230·– 000 տոլարի : 1952էն ի վեր ամերիկեան ընդհանուր օժանդակութիւնը կը հասնի 126·441·798 տոլարի :*

Վերջապէս Յորդանանի առողջապահու – թեան փոխ – նախարարը՝ ձէմիլ Թու – թունճի յայտարարեց թէ հաւանական չէ որ Յորդանան մասնակցի արաբական եր – կիրներու ժողովին որ պիտի դումարուի Պէյրութի մէջ Մարտ 31ին :

ՊԱՂՏԱՏԻ ՈՒԽՏԸ

Ծանօթ է որ Իրաք քաչուեցաւ Պաղ – տատի Ուխտէն : Այս առթիւ Սովեթ-ռուսիա կը գրէ ·— Ի՞նչ կը նչանակէ Պաղտատի Ուխտ մը առանց Պաղտատի եւ կ'աւելցնէ թէ Ամերիկայի մէջ գոյութիւն ունի Պաղտատ անունով գիւղաքաղաք մը (Ֆլորիտայի նահանգ) որ ունի 809 բնա – կիչ եւ կրնայ ծառայել, իր անունով , Պաղտատի Ուխտին ներկայիս :

Աշխարհաքաղաքական տեսակէտով Պաղ – տատ Ուխտին նչանակութիւնը կը կայանայ հետեւեալին մէջ· Պաղտատ կը գտնուի Պարսկաստանի սահմանէն 100 քմ հեռաւորութեան վրայ, Սուրիոյ սահմանէն 300 քմ, Թուրքիոյ սահմանէն 400 քմ հեռաւորութեան վրայ :

Պաղտատ կը գտնուի Պարսից ծոցէն 600 քմ հեռաւորութեան վրայ, Միջերկրական ծովէն 1000 քմ հեռաւորութեան վրայ :

Պաղտատ կը գտնուի Եփրատ եւ Տիգրիս գետերուն միացման կէտին վրայ :

*Պաղտատ կը գտնուի Պարսկաստանի, Սուրիոյ, Թուրքիոյ, Սէուտական Արաբիոյ, Եորդանանի, Իրաքի եւ Եգիպտոսի միջեւ ընդհանուր սահմանագիծ

ՅՈՒՇԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՕՐԵՐԷՆ

1942 Ապրիլ 5:

Զատի՛կ...: Եկեղեցին բերնէ բերան լեցուած: Դուրսն ալ երկու անգամ աւելի բազմութիւն: Ո՜ւղղ ժողովուրդ, հայրենիք չունի, կառան ու կայան չունի, տարին քանի մը անգամ, հանդիսաւոր օրերուն, ժամուն դուռը կ'ապաւինի, սփոփելու համար հոգին:

Քառասուն բարեւ, քառասուն տեսակ խօսակցութիւն: Բայց ամէն բանէ առաջ քաղաքական: «Ո՞րքան պիտի տեւէ... կը կարծէ՞ք... ես այդպէս չեմ խորհիր... սակայն եւ այնպէս...»: Սոխպուած ես տափակ խօսքեր ըսել, եւ կամ չլսելու դարնելով՝ ուտելիքի մասին հարցումներ ընել:

Ո՛րքան չատցեր են վախցողները: Ձեր կողմը գործարաններ չկա՞ն, չէ՞ք վախնար, հազանդի ժամանակ կ'իջնէ՞ք նկուղ (fավ): Աւագ հինգշաբթի գիշերուան ա-հազանդէն ետքը՝ պոչաւոր սուտ մը բերնէ բերան, քաղաքին մէկ ծայրէն միւսը:— «Շաբաթ գիշերուընէ մինչեւ երկուշաբթի, ամբողջ 36 ժամ պիտի հնչէ ահազանդը: Անգլիացիները պիտի զարնեն անխնայ բոլոր գործարանները, քանի որ բանուորները չեն աշխատիր ռուսական արձակուրդի պատճառով. այո՛, պիտի զարնեն, բայց չեն ուզեր որ մարդ սպանուի»:Եւ ահա«ելք» մը, քանի մը օրուան համար: Ամէն մէկուն հոգին անուշ է իրեն համար, հոգ չէ թէ հարիւր հազարներ մնան վտանգի գծին մէջ, իրենց եաին:

Երիտասարդ մը, յետոյ բանուոր մը, յետոյ ընկեր մը: Միշտ նոյն հարցումը ամէնուն բերանը.— Ի՞նչ պիտի ըլլայ այսպէս առանց թերթի, երկու տարի եղաւ, ճար չկա՞յ:

Կը հարցնեմ ես ալ, ի՞նչ պիտի ըլլայ այսպէս: Եւ դեռ քանի՞ երկու տարի այսպէս: Գոնէ մէկը խելք ընէր պարզ լրատու մը հրատարակելու, քանի որ ինձի համար դժուար է յարմարիլ ներկայ պայմաններուն:

Ապրիլ 6:

Ահազանգ (Զատկի Կիրակիէն երկու-չաբթի լուսնալիք) գիշերը: Հրթիռներ կը տեղային մեր տունին առջեւ, երկու կողմերէն: Սաստիկ ռմբակոծութիւն եւ ճարճատում:Ապակիները կը սարսէին ցնցումներէն: Ահազանգը սկսաւ ժամը չորսին, վերջացաւ 5·40ին: Հրդեհը որոշ կը տեսնուէր պատուհանէն, դէպի հիւսիս-արեւելք: Առտուն լսին թէ զարկած են փոքր գործարան մը Քոլոմպի մէջ եւ բնակարաններ:

Ճանկէօղը եկաւ առաւօտուն: Խօսակցութիւն: Մեր գերիներուն արձակումը ձախողած է, որովհետեւ գերիները (Հայերը) իրենք չեն ուզած Ֆրանսացիներէն բաժնել իրենց ճակատագիրը: Լաւ է իրենց վիճակը, բայց ահաւո՛ր վիճակ մէջ կը գտնուին արեւելեան ճակատի գերիները: Հարիւրին 60-70 կը մեռնին, ինչպէս կը հաւաստէ Թաթուլ: Մերին-ներն ալ միասին, իրրեւ հետեւանք անօթութեան, ցուրտին ու համաճարակնե-րուն: Թիւերը կը պակսին կորուստներու մասին:

Մեր ընկերները կ'աշխատին օգնութեան փութալ:

Ապրիլ 7:

Բախտաւոր օր մը,— այսօր թէ՛ նոր անձնագիրս ստացայ երեք տարուան համար, եւ թէ անցագիրը՝ Մարսէյլ երթալու համար: Ձեմ դիտեր, պատերա՞զմը առաջ կը վերջանայ թէ նոր անձնագիրս կամ ես...: Ամէն պարագայի մէջ, շատ ալ վստահ չեմ առողջութեանս մասին: Առջի օր սրճարանը նստեր էինք, երկու բարեկամներ դիտեցին թէ ձեռքերս կապուտցեր են եւ իրար անցնելով պատուիրեցին չիվել: Մէկն ալ արեան ճնշումը հարցուց: Իրիկունը, երբ սենեմայէն դուրս կ'ելլէինք, Նարդունիին պատմեցի թէ ձախ թեւս կը ցաւի, կը պաղի առենէ մը վեր, եւ պահէ պահ կարծես նեղ կը զարնեն: Ցետոյ ձեռքս ցոյց տուի որ նորէն կապուտցած էր: Այդ պարագան աւելի լուրջ դնելով պատուիրեց տաք ջուրը դնել: «Արդեօք սեղմող բա՞ն մը հագեր ես» հարցուց: Ես աւելի բացորոշ կը հարցնեմ. «Կաթուածի նշան չէ՞ այս, ազդարարութիւն...»:

Զատկի օրով, պատասխան մը դրեցի Պ. Ժորժ Մօքոյի, որ անճոռնի բաներ ստո-

"ԳԵՐԻՆԵՐ ԷԻՆՔ, ԱԶԱՏ ԴԱՐՁԱՆՔ ԱՅՍ ԵՐԵԿՈՅ"

(ԶԱՏԻԿ՝ ԸՍՏ ԵՐՐԱՅԱԿԱՆ ԱԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ)

●

Զատկական գիշե՛ր...:

Ցանկարծ կը հնչեն չեփորները, խո-րո՛ւնկ եւ երկար,— հրաւէր աւանդական ընթրիքի: Սեղերի ժամն է: Կը վառեն լոյսերը, կը ճառագեն ջահերը սենեակ սենեակ, պատուհանները բաց, դռները բաց, խունկ կը ծխեն ամէն կողմ, մինչ կը ճենճերի զառնուկը կրակին դէմ:

Դեռ կը հնչեն չեփորները,— ջրվէժի պէս կը հոսի ձայնը, կ'ոստոստայ, կը բարձրանայ, կը նետուի յառաջ, կ'երկարի, կը խաղայ: Մովսէս կը խօսի Եհովային հետ:

Ծիրանի պարեզօտ հագած է տանուտէրը ու կարմիր մուճակներ, քրմական գօտի կապած է մէջքին եւ ի ձեռին ունի գաւազան՝ խնձորաձեւ գլուխով:

Իր ներշնչումներով՝ ոչ մէկ տօն նուիրական է այնքան, որքան Զատիկը: Ոչ մէկ ժամ կը սարսռացնէ հոգիները այնքան, որքան Զատկական գիշերուան առաջին պահը(*), «ի մէջ երեկոյեան» (Ղեւտ. ԻԳ· 5), այսինքն «առ երեկս ընդ արեւմուտս» (Բ. Օր. ԺԶ· 6): Սեղերի ժամն է,— սեղան կը բերուի գառնուկը, «խորովեալ հրով», երբ երկիւղած՝ ոտքի կը կանգնին բոլորը եւ կ'երգեն մի-աբերան. «Ցելանելն Իսրայէլի յԵգիպտոսէ ...», մինչեւ հարիւրտասնեւեօթներորդ սաղմոսը, որ «գի բարի է, գի յա-ւիտեան է» բառերուն կրկնութեամբ՝ կա-թարդական կշռոյթ մը կուտայ աղօթքին: Սեղերի ժամուն՝ ոչ գառն է, սակայն, որ երկիւղածութիւն կը ստեղծէ, ոչ ալ բա-ղարջը: Այլ այն հարցումը, զոր կը կա-տարէ սեղանակիցներուն մէջ կրտսեր բա-գոյնը.— Ինչո՞վ կը տարբերի այս երե-կոն ուրիշ երեկոներէ:

Սեղերի ընթրիքին մաս կը կազմէ ա-ւանդական պատուէրը. «Եւ պատմեսցես որդւոյ քումմ» (Ել. ԺԳ· 8):

Զորս բաժակ գինի խմելէ ետք (բոլոր սեղանակիցները), ընթրիքի ընթացքին, որ կը տեւէ մինչեւ կէս-գիշեր, իրենց արմուկներուն վրայ ընկողմանած, մեծ ու պզտիկ կը դիտեն կարծես երբայական պատմութեան ամէնէն տխուր չրջանին պատկերը:

Իսկ Մայմուն այսպէս կը բացատրէ ա-ւանդական պատուէրը կատարելու ձեւը.

— «Պատմեսցես որդւոյ քումմ»: Եթէ չատ փոքր է զաւակդ, ոչ տակաւին խե-լահաս, պէտք է ըսել անոր. «Որդեա՛կ, գերիներ էինք մենք բոլորս, ստրուկներ՝ ինչպէս մեր ազատիչը: Այս գիշեր էր որ Աստուած ազատութիւն պարգեւեց մե-զի»:

— Եթէ երիտասարդ է զաւակդ եւ ար-դէն խելահաս, պէտք է անոր նկարա-գրես այն ամբողջ տառապանքը, որու են-թարկուած էինք մենք, Փարաւոնի գերի-ներ, եւ այս գիշեր ազատագրուեցանք Հնորհիւ Մովսէսի միջամտութեան:

— Եթէ չունիս զաւակ, պէտք է պատ-մես կնոջդ թէ գերիներ էինք Փարաւոնի, ազատ դարձանք այս գիշեր:

— Եթէ ամուրի ես, պէտք է պատմես սեղանակիցներուդ թէ ստրուկ էինք, դարձանք ազատ:

Այս երեկոյ, Սեղերի այս ժամը պահն է ազգային պատմութեան, յիշատակն ա-

(*) Այս պահը կը կոչուի «երկու երեկոներու միջեւ», այսինքն վերջալոյսէն մինչեւ մառնամուտ, արեւին անհետանալէն ետքը մինչեւ ամբողջական մթու-թիւն, «յերեկորեայ մինչեւ ցերեկոյ» (Ղեւտ. ԻԳ· 32):

է որ յօդացաւը բռնած է թեւերս եւ կուրծքս, եւ աղերը բիւրեղ կազմած են երակներուս մէջ:

Շաբաթ օրը ժամը 11·30 – 6 քալեր էի, յետոյ գիշերը տան մը Ե· յարկէն իջնելով երկու ժամ նկուղի մէջ մնացեր էի: Կիրակի ալ տուն վերադարձայ եկեղեցիէն մինչեւ Լյովլուայի կամուրջը բարեկամի մը հեծելանիւին վրայ նստած, մնացեալ ճամբան մինչեւ տուն՝ հազիւ կրցայ քա-լել: Գրաներ էի, եւ պաղ ջուրով լուացի կուրծքս:

Մի՛ քալեր, կ'ըսէ մէկը: Մի ծխեր, կ'ըսէ ուրիշ մը:

Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

զատութեան:

Այսպէս գարերէ ի վեր, տարիներէ ի վեր, ամէն Զատկական գիշեր, սովորութիւն է գառնուկը ուտել եւ ըսել· «Գերիներ էինք փարաւոնի, գարձանք ազատ այս գիշեր», խօսք մը զոր ուանդարար հայրը կը կրկնէ իր որդւոյն, այրը իր կնոջ, Հրեան Հրեային: Եւ պատմութեան ժապաւէնը կը գառնայ.—

*Տժգանելի էր մեր կեանքը ,այնտեղ , Նեղոսի ափերուն վրայ: Առուրընկ մին-չեւ երեկոյ, եգան ջիղէ խարազաններու տակ «կը պարէինք» ցեխի ուտպաններու մէջ, ուղերով կը թրէինք չաղախը, կը խառնէինք կաւ· ապի՛ւս կը թրթէինք փարաւոնին անվերջանալի շինութեանց համար, բերդ կամ քաղաք, ամրոց կամ մթերանոց, Ռմն, Փիտոն ու Ռամես (Ել· Ա· 11): Եւ երբ կ'իջնէր երեկոն, հազուա-դիպ էր որ վերադառնայինք մեր հիւղակ-ները, ուր կուգար մեզ կը գտնէր եգիպ-տացին՝ հրամայելու համար վարուիլ քա-ղել պարէտկէն, ջուր բերել Նեղոսէն կամ ցորեն աղալ երկանաքարով: Այրերուն գործը կուտային կիներուն, կիներուն գործը՝ այրերուն: Աւելի անգութ էին հանդիպ կիներուն, խլելով ու բնաջնջե-լով անոնց արգանդի պտուղը (Ել· Ա· 16): Բայց պատի՛ւ երբայեցի կիներուն ,— երբ գետ կ'երթային անոնք՝ դոյլն ու-սին, մէկ դոյլ ջուր կը բերէին, մէկ դոյլ ձուկ, ու կը լեցնէին երկու կաթսայ, յե-տոյ դաշտ կը տանէին եւ այսպէս գաղտ-նօրէն կը կերցնէին, կը խմցնէին, կը լոգցնէին իրենց ամուսիններուը, որոնք օրն ի բուն կ'աշխատէին արեգակին կրակին տակ գրեթէ մերկ: Օրհնուի՛ն երբայեցի կիները,— անոնք չունէին հանգիստ կամ ժամանակ՝ նոյնիսկ ծննդաբերութեան համար, ուստի հազուագիպ չէր որ ծնէ-ին, իրենց ամուսնոյն հաց ու ջուր տա-նելու ճամբուն վրայ, խնձորենիի մը տակ, ինչպէս կ'երգէ Սողոմոն· «Ի ներ-քոյ խնձորւոյն ... երկնեաց զքեզ մայր քո, անդ երկնեաց որ ծնաւն զքեզ» (Երգ, Ը· 5): Փա՛ռք Եհովային, որ կը զրկէր հրեշտակ մը, մաքրելու եւ խնամելու համար նորածինը, եւ անուշանալու իւղով ու լերան մեղրով, ինչպէս գրուած է (Բ· Օր· ԼԲ· 13): Լուրը չուտ կը հասնէր ե-գիպտացիներուն, բայց երբ անոնք կու գային՝ գեռինը կը բացուէր ու կը ծած-կէր երախաները: Այն տաեն եգիպտացի-ները կուգային եղներով եւ արօրներով, ու խորունկէն կը վարէին երկիրը՝ հոն ուր թաղուած էին երբայեցի մանուկնե-րը: Երբ հետեւային եգիպտացիները, հակիրճէն ելած հասի ճաղերու պէս՝ դուրս կը ցատկէին երբայեցի երախանե-րը ,ու կ'աճէին կը մեծնային՝ մանր գա-լով դաշտերուն մէջ:

Մովսէս տեսաւ այս ամէնը եւ սարսը-ռաց: Ելիազար պին Եհուտա կը վկայէ· «Մովսէս տեսաւ որ երիտասարդի մը կը-րելիք բեռը եգիպտացիք կը դնէին ծե-րուկի մը կռնակը, ու ծերուկի մը կրելիք բեռը՝ երիտասարդի մը կռնակը, այր մարդու մը կրելիք բեռը՝ կնոջ մը կռնա-կը, ու կնոջ մը կրելիք բեռը՝ այր մար-դու մը կռնակը: Տեսաւ եւ ընդվզեցաւ»:

Ու Մովսէս երդում ըրաւ ազատագրել հարատահարեալ ժողովուրդը: Բարբի Հայա պին Ապպա կը վկայէ· «Այն օրը, երբ արեւելքի եւ արեւմուտքի թագաւոր-ները եկած էին տօնելու Փարաւոնին յաղթանակները՝ բերելով թանկագին ընծաներ, Մովսէս դնաց պալատ, ընկերակ-ցութեամբ Ահարոնի: Փարաւոնին պալա-տը ունէր չորս հարիւր դուռ, եւ ամէն մէկ դրան առջեւ կը հսկէր առիւծ մը կամ վագր մը: Երբ Մովսէս ներս մտաւ պա-լատէն, առիւծն ու վագրը մօտեցան՝ լի-զելու իր ոտքերը: Անոր հասակը նման էր Լիբանանի մայրիներուն, մօրուքը՝ արմաւենիի ոստի, աչքերը՝ առտուան աստղին, ճակատը՝ արեգակի, խօսքը՝ բոցի: Ի ձեռին ունէր չափիւղայէ գաւա-դան մը, որու խնձորակին վրայ քանդակ-ուած էին Եհովային անուան չորս գիրե-րը: Թագաւորները տեսան Մովսէսը, սարսռացին ու քրտինքը կաթիլ կաթիլ պղտեցաւ անոնց ճակատին վրայ,— թա-գերը վար առին ու խոնարհեցան: Փարա-ւոն կը նայէր՝ զարմացած որ նորեկները ընծայ չունէին ի ձեռին:

— Ո՞վ ես դուն, հարցուց Մովսէսի:

— Ես այն եմ, որ կը զրկէ Աստուած՝ ըսելու համար քեզի· «Թոյլ տուր որ ժո-ղովուրդս հեռանայ այս երկրէն»:—

— Ո՞վ է այդ աստուածը, որ թագ եւ ընծայ չի զրկեր ինծի եւ հրաման միայն

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԽԱՉԸ

Այսօր անձրեւ եկաւ, ինչքան անձրեւ : Անգամ մը արեւը երեւցաւ, եւ եկաւ խոհանոցիս մէջ երկարեցաւ, եւ յետոյ ալ եկաւ վառիլ՝ տանտիկնոջս հոն կախած կարմիր պղինձէ սաներուն վրայ :

Խոշոր ձիթենի մը կայ խոհանոցիս պատուհանին առջեւ. մխիթարող ծառ մըն է անիկա, միշտ կանաչ, անոյշ, զրուցուղ կանաչ մը : Իրարու կը նայինք՝ այս ծառը եւ ես : Երբեմն կը խորհիմ թէ, ի՞նչ պիտի ընէի, եթէ այդ ծառը հոն չըլլար ...

Ցետոյ նորէն անձրեւ եկաւ. մինչեւ իրիկուն : Մինչեւ որ չուտով մը մութը եկաւ, եւ աչունի իրիկունը իջաւ ամէն կողմ :

Հիմա նորէն անձրեւ կուգայ : Ես կը սիրեմ անձրեւը : Ինծի համար անիկա, բնութեան մէջ, մարմնացումն է՝ անհանգիստ հոգիի, մտերմութեան, ձանձրոյթի, փախչելու, եւ անկարելի երազի մը հետ՝ անշարժանալու ...

Եւ ամէն անգամ, որ անձրեւ կուգայ, կ'ըլլամ այնպէս, ինչպէս որ չեմ, երբ անձրեւ չի գար ...

Այս էութիւնս կը սիրեմ ես : Ատոնք իմ հոգիիս հիւանդոտ պահերն են : Երբ ծաղիկներս ուրիշ կ'երեւան ինծի, եւ սոփայիս բարձերը այնքան քաղցր, ընդունելու մարմինս ու գլուխս, որ կը ծանրանայ ...

×

Օր մը, ծովեզերքին խիճերուն վրայ, փոքրիկ փայտէ խաչ մը գտայ : Ջուրերէն ծեծուած, հալածուած, գունացած, կոտրտած խաչ մը : Երուսաղէմի խաչ մըն էր : Անոնցմէն որոնց մէջտեղը փոքրիկ սրբապան պատկեր մը կ'ըլլայ :

Ուրտեղէրէն եւ ի՞նչպէս եկեր՝ ինկեր էր ան, այդ հեռաւոր ծովափին վրայ : Ո՞վ էր որ կորնցուցեր էր այդ խաչը, եւ որ ես հիմա կը բռնէի յուզումով ձեռքերուս մէջ :

×

Երբ պզտիկ էի, մեր դրացուհին՝ Հաճի Հանըմը իր ամուսնին՝ հաճի աղային հետ Զատկին Երուսաղէմ գացած կ'ըլլային : Երբ մեկնած օրերնին հաճի հանըմը եւ հաճի աղան, իրենց ծանր մարմիններով, կը տեղաւորուէին մէկ ձիով խլխլած կառքի մը մէջ, հետերնին առած քանի մը փայտէ անուռէ, եւ կառքը ճամբայ կ'ելլար Սկիւտարի խոշոր քարերով փողոցներուն մէջէն, ինծի այնպէս կուգար որ անոնք այլեւս երբեք պիտի չվերադառնային ... Այնքան որ, այս աչխարհին վրայ, ծանր կչռելու որ-

ԱԼՊԵԱՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ԴԷՊԻ ՄՈՆԹԵՆԵԿՐՕ

Գլուխնիս առած կը քալենք Մոնթենեկրոյի վրայ : Մեծ ազգ մը փոքրիկ ազգի մը դէմ. առաջինը աչխարհի մէջ, վաթսուն միլիոնը Լուրի պէս կ'անցնի. երկրորդը՝ Լիբանանցիներուն թիւին մէկ երրորդ մասը հազիւ կը բռնէ, այսինքն կը րնթէ չորս հարիւր հազարի հասնող համեստ համրանք մը :

Մոնթենեկրոն, իրրեւ հոգային տարածութիւն ալ մանր մունր բան մըն է. սակայն, հասակը բարձր է, լեռնապարերու բարձրութեամբ : Երկիր մըն է, որ փոխանակ լայնքին տալու՝ հասակին տուած է : Մեր ապագայ բոլոր ցաւերը իր լեռնցիի այս հասակէն պիտի գան : Առաջին օրէն իսկ, մեր զօրագունդերուն դէմ պիտի հանէ իր խորխորատները, եւ կատեցնելու համար մեր յառաջխաղացումը՝ հալած վառածի վարպետութեամբ մեր դէմ պիտի գործածէ իր լեռնապարերուն պատուարները, անտառներուն ուռկանն ու նենգութիւնը : Երբ, այս բնական պատնէշները ձեւով մը պիտի ղլենք անցնինք այն ատեն պիտի չվարանի իջնել հարթ հաւասար հողին վրայ, հրացանը անցուցած ուսը եւ դաշոյնը սեղմած ձեռքին մէջ, հարուածելով միշտ ու միշտ կռնակէն : Տարբներ չարունակ, այս մաքառման մէջ ընկերկում պիտի չճանչնայ :

Ահա, այսպիսի ժողովուրդի մը դէմ է որ գլուխնիս առած կը քալենք : Իրաւունք ունի՞նք թէ ոչ. ասիկա հաստատելը կամ ժխտելը բան մը կը փոխէ՞ եղածէն, ըլլալիքէն : Մազի չափ բան չի փոխեր : Ուրեմն, բախտը անգամ մը անոր անգամ մը մեզի, ու մահն ու սատանան երկուքիս համար, եւ միշտ :

Ահաւասիկ արեւածագը եւ ահաւասիկ Փոտկորիցայի կանխող դաշտավայրը, որ ինձ կը յիշեցնէ Քոսովոյի դիւցազնական դաշտավայրերը, ուր Քրիստոնէութիւնը ճակատեցաւ Մուրատ Ա.ի եւ Մուրատ Բ.ի բանակներուն դէմ :

Արեւածագը : Այս լուսաբացը ճանչցած լուսաբացներէս ոչ մէկուն հետ կարելի է բաղդատութեան դնել. նման չէ այն արեւածագին՝ զոր 1928ի Յուլիսին, դեռ ա-չակերտ Մուրատ - Ռափայէլեան վարժարանին՝ ըմբռչնեցի Կրափփայի բարձունքէն.— Խոշոր սկաւառակ մը, արիւնի մէջ թաթխուած, չուրջը նարնջագոյն երկինք մը, զարմանահար, անիրական : Նման չէ նաեւ այն արեւածագերուն, որոնք Ջուրերուն խորունկէն վեր կ'ելլեն, հպարտ, հրաչափայ : Ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ ուրեմն այս լուսաբացին աննմանութիւնը : Փոտկորիցայի լուսաբացին արեւը միակտուր չէ. հինգ կտորներէ բաղկացած է, որուն ամէնէն մեծ կտորը որ լերան գագաթը կը քերէ՝ լոյս չունի : Մնացեալ չորսը հնոցին մէջ բոցկլտացող մետաղին կատարութիւնը կը յիշեցնեն : Երկինքը համր է, մեռած բան մը, սակայն լեռնապարը որ վեր կը բռնէ արեգակին հինգ կտորները՝ կաթի գոյն ըստացած է, որուն մէջ կը ճողփան անտառները, իւղաներկի թանձրութեամբ :

Լուսաբացը, դողդողալէն, կը թափի լայնածաւալ դաշտին վրայ, ուր 13·500 ռազմիկներ կը չրջին երեւութապէս անհնարապատակ, բարկանալով, իրարու հրամաններ արձակելով, քաշելով երիվարին, ձիուն, ջորիին պախուրցէն : Անոնք, որոնք գործ ունին առաջիններուն հետ՝ քիչ մը վերէն կը նային երկրորդ եւ երրորդ դասակարգերուն վրայ : Երիվարք, պարզ ձիու եւ աւելի պարզ ջորիի խըմդիր. ուրիշ ոչինչ : Ամէն զինուոր կը կարծէ դնել իրմէ աւելի տկարը, անոր տկարութեամբ մխիթարուիլ, մէկ խօսքով, ինքզինք բան մը կարծել :

Այս անգամ եւս, շատ շատ պիտի հանդչին օր մը միայն, անկէ վերջ դարձեալ պիտի քալեն, օրական, միջին հաշուով քառասուն քիլոմեթր, ծանրակչիռ պայուսակը կռնակին եւ հրացանը անցուցած ուսը :

Բոլորն ալ, ոխով եւ աեւլութեամբ լեցուած են Մոնթենեկրոյի հրոսակներուն դէմ, որովհետեւ կռնակէն հարուածելով, գետին փռած են իրենց փոքրամարմին հետեւակ եղբայրները, որոնց վրայ խնդ կ'ըլլան իմ զօրագունդիս պարթեւահասակ լեռնային թնդանօթաձիգները :

Վայ Մոնթենեկրոյին, եթէ յաջողինք զինք չղթայի զարնել. վայ իրեն :

ՀԻՆ ԵՐԳ

(Աւանդութիւն Յիսուսի կեանքէն)

Մեր Տէրն ծեր եւ ալեւոր,
Փառօք բազմեալ Տէրն ի խաչին,
Բաղցր ձայներ նաւավարաց.
— Ա՛յ նաւավարք, դուք իմ եղբարք,
Եղբա՛րք, առէք զայս ծերս ի նաւն,
Ես ձեզ բազում աղօթս առնեմ :

— Ա՛յ գնա, գնա՛, ծե՛ր ալեւոր,
Մեր նաւն չէ վասն աղօթից :
Նաւս մեծ է, վարձն շատ է,
Նաւս ի վարձ է վաճառականին :

Խաչ էհան, բարն կնիքեաց,
Ջեռն տարաւ աւազն, էառ
Բարն, էառ դեկան.— Ահա,
Ահա ձեզ դրամ եւ դահեկան :
Վարձն երետ եւ նաւ մտաւ :
Ջուրն անդնդոց պղտորեցաւ,
Նաւն ի յալւոյն կործանումն էառ :

— Ուստի՞ց եկար, մա՛րդ մեղաւոր,
Ու դու կորար, մեզ կորուսիր :
— Ե՞ս մեղաւոր. տո՛ւք նաւդ ի յիս,
Եւ դուք անդուշ ի ջուն եղիք :

Աջու ձեռօք խաչահանէր,
Ձախու ձեռօք նաւն վարէր :
Դեռ չէր եղել հասարակաց,
Նաւն ի ցամաքն հաստատեցաւ :

— Եղբա՛րք, ելէք անդուշ ջնուդ,
Անդուշ ջնուդ, դառն երազուդ :
Ի յոտն անկեալ ի Քրիստոսի.
— Ահա մեզ Տէրն, ահա մեզ նաւն :

ՇԱՏ ԲՆԱԳՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը հաղորդէ թէ ռուս բժիշկները ներկայիս կ'աշխատին գործիքի մը վրայ, որ ջունի տեւողութիւնը պիտի կրճատէ, այնքան որ 3 – 4 ժամ ջնաւելը բաւական պիտի ըլլայ այլեւս, առանց փիզիքական ու մտային ան-հանգստութիւն զգալու : Այս գործիքը կ'աշխատի կարճ - ալիքներու դրութեամբ, փեացնելով այն թոյները, որոնք կ'ամբարուին մարմնոյն մէջ՝ արքունեան ժամանակ :

Ամուսինը կնոջը.

— Այս գիշեր Ապուրեանիներուն տունը հրաւիրուած ենք :

— Ինչո՞ւ ընդունեցար հրաւէրը : Ձե՞ս գիտեր որ անոնցմէ չեմ ախորժիր, կը յարէ կինը :

— Գիտեմ, Բայց անոնք ալ մեզմէ չեն ախորժիր եւ հրաւէրը եթէ չընդունէի՝ ուրախացուցած պիտի ըլլայի զանոնք :

Կը սիրե՞մ Իտալիան : Զայն խորապէս կը սիրեմ, ինչպէս կը պաշտեմ այն սուրբ հողը՝ ուր մեր նախնեաց ոսկերոտիքը կը հանդչին :

Իսկ Մոնթենեկրո՞ն : Այս փոքր երկրին հանդէպ խորին համակրանք կը տածեմ, որովհետեւ պզտիկ բան մըն է, որ մեծ բաներէն վախ չունի : Արդէն, բոլոր պզտիկ բաները սիրելի կ'ըլլան.— Ծաղիկները, թռչունները, ակերը, աստղերն ու մարդուս եւ որեւէ կենդանիի ձագուկները : Մոնթենեկրոն ալ ձագուկ մըն է իր տեսակին մէջ : Կը փափաքի՞մ որ մեր դինուորական ուժերը ծունկի բերեն զայն : Քանի որ զինուոր եմ եւ իտալացի՝ առանց դեղեւման կը պատասխանեմ. —Այո, կը փափաքիմ որ մեր զինուորական ուժերը ծունկի բերեն Գարատաղը, որովհետեւ պատերազմի մէջ ենք. կամ դուն պիտի ապրիս կամ ես : Ուրիշ լուծում դոյութիւն չի կրնար ունենալ :

Ուրեմն, կը փափաքիմ որ Մոնթենեկրոն չղթայի զարնուի : Այս յայտարարութիւնով, կը հակասե՞մ «Պատյա մը» տիտղոսեալ յուշագրութեանս մէջ յայտնած մտքերուս դէմ. կրնայ ըլլալ, կրնայ չըլլալ : Եթէ կը հակասեմ՝ դիտակցըրէն կը հակասեմ, որովհետեւ հակասութիւններ կան որոնք ճշմարտութիւններու մաս կը կազմեն, անոնց մէկ տարրերակն են, որովհետեւ չէ կարելի չհակասել երբ առաջս - իրիկուն պէտք ես գրիչ չար - ժել, միտք յղնեցնել : Աչխարհիս վրայ չհակասող մարդ գոյութիւն ունի՞ : Ան - կարելի է երկար հանդուրժել մէկուն՝ որ կատարելութեան դռները կը զարնէ, ինչպէս յղնեցուցիչ կը գտնեմ արուեստի գործ մը որ չի կազդար, քչիկ մը հոս, քչիկ մը հոն : Կազդուրը լաւ ալ է. մեր խեղճուկրակ մարդկայնութեան կ'առաջնորդէ մեզ. մեզ, որ այնքան գոռոզ ենք, մենք մեզմով լեցուած :

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

(Մեացեալը յաջորդով)

կուտայ :

— Իսրայէլի Աստուածը :

— Սպասէ որ մատենադարանիս մէջ փնտռեմ ու գտնեմ այդ աստուածին անունը :

Փարաւոն մտաւ իր մատենադարանը, բացաւ կարզաց աստուածներու անուան մատեանը,— աստուած Ամոնի, աստուած Մոլաբի, աստուած Սիդոնի ...:

Փարաւոն վերադարձաւ եւ ըսաւ.

— Ձեր աստուածին անունը չկայ իմ մատենադարանիս գիրքերուն մէջ, ո՞վ է այդ անծանօթ աստուածը (**):

Բարբի Լեվի կը զրէ այս հարցումին իրրեւ մեկնութիւն.— «Քահանայ մը կար, որ ունէր չիմար ծառայ մը : Օր մը, երբ կը բացակայէր իր տէրը, ծառան զբաղեցաւ զերեզմանատուն եւ հարցուց.— Տէր Հայրս տեսա՞ք : — Տխմա՛ր եւ չիմար, լսուեցաւ ձայն մը չերմաքարերուն տակէն, ողջ մարդը ի՞նչ գործ ունի մեռելներուն մէջ : Մի զարմանաք, ուրեմն, Մովսէսի պատասխանին վրայ »:

— Ո՛վ Փարաւոն, տխմարութիւն չէ՞ մեռելներուն մէջ փնտռել կենդանի Աստուածը : Իւր աստուածներդ կը ծնին ու կը մեռնին, մինչդեռ մեր Աստուածը կ'ապրի յաւիտեան :

— Երիտասարդ չէ՞, հարցուց Փարաւոն, քանի՞ տարեկան է հիմա, քանի՞ քաղաք գրաւած է, քանի՞ երկրի վրայ կը թագաւորէ :

— Մեր Աստուածը տիեզերքը կը լեցնէ իր ներկայութեամբ, իր զօրութեամբ եւ իր փառքով : Անիկա զոյութիւն ունէր՝ երբ դեռ զոյութիւն չունէր երկիրը, ու զոյութիւն պիտի ունենայ՝ երբ դարձեալ զոյութիւն չունենայ այս երկիրը : Անիկա էր որ հաստատեց երկնակամարը, ստեղծեց երկիրը,— իր ձայնէն բո՛ց կը ժայթքի, լեռները կը սարսին, ժայռերը կը պատռին, ծովին ալիքները կը լեռնանան, կանդ կ'առնեն դետերը կամ խոյս կուտան (Սաղ. ՃԹ. 7) : Հրեղէն է իր աղեղը, նետերը բոց են, ամպերը իր վահանը, կայծակը իր սուրը : Երկինքը կը ծածկէ ամպերով, երկիրը կ'ողողէ անձրեւով : Իր չունչով կ'ածին տունկերը, կը պտղաբերին ծառերը, կը ծնին մարդիկ եւ անասուն :

Բարկացաւ ու զայրացաւ Փարաւոն :

— Սուտ կը խօսիս, ես եմ աչխարհի տէրը, ես ստեղծեցի երկիպտոսը, ես ըստեղծեցի Նեղոսը, ես ստեղծեցի նոյնիսկ ինքզինքս՝ այն կերպարանքով որ կը տեսնես : Ես եմ ես՝ Փարաւոն, արեւ ու կեանք :

Ցետոյ դառնալով իր հիւրերուն.

— Դուք կը ճանչնա՞ք այս մարդոց աստուածը :

Եւ թագաւորները պատասխանեցին.

— Լսած ենք թէ «որդի իմաստնոց» կոչուած է, որդի թագաւորներու, որոնք զոյութիւն ունեցած են «ի սկզբանէ» (Ես. ԺԹ. 11) :

Փարաւոն վճռեց.

— Ձեմ պիտեր թէ ո՛վ է ձեր աստուածը, ես չեմ ճանչնար, ուստի կը մերժեմ կատարել իր փափաքը : Հեռացէ՛ք :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Շար.)

(**) Հելլէնները ունէին «անծանօթ աստուած» մը (Գործ. ԺԷ. 23) :

Օր· ՌՈԶԷԹ ՈՒՐՏԱՑԵԱՆ
Պ· ԱՐԹԻՒՐ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ
Նշանուած

Փարիզ *Մարտ* 1959 *Մարտիս*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼԻՒ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ· Յ· Դ· *Ապրամ – Մխաքեան ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անպայմանօրէն։*

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Յ· Դ· հետեւեալ խումբերը եւ ենթակոմիտէները ժողովի կը հրաւիրուին, ուր ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· Կոմիտէն։

Հայաստան, Գէորգ Զավուշ, Վռամ – եան, Համազասպ, Ապրիլ 4, Շաբաթ օր, ժամը 21ին։ Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը։

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Յ· Դ· հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը ժողովի կը հրաւիրուին, ուր ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· Կոմիտէն։

Ընկ· Կարօ, Թաթուլ եւ Նիկոլ – Դուման, Ապրիլ 5, Կիւրակի, ժամը 15ին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻՆ

Պ· Օննիկ Պարսամեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի օգտա – խութեան կայանին, զատկական ուրախութեանց առթիւ։ (Մտանալ «Յառաջ»էն)։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Համազգայինի ընդհանուր ժողովը

Տեղի կ'ունենայ 5 Ապրիլ, Կիւրակի կէս օրէ ետք, ժամը հինգին, Ահարոնեան Ա– կումբը, (26 Բիւ տէ Քոնվալէսան)։

Օրակարգ·— Ա.) Անցեալ չորեքշաբթի հաշ – ուետուութիւն։ Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Եմմիեան եւ զատկները կը նուիրեն Գրիգոր Մանուկեանին մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր·, Նոր Սերունդին, 1000 ֆր· Կապոյտ Խաչին, 1000ֆր· Եկեղեցիին (Ասնուվիլ), եւ հազար ֆրանք «Յառաջ»ին բարգաւաճման համար։ Մտանալ Ա· Մարտիրոսեանէն։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ
ԱՄՍՕՐԵԱՑ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐԸ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 4 Ապրիլ, Շաբաթ դիշեր, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ։

Դասախօս՝

ՓՐՈՖ. ՖՐ. ՖԷՅՏԻ

Նիւթը՝ Տեսութիւն մը համեմատական հերականութեան մասին։

Դասախօսութեան սրահը Հայկական նուագ եւ թէյի սպասարկութիւն։ Մուտքը ազատ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

Վարչութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս Շաբաթ օրեքշաբթի, ժամը 6·30ին, սովորական տեղը։ Ներկայութիւն։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
THÉATRE MUNICIPAL
DE VILLEURBANNE
կազմակերպուած
ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ուրբաթ, Ապրիլ 3, ժամը 20·30ին
Կը ներկայացուին
1·— ԱՊՈՒԱՐԴ ԻՇԽԱՆ
(Տառմ Հայ – Մակեդոնական շրջանէն)
2.— L'article 330, G. Courteline
(Comédie en un acte)
3·— ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ
(Կատակերգութիւն)

Տոմսերու վաճառում նոյն օրը՝ սրա – հի մուտքին։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նոյն ներկայացումը կիրակի (Ապրիլ 5) ժամը 15·30ին,

THEATRE MUNICIPAL DE VIENNE

TRICOTAGE··· MONTAGE DE TRICOTS
Baux 36 et 26 m. à céder eau, gaz, force, tél.
R.-D.-Ch. Fg-du-Temple ev. fond et matériel
A vendre, possible association ou gérances
Ecrire pour rendez vous
BUTLOW-10 SQ (UARE) GABRIEL FAURE PARIS 17

Imprimerie Spéciale
du Journal " Haratch "

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած ԹՈՒՔԱՏԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ Ռոնի – Սու – Պուայի ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ի նպաստ ՊԱԼԱՓԵԱՆ ՍԲՐԱԶԱՆԻ և ՎԵՑ ՓԱՀԱՆԱՆԵՐՈՒ ՇԻՐՄԻՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ

Հովանաւորութեամբ եւ նախագահութեամբ կաթ· Պատուիրակ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ *կը խօսի Պ· Յ· ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ*

Շաբաթ, Ապրիլ 4, երեկոյեան ժամը 8·45ին, Փօլ Ֆարալիէի սրահին մէջ,
21 իվ – Թուտիֆ, Փարիզ, մէթրօ՝ ժաֆ Պոնսէրժան

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մասնակցութեամբ Փարիզի երիտասարդ արուեստագէտներու։ Երգ, նուագ, պար ղեկավարութեամբ
Տիկին ՔԻՒՐՔՆԷՐԵԱՆի *Խօսնակ Ե· ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ*

Կը ներկայացուի նաեւ Հայաստանէն նոր եկած ֆիլմ մը
ՄՕՐ ՄԸ ՍԻՐՏԸ Մուտք 400 եւ 300 ֆրանք

Տոմսերը կը ծախուին Փարիզի եւ արուարձաններու հայկական եկեղեցիները եւ Սամուէլեան, Պարսամեան, Բալուեան պրատուները։

1959 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ
MORY et Cie

Հաստատութիւնը սկսած է շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարել դէպի Խ· Միութիւն ծրարներու առաքումը։

ԳԻՆԵՐԸ ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԻՋԱԾ ԵՆ

Մեր նոր դիները ստանալու համար դիմել, զրաւոր, հետեւեալ հասցէին·—

Service C des Colis Postaux
10, Rue St-Quentin, Paris 10
կամ հեռաձայնել ·—NOR. 40 72 & 50 83
MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

La Société du Bain de Vapeur de la Pierre Levée

4 bis, Rue de la Pierre Levée, Paris 11·

MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF, GONCOURT TÉL· OBE 12-51

Կը տեղեկացնէ իր յաճախորդներուն որ ասկէ ետք հաստատութիւնը, փակ է այր մարդոց համար Հինգշաբթի օրերը եւ բաց է երեքշաբթի օրերը ժամը 14էն 23

ԲԱՑ ՕՐԵՐ

Կիներու համար *երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ ժամը 11էն 23*

Այրերու համար *երեքշաբթի 14էն 23 Շաբաթ, 9էն 23*

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 44ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 5 ԱՊՐԻԼ, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 24

CERCLE MILITAIRE — PLACE ST. AUGUSTIN

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ՏԱՐԱԶՈՎ
ԵՐԿՐԷՆ ՆՈՐ ՖԻԼՄ

Բ· մաս·— ժամը 18էն 24

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ - ԽՐԱԽՃԱՆՔ

GONGOND ՈՒԹ ՀՈԳԻՆՈՑ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
(Sous la direction de KASSAPIAN - Exculsivité «Reo Recording Artist»
De retour du Canada se produit la première fois à Paris
Formation Typique de Jazz Sud-Américain
TANGOS sous la direction du célèbre Jacques VALENTE
AMBIANCE

ԱՊՐԻԼ 5ԻՆ ԲՈԼՈՐԴ՝ ՍԷՐՔԼԸ ՄԻԼԻԹ ԷՐ տօնելու համար վասպուրականի յաղթանակը։

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Ձեր ազգականներուն եւ բարեկամներուն նուէրներ ղրկեցէ՛ք Ծրարի առաքումը արտօնուած է Մոսկուայի Ինքնուրիսքին եւ ֆրանսական Օֆիս տէ Շանժին կողմէ։

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷ՛Ք։ Մի՛ վարանիք։ Ձեր պնդումներուն համար պատրաստած ենք մեծ թիւով ընտիր ապրանքներ, ամէնէն նպաստաւոր գիներով։ Ձուտ բուրդէ կերպասներ, ճերմակեղէն, կօշիկ, գուլպայ, ժամացոյց, եւայլն ...

ԱՌԱՔՈՒՄ։ Մաքս, ապահովագրութիւն, ծրարում եւ որեւէ ուրիշ ծախք կանխաւ նշանակուած գիներուն մէջ են։

ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՁՈՒՆԻ։

ԵՐԵՔ ՁՈՐՍ ՇԱՔԱԹԷՆ ծրարները իրենց տեղը կը հասնին, յանձնումը կը հաստատուի առացողին անձնական ստորագրութեամբ։

ՄԵՐ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՈՒՂԵՑԷ՛Ք

SICOMEX
20, Rue Royale,
Tél. : OPE. 67-77 PARIS 8· Métro : Madeleine

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e
Métro : Madeleine
Tél. : ANJ· 48-47, 41-83, 47-05

ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ, ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԻՆԹՈՒՐԻՍԹԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ, ՁՈՐՍ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Փարիզէն Մոսկուա երկաթուղի՝ Բ· կարգ, Մոսկուայէն երեւան օդանաւ։ վերադարձ նոյն ճեւով։

ՓԱՐԻԶԷՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ
ՅՈՒԼԻՍ 4, ՕԳՈՍՏՈՍ 1, 8 ԵՒ 15

Տեղերու թիւը սահմանափակուած է։ Անմիջապէս արձանագրուիլ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Tourist - Romea - France

10, Rue Pasquier - PARIS (8e)

Permanence Հայու մը կողմէ ամէն օր ժամը 17էն 18·30։

Արձանագրութիւններ կ'ընդունինք նաեւ հետեւեալ երկիրները բնակող Հայերէ· Անգլիա, Իտալիա, Պելժիա, Ամերիկա, Զուիցերիա եւ Եւրոպայի ուրիշ երկիրներ։

Երթուդարձի տեւողութիւն՝ 22 օրուան համար ապահովուած է ձեր հանդիս – տութիւնը, ճաշ, պանդոկ, եւ երթեւեկ Փարիզէն Մոսկուա, Երեւան, Էջմիածին եւ Փարիզ։